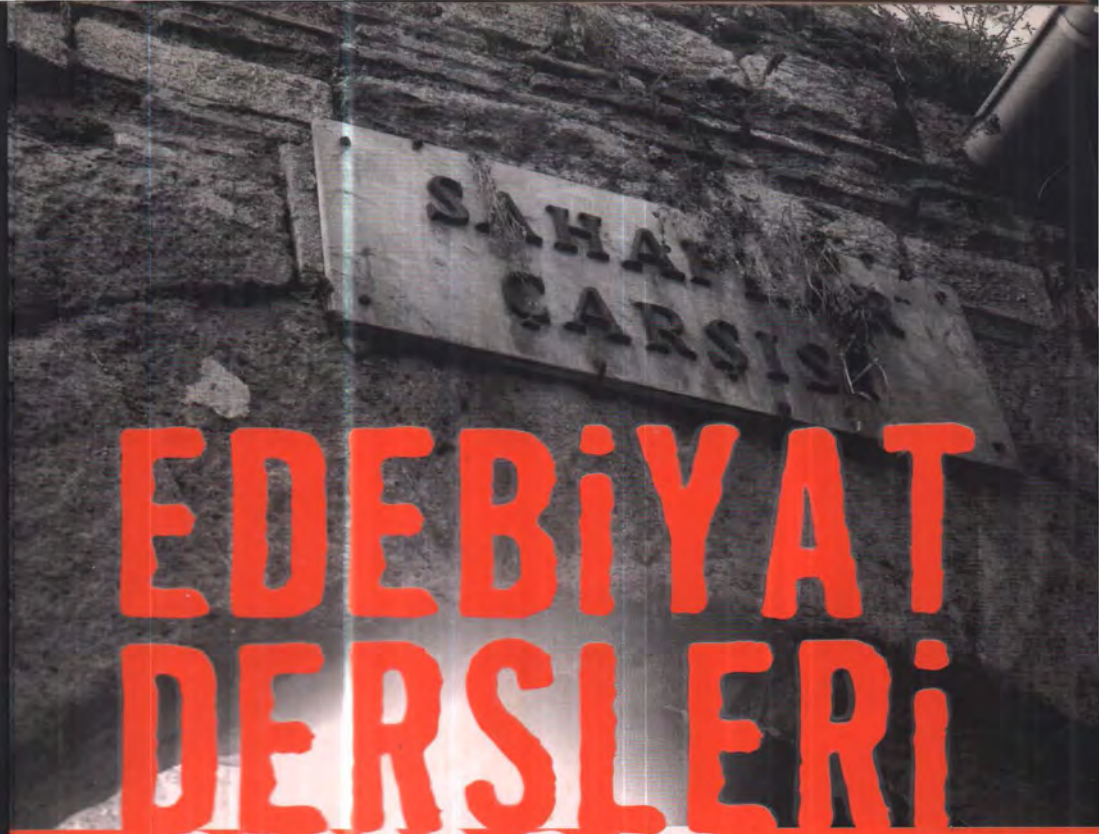
EDEBİYAT DERSLERİ

NİHAT GENÇ

EDEBİYAT DERSLERİ

NİHAT GENÇ

3. Baskı

Ben sizden değilim,
ben edebiyatı karşılıksız sevdim.

Cadde Yayınları: 14
Seri Günümüz Türk Yazarları / Deneme
© Nihat Genç ve LM Basın, Yayın Ltd. Şti.

Birinci Basım: Şubat 2003 - 5000 Adet (LeMan Yayınları)
İkinci Basım: Ağustos 2004 - 1000 Adet
Üçüncü Basım: Ekim 2006 - 1000 Adet
Dördüncü Basım: Ekim 2006 - 1000 Adet

Kapak Tasarımı: Mithat Çınar

ISBN: 975-6326-17-4

Baskı: LeMan Ofset (212) 858 00 93 (Pbx)
Cadde Yayınları bir LM Basın Yayın Ltd. Şti. kuruluşudur.

Adres: Firuzağa Mah. Defterdar Yokuşu
No: 47 Cihangir / İstanbul
Tel: (0212) 292 94 50/51 - 292 44 89 - 292 44 92
Faks: (0212) 292 44 91

EDEBİYAT DERSLERİ

NİHAT GENÇ

Nihat Genç'in eserleri:

Dün Korkusu
Bu Çağın Soylusu
Soğuk Sabun
Kompile Hikâyeler
Modern Çağın Canileri
Köpekleşmenin Tarihi
Arkası Karanlık Ağaçlar
Amerikan Köpekleri
Nöbetçi Yazılar
Memleket Hikâyeleri
Hattı Müdafaa
Karanlığa Okunan Ezanlar

İÇİNDEKİLER

Temmuz Sessizliği / 7
Fahrettin Paşa/ 22
Kırkikindiler / 36
Mısır Tarlaları / 46
Türkmen Kızı / 58
Yönetmen / 76
Tren / 91
57. Alay / 103
Zavallı İnsanlar Kulübü (İsimler Tarikatı) / 118
Türkiyenin Aptalları / 132
Ben Edebiyatı Karşılıksız Sevdim / 150
Edebiyata Giriş Dersleri / 164
Salih / 177
Hamam / 194
İş'in İmhası / 209
Örgütten Yetişme Tahir Öğretmen / 221
Bozuk Ölümler / 234
İlişki / 249
Kimlik / 260
Yol Haritaları / 292
İnsanlık Sırat Köprüsünde / 284
Lüks / 295
Havadan, Sudan / 307
Yaşasın Yoksulluk / 322
Bitmeyen Masal: AB / 334
Kalbimi Filistin'e Gömün / 346
Kızıltoprak / 361
Karadeniz'de Makas Savaşları / 375
Deliler Bayramı / 387

Getti Koca Din, Getti / 400
Seçim Bildirisi / 412
Ladin Ormanları / 427
Sonbahar Fantezisi / 443
Komedya / 458
Edebiyatın İbne-C Takımı / 473
Telkin / 480
Çöküş / 493
Çaresizliğin Komikleştirilmesi / 506
Tarihin En Renkli ve En Yeni Atlısı: Futbol / 518
Geçirme Üzerine / 531
Aramızda Konuştuklarımız / 545
Dünya İşleri / 558
Çobanların Sonu / 571
Ordan, Burdan / 583
Hüner / 597
Rakamların Sonu / 610

TEMMUZ SESSİZLİĞİ

Nasıl sıcak, sanki Tanrı cehennemi serbest bırakmış. Kolay kolay kızmayan insanları bile akıl hastası yapıyor. Yılan gibi durgun bakışları var sıcağın. Hangi odaya girsem bir kertenkele kaldırıp başını efe gibi bakıyor. Ancak bir akrep ayakta kalabilir bu sıcakta. Tümen tümen sıcak, ne dev savaş bu? Siyasal Bilgiler'in arkasında çok dik bir sokak Süngübayır. Niye dolaşıyorum burada? Akdere Parkı'ndan döne döne Cebeci Camii'ne iniyorum. Anneannem, Cebeci Camii'nin çeşmeleri önünde abdest alırken ölmüştü, yirmi beş yıl oldu. Anneanneme gidip gelirken tanıdığım komşularım vardı, bazen uğrarım. Telefonumu arayıp bulmuşlar. Bu Sıdıka'nın torunu değil mi? Kapıdan bir 'merhaba'. İnanılmaz yoksullaşmış bu sokaklarda eskiden hali vakti yerinde çok düzgün insanlar otururdu. Apartman daireleri o kadar eskimiş ki, İstanbul'un Tarlabaşı'na benziyor. Aktepe Parkı'ndan hâlâ korkarım, şarapçılar eksik olmaz. Ankara akşamları yalnız oradan güzel görünür. Her ağacın altında Temmuz sıcağında hâlâ pardösülü bitirimlikten bıkmamış genç yaşlılar, kimseye dönüp bakmayacak kadar bitkinler. Kırık cam parçaları, kurumuş meyve kabukları, plastik bir bebek, mahalle içinde ağzında düdük bir çocuk, bira şişeleri, çinko damlar, delice havlayan köpekler, kapı önlerinde gülerken bile yüzünün acımışlığı gitmeyen sigara içen şalvarlı kadınlar. Apartman apartman ilerliyorum, bakkalın önünde bir genç kız gördüm, sigara ağzında, tanıyorum bu kızı. O mu acaba?.. Nergis. 17 yaşında var, yok. Kurumuş erik gibi küçük suratlı bir kız da yanında. Yanındaki kızın burnu, tablaya bastırılmış sigara izmariti gibi, tiksindim. Kuş kadar ürkek. Geçtiğimiz kıştı. Gecenin 12'si, Sakarya barlarının önünden geçiyorum. Yalvarır bir sesle önüme çıktı... 'Ağbi, bir milyonun var mı?' Gecenin on ikisi, bir genç kız yolumu kesmiş, para istiyor. Çok ürkütücü. Panikle cüzda-

nımı çıkartıp birkaç milyon uzattım. Kız, incecik bir çizgi gibi buruşmuş gözlerini daha da kısarak: 'Ağbi istersen, şey de...' 'Ne şey?..' Kız başını yere eğdi, bu küçük kız yine yanındaydı. Utangaç bir sesle: 'İstersen?' 'Neyi isteyeceğim?' Korkuyla kaçtım. Kaçarken dönüp dönüp baktım. Yılan ıslığı gibi bir ses kulaklarımda: 'İstersen ağbi, istersen!' O ezik haliyle bir baygın bakış fırlattı. Tanıdığım bar sahibi arkadaşlar var, kızı gösterdim uzaktan, böyle böyle dedim. 'Aman ağbi, sen de buraları hiç tanımıyormuş gibisin, on yirmi milyona gecekondulu kızlarla dolu burası...' Kızı işaret ettim; 'O mu, o Nergis, onu garsonlar döver döver atar, onu herkes düzer, para bile isteyemez! Orospu dediğin parasını alır. Ağbi bir milyonun var mı diye yalvarır, zavallının teki!' Nergis'in garsonlardan yediği dayağı kimse yememiş. Ne bileyim, hayatımda ilk defa başıma geliyor, bir kız bir milyon istiyor, sonra 'istersen ağbi?' diyor...

Anneannemin komşusuna nedense babaanne diyorum, bakkala soruyorum. Çok severdi beni. Bakkalın önünde bir kız. Tanıyorum bunu, bu Nergis. Nergis beni tanımıyor, ben de onu hiç tanımıyor gibi davranıyorum. Apartmanın içi loş. Demir kapısı masmavi boyanmış. İçeri giriyorum. Evde derin bir çemen ve turşu kokusu ekşimiş bir koku. Evin sobası kaldırılmamış. Evin düzeni otuz yıl öncesinden kalmış. Yani, duvarda, sokaklarda satılan, oval, alçıdan yapılmış avcı köpek resmi. Plastik güller, eski marka bir TV, kilimleşmiş, kenarları püsküllleşip yırtılmış eski bir halı, eski bir koltuk ve sedir. Üniversitede okuyan bir komşu kızı varmış, babaanneye gidip gelip söylüyormuş, sizin o eski komşunun oğlu yazar olmuş. Babaanne: 'İnsan bir uğrar, bakıyorum televizyonlara, seni arıyorum, yazar olmuşsa buralara çıkar görürüm!' 'Ben oralara çıkmıyorum babaanne!' 'Çıkmazsan nasıl görürüm seni, çık çık, bak herkes çıkıyor!..'

Babaanne hasta, kanı yağlanmış, kanı sulandırıcı 'lipidor' diye bir ilaç, yazıp alıyorum, gelecek hafta getiririm, diyorum. Apartmana girdiğimi gören komşular doluşuyor eve. Üniversi-

tede okuyan komşu kızı, Amasya'da okuyormuş. 20 yaşlarında Aysel. Biçimsiz, böcek kadar kuru bir kız. Karşıma oturdu. Oturur oturmaz, 'geçende bizim mahalleye Özcan Deniz geldi' dedi, mutlulukla. 'Şu şarkıcı Özcan Deniz!' Özcan Deniz bu mahalleye niye uğrasın? 'Arabanın içinde görmüşler, ben de önce inanamadım, ama görmüşler. Aslında mahallemiz çok iyi de... Muhtarın da akrabası.' İçimden, oh ne güzel diyorum, ben de geldiğime göre, Konya kaşık ekibi tamamlandı.

Kapı komşuları gencecik bir kadın, etine dolgun, kirli bir tişört giyiyor, kucağında çırılçıplak bir bebek, yüzümün içine gülerek 'hoş geldiniz' dedi... Aysel'le Özcan Deniz'i konuştuğumu duydu, oturur oturmaz: 'Ben Gülben Ergen'i çok beğeniyorum'...

Midem kalktı. Nasıl konuşacağım, neyin muhabbetini kuracağım? Dışarısı, içerisi nasıl sıcak, yangın bombası atıyorlar sanki! Bir başka komşu kadın, kırkında var yok, içeri girdi, yüzümün içine bakarak: 'Ben sizi gördüm' dedi. 'Nerede gördünüz?' 'Televizyonda...' 'Mümkün değil...', 'gördüm, gördüm.. bak çıkartacağım...', 'Hadi çıkart bakalım, nerede gördün...', 'Siz Özcan Deniz'in dizisinde mi oynuyorsunuz?' Güldüm. Gülüşüm zehirleşti. Neye uğradığımı şaşırdım. Bu benim halkım. Bu insanlar benim ülkemin insanları. Bir sokak orospusu, düşmüş kaldırım kızlarına hiç benzemiyorlar, içimden, herhalde 'cansıkıntısından böyle oldular' dedim.

Babaannenin ağzı çürük diş dolu. Aysel: 'Biz de televizyona çıkacağız, dün itfaiye geldi, ağacın tepesindeki kediyi kurtardı!' Bütün mahalleli ayaklanmış, arka sokaklardan insanlar doluşmuş. Bir tantana, bir eğlence, bir şamata, Aysel saniye saniye anlatıyor... Sokağa bir daha baktım pencereden. Bir ambulans, bir doktor, tek bir aklı başında adam geçmemiş bu sokaktan, ama itfaiye kediyi kurtarmaya gelmiş... Bütün mahalleli sevinçten deliye dönmüş, televizyona çıkacaklarmış... Derin bir umutsuzluk, bir boşluk fikri sardı beni. Pencerenin altında, konserve kutusunda Afrika menekşesi. Gözlerimi diktim me-

nekşeye. Kadınların gözleri üstümde... Oturduğum koltuğun yayları gıcırdıyor. Huylanırım. Gıcırdamayı osuruyor sanacaklar, daha da korktum, hiç kımıldamadan duruyorum. Afrika Menekşesi'ne daldım... Menekşenin hemen yanında yalnız başına ucube bir yaratık gibi görünüyor, bir kebapçı tuzluğu, boşu boşuna duruyor. Tuzluk niye orada? Korkudan buz tutacağım, Allah'ım o tuzluğun orada ne işi var? Sorsam deli diyecekler. Laf dönüp dolaşıp bana gelse de, bir punduna getirip, güya esprili bir şekilde sorsam, tuzluk orada ne yapıyo?.. Lafın geleceği yok, ben en iyisi evi geziyormuş gibi yapıp doğrulayım, tuzluğu alayım oradan. Aman karışma Nihat, tuzlukla ilgilendiğimi görürseler, bu okumuş yazmış adamlar hep böyle deli oluyor derler, almış tuzluğu eğleniyor, diyecekler. Hem de arkandan kırk yıl anlatırlar... Ha o yazar mı, deli, deli... Mahalleye geldi, babaannenin tuzluğuyla oynadı!

Kadının kucağındaki çocuğun yüzü nasıl zayıf, göte sokulan fitil gibi, minnacık, 'Kaç aylık bu?', 'Sekiz aylık!' Babaanne uzandığı yatağından komşu kadına ayağıyla mutfağını göstererek, 'kız kalk bir çay koy!' dedi. Sonra bana dönüp: 'Hiç konuşmuyorsun, buraları, bizleri beğenmiyorsun...' 'Yok babaanne, söylemek istemezdim, geçen hafta kardeşim öldü...' Yerinden fırladı. 'Hangisi?' 'Benden bir numara ufak olan, hani Paris'te okuyordu...'. Resmini çıkarttım. Kadınlar panikle 'başınız sağolsun, başınız sağolsun... Nasıl oldu? Neyi vardı', deyip resme baktılar. Kucağında bebe olan kadın Birsen abla, resmi elimden kaptı: 'Özcan Deniz'e benziyormuş..' Davut duysaydı bu kadını öldürürdü. Üniversiteli kız, Aysel kaptı resmi. 'Yok yok Birsen abla, Mehmet Ali Erbil'e benziyormuş..'. Resmin üstüne işeseydiler, bu kadar ağrıma gitmezdi. 'Siz niye Paris'e gitmediniz?', 'Bilmem teyze, gitmedim, bırakamadım buraları' 'Gitseymişsiniz, ne var buralarda?' Şaşırmıyorum, doğduğum günden beri, bu ülkenin neresinde Avrupa, Paris lafı geçse tanıdığım tüm insanların istisnasız aklına gelen ilk şey, 'gidelim, niye gitmiyorsun, ne var burada, niye gitmedin?' Gazetelerin

manşetine bakın, ayakkabı boyacısından profesörlerine kadar herkes, gidelim, girelim... Avrupa lafı başka birşey getirmiyor aklımıza... 'Gidip ne yapacağız abla, boş ver, ekmeğimizi çıkartıyoruz işte' Aysel lafa atladı: 'Mehmet Ali Erbil, Amerika'ya gidiyormuş...'. Babaanne kızgınlıkla payladı kızı: 'O gül gibi kızı ortada bıraktı, cehennemin dibine gitsin...' Kucağında bebek olan Birsen abla: 'Çocuğun parasını yiyor annesi, bu aile para düşkünü, çocukcağız neye uğradığını şaşırdı.

Derin bir televole tartışması. Kardeşimin resmi elimde kaldı. Afrika menekşesi içindeki tuzluk orada. Hava nasıl sıcak. Ankara tepelerine bakıyorum, çölden gelen kum tepeleri bulut gibi orada. Babaannenin yüzü dere gibi, haşlanmış bir patatese benziyor!

Tuzluk hâlâ orada, biri alsın kaldırsın onu, sıcak, bir kertenkele sessizliği, açık odadan karyolayı görüyorum, komodin, giysi dolabı. Sıkılınca kadınlar kalkıp ev temizliğin yapar ya, bir yazar ne yapar? Tuzluk beni delirtmeden, bir şiir mısraı, bir düzgün cümle yazmalıyım zihnimden... Daldım ve gittim bu dört kadının yanından... Mısraları yan yana koydum, çevirdim, kelimeyi sona koydum olmadı, yeni kelimeler aradım. Sonunda bir şarkı güftesi yazıverdim, çok mutlu oldum: 'Geceyle ben giriversek koynuna/ben de talih olsa can versem kucağında...' Güzel bir sözü zihnimde yazınca çok mutlu oldum, şimdi kendime güvenle kalkıp tuzluğu yerinden alabilir, mutfakta ait olduğu yere koyabilirim. Kim ne diyecek, tuzluk bu, burada ne arıyor, herşeyin bir yeri olmalı, derim... Üniversiteli kız Aysel, 'Nermin ablanın söyleyeceği var' dedi... Baktım Nermin ablasına, utana sıkıla, ama derin bir yorum çekmenin düşünceli haliyle... 'Gülben'e ağırbaşlı bir adam lazım. Kadir İnanır çok yakışıyor ona'... Birsen abla, birden lafa girip, Nermin'in sözlerini kesti: 'Aysel, Ebru Gündeş'e topuz baş yakışmıyor değil mi, hiç yakışmıyor!' Aysel atıldı: 'Yok yok abla, ben senin gibi düşünmüyorum!

Nasıl mutlular, nasıl iştahla, şehvetle tartışıyor, konuşuyorlar! Ne kadar uzağım buraya, Afrika menekşesine biraz daha mı

dalsam... Kelime değil, ağızlarında cüruf, sıcak değil, beynimde kıvıl kıvıl kurtçuklar, gözle görünmeyen bir derin uçurum, kavranılmaz ve başedilmez bir dünyanın içine düştüm.

Gülben Ergen'i tartışırken nasıl mutlu gülümsüyorlar, kalpleriyle gülüyorlar, geceleri de bunları mı düşünüyorlar? Özcan Deniz, Mehmet Ali Erbil geçince cümlelerde, tadı yumuşak, çok güzel şeyi yalar gibi, baldan tatlı duygular içinde, sımsıcak, capcanlı, ne çok güler yüzlüler... Kelimeler ağızlarından parıldayarak çıkıyor, sağlık ve kuvvet geliyor yüzlerine. Bir konuşma sevinci, bir düşünce, yorum zevki. Hayatın bir sümük gibi kenara ittiği bu insanlar, şöhretli isimlere nasıl çılgınca bir istekle atılıyorlar... Allak bullak oldum heyecanlarına... Konuştukça güzelleşiyorlar. Yüz kızartıcı ahlaksız bir suçmuş gibi kendi hayatlarından hiç bahsetmiyorlar! Gözlerinde büyülü bir romans. Acı acı düşünüp, neyi bozmaya çalışıyorum diyorum kendime işte kusursuz bir heyecanla, zevkle tartışıyorlar! Kanlarını kaynatan bu kadar büyük bir enerjiyi nereden buluyorlar? Beni şair yapan akıl hastası tuzluk gibi, onları da böyle sevinçli, mutlu, cesur ve soluk aldırmadan konuşturan ve her türlü aşktan daha derin bu sanatçıları döndüre döndüre konuşmanın zevki!

Dışarıda yaz sessizliği, bir oda içinde dört kadın, bir tuzluk! Tuzluğu gördüm, yine yedim kafayı. Şu çirkin, ucube kadınların hepsini birden .iksem şu odada. Beni böyle iğrenç, kendimden utandıran şu tuzluk, birisi kaldırsın onu, yalvarırım başka bir memlekete göndersin. Bir otobüsün ön koltuğuna oturtsa tuzluğu, yola baka baka, döküle döküle yaz sıcağının içine, uyusa! Hiç kurtuluşum yok, yavaş yavaş konuya ısındırsam kendimi... 'Aysel abla, beyiniz ne iş yapıyor?' O kadar rahat söyledi ki: 'Beyim üç yıldır içerde?' Ya kucağındaki sekiz aylık bebek, 'bu bebek kimin?' Birsen abla bebeği havada hoplatarak: 'bunun anası deli, geçtiğimiz ay babasını öldürdü. Katil oldu anası', bebeği hoplatmaya devam ediyor; 'Katil oldu anası, katil, bunun anası katil!' Neye uğradığımı şaşırdım. 'Ulucanlar'da yatıyor anası, gelecek hafta gidip teslim edeceğim amca-

sı, bunun anası katil, katil oldu amcası...' Üstüme doğru fırlattı çocuğu, yani sen de al, aynı nakaratla hoplat, 'katil oldu anası, katil'...

Keşke hiç lafını açmasaydım, tuzlukla iyiydik. Üniversiteli kıza, Aysel'e döndüm, 'Aysel okul ne zaman başlıyor?' 'Gitmeyeceğim, bu sene okulu donduracağım, babamın durumu çok kötü'.. 'Neyi var?'. demeye korktum, ama laf buraya kadar geldi... 'Neyi var?', 'Babam bağırsak kanseri, üç ay önce ameliyat oldu, ayağa kalktı. Sokakta mısır satıyordu, tezgahın başına döndü, şimdi doktorlar bir daha ameliyat diyor'

Tuzluğa yemin ettim, üçüncü kadına nasılsın demeyeceğim. İki kadına nasılsın dedim, dünyanın derdine düştüm, ben kaçayım en iyisi. Annemin bir hikâyesi geldi aklıma. Bir gün pazardan dönüyor, elleri dolu yokuşun başında of çekiyor. Yanında kürklü, çok şık, sarışın bir bayan da durup, of çekmiş. Annem kadına dönüp: 'E be hanım benim bir sürü derdim var of çekiyorum, senin kürkün var, güzel kadınsın, sen niye of çekiyorsun?', kadın başlamış anneme dertlerini anlatmaya, kocasının metresi varmış eve uğramıyormuş, üç çocuk ortada kalmış, ev kirası bile ödeyemiyorlarmış. Annem: 'amaan senin derdin benden büyük, ben kaçayım hanım!'

Ben kaçayım, dedim içimden, birden, olmaz tuzluk peşimden yürür, nezaketten birkaç cümle daha edip, öyle kalkayım... 'Aysel, baban hangi hastanede?' 'Nihat ağbi, sigortası olmuyor, adam bulamıyoruz... o hastaneden, bu hastaneye...' 'Şimdi hangi hastanede?' 'Sigorta!' 'Bak Aysel, Sigorta'da tanıdık doktor arkadaşlarım var, gelecek hafta babaannenin ilaçlarını getireceğim, doktorun adını da getirir veririm tamam mı, hadi ben kaçayım!'

Bir daha o bomboş insanlarla aynı oda içinde olmayacağım, midem kaldırmıyor, iğreniyorum. Ama siyasiler oylarını bu boş insanlardan alıyor. Türkiye bu odalarda dalga dalga öldürülüyor. Hiçleştiriliyor, çöp haline getiriliyor insanlar. Beyinler iptal ediliyor. Çok sıkı düşündüm. Kafama koydum. Babaanneye

ilaç götürdüğümde, Aysel'i karşıma alıp konuşacağım. Bu bomboş hayal ürünü konuşmaları bırak Aysel, sen üniversitelisin, şehirli kızsın artık. Hiç düşündün mü bir insan neden bir tüketici, bir çevre, bir hayvan hakları gibi örgüte üye olur? Canı mı sıkılır, arkadaş mı arar, dans edecek, gitar çalacak, macera arayacak, çevresi genişleyecek yeni eğlenceler mi arar? Babamız, annemiz ölse de, bizim siyasi düşüncelerimiz var. Ülkemiz adına bir şey yapmalıyız, bomboş yaşamak bizi üzer. İnsan sırf merak eder. Bir yığın bize benzeyen insanla bütünleşmek hoşumuza gider, güç verir. Hayatımızı büyük bir ideale adamanın zevki, coşkusunun tadı bambaşkadır. Hepimizin statükoya, şirketlere karşı içimizde derin bir nefret var. Sırf ekmeğini kazanmış olmak bize yetmez. Hepimiz dünya sorunlarına aşık olmalıyız. Memleketimizi, coğrafyamızı, kuşlarımızı, insanlarımızı doyasıya sevmeli, büyüdüğümüz topraklardan sorumlu olmalıyız.

Aysel'e yavaş yavaş anlatmalıyım. Neden Aysel, on binlerce kafesi, binlerce modern caddesi olan bu ülkede hiçbir genç bu sosyal örgütlere ilgi duymuyor? Peki neden Bergama direnişini seviyor, hep hazır eylemlere konuyoruz? Bu ülkenin dağlarına çıkmak, topraklarını, coğrafyasını tanımak, beyinlerimizin, bedenimizin bir işe yaramasını istemek insani bir arzudur. Bu sosyal örgütler içinde şarkılar söylemek, danslar etmek, yeni dava arkadaşlarına dokunmak, onlarla sabaha kadar bitmeyen ülke ve dünya sorunlarını tartışmak zorundayız. Bu kokuşmuş, alçalmış yoksul dünyaya karşı tertemiz, doğru, samimi bir çaba içine girmeliyiz. Aysel, inan, bu söylediğim şeyler, bu ülkenin en büyük sorunu, bu yüzden sana bomboş, hayal ürünü bir kafa hazırlıyorlar. Bu şehirlerde oturuyorsak, şehirli, modern insanlar gibi davranmalıyız. Haklarımız için ayağa kalkıp, tartışıp, aidat toplayıp, kavga edip, mahkeme edecek, toplantı düzenleyecek, şarkılar söyleyecek, kitaplar okuyacak genç idealist insanlardan olmalıyız. İsteyen istediğini düşünsün, ideolojik bir propaganda değil, bir sosyal eğitimden geçmeliyiz hepimiz. Aysel, anlasın, anlamasın bunları söylemek zorundayım. Ne olmuş yani, oturup

anlatsam, Özcan Deniz seven bir insanın bir dünya görüşü, bir sosyal ahlakı olamaz. Gülben Ergen'e hayranlık duyan bir insan, bomboş insandır, bu zavallı sanatçıları bir kez dahi sevmiş olmak, bir ömür, sosyal, estetik olarak tamamen felç olmak, iptal olmak demek. Bu sanatçılar nükleer atık gibiler, hem sosyal çöp, hem siyasal beladır! Gözleri, bakışları, duyuşları, giyimleri, jestleri bu isimlerle kirlenmiş insanların bir daha normalleşmesi mümkün değil. Sen üniversiteli kızsın Aysel... Ahlak, vicdan, sorumluluk gibi duygular, bir insanın ruhuna giyeceği en şık elbiselerdir. Bunlar olmadan insan olunamaz, sizi, bizi, hepimizi kandırıyorlar Aysel!

Evden kaçarak çıktım, kardeşimin resmini cüzdanıma yerleştirdim, o tuzluğun olduğu eve bir daha yolum düşmesin. Bundan üç dört yıl önce kardeşim Davut gelmişti Ankara'ya her zamanki gibi birbirimizle küfrün bini bir para kıyasıya kavgaya tutuşmuştuk. Ulus semtinin ortasında, böyle kalabalık, böyle sıcak. Yanımızdan, çirkin şalvarlı kadınlar geçiyor, biri geçiyor, diğerine çarpıyorsun. Götleriyle sanki at arabası çekiyorlar. Hamal küfesi gibi koskoca götlerine sanki turşu basmışlar, en üstüne de iri bir taş koymuşlar. Koca kaldırıma sığmıyorlar, Davut'un heyheyleri geldi, birden küfretmeye başladı: 'Allah belanızı versin, cahil insanlar!' Bana dönüp: 'Görmeyeyim bu hayvanları, taksiye atlayalım...'

Neye uğradığımı şaşırdım. Misafirim, üstelik kardeşim, kıramam onu. Dayanamadım: 'Sıçarım ağzına, bu halka hakaret etme. Parislerde okuyup, bankalarda müdürlük yapınca bir bok mu sanıyorsun kendini?' Davut; 'Sen de bu kara cahillerin içindesin, pisliğin teki olmuşsun, örümcek bağlamış kafanız, miskin adamlar, hepinizin Allah belasını vermiş. Nesi halk bunların, nesi halk? Cahil bunlar. Bilinçli cahil, bilinçli hayvan, hayvanlık işlerine geliyor!'

'Hayvan deme, bak giderim, hayvan deme!' 'Beni mi korkutuyorsun, gidersen git, okumuyorum mu sanıyorsun o pis yazılarını, yok Türkler dünyanın bütün meydan savaşlarında var-

mış, yok Türkler tarihin beş bin yıllık ırkıymış. Geç bunları, Türkler hâlâ götüne don giymesini bilmiyor, bir entari giyemiyor, hepsi aç, yüzyıllardır kapısına gideceğin düzgün bir hastanesi yok Türklerin...'

'Yeter Davut, senin o yukardan bakan burnuna sıçarım, yeter. .iktir git Paris'ine...'

'Korkma, akşama dönüyorum, sen halkınla mutlu ol. Bak, şu kadına bak! (Yanımızdan geçen şişko bir kadını gösterdi). Kolu boydan boya kalın bileziklerle dolu. Sen bu kadar kalın, çok bilezik gördün mü hayatında? O bileziği takmasını bilen kadınlar, bir entari giymesini bilmiyor mu?'

'Tamam Davut, sus, tamam...'. 'Yazar değil hayvansın, hayvan, sen yazar olamazsın, asla olamazsın, aşağılayacaksın bu hayvanları, küçümseyeceksin. Benim annem de yoksuldu ama düzgün bir manto giymesini bilirdi, bir Burda dergisi alır, bir entariyi kesip biçmesini bilirdi. Bu kadınların hepsi yapar, zevksizler, götleriyle dükkânları yıkıyorlar, bunlara halk diyorsun...!

'Uğraşamam seninle Davut, yeter, sus!'

'Adam gibi konuşamazsın, kaçarsın, senin okuduğun felsefelere sıçayım, ahlak tahammül değil oğlum, karşı koymaktır. Bu kadınların çirkin götlerini bir .iken var ki, mutlu mutlu herkesin ortasında sallıyorlar. Aksaray, Laleli'de bir boyacı çocuk haftalığından artırdığı beş dolarla Hülya Avşar'dan on kat daha güzel Rus kızlarını .ikiyor, yazar isen git o çocuğu sev. Çocuk, biçim, düzgünlük arıyor. Senin yedi yüz tane köşe yazarın hâlâ Hülya Avşar'a, Sibel Can'a laf edemiyor, bir tanesini adını verip küfredemiyor. Bu .ötü boklu sanatçıları aşağılamak yasaklanmış, kimsenin gücü yetmiyor, ama hepiniz Avrupa Birliği tutturmuşsunuz...'

'Konuşup durma lan, sen ne yapıyorsun bu halk için?', 'Ben, pırıl pırıl giyinip insan içine çıkıyorum, beni gören yüzlerce çocuğu estetik terbiyeden geçiriyorum, onları üzmeden, kafalarını kırmadan, yürüyüşümle, giyimimle etkiliyorum. Bu camış kadınların götlerini görerek büyüyen genç adamlar ne oluyor

sanıyorsun, göt büyüten sapıktır, cahildir, kocasından bu kadar çirkin şeyi .ikmesini beklemek daha adice sapıklık, bu iğrenç insanlara, halk deyip durma...'

'.iktir git lan, incecik sıska karılarına git!' 'Seni siyaset çakallaştırdı, hatırlasana, daha 17 yaşında yoktuk, yabancı gemilere gizlice girip kamaralardan yabancı dergi çalardık. Bob Dylan'ın, Beatles'ın posterlerini... Ne arıyorduk o dergilerde? Şarkılarını duymadan isimlerini ezberlerdik, ne geçti elimize? Söyleyeyim, mahallede Orhan Gencebay, Hakkı Bulut dinleyenleri aşağılıyorduk? Seni siyaset çakallaştırdı, bu insanların halkla ne ilişkisi var, pis, miskin bir adam olmuşsun, halk deme buna, iğreniyorum, halk deme!'..

'Beni okumuyorsun, ahlak, vicdan, sorumluluk taşımayan hiçbir şarkıdan, sanatçıdan yana olmadım. Senin gibi kravat takıp kendini modern sanan bu Tanzimat kafasından iğreniyorum, giyimin vicdanla ne ilgisi var, aksine, tüm hırsızlar iyi giyinmiş, gavat, pezevenk takımı!

Davut, 'aşağılanmak halen ağrına gidiyor. Bu güzel... Hâlâ beğenmediğin kim varsa Batıcı, Tanzimatçı yapıyorsun. Estetik dikkattir, ölçüdür, o hırsız bankacılar iyi giyimli değil, pahalı giyinenler, o bankacıların annelerine bak, bu şalvarlı, iri götlü kadınlar yetiştirdi o bankacıları... Bu şalvarlı kadınların çocukları ülkenizi soyacak kadar zeka taşıyor, hiçbiriniz aşağılayamıyorsunuz. Küçümseyecek gücünüz yok, toplum dışına koyacak, insan içine çıkartmayacak ahlakınız yok'...

Uçsuz bucaksız bu Temmuz sessizliği, başka tür karanlık, bembeyaz karanlık. Vurdumduymaz, uyuşuk, umursamaz, başıboş bir sıcak. Sessiz sıcak paniğe sokuyor. Korkunç bir sarsıntı. Bunaltıcı. Bir tabut uykusu. Odaların ve uzak tepelerin üstünde dehşet dolu bir çığlık. Uzandığım yerden kalmak zorundayım. Bir baygınlık, boğulma duygusu. Çılgın bir sıkıntı. Elime eski silahlarımı alıp sıcağın üstüne yürümeliyim. Bu kapkara sessizliği parça parça etmeliyim. Tanklarıyla üstüme geliyor, yazarlığım, yaşamım, herşey bir hiç olmak tehlikesiyle karşı karşıya.

Yıllardır beni doldurup taşıran o yiğit kuvvetimi istiyorum. Kanımın içinden pıt pıt sesler duymak...

Ürküp kaçan tavşanlar gibi kanepemden fırladım. Babaanneye, üşenmedim ilaç götürdüm. Yolda Aysel'e söyleyeceklerimi zihnimde sıraya koydum. Öldürücü sıcağa rağmen babaanne nasıl canlı. Evin içinde koşturuyor. Bu lanet hayatın hiçbir kusur ve eksiği yokmuş gibi nasıl mutlu gülümsüyor. Bu derin yoksulluğun bir çekiciliği var. İnsanı capcanlı, diri tutan bir gücü. Mesela Aysel, bomboş kafası, ama nasıl cesur. En yakın arkadaşına anlatacağı bir iç dünyası olduğunu bile sanmıyorum. İnsanın iç dünyası olabilmesi için semaver gibi usul usul heyecanlanan, taşan bir kalbi olmalı. Sanat gücüne ulaşmış derin bir demin tadını duymalı, bunları da anlatmalıyım Aysel'e...

Aysel'le lafladık, lafladık, babaanne sedirinde çoktan bayılıp uzandı. 'Sen ne güzel konuşuyorsun Nihat ağbi, film gibi...'. Kapı zili çaldı. Aysel: 'Bu Nergis, sizi çok görmek istedi.' Ayağa fırladı. İçimden, o kız mı, dedim. Şimdi Aysel'e gecenin on ikisinde benden bir milyonu utangaç bir fahişe gibi istediğini söylesem, yıkılır kalır... Aysel kapıya yönelirken tembih etti: 'Nihat ağbi, Nergis'e saçların Gülben'in saçlarına çok benziyor de, çok sevinir...'

Nergis içeri girince, soluk kesen bir sessizlik oluştu. Ben tanımazlıktan gelirim, ama ya o tanır, çıkartırsa. Heyecanla açılmış gözleriyle tedirgin izledi beni bir müddet. Sessizliğin içinden tedirginlik uçup gitti, incecik bir 'kur' hakim oldu. Şeytani ve ayartıcı bir bakışla sessizlik güçlendi. İnsanı kötü eden bir duruşu var. Bir an kendimi bir orospu çetesinin ağına düşmüş gibi hissettim. Sigarayı ağzına koyuşunda, fiyakalı ve çok rahat bacak bacak üstüne atışında züppe bir çapkınlık. Süzgün süzgün kaçamak bakışlar. Kumral, ufak tefek bir kız. Çok ucuz kumaştan, parlak masmavi bir pantolon... Aman ne yapıyorum yine ben? İnsanların üstünü başını tasvir ederken bile ahlakçılık yapıyorum. Çok gülünç bu huyum. Kalpleri yoksulluğun paslı testeresiyle kesilmiş, yürekleri küçük ve gerçek bir se-

vinç hiç tatmamış bu küçük kızlarla alay ederek ne yaptığımı sanıyorum...

Nergis'in saçları ucuz bir kuaförden çıkma. Sigarasıyla cep telefonunu yanyana koydu. Ne çok konuştuk, hangi birini anlatayım. Uzun konuşma sahnesini canlandırsın diye, cümleleri içinden birkaçını vereyim: ' Nihat ağbi, ben de mum ışığında yemekler yemek isterim!' '...İnanmazsın Nihat ağbi, Özcan Deniz çok dolaştı buralarda peşimde!'

Ürkmüyorum artık. Bu bozuk, delirmiş cümlelere kızmıyorum. İnsanın hayal uydurup, ona inanması çok özel bir zevk. Alay etmiyorum. Kitaplar, romanlar da böyle değil mi, filmler de gösterişli bir hayal edinmemizi sağlamaz mı? Hayat ne kadar bozguna uğratsa da, üstlerini başlarını, duygularını bozuk bir cilanın gösterişiyle ayakta tutmayı başarıyorlar işte. En azından bu ucube hayaller sayesinde hayata yenilmiyorlar. Sanatın sınırı yok, çünkü hayalin sınırı yok. Bozuk, akıl hastası hayallerine ben de inanmak, kanmak istiyorum. Hayallerinin heyecanlı akışını bozmak istemiyorum. Zevkin en yüce şeklini böyle buluyorlar. Karşılarında bir psikolog doktor gibi oturmak da acı veriyor bana. Sanki, Özcan Deniz gerçekten bu mahalleye gelmiş. Nergis'in peşinde dolaşmış. Bu hikâye şimdi beni de çok mutlu ediyor, çünkü yoksulluğu böyle unutuyorlar. Üstelik, bütün mahalleliye Özcan Deniz hikâyesini inandırdığı için inanılmaz güçlü bir kız olmalı.

Nergis'in cep telefonu çaldı, lafını yarıda kesip ayağa dikildi. Yan odaya kaçtı. Konuşurken, konserve kutusunda Afrika menekşesinin yanında tuzluğu görüp bağırdı. Kabadayı bir sesle, emrederek Aysel'e: 'O tuzluğun orda ne işi var, kaldır onu Aysel' dedi, 'tuzluk ne arıyor orada?' Tuzluğu görünce yine kötü oldum, bu iki kızı, yan odada üst üste koyup düzeceksin, sonra çöp döker gibi pencereden atacaksın, gerçekten biri kaldırsın o tuzluğu. O kadar rahat cümle ki, 'tuzluk ne arıyor orda?' Gerçek hayata dair tek normal cümle bu. Bütün konuşmalarımız içinde derli toplu tek cümle bu, 'kaldırın şu tuzluğu!'

Bir bozuk ben değilim. Tuzluk Nergis'i de fena yaptı. Sevdim Nergis'i, bu küçük orospuyla aynı bozuk kafayı taşıyoruz!

Nergis'in tuzluğa saldırısı karşısında Aysel: 'Ya doğru, ben de Nihat ağbi niye hep oraya bakıyor' diyorum. Suçüstü yakalanmış gibiyim. Hemen kendimi savunmaya başladım: 'Şekli çok hoşuma gitti. Eski kebapçı tuzluğu, artık yok onlardan!' Ohh kurtuluyorum işte tuzluktan!

Nergis yan odada, ne kadar sesini kıssa, eliyle ağzını kapatsa da telefon konuşması duyuluyor, kulaklarımı yırtıp geçiyor. İğrenç kelimeler, Aysel utancından ölecek, koşarak, odanın kapısını kapattı. Nergis telefonda: '..sen beni .ikimezsin ulan, ben paranı alırım, üstüne de .ikerim!'....

Aysel'le karşılıklı kızardık, utancımızdan yerin dibine girdik. 'Ben kalkayım, çok oldu Aysel!'. Aysel durumu toparlamaya çalışıyor: 'Şu sigarayı bitireyim kalkarsın Nihat ağbi!' 'İyi, ben de bir sigara yakayım...' Sigara kalmamış.

Nergis'in konuşması bitti, geldi. 'Nihat ağbi, benim çok acele işim çıktı' deyip, kapıya yöneldi. Aysel Nergis'e: 'Nihat ağbinin sigarası bitmiş!' dedi... Arkadan atıldım, 'hayır önemli değil, ben kalkacağım, alırım bakkaldan!'

Bir dakika geçmedi. Nergis, kapıdan iki paket sigara uzattı. Aysel, ikram etmenin, üstelik iki paket takdim etmenin guruyla: 'Size göndermiş, Nergis çok sıcak kızdır Nihat ağbi...!'

Neden bir değil, iki sigara, parasını versem. Nasıl veririm şimdi? Ne deyip ödesem.. Bir yolunu bulsam, hemen kalkıp, sigaraları masada unutmuş gibi yapayım...

'Hadi Aysel, ben kalkayım', 'Dur babaanne uyansın!' Babaanne sedirinde çok mutlu... Aysel ayakkabılarımı düzeltti. Kapıyı açtı: 'Allahıısmarladık'. Elini sıkmak istedim. Elinde tuzluk... Aysel çok ahlaksız durumda yakalanmış gibi: 'Amaaan, ne manyağım, tuzluk elimde kalmış...'

Apartmanın merdiveninden pata pata indim. İçimden, sende kalsın o tuzluk Aysel, hep benim kafamı bozacak değil ya, biraz da seni bozsun o tuzluk, diye geçirdim.

Sonra düşündüm, Aysel zor bela üniversite kazanmış, yoksul, babası hasta... Eve dönüp o tuzluğu alayım... Ne diyeyim, kapıyı çalıp, 'Aysel ver o tuzluğu, ben daha güçlüyüm, hiç değilse yazarım, o tuzluğu bana ver...' 'Hiç değilse ekmeğimi kazanıyorum, tuzluk benle gelsin!'

FAHRETTİN PAŞA (ÇÖL KAPLANI)

"Kelimesi Kelimesine Yakın Tarihimiz"in dört cildinden faydalandığım "Medine'nin Savunması" hikâyesini her okuduğumda tıkanarak, boğularak ağlıyorum. Tarihte okuduğum hiçbir "hikâye" beni bu denli ağlatmadı. İstedim ki, tarihimizin en karanlık, en acıklı sahnelerini yeni yetişen nesil öğrensin, birlikte ağlayalım.

1. Dünya Savaşı'nda İttihat Terakki'nin üç büyük paşası Talat, Enver, Cemal Paşalar, tüm cephelerde savaşmakta. Çanakkale'de iki yüz bin, Sarıkamış'ta yüz bin şehid, Irak'ta, Bingazi'de, Filistin'de sayısı bilinmiyor, Polonya sınırı Galiçya'da dahi yirmi bin Türk askeri savaşmakta.

Cemal Paşa komutasında Süveyş'te, İngilizler'e karşı elde avucta ne kalmışsa, Anadolu çocukları son neferine kadar cephelere koşmakta. Tarihin en güçlü ordularına karşı bütün sınırlarında birkaç yıldan beri, kıran kırana savaş vermiş komutanlar-askerler, nefes almadan, yıkanamadan, elbise değiştiremeden, bir cepheden diğerine koşmakta.

Güney cephesinde Cemal Paşa, Adana'dan Yemen'e kadar uzanan yolda askeri birlikleri Süveş'e yığmak telaşı içinde. Yol yok, at yok, deve yok, bir de üstüne Lawrens'in kandırdığı irili ufaklı Bedeviler her yerde ayaklanıp yolları kesmekte!

Şam'dan Mekke'ye uzanan demiryolunun uzunluğu 1300 km. İngilizler'den konserve, altın, çikolota yardımı alan Araplar demiryolunun her mıntıkasını, ray ray dinamitlemekte. Tamamen çölün içinden geçerek Mekke'ye kadar uzanan 600 km.lik hat "ateş altında", saldırılara uğramakta. Dünya tarihi bu kadar uzun bir cephe, bu kadar büyük bir "ateş hattı" yazmadı. Tüm bu ıssız, bucaksız çölleri koruyacak olan İstanbul, Çankırı, Trabzon doğumlu Anadolu çocuklarıdır!

Cemal Paşa bu uzun demiryolu müdafasının imkansızlığını

anlayıp, Yemen'e kadar uzanan tüm birlikleri geri çekip, Süveyş cephesine göndermek istiyor.

Ancak, peygamber kabrinin bulunduğu Mekke'nin savunulması, Osmanlı için İstanbul'dan da önemli. Anadolu çocuklarını başka cephelere gönderse bile, peygamberin mezarından asla uzaklaşmak istemiyor, Hicaz çöllerini kesinlikle bırakmak niyetinde değiller.

Yıllardır bizim adamımız gibi görünen Mekke Emiri Şerif Hüseyin, Cemal Paşa'ya derin bir saygı ve nezaket içinde mektuplar göndermekte. Ancak, İngiliz altınlarına, konservelerine, çikolatalarına dayanamaz "başkaldırır"

Mekke'nin komutası Fahrettin Paşa'daydı ve hiç değilse üçbeş bin kişilik bir kuvveti yalvararak istiyordu. Cemal Paşa, Mustafa Kemal ve sonra tarihçiler de, bu sonsuz çöllerde boşu boşuna 20 bin askerin açlıktan ölmesinin gereği olmadığını, tüm birliklerin acil olarak Süveş'te toplanılmasının doğru olacağına inanıyordu.

Ancak, savaşta haberleşmeler, yolların uzunluğu, geceden geceye değişen taktikler, o denli yorgunluk, toz, telaş, kan, ter içindeydi ki, emirlerin bir yere gitmesi, komutanların fikirlerinin alınması zaman alıyordu. Hatta Cemal Paşa, Fahrettin Paşa'nın yerine İsmet İnönü'yü teklif etti, İnönü daha çok küçük dediler. Sonra Enver Paşa telgrafla, Mustafa Kemal'i gönderiyorum dedi. Mustafa Kemal acilen Filistin'e, Cemal Paşa'nın yanına geldi. Son fikir olarak, Fahri Paşa'nın bölgeyi iyi bildiği, ne kadar gücü varsa o kadarıyla savaşması kararına Mustafa Kemal'de katıldı. Bu, şu demekti; Fahri Paşa'ya, ne asker, ne yardım, ne iaşe gönderilmeyecek, artık elinden ne gelirse?

Çöllerin ortasında yirmi-yirmi beş bin Anadolu çocuğu, altı yüz kilometrelik demiryolu hattını, Mekke'yi ve Medine'yi koruyacak. Fahrettin Paşa, çoktan işe başlamış, ayaklanan Bedevi şeyhlerini, Cehennem Tepesi denilen yerde neye uğradıklarını şaşırtmış, çok geçmeden, efsanesini uçsuz bucaksız çöllere yaymıştı!

Araplar'ın Türkler'i arkadan vurması, Türkler'in dünya tarihine adım attıkları günden beri yaşadıkları en büyük kalleşlik idi. Müslümanlar tek milletti, müslüman müslümana arkasına gavuru alıp, isyan edemezdi. Emir Şerif Hüseyin'in isyan bildirisinde, niçin başkaldırdığının mazeretleri saklı...

(...) İttihat Terakki iktidara gelmiş, ülkeyi kötü yönetmekte. İstanbul'da yayınlanan "İçtihat" dergisi, peygamberimiz hakkında hürmetsiz sözler kullanmakta. Halifeliğin hükmü kalmamış, yerine meclis kurulmuş.

En ilginci de hukukla ilgili, (..) kadılar yalnız mahkeme huzurundaki belgeleri "vesika" kabul edecek, gıyabında oluşmuş belgeleri delil gösteremeyecek, bu da Kur'an'ın Bakara sûresine aykırıdır, deniliyor.

İsyan sebeplerini madde madde iyice inceleyin, iki yüzyıl karanlıkta kalmış ve sürekli yenilip çürümekte olan bir toplumun "modernleşme" çabalarına isyandır bu! İslam'dan uzaklaşma kabul edilen halifeliğin sınırlandırılması, hukuk reformları, basınyayın özgürlüğüne tahammül edilemeyişidir.

Ülkemizde İslamcı hareket de, aynen Emir Şerif Hüseyin'in dilini, üslûbunu kullanarak, aynı delilleri kullanarak yüzyıllık muhalefetine bu beyannamelerle başlamıştır. İslamcı hareket de Emir Hüseyin gibi bütün suçu "reformlarda" gördü. Şerif Hüseyin gibi, her modernleşme çabasını "İslam'dan uzaklaşma" olarak anladı.

Oysa, bugün dünya çapında müslüman aydınlar bu reformların asla İslâm'a aykırılık taşımadığı, hatta, meclisin, birey ve basın özgürlüklerinin İslam'ın ruhunda varolduğu iddiasıyla yüzlerce kitap yazmışlardır. Ancak, iş işten geçti, mal batıya çoktan kaydı. Arabistan petrolleri dünyanın en büyük imparatorluklarına zenginlikler katarken, bizler o topraklardan bir kandil yakacak kadar "gaz" dahi almadan, geri döndük!

Oysa, Osmanlı'nın Anadolu topraklarına beş kuruşluk hayrı (yatırımı) olmamışken, yüzyıllarca, Sürre alayı denilen, süslenmiş develerle her yıl Osmanlı'nın hediyelerini-altınlarını, ipek-

lerini, altın işlemeli Kabe örtülerini, en yoksul anında bile, develerle Kabe'ye göndermişti!

Falih Rıfkı o günlerde Fahrettin Paşa ve askerlerine Akşam Gazetesi'nde şunları yazar:

"Hakikaten kaç gündür sizi merak ediyorum. Şimdi siz neredesiniz? İskorpitten dişleri düşen, çeneleri kopan askerlerimiz nerede?"

Siz ki, Medine kalesinden padişah bayrağını kendi elimle indirtmem" diyordunuz!..", "Siz, bir tayyarenin bile birkaç defa yere inmeden gidemeyeceği kadar uzak çöllerde kalmıştınız"

(..) Şam'dan Medine'ye kadar bin şu kadar kilometre çöl var. Bu yolu trenle üç gün üç gecede zor geçebilmiştik; badiyelerde, şehirden, köyden, ekinden ve hayvandan eser olmadığını görmüştüm. Anadolu bir avuç erkeğini hangi hududa yetiştirebilir, çıplak, nihayetsiz iki demiryolu parçasını uzun çöller ortasında ne kadar asker muhafaza edebilir?

(..) Raylar, bombalarla atıldı, bir suikastin tamiri günlerce sürdü, lokomotifler oduna muhtaçtı. Eğer trenler muntazam işlerse, yalnız Suriye'nin bütün ağaçlarını değil, şehirlerin bütün ahşap evlerini, eşyasını da yakmak lazım gelecekti, trenler gittikçe yavaş yürüdü. Üç gün üç gece süren yol, bazen bir ay devam etti!

(...) Bir gün karargahınızdan gelen genç zabitlerden birine "Fahri Paşa ne yapıyor?" dedim. "-Hiç.. birkaç siper.. Bir avuç asker. Etrafta Faysal'ın hecinsuvarları.. aşiretler, kabileler, Fransız ve İngiliz zabitleri var. Su içen, yemek yiyen bütün faydasız ahaliyi Şam'a gönderdik", dedi.

(..) Siperlerin kısım kısım haftada bir izinleri vardır. Fahri Paşa bunları evvela Medine'nin küçük bahçesine götürür ve Karagöz seyrettirir. Askerlerin Karagöz sevgisini iyi bilen Fahri Paşa, orduya vereceği tüm emirleri, Karagöz konuşmaları vasıtasıyla verdirir.

(..) Eğer bazı sözleri varsa, Karagöz vasıtasıyla askerlerine bildirir. Zira anlaşılıyor ki, bu köylüler Karagöz'ün sözüne, ga-

zetelerden, beyannamelerden, nutuklardan ziyade inanıyorlar. Eğlence bittikten sonra paşa, askerlerini alıp peygamber mezarına götürür, sonra hepsini birer birer alınlarından öperek siperlerine yerleştirir.."

(..) Bir gün, zabitlerinden biri bir torba getirdi. O nedir dedim, Efendim, siz çekirge tavası yemediniz mi? Hayır? Çok lezzetlidir. Aç kahramanlarınız muhakkak üç dört günde Afrika'nın bütün çekirgelerini bitirmişlerdir.

(..) Siz, en bahtsız günlerde, Sultan Selim'in astığı bayrağı bana elimle indirtmeyiz, dediniz. Medine için kaç asker feda edersiniz? Bir mi, bin mi, üç bin mi, bana ne bırakırsanız bırakınız, peygamber mezarının kubbesi başıma yıkılmadıkça, mezara, hiçbir yabancıyı sokmam, dediniz..

(...) Cepheler bozuldu. Galiçya'da öldürecek on binden fazla Türk bulan biz, sevgili Kudüs'e dört binden fazla asker veremedik. Filistin'de, Suriye'de şehirler bizden günler gibi arka arkaya ayrıldı...

(...) Askerleriniz şimdi hangi hastanelerede yatıyor? Siz askerlerinizle Plevne kahramanlarısınız. O kahramanlar ki, bizi Avrupa'nın kalbine yerleştirdiler!

Şimdi de, 4. Ordu Erkanıharp Reisi Org.Ali Fuat Erdem'in anılarından okuyalım:

(...) Lawrence, kendi masalını dünyaya yaydı. Bütün dillere çevrildi. Alemin hayranlığını çekti ve efsane kahraman oldu. Türk destanı meçhul kaldı. Oysa ki, asıl destan odur, gerçek iman, eşsiz şehamet destanı. Yüzlerce kilometrelik hat üzerinde, her tepede, bir avuç Türk askerinin süngüsü parıldar, Hicaz'ın göklerinde çizilirdi.. (...) Parça parça olmuş raylar, arka arkaya onarmalardan sonra, artık tamir edilemez, bir birine eklenemez hale gelirdi. 70, 80 derece sıcaklıktaki güneşin altında bu ray parçaları, el dokunmayacak derecede kızarırdı. (Elinizin derisi yapışır, rayda kalırdı) Bu demir parçalarını mehmetçiklerimiz, yani demiryolu taburları erleri elle tutabilmek için başlarındaki, kabalakları (başlıkları) eldiven gibi kullanmağa mecbur

olurken, kızgın rayları, kızgın güneş altında, güneş çarpması, ölüm pahasına başları açık olarak tamir ederlerdi!

(...) Tabiat düşmandı, güneş düşmandı. Asıl düşman sinsi dinamit ve taşların arasına saklanmış dinamitçilerdi. Karakollarımız yoksulluk içinde idiler. Demiryolu üzerinde su noktaları çok azdı. Karakollara lazım olan su, özel su vagonları vasıtasıyla haftada bir dağıtılırdı ve depolar içinde saklanırdı. Taze sebze ve taze yemiş nadirdi... Yakıcı güneş altında, bazen sabahtan akşama kadar devam eden çarpışmalarda bu genç subayların dudakları parçalanır, burunları çatlar...

(..) Medine demiryolu binlerce Türk askerinin şehit olduğu ve gömüldüğü yerlerin uzayıp gidişini gösteren bir güzergah oldu. Hicaz hattı şehitlerinin mezarı yoktur."

***

Mekke Emiri Şerif Hüseyin 'Kıble' adlı bir gazete çıkarttı, yığın yığın dergileri, Hindistan'a, Mısır'a, Sudan'a İslam memleketlerine gönderip, Türk askerlerine karşı her cephede savaşa çağırdı.

Şerif'in askerleri, Medine'nin kırk kilometre batısındaki "biriderviş" bölgesinde vuku bulan savaşta, 15, 20 km. daha gerilemeğe mecbur oldu. Sonra, önlerine çıkan sırtlarda tutunmak istedilerse de, Mehmetçikler'in insanı adeta kavuran müthiş sıcağa ve o nisbette bunaltıcı susuzluğa kulak bile asmayarak indirdikleri darbelere dayanamayarak geri çekildiler.

Yani, hiçbir cephede kaybedilmiş savaşımız yok. Fahrettin Paşa, Medine'den yüz kilometre mesafedeki Biriabbas ve Gayır'a kadarki harekatı yapmak için demiryolundaki muhafız taburunu bile çekip, bu yolu şimendifer bölüklerinin muhafazasına bıraktı. Bu bölükleri takviye için ordudan istediği kuvveti de alamayan Fahrettin Paşa, artık daha ileriye gitmenin doğru olmayacağını anladı. Medine ile Mekke arasında demiryolu yoktu ve bu susuz çöl yolu üç yüz kilometre uzunluğunda idi.

Fahrettin Paşa, demiryolunda nöbet tutan askerlerin her gün üçer beşer güneş çarpmasından (beyin sulanmasından) öldüğü-

nü görür. Önce nöbet saatini yarım saate kadar indirir. Sonra, her nöbetçi askerin yanına bir (saka) su taşıyıcısı koyar. Yani nöbete iki kişi çıkılır, biri saka, diğeri nöbetçi asker, sonra, nöbetçi askerlerin üstünden ağırlık yapan fişek sayılarını da indirir.

Bir de "samyeli" korkusu, tehlikesi vardı. Serinlemek için akşamları göğsünüzü açtığınızda; vücudunuza giren mızrak gibi yel, öldürücü hastalıklara dönüşüyor. Bir de, incecik, sıcacık çöl kumu, boğaz ve burun deliklerinden kupkuru tabaka oluşturup, nefes almayı imkansızlaştırır.

Fahri Paşa, Medine ve çevresine mevsiminde sık sık yağan çekirgeden zarar yerine faydalanmanın yolunu buldu. O zamana kadar her yağışında mahsülü kemirip yok eden çekirgeleri daha mahsüle dokunmadan toplatıp, başta kendisi olmak üzere askerine yedirmeğe koyuldu. Çekirgenin tavasını, kavurmasını, salatasını, karargah tabldotuna koyduran Paşa, kıtalara yaptığı emirlerde herkese bu pek lezzetli yemekleri tavsiye eder ve "elinizde fazla kalır da bana hediye gönderirseniz, memnun olurum" diye askerlerin mümkün olduğu kadar çok çekirge toplamasını teşvik ederdi.

Aynı zamanda, İngiliz altınlarının adeta oluk gibi aktığını gören ve hele bu alabildiğine yayılıp giden kupkuru çöllerin belli başlı yiyeceği olan pirinç ve unun da ancak İngilizler'in hakim oldukları deniz yollarından bol bol gelebileceğini, gelmekte olduğunu gören Bedeviler, başlarında şeyhleri, reisleri olduğu halde, bizden yüz çevirip, kafile kafile Şerif kuvvetlerine katılmak suretiyle, sayıca kuvvetleniyorlardı.

Her karakolumuza günde ancak birkaç matara su verilebiliyordu. Hurma sepetleri şemsiye diye kullanılıyor!

Fahrettin Paşa'nın günlük emirlerine baktığımızda, başta sıtmanın yüzlerce hastalığın kol gezdiğini anlıyoruz;

(..) Ağız yaralarından diş etleri çürüyor ve dişler dökülüyor. Yemekler layıkı ile öğütülemiyor. Mide ve bağırsak hastalıkları, hazımsızlar, ishaller baş gösteriyor. Vücut zayıf düşüyor. Bu sebeple aşağıdaki gibi emrederim: "Her hafta bütün erlerin ağızla-

rı doktorlar tarafından muayene edilecek. Ağız yaralarının tesirleri erlere akılları ereceği gibi anlatılacak.. Ağızları kirli ve yaralı askerlere günde iki üç defa koku giderici ilaçlar ile, sulandırılmış tendürdiyot gibi karışımlarla gargaralar yaptırılacak.

Kış, sıtma mevsimi de yaklaşıyor, onun için gelecek ayın on beşinden itibaren bütün erlere haftada iki defa ve birer gram hesap edilmek üzere kinin içirilecek. Kinin içirilir içirilmez bir laf söyletmelidir ki, kinini yutması temin edilsin.

(..) Askerlerin ellerinde, yüzlerinde, bacaklarında sebepsiz birçok çıbanlara tesadüf ediliyor. Erlerin her bölgede hiç olmazsa haftada bir yıkanmaları temin için sabun yoksa, mutfak külünden faydalanmalı.

(...) Erlerini nöbetleşe iki günde bir su başına götürüp, orada, ceket ve gömleklerini çıkartıktan sonra, başlarını, yüzlerini, vücutlarının üst kısmını, gözleri önünde, kül çamuru, yahut toprak çamuru, yahut ıslak kum ile uğduracak, sonra birkaç maşraba su ile de bu çamuru temizletecek, ondan sonra gömlek ve ceketler giydirilecek...

Fahrettin Paşa, develere yedirilmek üzere, kırk bin kilo hurma çekirdeğini pazardan satın alır ve mukabilinde avuçlar dolusu para öder. (Takruri: Hicaz'a başka yerlerden gelmiş kuzguni siyah, göçebe ve kocaları gibi ayak işlerinde çalışan Arap demek.) Takruri kadınlarının hurma çekirdeklerini toplayarak sattıklarını işitip müteessir olur ve emirlerinde:

(...) Bizim yere attığımız her hurma çekirdeği Hecin veya develerimizi bir adım daha yürütebilir. Bu surette kıymetini bileceğimiz her hurma çekirdeği, iktisadi muharebede bize zaferi kazandıracak bir mermidir.

(...) Develer hurma çekirdeklerinden pek hoşlanıyorlar, seve seve yiyorlar. Bu sebeple bütün zabit arkadaşlarımdan rica ederim, yediğimiz hurmaların çekirdekleri için birer kutu veya sepet bulunduralım. Neferlerimiz yedikleri hurmaların çekirdeklerini veya şurada burada gördüklerini ceplerinde veya bir torba içerisinde toplayarak zabitlere teslim etsinler. Ben de asker

evlatlarıma buna mukabil, bir okka hurma çekirdeği için yirmi paralık bir tütün paketi veya iki okka hurma çekirdeği için bir kuruşluk tütün paketi verilmesini emrettim.

Hurma ve hurma çekirdeği, birincisi askerin, ikincisi, devenin belli başlı besin maddesi. Fahrettin Paşa, ekmek bulunmadığı zamanlarda bile yeteri kadar hurma bulmuş, açlıktan ölümün önüne geçmişti. Gerçi dört beş tanesi yendiği zaman baygınlık verecek kadar tatlı olan hurmadan bıkkınlık gelir. Fahrettin Paşa bizzat kendisi örnek olarak, et gibi çeşitli yemeklerini yaptırır hurmanın, hurmanın haşlaması, fıstıklısı, kızartması, hatta salatasını.

Çöl ortasında kalmış bir avuç askerin nasıl zaruret içinde kaldığını yine Fahri Paşa'nın şu emirleri bize iyi anlatıyor:

"Bugünkü harpte hiçbir şey zayi etmeyerek herşeyden istifade etmek maksadıyla aşağıdaki hususları emrediyorum: Odun, çalı vesaire yakacaklardan husule gelen kül zaruret halinde sabun gibi kullanılabilir. Mahrukattan husule gelen külliyetli toz, yüzde beş nisbetinde potası havi (havi: içinde) olduğundan, kül ile çamaşır yıkamak ve karavana temizlemek usulü tatbik edilecek. Kıtalarda yeteri kadar odun külü bulunmadığı takdirde en yakın şehirlerden kül tedarik edilecek.

(..) Kesilen hayvanlarla ölenlerin kemiklerinden yağlı maddeler, tutkal ve kemik tozu istihsal edileceğine göre, husule gelen kemikler toplanarak ordu menziline sevkedilecek. Kemiklerin yağlı maddeleri, tutkal istihsal edildikten sonra, yüzde yirmi nisbetinde fosfor havi olan bu kemikler toz haline getirilerek ziraatte kullanılacak.

Çekirgenin tavası, hurma çekirdeği, kemik tozu, kül ve bir matara su ve yarısının çenesi kopup düşmüş, yarısının vücudu yaralarla kaplı hastane revirlerinde yatan on-on beş bin askeriyle Fahrettin Paşa toprak üstünde yatmakta, yaralıları kucaklayıp taşımakta ve en ileri hatlarda muharebeye bizzat iştirak etmekte. Ve ağızlarında diş kalmamış, çeneleri çürümüş bu İstanbul doğumlu, 16, 17 yaşındaki asker çocuklar, en çok da İstanbul yemeklerini özlemekte.

Fahri Paşa, Medine'de bir avuç askerle direnirken, Osmanlı İmparatorluğu'nun kayıtsız şartsız topyekün teslim olduğu haberi gelir.

Türk ordu komutanlarına gönderilen telgraflarda, silahların düşmana verilerek bulundukları mevzileri terketmeleri emri verilir.

İngilizler esir aldıkları askerleri Mısır'a götürecektir. Ancak, dünya savaş tarihinde eşine rastlanmayan tuhaf bir olay olur. Fahrettin Paşa, padişahtan "teslim olun" emri aldığı halde, teslim olmak istemez.

Teslim olma maddeleri karşılıklı hazırlanır. Silah teslim töreni dahi madde madde yazılır. Yıllardır savaşmaktan bitkin düşmüş çaresiz askerlerimizin birçoğu teslim olmaya başlamıştır bile.

Fahrettin Paşa, askerin önüne geçer ve bağırır: "(...) Bir köpek bile tasmayı kolay kolay boynuna geçirtmez... (...) Karavanamızın az çıktığını biliyoruz. Fakat ne vakitten beri mahsur bulunduğumuzu da takdir ediyoruz. Size afiyet olsun, esaret ekmeği bizim boğazımızdan geçmez. Silah arkadaşlarım, din kardeşlerim, biçare hastalarımızı bırakıp nereye gidiyorsunuz? Onları kime emanet ediyoruz? Buraya hep beraber gelmedik mi? Yine hep birlikte gitmek gerekmez mi? Bunca zaman bir karavana yedik, omuz omuza bir siperde harbettik. Şimdi onları sıtma ateşi içinde nasıl terkediyoruz. Humma ile kendilerini kaybeden bu zavallılarla helallaşmaksızın nereye kaçıyoruz?"

Bu olacak şey değildi, Fahri Paşa padişaha karşı gelemezdi, teslim şartnamesi 20 madde önüne getirilmişti. Çoktan imzalanması ve 48 saat içinde tahliyenin yapılması zorunluydu.

Tüm komutanları yalvar yakar Fahri Paşa'yı iknaya çalıştı. Fahri Paşa'yı ikna başlı başına bir mesele oldu. Sonunda önüne getirilen teslim şartlarını okuyan Fahri Paşa, ıstırap içinde, usulca "peki" dedi.

Teslim olma şartnamesini yerine getirmiş olmak için, düşman karargahına doğru yola çıkması gerekiyordu. Kalktı, karşı-

sında renkleri atmış, boyunları bükülmüş, nefesleri kesilmiş, dilleri tutulmuş bir halde, selam vaziyetinde duran her rütbeden silah arkadaşlarıyla, teessür ve heyecandan sarsıla sarsıla kucaklaşarak, kapının önünde bekleyen emektar otomobiline bindi. Yanına yaveri ile emir zabitini de aldı. Otomobil hareket ederken, şoföre ters bir emir verdi: "Harem-î Şerife!", "peygamber mezarına veda ziyaretimizi yapalım da öyle gidelim" dedi.

Fahri Paşa, işte bu son veda ziyaretini yapıyor. Fakat bu yolları daima sağda solda saygı ile durup kendisini selamlayanlara yüzünü bambaşka bir asalet veren ve pak, tatlı gülümseyişle karşılık vererek geçen paşa, şimdi, kimseyi görmeden, görünmeden geçmek istiyormuş gibi son derece dalgın ve mahzun bir halde bulunuyor!

Harem-î Şerife'de öyle bir iki saat içinde, yıllarca yaşlanmış hissini verecek yorgun ve mecalsiz görünerek girip, ağır ağır kabre yaklaşan Fahri Paşa, tam kabrin gümüş parlaklığı önüne gelince kendinden geçer bir hal almıştı.

O hal ile el bağlayıp saygı duruşu yapan paşa yaşaran gözlerini yummuş dakikalarca duaya dalmıştı. Duasını bitirince kabrin pırıl pırıl gümüş parmaklığına dokunmaktan çekinircesine hafif hafif okşayan elleri titriyordu. Yakından görenler, onun böylesine tepeden tırnağa duygulu ve üzgün göründüğü bir zaman hatırlamadıklarını söylüyorlar.

Ziyareti sona erince, birden bire kendine gelmişcesine bir dirilik ve canlılıkla şöyle bir dimdik durdu. Önüne, çıkış kapısına doğru baktı. Ve birkaç adım attı. Lakin bir türlü ilerleyemedi. Buradan çıkmak, uzaklaşmak, gitmek, elinden gelmiyor. İçinde, ruhunda, bütün benliğinde bir tereddüt kıyameti kopuyordu.

Olduğu yerde bir müddet böyle nefes nefese, dalgın ve müteredditt durduktan sonra, birkaç adım gerisinde duran yaveriyle emir zabitine her zamanki sıcak ve munis baba sesiyle: "Burada kalacağız" dedi ve ilave etti: (Mücavir: Mezara, kabre, tekkeye sığınıp orada kalan insanlar, demek). "Mücaviriz! Buradan ayrılamayız. Onun şefaatine sığınıyoruz."

Paşanın bu kararı kesin idi, yer yerinden oynadı. Dışarda teslim almayı bekleyen düşman askerleri, komutanlar, tören, herşey hazır. Fahri Paşa "teslim olmam" diye diretiyor.

Nitekim, artık her sıfattan sıyrılmış, herhangi bir müslüman gibi, oracıkta, o kandiller ve avizelerle bezenmiş sütunlar altındaki halılar üstünde bağdaş kurup oturdu. Yaveri ile emir zabiti derhal, koşturdukları neferlerle paşanın, esaret yoluna çıkmak üzere hazırlanmış özel eşyasıyla yatağını getirttiler.

Yatak, münasip bir köşeye serildi. Dışarda teslim almak için düşman ordusu hazır bekliyor. Dışarı haber uçuruldu: "Fahri Paşa ziyaret esnasında fenalık geçirerek hastalandığından bir müddet orada yatacaktır"

Bu "bir müddet" uzayınca, tüm karargah komutanları önce meraka, sonra telaşa kapıldı. Düşmana haber gönderilerek "teslimin" gecikeceğini bildirdiler, "teslimin" diğer maddelerine başlansın, dediler. İngilizler'in kral saydığı Şerif Hüseyin'in büyük oğlu "teslim" maddelerini mümkün değil Fahri Paşa'yı almadan tatbike başlamayız" dedi. Yani düşman kuvvetlerinin Medine'ye hücumla girip, yağma ve talandan başka ortalığı kana bulamaları kaçınılmaz bir felaket gibi bekleniyor.

Fahri Paşa, Harem-î Şerif'ten çıkmamak kararında direnince, düşman nezdinde yeni bir teşebbüs maksadıyle "yola çıkamayacak kadar hasta olduğu tesbit için bir rapor tanzimi"ne gidildi. Seferi kuvvetler karargahı başhekimi Dr.Kemal, Medine'deki Kızılay hastanesi başhekimi Dr. Seyfettin Beyler, Fahri Paşa'yı muayene için Harem-î Şerif'e geldiler.

Fahri Paşa: "Ooo maşallah! Bir heyeti Sıhhiye-i müçtemia! Hoşgeldiniz, ama aradığınız hasta kim?"

Ve etrafındaki kumandanlar, doktorlar Fahri Paşa'ya yalvararak iknaya çalıştılar: "Kader Paşam, takdiri ilahi Paşam! Siz, vatan ve millete karşı vazifenizi değme kumandanlara nasip olmamış bir kahramanlıkla yapmış olduğunuza Allah şahiddir" diye etrafını çevirdiler.

Bu "iknalar" Paşa'ya yaklaşmak için bir tuzaktı, Fahri Paşa'nın

kendi kumandanları, yaveri, emir subayı hıçkırarak ağlayarak, Fahri paşa'ya saldırıp, yaka-paça kucaklayıp, sarmaladılar..

Fahri Paşa, o güne kadar kendisine, büyük bir saygı ile tam bir itaatle bağlı kumandanlarının toplu hareketini görünce, yapacak başka şey bulamayıp, boynunu büküyor.

Fahri Paşa için esir çadırını hazırladılar, İstanbul yemekleri yaptılar. Fakat çölde tuhaf şeyler oluyordu. Karınca sürüleri gibi bedeviler haberi alır almaz çadıra koşmaya başladılar. O mahşeri bedevi kalabalığı, çadırdan bir hayli uzakta tutulmuş oldukları halde Paşa hazretlerinin yüzünü gördükleri anda, yıldırımla vurulmuşcasına "Fahri, Fahri" çığlıklarıyla ters yüzü dönüp öylesine kaçışmaya başladılar.

Bu inanılmaz adamın yakalanabileceğini hiçbir bedevi aklının ucundan dahi geçiremiyordu! Fahri Paşa korkusu çölü sarmıştı, hiçbir bedevi bu insan üstü yaratığın esir olabileceğini düşünemiyordu.

Fahrettin Paşa'nın boşalan karargahı önünde terkedilmiş duran eski otomobili, şehre giren bedevilerin ziyaretgahı haline geldi. Bedeviler sanki içinde hâlâ Paşa varmış gibi, otomobile yaklaşmaktan korkarak ve birkaç metre uzağında durarak, birbirlerine: "İşte şurada otururmuş" diye ürke ürke gösterirdi.

İngilizler Paşa'yı önce Mısır'a sonra, Malta'ya götürdü. Mısır'da esir şartları gereği, Paşa'nın otomobille haftada bir gün hava almak için dışarı çıkmasına müsaade edildi. Fahri Paşa'yı otomobilde gören halk, hayranlıkla hücum etti, galeyana geldi.. İngilizler, bir daha dışarı çıkarmamak kararı aldı.

Bir de Malta'da, içtima için her sabah, akşam kapıya çıkıp sayılmaları gerekiyor! Ama her defasında bir kişi eksik ve cezası çok ağır içtimaya çıkmamanın. İngilizler içtimaya çıkmayan kimdir deyip, odalara baktılar. Fahri Paşa, asker elbiseleriyle oturuyor, hiçbir içtimaya çıkmadı. Ve, sivil elbiseyi de reddedip, asker elbiselerini çıkartmadı, "Ben doğduğum günden beri giydiğim bu elbiseleri ancak öldüğümde çıkartırım" diyerek!

Ve Fahri ismi çölün atasözlerine karıştı. Bedevi yalakta su içirirken hayvanının ürktüğünü görünce, hayvanına bağırır: "Ne o yalakta Fahri'yi mi gördün" diye hırsla dürter hayvanı...

Sarıkamış'da doksan bin asker donarak ölürken, aynı anda çölde on binlerce askerimiz güneşten kavrularak ölüyordu.

Bankaları boşaltanlar, çekirge yiyerek çöl ortasında ölmüş İstanbul, Edirne, Tokat doğumlu 16 yaşındaki bu çocukların hikâyelerini biliyorlar mı? Hepsi gitti, bir, "kışlanın önünde redif sesi var, bakın çantasına acep nesi var" türküsü yadigar kaldı bize. Güneş altında ölmüş on altı yaşındaki askerlerimizin kurumuş kemiklerinden sam yeli girip ney gibi ses verdi bütün tarihimize. Bu inanılmaz melodiyi Türk halkının yüreğine işte bu askerlerin kurumuş kemiklerine kaval gibi giren çöl rüzgârları kazıdı... Tarihimizde hiçbir türkü, Türk halkının üstünde bu denli ilahi, derin bir etki bırakamadı.

Redif demek, acemi birliğinden gelip, kıtalara dağılmakta olan asker demek. Ancak, gün geçtikçe asker tükendi, "redif" demek küçük askerler demek oldu... Küçücük askerdiler, bu yüzden çölde, "karagöz" tek tesellileri, oyuncakları idi... Fahri Paşalar, Mustafa Kemaller, çöllerde (küçük askerlerin) redif seslerini o kadar çok duydular ki, Cumhuriyet kurulduğunda akıllarına ilk gelen bir çocuk bayramı ilan etmek oldu..

KIRKİKİNDİLER

Tam yirmi beş senedir onu her gün Kızılay'da elinde çiçek satarken görüyorum, daha öncesi var mı bilmiyorum. 1978 yılıydı, Kızılay meydanında binlerce öğrenci üzerine panzer girmiş, alanın tam ortasında bombalar patlıyor, bir iç savaş, üstlerine panzer gelen öğrenci kalabalığı kaleci gibi panzerin tam önünden sağa sola uçarak kurtulmaya çalışıyor. Beş-on saniye içinde alan boşaldı. Alanın ortasında herşeyden habersiz yürüyen tek bir adam kaldı: Kör Çiçekçi. Koynunda vazo gibi tuttuğu iki üç demet çiçeğiyle, yere bakarak, usul, ağır adımlarla yönünü bilmeden yürüyor.

O büyük öğrenci olayına karışmış arkadaşım, çoktan mezun oldu, taşrada on yıl kadar valilik bile yaptı, kaç başbakan değişti, dünya ne çok değişti, Kızılay'da turluyoruz, Kör Çiçekçi'nin ağır adımları, koynundaki çiçekleri değişmedi.

Hiçbir yerde çivilenmiş gibi sabit durmaz, karda, buzda, yağmurda bu kısa ve kontrollü adımları değişmez, bazen kimsecikler kalmaz, o bomboş bulvarda: 'çiçeklerim var, bakmadan geçmeyin, güzel çiçekler' diye ancak kendinin duyacağı mırıltılarla dolanır, durur. Çiçekler, yüzünün yarısını örter, hepsini sattığına şahit olmadım.

Ben, ancak ruhumu koruyabilecek insanları severim. Bu yirmi beş yılda kaç kez, kendimi öldürecek gibi, ağzım zehir, kafam karışık, çaresiz, dermansız ayaklarla bulvara indim. Kör Çiçekçi'nin bitmeyen bu yavaş ritmi, yorulmayan usul usul bu yürüyüşünü gördükçe 'herşey yolunda, sağol Tanrım' deyip, rahatlarım.

Cumartesiler karnaval günüdür, şehrin tüm kadınları bulvarda büyük mağazaların önüne, içine dolar, Kör Çiçekçi birbirine çarpan ve yol bulmakta güçlük çeken bu karınca kalabalığının tam ortasında çaresiz kalır, kendi etrafında kimseye çarpmamak

için dönüp, durur. Bir iç şarkısı olmalı, işinden, hayatından çok lezzet alıyor olmalı. Kararmış bir dilenci tasına benzeyen yüzünde, yıllara yayılmış uzun ve neşeli bir nağme hiç tükenmiyor.

Şefkati tembihleyen, kalbimizin yerini hatırlatan bir yüz. Annesinden emdiği sütün tadını unutmayan bir çocuk yüzü. Karanlıkların çocukları, anne sütünü emişlerindeki o sonsuz mutlu yüzü ilk günkü gibi hep yanlarında taşırlar!

Kör Çiçekçi, şehir dışındaki çöplerin, çalıların içinde hayatını sürdürse, kimse şaşırmaz. Çuval ve paçavralarla elbiseler giyse kimse şaşırmaz. Oysa her gün tertemiz giyiyor, bulvarda ekmeğini aralıksız kazanıyor. Neden bu kadar uysal, yumuşak başlı olduğunu kimse neden merak etmez. Bu şehir için çok garip yaratık, nasıl bir rüyaya gömülü ki, bir gün olsun paniklemedi, bir kez olsun koşmadı, kovalamadı, öfkelenmedi... Bu kadar düzensiz, çıldırmış, nereye gittiğini bilmeyen milyonlar ortasında soluk alan bir mercan kayası gibi...

Doğaüstü bu ekmek çabası insanı büyülüyor. Ne zaman onu görsem ki her gün görürüm, üstün bir kudretle karşılaşmış gibi, Tanrı'ya minnettarlığım artar. Kafası her gün karışık, delirmiş gibi yazılar yazan bu yoksul çocuğu, Kör Çiçekçi, sakin duruşuyla eğitti, çok adam etti. Tanrı kendi ruhundan bir parça en çok bu insanlara verir. Bu rezil hayatı herşeye rağmen terennüm etmemiz için, insanlığın teni bu insanlarda kutsallaşıp, her gün görünürler bize. Kör Çiçekçi, erdemi, ebedi güzelliği hatırlatır, canlandırır. Göklerden inen kitaplardan daha güzel bir yüz taşır, ruhlarımız bu karşılaşmayla doya doya yıkanır!

Ruhumuzun ağır gövdesini taşıyor Kör Çiçekçi, usul usul yürüyüşü bundan. Halk onu görmüyor, görse bile panikle yanından sıvışıyor. Bir kara gölge, ya da çok alışılmış bir yüz, çoluk çocuğuyla yanından geçenler, tahtaya vurur gibi, Allah göstermesin, aman Allah'ım sen büyüksün deyip, çocuklarını kucağına alıp, bir korku tünelinden geçmiş gibi endişeleniyorlar. Kör Çiçekçi, sabırlı bir bilgin gibi. Çiçek buketleri değil, el yazması, altın va-

raklı tezhipli kalın kitaplar taşır gibi koynunda. Sabah namazları kabir odasını tek başına ziyaret gibi, derin bir ulviyet var yüzünde. Bu dingin mutluluğu hangi karanlık alemden getiriyor? Mutluluğu betonu yalıyor, ayaklarını yalıyor, gürültüyü yalıyor. Ruh pınarlarımızı rüya göllerinde çitileyiveriyor.

Kendisinin hiç görmediği çiçeklerin renklerine fazla inanıyor, renkler, kör satıcı yerine bağırıyor, ey insanlar, işte koynumda çiçekler, bir insan daha neden çığırtkanlık yapıp ortalığı inim inim inletsin, çiçeklere fazla ne katabilirim der gibi, sessizce satıyor!

Akşamları bulvarda turluyorum. Ne çok hikâyemi okudunuz, artık nasıl dolandığımı biliyorsunuz. Şöyle: 'Ela gözlerini sevdiğim dilber, sana bir çift sözüm var diyemiyorum, deli miyim neyim, geziyorum, kırıktır gönlüm, gülemiyorum' Akşama doğru işkembeyi doldurmuş inekler, topluca dizleri üstüne yeşil çimenlerin üstüne çöker, geviş getirir. Gün boyu yediklerini tekrar ağızlarına alır, emer, çiğnerler. Gün boyu zihnime attıklarımı, akşamları tekrar, geviş getirerek bulvarda turlarım. İnekler et yemez, elinizi kapmaz. Kapsada, yumuşacık çiğner. Kelimelerim yumuşasın, zehrini atsın diye, çiğniyor, çiğniyorum, aman kimseyi kapmasınlar!

Kör Çiçekçi'nin ne sevimli yüzü var, bize benzemiyor. Derinden bakınca, bitmek bilmeyen bir matem saklı sanki. Sonsuza kadar bir cenaze alayının ardından gidiyor gibi. Her gün bir ölüsü var gibi. Her akşam birini toprağa gömüyor gibi. Yere doğru, üzgün ve derin bakışlar. Bir karaltı heykeli. Hayatla öbür dünyanın tam sınırında turluyor. Hep bir mezarın üstünde nöbet tutuyor gibi. Anlatılmaz bir sessizlik. Hafifçe öne eğilmiş başı. İki büklüm omuzları. Felakete uğrayıp, karanlık düşüncelerden kurtulamamış çilekeş insanların duaları gibi. Kilitli dudaklarında gelecek günlere hiç inanmayan bir keder. Şehri stop ettirecek, arabaları durduracak, fabrikaları infilak ettirecek, bir keder. Durun insanlar, bırakın simit almayı, bırakın mağaza içlerinde karıncalaşmayı, Kör Çiçekçi'nin vücudu titriyor, yirmi beş yıldan

beri burada, ateşten yanıyor. Suratının ortasında kocaman bir kara delik, her gün mangal ateşi gibi için için yanıyor!

Bir gün tutamayıp kendimi, yanına koşup: 'Efendim, sizin dininiz nedir, sizin dininizden olmak istiyorum' demek geçiyor içimden. Benim dinim: korku dolu bir ayna. Biliyorum, onun dini sıcacık bir ayna. Duygu kaynayan bir aynası var. Sobada yanan çıtır çıtır kuru odunlar gibi, geceleri zevkle kokan, başı tüy gibi uçup giden hafif aynalar. Çocuklar onu görünce hipnotize olmuş gibi donakalıyor. Annesinin elinden tutmuş küçük kız, mıh gibi gözleri çiçekçinin gözlerine çakılı, annesinin arkasına saklanıyor, korkusunu yenmek için çığlık çığlığa ağlıyor: 'Anne gidelim, annee, çabuuk!'..Karşısında Kör Çiçekçi'nin bu sözleri bir kartal bakışı keskinliğiyle duyacağını bilemez. Çelik bir kasa gibi kapalı hafızasında etrafında buna benzer ne çok ses duydu! Etrafına dostça bakabilen iyi kalpli bir adam olduğuna göre hâlâ bu korkunç seslerin kaç bin tanesini gecelerin değirmenlerinden sabahlara dek öğüttü...

Eşyanın görünüşü ne ki, acayip, karikatür, zihnimiz gördükçe bulanır, bulaşıklaşır, bunalır nesneler, gördükçe tiksintimiz büyür. Alın damarları şişmiş çiçekçi, dokunarak metali, tahtayı, en keskin gözden daha iyi kavrar, çok dokunaklı, musikisi fazla baygın bir dünyası olmalı. Nesnelerle insanlarla karşılaşmalar başımızı döndürür, boşluğa düşer gibi sendeler, yoruluruz. Ama Kör Çiçekçi, her zaman kendini ne çok emniyette hissediyor. Bizler dehşetle kurtulmaya çalışırken bu lanet hayattan, Kör Çiçekçi hayatın kahpe saldırılarına daha melodik, daha merhametli karşılılık veriyor, bunu nasıl başarıyor?

Sesler bizleri boğar, öldürür. Kör Çiçekçi bu sesleri duygulu gözyaşlarına döküp, en kederli hikâyeleri neşeye çeviren bir tuhaf gücün sahibi, nasıl oluyor? Ölünceye dek bu melek gülümseyiş silinmez yüzlerinden, bir çocuk cennetinde yaşıyorlar gibi.

Ya da tek başına karnını doyurmanın gururu, mezarların, karanlıkların lanet seslerini unutturur mu insana? Karanlık maskeler altında gizlenmiş bu cıvımış dünyayı çözebilmek için, in-

sana acı veren en keskin bıçaklardan ne çok kullanmış olmalı, beyin damarları. Karanlıkları doğrayan bıçak darbeleri altında, her gün ekmeğini kazanmak. Onu daha dik, daha serinkanlı, zihnini eşsiz kitaplar gibi bilgeleştirmiş olmalı. İşte alnında, sonsuz bir duygu hasatından demetlenmiş bir deste çizgi.

Kalbinin iç çekişleri karılıp karılıp koyu ve parlak bir cila gibi, işte yüzüne düzgünce sürülmüş.

Onun kara yüzünü kızgın tavalar gibi yakan alev, benim de yüzümü yakıp, karartıyor. Onu gördükçe bulvarda: 'Git ve insanlar için güzel şeyler yap, hayata, topluma birşeyler kat' diyen bir ses duyarım içimde. Kendi kanıyla ısınan biz yoksullar, tam havalanmış uçacakken, bir heykel gibi donup kalırız havada. Dudaklarımızın üstüne ateşle dolu başka dudak değmeden bu karmaşık hayatın içine girmek mümkün değil, biliriz. Ruhun kapısını açan ateştir, sıcak bir çorba, sıcak bir oda, sıcak bir gülüş, sıcacık bir dudak. Bir darı tanesinde ne çok sıcaklık var. Yumuşacık, beyaz, ağzınızda eridiğinde, bir kuşun kursağından midesine düştüğünde, koskoca kasvetiyle akşam, bir şarap gibi güzelleşir. Tatlı mırıltılar, hırıltılarla tünediği pencerede sabırsızlıkla düşlerine, tüylerine gömülür. Ne kadar memnun durur sığındığı deliğinde. Bir küçük buğday tanesi beynine ne çok ışık gönderir. İşte o zaman, başkalarının taklidini yapıp eğlenecek kadar mutlu olur. Şimdi taklalar atmaya başlar. İnsanoğlu evren tarihine düştüğü günden beri, bir buğday tanesine bu kadar uzak düşmedi. Bir buğday tanesi için, otuz yıl aralıksız gece yarılarına kadar böyle yorgun, hasta çalışmadı. Bir darı tanesi için, gururundan bu denli ödün vermedi. Şarkıları başlatan bir darı tanesidir. Kirazı gagalatan bir darı tanesidir. Sıcacık bir baş dönmesi, gagasının incecik titreşimlerinden binlerce kıvılcım büyülenmiş gibi ateşli cıvıltılarla bahçeyi geceleri doldurur. Gözleri kapkara, parlak simsiyah saç örgüleriyle dişisine kur yapar. Büyülü sesi ilaç gibi, hayat, buğday tanesiyle başlar.

Bu bir darı tanesi için kör dilencinin yirmi beş yıldır bu bulvarda attığı adımları sayalım, büyük okyanusu kaç defa her

damla suyuna dokunacak kadar gezmiş olurdu, kazancı, demeti bin liradan üç-dört buket, bir dolmuşa, bir de döner ekmeğe ancak yeter.

Allah'a yine de bin şükür, bu yüzden mi deriz? Kör Çiçekçi gibi dönüp dururum, düşüncelerim ona buna çarpar, bir adım yol bulamam, yine de okuyucuyu mest edecek bir hikâye yazmak isterim. Karşıma biri çıksa uzun uzun çiçekçiyi anlatırım, eski bir masal gibi. İnsan azmi, gururu, çiçekçinin yorulmak bilmeyen güzelliğini tasvire çalışırım. Daha hayatın başında bunalımlı genç çocuklara usul usul kazanılan bu gururu; anlatırım. İsterim ki, hikâyemin derinliğine genç kızlar kendilerini kaptırsın. Yüzleri, dünyanın en güzel kadını oluncaya kadar dinlesinler. Uzatırım hikâyemi, isterim ki, okuyucunun gözleri kocaman açılsın, eski zaman kandili gibi içine kısık, titremeli bir ışık girsin, hayatımıza kuvvet veren bu titreme, bu ürperiş, en soğuk gecelerde hepimizi ısıtsın!

Yıllar sonra yanıma gelip, hatırlar mısın, Kör Çiçekçi'yi anlatmıştınız desinler. Ama, işte anlatamıyorum. Daha derin, daha manalı sözler arıyorum, ilahi tasvirlere dalıyorum, istiyorum ki, herkes eline mumlar alıp koşsun çiçekçinin yanına, bir türbe gibi mumlarla çevirsin onu, olmuyor, asık, nursuz bir suratla eve dönüyorum.

Bir gün, bir kız çıktı önüme, elinde çiçekler, size getirdim dedi. 'Nerden icap etti, ne için' dedim. Kız, hani anlatmıştınız Kör Çiçekçiyi, bu çiçekleri ondan aldım, dedi. Hatırladım, anlattığım yerde bin kişi vardı salonda. Bir seni mi çarptı, etkiledi bu hikâye?.. Şimdi utanmasam, kızı sarılıp sarılıp öpeceğim. Nasıl bir tad içimde. Nasıl bir öpüş. Nasıl bir kucaklaşma, sarılacağım, sıkacağım. Çiçekleri burnumun dibinde görünce nasıl mutlu oldum, ağlar gibi oldum. Yine sarılamadım, dizlerimin üstüne çömeldim, yine kucaklayamadım, daha aşağı yere doğru kollarımı uzattım. Kızın yetmiş santim boyu vardı, bir cüceydi. 'Ah bu çiçekler şifaların şifası, o gün salonda binlerce insan vardı, bir sen mi duydun?' Bitmek bilmeyen sefaletimizin bu

uzun yolculuğunda bu çiçekler, hanlar, hamamlar, konaklar gibi. Güzelliğine taptığım şeyin gurur olduğunu yalnız sen mi duydun?

Bulvarda şakır şakır yağmurlar yağıyor. Kapkara bulutlar göğü de alıp yanlarında kaçıyor. Herkes kaçıyor. Oysa öğleden sonra, bulutların elbisesi tül gibi hafifti, ne oldu da kudurdu, kan deryasına döndü. Kör Çiçekçi, bulvarda tek başına, sırılsıklam kaldı. Kırkikindiler bunun adı. Haziran'ın onuna kadar yağacak. Başımıza, kırk defa, göklerin tasından sular dökülecek. Kırklanacağız. Ben küçükken fare düşmüştü yemeğe. Annem mutfaktaki tüm kapları, tasları indirip, iyice yıkayıp sonra üstlerinden kırk defa, kırk tas su dökmüştü. Tanrı ibadetlerinden usanmıyor. Her yıl aynı gün, bu hırsızların şehrini tekrar tekrar kırklıyor. Ne açıp da bakacaksanız tarihin kitaplarına, işte yine yağıyor yüz bin yılın, zaferden dönen atlıları gibi yağmurları! İsterse bir damlası tufan olur, şimdi bizim gibi nar ağaçları da bugün yeniden aşık olur. Yazların, güneşlerin, temmuzların toprakları kör ve sağır olmasın diye, bu mevsimde yağmurlar, bozkırlarda bülbül olur. Yağmurdan daha güzel kim süsleyebilir toprağı. Baharın güzelliği karşısında yağmurlar, mevsimlerin ağlamasından başka ne olabilir? Mezar çatlaklarından sızıverir şimdi. Kurumuş kemiklerin içinde hâlâ yanan ateşin yanına... Ey eski aşıkların kurumuş iskeletleri, ateşiniz kaldı mı hâlâ? Mezar çatlakları, mahsulünü şimdi çok geç veriyor. Geçmiş zaman ölülerinin buğu buğu nefesi, yeniden alemin velvelesine karışıyor. Bakıp da heyecanlanmamak mümkün mü? Bakıp da bu simsiyah bulutların üstümüze devrilişine ağlamamak mümkün mü? Çok geçmez, birazdan dağlar dağların üstüne yıkılır. Ey şimşek, ey gökyüzü, bir tatlı bahar nefesi için bu yaygara, biliyorum. Korkular yaratsın ve cümle aleme kapı kapı dağıtsın diye rüzgâr, biliyorum, yeter yağma artık, dur, birazdan bağıran bir deli görecekler, burada!

Şehre yüz bin yıllık yağmurlar yağıyor! Kaçışarak sığındık tüpgeçitin altına. Yağmurun ortasında tek başına Kör Çiçekçi.

Çıkamıyor, yol bulamıyor, etrafında dönüp duruyor. Uzaktan bakınca çok acıklı hali var. Bir kadın: 'yazık, çok ıslanıyor' dedi. Seyrediyoruz. Bir adam: 'biri gidip kurtarsa şunu!' dedi. Yanına koşup elinden tutacaktım... Yakından görünce yüzünü. Yüzünü mutlulukla göklere kaldırmış. Alnının, yanaklarının tam ortasına iri yağmur taneleri çakıl taşları gibi düşüyor. Keyifle gülüyor. Öyle mutlu bir yüz ki, sanki içinden oynuyor. Notre Dame kamburunun çanın iplerinde dansetmesi gibi. Yağmurun iplerine salıncak gibi tutunup, bir o yana bir o yana salınıyor. Bir Orta Anadolu havası gibi: 'Salın gel aman aman, meydan kız görsün aman' gibi oynak bir ritmle etrafında dönüyor. Sarhoşluğun, parlaklığın en tatlı makamında, yağmurla büyülenmiş. Avuçlarını havada açıp kapatıyor, yağmurları bir uçurtma ipi gibi tutmak istiyor. Ağırlaşmış ruhu için asla kaçırılmayacak bir tören, bir ayin. Koynunda demet demet çiçekleri, yağmur taneleri çarpsın diye gökyüzüne kaldırıyor, sahan karası yüzünü göklere döndürüyor. Ama çok çirkin görünüyor, bir kanişe benziyor, gülümseyen bir kaniş köpeğe. Yağmurun ipleriyle zıplıyor, dönüp duruyor... Ayaklarının altında sular, şap şap şap...

Yanımdaki adam: 'biri şunu kurtarsın, yazık çok ıslanıyor' dedi. İçimden, biz insanlar, yağmurun boğazımıza yılan gibi sarıldığını sanıp korkuyoruz, hiç işimiz yokken bir de çiçekçiye acıyoruz. Yirmi beş yıldır burada, bütün apartman içlerini, bütün kapalı yerleri bilmiyor mu sanıyorsun. İstese çoktan saklanır. Onun derdi, vay vay'lı dertlerden. Yirmi beş yıldır çiçekleri koynunda geziyor, iç içe ruhu çiçeklerle, çiçeklerin bu yağmurlarla büyüdüğünü, serpildiğini bilmiyor mu, canı ciğeri, ruhu, lalesi, papatyası, ekmeği, nerde nasıl büyümüşler, bilmiyor mu? İşte kırkikindiler, birden deliye döndürdü onu. Yüzünü, çiçeklerini, mutlulukla yağmurun altına tutup yıkanmak, dönmek, dönmek istiyor. Türlü türlü şarkılar gibi yağmur sesleri! Yağmurlardan daha tatlı sözlü kimi tanıyoruz? Ne çok yabancı hissediyoruz kendimizi bu şehirde, işte şimdi göklerin altında,

tüm kapılar yağmurla birden açılıverdi. Tepeden tırnağa yıkansın istiyor. Ellerinde çiçek dönüp dönüp, neşeyle yağmurun altında, uçurtma gibi gökleri kendine çekmek istiyor.

Yanımda, tüpgeçite sığınmış işportacı: 'Şuna bak, bu gün bir demet çiçek satamadı, eve dönecek dolmuş parası yok, yazık, elinde kaldı çiçekleri!'..

Bu yağmur dansıyla bitiverseydi hikâye ne güzel olurdu.

Ertesi gün, aynı saatte, akşamın yedisi, yağmur dünkü gibi bindirdi. Yine tüpgeçitin altındayız, yanımda işportacı adamlar: 'Bu saate kalmışsa, hiç çiçek satamamış..' 'Nerden biliyorsun satamadığını?' İşportacı: 'Satsaydı bu saate kalmazdı, dolmuş parasını bulup tüymüştü eve...'...

Yağmurun altında Kör Çiçekçi, dünkü neşesinden kırıntı yok. Dünkü yağmurun eğlencesine kendisini fazla kaptırmış, sokaklar boşaldı, elinde kaldı demetler. Etrafında hiç kimse kalmadığı halde boş kaldırımlara çaresizce: 'çiçeklerim var, almaz mısınız, çiçeklerim var...' Boşuna dönüp duruyor...

Tam karşımda iki kadın aralarında konuşuyorlar: 'taksilerin hepsi dolu geçiyor, bekleyelim!.. Sonra, Kör Çiçekçiyi görüp, dalıp gittiler. 'Vah zavallı... çıh çıh... çok yazık!' Kadınlardan biri: 'İnsanın içi acıyor...!'.. Diğeri: 'TV'ye çıkartıp para toplasalar, yazık, hangi birine toplayacaklar!'

Kadın telaşla çantasını karıştırdı. Bir milyon kâğıt para çıkartıp çiçekçiye bağırdı: 'Amca, amca, çiçek alacağım çiçek!'. Çiçekçi yüzünü sese doğru çevirdi, tüpgeçite yöneldi. Kadın bir milyonu uzattı. Çiçekçinin koynundaki demetlerden birini kaptı. Kör Çiçekçi, havuzdan çıkmış gibi ıslak, eliyle yokladı parayı, mırıldanır hafif bir sesle: 'hanımefendi, çiçek bir buçuk milyon!'

Kadın şaşırdı, hem iyilik yapıyoruz, hem de hesap soruyorsun der gibi, sesini kalınlaştırdı: 'İdare et, o kadar var' dedi. Çiçekçi, parayı usulca elinden sulara bıraktı. Kadın geriye dönerken, paranın yere düştüğünü sandı, eğildi, parayı çiçekçiye uzattı yeniden. Çiçekçi ıslanmış parayı aldı, yokladı: 'bir buçuk milyon çiçek' dedi. Kadın sinirlendi: 'Canım zaten satamamış-

sın, siftah yaptın fena mı, elinde kalmış baksana, kim alır bu saatten sonra, yarına kadar çürür bu çiçekler...'

Çiçekçi, isyan eder gibi değil, yüzüne karşı fırlatır gibi değil. Usulca avcunun içinden parayı yere bıraktı. Biliyorum, mağdur ve kurban olmak istemiyor. Biliyorum, bir gurur pazarlığı bu. Kadının arkadaşı: 'dur, dur, ben de beş yüz bin olacak' deyip, çantasını karıştırdı. Kadın, elindeki çiçekleri koklayıp çirkin bir espri yaptı: 'Zaten kokmuyorlar!'.. Diğer kadın yetişip beş yüzü tamamlayıp çiçekçinin eline verirken, ıslanmış olmanın sitemiyle: 'İnsanlar yardımdan da anlamıyor, al, al...!'

Çiçekçi uzaklaşırken parayı yine usulca yere bıraktı. Kadın ardından çığlıklarla: 'deliye bak, parayı yere attı, delinin zoruna bak!'... Çiçekçinin yanından koşar adım, yağmurdan kaçan simitçi çocuk düşen parayı gördü. Eğilip çiçekçiye verdi. Çiçekçi parayı almadı. Çocuk, çok ıslanıyorum, şimdi seninle uğraşamam der gibi, çabucak parayı çiçekçinin ceket cebine sokuşturuverdi. Çiçekçi, yağmurun altında, ağır ağır karanlığa doğru yürüdü. Biraz sonra, elini cebine attı, parayı yeniden çıkartıp yere bıraktı!..

Yanımda işportacı: 'puşta bak, dolmuş parası yok, bu saatten sonra mucize olsa satamaz, birazdan fırlattığı o parayı dönüp dönüp arayacak!..'

İçimden, hayır paraya ağlamayacak diyorum. Dün kendini yağmurun eğlencesine biraz fazla kaptırmıştı, ona hayıflanacak.

MISIR TARLALARI

Ortaokul hela kapılarının geyiği çevrildi, ancak belgelenemedi. Büyük projelerimden biriydi. Şehir şehir gezip ortaokul kapılarının iç yüzünün fotoğraflarını çekmek. Yıllarca "Diyarbakır helaları" diye bir fotoğraf projesi düşündüm, kaç tane fotoğrafçı arkadaşa söyledim, ilgilenmediler. Yıllar önce taşra gezilerimde lise helalarını içerden gördüğümde, dünyayı ayağa kaldıracak sanat şahaserlerini bulmuş gibi sevinmiştim. Tüm kapı, yüzlerce kişi tarafından tamamlanıyor, inanılmaz fotoğraflar! Hayalleri, çizgileri birbirine benziyor! Resimlerin büyüsü, hızla yapılır, boya diye bok kullanılır. Hayali kışkırtmak için bok kullanma tekniği yalnız devletin, siyasetin marifeti değil. Hatta, bokuyla meme, kalça yapmış, ancak her ikisini de benzetememiş ve memeden, kalçadan yine bokla bir ok işareti çıkartıp, "meme, am" yazmış. Sanat tarihiyle yakından ilgilenmiş biri olarak söylüyor, asla espri yapmıyorum; insanoğlu mağara resminden Van Gogh'lara kadar bu kadar çarpıcı, bu kadar etkileyici resimler yapamamıştır! Gençliğin en güzel en coşkulu günlerinde bok çizgilerle seks hayallerini büyütmek, bize bugünkü siyasi yapıyı da anlatır! Demirel, Ecevit, Bahçeli, aynı ortaokullarda aynı hela kapısında büyüdüler. Bokla yazılan bu siyasetten kurtulamadık, içimizden bazıları ordan hiç çıkamadı, Kerem gibi!..

Şu herkesin bilip, hiçbir yerde yazmayan ama tüm Türkiye'nin gayet iyi ezberlediği pis fıkraların hepsini Kerem'den öğrendik. Bu fıkralar ortaokul yıllarında din gibiydi. Hâlâ ortaokulun kapısından geçerken, bakarım, orda capcanlı yaşıyorlar. Fıkraların çoğu Namık Kemal üzerine. Namık Kemal, Abdülhamit'e muhalif, Abdülhamitçiler intikam için mi uydurdu? Namık Kemal kadar ciddi, bilgili, beyefendi bir kavga adamının bu fıkraların kahramanı olması, tarih, sosyoloji açısından hâlâ müphem.

Kerem kayaların üstünde gece yarısına doğru anlatır, biz dinleriz: "Palavracı adamın biri Namık Kemal'e, "o kadar sıçtım ki, İstanbul'un bir adası daha oldu" der. Namık Kemal cevap verir: "Geçen benimkisi o kadar kalktı ki, senin o adaya köprü oldu" Palavracı atılır: "Yok canım, o kadar büyük olamaz", Namık Kemal hazır cevap: "Eee o kadar büyük .öte böyle .arrak" İğrenç.. Yapma Kerem, diye kaçışırız. Kerem daha iğrencini bulup sırıtır: "Namık Kemal üç-dört kadını peş peşe hacamat etmiş, doymamış, üç-beş posta, yine doymamış. Gece yarısı Namık Kemal'i bir ağacın tepesinde bulmuşlar. Bıçakla kalem gibi yontup, karşı dalda sulandığı kanaryaya uygun incelttiğini görmüşler..." İğğğğğ... Hiç anlatılmayanlar liste halinde Kerem'de saklıydı: "Dursun, Temel, bir travestiyi kadın sanıp birlikte yatağa atmışlar, Temel bir müddet sonra önden bağırmış: "La Dursun çok soktun, geri çek!" Ortaokulu bu fıkralarla bitirdik. Tabi hepsi kaba, iğrenç değildi, bugün dahi güldüklerim var, mesela Bayburtlu fıkrası. Bayburtlu yolda kaymakamın kolunda karısını görür, sarışın, çok güzel, gözünü alamaz. Kaymakam "ne bakıyosun ulan" der. Bayburtlu kaymakama: "Bu sizin karınız mı?"diye sorar. Kaymakam: "Evet! Benim karım!" der. Bayburtlu: "Niye böyle boş boş gezdirirsen, niye eve götürüp .ikmirsen!"

Sıcacık bir yaz günü. Sırtımıza fanila yapışmış. Rüzgâr, nafile esiyor. Fırtına kopacak gibi. Uzaklarda deniz köpürdü. Kerem piçin teki, ne yapayım, arkadaşım. "Gel la şurdan denize girelim, kızlar var. Kızlar hem de nasıl var. Geniş kalçaları, iri gözleri, büyülendik. Kayaların altında bir çırpıda soyunduk. Deniz, köpükleri uzaklardan hızla sahile sürüklüyor. Sahil, henüz mavi çarşaf gibi. Kızlar şarkı söylüyor, bazıları topla fır fır oynuyor. Kerem: "Sen bekle oğlum, ben gidip otuzbir çekeceğim, kayaların altında!" Kilotunun üzerinde boru temizler gibi bir hareket yaptı, pis pis sırıtarak: "Sen anlamazsın oğlum!" dedi. Kızları gördükçe kalbimde bir sevinç. Çok utanıyorum onlara bakmaktan. Kerem geldi: "Sıçacağım oğlum!", "Kayaların altına sıçsaydın ya..." "Yok oğlum, deniz daha keyifli!".. Sahilden açıldı,

açıldı, bana seslendi. "Gel la, burası çok güzel!" Gitmedim. Kızların yanında beni rezil eder diye korkuyorum. "Korkuyorsun değil mi açılmaya, buraya kadar gelemezsin!". Korkuyorsun demeyecekti, korkarım ama, hayatımda ne yaptıysam hiç korkmadığımı göstermek için yaptım. Koşarak atladım denize, yanına vardığımda ağzını denize sokuyor bouuuyyğğğğğ sesi çıkarıyor. Hadi dönelim.. Dur, dur, daha sıçmadım, derken, patlıcan kadar bir bok pırt diye su yüzüne, tam burnumun dibine çıktı. İğrenç... Öğğğğ. Taze bok kokusu, tuzlu suyun kokusuyla midemi alt üst etti. Hızlı kulaçlarla sahile kaçmaya başladım. Açıklardaki dalgalar köpükleriyle yetişti. Panikle kulaç atıyorum, dalgalar boku getirip ta burnumun dibine sokuyor. Ben kaçtım, bok peşimden geldi, ben kaçtım, sahile kadar kovaladı. Denizin, sahilin, kızların zevki kalmadı. Kerem'e küfredip fazla azdırmamalıyım, yeni pislikler yapar. Başka korku oturdu içime. Sahildeki kızlar boku görürse? Belki kızlar boku görmezdi. Kerem kumsala doğru bağırdı: "Bu var ya, denize sıçtı laaaa!". Binlerce bakış bana döndü. Elbiselerimi alıp ağlamaklı, hızla kaçtım. Sahilde iri yapılı ağbiler peşime düştü.

Eşşek kadar adam oldum, o bok hâlâ peşimden gelir!

Ertesi gün pencerenin altından bağırdı: "Gezmeye gidiyoruz oğlum!" Gezmek, bilmediğimiz sokaklar, tepeleri amaçsızca dolaşmak, büyük macera! Yolda yere baka baka yürür, bakır parçaları arar, ampulün bakırını ayağımızla ezip hazine diye cebe atarız. Dükkân önünde durup, marangoz, kalaycı seyreder, dalarız! Dükkânın kalfası gelir: "Git la şu bakkaldan sigara al" der, kaçarız. Yağmur çiseliyor. Damların altına sine sine Boztepe'ye yürüyoruz. Kapkara gök. Bir rüya içindeyiz. Hiç görmediğim sokaklar, insan yüzleri, eski kapılar. Kemik Hastanesi'ne yaklaştık. İçi bomboş, sadece duvarları kalmış Kızlar Manastırı'na nihayet girdik. Dışarısı görünmüyor. Her yer kırık şarap şişesi. Kerem duvar dibinde ısırgan otları kopardı, kayaların üstünü temizledi. "Burası bizim yerimiz olsun", "Önce ben buldum oğlum, burası benim!", "Hadi oğlum, sen dışarı çık, ben

otuzbir çekeceğim!".. Kızlar Manastırı'ndan dışarı çıktım. Tepeden aşağı denize, şehre baktım. Zaman durmuş gibi. Hava ne zaman güzel olsa, tepelerden aşağı bağırarak koştuğum o günleri hatırlarım. Kerem, koparttığı otlarla ellerini silerek yanıma geldi, ağzını ballandırarak, "Rüyamda var ya oğlum, hemşire yurduna giriyorum, tek erkek, benim, her odaya giriyorum, tek tek inanmazsın oğlum, sabaha bitmişim, leşimi kapıya koyuyorlar!".. "Ne yapıyorsun odalarda?", "Oğlum sen de bir bok bilmiyorsun. Burası ne, Kızlar Manastırı, çok eskiden kızlar burada kalıyor. Şimdi, sen beni bekle... Öbür odaya girip geleceğim..."

Öyle canlı anlattı ki, hayaliyle kendini yeterince coşturdu. Kızlar Manastırı'nı düşündüm. Kaç yüz yıl önce. Odalarda tek başına, mum, kandil ışığında pencereden denize bakıyorlar. Deniz çok uzakta, gelen gemiler, yukardan çam ağaçlarının gürültüsü. Durmaksızın yağan yağmurun sesi, rüzgâr denizden gelip tam da burada patlıyor. İnsan böyle bir tepede Tanrı'ya değil, denize, ağaçlara, yağmura her gün ibadetle geçirir gününü. Şimdi Kerem gibi bir piç, bir kara yılan gibi gecenin karanlığında gizlice girivermiş midir odalarına? Ellerimi başımın altına koydum, gökyüzünü seyrediyorum. Zaman durmuş gibi. Bir ihtiyar bastonuyla yukarı doğru çıkıyor, yüzüne gözüne toz toprak karışıyor!

"Kerem oğlum, geç oldu gidelim". Tepelerden aşağı koşarak, birazını göt üstü kayarak iniverdik. Akşam olmadı. Hiç olmadı. Bizim sokağın içinde kalabalık, polisler. Bir cinayet işlenmiş. Kerem'le kafamızı kalabalığın içine soktuk. Polisler cinayetin olduğu yerden ayrılmıyor. Komiseri, polislere: "Burdan ayrılmayın, kan tutar, geri gelir!" dedi. Halk teker teker hüzünlü bir şarkı gibi bu nakaratı kulaktan kulağa çoğalttı: "Kan tutar, geri gelir!" Pencereden bağırdı kocakarı, diğerine "Katili kan tutacak, geri gelecek, onu bekliyoruz!".. Hava kararmadı. Kalabalık dağılmadı. Polisler cinayetin olduğu yerde bekliyor. Kerem, "sen bekle oğlum, ben sıkıldım bir otuzbir çekip geleceğim!".. Kerem gittiğinde, kalın paltolu, çok uzun boylu bir adam, elinde silah, sokağın başında göründü.. Derin bir sessiz-

lik! Film çekiliyormuş gibi. Herkes adama bakıyor! Kalın paltolu adam, polislere doğru yürüdü. Polise silahını uzattı. Kalın paltolu adam, cinayetin olduğu yere çömeldi. Polis, omzuna vurdu, sonra koluna girdi. Karakola doğru yürüdüler. Balkonlara doluşmuş kadınlar: "Kan tuttu, geri döndü" diye bağrıştı.. Kaçıp gizlenemedi, kaybolamadı, kan tutmuş, neyse kan tutmak. Kerem koşa koşa kan ter içinde, soluk soluğa geldi, maceranın en nefis yerini kaçırmıştı: "Ne oldu oğlum, bi anlat laaa?".. "Kan tutmuş oğlum, katil geri geldi, öldürdüğü yere kadar geldi..." "Polisler koşup yakalamadı mı onu?", "Hayır, yakalamadı, cinayet yerinde beklediler..." Kerem: "Çok salakmış oğlum katil, otuzbir çekseymiş, birşeyi kalmazdı!"..

Kerem'le babasının mezarına gideceğiz. Yürüme on kilometre, dağlara vurduk. Issız yollar! Birçok yol otla kaplı! Otla kaplı yollar ne hüzünlüdür! Yolun ortasında masmavi küçük çiçekler! Eşşek kadar bir köpek kovaladı, korkudan donumuza sıçtık. Koca bir dağın yamacını döne döne mezara geldik. Mezarlıkta ağaç kadar büyümüş dikenli otlar! Mezarı bulmak mümkün değil. Otları temizlemeye başladık. Otlar bitmiyor. Saatlerdir ot kırıyor, gövdelerini parçalıyoruz. Manevi bir coşkuyla, durmak yok, ağaçlaşmış dalları devirdikçe bir kahramanlık, bir kılıç sallama şevki girdi içimize, mezarlığa iki çocuk savaş açtık! Kıran kırana bir imha savaşı! Mezarı açtık, temizledik. Kerem: "Günahtır la oğlum, diğer mezarları da açalım" dedi. Dikenli ve kamış gibi boyumuzdan uzun otları kopartıp, dağ gibi yığdık. Hava hiç kararmadı. Hiç yorulmadık. Ellerinde kürek, kazma, bir yolu dolduracak kadar adam mezarlığın başında toplandı. Küfrederek: "La çıkın ordan, orası ok yılanlarıyla dolu, öldürürler sizi, yoldan geçenleri bile sokuyor!" Mezarlıktan fırladık, çamurlaşmış çimen üzerinde kaydık, kaçmaya başladık. Ok yılanları yüzünden bu mezar yıllarca temizlenemiyor. Köylülerden biri "helal be bu şehirli çocuklara!". Saatlerdir içindeyiz, neden bize dokunmadı ok yılanları? Arkamıza bakmadan kaçıyoruz. Kerem tıkandı, "La oğlum bir dur, şu çalıların ardında bir otuz-

bir çekip geleyim!".. "Oğlum, bak yılan sokar, dikkatli ol!" Kerem: "Benimkini görsün o yılan var ya, korkar kaçar oğlum!"

Kerem çok korktuğunda, çok utandığında, çok canı sıkıldığında otuzbir çeker, unutur. Kadınları anlatıp ağzı sulana sulana kendini en mutsuz anında bile motive eder. Kendini kışkırtma ustası. Can verir gibi otuzbir çeker. Kan sızıncaya kadar derler ya. Kapkara, meşin gibi kolları, sinek kanadı gibi çırpınır. Ölümün deliğini bulmuş gibi bir noktaya gömülür, yüzü acıdan titrer. Kıvır kıvır saçları, yılışık bakışlı.. Kusmuk parçaları, sidik, izmarit, hayvan kemikleri, yosun tutmuş kayalar, hiç su dökülmemiş, ağzına kadar bok taşan helalar, her pisliğin içinde hızla hayal kurma becerisine sahip. Bir şamata değildi, bir dindi. İnanılmaz hayal kurar. Her yerde hayal kurar, her zaman hayal kurar. Kendini kudurttuğu hayallerinin hepsi nefis hikâyelerdi. Uydurur, uydurur, yine hayallerle dolu enfes kız şekilleri çizerdi. Orta ikiden terkti, o yıl sınıfta birlikte kalmıştık! Pantolonunun yan cepleri delikti, eli her an onun üstünde. Tek korktuğu şey, bir hışırtı, bir gizli göz. Gözleniyor olması konsantrasyonunu bozar. Kızlarla konuşmayı, arkadaşlığı, kızlara mektup yazmayı, kızların peşinden gitmeyi hiç sevmezdi. Onun işi, resim, yabancı dergi. Yabancı seks dergileri bulmak için gemilerden çıkmaz. Kadınlarla süslü bir dergi için yapmayacağı cambazlık, söylemeyeceği yalan yok, olmazsa çalar. Her gün, günün rekorunu sayar, gurur duyardı rekoruyla, üç, beş, atıp tutardı! Zihnindeki seks filmleri dünyanın en neşeli fırıldakları gibiydi, hayat onun için, bu sahnelerde canlandırdığı resimlerdi. Anlatırken hikâyeyi yarıda keser, gaza gelmiştir, "dur la bekle, canım otuzbir çekti..." deyip helaya fırlar!

Okuldan atıldığı günü de biliyorum. İmtihanda bayan öğretmenden kalem almıştı, bana döndü: "bu kaleme, öğretmenin eli değdi, o eli başka nerelerine değdi, bir düşün..". Sonra boş kağıdı öğretmene uzatıp, kalemin dokularına baka baka tuvaletin yolunu tuttu. Bazen tuvaletten erken döner, "tükrük kalmadı oğlum" diye, böbürlenirdi, yani; o kadar yaptım ki... Hayal etti-

ği filmleri bir de sahne sahne rüyasında görür. Annesi onu ayakkabı tamircisine verdi, o akşamları yazlık sinemada teşrifatçılığa başladı. Mahallenin gençlerini öndeki sıralara sırayla dizer, topluca ve tempo içinde yaylı, açılıp kapanan sandalyeleri salıncak gibi sallayarak otuzbir çektirir. Hangi sahnede çekileceği, hangi sahnede patlatılacağı Kerem'den sorulur, hayaller ona göre ayarlanır. Kerem en başta, "bekleyin oğlum, başlamayın, daha çok var sahneye" diye komutlar yağdırır.. Kerem yeni gelen filmlerin en güzel sahnelerini ayarlar, ezberler, haberi uçurur, film nasıl kimse sormaz, herkes: "iyi sahneler varmış oğlum..." derdi, ağızlarını şapırdatarak.

Zihni yorulmaksızın fantazya üreten Kerem, dünyayla hiç ilgilenmedi. Tanrı bu güzel çocuktan ne istedi bilmiyorum. Bel soğukluğuna yakalandı. Lilisine ince bir demir teli sokmuşlar. Kerem'in süngüsü düştü, ama sahne anlatma coşkusu bitmedi. Gezmeye çıktığımızda can çekişircesine ağlıyor, hastalığımı çocuklara söyleme diye yalvarıyor! Karizmayı kaybetme korkusuyla o günlerde mızıka çalmaya başladı. Sesi kısıldı, yüzü muşamba gibi buruştu, en kötüsü süte başladı. Bir hava boşluğuna düşer gibi "hayal boşluğuna" düşmüştü. Bu hastalıktan da beterdi. Rüyalarıyla savaşmaya, hayallerini değiştirmeye gücü yetmiyordu. Her gördüğü nesneyi fantazyaya, seks diline anında tercüme eden, tüm dünyasını bu hayal dili üzerine kuran Kerem'in zihni yine sürekli kışkırtıcı hayaller üretiyor, ama nafile. Değirmen kendi taşını öğütüp, kendini bitiriyordu. Ezik büzük, süklüm püklüm Kerem, yıllardır otuzbiri hayatının bir neşesi yapıvermişti, otuzbir gerçek bir teselliydi. Yıllardır biriktirdiği hayal deposu işe yaramıyordu. Hayal kuramayan her insan gibi alkolizme sürüklendi. Bazen, yazlık sinemada çocuklar toplu düzenek içinde otuzbir çekerken, arkalarına geçip mızıkanın temposuyla şamatalı yol vermeye çalışıyordu, ama uzun sürmedi!

Kerem, ortaokuldan sonra hiç büyümedi. Sefalet kokan yoksul evinin dört duvarını kadın resimleriyle doldurdu, tatlı tatlı

bakındı, göz kırptı. Kerem, Tanrı'nın yarattığı bu iki kişilik dünyayı hiç beğenmedi. Yalnızlığını hayatın ilk gününden kabullendi. Korkudan üşümemek için bu fiziki reflekse ömür boyu durmaksızın sarıldı. Kendini ikna için yalnızlığına karşı giriştiği bir savaştı, çok zararsız bir yöntemdi, hayatını mahvetti. İnsanlığa karşı bir borç düşünmedi, eline aldığı şeyi bu dünyaya hiç sokmadı! Zihnindeki sanat atölyesinde hayal dünyası el emeğiyle hazırlanmış tatlı bir baş dönmesi ona yetti! Kimseyi dövmeden, kimselere bağırmadan, tek başına çok hummalı bir işe girişti, erken yaşta beli büküldü!

Yirmi beş yıl aradan sonra karşılaştım Kerem'le. Sanki her gün birlikteymişiz gibi, ilk cümlesi şu oldu: "Oğlum, benim birkaç atımlık barutum kaldı, onu da sıkı bir parçaya ayırdım, siz kendinizi düşünün!". Elinde kıyıp kimseye koklatmadığı Pirelli takvimini bana satmaya, kakalamaya çalıştı. Sonra iç geçirerek, "eskilerden kimse kalmadı" dedi. Bunun anlamı, herkes Nataşalar'ın peşinde, eskisi gibi, miki filmleri, seks dergileri, kayaların üstünde gece boyu seks fıkraları anlatan kalmadı...

Elinde şarap şişesi, kayaların üstüne doğru yürüdü. Arkasından baktım. Modernizmin ilkel günlerinde, bugünkü görsel imkanların hiçbiri yokken, bir kasaba gençliğine gönüllü seksologluk yapmış bu adam bir nevi nalbant gibi, semerci gibi, mesleği tükenenlerden. Bütün hayallerini arkadaşlarına verdi. Bütün hayallerini kaybetti. Şimdi, dalgaların çalımlı, çapkın gelişlerine, zihninden birşeyler, güzel şeyler uyduruyordur. Adım gibi biliyorum, birazdan kafayı bulur, fermuarı açar, dalgaların kıvrımları, süzülüşleri... Patlatmak için en uzaktaki dalgaya, şu köpük köpük, en masmavi dalgaya hazırlanıyordur! Neden en uzaktakini bekliyor. Bu bir hayat oyunu.. Vakit geçsin!

Hava ne zaman güzel olsa, çocukluğumun o son günü, erkekliğimin o müthiş korkulu ilk gününü hatırlarım. Rüzgârın sürüklediği dev kanatlarımız vardı. Sıcacık kıble rüzgârı yamaçlarda mısır tarlalarının püsküllerini sallandırır. Açık penceremden odama doluşur, sıcacık, yün gibi rüzgâr! İkindi güneşi yu-

murta sarısı gibi koyulaşır. Uzaklarda evlerin camlarında güneş yangını gözlerimi kamaştırır. Bir soluk tırmanıversem mısır tarlalarına! Evde kimsecikler yok. Kışkırtıcı, derin bir sessizlik, Tanrı ve ben. Annemin yemek için hazırladığı kavrulmuş soğanlı kıymayı ekmeğin arasına gömdüm, vahşice yumuldum. Bir güzel uyuyuvermişim. Sedirin üstüne serili halı. Fermuar yerimde hoş bir sıcaklık, pembe bir rüya. O yana bu yana dönerken sürtünmüş. İçimden pembe bir şimşek gibi kıvılcım. İleri doğru, kamçının şakladığı yerden, havai fişeğin en üstteki o tek kıvılcımı. Karşı konulmaz bir merak içinde baygınlıkla kendimden geçtim. Şeytan, ilahi şeytan, şehveti sürtünmenin tesadüfüyle göklere asılı bir ateş gibi koydu içime. İçimde derece derece yükseldi, çoğaldı kıvılcımlar. İlk defa hissediyorum böyle bir şeyi, yeni tanıştığım, titreyen neşeli bir sıcaklık. Duvak teli gibi, ince uzun bir damar içimden göklere doğru çekildi. İpi kopmuş bir salıncak gibi, havaya şekilsiz, bir tuhaf acılı kahkahayla fırladım. Neler oluyor içimde? Acaip şiddetli bir mutluluk. Karşı konulmaz bir merakla bir daha sürtmek istedim sedirin halısına fermuar yerimi. Pıt, pıt.. Birkaç küçük kıvılcım, seri, peş peşe patladı. Tavada patlayan mısırlar gibi, içimden dışarı doğru birşey atladı! Minik bir patlama dizlerimin içinde yalanarak gezindi. Dizlerimin içinde, bala bandırılmış kanarya tüyü gibi bir iplik, incecik sızıyla çekildi. Gök mavisi bir güzellik uçuşu! Fermuarımın altında kuş gagası gibi bir sertlik. İçimde tanımadığım bir ilkel güç, daha sürt, daha sürt diye yalvarıyor. Başımı bir rüyaya sokar gibi geri attım. Daha fazlasına korktum, birden ayaklandım. Utandım. Paniğe kapıldım. Hiç duymadığım birşey. Hasta mı oldum? İçimden şelale dökülecek gibi gümbürtülü bir sarsıntı. Saçlarım, koltukaltlarım terledi. Ucundan bir damlacık zehir döküldü. Sıkıntıyla kendimi topladım, neler oluyor, çözmeye çalıştım. Yüksek tepelerde mısır tarlaları, hep birlikte el sallayıp, beni çağırıyorlar! Çenemi pencerenin kurumuş macunlarıyla dolu çürümüş tahtasına dayayıp... daldım uzaklara. Erkek arkadaşlarımın mahallede söyledikleri bir

türlü anlamadığım otuzbir dedikleri bu mu, sen daha erkek olmadın deyişleri, bu mu, hiçbir şeyi anlamıyorum. Vakti mi fazlasıyla sefahat ve zevk içinde harcamışım gibi bir suçluluk içinde girdim. Çok da istiyorum az önceki heyecanlı sarsıntıdan. Vücudum hasta gibi, pelteleşti bedenim. Bir damlacık zehir, bütün gücümü boşalttı. Ne olur biri bana yardımcı olsun şimdi, neler oldu vücudumda? Kemiklerimi etimden ayırıp dövmek istiyorum bu bedeni, söyle, ne oldu az önce? Çok uzaklarda mısır tarlaları!

Mısır tarlaları! Tepelerde her biri futbol sahası kadar büyük, yanyana dizili, sapsarı mısır tarlaları! Deniz gibi, çarşaflar gibi çırpılıyor. Ağını atmış rüzgâr, nerelere yol arıyor? Arkasına dolanmış, samansarı saçlarını tarıyor!

Şimdi anladım, kötü kötü söylenmiyor rüzgâr, mısır saplarının her birinin kulakçıklarına şehvet, arzuyla başka bir hikâye fısıldıyor. Bugün anladım, mısır tarlalarının feryadı, azap değil. Bu sızlanma, yakarma hiç değil. Bu çırpınış bir hava basıncı asla değil.

Mısır tarlalarının sırtına binmiş, yatırıp yatırıp kaldırıyor rüzgâr! Beli boğumlu, incecik, üst başsız, hasırdan elbiseli, çıtır çıtır sarışınlar! Kabuk kabuk yapraklarına ne kadar mutlu sarılmış mısırlar! Kabuğunu gergin sütyenler gibi ayırsam. Etine sarılı binlerce sütçük taneyi parmak uçlarımla koparsam. Yolunu kaybetmiş bir kaya kertenkelesi gibi gizlice giriversem mısır tarlalarına. Kabuklarını sıyırıp sütçüklerine bir diş, bir diş daha geçirsem. Dişleye dişleye sapır sapır döküversem. Hırsız, vahşi bir yaban domuzu gibi tarlanın içinde bir o yana bir bu yana amaçsızca koşuversem. Rüzgâr, bayrak gibi elime verdi derin gizli şeyleri öğrenmenin cesaretini. Erkekliğin yumuşaklıktan geçtiğini şimdi rüzgâr öğretti! Bu tatlı solgun, sarı, parlak nasıl oldu, nasıl kudurttun, nasıl taşırdın rüzgâr? Birazcık kurumuş güneş sırtına, birazcık kurumuş rüzgâr renginden verdi. İhtiyar toprak köklerine çömlek çömlek taşıdı buz gibi suları! Gece boyu ay ışığının tatlı dil dökmelerini unutmamalı!

Rüzgâr saldırıyor mısır tarlalarına! Sanki içimde kilitli kapılara omuz vurup, birer birer yıkıyor. Sert, ne zarif kırıp dağıtıyor sapları! Toprağı öpüp öpüp başına koyuyor, dumana karışıyor ortalık. Yumuşacık, yemyeşil sapların her birine ne tatlı dokunup, arkasından dolanıyor. Yamaçlardaki kayaların yanaklarına sert, ateşli, kırbaç gibi öpücükler bırakıyor. Sert kayaların parlak yanaklarından taşın soğuğunu emiyor. Gülümseyerek emiyor! Öperken, kızgın lavların dumanları yükseliyor, göğsümde bir sevinç bulut gibi yükseliyor?

Korkuyla bir daha açtım külotumu. Dünyanın en tuhaf şeyini inceler gibi. Bu yapışkan sütü tanıyorum. Sümüklü böceklerde var. Deniz kabuklarının içinde, kaya balıklarının sırtında, çok top oynadığında tükrüğümün içinde var. İşaret parmağımla baş parmağımın ortasına alıp, açıp açıp kapadım. İp gibi uzuyor. Yaklaştırdım gözlerimi. İçinde bulut kümeleri... Rüzgârın mısır tarlalarına sürüklediği, başını uçurumlardan gezdirip geri getirdiği bulut kümeleri! Bu büyük sırrı gizlemeliyim. Hayatımda ahlaksız birşey istemiyorum. Bağırdım penceremden, girme o mısır tarlasına rüzgâr! Dağıtma koçanları! Henüz yeşil, dökülür, kırılırlar. Ama ne güzel vücutları var, başımı döndürüyor. Dayanamıyorum. Bir daha istiyorum. Rüzgâr gibi gelip yeniden kabuklarını ayırsam. Etine dizili sütçükleri, her bir yanını ısıra ısıra dönsem. Döndüre döndüre ısırsam.

Kapı sesi, annemin ayak sesleri. Mısır tarlalarına akşam güneşi vururken. Yeni erkek olmuş bu çocuk... Annemin sesiyle, helaya saklandım. Söz ver mısır tarlaları, anneme hiç söyleme!

Hava ne zaman güzel olsa, aklıma gelir. Mısır tarlalarının üstünde, hâlâ sapsarı bir toz bulutu. Masmavi göğü içine alır. Birbirleriyle kucak kucağa oynaşarak, akşamı ederler. Annemin mutfaktan sesini duyarım hâlâ, "oğlum yemeğin kıymasını bitirmişsin!".. Hâlâ pencereleri panikle kapatırım. Bu zehirli dikene ne zaman dokunsam, çocukluğum, durmuş kurumuş bir zaman gibi aklıma gelir...

Artık her lafa karışmıyor, her şeye mızmızlanmıyorum. Her-

şeyi karıştırma hürriyetini kendimde görmüyorum, neye dokunsam izin istiyorum, ne yapsam, uzun açıklamalar yapıyorum. Sus pus oturuyorum. Yakayı ele vereceğim, gizlediklerimi öğrenecekler. Zift tenekeleri vardı çarşıda, dükkân önlerine konulmuş. Kaya parçası gibi katran satılırdı. Teraslara, damlara sürülür, yağmur deliklerini örtmek için. Katran tenekesinin başına dikilmiş bana ters ters baktığını, o koyu lacivert, parlak siyahın, o taşlaşmış kara sıvının içine girdim. Derin bir utançla hep orda kaldım. Başka dünyaları gösteren film gibi katran kayaları! Saatlerce durgun durgun seyrediyorum. Gözlerim koyulaştı. Utanç verici bu sıkıntıyı üstümden atamıyorum. Bu mundar şeyi taşımaktan ürküyor, korkuyorum. Boyum mısırlardan çok küçük. Annem beni bakkala gönderiyor, utanıyor, gitmiyorum. "Oğlum, insan bakkaldan utanır mı?" Ne bileyim utanıyorum. Öğretmenin yüzüne bakamıyor, utanıyorum, ağbilerime bakamıyor, kaçıyorum...

Annem, komşusuna dert yanıyor: "Her gün sokakta top oynayan bu çocuğa birşeyler oldu, utanıyor, odasından çıkmıyor. Akşama kadar odasına kapanmış, bakkal ne ki, bakkaldan utanıyor, bir kibrit almaya utanıyor, yolda giderken başını hep yere eğiyor, ne yapsak, bilmiyorum!"

Başımı pencereden kaldırıp, tek gözümle gizlene gizlene, mısır tarlalarından utanarak karşı tepelere bakıyorum, bulutlar koyulaştı mı, yağmur geldi mi, rüzgâr tepelere sarılmaya başladı mı? Annemin ayak sesini duyar duymaz pencereden gözümü indirip, bir tarla faresi gibi kaçıyorum yatağın altına..

Havalar ne zaman güzel olsa, durmuş bir zaman gibi, aklıma gelir mısır tarlaları!..

TÜRKMEN KIZI

Bir yığın edebiyat dergisi, fikir değil bozukluk üretiyor. Hani, hiç almayın, yüzlerine bakmayın diyeceğim. İçlerinde bir tane var ki, her sayısı çok güzel. Tarzı, tavrı çok şaşırtıyor beni. Nihayet, sonunda Türkiye bir edebiyat dergisi çıkartabilmeyi başardı: Evrensel Kültür. Şu an tüm edebiyat dergilerinden çok farklı. Derginin yöneticisi Aydın Çubukçu. Çok değerli bir insan. Aklı karışıklar içinde aklını kimseye karıştırmadan yol almak, Müslüm Gürses'in dediği gibi büyük mesele, meselelerin meselesi. Evrensel Kültür bilgili, kültürlü. Bütün bu hengamede ne yaptığını biliyor. İstediğimiz, sözün büyüklüğü, ağırlığı yanında sözün açık seçikliği, netliği. Anladım ki, dergi çıkarmadan önce "akıl" lazım. Kitaplık, E Dergisi, Varlık gibi bir yığın dergi edebiyat üreten değil, edebiyat bilgisini "bozan" dergiler, ruh sağlığına aykırı. Bu da benim iddiam, bu dergileri birkaç yıl okuyan bir insan asla iflah olmaz, asla edebiyatçı, yazar olamaz!

Yaz aylarında her kasaba, karpuz, elma, armut festivalleri yapıyor. O küçük kasabalar parayı nerden buluyorsa Tele-vole sanatçılarına yirmi milyar, otuz milyar gibi paralar ödeyip kasabalarına getiriyor! Senin boyun ne, posun ne, bu ossuruk sanatçıları paraya boğmak sana mı düştü? Elinde para varsa büyük şehirde okuyan üniversiteli çocuklarına "burs" diye ver, orospu olmasınlar! Zaten her gün televizyondan gördüğün orospuları kasabana getirmekten nasıl bir zevk, nasıl bir kültürel aşk duyuyorsun? Manyaklığın ucu bucağı yok. Küçücük kasabalar elinde ayağında ne varsa bir yıl biriktirip, toplayıp, sonunda bu sanatçılara yediriyor! O küçücük belediyeler, o mercimek kadar akıllarıyla milletin gözü önünde paraları böyle iç ediyor, bir kılıfına uydurduk cin gözlülüğüyle hepimizle eğlendiklerini sanıyorlar.

Dergi ve gazetelerde bomboş yazılar moda. Boş yazılara sadece bakılıyor. Neden bakıyorsunuz: "Dinleniyoruz, kafa yormuyor!" Neren, ne yaparken yoruldu? Hangi fabrikayı açtın, kapattın, hangi öğrencilerin kafasına çarpıcı dersler koydun? Yoruluyoruz. Yalan. Kafası yoruluyormuş. Kafan var mıydı, daha önce nerelerde yoruldu? Kafa yoracak ne yaptın? Yorulacak kadar bir kafamız oldu mu? Bahaneler boş.

Tam tersi, insan kafası çalıştıkça açılır, parıldar, coşar. Bomboş yazıların sevilmesinin sebebi, yaşadıkları bu bomboş hayatı haklı kılması. Bomboş kafalara, vicdani, ahlaki bir sızı yaşatmıyor. Kimse hayatlarımıza karışmasın, o dedi, bu dedi... Tembellik, üşengeçlik, hantallık, kabızlık, uyuşukluk!

Şimdi yeni moda. Kim ciddi konuşmaya çalışırsa, "üretimden" laf açıyor. Bildiği, anladığı yok, sadece üretim kelimesi hoşuna gidiyor. Bir zamanlar da tüm sorunları "eğitime" yıkıyorduk. Bütün makaleler "eğitimsizlik canım" diye bitiyordu. Şimdi "üretimsizlik". Eskiden politikacılar yapacağız, edeceğiz derdi, karikatüristler -cağız, -ceğiz ekleriyle dalga geçerdi. Cağızlar, ceğizler kalktı. Şimdi şu laflar moda: "Bürokratik yapılanma", "bürokratik dönüşüm", "kamusal reform, ekonomik yapılanma, ekonomik reform!" Neyi reformlaştıracaksın, neyi dönüştüreceksin? Ağzında dönüşüm, reform. Bu laflar neden hâlâ çok piyasa yapıyor. Kolejli çoğunluk için. Kolej benzeri okullar bitirmiş gençlerin eğitim kültürü bu lafları kapmaya hazır. O zavallı kolejlilere, bu lafların arkasındaki tarih, sosyoloji, psikoloji, coğrafya, matematik hiç öğretilmemiş. Zavallı kolejliler, paralarıyla cahil kalmışlar, birkaç kelimenin yaldızına kafaları çakılmış. Hepsi büyüyor, mikrofona uzmanca konuşmaya çıktığında başlıyor: "yapılanma, dönüşüm, reform" Böyle konuştuklarında içimden "ananın .mı" diyorum.

Bu laflar, hayatının hiçbir döneminde etik bir tavır almamış insanların oyuncağı oldu. Hatırlayın 1980'li yılların ortalarını. O yıllara dair TRT'den genel şehir görüntüsü, geniş kalabalıkları görsek. İlk şaşıracağınız şey, her insanın elinde bir bond çan-

tası. Milyonlar sokağa bu çantalarla çıkardı. Öğretmenler, memurlar, kadınlar, herkesin elinde bond çanta. Yüz binlerce, milyonlarca bond çanta nereye kayboldu? Bu insanlar bu çantaları niye taşıdı. İçlerinde ne vardı. Hayaller, birikimler sona mı erdi. Bir gösteriş miydi? Proje adamı, çağ atlayan Türkiye adamları nerde?

Cümleler yanlış otobana giriyor, dönelim. Yaz başı, iki günlüğüne Ege'deydim. Birinci gün kitap imzası, ayaküstü konuşma. İkinci gün, Okan diye orda tanıştığım bir arkadaş: "Ağbi hemen dönme, teknemiz var, koy koy turist gezdiriyoruz, bir gün kal, balık yeriz, dinlenirsin..." Bu teknelerden burada binlerce var. Dinlenme lafı, yazıyı buraya getirdi. Biletim alınmış döneceğim. Teklifin cazip tarafı: Bir gün. Canım mı çıkar, bir gün.

Kısa şort sevmem. Mayoyla denize giren erkekleri sevmem. Deri, takı, hasır şapka, künye, kolye, yazılı tişört hiç sevmem. Plajda uzanmayı sevmem. Mısır koçanları, çekirdek çitlemek, sevmem. Çoluk çocuk anne baba arasında denize girmeyi sevmem. Bir denize girmek uğruna, havai, safari don, fanila, tişört sevmem. Sahilde tavla oynamayı sevmem. Oracıkta insanlarla kaynaşmayı hiç sevmem. Onun bunun pansiyonunda kalmayı sevmem.

Ama bu tekne. On beş yıl önce, on günlüğüne o da beş parasız, birkaç yıl önce dört günlüğüne, o da başkalarının yanında, şimdi de bir günlüğüne. İki üç kere de Amasra tarafına; iki-üç günlüğüne gittiğimi hesaplasam, kırk beş yılda otuz günü ancak bulurum.

Tatili sevmediğim için değil. Tatil araçlarını, şeklini, oralarda arkadaş bulamadığım için. Hep başkalarına tabi olduğum.. Her defasında lokantayı, tuvaleti birilerine sormak zorunda olduğum... Hiç tanımadığım insanlarla yüz-göz olmak zorunda bırakıldığım... Birkaç gün içinde düzen kuramayıp sıkıntıdan öldüğüm için...

Tekne, gezi, miçolar, koylar, yelkenlerin rüzgârda şişmesi, güverteye uzanmış iri memeli yabancı kızlar, sıcak deniz, ıssız

dağlar, tertemiz mavi sahiller, hepsi yalan, hepsi iğrenç ve ayrı bir hikâye konusu.. Ama Göcek, dünyanın en güzel yeri!

Derin suları sevdiğim için sahili, koyu sevmem. Ufukları sevdiğim için, küçük adaları, boğazları sevmem. Dalgaları sevdiğim için basit bir çizgi gibi bu dümdüz mavilikleri hiç sevmem.

İki lokantaya oturdum, ikisinden de "Türk'üm" diye kaldırdılar beni. Balığın fiyatını sordum. Sormayacakmışım. İşime gelmiyorsa gidecekmişim. Kalktım. Masanın yanından bakıyorum. Turistler geldi. Balık fiyatlarını onlar da sordu, çatır çatır pazarlığa başladı. Bana surat yapan garson, onlara binbir şirinlik yaptı ve ucuza balık verdi.

Nedense tatil yörelerinde bir "susam sokağı" estetiği var, çocuksu renkler, çocuksu şirinliklerin "tatil"le ne ilgisi olabilir? Tatili "bir oyuna" dönüştürmek, tatili "eğlenceye" çevirebilmek için, tatil ve dinlenmenin "çocuksuluk"la ilgisi "kandırmak" için. Bu çocuksu renkler ve baştan savma tasarımlar içinde ne erkekler erkeğe, ne kadınlar kadına benziyor! Sahilleri, kafeleri, iskeleleri birileri hızla "lunaparka" çevirerek "tatil" hizmeti sunduğunu sanıyor! Boş ver, laf yine yanlış otobana giriyor, dönelim.

Teknenin dört kamarası var. Kapıları tıka basa bavul dolu. Turist dediğimiz her yıl buraları gezme alışkanlığı edinmiş 25-30 yaşlarında yabancı kızlar. Gündüzleri güneşe uzanıyor, geceleri içiyor, önlerine ne konulursa sormadan yiyorlar. Tekne, bir koydan bir koya giriyor, bazen yelken açıyor, sen de güverteye uzanmış yelkene dolan rüzgâra bakıyorsun.

Miçolar turist kızları göz hapsine alıp aralarında bölüşüyorlar. Kendilerini turistlere sevdirmek için her türlü şirinliği yapıyorlar, işte hayatlarını ancak böyle güzelleştiriyorlar.

Sabahın dördünde zorla turist kızın kamarasına giriyor, kız istemiyor, kapıda bir saat münakaşa! Arkadaşım Okan'a "ne bu Okan, turist rahatsız oluyor" diyorum. Okan: "Ağbi onlar böyle mutlu oluyor, bu maceraları bilerek geliyorlar!".. Ahlaki tepkim pek görgülü bulunmadı, hemen lafı dolandırıyor geyiğe kayıyorum: "İyi de Okan, sabahın dördüne kadar eğlenmekten, içmek-

ten canları çıkmış, yatakta tepişmeye enerjileri kalmadı.." Ayrıca yan kamaradan dinliyorum, sevişmiyor, gevezelik ediyorlar, bunları Okan'a söylemiyorum.

Akşam güvertede kızlar durmaksızın bira içiyor, şakalaşıyor, hemen oracıkta tanıştığı, dün sahilde parfüm satan bir gençle sarmaş dolaş öpüşüyorlar, nasıl öpüşüyorlar, bitmiyor öpüşmeleri.. Parfümcü çocuk masmavi göğün altında dakikalarca öpüşürken arkadaşı bitiyor yanında, sanki "hadi yardım edeyim sana, çok yoruldun sen" der gibi, öpüşen arkadaşlarıyla şirinlik yaparak konuşmaya çalışıyor. Bir seks festivali. Aşağı sınıf yukarı sınıf yalaka sınıf serseri sınıf bir boka yaramayan sınıf birbirine giriyor. Kim güzel bir kız yakalamışsa, geride kalanların hepsi haset duyuyor, bir "kapma" yarışı.

Bana ne, diyorum. Nerdeyse hastalıklı denebilecek sinir nöbetleri içinde, bembeyaz yelkene doluşan rüzgârı izliyorum. Türkiye'nin ahlak bekçisi miyim? Kim, kimi düzüyor, bana ne? Miço çocuklar iş bittikten sonra aralarında birbirine "döşemeci", "borucu" gibi yalak espriler yapıyor. Saçlarını kazıtıp dazlaklaşınca bir bok olduğunu sanıyor Miço oğlan. İşi bitirdi ya, artık bir kahraman gibi yanıma uzanmış, akşam otelde birlikte olduğu yetmişlik bir İngiliz karısını anlatıyor. Bir yalan ve hayal ustası olmuşlar, gururları artık hiçbir bozgundan yıkılmıyor, cinsel azaplar içinde sürekli başarı hikâyeleri anlatıyorlar. Hayretle paylıyorum çocuğu: "Sen yakışıklı çocuksun, gençsin, ne işin olur kocakarıyla, bak şu kızlar fena değil!"... Kime anlatıyorum. Miço'nun götünden düşen solmuş şortuna bakıp: "Ne lan bu şort, ne kadar kolay bir don bu... Otuz yıl kitap okudum, şu donunu .iktiğime akıl vermek için mi?"

Miço'dan dinlediğim kocakarı hikâyesini hemen arkadaşım Okan'a yetiştiriyorum: "Ne lan bu, zıvanadan çıkmışlar..." Okan: "Ağbi boş ver, onlar öyle mutlu oluyor, bize ne?"...

Anladığım şu, etrafı gözlemeyeceksin, ilgilenmeyeceksin. Kim ne yapıyor, bana ne? Tanrı'nın hizmetkarı mıyım? Miço çocuğun yırtık donu, Türk turizminin bayrağı olmuş. Bu don

sayesinde tüm ekonomik huzursuzluklarımız, umutsuzluklarımız sona eriyor.. Üstelik bu don son derece düzenli işliyor, Taylor'un "band" sistemi, biri yemeği hazırlıyor, biri birayı getiriyor, biri kamaraya atıyor...

Uyumaya çalışıyor, gözlerimi kapatıyorum. Yine de aklım turist kızlarda, hangisini kim ayartıyor. Bu çılgın seks üretimine neden karşıyım. Benim de bir katkım olsun, şairanelik, romantiklik katabilirim, günlük ve sıradan bu hizmete anlam katabilirim, yazarlığım bir işe yarar. Derin derin düşünüyorum ama yine midem kaldırmıyor, kamaraya kaçıyorum. Gözlerimi kapatıyorum. Kamaraların hepsinden erotik sesler. Gıncırık gıncırık tahta sesleri. Gacır gucur kapılar. Denizden çıkmış ıslak ayakların tahtada dapış dapış sesleri. Çok uzaklarda fışır fışır sahilin sesi. Yan odalarda, güya duyulmasın diye, fıs fıs konuşmalar. Aklım yan odalarda, derin soluklanmalar, ah, oh çekişler. Mevzuu başlamış. Tepişiyorlar yine. Sıcak bunaltıyor. Tekrar güverteye kaçıyorum.

Durmaksızın içiyor, durmaksızın düzüşüyorlar, cennet dedikleri. Burada herkes bir düzüşmeyle milli kahraman olma çabasında. İnsanlar çok mutlu, neden batıyor bana. Eğleniyor, gülüyorlar. Üzüm üzüme bakarak kararır, onlar gibi olurum, aman bırak, ben uzaklara bakayım, oralarla ilgilenmeyeyim. Denizi dinlemeli. Sessizliğe gömülmeli. Yelkene doluşan rüzgârla konuşmalıyım. Zihnim tekneden çıksın.

Koyların hepsinde bembeyaz yatlar. Tekne değil, rüya içinde hayalden resimler, masmavi berrak mavi içinde usulca ilerliyorlar. Bana ilgi ve şefkati hiç bitmeyen Okan, yanımda bitiyor: "Ağbi, akşama lagos balığı var!".. İçimden, şu bir gün bitse de kurtulsam. Okan: "Ağbi turist kızlar senin ne iş yaptığını sordu?", "Ne dedin?", "Yazar!" dedim. "Dimdik oturup, her yere dik dik bakıyor, belli oluyor" dediler. Bir kusur işlemiş gibi, "nasıl oturmalıyım?", Okan: "Ağbi rahat ol, uzan şöyle, dinleniyoruz işte, germe kendini.." "Tamam tamam, rahatım ben!" deyip, denize atlıyor, çıkıyorum.

Okan'ın suçu yok, o benim iyi bir tatil düzenine girmemi teşvik ediyor, bu soğuk kalbimi, "rahat ol ağbi" diyerek ışıklandıracağını sanıyor. Aklım yine turist kızlarda. Şimdi kimle beraber. Daha önce, hangisiyleydi? Kızların memelerine, götlerine, mayolarına, havlularına, uzanışlarına bakıyorum. Hiçbiri "dişi" görünmüyor. Götleri tavşana benziyor, memeleri labaratuvar farelerine. Nerelerine baksam hayat için bir çıkış göremiyorum. Suratları tam bir domuz. Bunlarla yüzgöz olmak vatana ihanet gibi. Onlar havlularına sarılmış, ben savaş giysilerine. Onlar güneşte kemiklerini ısıtıyor, ben cayır cayır yanıyorum. Onlar toplu halde eğleniyor, toplu halde oynuyor, ben içimden durmaksızın sizinle işim olmaz diyor, biraz sularla oyalanıyor, yorulup tekrar çıkıyorum. Onlar hayatı eğlenerek, yaşayarak geçiriyor, ben savaşarak! Onlar dinleniyor, ben iç hesaplaşmadan şehit düşüyor, kamaraya kaçıyorum. Kamaranın küçücük penceresinde küçük bir korniş. Kornişle oynuyorum. Yan odadan gıcırtılar. Erotik fısıltılar, kornişi kopartıyorum. Şimdi Okan' a rezil oldum, ağbi, kornişten ne istiyorsun diyecek...

Bitmedi, bir gün. Kızdan, kadından iğrendim. Sıcaktan, denizden iğrendim. Tatilden, dinlenmeden iğrendim. Zeytinyağı tenekesi gibi köşeli suratlı, şu altın künyeli gençlerden iğrendim. Geri dönmek de zor, bir dönüş teknesine aktarsalar. Okan, tatile beni inandırmaya çalışıyor: "Sıkma kendini ağbi, mutlu ol ağbi, bak, kitap gibi deniz, etrafta gül gibi kızlar...", "bir gün doldu!", diyorum, "dur ağbi, bunun daha öğlesi var, akşamı var!".. Okan: "bir saniye, seni mutlu edecek bir şey var..." deyip mutfaktan kocaman insan başı kadar büyük bir nar getirdi.

Nar'ı elime aldım, karpuz gibi. Ne acayip birşey şu nar.. Nasıl umut verdi. Heyecan dolu içi. Dişlemeye kıyamam. Nasıl sevdim narı. Nar bizim, nar Anadolu. Aldım yanıma koydum nar'ı. Artık bu teknenin jandarması sensin, yanımda şöyle otur. Moralim bozuldukça sana bakarım. Maskotum, oyuncağım, narı havaya atıyor, tutuyorum. Döndürüp döndürüp bilmem neresine, niye bakıyorum. Ahh, içinde kaç bin tane kırmızı. Bizim

Okan daha önce animatörmüş. "Ağbi ben herkesi oyalayacak birşey bulurum" demişti. Klas çocukmuş, takdir ettim. Beni de kabarıp coşturan şeyi buldun ya... Bu kadar derin, uzak bir yalnızlık içinde, sanki gurbet elinde, memleketimden haber gelmiş gibi bu nar. Öyle duygulandım ki, çocuksu bir ağlama. Okan'a: "bu narı giderken götürebilir miyim?" "Ayıpsın ağbi, senin o!" Canımı dişime takdım, narı korumaya aldım. Artık yalnız değilim. Acı veren birşey vardı burada. Nar, hepsini alıp götürdü. Nasıl sessiz duruyor yanımda. Ama sanki için için coşuyor. Duygusal yakınlığım ilerledi, nihayet dedim keyfime, nihayet geldin. Binbir gece bu nar. Ülkemin güzel dudaklı kızları. Kendime açamadığım içine kapanmış sevinçlerim. Nar, çiçek bombası. Kırmızı bombası. Dudak bombası. Öpüş bombası. Heyecan bombası. Ruhumu bu kadar coşturan şeyi, yıllar yılı elime alıp şöyle doya doya bir defa bakmamışım, nasıl utandım nardan.

Nar'ı elimde görüp isteyen turist kız olursa, içimden hazırladım lafı: "Hassiktir" çekeceğim. O bir kan topu. O bir can topu. O tükenmez ırmaklar gibi arzularımın topu. O masal topu, mucize topu. Sarıldım bir bebek gibi narıma. Çocuğum gibi nar.

Kim kimle düzüşmüş, umurumda değil, kamaralardan gelen sesleri hiç duymuyorum, narıma sarılıp uyudum. Sanki dünyanın en güzel kadınıyla aynı rüyayı gördüm. Bir deprem, bir felaket duygusuyla panikle kalktım, narı uyurken tekmeleyip yatağımdan düşürmüşüm. Korkunç bir üzüntüyle narımı elime alıp, ezik, çatlak yerine baktım. Pembe, incecik bir çizgi. Yarılmış, içinden kırmızı bir sevinç. Ey nar! Alıp seni Ankaralara götüreceğim, kuruyana, çürüyene kadar kokunu yanımdan ayırmayacağım.

Okan, merdivenlerden pata pata yanıma geldi: "hazır ol ağbi, kahvaltıdan sonra dağa yürüyüşe çıkacağız!." "Çıkmasam, beklesem sizi!" "Olur mu ağbi, açılırsın, üstelik buraları görmelisin, dağ, tarih, doğa...!" içimden, dağına sıçayım, doğana sıçayım.

Demirlediğimiz koydan, tahta oyuncak gibi küçücük bir iskeleye atladık. Ordan, küçük çalılar içinden dağ yoluna. Ben en

arkada, koltuğumun altında nar, o kırmızı ben siyah, artık her yolu aşarım! Koylar, temizlik hastası kadınların yatak odasından daha temiz. Sahil, en titiz kadınların nevresimlerinden daha pırıl pırıl. Bozuk, taşlık yol. Çorak tepeler. Toprak çok kızgın. Dikenli otlar. Aşağılara doğru tek tük zeytin ağaçları. Her bir zeytin ağacı bana "yazıklar olsun, ancak mı geldin?" der gibi. Her biri ihtiyar bir kalbin coşkunluğunu taşıyor, nasıl güzeller. Zeytinlerin rengi denizin dibi gibi yeşil, nerden görüyor da alıyor bu rengi ta o diplerden.

Harabe harabe gezmek, işimiz. Karşımıza mermer kütleler çıkıyor. Kırçıl, sivri sakallı, kısa şortlu turist, yanıma yaklaştıkça huylanıyorum. Çırpılmış yumurta sarısı gibi kirli sarı yüzleri. Bacakları, kurumuş çalılardan farksız. Çok tepelerden bakınca, ıssız koyların her birinde bir beyaz yat. Yatlar. Türk tarihini çok güzel anlatıyor. Dinç Bilgin'in yatı, Uzan'ın yatı, Erol Aksoy'un yatı buralarda demirledi yıllarca, ama şimdi, hepsinin peşine polis düşüp bu yatları kovdular. Omuzlarına kadar toprağa gömülmüş mermer taşlar, büyük bir heyecanla mermeri okşuyorum. Kırılmış, parça parça iri kaya parçaları. Zevksiz ve suskunlar. Bir yılan dahi görmeyeli yüzlerce yıl olmalı. Ağzım kupkuru. Sessizlikten yoruldum. Narımı yanıma koyup birkaç dakika dinlendim. Bak, dedim ona, "Mısır bizimdi, bir düşün, Mısır bizimdi!".. Anlamadı galiba. Bak güzel narım, "Nil var ya, baştan sona bizimdi bir zaman!" Hani sen masaldan anlarsın diye yalnız sana fısıldıyorum, Mısır bizimdi... Hani, sessizlikten ödüm kopuyor, parçalansın diye bu sessizlik anlatıyorum... Bir zamanlar bir İncirlik bile ağrımıza giderdi, şimdi, tüm Türkiye İncirlik üssü. Daha savaş başlamadan Amerikalılar koşup geldi, patriot takacağız size. Neden patriot, Antep, Adana, Ankara'da bir günde iki yüz bin kişi Saddam'ın bombasıyla ölebilir.. Bu artık bir savaş değil, ölesiye bir rezillik! Hadi narım, güzel narım, boz şu sessizliği.. Ben deli miyim, iki saatlik yola niye seni koltuğumun altında götürüyorum. Atsam seni şu uçurumlardan aşağı.. şu işe yaramaz kayaların üstünde parçalansan, ruh

verse kızıllığın dağlara, taşlara.. Senin ardından uçup, bir kızıl çığlık gibi düşsem şu tepelerden parça parça.. İri kaya parçaları, o kadar zevksiz, o kadar suskun ki.. Bir çığlık atmalıyım güzel narım. Şimdi buradan, tarih, coğrafya, hayat.. Ölmedik, yaşıyoruz, yaşayacağız diye bir efe narası patlatmak istiyorum.. Şu kurumuş çalılara, şu dağ taşa, çekilin lan, siktirin lan diye bağırmak istiyorum... Baksana şu ahaliye, hem turistlerin hem yolda karşılaştığımız köylülerin suratları, ne kadar gamsız. Dut ağaçları gibi, öyle duruyorlar. Nasıl sessizlik, ağaçlar çırpınmasını dahi unutmuş.. Onlarca kilometre kurumuş kızılçamlar. Başka da ağaç yok. Burası vatan değil. .iktir git burdan.. Bir avuç asude serinlik, bir tatlı hışırtı, bir gölgelik mümkün değil. Serin bir rüya arıyorum yok.. Ekin kokusu yok. Bir kuş sesi, yok.. Bomboş dağ, taş.. Nükleer sessizlik, sivrilmiş kayaların üstünde kurumuş dalların çıtırdamaya hali yok. Hırsla elime alıp dalları ben çatır çatır kırmak, ses çıkarmak istiyorum. Ağaç kabuklarını avcumda ufalayıp dağıtmak istiyorum, katır tırnağı gibi sert, taşlar, suratlar sert... Kimse görmeden, tepelerden aşağı gizlice kayaları yuvarlasam, vadiye sesler çınlayarak inse... Sessizlik sinirimi bozuyor... Sadece turistlerin sandaletlerinin kaydırdığı toz, toprak, iğreniyorum başkalarının tozundan. Bir zindan sessizliği.

Sanki burada, bir günün sessizliği, yedi, yetmiş yıl gibi uzun. Ömür dediğimiz burada, böyle mi uzuyor. Elli yaşında insanlar bu yüzden mi üç yüz yıl yaşamış gibi bilgeleşiyor. Sonra rahatlık ve koyu sessizlikten en bilgeler dahi bir kaya parçası gibi oturup kalakalıyor. İnsanlar burada taş taklidi yapıyor. Bir kaya parçası gibi oturup konuşuyor, bir kaya parçası gibi yüz yılda bir adımlık yol yürüyor. Kertenkelelerin, küçük kara böceklerin boyunlarında gıdışı... Hindi gibi sarkmış gırtlakların, sarkışına bakıp, ihtiyar zamanı ölçebiliyor insan. Bir kainat güzelliği değil, bir tabiat güzelliği yok... Anadolu'da ateş varsa kül olur, et varsa şiş olur, ciğer varsa kebap olur, dere varsa kuş olur. Burada hiçbir şey, hiçbir şey olmuyor, tarih kaya parçaları gibi inatla yerin-

den kımıldamıyor. İnsan, yağan, kaçan, coşan, düşen şeyler arasında düşünür, dinlenir. Dili tutulmuş bu kayalardan ne köy olur ne kasaba. Durup durup uflanıyorlar, başka da işe yaramıyorlar.. .iktiğimin kayaları, bir tekme de ben vurup ağızlarının ortasına, fırlatıyorum uçuruma.. .mına koduğumun kayaları.. Taşa bile benzemiyor orospunun çocukları. Göt oğlanı kayalar. .iktirin gidin lan, sana taş diyenin, dağ taş diyenin .mına koyum. Bıktım ulan, dar, kayalık patikandan. Tutuşacak kadar ateşi yok kızılçam ormanın. Diplerinde bir tutam ot yok.

Durup durup dinleniyorum. Kayaları basamak basamak kaymamak için dikkatle çıkıyorum. Aşağılarda iri heykelimsi taşlarla tıkanmış dere boyu.. İhtiyar zeytin ağaçları.. Ordan niye gitmedik sanki!..

Okan, tepeden bağırdı: "Az kaldı!" Kucağımda nar, top güllesi gibi ağırlaştı.. Düzlük göründü.. Burası bir yayla.. Kucağımda nar, demir gülleye zincirle bağlı kelepçeli ellerim.. Oh be! Yemyeşil dümdüz çayırlar.. Kendimi Bizans surlarından kaçıp kurtulmuş bir mahkûm gibi hissettim. Yukarları orman.. Aşağıya doğru uçsuz bucaksız yeşillik.. Rüzgâr, bir kuş sürüsü gibi hücuma geçti. Çok uzaklarda, yıkık, derme çatma, naylon bir çadır. Yeşilliğin ortasında bir incir ağacı, yanında bir salıncak. Oraya gidecekmişiz. Her tarafıma diken takılıyor. Oturup dikenleri temizliyorum. Yine, yine.. Burada yürümek için Romalı askerler gibi kısa etek giymeliymişim. Yunanlılar o uzun eteklerle burada yaşamış olamaz. Diken batmaması için hep etekleri kaldırarak da yaşanmaz ki, eski Yunan bu yüzden mi ibne oldu? Karşı tepelerde kapkara bir orman, sanki bir geyik mağarasından fırlayıp gelecekmiş gibi. Dağlara, denize meydan okuyan bir derin serinlik. Tepelerde rüzgâr değil, bir efe narası dalga dalga yamaçlara çarpıyor. Türkmen bunlar! Bir tek yayla evi kalmış. Kayadan, kurumuş çalı dikeninden kurtuldum. Alnımdan öp beni der gibi, işte ben, dağ bunlara derim! Gururla ayakta duruyorlar, bilmem neden küsmüşler, Ege'ye yüzlerini dönmüşler!

Şaşı gözlü, kuru suratlı, paçavra gibi giysiler içinde çok yaşlı bir köylü kadın gülerek karşıladı bizi. Kirpiksiz küçücük gözleri çıban gibi, buruş buruş yüzlü kocası. Bayağı ihtiyarlar. Elinde Maltepe sigarası. Kirli naylondan iki küçük sırıkla tutturulmuş bir çadır. Çadır da demeyelim, büyükçe bir naylon torbayı ters çevirmişler. İçinde çul, çaput, kilim, niyeyse naylon çadırın içine dilek ağacı gibi kırpıntı kumaş parçaları asmışlar. 5-6 yaşlarında kız çocukları. Nasıl güzel, nasıl şeker.. Gözlerinin içi gülüyor. Tahta bir masa üstünde büyük bir sahana petek bal koymuşlar. Gelip yiyin der gibi yanında sırayla dizili iri kaşıklar!

Bir de iki tahtadan oturma yeri, bir de arkada yorgun ihtiyar zeytin ağacı, önünde salıncak. Canları çıkmış turistler, büfe bardakları gibi yan yana dizildi. Dağlardan kopup gelen yemyeşil düzlük nasıl çağırıyor seni, şimdi yorgunluğu unutup oraya sıkı bir depar atmak istiyor, yuvarlanarak aşağı doğru.. Tepelerdeki orman hiç kelleşmeden aynı gürlükte tüm dağları dolduruyor!

Geceleri bu yaylada ne rüyalar görülür. Köylü kadını bazlama ekmek, peynir çıkarttı, masaya koydu, bir ipe serdiği tülbent, oyalı eşarpları sergi açmış, dilenci satıcılar gibi turistlere göstermeye çalışıyor. Turistler kaşığın ucundan azıcık balı ağızlarına götürdüler, sonra ha babam kaşıkladılar. Hiçbiri birşey satın almaya yanaşmıyor, köylü kadın, tülbentlerini her birinin kucağına bıraktı..

Bir zaman sonra yaşlı turist kadın köylü kadının kendi başındaki iş, mutfak eşarbına göz dikti. İstedi. Köylü kadın gülerek, utanıp kaçtı, eşarbı vermek istemedi. Okan, devreye girdi. Kadın çadırın içine girip yere çömelerek eşarbını değiştirdi, bir tutam saçı yana düştü, eliyle topuzlayıp arkaya sıkıştırdı. Kullandığı eşarbı gülerek turiste uzattı. Turist kadın, evirdi, çevirdi, beğenmedi.

Ağacın önünde bir küçük salıncak, salıncağı eski, yırtık bir kilimle yapmışlar. Turist kadın yırtık kilim parçasıyla ilgilendi. Köylü kadın ve kocası, yine "niye bunları istiyor ki, bunlar deli mi?" diye gülerek aceleyle kilimi salıncaktan çıkartıp turist kadına uzattılar. Turist kadın kilimi evirdi, çevirdi, beğenmedi.

Köylü kadını büyükçe bir tepsi içinde çay getirdi. Bizim arkadaşa sırnaşıkça gülerek "hiçbir şey almayacak mısınız?" dedi. Okan: "Balı iki milyona verirsen...". Adam, karısı, yere baktılar, başlarını eğip "olsun, ne yapalım" dediler. Koca bir kavonoz balı, naylon torbaya sarmaya başladılar. Turistlerin merak edeceği birşey kalmadı. Bir oyun, eğlence yok, ağacın altında dinlenip, çayları içip kalkacağız.

Benim gitmeye niyetim yok. Fikrim değişti. İşte aradığım tepeler. Bir ruhu olan matemli yüksekler! Yüzü pembe, elleri kınalı küçük kız, nasıl sevimli, yanımdan ayrılmıyor. Akan sular gibi durmaksızın şırıldayarak gülüyor...

Sanki çok öncelerden tanışıyormuşuz gibi, "sana bir mani söyleyeyim mi?".. Söyle, dedim.. Manisinden de, yanıma sokuluşundaki sıcaklığından da gözlerimden yaş döküldü...

Okan ucuz balı bulmuş.. Meyveleri, diğer torbaya... Yanıma geldi Okan: "Üç-dört milyon ver, buraları köküyle götür" diye kelepir bir alışverişin sevincini yaşıyor.

Bu tepelerde derin bir neşe var. Hiç gidesim yok.Yaşlı köylü karı kocayla dertleştik. Kocanın yaşı çok gençmiş kırk beş falan, kadın kırk yaşlarında. Biz, altmış, yetmiş diye hesap etmiştik. Nasıl üzüldük. Hani buralar yayla, hani genç bırakır buranın suyu, havası.. Bir şu ellisindeki turist kadına bak, gencecik kız gibi, kurabiye gibi. Bir bizim kırkındaki köylü kadına bak, buruş buruş, yüzü yanakları hindi gıdısı gibi salkım salkım asılıyor. Yoldaki dikenlerden daha derin, yırtıcı, çizici birşeyler içimi keserek geçti.

Fırtına, bir kuş sürüsü gibi, tozu toprağı kaldırıp üstümüze hücum etti. Gözümüzü yumup, başımızı çevirip geçmesini bekledik.Yıkık, derme çatma naylon çadır, uçtu, uçacak. "Tutun, tutun şu çadırı tutun" diye bağırdım.. Köylü kadın: "O yıkılmaz, korkma yıkılmaz, birşey olmaz!".. Ne kadar anlamlı bir söz gibi göründü bana, yine ağlamaklı oldum.

Kucağıma oturmuş küçük Türkmen kızına: "Burada ev yok, nerde uyuyorsunuz?" dedim. Çadırı gösterdi. "Geceleri yatınca

yıldızlar görünüyor!" "Bin yıldız mı?" dedim, ağzımı ballandırarak: "On bin yıldız" dedi..

Bilirim. Geceleri yayla, dönme dolap gibi olur, bin yıldız yükselir, alçalır, hayallerle döner. Bilirim geceleri yaylalar, salıncak gibi sallanır, yaylalarda geceler uzun olur. Gökkubbede o geceler, yapayalnız tek bir insan olur. O insan dahi kendine yıldızlar kadar uzak olur.

Alışveriş, dinlenme faslı bitti. Köylü kadın, Okan'a, turistlere birşey satamadık, diye hayıflandı. Okan: "Satacak birşeyin yokmuş, bir dahaki sefere artık" dedi.

Kadın, yeniden tülbentlerini astığı ipten indirip, bir son şans, turistlerin önüne koydu. Turistler hiç oralı olmadı, hatta kadının ısrarına güldüler. Küçük kız yanımdan ayrılmıyor.

Köylü kadın, çadırın içinden çul çaput benzeri tuhaf şeyler çıkarttı, turistlere gösteriyor. Hiçbiri ilgilenmiyor..

Kızın adı, Aysun.. Aysun'un saçları siyah, uzun. Şimdi bir tarağım olsa, saçlarını tarayıp bir yana koysam, sonra öbür tarafını tarayıp öbür yana koysam, sonra kucağımda uyusa Aysun..

Aysun'a: "Burada sıkılmıyor musun?" dedim..

Aysun: "Yok hiç sıkılmıyorum. Zaten on beş gün kalıp köydeki evimize iniyoruz"

"Kimsecikler yok mu burada, hep şu salıncakta mı oynuyorsun?"

Aysun: "Yok yok, geceleri ağbim geliyor, onunla eski günleri hatırlıyor, konuşuyoruz!"

İçimden güldüm, senin de mi "eski günlerin" var!

"Ağbin buralarda mı?"

Aysun: "Yok yok, sen bilmiyorsun, ağbim şehit oldu, öldü benim ağbim!"

Neye uğradığımı şaşırdım. Nerde öldü? "Askerde öldü, Şırnak'ta!"

Aysun: "Ağbimin madalyası var!"..

Madalya lafını bizim Okan da duydu. Okan, bu köylülerin şehit çocukları olduğunu daha önceden de biliyormuş. Turist-

lere göstermek için köylü kadına: "Şu madalyayı çıkar görsünler".. İlginç olur, oyun olur diye düşündü, herhalde.

Ben de merak ettim, niyeyse: "Madalyası burda mı, nerde?"

Aysun: "Annemin koynunda, orda saklıyor!"

Annesinin koynuna baktım. Koca kiler gibi. Ne varsa tıkıştırılmış. Tepeleme un çuvalı gibi göğüsleri. Kadın madalya lafını duyunca utanıp kaçtı.

Kocası, elinde Maltepe sigarası: "göstermez, göstermez!"

Okan: "Aman teyzee, ne olacak, göster şu madalyayı!"

Kadın saklandığı yerden çıkmadı. Başını yere eğip, zorlamayın, sıkıştırmayın göstermem gibisinden, çıplak ayaklarıyla yerdeki çalılarla oynadı.

Kadının çok sıkıldığı.. üzüldüğünü.. oğlunu hatırladığını.. Mahcup halini görünce çok tuhaf oldum. Konuyu değiştirmek için yanına yaklaştım: "Teyze, ne güzel yaylanız var, beni de misafir etsene..!"

Biraz önce bir saat dilenci kadınlar gibi satıcılık yapan kadın şaşırtacak kadar düzgün bir cümleyle: "Evladım, neyleyim sarayı, neyleyim köşkü, içinde gezinen yar olmayınca!"

Sahil, on kilometre aşağıda, bir milyon insan yaşıyor, vatan değil orası. Burada üç insan, vatan burası. Geceleri ağbim geliyor, ne demek istedi, ne ürtükücü bir laf, nasıl yani.. Ağladığım görülmesin, zeytin ağacının arkasına gizlendim. Of! of! of! ne bu kardeşim, köy, kasaba, yaylabaşı tepeleme şehit dolmuş. Sakin ol, gözlerimin içi kurumuş kan gibi, bırak unut... Bak, Aysun ne güzel kız. Çubuk kadar kuru, ağzı, gözü, yanakları şekerden yapılmış gibi. Ama büyüyecek memeleri, dudakları, kalçaları püskürüp serpilecek. Kaşı gözü kömür gibi, kimler görmeye gelecek onları. Ah Aysun, kara kaşlı kızlar bu vatana çok hizmet etti. Türküsü, masalı, şiiri, ayrılığı, gurbeti, hepsini onlar yazdı! Karanlığımızın ışığı senin o kara gözlerin! Çabucak büyü. Şurda dizili turist kızların hepsinden güzel ol, birincisi ol. Türküdeki gibi, Aysun'un kaşı gözü akıl fikir komadı bende. Ne güzeldir şu Kerkük türküleri, şimdi şu burnu dik, heybetli dağ-

lara bağıra bağıra söylesem: "Kerkük'ün balasıyam / Nerde esmer görsem, başının belasıyam..." Bu kara, kapkara ateş sönmez Aysun. Bir aya kalmaz, yüzbinlerce Türk çocuğu Irak'a savaşa gidecek. Aynı türküyü söyleyecekler yine, belki de aşağı köyden ağbin gibi bir kara oğlan çıkıp gelecek vedalaşmaya, türküdeki gibi: "Güzel gel görüşelim / Ben giderim Irak'a" diyecek. Sakin ol, Nihat... Aysun'u kucağıma alayım.. Ne diyeyim sana Aysun, nasıl avutayım seni Türkmen kızı, türküler yazmış işte alın yazımızı: "Kara gözlere / Bulunmaz çara!" O kara gözlerine her gün kurbanlar keseyim Aysun.

Aysun, ağzından kaçırmıştı, kafama takıldı, geceleri ağbim geliyor, ne tuhaf. Gerçekten ağbisini mi görüyor geceleri. Yoksa bu aile dağ başında üçlü bir halüsünasyon mu görüyor.

Çaktırmadan konuşturup, ağzını arayayım..

Sen ne güzel küçük kızsın Aysun. Aysun kucağımda. Bende bu hal, biraz zor severim onu.. Kimsecikler görmese, saçlarını saatlerce tarasam. Ben de bu hal, biraz zor tararım... Tel tel örsem, tarayıp tarayıp saçlarını bir yana bıraksam.. Küçük hanım, küçük hanım, bende bir hal var, sakın ola o saçları bir yanına bırakma...

Aysun: "Sana bir mani söyleyeyim mi?", "hadi söyle bakayım?"

Aysun: "Dağda tavşan yayılır / Bıyıkları sayılır / Çıkma güzel kapıdan / Seni gören bayılır!..

Ne söylese, ağlıyorum, ölem, ölem.. Yayla havasından mı bu iki de bir kusar gibi ağlamaklar, yayla rüzgârı mı bu, kafadan bıçaklayan... Aysun kucağımda, boğulur gibi oluyor, göğsüm tıkanıyor..

Aysun: "Sana bir bilmece sorayım mı?", "Sor bakalım bilmiş şey!"

Aysun: "Altı tahta / Üstü tahta / İçinde kara softa!".. "Dur, dur, bunu bileceğim, üstü tahta, içinde sofu, bu, eski ahşap camii".

Aysun çok keyifli: "Hayır, bilemedin... Kaplumbağa!"..

Bilemediğime çok sevindi. Yine de beni küçük düşürmek is-

temiyor. Aysun: "Ama var ya, sen haklısın, ben de ilk duyduğumda camii demiştim..!"

"O zaman camii de olur?"

Aysun sinirle çıkışarak: "Camii de olur ama o zaman kolay olur, bilmece olmaz!"..

Kız sen beni öldürürsün, sen büyüyünce bu yayla, bu ormanlar seninle nasıl başedecek.. Adım gibi biliyorum, şu arka tepelerdeki işe yaramaz otları, çalıları, biçimsiz kayaları, her birini bir başka hale koyacaksın, hepsini oynatacak kara kaşların. O kadar küfrettim, tekmeledim o biçimsiz kayaları, bana mısın deyip kımıldamadılar yerinden. Senin o karakaşların hepsini uçurumdan aşağı atacak.

Aysun'u konuşturarak tam kıvamına getirdim. Ağzını arayabilirim.

"Aysun ağbin nerden geliyor?". Eliyle yukardaki karanlık ormanları gösterdi. "Ordan mı geliyor... Her gece mi geliyor!" Aysun cevap vermedi, durgunlaştı.

Neşelendirmek için: "Sana bir hediye vereyim" deyip, "narı" Aysun'a uzattım. Sevinerek: "Bu kocaman ama, ne yapacağım.."!

"Ağbine verirsin!

Aysun sinirle: "Sen deli misin, benim ağbim öldü!"

"Sen dedin ya, ordan geliyor!" Aysun yine sinirli: "Ağbim öyle gelmiyor?"

"Ya nasıl geliyor?"

Aysun: "Ruhu geliyor!"

"Görüyor musun ruhunu?"

Aysun yine sinirli: "Anlamıyorsun sen, öyle değil, hissediyorsun..!"

"Yalnız sen mi hissediyorsun?"

Aysun sinirle bağırarak: "Hayır, anlamıyorsun sen, annem de hissediyor, babam da hissediyor!"

"Ne zaman hissediyorsun?"..

Aysun: "Geceleri!"..

Geceleri deme bana. Ne olur küçük kız, geceleri deme bana. Geceleri çok uzun olur. O şirin, bilmiş, şeker dillerini yerim ben, ne olur geceleri deme bana. Sen nesin ki senin gecen olsun. Bir avuç çocuksun, bebeksin, senin de mi gecen olur.? Parmak kadar çocuksun, senin nasıl gecen olsun? Ne olur geceleri deme bana.. Kelebeklerin peşine düşüp, ateş böcekleri kovalayacak yaştasın. Sana ne bizim gecemizden..

Aysun, küçük kız, seni kimler soktu bizim gecemize!

YÖNETMEN

Kemal ağbi, elli yaşında vardır herhalde, o da üniversite mezunu. Pantolonunun paçası kat kat olmuş, bollaşıp ayakkabısının üstüne düşüyor. Hiçbir işi yok, var var, yanlış söyledim, sinema yapacak. Elindeki dosya senaryo ve cast (oyuncu listesi). Hâlâ şimşek hızıyla konuşur. Hâlâ bir elektrik akımı gibi çıkar cümleler ağzından. Kahvede yalnız tavla oynar. Bu hayatta hiç endişeli olmadı, hiç paniğe kapılmadı, tavla oynayacak adam buldu mu, üç parti, kavga dövüş, dört parti, akşamı eder. Görülmemiş bir kayıtsızlık, görülmemiş bir öfkeyi aynı anda taşır. Arada bir telefona kalkıp bir yerlere telefon eder. Türk siyasetinde, Türk futbolunda ve Türk sinemasında bir tek gün olsun ondan azar işitmemiş kimse kalmadı. Çok zayıf ama çok dayanıklı bedeni var, bir su şırıltısı gibi durmaksızın şarkı, türkü söyler. Eğer dün akşam TV'de maç olmuşsa gün boyu en iyi maç kritiklerini o yapar.

Dosyasını kaloriferin üstüne koydu. Garsona bağırdı: "Memet, bak buraya koydum, birşey olmasın!" On beş yıl, her gün aynı cümle! Memet, bak buraya koydum. Garson Memet: "Sen düşünme Memet ağbi, birşey olmaz!" Garsonun duymayacağı, yanındaki arkadaşlarının güleceği şekilde: ".iktiğimin adamı, hep birşey olmaz diyorsun, gazetelerin arasına karışıyor, kaç kere kaybettin .ötoğlanı!"

Yanında Hakan'a döndü. Hakan siyasal mezunu. Kaç kez imtihana girdi. Askere gitti, geldi, sormadığı, bakmadığı iş olmadı, yıllarca bir işe giremedi. Ankara'da arkadaşlarıyla bir bekar evinde oturuyor, parasını ödeyemiyor, memleketi Denizli'ye gidiyor, üç-dört ay kalıp tekrar geliyor. Tekrar yeniden kalacak yer alıyor. Her ay ev sahibiyle para kavgası, her ay sonu bekar arkadaşlarıyla kira yüzünden kavga!

Kemal ağbi: "Hakan, gözün dosyada olsun, birşey olmasın!" Hakan, Kemal ağbinin yanından ölse ayrılmaz. Kemal ağbi fel-

sefe demek, edebiyat demek, ayrıca tanrısal nitelikler taşır Kemal ağbisi; Kemal ağbinin doğuştan yardımcısı. Saygısı, sevgisi sonsuz. Kemal ağbi Hakan'ı fırçalayarak: "Git lan .mına koduğumun çocuğu. Kaç sefer unuttun dosyayı. Seninle yola çıkanın kafasını .ikiyim. Sana güvenip iş yapanın .mına koyayım!".. Kemal ağbi, Hakan'a ve diğerlerine şamar oğlanı gibi davranır. Hakan'ın başı yerde, sessiz, küfürlerine çok alışık, içine çekip susuyor. Sustukça kişiliği, kimliği silinip gitti. Kemal ağbi garsona bağırdı: "Memet, tavla getir!" Hakan'la masada karşılıklı pozisyon aldılar. Tavla geldi, taşlar dizildi, Kemal ağbi Hakan'a: ".mına koduğumun oyununu biliyorsan oyna. Bilmiyorsan yorma beni. Çoluk çocukla oynayamam!".. Her oyun bir macera, karşılıklı blöf, laf yarışı, düello, hırs, kapışma, dövüş, acımasızca ezmek, hayat böyle sürüyor. Hakan küfürlere alışık, yine de oyunu kızıştırmak için: "Ya ağbi, bir kere yensen de konuşsan, yen, ondan sonra konuş, ağbisin diye, okumuş adamsın diye birşey söylemiyoruz!"..

Kemal ağbi başkalarını ezme ve sömürme ustası: "La dünkü bebe, senin dillerin uzamış. Gel senin ifadeni alayım. Sen ne zaman yendin la beni?".. Hakan korkulu bir ses sizlikle: "Dün yendim ya, ağbi!" Kemal ağbi değil dünü, bir dakika önceyi hatırlamaz. Hatırlasa da inkar eder. Çünkü tüm dünler mağlubiyettir, hepsi unutulmalı, parlak ve kutsal ve şamatalı olan, şimdidir! Kemal ağbi: "Oğlum uydurma götünden, yalanlarını .ikiyim, dün yenmiş.."

Hakan kız gibi çocuk, çok yakışıklı, çok sessiz, uzun boylu, çok temiz bir oğlan. Kemal ağbi düzenbazlığını ve kamçısını Hakan'ın nasıl olsa sesini çıkartmayışı üstüne inşa eder. Ama bazen hırs basar. Kemal ağbiyi seyircilerin huzurunda .ikip atar. Kemal ağbi bir daha rövanş ister, bir daha yenilir. Parti boyunca söz dalaşı, kavgaya dönüşür. Bu dünyada tek zevk düşkünlüğü, söz düşkünlüğü, kızdırmak için söylenen sözler günün monotonluğunu silip atıyor. Hakan hep alttan alır, bazen hayata sert bir isyan gibi karşı koyar, dayanamaz Kemal ağbinin küfürlerine, beş sıfır, altı sıfır bitirip, kalkar!

Kemal ağbi yine yenilir. Hakan'a "Git lan, .mına koduğumun çocuğu, sen oyun bilmiyorsun. Şans işte, .mına koyum, şans!" Hakan cevap vermez ve kahve, yeniden tembellik ve kayıtsızlığa gömülür.

Hakan susar, kendini tutar, masadan hızla uzaklaşması lazım, bir laf etse, yılların ağbisine el kaldırmış olacak, mutlaka kavga çıkacak, yarın nasıl yüzüne bakacak, vatan sevgisi gibi arkadaşlık, ya sev ya terket, hem sevmeyiz, hem terkedemeyiz!

Tavla boşalır boşalmaz Selim iştahla taşları dizmeye başladı, Kemal ağbiyle oynamak için. Selim, sekiz sene önce belediye tiyatrosundan atıldı. Başkan (Melih Gökçek) geldiğinden beri işsiz. Çocuğuna annesi bakıyor. Kel, göbekli, saçı sakalı karışık. Ama büyük sanatkâr! Annesinin emekli maaşıyla geçiniyor. Meydan okuyan cüretli kişilere hayran, bu yüzden Kemal ağbinin yanında kul, köle. Selim taşları dizerken: "Ağbi sinirlenme. Bu oğlana çok yüz veriyorsun. Götü kalktı Hakan'ın. Her yerde ben Kemal ağbinin yardımcısıyım, diyor. Sen kimsin lan yönetmen yardımcısı olacaksın. Ağbi seni de anlamıyorum. Hani yönetmen yardımcısı bendim..."

Kemal ağbi yalakalıklara yüz vermez, hâlâ ahlaki niteliklere dikkat eder: "Bilip bilmeden konuşma oğlum. Sen ikinci yardımcısın!.." Selim: "Ağbi kusura bakma. Haddim değil hani.. Ama, Hakan dünkü bebek. Hiç tecrübesi yok. Rol ver Hakan'a. Şekli yerinde çocuğun, birşey demem. Ama ağbi yönetmen yardımcılığı. Kusura bakma da ağbi çok uçuyorsun. Hakan kim, yönetmen yardımcılığı kim?"

Kemal ağbinin parlak zekası ve yetenekleri ne kadar çürürse çürüsün, bilgece kişiliğinden taviz vermez: "Hakan'ı çok severim Selim. O benim oğlum. Böyle bağırıp çağırırım ama Hakan'ı çok severim..."

Selim: "Yaaa ağbi!.."

Kemal: "Bırak lan dırdırı, oyununu oyna, ibne!"..

Selim: "Ağbi kusura bakma ama, bu bizim Hakan, hem param yok der, hem her akşam bara gider, biraları devirir!"

Kemal ağbi: "Kaç attım lan, göremedim. Hemen tutma zarları.."

Selim: "Beş-dört ağbi, beş-dört.."

Kemal: "Dübeşti oğlum, dübeş..."

Selim: "Valla dört-beş ağbi. Anam avradım olsun, dört-beş. Ağbi bir tavla oynuyoruz, yalancı çıkartma beni. Bana herşeyi söyle, hile yapıyorsun deme.. Ben gece evde kendi başıma kâğıt falı açarken bile hile yapmam ağbi.."

Kemal ağbi: ".iktir git lan, her zaman aynı numarayı yapıyorsun. Lafa tutup beni..", Kemal ağbi sinirle tavlayı kapatır, taşlar yere düşer.

Kemal ağbi: "Bir daha seninle tavla oynayanın .mına koyayım. .iktiğimin adamı. Göz göre göre düşeşimi yiyorsun.."

Selim: "Ağbi, anam avradım olsun dört-beşti!" Kemal ağbi, sandalyesini geri çekti. Garson Memet masaya çay koydu. Selim: "İçmiyorum oğlum, koyma!" Garson Memet: "içmiyorsan oturma, söğüt gölgesi mi burası!" Selim sinirle: "Oğlum oturalı daha yarım saat olmadı. Üçüncü çayı dayıyorsun!" Garson: "Ya Selim ağbi kaçıncı partiyi oynuyorsun. Bana niye kızıyosun ağbi. İçmiyorsan, içmiyorum de!."

Selim: "Oğlum, sormadan dayama şu çayı!" Garson Memet: "Ağbi birşey mi dedim, öylesine koydum, söyle, koymayayım!"

Garson uzaklaşır, Kemal ağbi Selim'e: "Bu garsonlara sen yüz veriyorsun oğlum. Yüz verme ibnelere. İki de bir çay dayıyorlar!"

Kahvenin telefonu çalar, garson Memet bağırır: "Kemal ağbi telefon!" Kemal ağbi telefona kalkar, üç dört dakika sonra masaya döner!

Selim gizli bir heyecanla: "Telefon kimden Kemal ağbi?". Kemal ağbi sigarasını yakar. Yüzünde mutluluk. Keyfi çok yerinde: "Sadık Halimi!"

Selim duyduğuna inanamaz: "Doğru söyle ağbi, Sadık Halimi mi?". Kemal ağbi sakin bir neşeyle: "Fransa'dan dönüyormuş, İstanbul'a uğrayıp öyle geçecekmiş İran'a!"

Selim'in içi içine sığmaz: "Desene ağbi sonunda oldu bu iş!".. Kemal ağbi: "Tabii olacak oğlum. Yıllardır neye uğraşıyoruz!"

Selim'in gözlerinde hayaller: "Ağbi, Sadık Halimi İran'a döndüğüne göre, üç-beş aya kalmaz, başlarız filme!"

Kemal Ağbi daha oturaklı, daha sakin: "Üç-beş ay süreceğini sanmam. İki haftaya iş şekillenir, yalnız, diyorum ki, İstanbul'a gidip Sadık Halimi'yle yüz yüze görüşsem!.."

Selim yerinden fırlıyormuşcasına: "Git ağbi, hemen git. İşinin adı ne?".. Kemal ağbi: "Oğlum bilip bilmediğin şeyleri konuşma. Adamın etrafında köpek gibi olmaz. Bizim de ağırlığımız var, Türkiye'ye kadar gelmiş. Ankara'ya da uğrasın. Ben niye gideyim, o bana gelsin!"

Selim: "Yalvarırım ağbi, burun, gurur yapma. Bu işlerde gurur olmaz!".. Kemal ağbi kesip atar: "Tamam tamam hallederiz. İstanbul'a inecek uçağın saatini öğreneyim akşam. Akşam telefonda sorarım!"..

Selim ve Kemal ağbi hayallere dalar, masa sessizleşir. Masaya çaylar gelir. Selim ve Kemal çayları görmez, çaylar bardakta soğur. Kemal ağbi ince hüzünlü bir sesle: "Ya Selim, hayranım bu adama!" Selim destek verir: "Ya ağbi, Sadık Halimi bugüne bugün. İran sinemasında bir numara. İran sinemasının dünyada bir yeri var ağbi. Boru değil Sadık halimi, ağbi!"..

Masada mutluluk telaşı. Selim'in içi içine sığmaz. Kemal ağbiye: "Ağbi anlayamadığım birşey var. Bizim film, ortak yapım mı olacak, hani, Türk-İran!"

Kemal ağbi: "Ben de isterdim ortak yapım olsun. Ama fikrimi değiştirdim. Türkiye bize ne verdi Selim. Türkiye'nin .mına koyum. Film ortaya çıksın da, iş olsun da.." Biz kültür adamıyız Selim. İran, Türkiye, buralarda değilim, bıktım.."

Selim bitmeyen merakla ayrıntılı sorulara girişir: "Ağbi ne dedin telefonda!"..

Kemal ağbi: "OHAL kalktı, İran'a kadar gelmemize gerek yok. Filmi Hakkari Yüksekova'da çekeriz, dedim!"

Selim: "Ağbi şart mı Yüksekova. Senaryo Yüksekova'da geçiyor diye, oraya gitmemiz şart mı? Şurada Çankırı'da mekân bakarız. Daha ucuza gelir, hem yakın!"..

Kemal ağbi: "Oğlum bilip bilmedik konuşma. Kameralar, film bobinleri İran'dan gelecek. Sınırdan alıp seti kuracağız.. Sen buraları bırak. Kaç gündür düşünüyorum, müziği kime yaptıracağız!"

Selim: "Ağbi, Emre diye bir oğlana yaptıracaktın hani!"

Kemal: "Emre'yi .ikiyim. Ondan bir bok olmaz. Oğlum bu Emre'yle olacak iş mi?"

Selim: "Şu bizim... barda çalıyor. Neydi ismi..."

Kemal ağbi: "Erdal'ı diyorsun..." Selim: "Erdal ağbi, Erdal!" Kemal: "Erdal'ın bir dediği bir dediğini tutmuyor. Onunla yola çıkılmaz oğlum..."

Selim hayıflanarak: "Bu memlekette iş yapılmaz ağbi. İş disiplini yok kimsede. Oğlum işte bir imkan. Koca filmin müziğini yapacaksın. Zorla kendini. Aş imkanlarını... Ama yok..."

Kemal: "Selim, beni üç kuruşluk adamlarla muhatap etme. Ben kafamı .ikiyim. Geçen sene .ötümden ayrılmıyordu. Ağbi filmin müziğini ben yapayım, diye. Olsun ben yapacağımı bilirim. Parayı bastın mı, hepsi köpek olur, göreceksin!"

Garson Memet masaya çay koyar, Selim: "İçmeyeceğim oğlum, koyma şu çayı..." Garson Memet: "Kemal ağbi sen iç!".. Kemal ağbi: "Koyma, koyma, içmeyeceğim, ağzım zehir gibi, birazdan!"

Garson Memet'in gözü kaloriferin üstüne takılır: "Kemal ağbi, senin dosya nerde?", Kemal panikte, Selim atılır: "Buradaydı, valla burdaydı.." Masaların altı, gazetelerin içi didik didik aranır. Diğer masalara bakılır, dosya yok. Selim aramaktan yorulur: "Ağbi boşuna arama, o orospunun çocuğu Hakan aldı. Senaryoyu alıp kaçtı ibne!"

Kemal ağbi: "Niye alsın oğlum!".. Selim: "Öyle deme ağbi. Baktı senden birşey çıkmıyor, alıp kaçtı senaryoyu.." Kemal: "Oğlum manyak manyak konuşma.." Kemal ağbi masaların altına bakmaya devam eder.

Kemal ağbi: "Ulan benim de içime kurt düşürdün. Hakan almış olabilir. Nereye gitmiştir bu oğlan. Kalk bir bak. O aşağılarda barlara inmiştir.." Selim, Hakan'ı aramak için yerinden fırlar. Kemal peşinden "Çaktırma ama. Anlamasın. Öyle ağız yokla. Ondan şüphelendiğimizi anlarsa çok ayıp olur. Çok hassastır Hakan!"

Selim hızla barlara iner. Ona buna sorar, sağa sola bakar. Hakan'ı bir barın önünde, beyefendi bir adamla otururken yakalar. Usulca masaya oturur. Konuşmaların bitmesini bekler. Garson, "ne içersiniz?" Selim: "İçmeyeceğim, sonra alırım!" Beş-on dakika bekler. Hakan, yanındaki beyefendi adamla vedalaşır. Masada ikisi kalır.

Selim, Hakan'a: "Bu adam kim Hakan?" Hakan: "Üniversiteden hocam, burdan geçiyordu, iki dakika oturdu!".. Selim heyecanla Hakan'a: "Oğlum, böyle adamlar tanıyorsun niye haberimiz olmuyor. Bu adam kesin iş bulur!". Hakan: "Nerden bulsun ağbi, onun da bir yığın akrabası, arkadaşı var, bulsa onlara bulur!" Selim: "Oğlum, koca üniversite hocası. Bu adam herkesi tanır. Şimdi rektörü tanıyor mu, tanıyor. Bir gidip konuşalım Hakan..!" Hakan: "Ne diyeceğiz?" Selim: "Arkadaş işsiz, buralarda bir iş!" Hakan: "Pat diye nasıl söyleriz Selim ağbi. Şöyle bir masa etrafında şekil olsak, otursak, laf lafı açsa, o zaman söylenir, anlarım!.." Selim: "Oğlum zaten sen benim bir işimi yapar mısın? Arkadaş falan değilsin. Halimi görüyorsun. Kızım ilkokul beşe geldi. Anası bırakıp kaçmış. Annem her akşam söylenir. Köpek gibi eve girip çıkarım. Çay paramız yok, amına koyum, çay parası. Herşeyi biliyorsun işte. Ölür müyüz oğlum bir iş istesek, ölür müyüz? Koca üniversite hocası!".. Hakan: "Tamam Selim ağbi, yarın üniversiteye gideriz. Açarız sohbeti. Sen devreye girersin... söz!."

Selim: "Hakan, bu iş oldu gibime geliyor. Koca üniversite hocası. Masadaki konuşmasından anladım, çok seviyor seni. Çok da iyi bir insana benziyor. Bak ne diyeceğim, benim bu iş olsun, yönetmen yardımcılığını bırakacağım!"..

Hakan: "Selim ağbi, o işin olacağı yok, bıktım ben. Taa Körfez savaşında başlıyorduk filme. Kaç sene oldu. On'u geçti.. Kemal ağbiyi severim. Ağbi senin yerin ayrı. Ben sensiz film işine girmem. Kaç kez söyledim Kemal ağbiye. Selim ağbi yoksa ben de yokum. Ama sıtkım sıyrıldı ağbi, bunaldım. Bu işi bekle bekle, on sene. Utanıyorum artık eve gitmeye. Ankara'ya geliyorum, üç ayda on kilo veriyorum. tekrar memlekete dönüp aylarca evden çıkmıyorum. Hiç gelmeyeyim diyorum buraya. Ama Denizli'de gideceğim yer yok. Bir mahalle, bir oturacağım arkadaş yok. Üç günde sıkılıp geliyorum, bir hayal bir umut, bir beklenti yok.. Selim ağbi, bırak bu işleri, buralardan iş çıkmaz, ben bar işine gireceğim!"

Selim: "Oğlum, bar işi nerden baksan kırk milyardan başlar, yer bile bulamazsın!"

Hakan: "Kemal ağbinin bir arkadaşı var. Eski arkadaşı. Yirmi sene önce film yapmışlar. Barı varmış. Orda başlatayım dedi Kemal ağbi!.."

Selim: "Ya Hakan, Kemal ağbinin herşeyi yalan. Onun film falan yaptığı yok, hiç olmadı. Onun sinema yaptığına inanmıyorum. On yıldır peşinden sürüklüyor bizi!.."

Hakan, Selim'in derin umutsuzluğuna dayanamaz: "Öyle deme Selim ağbi. Sadık Halimi, bugün nerden baksan İran sinemasında bir numara! Dünya tanıyor herifi!"

Selim: "Oğlum, Kemal ağbi nerden tanıyor bu herifi. Hiç inceledin mi? Bu adam bizi yiyor. Geçenlerde zarf attım Kemal ağbiye. Elçiliğe gittim, Sadık Halimi'yi sordum, yok böyle biri dediler.. Kemal ağbi dedi ki, Sadık halimi muhalif, elçiliklerdeki adamlar mollacı, tabi tanımazlıktan gelecekler.. Ne bileyim, ben tanıştıklarını sanmıyorum.."

Hakan: "Ya Selim ağbi, benim de moralimi bozma. Ne bileyim ağbi. Ben de senin gibiyim, haftada bir telefonu gelir Sadık Halimi'nin, Kemal ağbiyle biz de elçiliğe gittik. Pasaport dediğin birkaç günlük iş. Şurdan bastık mı arabaya, iki gün sonra Tahran'dayız. Tahran Türkiye'den ucuz. İran'ın imkanlarıyla

Türkiye'nin imkanları bir mi? Türkiye gibi değil orası ağbi, burada, alem göt olmuş, burda iş yapılmaz!"

Selim: "Valla Hakan bilmiyorum, ben Kemal ağbinin değil, senin aklının peşinden geliyorum. Ne olacak sonunda ölüm yok ya.." Bakarsın film olur.. Senaryoyu okudun değil mi?"

Hakan: "Okumaz olur muyum ağbi. On defa okudum. Senaryo şahane! Böyle senaryo görmedim. Ağbi bu iş olsun, biz Cannes'dayız. Böyle senaryo yok, diyorum. Valla yok ağbi. Kemal ağbi delidir doludur ama, senaryosu inanılmaz.."

Hakan, Selim'e: "Sen okudun mu senaryoyu?" Selim: "Valla bir fırsat bulamadım!"..

Hakan: "Ağbi on yıldır kahvede senaryo. Bir fırsat nasıl bulamazsın. Valla ağbi sizinle iş yapılmaz. İş nereye kadar ilerlemiş, sen hâlâ senaryoyu okumamışsın. Ağbi, ben sana ne diyorum, sen git, bütün işini bırak, önce senaryoyu oku!"

Selim, umutsuzca: "Senaryo yok Hakan, kayboldu!" Hakan yerinden fırlar: "Şimdi kahvedeydi. Kemal ağbi kaloriferin üstüne koydu, gözlerimle gördüm!" Selim: "Biri almış!"

Hakan: "Nasıl olur ağbi. Kim alsın senaryoyu.."

Birlikte koşa koşa kahveye gelirler. Yolda senaryoyu kimin almış olabileceğine dair fikir yürütürler. Hakan: "Valla gülme Selim ağbi, bu çalma işi.. Herşey geliyor aklıma.. Derin devletin işi olmasın.. Sebataycılar olabilir..!"

Selim: "Ne alakası var oğlum, kafayı yemiş yemiş konuşma. Devletle ne ilişkisi var!"

Hakan: "İran'la ilişkilerimiz düzelsin istemiyor ordu, ağbi! bu filmi onbeş yıldır niye çekemiyoruz. Bir türlü bitmiyor savaş. İstemiyorlar İran'la iş yapmamızı. Anlamıyorsun ağbi. Sebataycılar istemiyor, derin devlet istemiyor..."

Kahveye heyecanla girip Kemal ağbinin masasına yaklaşırlar. Kemal ağbi: "Gazetenin arasına sıkışmış.. Bulduk dosyayı!"..

Selim: "Ağbi valla, korkudan ölüyordum.." Selim gülerek Kemal ağbiye: "Valla Kemal ağbi, Hakan'ın ne düşündüğünü söylesem gülmekten ölürsün.. Sebataycılar çaldı dedi, dosyayı!"

Kemal ağbi: "Valla delirmişsiniz oğlum!".. Kemal ağbi birden sinirlenir: ".iktirin gidin ibneler. Sizin zekada adamlarla iş yapıyoruz. Ağzına verdiklerim, .ik kadar akıl yok oğlum sizde!"..

Selim küfürlere dayanamaz: "Kemal ağbi, böyle konuşma bizimle." Kemal ağbi öfkeyle: "Şimdi masanın üstüne çıkar, ikinizin de ağzına cork cork sokarım. Her yerde aleyhimde konuşuyorsunuz ibneler. Sadık Halimi'ni telefonunu duyunca hemen yalakalığa başladınız!"..

Selim kendini tutamaz: "Ağbi, düzgün konuş.. Arkadaşız biz. Şamar oğlanı gibi davranma bize!" Kemal ağbi, Selim'in laflarını dinlemez. Selim ne derse desin, otomatiğe bağlanmış aynı erotik cümleyi sarfeder: "Sus ve yalamaya devam et!"..

Selim: "Ağbi valla arkandan konuşmadık!" Kemal: "Sus ve yalamaya devam et!".. Hakan girer araya: "Ağbi valla, orda burda kimseye birşey demedik!" Kemal ağbi: "Sus ve yalamaya devam et!".. Selim: "Kim birşey demişse çıksın söylesin!".. Kemal: "Sus ve yalamaya devam et!"..

Yan masadan yirmibeş yaşlarında bir oğlan, Selim'in yanına gelir, "Selim ağbi, özel bir şey konuşabilir miyiz?" Selim ayağa kalkıp, yan masaya gider. Beş-altı kişi, 25-30 yaşlarında. Çocuk Selim'e: "Selim ağbi, sizin film işi oluyormuş. Kemal ağbiyle bizi tanıştır.!"

Selim, masadaki kalabalığa, kalabalıkta Selim'in ağzının içine bakar. Selim: "Kaç kişisiniz?" "Ağbi hepimiz için olsun demiyoruz, bir kişi de olsa.. Sen bir tanıştır!"

Selim, buyurgan: "Şimdi olmaz, yarın gelin. Kapıda bekleyin beni. Ben kaş göz işareti çakarım. Gelirsiniz masaya, ben tanıştırırım. İyi oğlandır, yeteneklidir derim Kemal ağbiye!"

Çocuklar hep bir ağızdan: "Selim ağbi sağol, babasın valla!" Selim baba gibi: "Tamam tamam oğlum. Yalakalık istemem. İşiniz olsun, tamam. Hadi yarın gelirsiniz!"

Selim masaya döner. Kemal ağbinin çok eskilerden bir arkadaşı masaya yanaşmış, adı Ergun, iri yarı bir oğlan, Kemal'le dalgasını geçmekte: "La Kemal hâlâ film işleri mi?"

Kemal ağbi Ergun'dan çok kıllanır, Ergun ne söylerse bozuk cevaplar verir.. Kemal ağbi Ergun'a: "Zıııt Erenköy!" Ergun: "La Kemal oğlum, sen bir gün olsun çalışmayacaksın!" Kemal ağbi: "Yüüüürrrüüüü anca gidersin!".. Ergun: "Ne dedin oğlum, yürü ne yürüsü?".. Kemal ağbi: "Yoğurt dedim!".. Ergun: ".iktirgit ibne. Senin yalanlarını .ikiyim. Seninle aynı masaya oturanın aklını .ikiyim!"...

Ergun masadan sinirle kalkarken Selim ve Hakan'a: "Oğlum Sadık Halimi diye biri olmadı, yok böyle adam, ne İran'da, ne dünyada yok, yiyor sizi bu adam!" Ergun uzaklaşır...

Hakan, Kemal ağbiye: "Bulaşma ağbi.. Bu adam on yıl senin yanında çalışmadı mı? Madem inanmıyor, niye götünün dibinden on yıl ayrılmadı!"..

Kemal ağbi: "Siz de böyle olacaksınız oğlum. Onu, reklam işine de ben soktum. Ama yok, işte, acımıcan yetime, döner koyar götüne... Sizin yüzünüzden oğlum üç paralık olduk. Adam mısınız lan, masanın üstüne çıkıp, ikinizin de ağzına vereceğim cork cork..!"

Selim dayanamaz: "Ağbi, doğru konuş!" Kemal ağbi arkasını dönüp hep aynı nakaratı devam eder: "Sus ve yalamaya devam et!" Hakan: "Kemal ağbi biz arkadaşın oluruz, düzgün konuş bizimle!" Kemal ağbi oralı olmaz: "Sus ve yalamaya devam et!"

Hakan sinirlenip ayağa kalkar: "Seninle aynı masaya oturanı .ikiyim." Selim'de Hakan'ın peşinden kalkar. Kemal arkalarından bağırır: "İbneler. .ötünü. iktiklerim. Duydular Sadık Halimi'nin geleceğini, nasıl köpek oldular. .öt oğlanları. Sizinle iş yapanın .mına koyayım ben. Ben kendi kafamı .ikiyim. Sizi yanıma aldım, adam yerine koydum sizi!"..

Hakan laflara dayanamayıp kavgaya girmek için geri döndü, Selim, Hakan'ı belinden kucakladı. Kemal ağbi, Hakan'ın dayılandığını, efelendiğini görüp bağırdı: "Gel gel, ağzına vereyim, senin, .öt oğlanı, gel gel.."

Selim'le Hakan barlara doğru yürüdü sinirle. Selim birden Hakan'a dönüp: "Nereye gidiyoruz oğlum, barda oturacak.. beş kuruş yok üstümde..?" Hakan: "Gel gel Selim ağbi. Bir bar var, arkadaş. Yazdırıyorum. Fazla değil iki tane içeriz!"

Selim'le Hakan bara oturdu, ortaya kurufustık. İki soğuk bira. Hakan dertlendi: "Ya Selim ağbi, kaç sene oluyor. Üniversite birinci sınıfa giderken, yanına gelmiştim tiyatro kursuna.. on üç sene mi oldu?"

Selim: "16 sene.. tam onaltı sene!.." Hakan: "Hiç unutmuyorum Selim ağbi. Beni akşam göndermezdin. Bir odaya alır... Ağbi nasıl büyük adamdın gözümde. Kral gibiydin, kahramandın ağbi.. Sırf Eğinlisin diye nasıl severdim seni.. Annem de Eğinli benim. Selim ağbi hatırlasana... Ne güzel Eğin türküleri söylerdin!"

Selim içlenir: "Dur ya Hakan.. Açma şu Eğin lafını. Adam kılığı kalmadı bizde. Gözünü seveyim, hatırlatma Eğin'i. Adamlıktan çıktık oğlum. Adamlıktan... Alayının .mına koyayım!"

Hakan: "Hangi alayı ağbi, kimler, kimleri diyorsun?"

Selim: "Hayatımda bugüne kadar tanıdığım, gördüğüm, konuştuğum bunca önceki herkesin... alayının .mına koyayım.."

Hakan: "Hatırla ağbi, ne güzel türküler söylerdin.. Bir bira daha söyleyeyim.. Belki söylersin..."

Selim: ".iktiret, kalkalım oğlum. Aleme daha faza rezil olmayalım..."

Masadan kalkarken Hakan, Selim'e: "Selim ağbi ne güzel söylerdin o Eğin türküsünü.. Yalvarırım bir hatırla.. Nasıldı.. Ağam yolladığın yazmayı yaktım / Çürüttüm ömrümü yollara baktım.. Selim ağbi öldürme beni. Sonrası nasıldı... Yazmanın külünü yoluna savurdum!.."

Selim tutamadı kendini, yaman ağlıyor: "Yazmasını .ikiyim Hakan bir sus, külünü .ikiyim bi dur.."

Hakan, yanlarından geçen bir yakınını görür. İyi giyimli, temiz bir adam. Sarılır, öpüşür, ayaküstü konuşurlar. Selim bi kenarda gözyaşlarını gizlice siler, Hakan'ı bekler.

Hakan yoldakı arkadaşından ayrılır. Selim'in koluna girer. Selim: "Konuştuğun kimdi Hakan?" Hakan: "Amcamın büyük oğlu. DSİ'de müdür!." Selim çıkışır: "Hakan, böyle müdür yakınların var, niye söylemiyorsun, oğlum. Müdür oğlum. Nerden bakarsan müdür. Mutlak vardır bir tanıdığı!" Hakan, yatıştırır: "Yaaa ağbi, ne bileyim. Böyle ayaküstü olur mu? Birden pat diye iş sorulur mu?" Selim: "Oğlum nesi ayıp iş aramanın. Telefonu var mı sende. Yarın bi uğrasak. Bir ağzını ara önce sen, Selim ağbimiz, de, yabancı değil!.."

Hakan, Selim'in efkarını neşeye döndürmek ister: "Bak Selim ağbi anlaşalım.. Sen şu Eğin türküsünü söyle.. Ağam yolladığın yazmayı yaktım.. Ben yarın müdüre gidip senin işi konuşurum!"..

Selim: "Ya Hakan, yazmasını .ikiyim. Oğlum durduk yerde iş istiyoruz diye, utandırma benden. Oğlum, beni üç kuruşluk eğlencelik adam yerine koyma. Bak Hakan, ben daha bitmedim oğlum. Ben daha bitmedim. Alayının .mına koyacağım.."

Hakan, yatıştırır: "Ağbi bir yarın olsun, bakarız, beraber gideriz!"

Selim: "Sağol Hakan, demek müdürü tanıyorsun.. Barın sahibini de tanıyorsun demek.. Hesap almadı. Her akşam gelir misin. Hakan, barın sahibine benim işi söylesek. Selim ağbi, de, kasaya bakar, işletme müdürlüğünü yapar. Yaparız oğlum, utanacak ne var bunda!"..

Hakan: "Yarın olsun valla söyleyeceğim, söz sana ağbi, söyleyeceğim.." Selim: ".iktiğimin ibnesi, söylemezsin sen.. Hadi şimdi dönüp hemen konuşalım.."

Hakan: "Ağbi rezil etme beni aleme, böyle sarhoş ağzıyla olmaz bu işler, yarın kesin söylerim, inan bana!"

***

Ertesi gün, aynı kahve, aynı masa. Kemal ağbi kolunun altında dosya. "Memet çay gönder!". Memet çayı getirdi. Kemal: "Memet, oğlum dosyayı kaloriferin üstüne koyuyorum. Dikkat et, kaybolmasın!".. Memet: "Birşey olmaz ağbi, ne olacak.."

O dosya onbeş yıl aynı yere konur. Bir keresinde kayboldu, belki disketten çıkartması yirmi dakika alırdı, ama bilgisayarın bulunması, disketin açılması, başka bilgisayara verilmesi, disketi alan arkadaşın o işten ayrılması, yani, yeniden printirden çıkması dosyanın, tam bir yıl sürdü.

Kemal ağbiyle dün dalgasını geçen eski arkadaşı Ergun geldi. Kemal ağbinin tam suratının ortasına doğru: "Bu tavlayı iyi oynadığın söyleniyor!".. Kemal ağbi küs, yüzüne bakmadı, Ergun: "Gel lan, naz yapma bana, artistlik yapma, bir tavla atalım!.."

Kemal ağbi surat yapıyor: "Birazdan müzikçi arkadaş gelecek, işim var...", Ergun, elinin tersiyle, ".iktirlan" yapıp, yan masaya geçti!

Öğleye doğru müzikçi oğlan Erdal geldi. Kemal ağbiyle kafa kafaya verip dosyayı açtılar. Kağıt kalem ellerinde. Bir saat sonra, Hakan'la Selim de kahveye damladı. Uzak bir masaya oturdular.

Hakan, Selim'e: "Kemal ağbinin yanındaki müzikçi oğlan değil mi?"

Selim: "Erdal o, gitarist oğlan!" Hakan: "Valla bu iş oluyor Selim ağbi. Müzik işine başlamış bile.."

Selim: "Valla doğru diyorsun, Erdal sağlamcı oğlandır, bu işe ikna olduğuna göre, bu iş gerçekten oluyor!"..

Hakan, sitemle: "Valla Selim ağbi, senin yüzünden papaz olduk Kemal ağbiyle.." Selim, isyan ederek: "Git başımdan oğlum, git. Kemal ağbin orda, git konuş, zaten köpeğin Allahısın sen!"

Hakan, alttan alır: "Nasıl gidelim ağbi. Valla bu iş oluyor. Dün garson Memet söyledi. Sadık Halimi'nin telefonunu yazmış kağıda, almış.

Selim: "Oğlum, dün işi sen bozdun, bana ne?"

Hakan: "Bana ne olur mu ağbi. Yıllarca bekle, sabret, ta iş oluyor, git sen işi boz!.."

Selim: "Oğlum arkadaş arasında olur böyle kavgalar. Birazdan damlarız masasına!" Hakan: "Valla ağbi, masasına gitme-

ye yüzüm yok.." Selim: "Sen gitmezsen, ben hiç gidemem oğlum!..."

Hakan, Selim, dışarıya bakıp, birkaç dakika sessizlikle çaylarını yudumladılar. Selim birden Hakan'a döndü: "Buldum oğlum, sıkı bir formül buldum... Benim kızı çok sever Kemal. Şimdi eve zıplayıp getireceğim kızı. Burada yanımda oynarken, mutlaka bizim kızı masasına çağırır, sever!"

Selim, fırladı gitti. Yarım saat sonra kızıyla geldi. Kızına fanta gazoz söyledi. Masada şimdi üç kişiler.

Selim kızının saçlarını okşayarak, arka masayı gösterip: "Kızım bak, Kemal ağbin orda. Tanıdın değil mi Kemal ağbini.." Kız, arka masaya baktı.

Bir yarım saat sonra, Kemal ağbi masasından kalktı. Küçük kızın yanına geldi, yüzünü avcuyla okşayarak: "Kız Ebru, naber kız!".. deyip yanaklarını sıktı. Selim'e dönüp: "Selim laaa, çok büyümüş kızın!.. Valla koca kız olmuş.."

Selim yumuşakça: "Valla Kemal ağbi hemen büyüyorlar!.."

Kemal daha da yanaşır: "Selim, buna göre bir rol var elimde.. Senaryodaki kıza tam uygun. Valla Selim, tam senin kıza uygun bir rol!"

Kemal ağbi, birden Hakan'a dönüp, bir yönetmen gibi direktifler verdi: "Hakan, içerde Erdal'la müziği konuşuyoruz. İstersen gel. Sen de fikrini söyle. Ya da dur bakiyim. Sen bir soluk İran Elçiliği'ne zıpla. Sadık Halimi, annesinin yanına Şiraz'a gitmiş. Bir ay kalacakmış Şiraz'da...Elçilikten Şiraz'ın kod numarasını al. .mına koyum, telefonu var adamın, kodu yok..."

Hakan: "Ağbi, üstümde dolmuş parası yok!"

Kemal ağbi: "Yaa... yürüme yirmi dakikada çıkarsın. Baksana. Siyasi... sorgu gibi laflar ederlerse.. Kültür işidir, de.. Sinema, minema boşuna kıllanmasınlar bizden. Tamam mı? Hadi fırla sen!"..

Hakan, yola koyulur, bir kaç adım yürür, Kemal ağbi arkasından bağırır: "Ya da Hakan, sen bir dur.. Ben yarın geçeceğim, boşuna yürüme o kadar yolu!"...

TREN

12 Eylül'den birkaç hafta sonra İzmir Tepecik'ten inmekte olan bir askeri araç kimliği bilinmeyen kişilerce tarandı. Yaralanan sekiz askerden dördü ölüverdi. Askeri aracın komutanı, yeni mezun genç bir asteğmendi, ilk defa bir araç komutanıydı. Kavşakta aniden makineli tüfekle, çapraz, dikine, boyuna ateşle karşılaştıklarında ne yapacağını şaşırmış, kendisini araçtan aşağı güçlükle atabilmişti. Şoför anında öldü. Arkada dizili oturan jandarmaların da bir yarısı öldü. Basın, o gün bugün bu olayı haber vermedi. Kimsecikler duymadı. Kim yapmışsa, 12 Eylül yönetimine karşı yapmıştı. Mahkeme aşaması dahi gizli tutuldu. Genç asteğmen, araç in, ateş aç, emirlerini anında vermediği için, görev ve emirlerini yerine getirmemekle yargılanıp bir müddet hapis yattı.

Tarayanlar, kimlerdi, kime karşıydılar, bütün bunları bir şekilde bilirsek ne olacak, tarihi aydınlatmak ne işimize yarayacak! Şimdi birçok kitapta, 12 Eylül'den sonra tek mermi atılmadı gibi laflar geçiyor! Tarih, o kadar yakın ki, milyonlarca canlı şahidi var. Bu kadar yakın bir tarihi dahi gizliyoruz.

12 Eylül günlerinde İstanbul Galata Köprüsü'nde alkollü araçları durduran iki trafik polisi, sivil giyimli bir yüzbaşıyı yanında sevgilisiyle bilmeden durdurur, ehliyet, ruhsat sorar. Çok geçmeden, yanına askerlerini alan komutan, trafik polisleri için, bunlar, polis elbisesi giymiş teröristler diye kurşuna dizdiriyor. Gazeteler bu haberden de bahsetmedi. O günkü sıkıyönetim şartları ellerini kollarını bağlıyor olabilir. Buna benzer yüzlerce boğazlanma öyküsü, halkın, kurumların, tarihin derinliklerinde vicdana çekilmeden, ülkeyi çürüterek kokmaya devam ediyor! Şimdi okuyoruz kitapları, 12 Eylül bembeyaz bir çarşaf gibi, şu hale bak, kendi gözümüzle gördüğümüz tarihi bile yeni nesle anlatırken, vatan haini oluyoruz, çomak sokmakla suçlanıyoruz.

Ve sonra, beş komutan tepeye oturdu, bilim şöyle olacak, gazeteler böyle olacak, üniversiteler Doğramacı'nın olacak, partiler iki tane olacak, diye yasalar çıkardılar. Halkın %98'i oy verdi, onaylandı. O gün bugün, ülkemiz bu yasalarla yönetiliyor. Bu yasaların gölgesinde ülke bir adım yürüyemedi.

Manastırların çileci bölümlerinde gizli yaşayan, kimseye görünmeyen rahibelerin sakalları vardır. Her manastırda onlarca sakallı rahibe çilecilik gereği kesmezler, onlar İsa'nın hanımları. Kızıl sakallı bir rahibe düşünün, henüz fotoğraf makinesine yakalanmadılar. Diyelim otuz yıl öncesine kadar ordaydılar, bizim, hepimizin günahlarını temizlemek için oradaydılar. Sakallarını gizleyerek çok büyük bir trajediyi de hazırladılar, nerdeyse her rahibin bir sübyan fantezisi, ya da vakası ortada. Artık, Papa'nın bile elinden birşey gelmiyor. Sübyan, sakalı bitmemiş çocuk demek, amaaan, burdan nereye varacağım... Ben size Aziz Nesinvari bir hikâye anlatayım...

12 Eylül'den birkaç ay sonra trenle İstanbul'a gidiyorum. Her yerde arama var. Keskin bir kış. Her yer karla örtülü. Hamam gibi vagonlar, sıcak ayarı yapılmadığı için, fırının içi gibi. Hâlâ yapılamadı, çakmaklar bomba gibi patlıyor sıcaktan. İnsanlar, 12 Eylül günlerinde patlama, bomba seslerinden öyle ürküyor ki, sokaklarda çocukların çat patları dahi sıkıyönetim bildirisiyle yasaklandı. Ödümüz kopuyor. Patlayan çakmak, sereserpe birbirinin üzerine binerek uyumuş insanları kabusla hortlatıyor!

Birkaç kişi dışında kompartıman uyumuş, koyu bir sessizlik. Cuntanın dediği gibi aynen oluyor. Birbirine sımsıkı sarılmış halk, huzur içinde. Öyle özlemişler ki birbirlerini. "Sen sağcısın, sen solcusun", ya da "bugün yanımda bir sağcı oturdu" "acaba kimdir bu adam" kuşkularıyla beynini yemiş halk, yüzyıllardan sonra işte şimdi kendini yeni tanıyormuş gibi, birbirine küçük ikramlarda bulunuyor. Dost canlısı yüzle bakınıyor etrafa. Birkaç hafta içinde halk çok değişti. Panik, korku, nefret gitti, yüzlerine hafif bir sakinlik sindi. Yıllardır siyasi bölün-

müşlük ve ölüm korkusuyla tanımadıkları insanlarla asla konuşmayan insanlar, birbirlerini tanımak için gayret gösteriyor sanki!

Boşluk duygusu içinde, canlı cenaze gibi insanlar. Herkes bir yakınını mutlaka kaybetmiş. Derin bir bıkkınlık. Askeri diktatörlüğü herkes alkışlıyor. Halk diktatörlüğün en canayakın, en cici, en uslu parçası oluyor. Oysa herkes kurulu düzene, sisteme, istisnasız karşıydı. Çekilen acılar ortada. Kardeş kavgasını kim bitirirse, onun heykelini dikmeye yeminli!

Aslında her milletin ruhunda gizlenmiş, asla vazgeçilmeyen bir Führer gizli. Kriz anlarında, halkı kamçılayıp, yani, kıyımdan geçirerek, bu büyük organizmayı tedavi eder. Halk, sınırsız yetkilerle işte on yılda bir, ya da elli yılda bir gelen büyük Führer'ini çıkarttı. Führer, nefsi müdafayı sınırsız şekilde tırmandırıp istediğini asıp kesme hakkını halka gönüllüce onaylattı.

Yazarlar, herkes, darbeyi askerlerin yaptığını sanır. Darbeleri, halkın sessizliği yapar. Bu derin sessizlik ve gizli itaat, bir nevi halkın mecburi hizmetidir. Bir günde milyonlarca insan topluca üniforma giyme başarısını tarihin bir başka ülkesinde gösteremedi. Yani, halkımız, devletin değil, ordunun vatandaşıdır. Çünkü halk, ordunun yurttaşı olarak daha kestirme, daha az riskli çözümleri sever. Bir ölü gibi itaat. Vatanseverlik ahlakıyla çelikleşmiş orduya tüm siyasi hastalıkları tedavi ettirme alışkanlığı Hun İmparatorluğu'ndan beri hiç değişmeyen karakterimiz. Bu aynı zamanda kronikleşen ve artık kültürümüz olan cinsel hastalıklarımızın tek sebebi. Vatan haini damgası yememek için kendini düzdürenler, artık kimseyi düzemez. Düzdürme becerimiz çok gelişti. Kendi köyünde bizim gibi eşekleri düzerek zafer üstüne zafer kazanan insanlara hayranlığımız hiç eksilmez!

Halk ile asker arasında karşıtlık darbe anlarında birden kalkar. Total, tek vücut bir savaş makinesine döneriz. Onbinlerce düzen bozguncusunu, kendi evlatlarımızı, elbirliğiyle işkenceden geçirir, hiç rahatsız olmayız.

Halkımız aslında, kimsenin akıl yürütmesi, düşünmesi, tartışmasını hiçbir zaman istemedi. Birileri sürekli ülkeyi yıkıma götürüyor, sürekli yapacağı şey, askeri, parti gibi tutmak. Kargaşa yaratan iç düşman fantezilerini gazetelerimiz yaygarayla her gün uydurup çoğalttıkça halkımız asker partisini hiç devreden çıkartmaz.

Aşağılık ve köle ruhundan değil, düzen yıkıcılar karşısında hemen askere karşı boynunu eğip beklemek, tuhaf bir namus duygusu! Gittikçe artan bir itaatkarlık. Kayıtsız şartsız bir teslimiyet. Hiçbir şekilde organize olmayanlar, tek organize olabilmiş kuruma hayranlıkla, iftiharla bakar, fıstıkla, bademle besler!

Tedirginlik gitmiş, cunta kararlarının yayınlandığı TV'ye memnuniyetle bakıyor, başka maceralar arıyor, hemen bankerlerin kapılarında kuyruk oldu. En yoksulundan en zenginine ülkeyi kısa yoldan zengin olma düşleri sardı. Garson çocuklar dahi, banker levhası asıp halkın milyarlarını uçurdu. İstisnasız herkes zengin olmayı kafasına koydu. Elde avuçta ne var, bileziğine, küpesine kadar bozdurup bankerlere yatırdı. Henüz, Özal gelip, tek kanallı TV'yle hayaller öğretmeye başlamamıştı. Ama, ıstırap dolu günler bitmişti. Diktatörlük siyasetin rezil, çürük dişlerini teker teker tutukladı, cezaevlerine tıktı. Şimdilik herkes cuntanın her gün TV'den bağırdığı huzur ortamını arıyor. Bombasız, olaysız geçen her gün diktatörlüğün zaferi oluyor. Herkes alkışlıyor, derin bir ohhh!.

Tren, Eskişehir Biçer'de mi, yoksa Beylikahırı'nda mı durdu, hatırlamıyorum. Trene, akşam on'da mı, yoksa on kırkbeşte mi bindik, onu da hatırlamıyorum. Gecenin ikisi, üçü. Durmasıyla işportacıların trene binmesi bir oldu. Uykusundan uyanan yaşlı teyzeler, afyonlu pasta, haşhaşlı çöreğe sarıldı. Yaşlı teyze, bir yerleri görür müyüm diye camdan dışarı bakıyor. Çok karanlık. Gerinenler. Üstüne başına tertip, düzen verenler. Sanki hepimiz ışıklı bir salonda toplanmışız, birbirimize mutlulukla, gülerek, sevinçle bakıyoruz. Küçük ikramlar yapılıyor. Nezaketle yol veriliyor. Küçük mutlu sorular soruluyor: "Burası Eskişe-

hir mi?", "daha ne kadar var?". Yüzyıllardır birbirlerini tanımamış gibi, herkes, aynı dili konuştuğu insanları şimdi, 12 Eylül'ün fırsatıyla tanımak istiyor gibi. Her bakış, her soru, tanışmak için bahane. Yaşlı teyze, sıcaktan bayılacakmış gibi. Soyundu. Mavi bir bluz içinden lop lop memeleri dizlerinin üstüne düştü, sanki, içinde yarım bardak kadar sütün çoğuldayışını kompartıman duyar gibi oldu. Nasıl geveze! Konuşmaya nasıl can atıyor, haşhaşlı çöreğinden kopartıp ikram etti: "Ne güzel ülkemiz var değil mi, şimdi İzmit'ten geçerken pişmaniyesi, Çorum'dan geçerken leblebisi, Konya'dan geçerken Mevlana şekeri...' ağzını ballandırarak sıraladı. İçimden, bu ülkeden sadece geçerek gitsek, gerçekten ne güzel!

Tren, gereğinden fazla mola verdi. Gençler bilmez, elektrik kısıntılarına ve TV'nin necefli maşrabalı kesintilerine o kadar alışıktır ki insanlar, bir yarım saat sessizce beklerler. Yarım saati geçirdik. Sıkıntılı, şikayetçi görünmeden, nezaketle söylenmeler başladı: "Ne oldu acaba, yine bir olay mı var?" Birkaç adam, trenden inip, karların üstünde gezinmeye başladı. Ne çok kadın var. 12 Eylül'le birlikte ortalıkta hiç görünmeyen yaşlı teyzeler, kadınlar, otobüslerde, vagonlarda, yollarda ne çok görülmeye başladı. Hepsinin gözleri çildir çildir, ülkelerini şimdi görüyormuş gibiler. Arkamdaki kadının sesi ise, taşa sürülen cam gibi, cızık bir ses, nasıl dayanacağım.

Kompartımandakiler şaşkınlığını belirtmeden, ne olduğunu da anlayalım gibi, "biz de çıkalım, hava alalım, içerisi çok sıcak".. Sıcak bunaltıcı, herkes kaşınıyor, keselenir gibi cıvık cıvık kaşınıyorlar. İki kadın çok civildek, kürklerini giyinip dışarı fırladı. Vagonda hâlâ uykulu, muşultulu gözler. Adamın biri çoluk çocuğuna karısına, eşek şakası yapmaya başladı. Kadın birşeyler söylüyor, anlaşılmıyor, şamur şumur konuşuyor, ağzında çörek! Bir trafik polisi bindi trene. Boş yer bakındı. Vagonun ön kısmında tuvalet önünde sahanlıkla beklemeye koyuldu.

Bir saat kadar bekledik. Ardımda cırıltılı sesiyle kadın: "Tren mi bozuldu?" dedi. Kocakarı dışarıda nihayet birşeyler

görüp hayretle bağırdı: "Aaaa, herkes dışarda, neler oluyor?" Aşağı indik. Vagondaki tüm erkekler dışarda. Karların üstünde oynayarak kar çiğneme zevki bulaşıcı hastalık gibi. Herkes kar çiğneyip, atlayıp, zıplayıp, oynuyor. Başka bir ülkeye gelmiş gibi, bu ülkenin kar'ı bile çok ilginçmiş gibi. Arkadan trenin önüne doğru bakınca, tren sanki, karla kaplanmış bir dağın içine saplanmış gibi. Küçük gruplar ayaküstü konuşmaya başladı: "Niye hareket etmiyor tren!" "Valla bilmiyoruz, karşıdan tren mi geliyor?.."... "Canım en fazla on dakka beklenir, bir saati geçtik..!"

Bir yarım saat daha geçti, kürklü kadın helanın önünde korkunç bir çığlık attı, haklıydı, birisi helanın önüne yufka açar gibi ishal olup sıçmış. Tüm vagonlar dışarı boşaldı. Homurtular yoğunlaştı. Kimse cesaret edip niye hareket etmediğini kimseye soramıyor, zaten kondüktörler ortalıkta hiç görünmüyor. Aslında, kimse, devlete, polise karışmak istemiyor, zaten ülke karışık, bir bildikleri vardır, dağın başında bizi bırakmazlar ya, sabırlı olalım.

Arkamdaki kadın yerinden kalkarken, yandaki delikanlının uzanmış ayaklarına bir tepik attı: "Evladım yolu kesmişsin!" Çocuk korkuyla çekti ayaklarını. Homurtular bağrışmaya dönüştü. Biri bağırdı: "Yahu kardeşim bu tren niye gitmiyor, bilen yok mu?".. Kalın paltolu orta yaşlı bir adam: "Valla bilmiyoruz!".. Paltolu adam, öne doğru yürüdü. Herkes soru sormaya korkuyor, birşeyden çekiniyorlar. Yolda gelene kadar, polisler kompartımanlara girmiş, kimliğini, tipini beğenmeyenleri aşağı indirmişti...

Koyu bir sessizlik çöktü vagona. Hela önünden cırtlak bir kadın sesi treni ayağa kaldırdı: "Ağzına kadar dolu" Yanındaki adam "yandakine girin!", "O da ağzına kadar dolu, girilmiyor bile...!" Adam sakince: "diğer vagona gidin", kadın: "Onlar da ağzına kadar bok dolu, on dakika durdu tren, herkesin sıçacağı geldi.." Adam, çözüm üretmeye devam ediyor: "Siz mi, çocuk mu girecek?" "Çocuk, tutamıyor!". Adam eliyle karların ardın-

daki karanlığı gösterdi: "dışarı çıkın, kimse görmez, bak oralara!", kadın "ama çocuk üşür!"

Trenin beklemesi, iki saati buldu. Kompartıman içinde huysuzlanmalar başladı. Yaşlı bir adam delirmişcesine: "Evladım açmayın şu kapıyı, dayayın ayağınızı, zırt pırt açılmasın, üşüyoruz!" Arkamdaki teyze destek verdi: "Çocuklar üşüyor canım, açtırmayın kapıyı!".. Kapının önündeki genç sinirlenip arkaya doğru söylendi: "Ben mi açıyorum, herkes girip çıkıyor, ne yapabilirim!"

Birkaç dakika sonra, yandaki sırada genç kızlar panikle bağrışıp yerlerde sigara aramaya başladı: "Sigaram kayboldu, yok, oraya da baktım..". Genç kız cici bici giyinmiş, önündeki sıranın altına bakıyor, koltuktaki adam: "Evladım burda ne arasın sigaran!", "ne bileyim yuvarlanmış, biri ayağıyla sürtmüştür!" Arka sıradaki genç bir delikanlı kızı haşladı, sinirler iyice gerildi: "İnsanlara bir sigara için hırsız muamelesi yapmayın, baban yaşında adama hırsız mı diyorsun?" Genç kız üstünü başını paralayarak: "Polis, polis yok mu, polis!"

Bir başka kadın, genç kızın koluna girdi: "Saatlerdir bekliyoruz, herkes bunaldı, kalk dışarı çık, hava al biraz!"

Arkadan aynı yaşlı adam, kavgaya hazırlanır gibi kostaklanarak yeri göğü indirdi: "Kardeşim burada eşşek mi ossuruyor, açtırmayın şu kapıyı üşüyoruz.." Genç oğlan, artık dayanamadı: "Ben mi açıyorum kapıyı, .iktir git be, herkes bana bağırıyor!"

Arkadaki yaşlı, mavi bluzlu teyze: "Çocuk haklı, başkaları açıyor kapıyı, onun suçu yok, genç çocuk gurur yaptı..." Arkadan dayılanmayı sürdürdü adam: "Ne çocuğu, genci, bunlar memleketin ağzına sıçtı, düzen mi kaldı, büyük küçük dinlemezler, herşeyin içine ettiler!"

Bugünlerde herkes bütün bunalımları, mutsuzlukları ekonomiye ve hırsızlara neden yorumluyorsa, o günlerde de insanlar bütün bunalım ve kötülükleri anarşiye ve gençlere fatura ederdi. Kapı açılsın, kapansın tartışması, trenin neden durduğunu da unutturdu. Arkadan bir adam, bir fikir attı ortaya: "Biri ön-

de otursun, ayağını kapıya dayasın, açılmasın!" Arkamdaki teyze: "iyi fikir, hadi sen otur, sen uzat ayağını.." Adam: "Ben niye geçeyim, ben burada oturuyorum, orda oturanlardan biri geçsin!", teyze: "yapmaya geldi mi yok, ordan bağır, söylen!", sonra sinirlenip: "Biz öndekiler sizden çok üşüyoruz be, konuşma öyle.."

Yolculuğa başlarken sımsıcak birbirine sarılan yolcular ve mutlu gülümseyişleri saç saça başbaşa kavgaya çoktan girdi. Her fırsatta birbirlerine laf sokuşturuyorlar. Bu tartışma tren durdukça uzayabilir ve bir iç savaş başlayabilir. Yüzlerce insan cinnetsi çığlıklarını dökebilmek için fırsat kolluyor. Önümüzdeki ve ardımızdaki vagonlardan yumruk yumruğa kavgalar, birbirlerinin üstüne çullanmalar, güç bela ayırmalar, kadın çığlıkları, "in aşağı ulan" naraları gelmeye başladı, "yanında karın var, yoksa .ikerdim belanı" yaka bağır açık laflar.

Her gece TV'den sıkıyönetim kararları yayınlanıyor ve üçbeş kişi kalabalık yolda yürüyemeyeceği dahi söyleniyor. Kalabalık ön vagonlara doğru hareket ediyor, sonra birden dağılıyor, aralarında birşey konuşuyorlar ama hemen toz oluyorlar. Nasıl olduysa ön taraftan bir adam arkaya bağırdı: "Gitmem, diyor makinist, beni burdan kimse götüremez!" Kadınlar bunu duyunca çığlık çığlığa: "Aaa kaldık burda, olur mu böyle şey!" Haberi duyan herkes infiale uğradı. Herkes, yarınki işinin ne kadar acele olduğunu, hemen yetişmesi gerektiğini, yol iz bilmeyen çocuklarının Haydarpaşa'da boşuna bekleyip merakta kalacaklarını, ağlamaklı seslerle dile getirdi.

Birkaç tane adam, sese doğru yöneldi: "Kardeşim, makinistin gitmem dediğini, kim söyledi, kim duydu?" Onun bunun yakasına yapıştılar, "Valla ben demedim", diğerine sordular: "Valla ben bilmiyorum!", kimse birşey bilmiyor. Peki biraz önce makinist gitmiyor diye bağıran kimdi? Ortaya çıkmıyor. Kimsenin de gidip makiniste sormaya cesareti yok.

Yaşlı bir beyefendi karları çiğneye çiğneye önden arkaya doğru geldi: "Neden gitmediğini söylemiyor, yok, hayır git-

mem, diyor" Bilinmeyen bir felaket. Bir muamma. Neden gitmiyor?

Kalabalık toplanıp, makiniste gidip durumu soracak birini ayarlayalım, dediler. Hafif bir örgütlenme oluyor. Ama herkes yavaş yavaş kompartımanlara çıkıp, dağılıyor. Kimse şikayetçi görünmek istemiyor. Bir zaman sonra kalabalık "bana ne canım" deyip, uyumaya koyuluyor. Neden çekindiklerini anlayabiliyor insan!

Bir yaşlı adam dayanamadı, trenin kapısından: "Kardeşim gidip makinisti bulalım, soralım, niye gitmiyor bu tren, öğrenelim, bundan daha doğal bir hak olur mu, adam mı öldürdük, sadece soracağız, niye gitmiyor.."

Hak, kelimesi, kalabalığın etini bokuna karıştırdı, üstelik yüksek sesli bir çağrıydı, doğrusu yaşlı adam cesaretiyle hayranlık yaratmıştı, ama, içlerinden bazıları, bu adama eylemci, anarşist, bir tuhaf gözle baktılar, bir adam cevap verdi: "Ne hakkı kardeşim, ne hakkı, hâlâ haktan mı bahsediyorsun, komuşsunuz memleketin .mına, her gün onlarca genç ölmüş, hâlâ haktan bahsediyorsun..", yaşlı adam neye uğradığını şaşırdı, aşağıdaki adam, karşıdaki adamı susturduğunu görünce heyecanla karşı nutkuna devam etti: "Çıkmışsın oraya, hak diyorsun, sen kimsin, burada hepimizin işi var, bizim başımıza iş mi çıkartıyorsun, o kadar biliyorsun, git, kendin sor hakkını."

Vagonun kapısından biraz önce bağırıp haktan bahseden adam, paniğe kapılıp usulca kendini kaybettirdi.. Yaşlı teyze yatıştırmaya çalıştı: "Evladım kavga etmeyin, biraz daha bekleyelim, ne olacak, birazdan kalkar tren, sabırlı olun, dağın başında bizi bırakmazlar ya, deli değil ya bu adamlar, tren bu kadar durduğuna göre bir bildikleri var, bir yeri bozuldu, birşey oldu"

Trenin durması üç saati geçti. Üniformasını giyip trene atlayan trafik polisi neye uğradığını şaşırdı. Her kavga, her hırlaşmada gözler onu arıyor. Tek silah onun belinde. Poliscağız ne yapacağını, hangi kavgayı durduracağını şaşırdı. İyilik de yap-

sa, kadınlar arkasından burun büküp, söylenmeye başlıyor: "Sanki polis çok hırlı, memleketi onlar bölmedi mi, Pol-bir, Pol-der, balık baştan kokar, artık nesini kurtaracaksın.." Cicili bicili bir kadın burnuyla doğruladı: "Canım polis ne işe yarar, hiçbir işe yaramaz.." Polis, kavgalardan da sıcaktan da bunaldı, aşağı indi. Biraz önce kavgayı başlatan, kapıyı kapatın diye bağırıp meşhur olan kabadayı amca, kompartımanın önüne geçip: "Kardeşim bu polis neden öğrenmiyor trenin niye kalkmadığını.." Bu inanılmaz, müthiş bir fikirdi. Onlarca insan pata pata aşağı indi, yandaki vagonlara bağırıldı: "Burda polis var, silahı da var, gidip öğrensin tren niye kalkmıyor!"

İkiyüz kişiye varan bir kalabalık polisin etrafında toplandı. Polis çok genç bir oğlan. İkna oldu, hemen makiniste doğru koşmaya başladı. Kalabalık ardından gitmedi, ama küçük adımlarla uzaktan takip ediyor. Makinist pencereye çıktı. Polise ve kalabalığın duyacağı şekilde bağırdı:

(Tahsin, makinistin Ankara'daki hareket müdürü, önce bunu öğrenelim) şöyle bağırdı: "Gelsin bu treni Tahsin götürsün. .mına koduğumun adamı, daha dinlenmedim, yüzümü yıkamadan ikinci sefere çıkartıyor. Götürmem kardeşim, dedim. Amirinsem, emrediyorum, .ike .ike götüreceksin, dedi. Götürürsün, götürmezsin, boğuştuk. Dedim ki Tahsin'e; Tahsin götürürüm ama, treni gider Eskişehir'in ovasında bırakırım, o zaman gelir sen götürürsün... anladınız mı kardeşim, gelsin bu treni Tahsin götürsün, ben götürmem..."

Nihayet trenin neden gitmediğini anladık. Kalabalığın içinden sesler: "Kardeşim bizim günahımız ne, işimiz var yetişeceğiz!.." "Kardeşim bilete para verdik, ben Haydarpaşa'dan bir de Edirne'ye yetişeceğim.." Makinist eliyle "bana ne, .iktirin gidin" yapar gibi tersledi. Trafik polisi daha mantıklı bir çözüm bulmaya çalıştı. "Tahsin'i telefonla arayıp bulalım..." Makinist: "Ne cahil adamsın kardeşim, burda telefon ne arıyor?"

Makinist söyleyeceklerini söyleyip kapıyı kapadı. Dışardan kalabalık: "Başka tren gelir mi, ona soralım bari.." Makinistin

kapıya doğru seslendi halk: "Arkadan gelen tren var mı!" Makinist elinde bir uzun demir sopayla kapıyı açtı: "Doğu Ekspresi sabaha doğru geçer.."

Kalabalık polisin başına üşüşüp, polisle ufaktan dalga geçmeye başladı, bir işi beceremedin. Genç polis: "üçyüz kişi varsınız, siz yapın!" Kalabalığın içinden bir ses: "Ver silahını bak, nasıl yapıyoruz!".. Genç polis altında kalmadı: "Al lan, veriyorum silahı, ne yapıyorsan yap!".. Fakat silaha laf atan adamı bulamadı, göremedi. Çok sinirlendi. Delilenerek kalabalığın içine saldırdı. Adamı yakalamaya çalıştı. Kimdi o lafı eden adam, kimdi ulan, bulun o adamı. Kimseden ses yok. Polisi durdurmak, sakinleştirmek tam bir mesele. "Eskişehir'e gidelim, seni bulup çıkartırım, orospunun çocuğu, biz devletin memuruyuz lan, kimden silah istiyorsun ibne.."...Kalabalık başları yerde, karları eze eze karanlığın içinden umutsuzca vagonlara doğru dağılarak yürümeye başladı. Çok üşüdük, çok soğuk... diyen, paltolarına sarılıp, vagonlara doluştu.

Bütün girişimler fayda etmedi, aslında girişim falan olmadı. Soğuktan dışarda kimse kalmadı. Ağız dalaşlarıyla birbiriyle itişen, kakışan kalabalık yoruldu. Koyu bir sessizlik çöktü trene. Herkes vurdu başını uyumaya koyuldu. Dört saat doldu.

Kompartımanın kapısı sabaha doğru açıldı. Yaşlı bir bey. Yeni uyanmış. Yataklı vagonundan çıkıyor. Pek şık giyinmiş. İpekli bir fuları, paltosunun yakası kadife kürklü! "Evladım, bu tren niye bekliyor?" dedi. Bıkkınlık içinde herkes, kimse dönüp cevap bile vermedi. Yaşlı bey, kendi kendine: "Dönem arkadaşımın cenazesi var, öğle namazına yetişmek zorundayım!"

"Dönem" lafı, bir bomba gibi düştü, ortalık hareketlendi. Birkaç adam amcanın yanına fırladı. Olup biteni heyecanla anlattılar. Amca, emekli albaymış... Emekli bir albay olduğu duyulunca herkes alkışladı. Haber ön vagonlara ulaştırıldı. Onlar da alkışladı. Patır patır bütün vagonlar boşaldı. Amca, silahını çekti. Havaya kaldırdı. Makiniste doğru yürüyüşe geçti. Arkasında tam üçyüz adam dayı dayı yürüyor, herkes kahraman gi-

bi, sanki birazdan treni kaldırıp dereye atacaklar, ya da bir orduyu paramparça edecekler. Makinistin kapısına geldi amca. Makinist kafayı çıkarttı. Emekli albay, silahı makiniste doğrulttu. "Çık dışarı pezevenk!".. Makinist çıkmadı. Kalabalık kaş göz işaretleriyle "albay" olduğunu anlatmaya çalıştı. Makinist birden esas duruşa geçti: "Emredersin komutanım!" Albay: "Sür lan, eşşekoğlueşşek, sür, seni Mamak'a (cezaevine) kapatırım, sür!" Makinist: "Emredersin komutanım!" dedi. Kalabalık alkışa başladı. Herkes sevinçle, çocuklar gibi sıçrayıp, ata biner gibi zıplaya zıplaya kompartımanlara koştu. Habere bütün vagonlardan tempo tutuldu. Emekli albay, törenle, ihtimamla, trene bindirildi.

Albayın etrafına doluşmuş beş-on adam, hayranlıkla albayı lafa tuttu: "Komutanım, benim de kardeşim Adıyaman'da asker.." "Komutanım ben de askerliğimi İzmir Narlıdere'de yaptım.." Tren hareket edince bir alkış tufanı daha koptu...

Yola koyulduk. Çuf çuf sesleri ne güzelmiş. Kompartımandan bir marş sesi yükseldi: "Dağ başını duman almış, yürüyelim arkadaşlar..."

İnsanların yüzü gülmeye, şakalaşmaya başladı. Sıcacık vagon, herkes birbirine yeniden sarılacak. Bir piknik yeri. Birden inceliverdi insanlar, kibarlaştı. Elleriyle tempo tuttu. Arkamdaki mavi bluzlu teyze: "Evladım, (haşhaşlı böreği uzatarak) az birşey kalmış, yazık olmasın, yer misin?" Sonra, "bu albay bekar mıymış, karısı niye yanında yok..."

57. ALAY

Çanakkale Savaşları üstüne onlarca komutanın ayrıntılı hatıraları elli yıldır önümüzde dururken, Çanakkale üzerine bir film ve bir tiyatro yapılmayışı, utancımızdır. Tarihimizin en eşsiz sayfasını oluşturan 57. Alayın isminin tek bir sokak ve caddeye verilmeyişi de ayrı bir utanç.

Kuvai Köprüsü ve benzer II.Dünya filmlerini bin defa seyreden gençlerimiz, dünya tarihinin en eşitsiz ve en eşsiz Çanakkale savaşını kulaktan dolma bilgilerle geçiştirir. Oysa hepimiz bu savaşı avcumuzun içi gibi bilmeliyiz. Bu trajedilerin en büyüğünü dönüp dönüp anlatmak, vatan ve insanlık görevidir.

Avcumuzun içi gibi. Sol elimiz, Gelibolu olsun. Sol avuç uyamızı açalım. Serçe parmağımız kıyısı Saroz Körfezi'ne açılan Arıburnu olsun. Başparmağımız Çanakkale Boğazı. Avucumuzun ortasında büyük çizgiler, dereler, Arıburnu'na dökülen, Ağıl deresi, Çatlak Deresi, Sazlı dere. Başparmağımızın en yüksek yeri Kocaçimen. Onun altı, dik bayır Conkbayırı, onun da altı Şahinsırtı tepesi. Bileğinizde nabzın attığı yer Anafartalar olsun. Avcunuzun içindeki tepelerin, yerlerin isimleri yoktu, savaş sırasında haritalar çıkartılırken verildi: Süngübayırı, Topçutepesi, Kanlısırt.. Korkuderesi, Domuzderesi, Kemalyeri.. Ve Parmakuçlarınızdaki sahil Seddülbahir, Gelibolu'nun tam ucu. Parmakaralarında Azmak deresi, Kozlar çayırı, Suvak kuyusu..

Bu küçük bir avuç harita üstünde tam 950 bin kişi savaştı. Bu arazi, tamamen fundalık, çalılık, engebeli, çukurlarla dolu. Değil savaşmak yürümek mümkün değil. Düşman komutanları hatıralarında: "haritasız, barış zamanında dahi yürünemez. Karmakarışık, çapraşık, çukurlarla, tehlikelerle dolu, dikenli otlarla kaplı" diye yazmakta!

Kara savaşları 25 Nisan 1915'de başladı, tam sekiz ay sürdü. Savaşın ilk dört günü verilen muharebelerin şiddeti tüm sekiz aya bedel. Düşmanı ilk karşılayan 27. alayın komutanı Şefik Aker'dir, ardından 57. alaydır, komutanı Mustafa Kemal'dir, solyanına takviye gelen alayın adı ise 77. alaydır.

Sekiz ay boyunca onlarca alayımız, fırkamız, komutanımız kahramanca savaştı, herbirini anlatmak kitaplar doldurur, bu üç alayımızın özelliği, düşmanı ilk karşılamaları ve durdurmaları!

Bir manga dokuz kişiden oluşur. Dokuz manga bir takım demek.. Bir bölük, üç takımdan oluşur. Düşmanın ilk çıkartması 4000 askerdir, bu dörtbin askere karşı önce, sadece iki takım asker savaşmıştır. Yani arkadan 27. alay gelene kadar otuz-kırk kişi düşmanı oyaladı.. 4000 kişiye karşı otuz kişi... Tarih kitapları bu birkaç manga askerin kahramanlığını ayrıntılarıyla yazmakta. Mesela bir çavuşumuz, omuzundan vuruldu, devam etti, diğer omzundan vuruldu, yine devam etti, bir bacağından vuruldu, yine devam etti...

Savaşın stratejisi basittir, Arıburnu'na gelen dünyanın gelmiş geçmiş en büyük en kalabalık zırhlı gemileri, önce Şahin Sırtına, hemen üstüne Conkbayırı'na tırmanıp, sonra, boğaza hakim tepe Kocaçimen'i ele geçirince, Çanakkale'den düşman gemileri rahatlıkla geçebilecek.

Ancak, düşmanın hangi sahilden çıkartma yapacağı, komutanlar arasında bugüne kadar süren tartışmalar yarattı. Düşman, Gelibolu'nun ucu Seddülbahir'den de çıkabilir, Arıburnun'dan da, göstermelik olarak Anadolu kıyısına asker çıkarabilir! Bu tereddüt düşmanın sahile çıkar çıkmaz vurulması hazırlığını karıştırmıştır!

Her alayımızda sadece bir makinelitüfek takımı var ve bu makinelitüfeklerin geri çevirme mekânizmaları yoktu. İlk günlerde düşman öndeyken sakıncası yoktu, ama sonraki günler bu makinelitüfekler işe yaramadı. Askerlerimizin sırt çantaları bu çukurlarla dolu arazide çok yük olmuştur, yemeklerini, kazma kürek takımı dışındaki yükler atılınca askerler hafifleyip, yük-

ten kurtulmanın sevinciyle bayram yapmakta. Çünkü bu arazide yürümek, savaştan daha yorucu!

19. yüzyılda tüm dünyayı sömürgeleştirip, uçsuz bucaksız köle ve maden kaynaklarına ulaşan İngilizler, dünyanın en büyük savaş gemilerine sahip. Açıkta demirlemiş yüzlerce gemi, laz askerler, kıyıda henüz savaştan habersiz horon tepmekte.. Okumuş, bilgili, genç teğmen, askerlere, düşman açıkta, siz burada horon tepiyorsunuz, der, o gemiler asker dolu, hepsinde azrail gibi toplar var, der. Laz asker: "korkma komutanım, Allah'tan büyük değiller ya" diye cevap verir.

Bu inanılmaz toplara, yüksekten keşif yapan balonlara, bomba atan ve yine keşif yapan yüzlerce teyyaresine karşılık, Türklerin bir topcu cephanesi fabrikası yoktu. İstanbul'da Yüzbaşı Piepen topçu cephanesi fabrikası kurulmuştu. Ama hikâye. Yirmi toptan ancak biri patlıyor. Yine de komutanlar, boş mermileri manevra topu gibi atıyor, askerlere psikolojik destek için. Piyadeler, topçular bizi destekliyor sansın diye. Topların boş seslerini kullanıyor. Bugün dahi komutanlar, arkalarına topçu desteği alamadıklarını kahırla anlatıyor. Elimizde Bulgar cephanesinden kaptığımız birkaç top!

Bir de komutanların hatıralarında naklettiği, hepsi bir alem, Fatih zamanından kalma toplar. Şimdi Avustralya'da Gelibolu müzesindeki bir topun hikâyesi ilginçtir. Bu bilgileri komutanlarımızın hatıralarından aldılar. "Ey ziyaretçi, önünden geçmekte olduğun top, Türkler'in 1. Dünya savaşında ne kadar zaruret içinde olduğunu gösterir. Çünkü bu topu Türkler, Kafkasya cephesinden Süveyş'e sürmüş, Süveyş'ten Çanakkale'ye, biz de bu topu Çanakkale'den Avustralya'ya getirdik!"

Üstelik, yine komutan hatıralarında, bu topun da arızalı olduğu söylenir. İngilizler Arıburnu'na yaptıkları çıkarmayı yıllar boyu milli bir bayram gibi "andılar".. İngiliz komutanlar hatıralarında askerlerine "kahramanlık" payını bol keseden biçti.. Mesela bir İngiliz komutan, o gün Conkbayırı tepesindeki makinelitüfeği ele geçirdik, diye yazıyor. Bizim komutanlarımız, bu

hatıraları okuyunca, hatıralarını yeniden yazmaya başlıyor: "ele geçirdikleri o makinelitüfeği iki saat sonra ellerinden aldığımızı neden yazmıyorlar" diye...

Daha ilk gün, düşman, Arıburnu'ndan karaya çıkınca, hemen harekete geçen düşmanı göğüs göğüse karşılayan 27. alayın komutanı Şefik Aker'dir. Ardından ona yetişmeye çalışan 57. alayın komutanı Mustafa Kemal'dir. Hem Şefik Aker, hem Mustafa Kemal, komutanları Enver Paşa ve Limon Von Sanders tarafından eleştirildi. Oysa hem Şefik Aker, hem Mustafa Kemal, silahsız, bombasız, topsuz, alayına, sürekli cesaret ve yiğitlik telkin ederek, onları, çıplak bir boğazlamaya sürüklemekte, eşsiz nutuklar atmakta. Türk tarihine geçen: "Size ölmeyi emrediyorum, sizler ölürken arkadan birliklerinizin yetişmesi için zaman kazanacaksınız" nutku, 57. alaya söylenmiştir. Avustralya Gelibolu müzesinde sergilenen ünlü bir sancağımızın önünde şu bilgiler var: "Ey ziyaretçi, önünden geçmekte olduğun sancak, dünya müzelerinin en nadir eseridir. Çünkü bu sancak, dünyada tek esir Türk sancağıdır. Bütün alay şehit olduktan sonra, ağaca dayalı bulunmuştur!"

Mermileri bittikten sonra elleriyle ve süngüleriyle gırtlak gırtlağa savaşan bu alayımızın tümü şehit olmuştur..

Şefik Aker Paşa, Cemil Conk Paşa, Fahrettin Altay Paşa, Selahattin Adil Paşa ve Mustafa Kemal gibi daha nicelerinin hatıralarında Şahin sırtı, Conkbayırı ve Kocaçimen muharebelerinde bu alaylarımızın kahramanlığı ayrıntılarıyla ve çok dokunaklı işlenir!

Topu, tüfeği, mermisi kalmayan, arkadan takviye alması imkansız, süngüsüyle düşman üzerine çullanmaktan başka hiçbir şansı kalmayan kahraman Şefik Aker ve Mustafa Kemal'in çaresizlikle askerlerine sabah akşam nutuk çekmesi.. Onlara yalınkılıç, yumruk yumruğa kavgadan başka şansları olmadığını anlatması.. Türk milletini... Fakru zaruretleri.. Anadolu'yu.. yetimleri, öksüzleri, yokluğu, açlığı anlatması... Düşmanları anlatması.. Silahsız askeri, yumruklarıyla, dünyanın en büyük

mekânize birlikleri üstüne sürüklemeleri, dünya savaş tarihinde eşine bir daha rastlanmayacak, olağanüstü, masalsıdır!

Daha ilk gün düşmana yumrukları ve süngüleriyle çullanan 27. alayın komutanı Şefik Aker ve ardından yetişen 57. alayın komutanı Mustafa Kemal'in savaş tarihindeki tartışmaları sürmekte, çünkü, Enver Paşa ve Limon Von Sanders, ilk gün ani kararlarla büyük kayıplar verildiğini düşünürler. Şefik Aker'in iddiası, acil ve ani kararla düşmanın önü kesilmeseydi, savaş başlamadan Çanakkale düşecekti, der. Ve birçok komutan hatıralarında, bu ilk dört gün içinde 27. ve 57. alayın ani kararını destekler. Ayrıca, Şefik Aker ve Mustafa Kemal'in ani karar vermek zorunda kalması, arkadaki birliklerden hiç haber alınamamasıdır.

Enver Paşa cepheyi ziyaretinde bu yüzden Mustafa Kemal'in yanına uğramaz. Mustafa Kemal işte o gün Enver Paşa'ya küser. Savaşın sonraki aylarında Mustafa Kemal, arkadaki, Anafartalar'a tayin edilir.

O günlerin Time dergisi, Çanakkale Savaşı'na muhabir gönderir ve savaşı "kavimler savaşı" olarak niteler. Çünkü İngilizler'in yanında, İskoçyalılar, İrlandalılar, Avusturyalılar, Yeni Zelandalılar, Gurkaslar, Çığlar, Pencabiler, Fransızlar ve Senegalliler omuz omuza savaşıyordu. Bizim birliklerimiz, geçtiğimiz beş yıl içinde, Balkanlar'da, Süveyş'te savaşmış, çok yorgun, hepsi Yozgatlı, Çankırılı, Trabzonlu ve özellikle İstanbullu çocuklardı. İstanbul çok yakın olduğu için ve sürekli takviye birlik istendiği için, İstanbul'dan savaşa erkek göndermeyen tek hane kalmadı. Bir de birlikte savaşa girdiğimiz için yanımızda Almanlar'ın beşyüz kişilik sembolik kuvveti vardı.

İlk günkü savaşların en trajik yanı, 27. ve 57. alayı çaresiz bırakan, 27. alayın solyanını korumakla görevli 77. alayın çözülmesi ve savaş dışı kalmasıdır.

77. alay korktu ve çalılıklara dağıldı. Sağa sola belirsiz ateş açıyor, hepsi başlarının çaresini düşünüyor. Kimi karın ağrısına tutulduğunu, kimi, komutanını kaybettiğini bahane ediyor. Muharebenin en çetin safhasında 27. alaya takviye diye gelen

77. alay, bir Arap birliğiydi. O kadar ruhsuzdu ki, cesed gömmek için verilen küçük aralarda keyifle nargile içiyorlardı. 77. alay, ordumuzun tüm birliklerinde büyük hayalkırıklığı yarattı. Tüm komutanlarımız hatıralarında, bu Arap birliği yerine ön cephede, yanımızda bir Türk birliği olsaydı, savaşın ön cephesinde bu kadar ağır kayıplar verilmezdi, deniyor.

Düşmanın Arıburnu mu, Seddülbahir mi, Saroz Körfezi'nden mi çıkartma yapacağı tartışması, komutanların arasını açtı, sinir krizi geçirip, aklını kaybeden komutanlarımız oldu. Çünkü, Arıburnu'na çıkarılan birlikler "göstermelik" olabilir, bütün kuvvetleri Arıburnu'na çıkartma yapılıyor diye buraya yığmak da çok tehlikeli olabilirdi..

Sonraki aylarda.. İngilizler 21 Ağustos'ta, tüm güçlerini toplayıp, büyük bir taarruza geçtiler. Bu taarruzda, İngiliz birlikleri içinde, İngiliz soylu ailelerinin en seçkin çocukları, hassa birliği, büyük kayıplar verince, İngilizler'in gözü korktu. Ve savaşı artık savunmaya, geri çekilmeye doğru düşünmeye başladılar. Sayısı hâlâ tartışmalı, kırk, elli, yüz nakliye, savaş gemisi, aylarca İngiltere'ye, Londra'ya cesed taşıdı. Beşyüz bin asker çıkardılar sahile.

Conkbayırı'na sürünerek çıkan beşyüz bin kertenkele. Hepsi gördü sonunda, neymiş, Çanakkale!

Mustafa Kemal'in 57. alayı yönettiği yerin adı Kemalyeri konuldu. Bugün toprağı kazın, havada birbirine çarpışıp kaynaşmış mermiler bulacaksınız.

Birbirlerinin gırtlaklarına sarılmış iskeletler göreceksiniz. Birbirinin kaburgasına süngü girmiş ve ikisi de karşılıklı dizçökmüş iskeletlerle karşılaşacaksınız.

Boğaz boğaza, gırtlak gırtlağa böyle bir savaşı tarih yazmaz.

Komutanlarımız hatıralarında "kahramanlarımız, uçarak düşmana hücum ettiler" diye yazıyor ve peşinden şöyle ekliyorlar: "Buradaki uçarcası lafı bir benzetme değil, gerçekten uçtular. Conkbayırı tepesi uçurum, düşmanı kovalarken peşinden uçarak havada öldüler!"

Yaralanmayan Türk komutanı yoktur, askerler savaştan düşmesin diye, hepsi göğüslerindeki şarapnel parçalarını askere göstermez.

Sedyeyle götürülen askerler, düşmanla biraz daha savaşamadım diye, kahırdan küfürler savuruyor. Kıpkırmızı sedye üstünde, yaralarından değil, savaştan geri kaldıkları için acıyla naralar atıyorlar.

İşte o savaşın ön cephesinde savaşan Avusturyalı Anzaclar, tam seksen sene, hiçbir sene sektirmeden, her yıl dönümü, gemilerle yine Arıburnu sahiline geldiler. Conkbayırı tepesinde onları gazi dedelerimiz bekledi. Bu sefer süngüyle değil, kollarını açarak, sarılmak için birbirlerine koştular.

İnsanoğlunun büyük trajedisine yazılmış, çok ağlamaklı sahnelerdir bunlar. Mustafa Kemal'in topraklarımıza gömülen Anzac şehitliğine yazdığı o meşhur: "Onlar artık bizim evlatlarımızdır" kitabesi, edebi olarak çok güçlüdür.

Düşman gemileri günlerce Conkbayırı sırtını bombalıyor. İngiliz komutanları çok haklı, bu kadar bombardımana tek bir otun, tek bir böceğin yaşaması mümkün değildi. Türk siperleri tamamen paramparça edildi. Yeniden siper kazmak vakit alıyor. Kazılsa da fazla derin kazılamıyor. Bu "paramparça", büyük toplarla tamamen yerin altına gömülmüş siperlerden, Türk askerlerinin yerin altından fışkırıyor gibi yeniden savaşa koşması, herkesin aklını başından aldı. Gerçekten "aklını" aldı, çünkü çok sonra, geride kalan askerlerimiz, şehidlerimizin, yeşil sarıklıların yanımızda savaştığı gibi bir yığın hikâye anlattı.. Bir yeşilsarıklı Türk birliği hikâyesi, çok meşhurdur.

Askerlerimiz siper için, şehid arkadaşlarının cesed bedenlerini kullanmakta. Türk askerleri, önündeki arkadaşının ölüsüne, yanına ve soluna tahta koyup, üstüne birkaç kürekle toprak atıp, cesed yüksekliğinden sipere giriyor. Bir komutanımızın hatırası: "Siperde atış yapan askerim, iki de bir doğrulup önündeki kumula toprak atıyor, ayağa kalktığında düşmana hedef oluyor, "ne yapıyorsun" dedim. Asker, düşman mermilerinin

ölen arkadaşının üstündeki toprağı boşaltıp, arkadaşının bacaklarını, karnını dışarda bıraktığını, yeniden üstüne toprak atmam gerekiyor, diye cevap verdi"

Komutanlarımız hatıralarında, İngilizler bizi, zavallı Hintliler, uyuşuk Çinliler, ilkel Etopyalılar gibi kolaylıkla esir alıp burnumuza köle halkası takacaklarını sanıyorlardı, diyor.

Bu savaş, ordularımıza komutanlık yapan Limon Von Sanders'in ve bir çok komutanımızın özetlediği gibi, çeliğe karşı, etin ve kemiğin savaşıydı.

Mevziler sekiz ay, yüz-yüzelli metre mesafeye kadar düştü, ancak, savaşın bazı bölümlerinde mevziler inanılmaz ama, beş metreye kadar düştü. Gemiler durmaksızın aylarca, bir ot, bir böcek kalması imkansız, gece gündüz dövüyor Şahinsırtı'nı, Conkbayırı'nı, Kocaçimen'i... Komutanımız atından iner inmez büyük bir top atışı parçalıyor atı, et parçaları, yüzüne çarpıyor, ya da, komutanımız haritası başındayken bir bombayla komuta ettiği bölüğün tümü bir anda havaya uçuyor...

Ya da, düşman lağımcıları, yerin altından, otomatik kazıcılarla, muhtemelen motorlarla, bizim mevzilerin gizlice tam altına kadar gelip dinamitliyorlar. Mevzilerimiz, üç-dört minare yüksekliğinde havaya uçuyor.

Mustafa Kemal anlatıyor, birinci siperdekiler hiç kurtulamamacasına düşüp ölüyor, arkalarında bekleyen ikinciler hemen siperlerine geçiyor, bir dakika sonra onlar da düşüyor, arkada bekleyenler, üç dakika sonra kendilerinin de öndekiler gibi öleceğini biliyor ve koşar adım yerlerini alıyorlar, onlar da ölüyor!..

Üç-dört gün içinde iki saatlik uyku mümkün olmadı, üstelik, top gürültüleri insanı sağır ediyor. Ve seri makineli tüfeğin toprağı taraması, yere çarpmasından, toz duman bulutundan mevziler görünmüyor. Rüzgâr bulutu birazcık yardığında komutanlar ancak dürbünle, süngülerin parıltısını farkedebiliyor.

Üstelik üstümüzde sürekli düşman balonları, tayyareleri, hem bilgi alıyor, hem mermi atıyor!

Mevziler birbirine o kadar yakınlaştı ki, değil mermi, yumruk mesafesinde! Cesed gömmek için verilen ateşkes sürelerinde çok uçuk, fantastik hikâyeler de yaşandı. Komutanımız anlatıyor: "Nerde söylesem, fantazi gibi bakıyorlar, gözümle gördüm, bu olay gözlerimin önünde oldu" diyor.. Bir Türk askeri, İngiliz cephesine bir futbol topu atar. İngilizler topu alıp siperden çıkar, Alman siperine doğru paslaşarak ilerler ve Alman mevziine topu şutlayıp "goooool" diye bağırıp geri dönerler!

(Çanakkale savaşlarında Türk halkının en sevdiği ve hâlâ çocuklarına anlattığı hikâye meşhur dondurmacı hikâyesidir. Avusturalya'da yaşayan meşhur dondurmacımız ve bir kasabımız limandan Türkiye'ye savaşmaya gitmekte olan savaş gemilerini görür ve iki kişi tüm Avustralya'ya orada savaş açar. İki gün boyunca çatışır ve sonunda bir ormanda yakalanırlar ve göğüslerinden Türk bayrağı çıkar.)

Ölen İngiliz askerlerinin üstünden "İstanbul" haritaları çıkıyor, bu kanlı haritalar bugün müzede. Yakalanan bir Anzac askerine, "neden buraya geldin" deniyor: "spor için" diyor!

Savaşın bir türlü bitmeyişi, düşmanın, Conkbayırı'na bir türlü tırmanamayışı, her yeri cesedle doldurdu. Çanakkale savaşının en ıstırap dolu sahnesi burdadır. Çürümüş binlerce cesedin kokusuna tüm askerler böğürmekte, öğürmekte. Ve cesedlerin üstünü simsiyah bulut gibi karasinekler örtüyor. Cesedleri gömmek için geçirilecek zaman yok. İngilizler iki de bir cesedleri gömelim deyip, kokudan kurtulmak için, ateşkes istiyor. Pis kokudan öğürmemek için asker nefes almamaya çalışıyor, çoğu burnunu tülbentle kapatıyor. Zaten, top seslerinden östaki boruları patlamasın diye hepsi kulaklıklı kaput giyiyor.

Cesedlerin çürümüş, yeşillenmiş dudakları üstünden kalkan sinekler, askerin su içtiği bardaklara konuyor. Bardaklardan su içilmez oluyor. Üstleri tülbentle örtülüyor. Hatta su içerken o kısa arada, yüzlerce sinek hücum ediyor, bu yüzden, su, tülbentten süzülerek içiliyor. Bardakların da nasıl yapıldığını an-

latalım, cephane sandıkları içindeki çinko astar süngüyle yırtılıp, külah gibi kıvrılıp, bardak yapılıyor!

Düşman askeri yüzlerce gemiyle kumsala, konserveler, etler, çikolatalar yığdı.. Türk askerinin karavanası da komutanların anılarında. Bin yıldır aynı: Nohut, fasulye, bulgur, kuru üzüm. Çanakkale savaşına bazı komutanlar "kuru baklanın" zaferi diyor!

Mermiler ve topların mevzileri toz-bulut içinde bırakması, sürekli, birlikleri, hatta, alayları birbirine karıştırıyor, savaş boyunca, komutanlar "askerlerini" diğer alaylardan ayırtedemiyor.

Ve İngiliz komutanlar artık, askerlerini kırbaçla cepheye sürmeye başladı. Cüceler, bilmeden, devler ülkesine savaşa gelmişlerdi. Bilmiyorlardı, bizim bahçemizde güller, top sesleriyle açılır, bizim yaralarımız ancak top sesleriyle kapanır. Bizim bütün şarkılarımız batan gün kana benziyor diye başlar. Şarapnel parçaları hâlâ göğüslerini süslüyor gazilerimizin. Sevgilinin iri siyah gözleri gibi, bu madalyalarla kasabaların kahvelerinde ihtiyarlayıncaya kadar ne kadar mesut, ne kadar mutlu kahvelerini içtiler!

Dünyayı fethe kalkışan İngilizler'in lordları, kontları, soylu, nazenin çocuklar, işte burada, savaşa yemin ettiler. Şimdi orası bir açık hava müzesi. Şu yer adlarına bakın: Korkuderesi, Domuzderesi, Kanlısırt. Kanlıdere. Ve hâlâ rüzgârlı ve hâlâ çok soğuk!

Ey tümü şehit 57. alay, ey kahraman 27. alay, hikâyenizi okuyunca, dilimiz tutuluyor, kalem elden düşüyor, 88 yıl sonra hâlâ hıçkırıklar gözyaşlarıyla anıyoruz sizleri. Ne diyelim sizlere.. Şarkılarımızdaki gibi, "beni koynunuza alın"

Toprağına sarılarak ölen yiğitler! Kapkara bir öfkeyle. Değil Çanakkale'den, düşmanı dünyadan kovdular. Ne kalk borusu çaldı, ne yat borusu. Uyumaksızın. Kudurmuş kurtlar gibi savaştı. Ne esir oldu, ne mağlup.. Aç karnına taşları, ağaçları kemirip, yine saldırdı!

Ay ışığıyla kanayan yaralarını sardılar. Alınlarındaki kan damlalarının gölünde süngülerini parlattılar.

Alınlarındaki kanlı teri, silecek adam kalmadı, içimizde. En meşhur şairlerimiz, bu kasırga karşısında, çaresiz, donakaldı.

Bakırdan, kızıl bir parıltı saçtılar geceye. Geceyi kemiklerle, mermilerle dantel dantel işlediler. Parçalanmış atların leşlerinde uyuyup, yeniden saldırdılar.

Yastık gibi yumuşacık mevziler kazdılar. Gecenin meşaleleri ateş böcekleri oldular. Memleketin en hüzünlü çiçeği, en soylu, gurur dolu, en uzun şarkıları oldular.

Derin ufuklarda uğuldayan topların ürküntüsü. O küçük patikada. Kuru otlar üzerinde. Çamura gömülü cesed parçaları üstüne, ebedi vatanlarına uzandılar. Çelik, kan, demirin korkunç fırtınasına, süngüleriyle karşı koydular.

Anadolu'nun çok yoksul, soğuk köylerinin çocukları. Sırılsıklam kan! Tepeden tırnağa mermi, şarapnel yarası. Daha düne kadar Çamlıca tepesinde şarkılar söyleyen İstanbul'un çocukları, bugün, bıyıklarından kan süzülen, eşsiz kahramanlar!

Vurulup, serildiğin yer, ebediyyen, buza kesmez artık. Ateş fışkırır, kalp atışından toprak. Korkma, Anadolu'nun boz kokulu rüzgârı, kanınızı kolalayıp kolalayıp Erciyes'in, Uludağ'ın tepelerine çoktan kaldırdı. Açılan yaralarınız Anadolu'nun ağır tekerleklerine motor oldu, kanınız, susuz çayırlarımıza kumaş oldu!

Sedyeyle taşınmadan, teneşire konmadan, tabutlara girmeden ölen yiğitler! Kanlıdere kurumadı hâlâ. Sarı yapraklar, gözyaşı gibi düşen yiğitler! İngiliz dişlerini teker teker söken yiğitler! Omuzlarınız gibi yüksek şimdi, Conkbayırı, Kocaçimen!

Tankerlerden boşalan petrol gibi kan, loş, ıssız, dilsiz, hayalet dolu Domuzderesi, kanınızı taşırken nasıl gümbürdeyerek çağıldadı.. O bahar gecesi, taşları delen kanınızı kimsecikler görmedi. Dikenler mi battı, yılanlar mı soktu, mermiler mi ısırdı, kimsecikler sormadı.. Ege'nin suları, başını kaldırıp, o şehit kitabelerine bakar mı şimdi!

Artık ebediyyen uyumaz o sular. Nasıl okşar, okşar. Her akşam şarkılarla usul usul öper. Kazılmamış o mezarları hâlâ!

Kalın bir kefen gibi Saroz'un soğuk rüzgârı. Sormadı mı o gece silahsız asker olur mu? Mahalle maçı mı bu, beş metre mevzilerde savaşılır mı? Bu devlerin ülkesi, böyle minyatür sahalarda, kaç büyük savaş çıkardı!

Kocaçimen tepesinde patlayan heyecanlı rüzgârlar! Kuru çalılıklar içinde kuş gölgelerini, eski günlerin anısına sanki, çekiç gibi dövüyor hâlâ. Ya da kuşların gölgesinde uyuyan, o eski şehitlere sarılmak istiyor!

Anadolu'dan katar katar trenler, çıplak, aç, yorgun ve çocuk askerler taşıdı. Salkım salkım söğütler ve nişanlılar, bu sevdalı gençlere el salladı.

Korkuderesi, tarihin bu en zalim kitaplarını yırtarak, çıldırarak, haykırır mı hâlâ.

Conkbayırı'nda, bulutlar gibi dökülen demir yığınlarının altında kalan yiğitler, o gece, bir gecede Anadolu'nun saçları ağardı. Anneler türbelere koştu, Sakarya, Kızılırmak ağladı. Kuvvet versin diye yiğitlere sabahlara kadar dualar okundu. Kanlısırt'taki top sesleri, İstanbul'u salladı, Konya'yı ürpertti, Kars Kalesi'nden duyuldu.

Kibar İngiliz, ince, zarif, biblo suratlı İngiliz, ne kadar azgın, ne barbardı o gece. Arı kovanı gibi üşüştüler, dünyanın bütün bahçelerine gireceklerini sandılar. Tarihin bu en eski kapısında diz çöküp, döktükleri kanda boğuldular. Ve ders aldılar.

Bir daha kara bir bayrakla gelmeyeceksin buraya. Anadolu'nun, dağ, tepe, bu kardeş çocuklarını, işte gördünüz, yüzleri toprağa sürünmesin.

Yanaklarından alev fışkırır. Toprağa sürününce, kan yanaklarına kına oluyor. Kirazdır, yabançileğidir, karadır, kızılcıktır, çok kızgın, çok ıslaktır, yanakları. Kazıp kazıp çıkartıyoruz hâlâ topraktan. Testi, çömlek değil bunlar. Toprağın güzel kokusuyla kiremitleşmiş, o yiğitlerin kurumuş yanakları.

Hâlâ hangi köyüne girseniz Anadolu'nun, bu toprakla sırlanmış, kırık kalbimizin parçaları gibi, o kiremit isi rengi bulursunuz!

Gelibolu, Anadolu'nun yünden boyunbağı, en kederli gövdesi! Tatlı tatlı ışıldayan, yorulmak bilmeyen, Anadolu'nun gümüş renkli alnı. Söyle, gördün, hangi toprak parçası, top seslerini kadife elbiseler gibi giyinir böyle. Söyle çiçeklerle dolu kırları kim giydirdi bu askerlerin üstüne. Ölümsüz kalbimiz, kalbimizin ta kendisi oldular...

Saroz'dan Anadolu'ya 88 yıldır, rüzgâr değil.. Göğün rengine bulutuna karışıp, o askerlerin ateşten nefesleri, soluk soluk, esiyor hâlâ!

Allaha ısmarladık deyip çıkarken son kez köyünüzden. Sarılıp, öptüğünüz o derelerin suyu.. Şimdi biz, yetmiş milyon, kutsal şaraplar gibi çoluk çocuk içiyoruz, üstünde kelebekler oynaşan o derelerin suyunu!..

Mevzilerde yorgun düşüp, koynunuza yaslanıp sarılan o paslı tüfekler de, içtiler mi kana kana Korkudere'nin suyunu... Bugün kutsal emanetlerimiz gibi müzede, paslanmadı gitti.. Ay ışığında ayna gibi parıldıyor hâlâ o eski süngüler!

O süngüler çapaydı. Gelibolu ceset tarlası. Bomba yanığı, et parçaları, çürümüş bacaklar, hendekler, çukurlar doldu.. Hücuma geçerken şehitlerimize köprü oldu cesedler.

Şimdi koşuyorum heyecanla o yüksek tepelere! 57 alayın alnının değdiği o mübarek toprağa! Alnımı sürüyorum, karatoprağın bu en ateşli yanağına!

Saçları taşlara kaynamış. Büyük ve mutlu bir uykuya dalmışlar. Kafalarını parçalayarak cephane sandıkları düştü gökten. Bugün, taşların alınlarında hâlâ damar damar şiş... Patlamış, iri kan damlaları duruyor hâlâ!

Bu yüzden, bu tepeler akşamları çivit mavi, çiçekler gibi açıyor geceler. Lacivert gecelerin derin ufuklarında. Hâlâ kanlı bir kılıç, ufukta, keskin keskin parlıyor.

Çiçekli entariler gibi, bu çimen çimen giysileri kırlara, kanımızın ortak alevi giydirdi. Ve demir gibi, çelik gibi ağır Gelibolu toprağı. Bin çeşit düşman kini. Yarasa soğuğu, çakal tüyü.

Bizi öldürmeye yemin etmiş, tarihin elleriyle yoğruldu. Anlatılmaz, bu yumuşacık, şırıltılı, tatlı çimenlerin masalı! Anlatılmaz, şu arkadaki kabarmış çalılıkların destanı! Şu küçücük çakıl taşlarına gücüm yetmez. Öldükten sonra büyüyen şehitlerin taşlaşmış gözbebekleri gibi.

Burası üç merdiven, Şahinsırtı, Conkbayırı, Kocaçimen! Anadolu'ya buluttan, yürekten köprü oldular. Mermer gibi soğuk ve gururla bakan bu taşların içine soksam elimi. Kanla donmuş katılaşmış bu ateşin yüreğinden bir damarını kopartsam. O top seslerini şarkı nağmeleri gibi hatıralarıma alsam!

Görüyorum işte, çiçeklerin, kırların saçlarını tarıyor hâlâ o eski süngüler. Kanlıdere'de kertenkeleler, kurbağalar. Dere kıyısında acı köklü otlar. Kekik otları. Koşarak savaşmaktan ayakları sızlıyor mu hâlâ, söyle, rüzgârlar neden kanını kurutamadı hâlâ!..

Gördünüz, bataryalar, çocuk kandırır gibi boş mermiler attı, gördünüz savaş değildi bu, Hafız burhan'dan şarkılar dinlediler.

Alnımız toprağı 25 Nisan gecesi, işte bu tepede öptü.. Tarihin o büyük duvar saati, işte bu tepede, "dur, Çanakkale geçilmez!" dedi.

Çanakkale o gece, Avrupa'yı Asya'dan, iki büyük kıtayı bacaklarından bir daha ayırdı!

Ey çok uzaklardan gelen yabancı! Bu pembe güller. Bu hırçın rüzgâr. Bu binkat gölgeler. Tarihin boynumuza, koynumuza dolanmış kolları. Her biri bize, ekmek kadar hava kadar, Adem kadar yakın. İşte gördünüz, hâlâ zonkluyor her taşı.

Ey Seddülbahir, ey Conkbayırı, ey karşı kıyıda, bu top sesleriyle büyüyen, Bigalı köylü çocukları! Biz odun ateşiyle ısınmayı bilirdik. Onlar savaş gemilerinin cehennem kazanlarını başımızdan döktüler.. Kahpece, şeytanca, Afrika'yı, köleleri, zavallı Hintlileri, işte burada karşımıza diktiler!

Bunlar eski hatıralar. Şimdi, hâlâ.. Karanlık gecelerinde.. Tepelerde karmakarışık ağaçlar! Birbirine sokulur. Binkat gölge-

lor, boğazın sularına yaslanır. Kocaçimen, Anafartalar, her ge-ce.. Saçlarını örer, örer toplar, rüzgârlarla dağıtır! Boğaz'ın sularını, testi testi şaraplar gibi, içer, o eski günlerin hatıralarıyla, hıçkırıklarla ağlar...

Ege'nin parıldayan ve gülümseyen memelerine.. Kocaçimen, hafif kumları avuçlayıp.. Avuçlayıp, rüzgârlarıyla serper..

İşte böyle.. Şimdi o tepelerde, yüz binlerce meçhul asker... Yüz binlerce mezar.. Bu sonbahar gecesi, üstlerinde kurumuş yapraklar..

Bu sonbahar gecesi.. Kurumuş yapraklar uçuşuyor, içlerinde bir neşe.. Bir neşe.. Tarifsiz bir neşe!..

Sanmayın, bu kurumuş yapraklar bu gece orada, yalnız geziyor, yalnız uçuyor... Ruhlarımız 88 yıldır bu savaşın acısıyla hâlâ hüngür hüngür ağlıyor!

ZAVALLI İNSANLAR KULUBÜ

(İSİMLER TARİKATI)

Yıllardır bayi-kitapçı vitrinlerinde sırtını sonsuz imkanlara dayamış Hürriyet'in Gösteri Sanat, Milliyet'in Milliyet-Sanat, sırtını sonsuz banka imkanlarına vermiş Yapı Kredi'nin "sanat" dergileri, ya da yıllardır çıkan Adam Sanat, Cumhuriyet Kitap Dergi, E Dergisi gibi edebiyatla, sanatla ilgili sözde dergiler.. Yıllardır gazete köşelerinde sanatla ilgilendiğini söyleyen hacivat kılıklı Doğan Hızlan, Ülkü Tamer gibi isimler görürsünüz. Bu dergilerde bir yazı okumuşsanız Orhan Veli, II. Yeni, Necatigil, Edip Cansever gibi onlarca isme, bir daha bir daha bir daha rastlamaktan gına gelir. Bunun üstüne, yetmiş üniversitenin yetmiş tane Edebiyat Fakültesi, onlarca kendi imkanlarıyla çıkan oyuncak edebiyat dergileri, yarışmalar, taşrada düzenlenen kültür programları, TRT 2'nin kültür-sanat programları, paneller, seminerler, dört köşe bir edebiyat dünyasının yaygınlığına işaret eder.

Ara sıra kitap fuarlarında görüyorum bu adamları, bir zamanlar Yeşilçam'ın düştüğü hazin durumu göstermek için Sami Hazinses'in zavallı yüzünü gösterirdi kameralar. Tek bir kitap imzalamadan kokmuş peynir gibi, piyaz tabağındaki sona kalmış pilaki gibi orda otururlar. Fuar, budalalar panayırına dönüşür. Hepsi, televizyonların-gazetelerin tüm imkanlarını tanınmak için kullanmışlar, ahlak diye birşey sormadan, her kurumun paneline, her TV'nin, her ideolojinin tartışmasına ilgili-ilgisiz koşarak, uçarak atlamışlardır, oysa. Edebiyat konuşmak için hiçbir fırsatı kaçırmayan, her birinin suratı kirli çarşaflarla dolu eskimiş plastik selelere benzeyen bu insanlar her zaman önemli adamlarmış gibi poz vermeyi de ihmal etmezler.

Bu dergileri, bu isimlerden herhangi birini görmek insanda artık derin ve tarifsiz bir tiksinti duygusu uyandırıyor. Fethi

Naci, Füsun Akatlı, Tahsin Yücel ve onlarcası, birtakım insanların sıkıntılı, acı çeken ve her boku bilen yüzlerini mutlaka bir dergide görürüz, neden acı çektiklerini, bilemeyiz.

Siyasi, sosyal, edebi tarihimiz ya da gündelik hayatımızla hesaplaşmış bir yazılarını okumuş değiliz, yine de ciddi bir kaygısızlık içinde görünmeyi marifet bilirler, nedense büyük edebiyatçı pozu vermek, bu poz içinde tarihin bir yerinde heykelleşmek gibi bir dertleri var. Oysa, zahmet gösterdikleri tek bir çalışmalarını okumadık. Bunların kırk-elli yılda yaptıklarını bir master öğrencisi biraz ıkınsa, altı-yedi ayda yapabilir. Öfkeden gözleri dönmüş, ya da gözlerinin kan çanağına dönmüş bir hallerini hatırlamıyoruz.

Dahice bir fikirlerine, akıl almaz ustalıklarına hiç şahit olamadık. Ülkemiz hakkında hiç bilgileri olmayan bu tayfaya, insanlar hakkında soru sorulduğunda gözlüklerini çıkartıp, bir müddet gözlerini oğuştururlar... Vicdan ve sorumluluklarını bütünüyle kaybetmiş, neşeden, felsefeden, hüzünden, coşkudan habersiz tuhaf bir tarikatla karşı karşıyayız. Bu kadar okumuş insanın bir araya gelip dangıl-dungul bir salaklar-öküzler operası gerçekleştirmesinin sebepleri üzerine bu topraklarda tek bir insan yazı yazmadı!

Edebiyat, ülkemizin ve tarihin ve evrenin tüm köşelerini koklamaktır. İnsanlığın tüm neşesinden, ya da korkunç huzursuzluğundan bizi haberdar eden canlı bir ateştir. Öfkeyle dünyaya meydan okuyan, sonsuz imkanları olan ebedi bir maceradır, uzay boşluğunda sadece dünya gezegeninde kelebeklerin yaşadığını iddia eder. Bu ülke, bu denli paslı, sıkıcı metinleri hak etmiyor. Bu yüzden, açlık, soğuk, işsizlik ve kan gölünden çıkmış bu halkın edebiyatını hiçbir zaman temsil edemediler. Üstüne, hali vakti yerinde kolejli çocukların davranışlarını soylu duygularla törpüleyecek, şekilleyecek bir edebiyatın da temsilcisi olamadılar.

Meclisten pop müziğe, spor taraftarlığından fındık tarım kooperatiflerine, bu ülkede en çürümüş, en acıklı kurum neden

edebiyattır. Çünkü, üretmeden ancak edebiyatla varolabilirsin. Bir takım boş gevezelikler, afra-tafra, şekil-imajla, ancak edebiyat torpiliyle ismini duyurabilirsin. Oysa, sanat, gerçekten, götünle havada kuş tutmak gibi çok zor ve çok yorucu bir iştir! İnsanoğlunun işitmediği, tatmadığı bir duyguyu her defasında bulup ortaya çıkarmak.. Duyguların ve zekanın aşırı derece uyarılması, kellik ilacından beter bu yazarların boyunu aşar. Hemen her şeye yaptım oldu, yazdım oldu kolaylığında reklam edenler, sahiden yazmaya, farklı, orijinal fikirler, düşünceler sergilemeye gelince, kabızlıkla karınlarının şiştiğini görürüz.

Edebiyatımızın özenti kültürü üzerine oturması, iki yüz yıllık Hacivat kültüründen kurtulamayışımız hastalıklarıdır. Batıya hayran büyüyen bu insanların en büyük hastalığı da batıyı anlayamamalarıdır. Ülkemizde yaşayan bir edebiyattan asla söz edemeyiz, ama, bir çeviri kültüründen gururla bahsedebiliriz. (Binbir Gece'yi hâlâ hakkıyla çeviremediğimiz, hatta kendi Divan Edebiyatı'mızı dahi kendi dilimize çevirememiş olsak bile) tüm edebiyat tayfası içinde akıllı denilecek, ortalama zekayı tutturanlar, yalnız çevirmenlerimizdir. Çünkü çevirmen, nihayetinde batılı bir eserle başbaşa kalabilmeyi başarmıştır! Hayatlarımıza dair evrensel bir yaygara koparan bu eserler, edebiyatçılarımıza hep "tuğla" şeklinde görülmüştür. Serveti Fünun günlerinde Tevfik Fikret'in "Beyler, bizim dergilerimizde hayat yok" çığlığı, yüzyirmi sene sonra hâlâ geçerlidir. Yanımızdan Susurluk geçti, deprem geçti, doğudan otuz bin kişinin öldüğü savaş geçti, edebiyatçılarımız hâlâ, alnı kırış kırış pozlar verip, tarihin dışına kaykılmış gözleriyle dergi sayfalarını süslerler.

Ve sadece edebiyat "boş", "bomboş" bir gururla övünme şansını bize verir. Hayatlarının tek bir gününü, tek bir anını dahi kelimelerle anlatamamış bu insanlar bize her gün dünya tarihinin eşsiz yazarlarından bahsederler. Oysa kahvede, stadda, sokakta, sıradan insanların hayatlarından ne kadar basit bahsettiğini görürüz, hemen hikâyeye girerler, "dün evde oturuyordum, telefon çaldı, eski bir arkadaşım..." diye söze girer, inanılmaz

basitlik içinde büyülü bir öykü gibi başından geçeni her insan anlatabilir, bir tek "edebiyatçılarımız" anlatamaz!

Elimin altında bir derginin sayfalarını çevirip, hızla bu yazarların adlarını okuyorum. Selim İleri. İyi bir insan, hayatı boyunca vasat bir zekayı aşamadı. Ama, adı edebiyatçıdır. Oysa biz, insanların yüzleri kızaracak kadar hayal güçleri olmasını bekleriz. Cevat Çapan, o da çok iyi, çok ince bir insan. Binlerce çevirisini nafile okuduk. Hepsi katır-kutur, tek bir iyi şiir çevirisini bulursam mutlu olacağım, etrafındaki tüm dostlarının bu maceranın bomboş kabak tadını verdiğini ona söyleyemeyeceği kadar iyi insan. Nermi Uygur. Kırk yıl felsefe yapmış bu adamın hâlâ tek bir maden çıkaramayışı içler acısı. Ancak o da alçakgönüllü, saf, temiz, çalışkan bir insan, ülkemizi yaşlanınca fark etmiş olması da kârdan sayılmalı. Türkçenin yalınlığı, sadeliğiyle çalımlar atayım derken, kupkuru formika deseni gibi yazılar çıkıyor ortaya. İhtiyarlık neşesi, bırakalım eğlensin.

Salah Birsel, rahmetli birtakım cici, argo, duyulmamış lafların gargarasıyla amatör tarihçilik yaptı. O zamanlar fena görünmüyordu, şimdi basit ve komik geliyor insana, yazarlık kelime palyaçoluğu kaldırmıyor. Hulki Aktunç. Reklam metni yazarı, reklam metinlerinden üretim fazlası mısralarla şiirler yazıyor. Onu, hor bile görmüyorum. Haydar Ergülen, şiiri eh işte. Acı çekmek için çırpınıyor, beceremiyor. Kültürümüzü kurtarmak gibi kardeşçe dertler de edinmiş, ağır hasta!

Fethi Naci. Dokrinel bir ciddiliği taşımaya gayret ederek baş köşelere kuruluyor. Öfkesini kaybetmiş, yaşlı bir tamirci, pasajların bodrum katlarında küçük dükkânları olur ya. Nafile, eski kumaşlar sentetik iplikle dikilmez! Ona buna takılsa bile ses getiremiyor artık. Yazıları kundura pençesi ve at kestanesi tadında. Bu beyler, 40'lı yıllarda Yahya Kemal'i beğenmediler, şimdi tapıyorlar. 50'li yıllarda Tanpınar'dan hiç söz etmediler, nefretle kaçtılar, şimdi tapıyorlar. 60'lı yıllarda Kemal Tahir'i kovdular, şimdi biz ne bok yedik diye hayıflanıyorlar. 70'li yıllarda Oğuz Atay'ı hiç görmediler, şimdi baş tacı ediyorlar. Dikkat

ederseniz hep sağcı yazarların değerlerini 80'den sonra kavradılar. Bu kadar hayal kırıklığı başka yazara da nasip olmaz.

Tahsin Yücel. Fransızca bilgisi ve beyefendiliğiyle kendini aşmayı deniyor, her defasında çuvallıyor. Ya yetmiş milyon onu anlamıyor, ya o! Edebiyat asla onun inceliğinde bir insana göre bir iş değil. Emre Kongar, çok ince, uygar bir insan, sosyoloji profesörü, ne sosyolojinin farkında, ne bilimin, tatsız mı tatsız, yazık ki yazık, ülkenin düzeyi en düşük Özer Özankaya gibi bilimadamlarıyla aynı takımdan. Leyla Erbil. İçlerinde ortalamayı yakalamış biri nihayet. Fena değile ancak yükselebilmiş. Adalet Ağaoğlu, işte Radikal'de okuyorsunuz yazılarını, bin defa röportaj, yüz bin tane ödül verseniz, okuyucuyu ikna edecek tek bir cümle kuramıyor. Bu insanın mesleği de: Büyük Edebiyatçılık! Bankacılar öyle diyor! Pınar Kür, Nazlı Eray bu isimlerin edebiyat dergilerinde anılmaları dahi faciadan sayılır.

Füsun Akatlı, eh işte, yıllarca ona buna atladı, zıpladı, hayatında bir polemik, bir öfkeli yazı olsun istedi, beceremedi. Tanımasanız bir yeriniz şişmez. Bir de, Semih Gümüş, Feridun Andaç var. İkisinin yazıları da yüzlerine benziyor. Hilmi Yavuz, hüznün kofti şairi... Ki, hepsi iyi niyetli, edebiyata hayatlarını vakfetmiş. Şimdi edebiyat dergilerinde camii kapısında dilenciler gibi, "sadaka" bekliyorlar. Acıklı durumlarından endişe ve tedirginlik duyacak kadar bile niçin yaşayıp, niçin yazdıklarının farkında olamamışlar!

Edebiyatımızın Refik Halid, Haşim, Yakup Kadri, Yahya Kemal, Nazım Hikmet, Sebahattin Ali, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Aziz Nesin, Oğuz Atay, Haldun Taner gibi çok soylu ismi vardır. Bu dergilerin ve adı geçen bu insanların bu soylu isimlerle hiçbir ilişkisi yoktur. Ancak, bu soylu isimlerin eski gömlek, gardolaplarına sızmış güve, bit gibidirler. Görgüsüz, cahil insanlardır. Bu soylu yazarların duygu derinliği ve ruh sarhoşluklarından hiçbir şey anlamamışlardır.

Ve o soylu yazarlarla aynı hedefe yöneldikleri gibi yan yana duruyorlarmış gibi bir izlenim yaratmanın peşindedirler. Bu-

nun yolu, derin bir merakla kendi içimize bakmaktır, hadi bakalım metinlerine, boktan püsürükten, curuftan bir yığın talaş kalime. Bu soylu emaneti kendi keyifleri için çarçur ediyorlar. Utanmıyorlar, kederli ossuruklarının sıcaklığıyla gömüldükleri havasız dergi odalarında insan kalbini inceleyen bir küçük mektup dahi yazabilmiş değiller. Soylu yazarların ruhunu lime lime etmek için, bokuyla oynayan çocuklar rahatlığında dergi sayfalarını cıvımış bu yeşil kokuyla süsleyip, bahçıvan makasıyla yazarlar. Ne elif demeyi bilirler, ne be... Ne sağa bakmayı bilirler, ne sola, ne de kimseyi ısıracak güçleri vardır. Mide kaldırmaz bayat balık tadında bir edebiyatın kemiklerini ezip bulamaca döndüren aşağılık metinler! Saygısızlıklarının, küstahlıklarının adını "edebiyat" sanıyorlar. Saçlarını özenle tarayan tek bir şair, tek bir yazar, bulup getirmiş, tanıştırmış değiller. Kuyruklarıyla birbirlerine bağlanmış kâğıttan fareler. Deniz kıyısında otursalar, deniz sıkılır bu heriflerden!

Yerli yersiz her hatırayı "edebiyat" sanırlar. Kendi gençliklerinde yolda tanıdıkları meşhur bir edebiyatçıyla ayaküstü geçirdikleri üç-dört cümlecik dakikayı, yalnız kendilerinin değil tüm insanlığın en mutlu dakikalarıymış gibi on bin defa anlatırlar! Günde bin kez ağızlarından II. Yeni lafı çıkar. İçlerini kemiren karanlık bir tarikatın müridleri gibi dar kafalarının vurdumduymazlığıyla yaşarlar. Orijinal bir haset, kıskançlığın ağrısıyla demir parmaklıkların zindanları arkasında sıkışıp kalmayı "edebiyat acısı-sevdası" diye yutturmaya çalışıyorlar.

Bunlarla 17 yaşında karşılaşmış bir edebiyat heveslisi genç kız, delikanlı, bu karşılaşmanın zehriyle hayatını bitirmiş, yok olmuş demektir. Genç yaşta bozuk bir edebiyatçıyla tanışmak kadar tehlikeli bir hastalık yoktur. Ömür boyu artık bu tuhaf insanları övecek, silik, bomboş bu insanlarda tuhaf hünerler keşfedip, daha neresine hayran olayım diye gece gündüz çalışacaktır. Neden? Kendi ismini de bir yere yazabilmek için. Bütün yeni edebiyat dergilerinde işte bu bozuk hayranlığın, "ismini bir yere geçirmek" telaşıyla ortaya fırlamış onlarca genç çocuk, hiç-

bir anlamı olmayan bu tırışkadan dedikoduların kokusuyla vakit geçirmeye başlar. İnsan coşkusunu ve kalpleri ve insan beynini bu denli hızla kokuşturma kabiliyetinde patalojik bir uğraş dünyada yoktur. Cüneyt Arkın'ın Dünyayı Kurtaran Adam estetiğinde yüzlerce şiir, sakar cümlelerle yere çakılmış kazıktan bir beyin yetiştirirler. Hiçbir aşkın harekete geçiremeyeceği, insanlığın, savaşların, ölümlerin hiçbir siyasi-sosyal depremin kımıldatamadığı buzlaşmış beton kalıbında bir zeka! Kendilerini tanıtmak derdinden başka sanat bilmezler. Bu alemde kendini en iyi tanıtan da Orhan Pamuk'tur. Pamuk'un en sevdiğim yanı da budur, tüm bu tayfayı tarzıyla tarih dışına sürmüştür.

Bu edebiyat dergileri ve orada boy gösteren yazarlar dışında bu ülkede daha çirkin birşey gösteremezsiniz. Dağlar arasında çalılıklar içinde gizlenmiş tımarhanede yaşıyor gibiler. Onu-bunu kayırmanın dışında hiçbir yetenekleri yoktur!

Oysa bir yazarı tanımak, tanrıyı tanımak gibidir. İyi yürekli, gönüllü bir köle gibi girersiniz, sayfalarının-kollarının arasına. Oysa bir yazarı tanımak, gücünüze neşeyle bir irade daha katmaktır. Çünkü, sadelik içinde bir yazar, basit bir köylünün çift sürmesi gibi, en zorlu bilgileri, en karmaşık duyguların gerçek yüzlerini ışıldatarak çıkartır ortaya.

Bu yazarlar, kesilmemiş, kirli ayak tırnaklarıyla delinmiş paçavraya dönmüş, eskimiş çoraplar gibi dergilerde yazarlar. Hâlâ neyin imajını korumaya çalışırlar. Bildikleri ve ısrarla düzdükleri tek edebi aygıt, dergide yazmak, kültür programlarında cakayla, bilmişlikle konuşmak, ahh, biraz daha fazla yer açın onlara. Suç işleseler, rezil şovlar yapsalar dahi dönüp bakanları kalmadı. Ömürlerin edebiyatı ayak oyunlarıyla tekellerine alma gayretiyle geçti, yüzlerce torpilli jüride rol aldılar.

Bir büyük yalana tüm okuyucuları, hatta ülkeyi inandırmışlar ve bu yalanın keyfiyle sefa sürmekteler: "İyi kitaplar az okunur!". Bu ülkede az okunmuş kaç tane iyi kitap var, sorun onlara. çok ıkınsanız birkaç istisna dahi bulamazsınız. Oysa bu zavallılar, üç yüz tane satamadıkları için, on yıl geçiyor, yirmi yıl

geçiyor, beş yüz tane satamıyorlar, tüm listelerde torpille en çok satanlara koyuyorlar, yine satamıyorlar, işte bu bomboş kitaplarının gururunu korumak için, topluca bu yalanı göklere çıkartmış, herkese inandırmışlardır. Yalanın devamı da çok sıkıdır. "popüler eserler çok satar, biz popüler yazmıyoruz". Bir bakışta doğru gibi görünen bu savunmaya da inanmak mümkün değil, oysa, popüler olmak için spor sayfalarına, en cici dergilere koşarlar, her zengin otelin lobisine koşarlar, her artist şovda başköşeye otururlar. Evet, popüler kitaplar çok satar, ama, sıkı, sert, sağlam eserler de iki baskıyı çoktan devirmiştir. Bu küçücük yalanı, ülkemizin bir gerçeğiymiş gibi satmayı pek severler. Bu avuntunun arkasında yaşarlar! Aslında hayatları bu avuntuyla rakı masalarında acı acı ossurmanın tarihidir. Götü boklu krallıklarını, yani, ancak üç beş çocuğa inandırdıkları krallıklarının çökmemesi için, her yazıda, her konuşmada, gençlerin beyinlerini işte bu laflarla yıkarlar, "iyi kitaplar okunmaz!", "satmaz".. Miskin, kabız, hödük bu odun yığınlarının bu laflarını dinleyen de kalmadı, atın gübresini eşeleyen kargalar gibi, otuz yıldır bıkmaksızın II.Yeni'yi eşeleyip, hâlâ dumanı tüten koyu yeşil bir ot parçası bulmuşlarsa, geviş getirerek sızarlar!

Ülkemizde edebiyatın perişanlığı üzerine birkaç huzursuz yazı yayımlandı. Ancak "edebi kamu"nun çöküşü üzerine tek bir cümle okuyamadık. Bu topraklara Osmanlıcılık, Türkçülük, Muhafazakârlık, 60'lı yıllarda solculuk fikrini, 80'li yıllarda yeniden İslamcılık ideolojisini geniş kitlelere taşıyan edebi kamu'dur.

Edebi kamu nedir? Kültürel ve sosyal aklın eleştirisini estetik kalıplar roman-hikâye-şiir-deneme içinde yapıp, polemikleştirip, kitlelerin gündelik hayatı anlayıp-kavramalarını sağlayan, okumuş insanların oluşturduğu tamamen bağımsız ve sivil bir yapılanmadır. Edebi kamunun olmazsa olmaz önkoşulu gazete, dergi, kitap, yani matbaa'dır.

Matbaanın tamamen medyanın eline geçmesi, edebi kamunun büyüsünü yok etmiş, onu dar bir alana sıkıştırıp, boğmaya

çalışmış, ülkemizde solcu ve İslamcı ideolojilerin mağlubiyetine zemin hazırlamıştır. (Hatta Mit yazarlarının ortaya fırlaması, değme romanlardan daha heyecan verici çarpıcı-şok-skandal olayların asker-polis gazetecilerin medya başköşelerinde dile getirmesiyle, bu yok oluş hızlanmıştır.)

Ancak, Edebi kamu'yu yıkan, gazetelerin üçüncü sayfalarıdır. Buradaki cinayet ve kader öyküleri, zavallı kızın annesinin yangında ölmesi, bir ailenin peş peşe trafik kazasında ölmesi, ya da eniştenin baldızı silahla öldürmesi haberleri, kitlenin yüzünü, edebiyattan, hayata, daha canlı olan "habere" yönlendirir.

Cinayet, ölüm, yangın, felaket haberleri "yorumsuz" verildiğinde kaderci yapar insanları. Haberlerin düz ve çıplak yorumsuz, çıplak verilişi, kitleleri sağcılaştırır, teslimiyetçi bir kültürün içine sokar. Edebiyat, insanların gündelik hayatlarını eleştirel ayrıntılarla, psikolojik ve sosyal olarak tartışmaya açar, doğuştan (kudretten) sağcı bu dünyayı, anlamaya, değiştirmeye davet eder.

Rüzgâra, sele, felaketlere maruz kalmış insanlar, tüm bu felaketleri yönlendiren büyük bir öte akla (Tanrıya) ve Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcileri din adamlarına inançlarını sağlamlaştırır. Edebiyatın varlık sebebi de budur, insana, tabiatın ortasındaki çaresizliğini anlatmaya, koyulur, Manas Destanı da bunu yapar, Dostoyevski de. Ve dinlerin, kaderci teslimiyetçi yapılarını çözümleyerek karşısına dikilmeye çalışır.

Edebi kamunun en büyük düşmanı: sözlü kültürdür! (Şifahi kültür). Şifahi kültürünün ne denli etkin olduğunu anlayabilirsek, edebi kamunun önemini kavrayabiliriz, şöyle: Her insanın, her toplumun yaşam öyküsünün bir gücü vardır, başınızdan geçenleri yanınızdaki arkadaşınıza anlattığınızda onu birebir etkileme gücünüz fazlasıyla büyüktür. Toplum tarihinde de dedemizin savaşta başından geçenleri anlatması, yazılı tarihten daha etkilidir.

Hepimiz sokakta, bir apartmanda, bir aile içinde, çevre içinde büyürüz, komşumuzun, amcamızın etrafımızda olup bitenlerin bir hikâyeleri vardır, çocukluğumuzdan beri bize anlatılır. İşte, "dedem anlattı, I.Dünya savaşında patates kabuğu yemiş-

ler..." Ya da, "Komşumuz çok iyi bir adam, karısı onu terk etti, çocukları yüzüne bakmıyor, kirasını ödeyemiyor, annem ona çorba taşıyor..?" gibi yüzlerce hikâyeyle kuşatılmışızdır. Duyup gördüğümüz-yaşadığımız tüm bu hikâyeleri "eleştirme" hakkımız yoktur, oldukları gibi görür, oldukları gibi bütünüyle inanırız, çünkü eleştirilemez sertlikte "sahicidirler" Ülkemizin tüm köy ve kasabaları ve sokaklarında yüz binlerce amca, imam, hoca, köylü, kadın, kapıcı da, çocuklarına-etraflarına binlerce hikâye anlatır. Ayrıca, yaşanan hayatın tüm hikâyelerini kendi inançları gelenekleri, kendi dar zekaları doğrultusunda yorumlayarak anlatırlar. Yani, sözle anlatılan tüm hikâyelerin, kaderci, teslimiyetçi, sağcı-köleci bir yapısı vardır.

Yazı böyle değildir, "yazıyı" eleştirmek, inanmamak, karşı fikrini söylemek mümkündür. Bir yazı okuduktan sonra, her okuyan tarafından zihinden eleştirilerek yeniden yazılmış olur, o da diğerlerine anlatır, törpülenerek, birçok cümlesi değiştirilerek uzun bir yaşama çıkar insanlar arasında. Yazıya herkesin karışması, herkesin birşey söylemesi mümkündür. Ancak, içimizde yaşamış hikâyelerden duyduğumuz sözler, Tanrı emri, Tanrı yasası gibidir, hiyerarşik toplum katmanları içinde söylenmiştir, diyelim babamız söylemiştir, ona karşı çıkamayız, yani, sözlü kültürün "otoriter" bir yanı vardır.

Bu yüzden edebi kamunun görevi, gündelik hayatta olup biten işte bu hikâyeleri, estetik, felsefi, psikolojik, ya da ilahiyatçı, ahlakçı gözlerle yeniden kaleme alarak, onları daha derin ve büyük bir büyüteç altında anlamaya çalışır. Bir kasaba gerçeğini tüm dünyanın genişliğine açar. Bir genç kızın dramını, tüm insanlığın, tüm tarihin sıcaklığında eleştirir. Modern toplumların büyük, sosyal, siyasi devrimlerini oluşturan kültür, işte sözlü kültürü durmaksızın-anlamaya-analiz etmeye çalışan edebi kamunun oluşturduğu bu kültürel akıl'dır.

Duyduğumuz bir haberin peşinden "hayat ne kadar kötü, yaşamaya değmez" deriz, duyduğumuz bir haberin ardından "hayat ne kadar boş, yiyip, içip, .ikip, yaşayacaksın, gerisi boş" de-

riz. Gündelik hayat içinde olup bitenlerin bizde oluşturduğu anlık tepkiler, bizleri şempanzenleştirir, düşünmemize, yorumlamamıza müsaade edecek geniş bir zihin açısı vermez. Ve modern toplum her gün bu tür binlerce haberin tuzağına düşüp, saldırısına uğrarız. Günümüz medyası okuyucuyu o denli fazla ve yoğun şekilde bu canlı mı canlı üçüncü sayfa haberlerinin tuzağına düşürür ki, her gün, fotoroman gibi canlı hayatların cinayetli-dondurmalı öykülerini ararız. Gazeteyle aramızda "kanlı bir alışveriş" başlar. Sen bana kremalı cinayet öyküsü ver, kardeşini nasıl boğarak öldürmüş, ayrıntısıyla anlat, ben de seni her gün okuyayım, deriz!

Yani, sağcı, kaderci, teslimiyetçi okuyucu, aynı zamanda hızlı bir ölüm haberi, kötü haber tüketicisi olmuştur. Tüketici okuyucu, ne ölüme, ne kötüye müdahale edebilecek siyasi bir akıldan yoksundur. Hiçbir yol yordam bilmez, Kitleler kitlelere, kitleler sağcı yapılara, kötü haber ve sabun köpüğü iyi haberlerle bağlanır. Hayatın ardındaki büyük sert, çarpıcı, sonsuz genişlikleri unutur, hayatın anlamını, sorumluluklarını bilmez, bir maymun gibi oynatıldığı, kuklalaştırıldığını farkedemez..

Tüm bunları değiştirecek, karşı koyacak, kültürel, siyasi, sosyal bir karşı akıl oluşturup, kitlelerin kaderci maymunluktan, insan olmaya zorlayacak, edebi kamudur, yani toplumun okumuşları. Tüm modern devrimleri de, bu yüzden matbaanın icadıyla bu insanlar yapmışlardır.

Edebi kamu, kitlelerin varoluşsal problemler karşısındaki tedirginliklerini giderir, tedavi eder. Diyelim, ergenlikte yaşadığımız cinsel suçluluğu kimsede görmemiş, duymamışsam, itiraf edememişsem, bu suçluluk hayatımın kalan bölümlerini zehirleyip beni piskopat bir adam yapıverecektir. Ancak, okuduğum birçok yaşam öyküsünde benzer suçluluk öyküleri, cinsel suçluluk-sapıklığın sadece bende değil, her insanda olabileceğini bana öğretir.

Ve edebi kamu, ideolojik yanlış yapılanmaların da önüne geçer. Mesela, ülkemiz islâmi vakıf, tarikat, camii hocalarla kuşatılmıştır. Bulundukları çevrelerde "otorite" oluşturmuşlardır.

Siyasi ve sosyal olarak hem insan hayatına hem de toplum hayatına yüzlerce yalan-yanlış bilgiyi sözlü olarak aktararak etraflarındaki insanları etkilerler. Çünkü, yüz yüze ilişkiler insan sıcaklığı taşır, bire bir ilişkiler yazıdan çok daha etkilidir. Hafızaya kaydedilmesi için söz, yazıdan daha geçirgendir. Çünkü sözlerin sertlik ve yumuşaklığına, koruyucu bir şefkat ve merhamet veya cesurluk, kahramanlık, kendinden eminlik, çok daha kolayca-teatral olarak giydirilebilir.

Edebi kamu, annemiz, babamızdan, hocamızdan duyduğumuz yanlış bilgileri yazıya döker, eleştiriye açar. Yazı, tartışma alanıdır, böylelikle iyi, kötü, yanlış, daha aklıselim, düşüncenin ölçekleri içerisinde değerlendirilmiş olur.

Sağcı ve sözlü bir tarihin içinden geliyoruz. Gelenekten gelen insanlar birçok hatasını, yanlışını ustalıkla, ya da korkusundan gizleyebilir. Sağcı tarih-şifahi kültür, birebir yüz yüze ilişkiler içinde geliştiğinden hiç kimse, kendi başından geçen utanç dolu, rezillik anlarını anlatamaz, utanır, saklar, değiştirir, ya da, babasından, hocasından çekinir, tahrip eder. Sağcı tarih saklanmanın-gizlenmenin tarihidir.

Edebi kamu, hiçbir şeyi saklamamak, hiçbir şeyi gizlememek için dikilmiştir tarihin karşısında. Bu yüzden, edebiyatın tarihi, deşifrasyonun, itirafın tarihidir. İçimizde susan herkes, bu sağcı şifahi kültürün yalan-yanlış tarihin komplosunda yerini alır. Bu yanlış davranış ve duygu ve tarih bilgileriyle insanlar bozuk parçalardan ucube-robot bir organ oluşturur.Ve sonra sokağa baktığımızda kitlelerin bu düpedüz soyguncuların partilerinde hâlâ "bu ülke sizinle gurur duyuyor" diye bağırdığı, ortaçağ ahlakına gömüldüğümüzü görürüz.

Ancak, yükseliş-inişleri çok sert olan ülkemizde talihsizliklerin günbegün çoğalıp felaketleşerek üstümüze yıkılması, yalnız kitleleri sağcılaştırmaz. Edebi kamu da kitleler gibi hızla korkaklaşarak, sağcılaşır.

Şöyle: Edebi kamunun çoğunluğunu ülkemizde akademisyen ve ancak geçinebilen çevirmenler oluşturur. Bir küçük ma-

aşı da olsa, pipo içmeyi, kafede oturmayı, yabancı dergi satın almayı, sinema kaçırmayı, rakı masası etrafında keyiflenmeyi hayat tarzı olarak seven, eski deyimle, küçük burjuvalardır.

Edebiyatçı görüntüsü, ya da dergilerde adının çıkması, imajını hızla (modernize) toparlamaya iter onu, gittikçe keskinleşen bir haz kültürünün konformistliği varoluşsal sorunu olur. Gün geçtikçe, talihsizlikler karşısında artık kitleler gibi "olacağına varır..." "neyse halim çıksın falım" gibi sağcı dilden konuşmaya başlar.

Ancak, kitlenin karambolünde değil, kitle karşısında matbaanın arkasında, çok görünen bir yerdedir. Kendisini ifade edecek yazarlık belasına bir kere bulaşılmıştır. Kitlelere bu sütundan konuşmak zorundadır. Peki artık herşey olacağına varır zihniyetiyle sağcılığa çakılmış aydınımız kitleler karşısında ne yazacaktır! Anlatayım: "Aşağılık herifler, kitap okuyun, zavallı sürüler, sinemaya gidin kültürünüz artsın, bakın aptallar filormoni orkestrasının konseri varmış, kaçırmayın".. Gün geçtikçe bu sloganlar büyür, edebiyatın, edebi kamunun kendisi olur, gidin, yapın, okuyun, kaçırmayın, bir ideoloji haline gelir...

Bugün medyada edebi kamuyu temsil eden okumuş kesimler bu sloganlarla sayfalarını süslemekte ve edebi kamuyu temsil eden tüm dergiler gittikçe "kitap okuyun", "yanında gül de veriyoruz, mutlaka kitap alın" diye bas bas bağıran kitap dergi tanıtımları yapan dergilere bırakmıştır yerini!

Kitlelerin günbegün muhatap kaldığı yaşamsal, evrenin, tarihin, günlük hayatın sorunları da Emin Çölaşan, Hasan Pulur'lar, MİT yazarları, polis gazetecilere terkedilmiştir, ancak bu yazarlardan hiçbiri koskoca uzay boşluğunda kelebeklerin ve çiçeklerin yalnızda dünya gezegeninde yaşadığını bilmez.

Ve edebi kamu, edebiyatı hızla, arkadaşlar arası bir "gettoya" döndürmüş, kendisi "kültür tüketicisi" olmuş, usanıp bıkmadan günde milyon defa II. Yeni, Necatigil, ya da, kim ödül alacak, kimin adını geçirelim uğraşları içinde hayat ve hayatlarımız hakkında düşünmeye fırsat bulamamakta. Düşünmeye fır-

sat bulabilen birkaç şanslı da, nadir görülen "düşünme" vakasını Aydın Doğan'ın kucağında yapıvermekte!

Modern edebiyatımız, doğduğu Tanzimat günlerinden bugüne birçok ideolojiyi (doğru yanlış tartışarak) kitlelere bulaştırma gücünü her zaman elinde tutmuştu. Şimdi, edebiyat-kültür yerine, bir arkadaşlık soyağacından söz etmeye başlıyoruz. Edebiyat bu ülkede nedir sorusu, gün geçtikte birilerinin arkadaş tanıdıklarının soyağaçları şeklinde gelişip, antolojileşiyor.

Bu soyağacında bir yığın isim var, her gün medyanın Ülkü Tamer, Doğan Hızlan, vb. gibi köşelerinde bu isimleri bıkmaksızın görür, duyar, zihnimizin bir yerine ilişir, ancak, ortada "isim" var, "edebiyat eseri" yoktur. Kendi isimlerini ve arkadaşlarının isimlerini okuyucuya ezberleten bir "tarikat" edebi kamunun yerini almıştır! Tuhaf insanlar, "edebiyat" diye, her gün onların ismini ezberlememizi istiyorlar...

Ve utanmaksızın bu çürüyüp yıkılmış edebi kamu, bir de kitleleri belleksizlikle suçluyor. Peki belleğimizde kimleri tutacağız, kimleri hatırlayacağız. Şu yukarıda adı geçen isimleri mi?

Belleğimiz bu çöpleri kaldırmıyor artık, bu yüzden tirajları iki yüz-üç yüz gibi, sadece resmi kurumların aldığı, en alt sınıra düştü. Gençliğimde büyük bir edebi heyecanla bu kandırmacanın tuzağına şüphesiz önce ben düştüm. Yukarıda adı geçenlerin ve çoğu adı geçmeyen onlarcasının tüm eserlerini okudum... Yeni nesle sesleniyorum, buradan bir hayat, bir dünya, bir edebiyat çıkmaz! Edebi kamu "bozulmuştur", "bozuk adamların" tarikatı haline gelmiştir! Vaktinizi, talihsiz hayatlarımızı ve talihsiz dünyamızı değiştirecek "yazı"nın soylu mesleğiyle geçirin, "isimler" tarikatıyla değil!

TÜRKİYE'NİN APTALLARI

Kitap fuarında yüzlerce şairin ismi, toplantısı, paneli. Bir çoğunu şahsen tanırım. Bir mağara adamı onlar. Cahil, okumamış ve bozuk. Bu insanlar neden bu kadar cahil ve dünyadan habersiz sorusu, bizim üstümüze kaldı.

İsmini söylemeyeyim, mesela Şükrü, yirmi yıldır tanırım. Misler gibi genç bir çocuktu. İlk yazdığı şiirleri bilirim. Heyecan ve gizlilikle bana okur, ben de edebi bir okşayışla "kağıda dökülen kelimelerinin ömürleri uzun olsun" diye tatlı tatlı takılırdım. Yanıma geldiğinde temiz yüzüyle bir güzellik getirirdi, deri çantası hep şişkindi. Canını dişine takmış, deli gibi kitap okur, dünyanın en sıcak en tatlı arkadaşıydı.

Sarmaşıklar, ağaç yaprakları, gölgeler, akşamlar, münzevi insanlar, uzak semtler, eski kitaplar, kırgın kadınlar, kırık kalpler, hepsiyle ıstıraplı ve çok koyu bir arkadaşlığı vardı, galiba şair oluyordu. Bir zaman sonra aramız bozuldu, sert tartışmalarla birbirimizi baltalayarak öldürdük.

Şükrü, şiir diye diye kazıklanmıştı. Birkaç dergi editörü tarafından tuzağa düşürülmüş, delirtilmiş, tüm hayatı mahvolmuştu. Bugün gibi hatırlıyorum, elinde Enis Batur'un şiirleri, benim midem kalkar, o ise dünyanın sırrını çözmüş gibi okurdu: "Yasalar inecek doruğun sisinden/ Devinim yok/ Kum saati yatay duruyor/ Göz uzağın ötesini arıyor/ İp düğümün karmaşık evrimini/ Artık biliyoruz biz bilisizler/ Söz sorumsuzdur/ Söylüyoruz gene de sığ sığamızdan içerdiklerini/ Ama zamanın önüne koyduğu ardımızda bıraktığına özdeş/ Her söylev bir susku bütününe hazırlık gerçekte..."

Gülmekten donumuza işediğimiz bu saçmalıklara Şükrü niyeyse fazla inanırdı. Keşke gülüp geçebileceğimiz bir hastalık olsaydı. Şimdi bu saçma adamlar tüm dergileri işgal etmişler, diz boyu manyaklık yüzlerce genci allak bullak etti..

Şükrü"ye bağırıyorum, "Şükrü, bunlar manyaklık, okuma oğlum. Saçmanın daniskası.." Şükrü büyülenmiş gibi devam ediyor: "Bir zamanda böyle geçsin pusula / durmadan dönüp durursun şimdi / Fırat, köpük içinde bir at yüzünü sayısız / sayfa kaplamış durgun görür gözyazısı / Sorunun düştüğü su, boğulayazdığım yanıt / matal matal matarar, benim bildiğim söz değil / Bin gürültü birimi önümden hızlıca akar ki yüzüm.."

"Dur Şükrü, Allahını seversen, dur..". Durmak bilmez. Çantasından yine Enis Batur'un şiirini çıkartır: "Dramatis personae: Saat ve mekân menkıbeler arası bölünmüş dikkafalı portreler galerisi: Bir Hamlet geçiyor!"

Bu manyak hiçbir işe yaramayan mısraların sahipleri bugün binlerce dolar maaşla dergi editörlüğü yapıyor. "Ne lan bunlar Şükrü?" "Sen ne anlarsın?" diyor, "Sen ne anlarsın" cümlesi en büyük savunmaları, beyinleri, kişilikleri, hayat tarzları, "sen ne anlarsın?"

Pis herif, usanmamış, bıkmamış, terbiyesizce yüzlerce gencin kafasını düzmüş. Binlerce kelimeyi yanyana getirip kandırmış gariban çocukları. Alın okuyun işte, Enis Batur, Opera, Papirüs, Mürekkep, Tüy, İblise Göre İncil, Doğu Batı Divanı, Kandil gibi, baştan sona bok püsürük paçavralara devam etmiş. Tam otuz yıl kusmuş. Dur diyen olmamış. Kendi gibi bir yığın bozuk herif türemiş. Bu sefer birlikte kusup, tuhaf bir tarikat olmuşlar.. Tam bir kelime bozukluğu. Birşey söylemeye çalışıyor, ama otuz yıldır beceremiyor. Ancak, cahil okuyucu, sanki bu kelimelerin derininde büyü saklamış gibi imalarla kandırılmaya çalışılıyor! Düz okuyucu bir bakışta göremiyor, anlamıyor, oysa derininde ne anlamlar gizli. Tam bir dehşet! Kandırmaca.

Bu cümleler, nasıl Hizbullah insanları satırlarla doğrayıp bahçe duvarına gömdüyse, yüzlerce gencin duygularını keserlerle doğrayıp paramparça etti. Şair değil. Edebiyat hiç değil. Gizli ve manyak bir edebiyat tarikatının aptal müritleri oldular!.

Daha çirkin bir mezar düşünülemez. İnsanın, ruhunu böyle cümlelere bağlaması için ciddi bir deliliği ya da Türkçeye, Türk

gençliğine kastı olması gerekir. Bu delilik, az okumuşluk ve aşağılık kompleksli insanları kandırıyor. Kanımızı donduran aşağılık kompleksi. Şöyle gelişiyor: Az okumuş insan, şiir ya da romandan birşey anlamayınca kendini suçluyor. Ben zayıf olduğum için anlamıyorum, diyor. Yazar ve şairler de okuyucuyu aşağılık kompleksine sokmak için habire anlamsız kelimeler bulup oynar. Daha çok anlamayın, daha çok hayran olun.

Anlamsız metinlerle bir piyasa oluşturmayı başarmış bu saçma herifleri kutlayalım. Ve bu yazar, şairler, medyada çok övülüp, bol bol boy gösterince, aşağılık kompleksiyle okuyucu, "evet, herkes beğeniyor, anlıyor, bende bir eksiklik var galiba" demeye başlıyor!

İşte ispatı. Bilgi Üniversitesi'nden parayla ders almak isteyen öğrenciler, Mete Tunçay gibi ünlü tarihçinin adını hiç yazmıyor, ama, Elif Şafak gibi medya şöhreti cahilin dersine binlerce dolar yatırıyor. Daha nasıl bir felaket bekliyoruz. Anneler babalar çocuklarınız paralarını çar çur ediyor. Ne yapsın genç çocuk, açıyor gazeteyi o, açıyor dergiyi o.. Çocuğun yaşı 19, bilemedin yirmi. Ne yapsın..

Yazar ve şair, ekranda, dergide, köşesinde, ya da röportajında, kendine öyle derin pozlar veriyor, öyle büyük edebiyatçı rolleriyle oynuyor, öyle çok hikmetli laflar buluyor ki, okuyucuya şunu diyor: Ben büyük yazarım, herkes kabul etmiş, sen aptalsın, o yüzden anlamıyorsun.

Aptallık da bir kölelik biçimi. Medyamız başardı bunu. Bomboş okuyucular, bomboş yazarlarla çekişip duruyor. Okuyucu, ezikliğinden kurtulmak için, işte bu kurnaz yazar-şairleri habire okuması lazımmış mecburiyetine sürükleniyor. Birşey anlatılmadığını görüyor okuyucu. Ama etrafında aptallığı anlaşılmasın diye kamuya uyup: "Herif müthişti" diye anlatıyor. Müthiş olan aşağılık kompleksi. Kendi cahilliği.

Bakın size edebiyat metninin ne olduğunu anlatayım, bir dut tanesi, ya da bir diş sarımsak yiyin. Hayatın inanılmaz tatlarından bir minik tadın rengi ağzınızı karıştırır. Bu tadı, çocuk, hay-

van, köpek, örümcek, insan, herkes pekala anlayabilir. Ama, şimdi, bu dut gerçek bir duttu, ama, ben anlayamadım diye birşey yok. Dutsa, duttur. Değilse değildir. Zoraki tat arama. Zoraki kendi damağınızda, ağzınızda bozukluk aramak.. İşte hedefledikleri bu. Aşağılık kompleksi büyüdükçe, okuduğu manyak yazar için daha büyük laflar etmeye başlar okuyucu: "Mükemmel ve yeri doldurulamaz şair, yazar!".. Bir dergide okumuştum, Hilmi Yavuz için "son iki yüz yılın en büyük şairi" yazılmıştı..

Ali Nejat Ölçen anılarında anlatır, İsmet Paşa nereye gitse yanından küçük siyah çantasını bırakmazmış. Korumaları küçük siyah çantayı kolluyor. İçinde devletin sırları, Türkiye'nin herşeyi saklıymış. İsmet Paşa yanında taşıdığı bu büyük devlet sırlarının saklandığı çantayla da meşhurdu. Bir gün ünlü öğle uykusu, şekerlemelerinden birini yapmak için odasına gelmiş Ali Nejat'ın, siyah çantayı açmış, Ali Nejat'a, sana büyük devlet sırrını gösteriyorum, yalnız sana gösteriyorum, demiş. Çantayı açmış, bir küçük işlemeli yastık. Mevhibe İnönü'nün işlediği yastık. Vurmuş yastığa kafayı, uyumuş...

Felaket son sürat sürüyor, dergiler, medya, yayınevleri, bu kompleksli okuyucuların pazarından trilyonlar kazanıyor!

Oysa edebiyat, dünyanın her yerinde insan yüreğini hop indirip hop kaldıran şeyin adıdır!

Şükrü, bir şeytan tuzağının içine girmişti. Kayıp bir insandı. Bu koca ülkede o günlerde bu saçmalıkları bölüşecek benden başka da kimsesi yok. Konuşmam onunla, idare eder, laflarının üstünden atlar geçerim. Gitti, uçtu çocuk, yazık, derim. Edebiyat tarihinin en yüz karası kuşağı. Kim şiirlerini yayınlarsa onun köpeği. Siyaset, ekonomi, dünya, hayat, hepsini unuttular. Bu bozuk cümlelerle sahiden, gerçek, dumanı sıcak sıcak tüten bok oldular!

Yıllarca izledim Şükrü'yü, bir hırsız gibi, tenhada edebiyat heveslisi genç bir şairi yakalamış bilmişçe birşeyler anlatıyor. Bu bozuk mısralarla çocuğun üstünde güç ve hakimiyet kurmaya çalışıyor. Şiirini yayınlamayan derginin dedikodusunu ne

iğrenç küfürlerle yapıyor. Öğrendikleri tek şey, kasıntı, bilmiş havalarını ayakta tuttukları, ordan burdan toplanmış bir "jargon".. Üç beş bilmiş laf. Sen kimsine çıkan jestler, mimikler. Aleme kahraman olmuşlar.

Şiirini yayımlamak hayat memat meselesi. Telefonlar, pazarlıklar, dergiyi ziyaretler. Davetler. Arkadaşlıklar. Rakı masaları. Birbirine iltifatlar. Belki elinden kırk türlü iş gelirdi, ama, niyeyse bu bozukluğa taktı. Bir tek şiir yayımlamak için iki yıl kıvırır, iki yılını küçük bir derginin etrafında dolaşarak geçirir. Söylediklerini tükürür, yalar. Dün küfrettiğiyle sarmaş dolaş olur. Bir dergiden başka dergiye dedikodular taşır, ortamlarda dolaşır, yani. Bu arada, ülkemiz dünya kurulduğundan bugüne, en çok ölüm veren savaşların içine girer, bir çoğunu sınırında birçoğunu da içinde yaşar, Kürt savaşı, Çeçen savaşı, Bosna savaşı! Duymaz. Görmez. Körfez depremi. Tanımaz. Bilmez. Gamsız, kayıtsız. Şiir siyasete sokulmamalı. Şair istediğini yazar. Şair her bokun üstünde, gibi. Tek dertleri: Şiirleri yayınlanmadığında cenazeye döner, işkence çeker, dünyada başka da birşeyle ilgilenmezler! Sonunda hatırı sayılır yedi-sekiz dergide şiirlerini yayınlatıp, şairliğine genel bir "kabul" sağlamış, yani zaferi kazanmıştır!

Nihayet dergilerde Şükrü'nün şiirlerini görmeye başladım. Aman aman, olamaz, inanılmaz... Buyrun: "kösnücül akşamın istenci.." "Hoyratça burkulup, dingin.." "Akşamın rengi mum suskunu..".

Allahım, allahım, nedir başımıza gelenler.. Son yirmi yılda yazılmış buna benzer bozuk mısralardan yüz binlercesini bulup çıkartırım, her tartışmaya, her panele varım. Ne lan bu.. Hayatımın hiç bir döneminde bu denli sivrilmiş manyaklık görmedim.

Karşısına çıkıp "anlamadım" dedikçe, kasılarak: "tabi anlamazsın!" deyip, filozof genişliği, Niçe rahatlığıyla, çok üstün bir sarhoşluk ve hikmet yakalamış insanların kalp sevinçleriyle sırıtarak: "Anlamazsın oğlum, bir okumayla tabii anlaşılmaz!"

Uçmuş. Çabalarım boşuna. Bunları söylediğim günlerde Şükrü'nün şiirleri çok önemli bir edebiyat dergisinde yayınlandı. Artık bana da bok yemek düşer, adam şair. Zaten aşağılık sürüsünün tüm komplekslerini tatmin edecek kadar dergi var ortalıkta.

Yılmadım, Şükrü'ye: "Bak Şükrü, bir metin anlaşılmalıdır. Dünyanın her yerinde her şiir her zaman anlaşılmıştır. Anlaşılmaz metin kavgası sadece bizim ülkemize mahsus! Çünkü bu denli zırzop, züppe, akıl hastasını sadece ülkemiz yetiştirdi, dergilere saldı. Üstelik bu adamlar anlaşılmayı çok istiyor, ama, beceremiyor, yetenekleri yok, kifayetsizliklerini maskeliyorlar ve ancak senin gibileri kandırıyorlar.."

Bunları tartıştığımız günlerde Şükrü, Türk edebiyatının en büyük şiir ödülünü aldı. Mantık bitti. Zekamı keskinleştirip, bağırıp çağırıp kendimi yoruyorum sadece. Tek bir düzgün cümleleri yok, ama, ödülden ödüle koşuyorlar. Ortalıkta yüzün üstünde şiir ödülü, yüzlerce büyük ödül almış şair kol geziyor!

"Bak Şükrü, okuma isteğinin coşturulması edebiyatın görevidir. Okuma isteğini kıracak yazıdan, cümleden insanları nefret ettiren bu salaklara uyma. Mide bulantısı. Siz edebiyatçı değil, dalga dalga manyaksınız" dediğim günlerde, Şükrü, Cumhuriyet Kitap Dergisi'ne kapak oldu. Önceleri, şaşkınlıktan küçük dilimi yutuyordum. Şimdi birşey diyemiyorum, çünkü ne desem "kıskanıyorum" oluyorum. Bu bir kümes hastalığı. Bir tavuktan bütün tavuklara geçen bir poz verme hastalığı.

Okur, yorumlayabileceği, sonra, savunabileceği metinlerle yetişir. Edebiyat dergileri çocuk kandırır gibi, şimdi aptal okuyucuları terbiye eder gibi, bütün eleştirilerinin yönünü "metin okumaya" çevirdi. Bütün eleştirilerde şu cümleler kesinlikle var: "Metni çok yönlü okumalı", "başka tür okumaların kapısını açıyor", "metin kendini ele vermemeli!" "Kendini hemen okutan şiir, kötüdür!"..

Yani, yazma becerisi sıfır yazar ve şairleri kesinlikle anlayamayacağını eleştirmen de biliyor, bu yüzden, okuyucuya biraz

daha kendinizi sıkın, metni bir daha okuyun akılları veriyor..

Kur'an şifreleri gibi. Bulutlara bakıp Atatürk silüeti görmek gibi. İşimizi gücümüzü bırakıp acaba ne dedi diye kara kara araştıracağız. Oysa bir insan, koltuğun bacağına, tuvaletin sifonuna, ya da sadece a harfine bakıp, ciltler yazacak kadar şey hatırlar, tasarlar, aklına gelir. Neden bu bozuk metne yoğunlaşalım. Biz aptal mıyız? Günahımız ne? Günahımız şu: "İçimizden onlar şöhret oldu. Bu yüzden bütün okuyucular hep birlikte çalışıp onların metnini anlayalım"

Bu oyunları, eskiden zararsız bulur, yahu okuyucu aptal değil gibi yorumluyordum. Şimdi ise, öyle aşırı bir bulaşıcı hastalığa döndü ki, işte fuar dolusu şair, yüzlerce panel. Habire insanlar para yatırıyor. Çünkü bu salaklıktan romanlar da türedi. Ve isimleri yazıla yazıla ezberlendi. İsimler ezberlenince edebiyat fakültelerine hoca, büyük medyaya editör oldular. Bize de görevler düşüyor. Bu bozuk cümleleri anlamak için sabah akşam götümüzü yırtalım!.

Ya da bıkıp usanıp: "müthiş missin be kardeşim" deyip adamı övüp kurtulalım. İçimizde kim, bu ağır, öldürücü aptallığın moda olabileceğini tahmin edebilirdi!

Bizi edebiyattan kuşkuya düşüren bu insanlar edebiyat dergileri ve kurumlarının başında, yüzlerce konuşma, yüzlerce toplantı. Bu zır deliler okursuz edebiyatı moda edip rahat ettiler. Kitleleri edebiyattan soğutup, edebiyatı kendisi ve birkaç bozuk arkadaşının tekeline aldılar. Küstah ve terbiyesiz. Faciaların, rezilliğin daniskası!

İşte bunları anlattığım günlerde, Şükrü, uluslarası yazarların davetlisi olarak seyahata çıktı. Birkaç büyük dergide şairliği dosya konusu oldu. Yüzünde şakır şakır bir neşe. Manevi bir zevkle şişmiş burnu. Artık oturup kalkarken dudakları kıpırtısız. Sevimli ve sakin bir gülümseyiş. Genç okuyucu geldiğinde karşılarında cesur ve heybetli bir yüz görüyor. Bize bir ömür fare leşi yedirdiler, ne Dostoyevski'ye, ne Nazım Hikmet'e bu adamlar kadar kasılmak nasip olmadı!

Hiç kuşkunuz olmasın. Edebiyatın hedefi anlamdır. Absürd, dadaist, kurmaca sözcükler yazmak, tarihte bir dönemde, bir buluş olarak tarihin o gününde kaldı. Bozuk cümle, ancak bir tane yazılır. Çünkü bütün bozuk cümleler aynıdır. Ancak bu amcalar birşey ifade etmeye çalışıyorlar ama ifade edemiyorlar. İfade yüksekliği ve derinliği için Türkçe'yi derinden, köyünden, divanından okumanız şarttır. İfade yoksa edebiyatta yoktur!

Bu insanlar, insanlardan uzak durmayı, yalnız kalmayı, kalabalığı, toplumu, gürültüyü, çiçeği, vatanı, hiçbir şeyi ifade edemeyen dehşet bir kördüğümün içine girdiler. Acayiplik tohumu. Sırtlarına şairlik üniforması giymek için çalmadıkları kapı, söylemedikleri yalan kalmadı.

Sahte ödüller. Sahte röportajlar. Sahte mısralar. Ve utanmazlar. İşte dünyada eşine rastlanmayan, sadece bizim dergilerimizde büyütülmüş mahluk türü! Bir de cüret ve küstahlık, bir de pervasızlık, bir de onu bunu beğenmeme, bir de körlüklerine bakmadan herkesi yargılama, üfürme. Çağımızın daha yıkıcı daha vahşi insan türü yok! Torpiller, kayırmalar, adamını bulmalar, torpilli röportajlar.. Sonunda, ne kendi yüzlerine bakmışlar, ne içlerine bakmışlar, ne ruh dünyalarını tanımışlar, ne bedenleriyle, insan oluşlarıyla, ahlakla ilgilenmişler!

Şiirde-edebiyatta, bizler, yazarın içe ve dışa bakışını seyretmek isteriz. Bu insanların derdi içlerine bakış değil, o dergi bu dergi niye şiirimi yayınlamadı. Ve kelimenin önüne ve arkasına bir kelime bulmayı meslek edinmişler. Düzgün söylemek kusurmuş gibi. Hayattan zevk almayı bilmeyen. Hayatla konuşmayı bilmeyen. Basit, ucube, binlerce taslak. Basitlikleri ve zayıflıklarını çok iyi bilecek kadar kurnaz oldukları için, sürekli bu biçimsiz sözlerin arkasına bir takım dedikodularla saklanmayı hayatlarının en büyük marifeti sanıyorlar.

Keşke, bozulabilecek kadar düşünceleri olsaydı.

Yazının kağıda geçmesi, binlerce yıl aldı. Söylenceler önce ezberde tutuldu. Ezber de bir yazı biçimi. Şenliklerde, bağ bozumlarında sarhoşlar ezberledi bu söylenceleri. Sonra sonra in-

sanları bu denli coşturduğu için insanlığın hafızasına, sonra da taşlara kazıdı.. Sizin neyiniz kayıt olacak. Bu yüzden hepsi antoloji yazarlarının götünden ayrılmaz. Ezbere girecek bir dil olmadan, şiir olmaz. Üstelik şiir, ilahi bilgiye yakınlığıyla övünür. Ayinsi özellikler taşır. Kutsaldır. Duygu, hikmet, ifade, felsefi kelimeleri, kağıda dökme becerisi olmadan yazarlık olmaz. Tiksinti verici sözler. Ve hiçbir zaman rezil olmayacak kadar ayarlanmış, tutulmuş, anlaşılmış dergiler, dostlar, arkadaşlar!

Ve şimdi, yüzlerce şair, antolojiler dolusu şair, fuarlar dolusu şair tuhaflık yarışına girmiş. Kasıntı! Poz. Bilmiş. Aşırma sözlerle birbirlerinin taklidini yapa yapa bir tarikat olmuşlar. Hepsi birbirinden bahsedip adlarını başkalarına ezberletme yarışına girmiş.

Heyecan sıfır. Duygusal gerginlik sıfır. Akıl sıfır. Müzik, dil, kültür, felsefe sıfır. Herşeyleri kulaktan dolma ya da son okudukları kitap kadar. Hareketsiz. Kabız. Tembel. Uyuşuk. En derin katlarına kadar sızmış ukalalık! İnat ettiler, bu toprakların en iğrenç yaratıkları olmayı başardılar!

Şiir, toplumsal alana, şölene açık alandır. Dobra dobra söyleyeceksin, türküler gibi, şarkılar gibi, yüksek tepeden söyler gibi, ilahi sözler gibi, aşk gibi, rüzgâr gibi konuşacaksın. Birlikte söyleyeceğiz, birlikte heyecan sarhoşu olacağız.

Bu kamyonlar dolusu çuvallar dolusu salakları kim üretti? Nerde ürediler? Yaptıkları tek güzel şey, bu paçavra püsürük şeyleri yayımlayıp iç dünyalarını belgelediler. Hayal kurmayı bilmeyen. Üslûpsuz. Kelime boğuntuları içinde kafa ve kalp adamı olmayı hiç tanımamış, kelime sakatatları. Keşke ürkek bakışları olsaydı. Keşke gerçekten uçuruma dikili gözleri olsaydı. Keşke gerçekten topluma yabancı olsalardı. Keşke, "Ali gel, annen öldü" gibi basit bir cümleyi herkesin yazabileceği bu kadar sıradan bir cümleyi tanıyabilselerdi.. Edebiyat dışı. Sanat dışı. Basit kurnazlıklar sirki!

Keşke dumanlı bir kafaları. Kederli bir yüzleri. Keşke, toprağı derin kazacak sert kazmalar gibi dürüst.. Keşke denizden kor-

kan ama kayıkçı olsalardı. Keşke düşündükleri yerden kayıp düşecek kadar iç sarsıntıları olsaydı. Keşke buz üstünde taş taşımanın estetiğini bilselerdi.

Keşke, şiir yazarken, mahsustan bayılmanın keyfini bilselerdi. Şiir zilzurna keyif, zilzurna kederdir. Küçük zarif sarhoşlukları anlatacak kadar kitap okusaydılar. Sihirli zevkleri, sinir uçlarını tanıyabilseydiler. Keşke ahlak'ın kefaretine dayanabilecek ve ruhun ancak kelimelerin üstünde yücelebileceğini bilebilselerdi! Keşke, akşamı bizden önce görebilselerdi. Keşke rüzgârlar önce onların dalını kırabilseydi. Keşke, apaçık bir gerçeği kağıda geçirebilmenin, edebiyatın hakikatı, kendisi olduğunu bilebilselerdi. Kaygı duymaksızın kağıda çiziktirilen kelimelerin, dürüstlüğün, onurun, erdemin ve kendi insan soylarının sonunu hazırladığını bilebilselerdi. Edebiyat, ağzımıza vahşi bir acılık veren hayallerden başka nedir ki. Bir çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlamadan kelimeler sır dolu kapılarını açar mı sanırsınız.

Bir yalan savaşı! Türk milleti neden bu kadar ucuz yalanlar ve bu kadar yalancı aydınlar yetiştiriyor!

Neden inzivaya çekilmiş küçük tahta kulube gibi dergiler içinde yüzlerce küçük şair yalan söylüyor. Neden yalçın dağ başlarında her gün turnaların yükselişlerini seyreden köylüler, yalan söylüyor. Neden Amerika'da okumuş, bilim üstüne bilim yapmış ekonomistler yalan söylüyor. Palavraya dönmüş ruhlar!

Son iki senede ülkemizde İmam Hatipli zekasını coşturan korkunç kitaplar yayınlandı. Sebataycılar hakkında, altı-yedi tanedir, hepsini okudum. Şecerecilik adlı hikâyemde de görüşlerimi dolaylı olarak söyledim. Özetleyelim. Ilgaz Zorlu adında genç bir adam, tarihin karanlıklarında kalmış "dönmelerden" hayali bir cemaati anlatır. Ve sonra bu hayali cemaati yazılarıyla canlandırıp kamuoyuna maleder. Ancak, sonra coşar. Çünkü, bu hayali cemaatin etnik haklarını savunmaya vardırdı işi. Yazara bir "tasarım" ödülü verilmeli. Yoktan var etti işte ekmeğini. Tarih içinde kalmış bir cemaati belirginleştirip, sonra bun-

ların siyasi, sosyal, uluslararası haklarının sözcülüğü.. Bravo doğrusu. Dünya tasarım ödülü verilmeli. Yoktan var etmek buna denir. Kısaca, bir magazin tarihçisi yoktan bir cemaat türetip, sonunda bu cemaatin sözcülüğü konumuna geçip, cemaatin haklarını savunmaya başladı.

Karanlıklara gömülmüş bir cemaati aydınlığa çıkarttığı ve mevzuyu artık bu cemaatin "etnik" "kültürel" haklarının savunulmasına kadar getirdiği için genç yazara hem şaşıralım, hem de övelim.

Ancak, tüm Türkiye, milyonlarca imam hatipli genç, işte Türkiye'yi gizli gizli yönetenler diye ayağa fırladı. Ülkemiz bu yüzden kalkınmıyor, çünkü Türkiye'nin en kritik noktalarında gizli bir el tarafından yerleştirilmiş Sebataycılar bunlar. İmam Hatipliler nasıl mutlu oldu. Düşmanı bulmuştular..

Bir ülke siyaseti bir ülkenin entelektüel birikimi bu kadar kolay karıştırılamazdı.

Gençliğin ve genç aydınların içinde korkunç yönelimler oldu. Herkes, şu son iki senede piyasaya sürülen bu yedi sekiz Sebataycı kitabı konuşuyor, sol dergilerdeki gençler dahi bunlara inanır hale geldi.

Yüzlerce şahsiyeti, o sebatayci, bu mason, o yahudi diye düşmanlaştırmak birbirlerinin işine geliyor. Kovmak, damgalamak bu kadar kolay. Biz, Osmanlı bakiyesi üzerinde oturuyoruz. Yüz bin çeşit ırk, mezheple yaşadık. Biz, insanları "yaptıkları-ettikleriyle" değerlendiririz. İnsanların hangi ırk, hangi cemaat oluşları bizi hiç ilgilendirmez. Bu palavralar, bu uydurmalar, bu karalamalar, bu insanları vahşice sığır gibi damgalamalara milyonlarca genç neden inanır?

Ülke siyaseti daha çözülmez hale gelsin, en güvenilir insan isimleri bile karışsın diye birileri oynuyor toplumla.

Biz, insanları ahlakları ve hukuklarından sorumlu tutmalıyız. Bu karalamalara, bu görünmez gizli icatlara neden inanıyoruz.

Cahil olduğumuz için. Aşağılık kompleksleriyle dolu ezik insanlar olduğumuz için. Bu ülkede değer olmuş, bakan olmuş,

insanları, ahlak ve hukuklarıyla değil, hangi gizli ellerin kuklasıymış gibi mahkum etmeye alışmış bir tımarhane aklına sahip olduğumuz için.

Birkaç manyak, birkaç vahşi zekalı bu tür kitaplar yazabilir ve bizlere de ilginç gelir, öğrenir, bakarız. Ama tüm Türkiye'yi, tüm tarihi bu gizli eller yönetiyormuş gibi "değerlendiren" ve milyonlarca aptal okuyucu bulan bu görüşler neden hâlâ tutuluyor? Cahil olduğumuz için. Neden yüz binlerce okuyucu, imam hatipliler gibi bu manipülelerin dolmuşuna geliyor. Kandırılabilecek kadar küçücük zekalarımız olduğundan!

Diyelim ben Aydın Doğan'ı, Orhan Pamuk'u, İsmail Cem'i hiç sevmem. Ve ömrüm oldukça bunlarla mahkemelerde savaşacağım.. Ama bu isimler benim siyasi, edebi muarrızlarım diye, bunlara Yunanmış, Sırpmış, Yahudiymiş, masonmuş gibi laf atmak, alçaklığın, şerefsizliğin alasıdır. Onlarla baş edemeyince, gizli karanlık bir cemaatin üyesi gibi damgalar vurup gençlerin kafasını karıştırmak utanmazlık, sorumsuzluğun daniskasıdır!

Bu insanlar "iyi insanlar" değil diye, onlara hile, yalan ve karalamayla saldırma hakkım yoktur. Sırf düşmanlarımı alt etmek için, şeytanlığın tarafına geçemem. Onur ve gururumu ve şerefimi dürüstçe mücadelede bulurum, şeytanca dedikoduların emrine vermem. Aksine, düşmanlarıma dahi kirli eller saldırdığında bu kirli elleri görüldüğü yerde ezmek, yok etmek bu ülkenin çocukları olarak bizim görevimizdir. Çünkü bu ülkede kim olursa olsun, benim toprağımın çocuğu, ben sevmesem, beğenmesem de, benim ülkemin değeridir. Onlarla yumruk mesafesinde kavga ederim, küfür mesafesinde dalaşırım, ama, onları, çok uzak mesafelere, ülke dışına atacak yunan, sırp, mason damgası asla vuramam.

Birileri, birilerini suçlamıyor, karalamıyor, bizleri "erkekçe" dövüşmekten uzaklaştırıyor. Gizli kirli eller, bizleri "dürüstçe" "dobra" kavgadan uzaklaştırıp, nasılsa düşman, istediğin gibi vurabilirsin anlayışına getirip, "şerefsizlik" ve "alçaklığı" bizlere öğretiyor.

Diyelim Kemal Derviş, ülkeye geldi, bir ekonomik program yaptı. Adamın cahil olduğu program okunduğunda görülür. Cahil insan ve ülkesini hiç tanımıyor. Cahil insanlar yönlendirilmeye ve kullanılmaya açık insanlardır. Bu tür insanlar biraz da hırs sahibi olunca, birileri tarafından kolaylıkla yönlendirilir. Ve ülke, bu tür zırcahil şişirilmiş insanların yönetimine geçebilir. Bize düşen, ekonomiyi ve siyaseti bu cehaletten kurtarmak. Ancak, adamın arkasında bilmem hangi gizli tarikatlar olduğunu söylemek, bize has Türk işi bir aptallık. Bizi siyasi muarızlarıma karşı erkekçe dövüşmekten alıkoyup, bizi, şerefsizliğe zorluyorlar...

Facia odur ki, artık ülkenin gelişmiş zekaları dahi İmam Hatipliler gibi bu yalanlara inanmaya başladı. Herkes bir gizli ismin arkasında gizli tarikat arıyor. Normaldir. Birkaç bozuk mısrayla ülkenin en şöhretli edebiyatçısı olunabiliyorsa, aynı ülkenin ekonomistleri de bir kaç yalan dolan uydurma raporla ülkenin en şöhretli ekonomisti pekala olabilir. İkisinin de ucu ucuz yalan, palavra ruhlardan geçiyor!

Yalan ve uydurma ve palavralarının, işine göre davranmanın sarhoş edici bir kimyası var. Çünkü kolayca suçlarsın. Çünkü kolayca düşmanlarını alt edersin. Kolayca şöhret olursun.

Siyasi, ekonomik ve edebi olarak yönetilemez, düzenlenemez bir ülkenin içine işte böyle düştük. Bunun en köklü sebebi, eseri, insanı, ahlakı tanımayışımız, ucuz dedikodu sahiplerini göklere yükselttiğimiz için.

Acıklı bir karanlık. Gizli, tuhaf, anlamı bozuk, kirli şeylere inanma aşkı, işte Türk zekası!

Geçtiğimiz hafta Ankara merkezden banliyö trenine bindim ve Kayaş yönüne gittim. Tam yarım saat. Binlerce gecekondu. Otuz tane Şırnak. Dağ dağ üstünde. İki-üç milyon insan yaşıyor bu birbirinin üstüne istiflenmiş tepelerde. İlkokullar ve camiler dışında devlet yok. Milyonlarca genç, bu itiş kakış, tepeleme ev, sokakların içinde doğup büyüyor. Tek güzellik yok. Eski bir sur, eski bir camii, eski bir bahçe, düzgün neşeli bir sokak, gü-

zel bir mimari.. Bizlere, insanlığı, sanatı, duyguyu, manzarayı, yaşamayı anlatabilecek tek bir eser tek bir obje yok. Burada büyüyen milyonların, insanlığın ve modernizmin zevklerine dair hiçbir şey görmesi mümkün değil. Milyonlarca zevksiz gecekondu ve önlerinde kupkuru kavak ağaçları! Boş, yararsız, zevksiz milyonlar. Bu halk toplulukları içinde büyüyen milyonlarca genç.

Yarı köleler! Haksız bir dünyanın mağdurları. Ahlak dışı bankaların, ahlak dışı devletin kurbanları. Hiçbiri kendi istekleriyle fakir olmadı. Bu insanlar sefaleti köylerinden getirmedi!

Ve onlar muhtemelen MHP, Genç Parti gibi partilere oy verecek. Bu şu demek: Dünyayı inkar ediyoruz! Çünkü etrafta görülebilecek bir dünya yok. Bu hor görülmüş semtlerden aşağılık kompleksli, ezik aydınlar çıkar. Yarım okumuş. Herşeye inanır.

Çok dikkatli olmalıyız, lafımızı dürüstçe ve apaçık söylemeliyiz. Söylediğimiz şeyler anlaşılmalı. Gizli bozuk cümleler, gizli tuhaf tarikatlar, gizli yalanlar, entrikalar. Buradan yetişen milyonlar artık hayatlarını bu düz yalanlarla kuruyor!

Hayal kırıklığına uğramış ve yenilmiş bu kitleleri yeniden açıklığa, hukuka, dürüstlüğe çağırmak, gittikçe imkansızlaşıyor!.

Ne olur, doğru dürüst konuşalım. Derdimizi, meramımızı, düşmanımızı dürüstçe söyleyelim. Adam gibi konuşun. Söylediğiniz anlaşılsın. İnanın bu yenilmiş kitleler çok sevecektir sizi. Aç kalsalar, işsiz kalsalar dahi, sizin dürüst sözlerinizle mutlu olacaklardır.

Birileri siyasette, edebiyatta, içimizdeki saflığı kırıp, çok haklı, yüzde yüz haklı olduğumuz halde bizi "şerefsiz" entrikaların kuklası, oyuncağı yapıyor! Karmakarışık gevezelikler ve entrikalarla düz ve çıplak sefaletimiz örtülüyor. Sanki açlığımız yalanmış gibi. Sanki gerçekliğimiz uydurmaymış gibi. Sanki, sonunda, bütün bu sefaleti hak ediyormuşuz gibi.. Karmakarışık gevezelikler, şöhretler, dedikodularla, çıplak gerçekliğimiz, kirlenip, örtülüyor!..

Burjuva ressamlara, delilik yapmaları için para verir, yüzyıldır. Ressamlar da burjuva kendilerini ilginç, deli bulsun diye tuhaf şapkalar takar, kameralara deli gibi bakar, bozuk bozuk konuşup, eğlendirirler burjuvayı, yüzyıldır.

Ancak, şiirin görsel yanı yok. Şairlerin delilik piyasası daha ucuz. Üstelik acınacak kadar ucuz. Bir şiir ödülü, bir dergiye kapak.. Ve fuar dolusu bu aptallar, yayınevi standlarında "garnitür" olabiliyorlar, ancak!..

Bu kadar ucuz, garnitür bir deliliğe insan olmanın haysiyeti, insan ruhu, teslim edilir, terkedilir mi?

Ve.. Ana haber bültenleri dahil, Kur'an'ın şifrelerini yayımlıyor. Aklı başında insanlar alet oluyor. Yer gök manyak dolu. Ulan terbiyesiz cahiller. Benim de helanın yarıçapıyla sıçtığım bokun ağırlığını çarpın, güneşin yarı çapını bulursunuz.

İstediğinizi istediğinizle çarpın, bölün, siz istedikten sonra, herşeyi bulursunuz.. Ortaçağ bu kadar karanlık değildi..

Ortaçağ dediğimiz, burdan daha aydınlıktı. Çünkü Ortaçağ'ın meşhur Engizisyon Mahkemeleri, işte bu anlam içinde tuhaflık bulan, şifrelerle oynayan insanları ciddi ciddi yakıyordu.

Biz, bu manyakları, sanatçıları, siyasetçileri, işte, Ankara merkez'den otuz kilometre Kayaş'a kadar milyonlarca gecekonduluya seyrettiriyor, onların sefaletinin karşısına bu düz delileri koyuyoruz!..

Terbiyesiz adamlar, bin yıldır şifre arıyorsunuz, bari asprinin şifresini bulun da Sandoz'a para ödemekten kurtulalım. Bir ağrı kesicinin şifresini bulun da, milyar doları elin gavuruna vermeyelim.

Kurtuluş Parkı. Çay bahçesinde. Pazar günü. On tane Etyopyalı genç. İyi giyimli. Siyasal Bilgiler'e okumaya gelmişler. Zayıf, uzun ve parlak siyah yüzleri. Hiç konuşmadan oturdular, üç saat. Yere ve boşluğa baktılar. Öyle mahzun. Suskun. Öyle temizdi ki yüzleri. Eğildi ruhum. Kapkara şeccade gibi yüzlerine dokunmak istedim. O memleketlerin iyi aile çocuklarından olmalılar. Ülkemize, okumaya gelmişler. Pantolonları, kazakla-

rı, gri, kırmızı, hardal ve lacivet. Ne çok seviyorlar renk renk taşırıp, giymeyi. Ama neden böyle. Soğuk ve korku dolu. Boğazları düğüm düğüm oturuyorlar.

Çok uzak ülkelerden siyaset öğrenmeye gelmişler. Ağaçlardan yapraklar düşerken, hepsi dalıp dalıp gidiyor. Kapkara bir hüzünle. Tartışmasız ve gürültüsüz. Sessizce ağaç dolu parkın solmuş derinliğine bakınıyorlar. Bir daha Etyopya haritasını çıkartıp ruhumdan, baktım. Gerillalar ayaklanmış kaç vakit. Ne kadar sahil varsa artık yok. Artık değil toprakları. Okyanus'un ortasındalar ama tek kayıkları yok. Afrika'nın ortasındalar ama tek ağaçları yok. Ve neden hepsinin kara üzüm gibi gözleri üstünde kar tanesi gibi ışıltılı gözleri boşlukta geziniyor. Şimdi, şu yaprak, dalından oynaşıp, kurdelalaşıp uçup düşene kadar. Kaç bebek, kimsecikleri rahatsız etmeden ölmüştür ülkelerinde. Bu gerçek hikâye. Dümdüz, açık.. Bu yüzyılda, şimdi.. Bugün. Orada. Kum tepelerinin üstünde.. Paçavralara sarılmış sivrisinek kadar küçük bebekler. Açlıktan kemiklerin çıldırdığı. Kemiklerin fırladığı sessiz ülke. Yaprak değil rüzgârın uçurduğu. Kemiklerin kumlara kürek gibi saplandığı Etyopya! Çekirge suratlı bebekler. Tükürecek kadar suları dahi yok. Böcekler bile can çekişirken debelenir. Canları çıkarken dahi kımıldayamayan tek canlı türü Etyopya'nın bebekleri! Olmadı bizim hiç, yapraksız kabuksuz, tamtakır kuru bakır böyle bir ülkemiz. Bu yüzden belki, sizin gibi üzüntülü değiliz. Göbek atar oynarız. Göbeklere altın varaklı pullar takarız. Kemikleri deri olmuş. Kemik oyukları suratlara şekil olmuş. Ve bizim toprağımızda rüzgâr kum tepeciklerinden çok uçuracak yaprak bulur. Orada. Kemik parçalarına serilmiş, sarılmış kirli bir kilim gibi, çarşaf gibi deriler. Kemik torbası bebekler. Kemikten başka tanımış değiliz, saçları da var mı Etyopya'da kadınların. Biliyoruz, ne kadar ağaç diksen üzüntüden kuruyorlar, çünkü yağmur suyunu önce bebekler sünger gibi içiyorlar. Kupkuru sıcakta kemiklerinin sesini, çatırdısını duyan bebekler. İşte bu sesler. Gerçek! Tarihin, insanlığın ıstırap dolusu ezgisi oldular. İyi bakın, un

bulamacına uzanan kaşıklara. Her biri ölü kemiğinden kaşıklar. Burun salyasında, bebeklerin gözlerinden büyük sinekler. Ölene kadar son bir umut, kupkuru memelerinden neden tutar anneler. İşte gerçek hikâye, ekranlar, dergiler bin defa soktular gözümüze.

Etyopyalı gençler. İçlerinden biri, gayet düzgün konuşuyor Türkçeyi. Bu toprakları görünce, en çok neye şaşırdın, dedim. Jilatine sarılmış, mücevher tanesi gibi kestane şekerleri, dedi. Sonra uzun uzun güneş gibi parıldayan, iğde ağaçlarını gösterdi. Bir tas un bulamacı yemekten şişkin karınları, bebeklerin. Karınları su toplayıp patlamış bebeklerin!

Lokum da yediniz mi, dedim, şakacıktan. Ağaç zamkı gibi simsiyah yüzlüsü "hah evet, hatırladım o bir böcek mi?" dedi. Köşeye büzülmüş bir kör gibi oturan, ince uzun yüzlüsü: "hatırladım" dedi, "Osmanlı saraylarında şen şakrak neşeyle.. Padişahlar ağızlarını tadlandırırmış" dedi. Açık saçık müstehcen laflar etmiş gibi. Önce utanıp, sonra karanlık ağzından. Limon sarısı dişleriyle güldüler. "Artık", dedim öğrendiniz siyaseti, bu kadar kafi, dönün memleketinize"

Bakışlarını başka yöne çevirdiler ürkerek. Nasıl bir pis koku yayılacak sözlerimden etrafa diye. Panikle kaskatı kesildiler. Anlayamadım benden neden küstü bakışları.

Soyulmuşlar, öldürülmüşler, aç kalmışlar, belki. Ama ülkeleriyle hiç daşşak geçmemişler, benim sözlerim gibi. Bir Amerikan masası şefi gibi gördüler beni ve paniğe kapıldılar.. Belki bir ülke dahi değil Etyopya.. Alçak yüksek, rüzgârın .ikine göre yığdığı kum tepecikleri. Ama, hayret ettiler. Ülkesiyle dalga geçen, bu muzip, şakacı adama. Çok cılızdılar. Katran siyahtı yüzleri. Beni boğacak kadar gürültüsüzdü bakışları. Ama bu kadar lakaydını düşünmemişlerdi insanoğlunun.

Rahat konuşmalarımı hergelece şakalar gibi görüp, bakışlarını başka yöne çevirdiler. Şimdi, bana, ağaçlara değil. Çok uzaklarda, belki de şimdi gerçekten, yeniden Etyopya'yı düşündüler. Çok şaşırtıcı film gibi konuşan bu insanı hiç sevmediler.

Çok sarsılmış, örselenmiş, zedelenmiş gibi.. Dehşetle gözlerini kısıp, simsiyah alınlarını gerdiler..

Ne olduysa o an, saflık ve temizliklerinden ve siyaseti bu denli ciddiye alışlarından utandım. Çok utandım kendimden..

Ve o an ne olduysa, madenler, hazinelerle dolu bir ülkede yaşadığımı hatırladım, buydu belki de beni gizlice şımartan..

Ve yemiş içmiş ve zıbarmış insanlar biraz da eğlensin diye yazılar yazdığımı sandım.

Kazıyıp içimi, deşip deşip.. Sizin yüzünüz kara, bizim bahtımız, dedim.. Boşuna... Konuşmadılar bir daha.

Haklıydılar. Şeklimize bakıp, insana benzetmiştiler bu bedeni. Bu kemikler, derimize saplanmış arkeolojik buluntular. Kazdıkça cehalet, kazdıkça ukalalık, kazdıkça şımarıklık, kazdıkça ihanetle savrulmuş bedenimize saplanmış kemik parçaları..

Kemikler. İnsan kemikleri! Kemikler! Bir insan değil, iskemle gibi oturuyor içimde. Kemikler! Tanrı'nın çıplak ayakları mı içimde? Kemikler! Doğmadan ölmüş bebeklerin çığlığı mı, gölgesi mi, dedikoduların, entrikaların sivri kazıkları mı?

Aklım ermiyor bedenimde duruşunuza!

Kemiklerimizin yerini değiştiriyor birileri, tuhaf, anlamsız, bomboş kara böcekler, mısralarla, siyasetle, ısırıp, koparıp, delirtip..

Ah kemiklerim, aklım ermiyor ihanetinize!

Besledim büyüttüm sizi yiğit sözlerle. Bir daha dönmemek için giderken bu ülkeden, hiç değilse, kayığıma kürek olursunuz diye..

Nereye gideceksin. Şimdi anlıyor insan, ülkem Etyopya'dan da uzak! Şimdi anlıyor insan, ülkemde tek ağaç kalmamış, tek sahil yok!

BEN EDEBİYATI KARŞILIKSIZ SEVDİM

Orhan Pamuk'un kitapları yurt dışında tek bir baskıda kalıyor, orada da "yahu adamın kitapları memleketinde yüz baskı yapıyor" şaşkınlığıyla basılıyor ve bir baskıda neden kalıyor? Kitaptan anlamayan yüz binlerce küçük hayvancık alıyor kitaplarını. Edebiyatı, yazarlığı, ahlakı, insanlığı, sorumluluğu, herşeyi bozdular. Güzel bir sohbete, güzel bir metne hasret kaldık. Hiçbir yazar kitabından güzel bir bölüm gösteremiyor, ama, bilbordlarda yüzünü gösteriyor. Hayatın binbir acıklı, mutlu, zehirli hikâyesi dururken, bir yazar dolandırıcılığı bir yazar kalpazanlığına hevesleniyorlar. Paraysa dertleri, satmaksa, başarıyorlar, ama hikâye yok. Hayat yok! Ahlakla dertleri hiç yok. Bizi tahrik etsin, bizde bir duygu uyandırsın, hiç yok! Ya da basit bir aşk öyküsü yazsın da okuyalım, ya da sıradan bir insanı basitce anlatsın birileri, yok. Bir yığın kelime dehlizleri. Ne imamı küstürür, ne keşişi darıltırlar, ama adları yazar! Bir yazar düzenbazlığıyla karşı karşıyayız. Ahmet Altan da aynı yolu takip etti. Tatsız tuzsuz bir yığın soğuk metin. Sakızları boka düştü bir kere. Artık götleriyle havada kuş tutsalar hilekârlıkları ve edebiyata ihanetleri unutulmayacak. Biricik ölçü satış olduğu için, Murathan Mungan da aynı yolu takip etti. Bakın metinlerine, götüne nane dikeni batmış bir yığın sorun. İşimiz yok, Mungan'dan kadın-erkek ilişkilerini öğreneceğiz. Oyun oldu, torba doldu. Perihan Mağden de sonunda dayanamadı, aynı reklam kampanyasına başladı.

Küçükken, ilkokulda şımarık, dilli kızlara şöyle bağırırdık: "Sidikli fış fış, kukusu şişmiş!" Herbiri konuşurken güya düşünme molası veriyor, görüyorum, tuz yemiş tavuk gibi düşünüyorlar. Ne yapacaksın, yedi deliler hep bize gelirler. Bunların hepsi edebiyatla yola çıktı, şimdi, reklam firmalarının ve holdinglerin kucağına düştü. Hani "edebiyattı" derdimiz, kü-

çükken mahallede böylelerine: "oyun bozan götü borazan" diye bağırırdık. Şimdi büyük yazar olmuşlar. Anadan yüzsüz doğanların yüzüne bir okka tükrük fırlat, para etmez. Perihan Mağden'in kitapları İletişim'de satılmadığı için ucuz kitap reyonuna düşüp, üç roman bir milyon, köşesinde satılıyordu. Şimdi çok satacak. Düzenbaz dahiler!

Ben sizden değilim, ben edebiyatı karşılıksız sevdim.

Tek bir kaleleri kaldı, çok satışlarıyla öğünmek. Bir laf vardır Anadolu'da, .ikiyle öğünen, .ötünden hamile kalır. Bir laf daha vardır. .ötüne kabak bağla böylelerinin, yine yakışır. Her havaya oynuyorlar. Onlar için edebiyat, karnı doydu, yüzü güldü, meşhur oldu'ymuş...

Kendinizi ekranlara, reklamlara, Aydın Doğanlar'a teslim edince yazar oluyorsunuz. Ama karakter sahibi olmak zor. Yaratıcı oldukları alan "ahlaksızlıklar". Dünya edebiyatında ahlaka önem vermemiş bir yazar gösterin, yok. Ben göstereyim: İşte bahsi geçen Türk yazarları. Türkler neden ucuzunu arar? Türkler neden kısa yoldan denemek ister? Türkler neden sosyal ahlak'a, kişiliğe önem vermez? Türkler neden gerçek'e, gerçekler'e saygı duymaz. Ve bütün bunları, Türkler'i yeri geldikçe aşağılamaktan zevk duyan işte bu Türk yazarları yapar. Türkler neden bencil, kaygısız, şöhret delisi yazarlar üretiyor? Türkler neden soğuk beyinli yazar yetiştiriyor? Türkler neden yakışıksız hareketlerden kaçıp uzaklaşan yazar yetiştiremiyor? At üstünde üç kıtada medeniyet kurmuş Türkler'in yazarları neden eşek kafalı oluyor? Türk yazarları neden tüccarlaşıyor. Türk yazarları neden hayal kuramıyor? Türkler'in neden taşkın romantikleri yok? Türk yazarları neden zenginlik ve refah içinde yaşıyor! Türk yazarlarının dilini kopartsan neden hiçbir şey değişmez? Türk yazarları neden maymunluğa heves duyuyor? Türk yazarları rezil rüsva olsalar da neden hâlâ tatlı tatlı gülümsüyorlar?

Herşey, şu son yirmi senede oldu, bugün camiiye giden insan sayısından daha çok psikiyatriste giden insan var, camiye düzenli gidenden çok, psikiyatriste düzenli giden. Öyle sarsıcı, köklü

değişimler içinden geçiyoruz ki, tanımlamak, anlamlandırmak, imkansız gibi. Yaşadığımız ilahi bedenin sonuna geldik, artık, başka bir beden içinde yaşıyoruz. Bu yüzden yazarlık, tarihin en zor mesleği. Günümüzün en zehirli kavgası. Topluma karşı konuşmak, başkalarına birşeyler anlatmak, duygu alış-verişinde bulunmak gittikçe zorlaşmıyor, imkansızlaşıp, tarihi terk ediyor.

Ve bugün ülkemiz, petrole ödediği para kadar anti-depresyon haplarına para ödüyor. Bundan yirmi yıl önce hepimiz, ülkemizin petrole yatırdığı iki-üç milyar olmasa, hemen kalkınacağımıza inancımız tamdı. Hiçkimse, yirmi yıl sonra petrole ödediğimiz kadar, sakinleştirici, düzenleyici ilaçlara para ödeyeceğimizi kestiremedi. Öyle bir yere düştük ki, artık başka tarihi, başka bir insanı konuşmak zorundayız. Bu insanın geleneği yok, bu insanın geçmiş macerası hiçbirimizin umurunda değil. Yani, tarih sıfırdan başlıyormuş gibi. Yerküreye yeni inmişiz gibi. Havva'nın elmasını daha dişlememişiz gibi. Felsefe daha başlamadı. Bilim çocukluğunu henüz bitirmedi. Sosyoloji daha ortalıklarda yok. Çünkü hepsi, geçmiş günahların, ahlakın, Tanrı'nın, toplumun tartışıldığı bir evrende oluşmuştu. Şimdi, Tanrı yok, ahlak yok, toplum yok, tanrısız, ahlaksız, bambaşka bir organizmalar dünyası içinde işte yine bu bahtsız dünyayı konuşuyoruz.

Önümüzde "günahsız" bir dünya! Ne yaparsan yap, ne olursan ol, günah yok. Sadece bedenin teskin edilmesi, yani, organizmanın düzenlenmesi var. Biyolojik, kimyasal bir tarih! Söz bu yüzden bitti. Psikoterapi, konuşma, aşk, düşünme, duygu alışverişi, çevre, kültür, insanı ve tarihi var eden sözel, kültürel geçmiş yok artık!

Biz, geçmiş dünyanın ahlakçıları, bizlerin modası da geçti, eski kilise babaları gibi. Ahlak'ın modası geçti. Bizler için kıyamet, inandığımız tüm insani değerler, tüm felsefeler iflas ediyor. Anne, baba çocuk, aşk, toplum, tabiat, ideal, iyilikler, gibi, yüzlerce kavram hiçbir işe yaramayacağı bir dünyaya düştüler, nafile hepsi!

Bu yeni kimyasal, biyolojik dünyayı, şöhret, başarı, kâr, hırs ve tüketim ve demokrasinin zaafları kuruyor. Herkes şöhret istiyor, her kifayetsiz başarı, her mesleksiz insan kâr, hiçbir şey üretmemiş her insan çılgınca tüketimden pay istiyor. Bu istek, büyük markalar ve büyük ekranlar yoluyla pompalandıkça, tüm değerlerin iflas ettiği bir mahşerin içine düşüverdik.

Eski kitapların anlattığı mahşer şöyle bir yerdi: Annenin babayı, çocuğun anneyi dahi tanımadığı, ama herkesin olup biteni tek başına fark ettiği bir yer! Ben herkes gibi düşünmüyorum, bu mahşeri, dünyaca ünlü altın şirketlerinin bizatihi oluşturduğu askerler, küçük ordular tarafından kurulduğunu sanmıyorum, bu mahşeri, yazarlar kuruyor!

Bugün tarih öncesi çağlardan kalma iri memeli tanrıçaları ve bilinen çağlar içinde, özellikle Ortaçağ boyunca sütanneliğinin yaygınlığını gördükçe, insanoğlunun çocuk yetişiminde en önem verdiği şeyin anne sütü olduğunu rahatlıkla söyleriz. Anne sütü kadar önemli diğer şey, çocuğun ahlakla örülmüş dini ve mesleki okullarıydı! Bu yüzden öğretmenler, peygamberlerin ve Tanrılar'ın sözcüleri gibiydiler!

Ahlak da ruhun sütüdür. Süt ve ahlak, geride bıraktığımız çağlarda çocuk gelişimi ve yetişmesinde, asla taviz verilmeyen, asla ihmal edilmeyen ilahi bir dünya yasası olarak on binlerce sene aralıksız sürdü.

Sanayi çağının gelişimiyle yapay süt tozu, bebe maması ve biberonun keşfiyle insanoğlu, anne memesinden çocuğu ayırmaya çalıştı. Ancak son elli yıldır tüm dünyada anne sütünün vazgeçilmezliğine yeniden dönüş oldu. Bu dönüş, büyük dönüştür. Bilim, anne sütünü üretemeyeceğine ikna oldu, anne sütünün yerine hiçbir şeyin geçemeyeceğini ilan etti. Bedenimizin zaferi bu. Başka anlamlar da taşır. Anneyle çocuğun manevi bağları. Çocuğun anne memesinden asla ayrılamayacağı. Doğal olanın, tabiatın üstünlüğü. Anne sütünden vazgeçemeyiz, bu yüzyılımızın tüm bilimsel çılgınlıklarından geriye kalan tek mutluluk verici haberdir. Anne sütü artık hiçbir şekilde tar-

tışılmıyor. Hatta asırlar boyu kurumsallaşmış süt anneliği dahi tarihe karıştı. Ortaçağ boyunca kitleler halinde kadınlar köyden iner, kasaba ve şehirlerde süt anneliğiyle geçimlerini sağlar, hatta sütannelik yaptığı aileyle bir aile bireyi gibi bütünleşir, ortak bir hayat yaşardı!

Şimdi ahlak, sevgilisi insanlıktan boşanıyor, kayınpederi Tanrı'nın evine uğramıyor, gizli aşkı, kaçamağı kırlarla, bayırlarla bütün iplerini koparmış. Başarı, kâr, tüketim, hırs, gibi kapitalizmin önümüze koyduğu değerlerin ürettiği ahlak dışında başka bir ahlakı tartışmamız dahi yasak! İster inanın, ister inanmayın, dünya yıkılıyor! Çiçeklere, yıldızlı gök kubbeye, seni seviyorum, sırf sizin için yaşıyorum, ey yer, gök, sizi karşılıksız seviyorum, diyecek kimse kalmıyor içimizde! Sevgilimiz sahiller boşalıyor! Bulutlar toplanacağı bir dağ başı bulamıyor!

Ahlak kaynağını doğadan, dinden, toplumdan, bilimden vb. alır. Modernizmle birçok ahlak çatışması yaşadık, geçmişimizi çok incittik. Diyelim, şehir planı gereği yol geçmesi gereken yerde tam da bir türbe, rahat trafik akışı isteyen bilimsel ahlakçılarla, geleneksel ahlakçılar savaştı. Kötü mü yaptık, iyi mi, hâlâ bilmiyoruz. Diyelim, hümanistlerle faşistler çatıştı, biri insanlık için asla insan öldürülmesin, düşman olsa dahi öldürülmesin diye tutturdu, diğeri, ülkesini koruma bahanesiyle herkesi vatan haini ilan edip divanı harbe sürdü. Diyelim, kızını geleneklerine göre yetiştirmek isteyen aileyle, özgür yetiştirmek isteyen ailelerin kavgası. Her cephede ahlak çatışmaları yaşadık, har vurup, harman savurduk, modern olacağız diye, ne kolay harcadık, bu kadar bencil olacağımızı düşünmeden, lüks delisi oluverdik, sosyal konulara, topluma kayıtsız kalacağımızı hiç düşünmeden!

İnsan sırf toplumu için, insan sırf insanlık için, insan sırf Tanrı için, birkaç küçük ahlaki kaygı bırakır saklar bir kenarda, yok, bozdurup bozdurup yedik! Şimdi ise, karşı karşıya kaldığımız tam bir kıyamet, türü, modern endişelerimize hiç benzemiyor. Çünkü, önceki, ahlak çatışmalarımızın bir tarafında iyi

ya da kötü felsefi, bilimsel, biyolojik, toplumsal birtakım inançlarımız vardı. Yani, bir taraf neden özgürlükten ya da neden gelenekten yana olduğunu bir dünya görüşüyle ifade ediyordu. Şimdi, böyle değil! Hayatımız bir kâğıt oyunu partisine dönüşüyor! Tabiat, Tanrı ve insanlık'ın tamamen dışında bir boşluğa yuvarlanıyoruz!

Refahın ve demokrasinin gelişimi bir anlamı olmayan bomboş özgürlüklerin yolunu açtı. Bugün batıda cinsiyet dahi tehlikede. Bu, özgürlük arayışının, bir sonucu mu? Cinsiyetin ortadan kalkması özgürleşme mi? Gençlerin bütün hayat ve hayallerinin hür ve diskolarda düzenlenmesi, özgürleşmenin sonucu mu? Tek tek nerdeyse her bireyin bir psikiyatrist sahibi olması ve düzenli hap kullanmaya başlaması, demokrasinin, özgürleşmenin sonucu mu?

Batılı toplumlarda, özellikle Amerika'da "haplara" karşı büyük bir muhalefet var. Ancak, muhalefet bilimsel dergilerle sınırlı, siyaseti hiç dert edinmiyor. Çünkü siyaset, ülkesine taşıdığı zenginliklerle bir dünya imparatorluğu kurdu, umurunda değil "insanlık" Bu imparatorluğun zaafları, çürümesi, insanoğlunun neslini kuruttuğuna dair hiç konuşulmuyor. Herkesin "sorunu" kendine diyor, bireyin sorunlarını "kişisel" buluyor ve "toplumsal alanı", bu işe karıştırmıyor.

Neden bilim adamları, tamamen haplarla yaşamını idame ettiren bu toplumu "siyasi" olarak tartışmıyor. Sorun da burda. Başka tedavi yöntemlerini savunanlar, büyük kamplar oluşturuyor, dernekler kuruyor, ama hiçbiri gelinen bu noktayı "siyasi" olarak değerlendirmiyor. Batı toprakları büyük bir kliniğe döndü. İlaç şirketleri dünyanın en büyük tanrıları gibi. Yeni bir din gibi bu muhteşem kliniğin psikiyatristlerini ilaçlarıyla yönetmekte. Ama neden, kimse ağzını açıp, demokrasinin, refahın büyüyüp büyüyüp, büyük bir psikiyatri kliniğine dönüşmesinin siyasi anlamları üzerine konuşmak istemiyor.

Üstelik psikiyatristler, şuurunu, beynini, düzenini kaybetmiş bu toplumda herşeyi görebilen, herşeyi çözebilen büyücü-

lüklerinin kendilerine verdiği statüden çok memnunlar, tarihimizin en büyük tarikatını, en büyük kliniğini ilaç şirketleriyle ortak yönetiyorlar!.

Psikiyatristler hapları neden çok seviyor? Başka tedavi yöntemi denilen, psikoterapiler, yıllarını mı alıyor, onlar da kısa yoldan kar, kısa yoldan iş deyip, ucuzundan hapı mı seçiyor?

Bu psikiyatristlerle bu kasvetli geceden sabaha çıkmamız mümkün değil. Hapın seçilmesi kötü birşey değil, hapların din olduğu bir dünyaya girdik ve leblebi gibi kullanılıyor ve kısa yoldan her saniye kullanılıyor. Yerkürede insanoğlu bugüne değin başka hiçbir şeyin peşinden bu kadar büyük bir taleple koşmadı. Bu haplar, bilinen tüm tarikatlar, bilinen tüm imparatorluklardan daha büyük kitleler topladı. Gelmiş geçmiş tarihin en büyük dini oluştu.

İnsanoğlunun beyni, kalbi ne oldu da, birden bire patlak verdi, dağıldı. Bu kadar ağır bir karanlığı kim düzenledi?

Her insan, bir toplum içine düşer, bir kültür, bir düşünce, bir gelenek, bir sokak, bir aile, siyaset, bir dünya görüşü içine doğar. Yani, çevresinde olup bitenlerle şekillenir. Sosyoloji, psikoloji, pedagoji, yüzyıldır bireyin yetişmesinde en etkin şeyin, çevre olduğunu, insan yavrusunu çevrenin yetiştirdiğini söylüyor.

Yıkıcı soru bu.. Yaşamak için çevremizle, dertleriyle bütünleşmek, birleştirici olmak zorundayız. Haplar hemen devreye giriyor, hastayı çevreden kopartıyor. Çevredeki siyasetten, kültürden, arkadaştan, şarkıdan, sokaktan, aileden kopartıyor. Çünkü hastalanan çevre! Bu cehennemi yazacak yeni bir Dante lazım. Bu çevre hastalığı bulaşıcı. Bireyi problemli çevreden kurtarmak gerekiyor, psikiyatristin bildiği başka da birşey yok. Bu çevreyi değiştirmek, tartışmak için zamanımız da yok, çevreye karşı, kültüre karşı söyleyecek bir lafımız da yok, ne güzel, haplarla; çevre ne denli boktan olursa olsun, beyin kimyası herşeyi hoş görüyor. Siyaseti hoş görüyor, kaldırımları hoş görüyor!

Psikiyatrinin, hastayı çevreden kopartmak dışında, bildiği ikinci numara, hastanın kendine güvenini sağlamak. Bireyin kendi başına ayakta durmasını imkansızlaştıran yine sosyal sigorta kurumları, siyaset, hukuk, aç kalma, yalnız kalma korkuları. Güveni sarsılan bireyi haplarla kurtarmanın imkanı yok. Kendiyle savaşabilmesi için haplarla biraz zaman kazandırılır, o kadar. Birey, öfke, nefret, panik, nöbetlerine girmeden etrafına sakince bakabilsin, o kadar. Sakinliği sağlayacak haplar.

Ama, haplar kendine güveni sağlayamaz, kendine güveni, yine geliri, sigortası, açlığı, dünya görüşü sağlayacak, ancak, hiçkimse, sigortayı, açlığı, siyaseti tartışmaya yanaşmıyor. Bütün bu tartışmaların hepsi yasak, ancak, hapların kullanımı "özgürce"!

Ve hasta, sigortalarını, istikbâlini, mesleğini düzenleyecek gücü kendinde bulamadığı her zaman kısa yoldan hapların üstüne saldıracak. Haplar, kendisini ve çevresini, düşünmemeyi, görmemeyi öğretecek. Tabii ki, genç bir çocuktan bütün bu lanetli ve imkansız dünyayı değiştirmesini bekleyemeyiz. Genç bir çocuk da bu lanetli dünyayı değiştirecek gücü kendinde bulamaz, o halde unutalım dünyayı. Haplar, imkansızlığı unutturmaya çalışır. Çevreye ve kendine güvensizliğe hakim olan "imkansızlık", mutlak umutsuzluktur.

Oysa birey hemen eğlenmek ister, hemen cinsel haz, hemen gülmek, neşelenmek, yarına, plana, projeye, geleceğe, bir dünya görüşünün tartışılmasına ayrılacak zamanı yok. Kararlı, iddialı ve sabırlı olmak komiktir. Olmayacak dualara amin demek aptallık, nedir ki, işte sur dibindeyiz, güzelleşiyoruz.

Yani psikiyatristler haplarla, bireyin önce çevresini devreden çıkartır, sonra kendisini... Velhasıl, insanın kendisini düşünmesini yasaklarız. Dışardaki hayatın içimize girmesine, içimizdeki hayatın dışarı çıkmasına mani oluruz.

Duygular, dış dünyaya duygu alışverişleriyle oluşur. Hayal gücü içimizdeki ilahi dehadır! Hayal gücünü neyle güçlendireceğiz? Haplarla! İnsanoğlunun soylu ideallerini nereye koyaca-

ğız, boş ver, şimdilik haplarla idare et. Algılarını, duygularını, akıl yürütmeni, düşünmeni neyle harekete geçireceğiz, boş ver, haplarla beyin kimyanı düşün.

Ve artık psikiyatristler, organlarınızı keser gibi, umut, acı, sevinç, zevk, nefret gibi duyguları duyar duymaz, bunların hoş duygular mı, kötücül şeytansı duygular mı olduğuna karar verip, hemen ameliyata alıp, kötücül duyguları, iğrenç iblisler gibi kesip atıyorlar.

Sevinç ve acı duyguları arasında ayrım yapıp, kötücülleri öldürmek onların hakkı. İptal edilen, yok edilen insanoğlunun ta kendisi! İnsanoğlunun kendisini tanıması için duygularını tanıması lazım, iptal edilen bu duygularla, bir insan kendini nasıl tanıyabilir?

Diyelim Cavit Çağlar; adı milyarlarca dolar hırsızlıklara karıştı, adamın bir gün vicdan azabı çekmesine doktorları dayanamadı, içti hapları, senden benden mutlu!

Psikiyatrist gencin başarmasını da ister, artık neyse kafaya taktığı genç, şöhret, para. "Uzun yol" eğitimi, "meşakkat" eğitimi, haysiyet eğitimi, çaba eğitimi verecek derin, geniş bir kültürden ne ailesinin, ne psikiyatristin haberi var. İsa'nın Dağdaki Vaizi Hristiyanlarca en çok ezberlenen sözleridir: "Dar olan kapıdan giriniz, çünkü hayata götüren kapı dar ve yolu sıkışıktır ve onu bulanlar azdır..."

Taşrada yaptığım konuşmalarda, "eski uygarlıklar gibi kapitalizmin de öznesi gençliktir", diyorum, "şarkısı, türküsü, güzellik anlayışı, tüketim hedef kitlesi gençlik. Tüm gençler 17-25 ya da en fazla otuz yaşına kadar ne yaşanacaksa yaşamak istiyor, herşeyi acil ve hemen istiyorlar. Kapitalizm bize kırkında, ellisinde mutlu olmayı öğretmez, sabırlı, derin insanlara mal satmak zordur. Etrafınızı ve mesleğinizi öğrendiğinizde kırkına varırsınız, herşeyi daha anlamlı gören bir dünya açılır önünüze..." dediğimde, salonun tümü kahkahalarla gülüyor. Ben ciddi söylüyorum, onlar gülüyor. Kırk yaşına hiç inanmıyorlar. Bir mesleği öğrenmek 15 sene alır demek, gülünecek bir şey mi?

İmkansızlığı ve mutlak umutsuzluğu ancak yavaş yavaş öğrenip, yavaş yavaş biriktirerek çözebiliriz!..

Haplanmış insan için erkek olmak, dişi olmak farketmez. Özgürlük istemi birşey ifade etmez. Hem kendinin, hem çevresinin hem Tanrı'nın hem hakikatın yerine haplar geçmiştir. Haplanmış, insan için müzik, resim, edebiyat, hepsi insanı sadece meşgul eden, sadece oyalayan gürültü ve karaltılardır.

Bu uzun, idealist ve namuslu yolu gençliğe gösterecek olan yazarlar, öğretmenler, çevresidir. Haplanmış bir insanın ruhuna ahlak ve edebiyat yeniden malzeme sağlamak zorunda. Yazarlığın şöhretle, çok satmayla vakit geçirecek zamanı yok. Hayal gücüne kelimelerle sızmalıyız. Kelimelerle seviştiğimizde tırnak izi bırakmak isteriz göğsünün üstünde. Bir diş izi kalsın boynunda diye adı geçen yazarlar ve holdinglerle kıyasıya savaşa girmek zorundayız. Çünkü biz edebiyatı karşılıksız sevdik. Geçmiş büyük yazarların bizlerin ruhunu ısırıp dişlediği gibi, onların da ruhunda morumsu bir iz kalsın kelimelerden. Bizi büyüten soylu yazarların ahlak suyuna banıp banıp kelimelerimizi hayalgücüne sızmalıyız gençliğin.

Bu lanetli ve imkansız dünyada tek ve çok büyük bir şansımız var. Hayal gücünü güçlendirmek. Hayatı tatlılaştıran ve yumuşaklaştıran iğde kokularına Tanrımızın evi gibi bakmalıyız. Duygu alışverişleriyle hayal gücünü yepyeni ideallerle tazelemeliyiz. Kelimeler heyecanlanma yeteneğimizi bize geri verecek. Ustura biler gibi kötücül düşlerimizi bıkıp usanmadan her gün onlar kesip yokedecek. Duygularımızın alevi aklımıza düşünmesini öğretecek. Sizi hayata sürtecek, hayata bize sürtüp yeniden ateşi bulacak, sinirlerimize kıvılcımlar, karıncalanmalar gönderecek, çimenlerin sütü gibi. Anneyi, sevgiliyi yeniden binbir güzelliğiyle, acısıyla, ağusuyla yazmak zorundayız. Çevremizle, kendimizle, insanlıkla savaşımız bu yüzden. Kandil gibi bitmeyen ruhun ateşini, duyusal zevklerini bize kelimeler öğretecek. En sert heyecanları kelimelerden öğreneceğiz. Edebiyatın kutsallığı burada. Edebiyatın ahlakıyla oynayamayız, çü-

rütür, yıkarız insanların kalbini. Kelimelere hile yapıp, kantarın ayarını bozduğumuzda gençlerin tutunacağı bir tutam ot, bir ince dal bırakmayız. Hayalgücü, psikiyatristlere ve haplara karşı en büyük silahımız. Edebiyatın oldum olası varlık sebebi, insanlığın hayalgücünü beslemektir. Meyveleştirmek, kirazlaştırmak, cennetleştirmek. Uçsuz bucaksız deryaların derin yeşilliğini hatırlatmak. En uzak denizlerin laciverdine banıp banıp hayalgücünü büyütmek. Kelimelerin kalbini çapkınlıkla çalabilmek için, sırrını çözebilmek için, onları istediğimiz ilahi uygunlukta kullanabilmemiz için, sol mememizin altındaki bu cevahire çok güvenmeliyiz.

İnsandan haya gücünü alın, geriye sadece değnek kalır. Değnekler şöhret, çok satmak, meşhurluk ister. Bizler, tarihten, toplumdan acı derslerimizi aldık ve korkarak terbiye edildik, çok ağladık mezar taşlarına sarılıp. Ölünceye kadar tek derdimiz var artık: Hayallerimiz. Ütopyalarımız. Asla vazgeçmeyeceğimiz dünya görüşümüz. Kardeşlerim, bizim, bir insanın dünyayı dönüştürme arzusunu elinden kimsenin almaması için savaşan bir dünya görüşümüz var.

Yapay bir ahlakla, ekran trafikleri, holding pazarlamalarıyla edebi bir ahlak kuramazsınız. Yapay süt tozu, bebe mamasının tarihe karışması gibi, edebiyat ruhun tepkilerini sahici ve dosdoğru gerçek bir ahlaktan almak zorunda. Edebiyat tarihinin en büyük savaşına hazırlanıyor. Boşluk yaratan, şebekleştiren beyin kimyasına karşı, kelimelerin kutsal düzeni! Dostoyevski, Şekspir de yanımızda, yeşil sarıklılar da. Kelimelerin gücü, güzelliği. Şiir, roman, gecelerin süsü gibi hikâyeler. Sevgilinin kirpiklerinden, aydan mehtaptan inadına resimler. İnadına aşk, inadına başkaldırı.. Hayal gücü içimizdeki dehadır. Hayal gücümüz bizden, evrenden büyüktür. Bu hapları, bu holdingleri yenecek adam, hayal gücümüzdür!

Genç yazar kardeşlerim. Hepinizi hayallerimizi beslemeye davet ediyorum. Beyaz kâğıtlarınızı daktilonuza yerleştirin. Cephemiz yine çok büyük, derdimiz yine dünya kadar, konu-

muz yine insanlık. Hiç değilse, yaz yağmurlarını duyacak bir nöbetçi kalsın aramızda. Bu devasa karmakarışık gürültüde, tomurcukların pırtlayışını duyacak bir bekçi kalsın daktilonun başında. İnsanlığın nöbetçisi gibi. Harbiden büyük savaşına hazırlanıyor edebiyat. Karşımızda ilaç şirketleri, psikiyatristler, reklam şirketleri, holdingler! Bizler, Kleopatra'nın Leyla'nın kanına, gözyaşlarına bandırılmış bu soylu kelimelerin gerçek mirasçılarıyız. Dervişin bir tası vardır onunla yer, onunla içer, onunla uyur. Bizim tasımız kelimelerdir. Tas tas kelimelerle tarihin, insanlığın ağularını, zehrini, tasalarını içip içip, yalınayak yalınkılıç savaşacağız!

Hendekler kazıyorum kelimelerle, mancınıklar hazırlıyorum. Kendimi, hayatımı, edebiyatı ve Türkçeyi anlamak için.. İnsanlığa ve hepimizin çığlığına onurla kardeş olacak kelimeler düşlüyorum. Kayıtsızlık ölümüne çakılmış bu uzaylı yaratıklar gibi holding yazarları, gururu yeniden duysun, incinme duyguları oluşsun, acı duygusunu yeniden tanısın, hüznü öğrensin, diye, sürecek, beyaz kâğıtların ve kapkara daktilo seritlerinin savaşı!

Yazmak, ruhun sırlarını başkalarına açma aşkıdır. Ruhunun sırlarını holdinglere peşkeş çekenlerle işimiz olmaz, holdinglere pazarlanıyorsa "ruh" olmaz, "ahlak" olmaz. Tezelden, çabucak, ahlaka, çevreye, kendimize, kırlara, mehtaba, güzel sözlerimize dönmek zorundayız.

Düşmanımız çok güçlü. Haplar tam bir keramet ve tam bir mucize. Bu haplar, yeni bir din. Görülmeyeni gösteriyor, kilitlenmişi açıyor, içine kapanmışı coşkudan kudurtuyor, intihar eşiğini yeniden canlandırıyor, İsa gibi, dokunduğunu kurtarıyor. Büyük müjde, bu haplar. Husumeti, nefreti, kini, karamsarlığı anında ortadan kaldırıyor. Baylar bayanlar, bu gördüğünüz haplar, boşlukta kanat çırpan melek gibi yapıyor sizi, yanında bir de "hoşluk" veriyor, yanında üç tane de kayıtsızlık veriyor. Baylar bayanlar, bedensiz, çevresiz, kültürsüz, sorunsuz, boş bir plastik bidon gibi mutlu yapıyor sizi, yanında ayrıca hürlük

ve özgürlük veriyor! Kim sarılmaz bunlara. Hayatın tüm kabuslarını anında yok eden bu haplar, bizim gibi çürük çarık insanların derdine peygamber gibi koşuyor. Yapışkan, koyu, bulaşıcı karanlığımızı anında yok ediyor, pırıl pırıl.

Anneler, babalar, çılgın çocuklarınızın sorunlarıyla üzülmeyin, haplar bir melek gibi yapıyor onları...

Ama ben, bu mucizevi haplardan daha güzel, daha etkili, daha vurucu, sarsıcı, yazarlar ve kelimeler tanıyorum.

Yaşam, bir insanlık fiyaskosuna dönüşüyor, haplanmışlar da bir yaşam taşır, ağırlığı, boyu posu, kimliği var, ama bu yaşamı asla tanıyamaz. Kim olduğunu bilir gibi, ama, gibi gibi, konuşur. Herkes etrafında çığlıklar duyuyor, ama ne olduğunu, kimin olduğunu bilemiyor. Bildikleri tek şeyi kimyaları söyler, telkin eder: "Ne olursa olsun, korkulacak birşey yok" diye teskin ederler. Kuşkunuz olmasın bir de her türlü buyruğu yerine getiren köpeklerdir, hemen baştan çıkacak kolaylıkta, herkesi beğenen kolaylıkta, tepkilerin ve reklamların oyuncağı olurlar!

Kelimeler de böyle güçlüydü bir zamanlar, gür ağaçlar gibi sert kabuklu saçları vardı, kim okursa hayranlıkla ağzımızda meyve şekeri gibi erirdi. Şimdi, kelimeler de güçsüzleşti, her yerde, herkes tecavüz etti onlara. Herşeyden korkuyorlar, ödleri kopuyor, artık kelimeler de uyuyamıyor. Bir başkasının gözlerine içine bakmaya cesareti kalmadı. Bir süslü, cici elbise giymeye çekiniyor, hepsi panik içinde. Neyin ne olduğunu, Tanrı'yı, tabiatı, insanı, yazarı, karıştırmış, şaşırmış durumdalar. Bugünlerde kimsecikler bakmıyor yüzlerine, yine de hiçbiri intihar etmedi, umutsuzluğa kapılmadı. Çünkü bu soylu kelimeler, asırların, tarihin aklını başından aldı. Dünya sahnesini bunlar süsledi. Alın yazımızı onlar yazdı. Sevda uykularımızı onlar gördü. Ne yazarlar gördü, şimşekleri bulutların arasından duvak teli gibi alıp yüreğimize koydu. Evrene, Tanrı'ya, tabiata dair ne biliyorsak, hangi düşü görüyorsak bugün, bütün bu duygu taşkınlıklarını onlar yerli yerine itinayla koydu. Yetmiyor yine de...

Bu büyük pazarda, solmuş ve değerini yitirmiş gibi bir kenara fırlatılmışlar, çöpten kâğıt toplayan sefil çocuklar gibi, birkaç adam, üstüne balgam tükrükleri, kusmuklar, fırlatılmış bu çöplüğü karıştırıyor, kitapları karıştırıyor... Ruhumuzda gerçek bir parçalanma... Hepimizde bir panik, tarih, felsefe, yeniden yazılıyor, bu eski kitaplar işe yarayacak mı? Eskimiş kütüphaneler işimizi görecek mi?

Dünya edebiyatının eşsiz çocuk klasiği Pal Sokağı Çocukları'nı hepimiz seviyoruz, kahramanı Nemecek'e hepimiz hayranız. Pal Sokağı yine bir mahalle savaşına hazırlanıyor. Boka, girişilecek yeni savaşın hazırlıkları içinde. Gereb, Boka'nın yanına gelir: "Buraya eski bayrağımızı getirdim" deyip, cebinden buruş buruş olmuş küçük eski bayraklarını çıkartır...

Boka: "Hayır, biz bayrağı düşmanın elinden savaşarak alacağız. Eğer başaramazsak, zaten o eski bayrağın bize hiç gereği yok!...

EDEBİYATA GİRİŞ DERSLERİ

Konu: Cyrano!

Yüz yıl önce tarihler 1900'ü dönerken, Fransa'nın en meşhur adamı Cyrano de Bergerac'ın yazarı Edmond Rostand idi. Aynı yıllarda Fransa'da Dreyfus davası sürüyordu. Ama edebiyatçılar, gazeteler, halk, Rostand'ı konuşuyor. Yediği, içtiği, giyindiği, söylediği herşey halkın ağzında. Cyrano de Bergerac yeni sahnelenmişti. Dünya edebiyatı sanki romantizmi yeni keşfediyordu, bu denli naif ve bu denli kutsal imgeler, kılıç, şiir, aşkı bu denli sarhoş edici şekilde hiçbir yazar bir araya getirememişti. Oyun hızla başka dillere çevrildi. Uzak ülkelere kumpanyalar. Hatta İstanbul'a dahi geldi, ancak oyunun kahramanının uzun burnu, Abdülhamit'in burnunu andırıyordu, izin verilmedi!

Cyrano, Don Kişot, Hamlet, Raskolnikov gibi dünya edebiyat tarihinin "hazret"lerinden. Aşk mektubunun üstündeki gözyaşlarını, seni yazmak ne zor Cyrano! Aldığın yaraları taşıyor hâlâ yazarlar. Nükte, alay, şiir, kılıç, düello, yoksulluk, gurur ve aşk. Bunlar için, bütün coğrafyalarda paranın, şöhretin saltanatına karşı hâlâ senin tiradların okunuyor Cyrano: "İstemem eksik olsun!"

On binlerce kez sahnelendi. Ancak, Fransız halkının bu oyuna düşkünlüğü çok zaman sonra alaya dahi alındı. Nerdeyse bizim "Malkoçoğlu" filmlerine döndü.

Her eserin konusunu, halk, Tanrı, insanlar, eşyalar, vs. oluşturur. Cyrano'nun konusu ise: "Edebiyat"tır. Eser, edebiyatın ne olduğunu ve temel kavramlarını işler. Son sahnede, sevgilisi Roxana'nın, manastır bahçesinde akşam vakti işlediği gergefinin üstüne düşen yapraklar, bu oyunda "Azrail" rolünü oynar. Bu oyunda çapkınlık, sevişme, buluşma hiç yoktur, hepsinin rolünü "yapraklar" üstlenir.

Genç edebiyatçı için Cyrano'yu okumak askerlik hizmetidir. İşgal kuvvetlerine (medya yazarlarına) karşı savaşmak için edebiyatın haleti ruhiyesini, doğuş sebeplerini, varlık sebebini en iyi anlatan bu naif, romantik şaheserdir!

Yapraklara hayranlığımızla eğlenmeyin. Onların bir sonbahar günü, rüzgârla hayranlık verici son uçuşlarında nefes kesici akrobasileri hüznümüzü kırbaçlar. Duygu ve hayallerimizi, insanlığın bayrağı yapan yaprakların bu son süzülüşleridir. Ağacından firar eden, kendini ateşe, bilinmeyene atıveren yaprakların havadaki "s" kıvrımları sevgilinin dudak çizgileridir. Rüzgârın nereye savuracağını bilmeden korkusuzca boşlukta raks edişleri edebiyat'ın cennetidir! İnsanlar, mal, para, mülk sahibi olmayı ister. Edebiyatçının mülkü sadece bu yapraklar! Bir imge olarak edebiyatın hazineden sorumlu bakanıdırlar. Rüzgârda kendini boşluğa umarsızca bırakışı ruhun en güzel en isyankar süsüdür!

Cyrano'yu eşsiz bir klasik yapan, hâlâ insanoğlunun ruhunu kamçılamasının sebebi: "güzel sözler"dir. Cyrano için güzel söz; "hayatın anlamı, hayatın tadı." Zeki ve ince ruhlu insanların büyüleyici sözlerinden güzel ne vardır dünyamızda. Güzel bir söz, çoktan hayatımız için lüks oluverdi. Oysa mutlu hayat dediğimiz şey, bizi övmüş, okşamış, şımartmış güzel sözleri topladığımız gizli sandıkların ta kendisidir. Güzel sözlerle okşanmamış bir kadın, canlı bir cenazedir!

Kanımızın sıcaklığı, sinirlerimizin titreşimi sabah akşam bir güzel söze muhtaç! Güzel sözler neden aşırı duygusallığın konusu oluverdi. Modern topluma nefretimiz, sert eleştirimiz bu, bir güzel söz sahibini artık melonkolilikle suçluyor, aşırı incelik, başka, ilginç, tuhaf bir yere doğru uzaklaştırıyoruz. Estetik ameliyatlar, ölümcül diyetlerle, topluca bedenlerine işkence eden kitleler, bir güzel söz öğrenmek ve söylemeyi neden hiç dert edinmiyor. Bedenimize nitelik katan bir güzel sözdür. Belki de çağımızın depresyonları, psikiyatristlere koşturmaları bir güzel söz eksikliğinden.

Birden aklıma geliverdi işte, divandan: "Bahçeler bezendi, çimenler süslendi/ Sevgiliden geliyorum haberini/ benden önce bu bahçeye kim getirdi!"

Bir zamanlar insanlar canlarını güzel sözlerle korur, bedenlerini kötülüklerden güzel sözlerle kurtarırdı. Zerafet, sanat, nezaket ancak güzel sözlerle mümkündü. Bir zamanlar neden insanlar ölümsüzlüğü güzel sözlerde ve onların ince hikmetlerinde, okşayışlarında aradı? Kalbimizi saran bir güzel söz, göğsümüzün üstüne bastırdığımız sevgiliden bir küçük pusuladır. Velhasıl bu amansız gerilla savaşında tek nevalemiz ve silahımız sadece çürümüş yapraklar! Allah kimsecikleri kurumuş yapraklardan, bahçelerden, uzun yürüyüşlerden, güzel sözlerden eksik bırakmasın. Hayatımız için çok sert tedbirler alın, birkaç güzel sözü kalbinize bastırın!

Roxana, oyunun kadın kahramanı, iki sevgilisine rağmen ömrünce bir erkeğe dokunmadı, ölen sevgilinin aşk mektubunu yaşlanıncaya kadar kalbinin üstünde sakladı. Güzel sözlere düşkünlüğüyle zerafet ve nezaketin timsali, bu güzel sözleri derin bir sır, dünyanın en büyük hazineleri gibi "taşıyışıyla" Fransız edebiyatının, romantizmin baş kahramanı oldu! Genç edebiyatçıların ne zaman ruhu çalkalansa, sokaktaki bütün kadınları Roxana gibi görür. Roxana, saf, temiz, pırıl pırıl bir aşk ve yüce fedakarlık! Genç yazar, genç şair, duy sesimi, sokaklarında kelime güzelliklerini kahramanlaştıracak tek bir Roxana kalmadı!

Roxana'ya aşık iki erkek, biri Christian, diğeri gizlenmiş sevgilisi: Cyrano! Christian çok yakışıklı, Cyrano çok çirkin. Cyrano aşkına ebediyyen karşılık alamayacağını bilir. Christian'a yalvarır: "Sen bana güzellik ol / Ben sana ruh olayım!"

Güzel yazılar, güzel sözler toplumun ruhudur! Göklerden bir güzel söz için ayrıldık. Tanrı'nın yanından, birbirimizi okşamak, iltifat, şımartmak için uzaklaştık! Yazarların geceleri gidip gidip ziyaret ettiği bir kavmi var. Kara toprakla sevişen. Kara saçlarını tarayıp uzun selvilere dayayan. Çekingen, utangaç,

gizli, gecelerin ülkesi. Ağır yükler taşır gibi kararan havayla inliyor gibi. Et deri kalmamış, üzüntü, sıkıntıdan kararmış akşamlar. Sözün kabarık coşkusu olmasa, bu sert, bu demir paslı keskin perdesi akşamların. Akşamlara yarı sarhoş koşan kimlerdir? Tam vazgeçerken bu dünyadan bizi alıkoyan kimin dudaklarından dökülen sözlerdir.

Hayatı, ruhumuzu güzelleştiren, ey güzel sözler! Sizleri kimler yazdı! Ne çok yazdı! İnsana hoşça vakit geçirtmek, şeytanları, boğucu sıkıntıyı taşlamak, bu hüzün tadlandırıcısı, bu duygu lezzeti, bu hayal gücü kimlerin? Durduk yerde büyük bir sevinç yaşamak için, durduk yerde zevkten deliye dönmek.. Kaç insan içimizde sandıklarında saklıyor bu sözleri. Ruhumuzu büyük ve eşsiz yüce bir manzaraya çeviren bu sözlerle içimizde kaç kişi gece gündüz yatıp yatıp kalkıyor. Aşksız geçen tek bir akşamı nasıl kaldırır bu kalabalıklar!

Cyrano, eşsiz, meşhur uzun burnuyla bir çirkinlik abidesi! Aşağılık komplekslerinin en fecisi. Dalga, daşşak geçenlerin efsanesi! Halkın alayları motor gibi makine gibi ara vermeksizin dalgasını geçer. En sağlam ruhları bile paramparça eden bir halk faşizmi. Yalnızlığa itilir. Başına her an kakılan bu bedeni kusur, hayatı için her saniye ona hatırlatılan ne büyük bir tehlike. Osmanlı orduları başkomutanı Enver Paşa'nın boyu fazla kısaydı. Atatürk"ün boyu kısa, sesi inceydi. Bir yığın aşağılık, alçak ve namussuzla her an uğraşmak zorunda! Burnunu, iğneleyici, zehirli sözleri ve kılıcıyla ölünceye dek korur! Çirkinliğini, kılıcı, şiiriyle maskelemek ister. Cyrano, basit, mıymıntı, şöhret düşkünü, burjuva özentisi insanları hiç sevmez. Onunla başedecek güçte şair yok. Şairliğiyle soylu değerler ifade eder, çirkinliğini unutturup, saf, temiz, yüce bir erdemle özdeşleşmek ister. Ama bu büyük kargaşa, çelişki, çözülemeyecek bir büyük trajedi, çünkü ne denli yüce sözler söylese, burnu her zaman o güzel sözlerine çelme takıp yine alay konusu oluyor. Gülünç, iğrenç, korkunç bir burun sahibinin soylu duyguları dile getirmesi, o burnu kendine bağışlayan Tanrı'ya karşı bir isyan,

zaten Allah'a inanmaz. Burnunu gözlerden hiç saklayamaz. Gizlenemez bu çirkinlik, Cyrano'yu korkusuz ve çok amansız bir şövalye yapar. Sözleriyle başka bir bedene girmek zorunda. Durmaksızın soylu sözlerle pis, çirkin, basit insanlarla dolu bu hayata karşı koymak zorunda. Bu korkunç burun Cyrano'yu çıldırtmıştır, bu bedensi cinneti, büyük bir zekanın ürünü, incelmiş söz oyunlarıyla aşmayı dener!

Cyrano'nun kendi burnuyla dalgasını geçtiği tiradlar inanılmazdır, çirkinliğini korkusuzca tasvir ederken bulduğu söz oyunları, edebiyat tarihi için eşsizdir: "Yaptırın ona bir küçük şemsiye / Yazın fazla güneşten rengi solmasın diye!" "Ey burun, bütün cihanda / Seni nezle edecek güçte tek rüzgâr bulunmaz!" Yine kendine şöyle seslenir: "Mösyü kibarsınız muhakkak / yoksa imkanı var mı cumba sahibi olmak!"

Çok şiddetli, acı verici, ruh azaplarından doğmuş bu cümleleri, dalgasını geçenlerin yüzüne karşı, meydan okuyarak söyler ve son cümlesi: "Ancak, bana böyle şakalar yapamazsınız / Çünkü karşınıza çıkar / Bergerac'ın kılıcı!!"

Edebiyat, yüce olanla bayağı olanın çatışmasından doğar! Ancak, yüce sözler söyleyen ağzının bir santim üstündedir o bayağılık abidesi çirkin burun! Kendisine yaptığı bu ağır şakaları zevkle okuması, gücüne güç kadar. Cyrano zeki lafları, zarif buluşlarıyla dalga geçenleri denetim altına alır, susturur. Sanki çirkin burnu onu, soylu duygularla büyük bir başkaldırıya hazırlar. Basit, budala insanlara karşı bir isyan düzenler. Kendisini çıldırtan çirkinlik, burjuvalara karşı savaşının bayrağı olur. Ya da iç rahatlığını bulabilmek için, herkesten önce itiraf, teşhir edebilmeli bir insan. Haysiyet sahibi insanlar, çirkinliklerini görmeden, başkalarına ateş açamaz. Ve sanki, gözünün önünden bir an gitmeyen bu çirkinlik, onu sürekli, güzel, soylu, zeki sözler söylemede talim sahibi, uğraş sahibi, kendini aşmak zorunda bırakır. Çirkin burnu, onu şiddetli bir radikal yapar. Yani, en ulaşılmaz yere, bu burunla hiç girilemeyecek yere, romantizmin kalesine tırmanır. Edebiyatın gizli anahtarını

saklandığı yerden bulup çıkartmıştır: "Gurur!" Çirkin burnu, Cyrano'yu başkasından, halktan dışarı koyar, tek başına bırakır, orijinal bir yalnızlık, burnuyla yalnızlığa itilmek istenir. Kalabalık içinde onurlu insanlar gibi yaşamak bir yana, kalabalıklara "onur" dersi verir, herkesle durmaksızın savaşmak zorunda kalır. Bir bayağı komiklikten, inanılmaz bir tragedya yaratmak zorunda. Zaaf, edebiyatçıyı coşturmakla, zaaf edebiyatçıyı azdırmakla kalmaz, zaaf, yüce erdemin en kuvvetli ilacı olur ve basit ve zavallı kitleleri kılıcıyla yararak en imkansız tepeye tırmanır: Edebiyat tarihinin en romantik kahramanı, bayrağı, insanların en çirkini Cyrano, olur!

Kılıç ve üstün söz yeteneğiyle korkunç çirkin burnunu aşan, Cyrano bu zalim burunla yalnız sevdiği kız karşısında utanır! Canıyla, bedeniyle sevgilinin önüne çıkamamak. Şerefi için meydan meydan dövüşen Cyrano, aşkı söz konusu olunca bir korkak gibi davranır. Çirkin burnu yüzünden yüz kızartıcı bir suç işlemiş gibi saklar kendini. Bu radikal romantik, aşktan darbe üstüne darbe yer ve ebediyen sözlerinin arkasına gizlenmeye karar verir. Bu soylu fedakarlığı bir hayalperestlik değil, edebiyatın amacıdır bu, gizlenmek. Cyrano'nun kalbinde bitmeyen bir düzensizlik kol gezer. Çıkıp dobra dobra konuşamamak, hayatın en katı gerçeği. Ne söz, ne şeref, ne kılıcı bu utancı örtemez. Ama inatla aşkının üstüne gider, aşk savaşından bir saniye kaytarmaz, gizlendiği yerden ömür boyu mektuplar yazar.

Sevdiği kız Roxana kuzenidir, çocukluğundan beri tanışırlar. Roxana, Cyrano'yı ağbi bilir. Bir gün Cyrano'dan, kendisini Christian denen yakışıklı çocukla tanıştırması için yardım ister. Sevgilinin ricası, emirlerin emridir. Başka bir çocuğu bulup elinizle teslim edeceksiniz, dayanılmaz çatışmalarla doludur Cyrano'nun ruhunun!

Cyrano, yine, burjuvalara, şiiri ve kılıcıyla meydan okuduğu bir gün, Christian sürekli onun burnuyla dalgasını geçer. Bu inanılmaz bir meydan okumadır Cyrano'ya. Cyrano hangi cümleyi kursa, Christian karşısına geçip "burnun mu?" der, defalar-

ca. Etrafındakiler Cyrano'nun çocuğu asla affetmeyeceğini, doğrayacağını düşünür. Cyrano hayatında ilk kez kendine yapılan alaylara katlanır. Düz yakışıklı Christian'la başbaşa kalır ve Roxana'nın ona ilgisinden söz eder. Arkadaş olurlar!

Ancak, Christian çok tutuktur, konuşmasını bilmez, aşk sözcükleri bulamaz. Roxana karşısında rezil olacağını düşünür. Cyrano devreye girer, aşk mektuplarını kendisinin yazacağını söyler. Edebiyat, başkasının mektubunu yazmaktır. Christian'ın da çok sert bir karakteri vardır, Roxana, beni olduğum gibi kabul etsin diye diretir. Başkalarının yardımı, sözüyle sevilmesini asla kabullenmez. Ve Roxana'nın karşısına olduğu gibi çıkmaya karar verir, büyük bir hüsran yaşar.

Çünkü Roxana'ya sadece "seni seviyorum" diyebilir, Roxana ısrar eder: "hadi", "devam edin lütfen, büyüleyici, sarhoş edici sözlerinizi bekliyorum" der. Christian kekeler, tıkanır, söz bulamaz, yeniden ağzından sadece "seni seviyorum" der. Christian'ın bir cümle dahi kuramadığını gören Roxana'nın hayalleri yıkılır, aşkı biter. Sevdiği adamın bir boka yaramadığını düşünür. Bu dünya güzeli yakışıklı çocuğu hiç umursamaz, "ruhu da güzel olmalıydı" diye inat eder. "Benim tanıdığım Christian soylu, yüce, güzel sözler söyleyebilmeli" der!

Christian, aşkını kaybedeceğini anlayınca Cyrano'nun tavsiyesine istemeden uyar, bir gece, Roxana'nın penceresinin ardında, karanlık içine saklanarak, Cyrano'nun kendi ses tonunu taklit edip Roxana'yı mest etmesine izin vermek istemez, ama, itiş kakış içinde Cyrano, Christian'ı itip kendi rolünü oynar ve Roxana yeniden Christian'a aşık olur...

Christian mağduruyetini kabullenmez. "Beni olduğum gibi sevsin" diye diretir. Yazar, bu romantik idealist tabloda, Christian'ın şahsında insan asaletini çok sağlam resmeder. Çünkü Christian için mağduriyeti kabullenmek tüyler ürpertici bir aşağılanmadır. Bu yüzden asla Cyrano'nun suflörlüğünü kabullenmez. Modern toplum bize şöyle seslenir, mağduriyetini kabullenip, kendinizi acındırın, asla itibar talebinde bulunmayın, is-

teklerinizi ancak bu şekilde müzakere edebiliriz. Değil gurur, soğukkanlı görünmeniz dahi cezalandırılır. Modern toplum bütün insan yavrularına aynı yıkıcı merhameti gösterir, kendinizi acındırın, ağlayın, zırlayın ki, yardım edelim, der. Çünkü, gururu yıkarsanız öfkeyi de yıkarsınız. Öfke yıkılırsa "kutsal"ı da bertaraf edersiniz. Yani, beş kuruşluk yardım için insan ortadan kaldırılır. Şefkat talep eden, merhamet dilenen bir köpekler sürüsüne döneriz, soylu aşklar artık bizim neyimize!

Christian asla yardım talebinde bulunmaz. İnanılmaz sertlikte bir adalet duygusuyla Cyrano'nun karşısına çıkar, "hayır o aslında seni seviyor" diye diretir. Küçücük duygular üzerine düşünün. Küçük korkular, küçücük kuşkular, küçücük telaşlar. Düşünemediğimiz kadar çokturlar ve gün boyu yiyip bitirirler bedenimizi. Bize küçük dehşetler hazırlar ve en derindeki "egomuzu" parçalayıverirler. Çünkü, en derindeki sütun, "adalet" duygusudur. Modern toplum bize, yakın, yıkın, menfaatiniz için küçük hileler, yalancıklar, sahtekarlıklar yapın diye diretir, sebebi, en derindeki "adalet" duygumuzun yıkılıp, onların vahşi iktidarlarını kabullenmemizi sağlarlar. Bir insan ele geçiremeyecek, sahip olamayacak pahasına "adil" davranmalı. Bu yüzden Christian'ın ıstırabından derin zevkler alırız. Christian gibi çok yakışıklı bir gencin birkaç güzel söz beceremiyor diye, "mağdur" düşürülmesi de oyunun inceliğidir, ancak, Christian'ın bu mağduriyeti asla kabullenmeyişiyle, yüksek, asil bir sevgili olarak gözümüzde büyür. Cyrano'yu artık çok daha güç bir vicdan hesaplaşması beklemektedir...

Christian'la Cyrano arasında "hayır o aslında seni seviyor" kavgası ve çekişmesi başlar. Christian savaşta ölene kadar, iki aşık birbirine "hayır o aslında seni seviyor"u ıspatlamak peşindedir. Cyrano, Christian savaşta son nefesini verirken ona Roxana'nın aslında kendisini sevdiğini inandırmaya çalışır. Christian bu şüpheyi çözemeden ölür. Son nefesinde dahi Roxana'ya soru üstüne soru sorar, soruların hepsi, güzellik, çirkinlik üzerinedir... Christian son nefesinde Roxana'ya: "Roxana! Korkunç

çirkin bir adam olsam yine beni sever misin?" der. Roxana: "Evet" der... Ve biraz sonra Cyrano'ya: "Herşeyi denedim, onun gerçek sevdiği sensin" deyip, ölür!

Gerçek sevgili kim? Yüzü güzel olan mı, ruhu güzel olan mı? Tanrı'nın bu acıklı trajik eşitsizliğine edebiyat bir adalet mekânizması olarak devreye girer bütün kıtalarda! Bütün coğrafyalarda tarihin ilk gününden beri bitmeyen bir meydan savaşı verir edebiyat. Çirkinliğinden endişe duyan çaresiz her sevgiliyi yakıcı sözleriyle silahlandırır.

Edebiyatın en büyük savaşıdır bu. Tabiatın kendisine karşı girişilmiş amansız bir boğuşmadır. Tabiata karşı, tabiatın sert, acı, katı gerçekliğine karşı "sembolizm"i keşfeder. Çünkü sembolizm, bütün eşyanın rengini, fiziki görüntüsünü değiştirir. Tabiatın bütün tasavvurlarına iç dünyamızın rengini verir. Sembolizm, katı, çıplak, acımasız gerçeğe karşı, edebiyatın verdiği isyan hareketidir! Bütün eşyaları, evleri, davranışları, tabiatı, Tanrı'yı, akla gelebilecek herşeyi sil baştan gözden geçirir, edebiyat. İnsanoğlu'nun tabiata karşı en büyük ayaklanmasıdır sembolizm! Fiziki gerçekliği "linç" girişimi! Kabarmış sözlerle, taşkın, kırılgan bir duygu imparatorluğu kurar ve abartılı şarkılarıyla hepimizi içine alır!

Christian, İspanyollara karşı savaşa katıldığı günden beri Cyrano onun adına günaşarı ondan izinsiz Roxana'ya mektuplar yazar. Roxana, mektupların duygusal süslerine, derinliğine dayanamaz ve tası tarağı toplayıp kadın haliyle düşman cephesi içine dalıp, Fransız askerlerinin yanına gelir. Askerler, bir kadının nasıl deli bir cesaretle düşman cephesini aştığına şaşırır. Roxana'ya işte bunu sorarlar. Roxana, bu gücü, Christian'ın yazdığı mektuplardan aldığını söyler. Mektupların duygusal gücü Roxana'ya bir kahraman kuvveti, korkusuzluğu verir. Hiçbir zorlama, dayatma olmadan, incecik ve zarif bir kadını savaşa sürükleyecek denli coşkun bu mektuplar edebiyatındır. Askerler, sert görünümlü cephe içinde, topların, silahların yanıbaşında zarif, nazik bir kadın görünce şaşırır. Roxana'nın dantela-

sından çok duygulanırlar. Elişi, süslü, kadın işi bu dantelayı askerler fazlasıyla abartır, dantela bir nevi savaşın amacı olur ve dantelayı flamalarına bayrak diye takarlar! Güzel söz, kadın zerafeti, dantela, korkusuzluk ve aşk cesareti, Fransız milli estetiği olur! Roxana'nın dantelası, cephedeki rütbeleri, üniformaları aşıp, savaşa ince bir ruh katar. Romantizm burada had safhadadır. Yazar, kadın dantelasına dahi militarist bir anlam katar, dantela, savaş aygıtının bir parçası olur, çünkü, vatan için ölmekle, aşk için ölmek duyguları 19. yüzyılı sarhoş eden "romantizm"in iki büyük ayağıdır.. Vatan sevgisi, bir kadına aşk, içiçedir, işte bütün coğrafyalarda milli bağımsızlık savaşlarını coşturan "milli romantizm" budur!

İşte bu sahneler 1900'lü yıllarda Paris'in kibar kalabalıklarında duygusal infilaklara sebep oldu. Kibirli insanlar, yoksul insanlar bu duygusal patlamalarla Cyrano'nun aşkını kahramanlaştırdıkça, vatanseverlik de büyüdü. Ruhu soylulaştıran bu aşk hikâyesiyle edebiyat, büyük kitleler içine girerek tarihinin en büyük kariyerini yaptı. (Türk milli edebiyatında "aşk" ayağı çok eksiktir, kadın yerine, fedakar ana, bacı kahramanlar kullanılmıştır!)

Roxana, gururla, Christian'ın yazdığını sandığı mektupları gösterir: "Bakın üstünde Christian'ın gözyaşları var!".. Gözyaşları aslında Cyrano'nundur. Cyrano ayrıca, Christian adına son bir veda, aşk mektubu yazmıştır. Roxana, Christian'ın kalbi üzerindeki kanlı mektubu ebediyyen kalbi üstünde taşır. Üstünde Cyrano'nun gözyaşı, Christian'ın kanı bulunan mektup, bir muska, bir büyü gibi, Roxana'nın kalp ağrısını ebediyyen dindirmeye çalışacaktır!

Oyunun son perdesi, onbeş yıl sonra bir manastır bahçesinde geçer. Cyrano onbeş yıl boyunca, kalbinde sakladığı aşkı Roxana'ya hiç söylemez. Roxana, Christian'ın yazdığını sandığı kanlı mektubu onbeş yıl aralıksız göğsü üstünde taşır. Cyrano, her cumartesi iki eli kanda olsa Roxana'yı düzenli ziyaret eder.

Cyrano, burjuvaları eleştiren, budalaları affetmeyen, zehirli iğneleriyle herkesi sokmaktan yorulmayan yaşlı bir gazetecidir. Herkes çekinir, korkar Cyrano'dan. Kılıcının karşısına kimse çıkamaz, ama ölmesi için dua edilir. Bu acımasız eleştirileriyle Cyrano, yoksulluğa, yalnızlığa itilir, bir tavan arasında sefil bir hayata gömülür. Söylediği sözlerin onuru için kimseden yardım aklının ucuna bile gelmez. Açlıktan ölür, nükteli, iğneli sözlerinden vazgeçmez.

Roxana'yı ziyaret edeceği bir cumartesi günü, manastıra ilk defa geç gelir, çünkü, karşısına kılıcıyla çıkamayan rakipleri bir suikast düzenler, Cyrano'nun kafasına kalas düşürürler. Cyrano yaralıdır. Ölmek üzeredir. Roxana ölmekte olduğunu bilmez.

Son sahne. Manastırın bahçesi. Bir sonbahar günü. Roxana yine gergef işlemekte. Akşam olmakta. Yapraklar, Roxana'nın gergefi üzerine düşmekte!

Bu son sahne, edebiyatın yerkürede düzenlediği en güçlü, en duygulu çatışmalarla doludur, ağlamamak, hüngür hüngür hıçkırmamak mümkün değildir. Bu son sahnede her replik, her cümle, kanlı bir mermi gibidir, üstelik akşamdır, üstelik bir sonbahar günüdür.

Cyrano, gergefin üzerine düşen sonbahar yaprağını görür ve sahne başlar, ilk cümlesi: "yapraklar"...

Yine mi o yapraklar.. Yaprakların onbeş yıldır Roxana'nın gergefinin üzerine düşmesi Cyrano'yu delirtmektedir, bütün oyun. Cyrano'nun bütün duygusal atmosferi bu tek cümlede özetlenir: "Yapraklar"

Yapraklar, yapraklar, yapraklar! Bu eşsiz, manyak romantiği bir ömür boyu kudurtmuş ve tedavi etmiştir. Şimdi, aynı yapraklar, kalbine yine mermi gibi girmekte. Oyun kaçyüz bin kez sahneye konursa konsun, Cyrano'nun "yapraklar" deyişiyle salon patlaya patlaya hıçkırıklara gömülür. Oyunun en güçlü repliği tek kelimedir: "Yapraklar!"... "Yapraklar" deyişiyle, Cyrano kendini kaybeder. Bundan sonrası artık tufandır. Sevgilinin ağzından çıkacak her söz patlamaya hazır mayın gibidir...

Gergefin üzerine düşen her yaprak Cyrano'nun nefesini darlaştırır, boğar, ölümünü hazırlar! Roxana, binlerce kez çıkartıp okuduğu kalbinin üstünde gözyaşı ve kan lekeli Christian'ın mektubunu bir kez daha okumak ister. Mektubu bu kez ilk defa okumak için Cyrano ister.Cyrano yaralı ve cançekişmekte. Hava mektubu okuyamayacak kadar kararmıştır. Ancak, mektup, satırı satırına Cyrano'nun ezberindedir.

Cyrano akşam karanlığında mektubu okur ve Roxana karanlıkta nasıl okuduğuna şaşırır, bağırarak yerinden kalkar: "Bu mektupları yazan sendin..."

Cyrano son nefesinde yakayı ele vermiştir.

Roxana hayıflanarak, bunca yıl neden söylemedin diyerek delilenir ve mektubun üstündeki gözyaşlarını gösterir: "Bu gözyaşları senin... Benim gerçek sevdiğim sendin!"

Cyrano, eliyle mektubun üstündeki kanı göstererek: "Ama, kan, onun kanı!"

Bu aşk kimin? Gözyaşını döken mi, kan dökenin mi? Edebiyat, namus, şeref, derin bir bilgelikle bu büyük soruyu ortaya atarak Cyrano'yu yere düşürür. Yaraların ve soruların en büyüğüdür bu. Gözyaşı döken benim mi bu aşk, kan döken sizin mi? Bu toprak, bu sevgili kimin?

Ülkenizi soyuyorlar, halkınızı öldürüyorlar, bu kanın sahibi kimse aşkına sahip çıksın! Çünkü Cyrano, aşkı Roxana'yı, onun için kan döken Christian'a ebediyyen teslim etmiş, Roxana'ya dokunmamıştır! Kanı dökene, ömür boyu, derin bir saygı duymuş ve ebediyyen susmuştur. Hiçbir güzel sözün, hiçbir soylu duygunun, Christian'ın döktüğü kan kadar kutsal olamayacağını bilir. Bu büyük romantiğin gözyaşları, güzel sözleri ve soyluluğu artık hiç işe yaramaz! çünkü kan, "onun kanı!"

Bu kan sizin kanınız, edebiyat sadece, yapraklar ve gözyaşlarıyla dolu bir çağrıdır! Edebiyatın, edebiyatçının "haysiyeti" budur!

Cyrano sendeleyerek ayağa kalkar, son nefesini vermekte. Arkadaşı, ölmekte olduğunu anlar ve ona: "Ay ışığı seni götür-

meye geldi" der. Bu çılgın romantiği bu dünyadan ay ışığından başka kim götürebilir. Cyrano "mehtaba" döner. Elinde kılıcı, yanında sevgilisi ve karanlık ormanların üstünde mehtap!

Ay ışığına döner.. Tanrı'ya kılıcını gösterip: "Bu (kılıç) benim!" der. Bu kılıcı, şerefiyle taşıdığını... Artık ölmekte olanın kendisi değil, Tanrı'ya armağan edeceği, işte bu boyun eğmemiş, bükülmemiş "kılıçtır"... Lekesiz, tertemiz, gururunun abidesi, kılıcı!... Tanrı'ya, mehtaba, ay ışığına, kılıcını uzatır!

Roxana, ölmekte olan Cyrano'yu yerde, başından sarar, Cyrano'nun ağzından Roxana'ya karşı, son cümlesi dökülür: "gururum!".. Perde, oyun biter...

Roxana'ya aşkım demez, sevgilim demez, ona, "gururum" der...

Tanrı'nın cezası o korkunç çirkin burnu aşabilmek ve burjuvaların alaylarına karşı koyabilmek için, bu kadar yüksek, bu kadar soylu ve erişilmez bu gurura ihtiyacı vardı!

Aşkı için değil, gururu için yaşadı!

Hayatın anlamı, hayatın tadı, hayatın gayesi, bu zehirli iğneleyici sözler, bu ölümüne düellolar, bu sefilliği pahasına vazgeçmeyişi, bu başkaldırısı, bu bitmeyen isyanı... İnsan olmanın asaleti, bu "gurur" için!..

Ders bitti. Kalk ve doğrul, genç yazar! Dışarda ipini koşarmış rüzgâr. Cyrano bir hayalperest miydi? Bırak kendini sokağa. Bırak, hayallerini rüzgârlar oysun. Yazar yaprakları çok mu abarttı? Bırak kendini yapraklara. Yapraklar kılıç ucu gibi kalbine dokunsun. Cyrano son sahnede öldü mü? Öldü mü genç yazar... Peki neden bu kılıç hâlâ elimizde, bu kılıç şakırtıları hâlâ beynimizde!

SALİH

Öğrenciydik. Her gün birkaç kişinin yol ortasında öldürüldüğü günler. Cadde ortasında sıra sıra dizili bombalar. Mit, ajanlar, polis, ihbarlar, baskın, hizipler. Hava kararmadan insanlar korkudan kaçışarak eve koşuyor. Akşamları tek kişi kalmıyor. Kara bir yağ kazanına düşmüş gibi yağlanmış gömlek yakaları. Kapşonlu gocuklarımız. Zifire dönmüş yatak çarşafları. Sigara alacak para yok, sigaranın kendisi yok. Tekel bayiinde kuyruğa giriyor, Maltepe, Samsun. Helaya, hamama girince, pislikten oluşmuş yeşil yosun üstünde kayıyorsun. Herkesin yüz kemikleri çıldırmış gibi zayıflayıp, fırlamış. Zavallı insanlar korkudan ürperiyor. Sokaklar teneşire, dükkânlar kadavraya, şehir büyük bir mezarlığa dönüşüyor, her gün cenazeler kalkıyor, ölüm kokusu sauna buharı gibi tüm şehri örtmüş. Salih, James Dean gibi yakışıklı, farkı gür bıyıkları. Gömlek altından göğüs kılları, geniş omuzları. Hakikaten çok yakışıklı. Ama babası hamal, Salih'in annesi kaçtığı için çocuk yuvasına bıraktı, her hafta babası düzenli gelip Salih'i hamama götürürmüş. Salih bir gece polis dövüp silahını alıyor, sonra silahı satıp, daha ucuz bir silah. Ankara'da hava kirliliği had safhada, yollarda ağaçlardan düşüp ölmüş serçeler, sığırcıklar, gazeteler her an kitlelerin öleceğini yazıyor. Siyasi karışıklık, anarşi, cinnet en sakin insanlara kadar bulaştı. Kızılay'a girdik, kestane kokusu dayanılır gibi değil, Salih: "alalım la" dedi, "paramız yok oğlum", birkaç adım yürüdük, kestaneci bir sivrisinek kadar zayıf, ama kemikli parmakları cellat gibi, Salih birden döndü: "alalım, .mına koyum".. Nasıl sıcak kestaneler. Izgara üstünde kızarıp, kabarıp, yarılıp keyif içinde bir kenara yığılmışlar. En güzel yanları yarılmış karınlarının üstündeki kızarıklık. Çok para. Büyülendik, kestane seyri içimizdeki bu derin mezar kokusunu gezintiye çevirdi. İstedik ki kestanelerin hepsini avuçlayıp cep-

lerimize, koynumuza doldursak. Kestaneci parmakuçlarıyla beş-altı kestaneyi minnacık bir kese kağıdına doldurdu, avcumuz kese kağıdına çok büyük geldi. Avcumuz yanıyor. Önümüzde polis bitti. Nasıl kaçıyoruz. Kestaneler soğudu, nefes nefese bir ara sokağa girip karanlık bir apartman girişine tünedik. Bir tane çıkarıp yedik! Nasıl çıtır, nasıl çekici, nasıl yumuşacık, yemeden uzun uzun seyretmek istiyor insan. Ağzına sokunca hemen yutmamak, ağzında dört döndürmek. Salih, ağzına sokmasıyla kusar gibi tükürüp fırlatması bir oldu. Kurtlu çıktı. Bir tane daha, o da çürümüş. Bütün kese kağıdında tek bir sağlam yok. Kestaneci fena kandırmış bizi. Nasıl derin bir hayal kırıklığı, kuyuya düşmüş gibi. Çürümüş kestaneler toplumun kendisi. Geriye dönüp kalabalığı yara yara kestanecinin işini bitirmek an meselesi. Toplumsal umutlarımızın son günü. Çok ilerde yolumuzu gözleyen depresyonun ilk habercisi. Toplumsal duygularımızı vahşileştirecek ilk şiddetli kırbaçlı duygular. Salih'in beline avantür heyecanla koyduğu silah yönünü buluyordu: toplum. Nerde ne zaman artık bir fikir tartışması açılsa "kestaneciyi hatırla, bitmiş oğlum, bu toplum bitmiş!"

Salih o gece uyuyamadı, son paramızı verdiğimiz, uğruna aç kaldığımız kestaneciyi gidip bulacak: "dur oğlum, gidip beynine sıkayım..

Toplumu işte bu ahlaksızlardan kurtaracak büyük ahlak davalarının kahramanı olmalıydık. Peki kiminle? Yuvadayken okuduğu gırgır dergisinde bok yerine mok yazıyor, çok gülüyordu moka Salih, adı Mok Salih'ti artık, kendisini her gün helada karyola demiriyle döven odacı Mahmut'u evire çevire kalın sopalarla dövüp bir daha yuvaya uğramayan Mok Salih'le... Salih'i zor zaptediyorum: "dur la, gidip şu kestanecinin beynine sıkayım!" Bir yanıyla da tetikçi, dayı, bitirim tavrını hiç ciddiye almayacak kadar çocuksu, Teksas, Tommiks'li bir tarafı vardı yaşadıklarımızın. Çocuksu bir kahramanlık ve gerçek bir katil, esrarlı bir karışım, toplum allak bullak olmuştu ve bu kurtarıcı karışımdan binlerce üremişti, biri de Salih... En küçük esnafından en büyük

toptancısına kadar hepsi kazığa çekilip asılacak. Sülük, sırtlan bu adamlar. Silah, bu maceranın en tantanalı oyunu. Kestane içinde kurtçukların aldığı yol, bir maden işçisi gibi tüm kestaneyi boydan boya kazışları Salih'in rüyalarına girdi... Salih, hayallerinde dahi o çürümüş kestaneden bir küçük temiz kırıntı koparıp yemek istedi, bulamadı.. Ağır bir karanlık çöktü üstüne. İnandım ki Salih, kestaneciyi kesin vuracak!..

Salih'le yürüyoruz, sigara yakacağım, ateş yok, Salih'de de yok. Sokağın başında çakmakçı, "ateş" istedim, çakmakçı sigaramı yaktı, "sağol abi" dedim yürüdüm. Arkamdan çakmakçı "para at tezgaha, ateş bedava mı" diye bağırdı. Geriye döndüm, çakmakçı avantür filmlerindeki kötü adamların tıpkısı, efe efe diklenmiş. Neye uğradığımızı şaşırdık, kaynar sular döküldü üstümüze. Sigaradan bir fırt çekmeden.. Keskin, cesur gözlerle yanımıza geldi çakmakçı.. Bozuk para vermek için tereddüt, şaşkınlıkla, ürpertiyle üstümü başımı yokladım. Salih, sözle anlatılamayacak bir çabuklukla belinden silahı çıkartıp çakmakçının kafaya dayadı. ".mına koduğumun gavatı bir ateşe para mı istiyorsun, toplumu siz çürüttünüz ulan, söyle la, sıkıyım mı?" Çakmakçının beti benzi attı, dondu kaldı, Salih, ayağıyla adamın tezgahına tekme atıp kırık, bozuk, tamir için gelmiş çakmakları sokağa dağıttı. Dişlerinin arasına dilini ısırarak sıkıştırmış, gözlerini kara bir hainlikle kısışı, çok korktum Salih'ten, yerdeki çakmakları toplamaya çalıştım, çakmakların her biri akıl hastanesinden kaçmış delilere benziyor, hepsinin boş ve anlamsız bir duruşu var, bozuk çakmakların ötesinden bir boş bakış üstüme çullandı. Çakmakların bakışları küçük fareler gibi ruhumu kemirdi!.

Bazen kahveye dalardık, loş, karanlık, çökmüş yanaklar, kalın biçimsiz dudaklar, tahta çürüğü kulaklar ve duvarda neşesiz durmuş bir saat. Salih'in içinden ne geçiyorsa ayağa fırlayıp garsona bağırdı: "Çalıştırın la şunu, .mına koduğumun saati durmuş, bakan yok, gören yok!".. Bozuk bir saatten bu kadar sert ve amansız bir öfke bir çıldırış çıkması için insanın içinde fazlasıyla sert

tiksindirici fırtınalar olmalı. Salih delici bakışıyla garsonun üstüne yürüdü. "Sıkıyım mı la şuna, sıkıyım...!" Garson neye uğradığını şaşırdı, fena halde ürktü.. Kimse cesaretini toplayıp Salih'e doğru bakamadı!.. Salih'e doğru kim bakarsa deşilecek. Cam kesiği gözlerinin içinden bunu herkes anlıyor!

Sabahın köründe yurtta uyandırdılar beni: "gardaş kalk, kalk!" Soğuk yurt odasında vampir, drakula gibi doğruldum. Yine ne oldu? "Gardaş, arkadaşımız Salih Demirfırka karakolunda, koş, bir kıymalı pide götür, açtır.." Salih'in evi de oralarda. Ev dediğin derme çakma, kontraplaktan iki oda. Mahallede Salih'ten yaka silkmeyen yok. Onun arkadaşı olduğum öğrenilince yürüyüşüme yollar açılıyor. Demirfırka dünyanın en neşeli karakolu, sıcacık yüzlü, sağlıklı bedeni olan tek insan yok burda. Karanlık bir ağzın içi, eğri büğrü kurtçuk suratlı insan dolu. Polislerin en çok uğraştıkları vaka, kadınlar, sarhoş kocalarını ihbara geliyor, içiyor, dövüyor, çocukları uyutmuyor diye her gün bir-iki sarhoş leşi sürüklenerek sokuluyor nezarete, dayakla ayıltıyorlar. Bir kadın geldi, "oğlum altın bileziğimi çaldı" diye, oğlunu ihbar etti kadın. Yanında bir velet hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Çok daha korkunç birşey oldu, oğlunu şikayet eden şalvarlı şişko kadın, altına işedi.. Peşinden bir baba, asker kaçağı oğlunu ihbara geldi, oğlan bir metre elli santim yok, sinek kadar birşey. Ordudan kaçıp geceyarısı eve girip başlamış uyumaya. Baba, oğlu uyurken koşup gelmiş. Zavallı çocuğu böcek gibi çiğnediler, çocuk demir ökçeli polis tekmelerinden o kadar yedi ki. Babası, kaygısız, tasasız olup biteni izledi. Salih de nezarette, polislere katılıp çocuğa bir tekme de o geçirecek. Bana döndü: "la sıkıyım şunun beynine, .mına goduğumun çocuğu askerden kaçılır mı..".. Polis telsizlerine her saat başı tüyler ürpertici bir cinayet haberi düşüyor, Abidinpaşa'da bir komünisti öldürüp çöp tenekesine sokmuşlar, dün akşam Aktaş'ta imamın oğlunu öldürüp alnına jiletle kahrolsun faşizm yazmışlar.. Ne kadar cesaretinizi toplasanız, kemiklerinizi çürüten bir derin korku acımasızca fare gibi kemiriyor ciğerinizi.

Salih'i nezaretten alıp sokağa çıktık, önümüzde kahve, Salih, kahvedekilere ".mına koduğumun gavatları, memleket elden gidiyor tavla oynuyorsunuz, bomboş tavla oynuyorsunuz!".. Derken kahvenin garsonu Salih'in önünde esas duruşa geçti. Salih'in dik dik bakışına dayanamadı, kısa, kara bir oğlan. Cımbız diye tarif edilen türlerden, pergel gibi iki uzun bacak, çok kısa boyu ve yağlı saçları tarakla ortadan ikiye ayrılmış, Salih, garson oğlana tekme fırlatıp "la get .mına koduğumun gavatı.."

Dizgi, pikaj, baskı, militan dergiler çıkarıyoruz. Salih önceleri hareket halinde, yerinde duramazdı, konuşur, bağırırdı, şimdi, balkonda oturmuş soğuk balkon demirlerine bakıyor akşama kadar. Sokağa çıktım, akşama döndüm, tekrar aynı demire bakıyor.. Ertesi gün sokağa çıktım, akşam döndüm, Salih, balkon demirlerine ayaklarını dayayıp sallaya sallaya demiri büküp koparmış, tüm balkondan otuza yakın demir sopa yapıp bir kenara istif etmiş. Boş durmamış, yemek masasının dört bacağını kökünden kopartıp dört büyük sopayı da kapı arkasına istif etmiş. Salih'in sopaları inceleyen gözlerinin ta içine baktım. Yontma taş devrine dönmüştük. Artık öfkelenmiyor, sopayı havada çevirdikçe tiz kahkahalar atıyor, oyun oynuyor, neşeleniyor!

Büro yedinci kattaydı, bilmeden akşam vakti balkona giren uçuruma düşebilir. Aklı yitirmiştik, zincir, kemik, silah sesleriyle bir şeytan kitlesi, odaları, sokakları doldurmuş, akşam karanlığı kırbaç gibi gırtlağıma sarılmış, sokak başında genç adamların köpük köpük cilalı, parlak kıpkırmızı kanları ebedi ve korkunç bir sessizlikle içimize dökülmüştü. Bütün insanlığa, kalkın ve çıldırın, birbirinizi öldürün borusu gibi siyasilerin demeçleri! Sıcacık yataklarında sessizce bekleyen herkes öldürülecek. Bu soğukların soğuğu Kasım, Aralık ayları herkese kazık olacak, herkese mezar, herkese çiviler girecek, kafatasları parçalanacak. İnsanlığın en güzel tacı, öğrenci tabutları üstüne düşen karın örtüsü, karın, ahenkli ve ağır ağır tabut üstüne düşüşü, ölümü en derinden kazıyıp, acı mide ve beyin kazıntılarıyla içinize dolduruyor.

Ne zaman elime canhıraş bir kitap alıp ben okuyacağım, ben sizden değilim, ben, bu işin dibinde neler var öğreneceğim desem, Salih baş ucumda biter; "gardaş, kültür işiyle gitmez, şimdi mücadele zamanı, davranma zamanı!" Ve etrafımda huysuz köpekler gibi dolaşıp; "gardaş var ya ben çok kitap okudum, Dandanakan Savaşı 1040'da yapıldı!" Yani, Anadolu topraklarının önü açıldı 1040'da, tarihin geri kalan kısmı hiç ama hiç önemli değil. Yırtıcı, kanlı bir bayrak gibi, buz kalıbı gibi bir surat. Birazcık gülse, keçileri kaçıracakmış gibi, güldüğünde zaten yüzünde keçileri kaçırmış bir sırıtış beliriyor. Yaptığı tek spor omuzlarını esneyerek kütürdetmek. Kaskatı kesilmiş, taş heykeli, donuk bakışıyla can sıkıcı günler boyunca, elimdeki kitaba bakıp: "gardaş var ya Başbuğun kütüphanesinde 250 kitabı var!" Yani çok çok okumuş Başbuğ! Zırcehaletin en kahpe örümceği, en aşağılığı kültürsüzlüğün. Acıktık, çok acıktık. Bakkaldan veresiye alalım.. Kapıda sucuklar asılı. Sucuklar nasıl azgın. Nasıl tahrik edici.. Salih, "gardaş şunlara bir sıkıyım!".. Asıl hikâye sucuklara takılmış gözlerimizde. Karanlıkta, aç, bitkin yurda dönüyoruz, bir haşlanmış yumurta buluruz umuduyla. Korkuyla ve usulca ilerliyoruz, arkamızdan bir kedi cıyaklayarak çöp tenekesinden fırladı, Salih, Tommiks gibi ani hareketle, sırtıyla yere düşüp, tek mermiyle kediyi öldürdü! Ve zaferle kedinin leşini elleriyle ayağa kaldırıp, bir aşk testisi, bir vazo gibi başının üstünde tuttu, "ölmüş .mına koduğum" deyip çöpün içine bıraktı!

Salih teşkilattan çağırıldığında, yani bir işe yaradığında dünyanın en mutlu adamı, mutluluktan böğüre böğüre marşlar söylüyor, çağrılmadığında öldürücü bir sessizlikle demir dolabın dibine tüneyip hırsından hıçkıra hıçkıra ağlıyor.. Bir defasında büyük başkanlardan biri, Salih'e "mok" dendiğini duydu, "Salih şahsiyetli bir arkadaşımızdır, ona lümpence ad takanlar cezalandırılır!" dediğinde Salih tam bir mutluluğa kavuştu. Nasıl mutlu. Bana iltifatlarda bulunuyor: "var ya gardaş sende çok iş var, var ya gardaş, sen bize çok lazımsın, bu kültür işlerinin

de davaya faydası var!" "Gardaş var ya, bu işler bitsin Milliyetçi Türkiye kurulsun, seni alıp hamama gidicez, peşinden muhallebiciye!" Yolda yürürken, sağından gitmemi istemez, "gardaş emniyet açık, soluma geç" diye ikaz eder. Yani, belindeki silahın emniyet düğmesi açık, patlarsa vurur seni. Ancak, bunu öyle sert, beyne çakılan matkap gibi sert söyler ki, soğuk acımasızlığıyla bir üstünlük kurar. Teşkilattan çağrılmadığı zaman, tek başına sokağa çıkıp "gardaş şöyle bir dolanayım" dediğinde bu serbest çalışma anları, kendi kafasına göre işe çıkışı, onu mutluluktan deliye döndürürdü. Nereye Salih, dendiğinde: "yarı şaka, gardaş, kestaneciyi arıyom" deyip, hiçbir zaman boşta olmadığını söylemek isterdi. Yaptığı işleri insan havzalası almaz, dilden dile anlatılan ünlü baskınlarından sadece birini anlatayım. Ünlü mafya lideri İnci Baba her yıl düzenli müteahhitlerle toplantılar yapıp, ihaleleri aralarında bölüştürür. Birkaç arkadaşıyla bu toplantıyı basıp, bir çuval, çek, senet toplayıp getirdi. Yüzlerce seneti arkadaşlar görünce gülmekten kırıldı. Salih: "gardaş dalga geçmeyin, .mına goduğumun bu masonları memleketi soyuyor!" Yıllar sonra bu baskını detayıyla anlattı, silahı dayadığında İnci Baba'ya: "şimdi sen tavşan oluyorsun" demiş.. Böyle bir cümle düşünmemiş, tasarlamamış, o an korkudan ağzından kaçmış.. Ne demek sen tavşan oluyorsun. Küçükken yuvada Salih'i sürekli döven Mahmut, baba dedikleri yurt müdürü anında odaya girince, müdüre şirin görünmek için Salih'e dönüp, güya onunla hep oynuyormuş gibi: "hadi sen tavşan oluyorsun!" der, gönderirmiş.. Bakanlar, mafya liderleri, başbakanlar... bu birkaç adam, kimleri tavşan yapmadı ki! Mahallenin meyhanesini kaç kez ikaz etti, "kapatın ulan burayı" diye önünde nara attı. Sonunda Salih, gece, ahşap meyhane kapısını tekmeyle kırıp, içeri girdi, tüpgaz ocağını yaktı, üstüne tencere gibi küçük bir tüpgaz bırakıp çıktı. Sabaha doğru infilakı tüm Ankara duydu.

Bir yırtıcı hayvan öfkesine kapıldığını görmedim, yalnız sert, insafsız! Panik duygusuna kapılmaz. Bu kadar güzel yüzlü

bir çocuğun suratı gangsterleştikçe boşluğu daha derinden taramaya başladı. Belinden silahı alıp, sırtına kapüşonlu bir siyah pelerin verin, ayinde kıpırtısız dua eden bir papaz pekala olabilir. Bir gün gelir, "gardaş Adana'ya gidiyorum", bir gün gelir, "gardaş Zonguldak'a gidiyorum" Yani, orada arkadaşlarımız vuruldu, karşılıksız kalmayacak!..

Tanımadığı tüm yazarlar komünisttir, bir gün Kemal Tahir okuyorum, "gardaş komünistleri okuma, kafan karışır!" diye sert ikazlar... "yok Salih, bu adam Osmanlı'dan bahsettiği için komünistler artık onu sevmiyor" dedim, "Osmanlı'dan bahsediyorsa mesele yok gardaş!" Arada bir karşıma geçip davayı anlatır, sağcılarda davayı anlatmak gibi birşey vardı, solcularda "somut durum tahlili!" Mehmet Ali Aybar'ı okurken, "bak Salih, bu adam, Çekoslavakya işgaline karşı çıktı diye dışlandı, şimdi, özyönetim, ülkeye göre sosyalizm falan diyor..", Salih: "Gardaş onlar herşey der, Allah bir demez!" "İyi ya Salih bu adam Rusçu değil?" "Yok gardaş, onlar Türk gençliğinin beynini yıkamak için Rusya'ya karşıymış gibi görünürler!"

12 Eylül'ün olduğunu Salih çok geç duydu. Sabah kalktığında evin karşısında kahvenin radyo sesini çok açtığını gördü. Pencereden "kapatın ulan sesini" diye bağırdı. Ufacık, paçoz garson Salih'i deliye döndürten bir küfür savurdu: "Ne diyorsun lan, .mına koduğumun çakalları, başımıza alikıran baş kesen mi oldunuz lan...", Salih, düne kadar önünde düğme ilikleyip korkudan donuna işeyen bu çocuğun efelenmesine şaşırdı, "dur lan geliyorum aşağı" deyince paçoz garson: "Gel, gel de Kenan Paşa'ya vereyim seni.. Gelsene laaa, Kenan Paşa ihtilal yaptı oğlum, sokağın başında tanklar, niye gelmiyorsun lan, gel de Kenan Paşa .iksin ananı!".. Salih neye uğradığını şaşırıp radyoyu açtı. Radyoda marşlar. Vın... bir daha görülmedi. Yukardan emir gelmiş, kaçsın, diye... Yollar kesilmiş, mümkün değil kaçması. Anlattığına göre. Bulgaristan üzerinden bir minibüsle geçiyor. Minibüsçü durup dört tane orospu aldı. Orospulardan biri Türkçe konuşuyor, Azeri. Gelip Salih'in kucağına oturdu,

Salih'i okşamaya başladı. Salih, hırsından ağlamaklı, kadına: "biz sizin için öldük, öldürdük, senin yaptığına bak!" demiş... Azeri kadın da Salih'e çıkışmış.. "Siz Türkler, Ukraynalıya, Rus'a, yüz dolar verir, Azeri olunca (düzmek için) bir doları çok görürsünüz!" Salih kadının isyanını anlamamış, Azeri kadın yanındaki orospuları gösterip, onlara yüz dolar verirsiniz, özüme bir dolar verirsiniz...

Gitti, arkadaşları, uyuşturucu, esrar işine girmiş. Döndü. Teşkilat bitmiş. On binlerce insan boşluğa düşmüştü. Bir şekilde birkaç kişi yakın arkadaş evi buldu, Salih, ilk günkü gibi ortada kaldı. Sokakta yatan çok eski yurttaki arkadaşlarına döndü. Teşkilattan herkes hayal kırıklığını, tarikata girerek, mafyacılık oynayarak, Özal'ın partisinde şirketleşerek doldurmaya çalıştı. Salih, hiç birine bakmadı. Düz ayak alkolizme yuvarlandı. Deli gibi içiyor, "bırakın o iti" dediler. Salih ebediyen küstü. Bir arkadaşının babası Kayaş'ta bir küçük dükkân çalıştırıyordu, yanına sığındı. Dükkân dediğin, daracık yer, köy bakkalı misali, ekmek, makarna, birkaç gofret, sakız, şeker, sigara. Hikâyeleri arkadaşları arasında efsane oldu ama onun adı "puşt" oldu. Efsaneleri gençlik teşkilatlarında hâlâ anlatılır, yok yirmi polis çevirmiş, hepsini hacamat etmiş, yok Salih'in gizli görevleri varmış, yok... Salih'in tek derdi içmek. Akşamın olmasını... Dağda, taşta, köprü altlarında bir hırpani, bir serseri gibi Salih, eski yuvadan arkadaşlarıyla eski bir kilime, mukavva kartona sarılarak uyudu. Dükkânın sahibi yaşlı amca ölünce, dükkâna yerleşti. Bir zaman mahallenin kadınları kap kap yemek taşıdı. Ama sonra, ufaktan dükkâncılığa başladı. Tam yirmi yıl aralıksız, o dükkândan dışarı adım atmadan, orada yattı, orada kalktı. Kimseden beş kuruş dilenmedi, kimseyle görüşmedi.. Muazzam, akıl almaz deli bir gururu vardı. Bu gurur uğruna o dükkânın içinde tam yirmi yıl yaşadı. Nasıl yaşadı? İçeri düşse, başka bir koğuşa ziyarete gider, o bu birkaç metrekarede ömür çürüttü. 1987 ya da 1988, tam hatırlamıyorum. Kürt savaşı yeni başlamıştı, doğuya Özel Tim kuruluyordu, o günlerde görmüş-

tüm Salih'i.. Kürt savaşıyla canlanıp ayağa kalktı, içkiye tövbe edip, eski arkadaşlarını bulup, özel time yazılacak sağlam arkadaşlarından, sağlam gençleri liste halinde yazıyor, bakanlıktaki arkadaşlarına iletiyor..

Toza, küfe ve küle bulanmış bu daracık ahşap yer, eski mezar odaları, tümülüse benziyor. Boyu tavana değiyor, sırtı kamburlaşıyor. Yaşlandıkça yakışıklı erkek teni, bir branda bezi, eskimiş bir çadır bezine dönüp daha da erkekleşiyor. Mahelleli kadınlar ona çorba ikram ediyor. Çocuklar tezgahın hemen önünde gün boyu neşeyle oynaşıyor. Hayatın gürültüsü işte bu kadarcık dükkânına sızıyor. Bir de üst komşusunun kamyonu, dükkânın hemen önüne park ediliyor, dükkân karşıdan görülmüyor, güneş dahi girmiyor. Buradaki yalnızlığı, gizlenmişliği, yani sığınağı çok sevdi. Tam yirmi yıl. Tek kişilik bir kaleydi burası, tam yirmi yıl. Gecekondulu kadınlar nadir de olsa bu genç erkek güzeli adamla el kol şakasına başladı, çok tehlikeliydiler. Bu hoş sohbetler beklenmedik felaketlerle doluydu, yüzüne derin bir kayıtsızlık taktı, tam yirmi yıl. Rafların birinde çok eskiden kalma bir kartpostal bükülmüş, tozlu, karlı bir kış gününü gösteriyor, dere kenarında masalsı bir orman evi, dumanı tütüyor. Hiç kaldırmadı bu kartpostalı. Mezarında, onu hayallere daldırıp, keyifle ıslık çaldıracak tek kışkırtıcı manzara, bir de, kavalı.. Belki çok uzaklarda eski arkadaşları arasında efsanesini anlatıyor gençler, ama o hiçbir zaman "işte o benim" diyemeyecek. Yine de gazete parçalarına bakıp, deli milliyetçiliğini kıskançlıkla yirmi yıl herkesten sakladı.

Bu yirmi yılda üç-dört defa ziyaret ettim. Yirmi yıldır ağır küfürlerle davasına saldırmış bu arkadaşının ağza alınmayacak küfürlerini duymazlıktan gelir. Ben, bireyin sağlığı, eğitimi, hakları gibi ısrarla solcu laflar etsem, bunları hayatın gürültüsü gibi görüp, alaycı bir gülümsemeyle ve zevkle, çok yakın arkadaşım ne kadar düzgün konuşuyor, ne bilgili bir insan diye gizli bir gurur duyar ve eleştirilerimden hiç aklı karışmaz. Oysa, ben, orada yirmi yıldır yattığı kararmış ve parçalanmış sünger

yer yatağını her gördüğümde, aklım karışıyor. Bu paçavra yatağı gördükçe, kendimi arkadaşlarıma gerçekten ihanet etmiş gibi görüyorum..

Kaçak yoldan bir ömür illegal hayat yaşayan insanların sinir sistemini, şiddetli duygularını yumuşatan şey nedir? Derin inançları uyku hapı işlevi mi görür. Korkunç zararlar vermiş, hayatlarında bol bol vahşet düzenlemiş bu insanlar huzursuzluk denen şeyi neden tanımaz. Suçluluğun kırıntısı yok. Aksine, vatan için çalışmış, kamu yararına yaşamış, bir kahramanlık bahşederler kendilerine. Kendilerini koruma dürtüleri o kadar sert ki, en korkunç öfke ve nefretleri bile bir bebek gibi vicdanlarında uyuturlar. Şimdi şu dükkânın içi.. Sonsuza kadar bir asansör içinde üç kişiyle boğuşmaya benzemez mi? Bir insan yavrusu neden kendini yıpratsın? Kendini göğe yükselmiş, seçilmiş kahraman gibi düşünmek çok daha etkili çözüm değil mi?

Yine daldık tartışmaya.. Biraz sonra farkettim, alışverişe gelen insanların yüzü hiç görülmüyor. Tezgah camından eller giriyor, eller para uzatıyor. Çeşit çeşit kadın kolu. Ah işte bir tanesi, fıstık istedi.. İncecik bileziği, kolunun derisini tatlı bir eziklikle sarmış...

İnsan dayanamaz bu kadar güzel şeye. Bunlardan birkaçını ısırıp kopartıvermek istiyorsun. Açık ten rengi, küçük, siyah kadifemsi tüyleri, pırıltılı. İncecik bilezikler halka halka dolanmış. Biçimli, düzgün kol bilekleri, peksimet, kurabiye gibi. Sessizce çekilen eller. Bir el, yalnız el, hiç tanımadığım el, seni neden sevindirik yapar. Gül dalı. Şimdi milyon yıl önce ormandaki soyumu kıskandım, hiç birşey sormadan pençelerimi geçirsem. İç geçirerek gözlerimi kapattım. Rüya gibi bir zifaf gecesine dalıverdim. Kadının elinden sanki bir ısı yükseldi. Minnacık el, eşek sudan gelinceye kadar dövdü beni. Bu ne incelik Tanrım. Üslubuna hayranım. Milyon yıl önce soyum, neden çiğ çiğ yerdi, şimdi anlıyorum. Şu uzanmış kadın eline İran halıları versem, elmas kolyeler versem, eridim. Daha uygun bir yumuşaklık düşünemem. Dünya hazinelerinin kapısı size nerde açı-

lır bilemezsin. İşte bu daracık dükkânda soluğum kesildi. Kadının çıplak kolu. Bir an sandım ki her yanı çıplak. Yüzümdeki sakin, ağır maske düşüyor. Kadın, bedenime utanmazlık salıyor. Dükkânın içi karanlık. Para üstü tabağına bıraktı parayı, naylon fıstık paketini aldı. Bu etin pirzolası da güzel olur, yaprak gibi incesi de. Kadının parmakları fısıldıyor gibi kulağıma. Şarap esmerliği. Yoksa şu her tarafını çarşafla kapatan yobazlar çok mu haklı. Durduk yerde zilzurna şerefsiz bir sarhoş oldum. Biri bana "de get la çakal" deyip kovsun, durduramıyorum kendimi. Avlu gibi avuç içleri, helva mı desem, yılan ısırığı mı, kuşkonmaz mı? Ah be kadın, o ayartıcı tavırları, o ziyafete çağıran ikramları, nerden öğrendi bu eller! Usulca uzanışları o kadar saf, o kadar masum, o kadar beyaz ki, usulca para uzatışları, insanda ne vicdan sızısı, ne suçluluk duygusu bırakıyor. Bir nur banyosu gibi yıkayıveriyor, güneş ışığı gibi, ellerin güzelliği kemiklerime kadar sızıyor, dünümü, tarihimi, bütün kötülüklerimi bir çırpıda sabunlayıp çıkıyor! Yoksa, en derin vicdan azaplarını, tabiatın bir küçük parçası bile temizleme gücüne mi sahip! Şu uzanan bileğe, dişlerimle mor bir saat izi bıraksam. eşşek kadar adam oldum, hâlâ nedir bu laflarım, okuyucu beni bir bok sanıyor, benim kendimden hiç umudum yok, kurduğum hayaller bir orospu gibi donumu düşürüyor!

Genç bir kadın dükkândan içeri girmeye davrandı. Salih, nezaketle: "hanfendi, tezgahtan söyleyin, lütfen tezgahın arkasına girmeyin!" lütfen, izinsiz, girmeyin, söyleyin, bu laflar.. Salih bir manifaturacı kalfası gibi efendim dahi demiyor "efem, efem" diye hitap ediyor, "ne buyurdunuz, lütfen..", Salih başka bir adam, eminim!

Biraz önce fıstık alan kız başka birşey daha almak için bir daha geldi, başını tezgah camına sokarak: "fıstıkların çok bayat, çok bayat!" Salih: "değiştirelim" dedi. Kız: "Yok, yok paketi açtım!".. Salih: "başka birşey vereyim!". Kız: "Bu fıstıkları kimden alıyorsan, söyle, çok bayat!" Salih: "Bir fıstık borcum olsun.." dedi nezaketle..

Kız gitti. Salih'in beti benzi attı, çok utandı. "Müşteri'ye kötü mal verince, sanki biri beynime bir kurşun sıkıyor!" dedi... Raftaki fıstık paketlerini aldı, birini açtı, ağzına attı, gerçekten bayattı, dört-beş paketi çöpe attı... Bana döndü: "Hatırlıyor musun kestanelerin hepsi çürük çıkmıştı!"

Salih inanılmaz bir sakinlikle ve bambaşka bir dünyanın çocuğu gibi: "Kestaneciye gidip, kardeşim kestanelerin çürük çıktı deseydik ne olurdu, sanki niye bu kadar ciddiye aldık!"

İnsan bu yaşa gelince çürük çarık alışıyor, ama toplumu yeni tanıdığı o günlerde bir tek çürük kestane bile insanı paniğe sürüklüyor... Salih'in çok yumuşamış görüşleri şaşırttı beni...

Herhalde yirmi yıl bu dükkânda kendiyle konuşa konuşa sertliğini kaybetmiş olmalı. Konuşma da bir şiddettir, kendiyle konuşurken, şiddeti içine dökersin, toplum kurtulur. Bir insan kendiyle konuşmanın kırbacına dayanamaz, hızla kendini savunursun, hızla sığınacak birşey ararsın.

Hayatın bu karmaşık yaşantısının insana yüklediği psikolojik zorlukları genç insanların kaldırması mümkün değil. Oysa bizler gençken hayatın bize yüklediği psikolojik zorlukların tümünü "vatan" gibi tek bir kelimede şifreleyip, hayatı basitçe çözdük. Bu yüzden sağcılar senden benden rahattır. Hayatın zorluklarıyla birebir savaşmak zorunda değiller. Bütün hayatı, aşk, çevre, eğitim, arkadaşlık, alışveriş, ekmek parası, Tanrı, seyahat, lüks, meslek ve bunların getirdiği binbir psikolojik ağırlık "milliyetçilik" gibi tek bir kelimeyle, ya da "Allah" kelimesiyle şifreleyip, yolsuzlukları, katillikleri herşeyi bu tek kelimeyle açıklarız. Hayatı Vatan, ya da Allah diye birer kelimeyle şifreleyen bu insanların foyalarını ortaya çıkartmak mümkün değildir. Çünkü, onlara, çöpü neden dökmedin, pencereyi niye kapatmadın gibi gündelik sorular sorsan dahi, "çöp dökmek vatanın hayrına değildir" "Allah pencereyi kapatmamı istemedi" gibi, kendisine yönlendirilen bütün soruların cevabını bu şifre kelimelerle verecektir! Büyük kitleler yakalandıkları bu amansız hastalığın hâlâ farkında değiller. Milyonları yatalaklaştıran

çözümsüz bırakan bu şifreleme sistemi.. Hayatı çözecek sosyolojik, psikolojik ve felsefi argümanlardan habersiz milyonlarca genç bu şifre kelimelerle çarçur edilir, kurban edilir! Şifre kelimelerin yanında bir ideoloji asla yoktur, birkaç kelimelik bir vatan, gomünist, Allahsızlar, masonlar gibi, bir cümleye sığacak bir jargonları vardır. Bu jargonla otuz yıldır tanımadıkları bir toplumda oturup, üstelik "milliyetçiliğiz" derler. Bunu şizofreniyle açıklayabiliriz. Bu şizofreniyi ağırlaştıran devlettir, medyadır, burjuvadır. Bu tatlı salaklar hoşlarına ve işlerine gelmekte! Devletimiz bu jargonu eğitim ve diyanetle formülleştirip, otuz yıldır gençliği rehabilitesi imkansız bir "deliliğin" içine sürükledi!

Otuz yıldır devlet dairelerimizi, okullarımızı işte bu insanlar yönetti! Bu şifre, devleti soymanın da jargonu. Devleti soymak suçunu kimse kabullenmiyor, devasa bir ruh hastalığı. Menderesciler toplumun ezilen gerçek efendileri olduklarına inandılar, efendi gibi bir hayat için çaldılar, çırptılar. Özalcılar fırsatçı ve leşçiydi, Türkeşçiler yaptıkları fedakarlığın karşılığı olarak soyguna devam ettiler. Sosyal demokratlar ülkenin kurucusu, ülkenin resmi sahibi kendilerini gördüler. Devleti baba gibi değil, kendilerini herşeyi hak eden bir evlat gibi gördüler. Bu şizofrenin jargonu değişmedi!

1999 seçimlerine kadar Salih bu mezarda sakladı kendini. MHP'nin seçim zaferiyle neşeden kudurdu. Hayatında ilk kez kravat taktı, ilk kez düzgün bir takım elbise giydi, partiye koştu. Bu dükkânın önünde sekiz-dokuz yaşında çikolata alıp sevdiği çocuklar çoktan üniversiteyi bitirmişti. Ne uzun mücadeleydi. Zafer büyük bir kavganın sonunda nihayet gelmişti. Birkaç haftaya kalmadı, mahallenin işsiz çocuklarına ağbilik yapıp partiye götürdü. Salih'in havasından geçilmiyordu. Anneler-babalar Salih'e dua ediyor, dükkânı "türbeye" dönüyordu. Bakan arkadaşlarının telefonları alındı, iş müracaatları yapıldı.. Delikanlı çocuklar gittiler, geldiler, "bizi Salih ağbi gönderdi"...

Hiçbiri işe giremedi. Salih'in bütün sinirleri yirmi yıl sonra işte şimdi boşaldı. Bu acayip hastalığı tanıyacak gözleri şimdi açılıyordu. Salih karşıma oturdu ve Sağlık bakanlığı'nda yapılan yolsuzlukları, isimler, adresler vererek bir liste halinde anlattı bana. Döndü, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nda gübre, tohum ihalelerini hangi arkadaşları yapıyor, bir bir anlattı. Bayındırlık Bakanlığı hangi evden idare ediliyor, yüzdeleri kimler alıyor, tek tek saydı. Hayal kırıklığının ve küfürlerinin ucu bucağı yok. Teşkilatları anlattı, ihaleye girecek müteahhitler telefon edip onlarca genç istiyor, ellişer milyon dağıtıyor, ilçe başkanına da birkaç milyar.. Teşkilatlar sırf ihale için çalışıyor. Devlet Bahçeli bunları görmüyor, işitmiyor mu, dedim.. "en yakınında olup bitenleri de görmüyorsa dedi...

Üç-dört gün önce, eski arkadaşları seçim otobüsüne binmiş oy toplamaya gelmişler. Tesadüfen Salih'in de dükkânına girip: "Biz Milliyetçi Hareket'ten geliyoruz" derken, Salih, hiç ummadıkları bir sertlikte adayların yüzlerine bakmadan: "ne kadar milliyetçi varsa .mına koyum" diye cevap veriyor, dükkân altına üstüne, bir boğuşmaya dönüyor!

Adaylar, Salih'in gerçekte kim olduğunu öğrenince, donup kalıyor, sessizce dükkânı terkediyorlar!

Yirmi yıldır içinde yaşayıp yüzüne hiç bakmadığı bu dükkânın, rafları çürümüş, camları pislikten kararmış, her yeri toz toprak içindeydi.. Üç-dört gündür, ne olmuşsa Salih'in içinde.. Hayatında ilk defa kendi dükkânına döndürdü gözlerini. Rafları değiştirdi, tezgah camını çerçevesiyle yeniledi, duvarı duvar kâğıtlarıyla süsledi..

Salih'in yanına gittiğimde işte bu tadilat vardı... Yirmi yıldır bir insan, içinde yattığı, kalktığı bir dükkânı temizlemez, ilgilenmez mi? Şimdi ne oldu da birden, dükkânını bir sırça köşk gibi yenilemeye, orayı bir cennet köşesi gibi renklerle boyamaya başladı!

Raftan birkaç fıstık paketi daha çıkardı, içini açtı ağzına attı, tadına baktı.. Birkaç tane seçip avcuma koydu.. "ye, ye!".. "Bayat bunlar Salih!" dedim, "Ye, ye, hepsi bayat değil!"

İşi başından aşkın, yerde boya kutuları, tezgahların üstü gazetelerle örtülmüş.. Bana dönüp: "hadi şimdi sen tavşan oluyorsun" (yani, çok işim var, sen kaçıyorsun...)

Son bir bakış fırlattım küçücük, tozlu dükkâna. Artık sefere çıkamayan suya gömülmüş çürümüş gemi.. Yeniden çekilebilir mi kızağa. Yan yana dizili süt şişeleri, ölü ağzında köpükler gibi.. Yol çok uzayınca kalp kendi başını korur mu? Gün gelir, anne, baba, akıl, fikir gider, incecik rüzgârlar konuşmayı yeniden öğretir mi? Keşke yalnız ekmeğimiz çalınsaydı. Size göre birşey yok sevgili okuyucu, biz, umutsuz kalmamak için farelerin betonu kemirmesi gibi, ideolojileri kemirdik. Ah süklüm büklüm fiyonk makarnalar! Şimdi ne söylersiniz. Hamur gibi açılıp dümdüz neden açılmadı içimizde başka yollar. Pamuk ipliğine dönmüş ekmekler. Uykuya dalmış un çuvalı. Ağzı kupkuru leblebiler! Şeker çuvalına yeniçeri gibi saplanmış kürek, söyle. Söyleyin, sessiz bulut renginde köşe köşe sakızlar. Konuşun, katil bir örümceğin yuvasını mı yaptınız. Zindana girmeseydik, hayat saray mı olacaktı. Ah raflara tünemiş tozlar. Biliyorum en iğrenç sizin diliniz. Cırcırcır ince ince gün boyu siz kemirdiniz güneş ışığını. Bu naylon, tozlu kolonya şişesi, sanki biz yokken geceleri, hapishane kapısında ağlaşan annelere mi döküldü.. Ah, zincire vurulmuş delilerin gözleri gibi fıstıklar. Dokunsam güleceksiniz, hâlâ, biliyorum. Biz genç bir çocuktuk, çiğnedi bizi hayat, şimdi gülüyorlar bize en yakın arkadaşlarımız, siyasiyiz diye... Sonunda, son çare, kendimize kıvrıldık. Ah gofretler, ısırsam bir diş, çıtır çıtır... Küçük derelere düşmüş yapraklar gibi tadınız. Kıvrıla kıvrıla götürür müsünüz beni yeniden?. Kayaları mermiler değil, sular patlatır! Yol çok uzundu ve ben yol boyu çok çok çok çok çok seslendim, duymadınız... Ölümümüzün şerefine, kahroluşumuzun şerefine, binlerce kez, binlerce insan ne çok şampanyalar patlattı! Patlatın şampanyalarınızı, patlatın. Küçücük kâğıtlara küçücük kelimeler, kuş üzümü gibi harfler gönderiyorum.. Görmüyor muyuz sanıyorsunuz ekranlarda yüzlerinizi, yakışıklı semirmiş yarasalar! Uyuşur, bıkar,

nıvışır, çürür, gider miyiz sanıyorsunuz... Anadolu'nun boz suratlı buğdayları, kızıl çalılıklarına düşmüş bu kuş üzümlerini yemez mi sanıyorsunuz?

Çatırdayarak kırılsa da gövdeleri, sarılacaklardır, güneşlerden gelmiş bu sarhoş ışıklara!

Hey rüzgâr! Kampanalar çalan rüzgâr! Senin o istiridye kabuğu alnından öperim! Döndün dolaştın dünyayı işte, fırıl fırıl! Bizim köye de geldin, gördün.. Belki umutsuz, kanı çekilmiş, solungaçlarımız solgun ve güçle bela türkülerle ayaktayız.. Ama hiç, ama hiç, ama hiç, ama hiç karanlığa sığınmadık.. Ve yine, 19. yüzyıl gibi herşeyini yüklendik... Siz 3 Kasım gecesi, kediler gibi düzüşün, siz çürüdükçe, gövdemizin altına işte yine çekiliyor yağlı kızaklar!..

HAMAM

Osmanlılar denizlerde büyük hakimiyetler kurmasına karşılık plajları ya da denizde yıkanıp serinlemeyi günlük hayatlarına sokmadı. Bir dinlenme ve sayfiye yeri, kafa dinlenmesi olarak sahilleri değil, yaylaları seçti, bugün Osmanlı konakları rüzgâr alan, yazları serin yayla gibi, örnek: Safranbolu, yüksek yerlere kuruldu.

Ancak Osmanlılar hamamı gündelik hayatın içine soktu, çoluk çocuk, anne baba günaşırı hamamlara doluştu. Bugün büyük şehirlerimizde bir elin parmakları kadar azalan hamamlar, gerçekten fiyat olarak pahalandı, sebebi, müşteri az. Mesela altı milyon giriş, kese, sabun, masaj ve bahşiş en az on beş milyona çıkarsın, bu rakam da müşteri çoğaldığında pekala düşürülebilir. İkinci bir korku, hamamların ortak yaşam alanı olarak gereken hijyene dikkat etmeyişi ve bir yığın mantar türü hastalığın bulaşacağı korkusu, ki, yekpare mermerden hamamların temizliği çok kolaydır. Üçüncü bir korku, hamamların kullandıkları havlulardır. Osmanlı, yünlü, pamuklu, kadifeli dokumada bir numaraydı ve havluları dünyaca meşhur, bugün de. Peştemal ve havlu üzerine istenirse birkaç büyük cilt kitap yazılabilir yazıldı da.. Bugün hamamlarda kullanılan peştemal ve havlular hem çirkin, hem özensizdir. Oysa eski hamamlarımız gibi yüksek kalitede ve tertemiz ve işlemeli havlular, peştemaller pekala kullanılabilir, bunun da müşteri trafiğinin çoğalmasıyla düzenlenebileceği ortada.

Benim yaşımda olanlar pekala bilir ki, her hafta ailecek hiç sektirmeden hamama gidilirdi. Hatta, hamamda kabinlerin boşalması için sıra beklenirdi. Evde ise, banyo yerine "su dökülürdü", o hafta hamama gidilmemişse su dökme, lifle sabunlanmaya dönüşürdü. Ancak, hamama gitmemek bir ayı doldurmuşsa panik başlar, kaşınıyoruz, kirleniyoruz, yağlandık çığlıklarıyla derhal ve hızla hamama koşulurdu.

Gençlik yıllarımızdan başlayarak evlerimize kalorifer, şofben, sıcak su, ya da bir takım elektrikli, gazlı su sağlayıcıların içine düştük ve artık ebediyen bu hazır, çok kolay, hemen yıkan çık ev içi banyonun kölesi olduk. Evlerdeki sıcak su teknikleri geliştikçe hamamlar devreden çıktı. Ve yıllar sonra dönüp baktığımızda mahallemizdeki bütün hamamların yıkıldığını, ya da kapandığını gördük. Mesela benim doğduğum şehir Trabzon'da her mahallede bir ya da iki hamam vardı...

On üç yaşından beri daktilonun başındayım ve on beş yıldır sırt ve omuz tedavisi görüyorum, birçok modern tedaviden geçtim, ama, her hafta kürek kemiklerimden başlayıp sırtıma çıkan ağrıları dindirmenin yolu olarak kaç aydır düzenli gittiğim hamamları büyük bir şifa olarak bulup, rahat ettim!..

Şimdi beni iyi dinleyin. Ülkemizde aydınlar ve medya marifetiyle hayatımız için en sağlam, en vazgeçilmez gelenek ve kültürü içinde dolu dolu barındıran hayat kurumları birer birer yıkılıyor. Bunun en acı örneği Hamam'dır. Bugün Harun Reşid kadar zengin olsam ülkenin tüm sokaklarına hamam açarım, ya da cin gibi işletmeci olsam dünyanın bütün şehirlerine on binlerce hamam zinciri kurarım...

Hamam yüz yıl vardır ki, aydınlar ve medya marifetiyle egzotik, turistik, ilginç bir kuruma dönüştürülerek hayatımızdan çıkarıldı. Bugün beş milyonluk bu kentte beş tane hamam kalmadı. Hamama, bizler de yabancıların ilgisi gibi bakmaya başladık. Belki de yabancıların ilgisi olmasa hiç bakmayacağız. Türk medyası ve edebiyatındaki hamam yazılarını toplayın, mutlaka, eşcinsel hikâyeler ya da aptal tellakların insan kemiklerini kırdığı, küflü, çürümüş bir kurum olarak tanıtıldığını göreceksiniz..

Hamama bakışımız, modernleşme ve batılılaşma konusundaki aptallaşan zihniyetimizi ve bilim konusunda nasıl şebekleştiğimizi de bize anlatır. Hamama yapılan saldırılar karşısında sustuk ve hamamı, çürümüş, fonksiyonu tamamen tükenmiş bir kurum olarak görmeye başladık.

Gelenek ve kültür diye diye götünü yırtan, ama devraldığı mirasın ne anlama geldiğini bilmeyen bir aydın ve basın ordusunun bilip bilmeden, hiç anlamadan, muhteşem bir kurumu nasıl yıkıp parçaladığını gözlerimizle gördük.

Ülkelerini, kültürlerini ve bilimi tanımayan aptallar ordusu, kültürlerini hızla paramparça etti ve hâlâ anlamsızca küçümseyerek saldırıyorlar.

O hain gözlü müslümanlar dahi, elli yılda tam yüz bin camii yaptı, ama bir tek hamam inşa etmeyi akıl etmedi. Kubbe aynı kubbe değil mi, arınmak, temizlik, sonsuzluk, aynı deryalarda manevi bir banyo değil mi? Sular, dualardan daha güzel değil mi?

Son iki yüz yıldır hayatımıza girmesine, ilkokullara kadar girmesine izin verdiğimiz tiyatro, sinema ve roman ya da gazete, ya da herhangi bir modern yapıdan çok daha gerekli, çok daha canlı ve çok daha büyük anlamlar taşır hamam. Hem tek tek hepimizin bedenine yeniden bakmasına, hem milyarlarca dolar kazanmak, insanlığa gerçekten keyifle mutluluk vermek istiyorsak, hamamın yapısını, hizmetini, sıcaklığını, havlularını, takunyalarını, kabinlerini, kokularını, mermerlerini, çok derinden ve çok ayrıntılı yeniden kavramamız şarttır.

Birçok eski kurum miadını doldurmuş olabilir, tarikatlar ve tekkeleri kapattık, diyelim, divan şiirinin çevirisini dahi henüz yapamıyor, meallerini yayınlıyoruz, hepsi "nostalji" dediğimiz geçmiş özlemi içinde kaldı. Ama hamam, günlük ihtiyaçlarımıza cevap veren ve sonsuz bir tüketimi olan yıkanma ihtiyacımızı karşılıyor.. Bu kurumu neden yok ettiğimiz, batı hayranlığımızın bizleri nasıl canavarlaştırıp, kör ettiğini anlatır!

Mesela, bilmiş fizyoterapistler üç-beş yıl bilim okumakla, dünyanın en kutsal ve en eski mesleği tellakları küçümsemeye başladılar. Asırların bilgi birikimini arkalarına almış tellaklardan birkaç acemiyi gösterip üstlerine çullandılar.

İnsan bedenini ve bedenimizde hiç tanımadığımız kuytuları, tellak, dakikalarca ince ince küçük zıp zıplarla yoklar, uyarır, yumuşatır... Tellak, bacakları, kolları kaldırıp, tüm adaleleri es-

netir. Bileklerinizi, parmaklarınız, omzunuz, kürek kemikleriniz, uyluklarınız, dakikalarca ve "törenle" esnetilir.

Tellaklar törenle bir esnetme ve gevşetme ustasıdır. İçlerinde dahî derecesinde insan bedeninin akupunktur noktalarını tanıyan, bilgeler vardır.

Üstelik çok düşük bir paraya, yüz tane masörün, fizyoterapistin yapamayacağı kadar ağır bir işçilikle üstünüzde itinayla çalışırlar. Tellak, profesyonelleşmiş ve sihirbazlaşmış avuçları arasına hantal ve ağır bedeninizi alıp, biraz sonra sizi kuş gibi hafifletir.

Bütün dünya, gevşetme ve sakinleştirme ustaları, Uzak Doğu okullarının, yogacılarını baş tacı ederken, bizler, gerçek yogadan bin kat hızla insan bedenini çözüveren tellakları küçümseyerek, tarihten kovmaya çalıştık!

Bu hayat bizi, taş taşımış gibi, ağırlık çalışmış gibi yormadı mı? Bu iş için hastanelerde kuyruk olacağız, o çok bilmiş masörlere yüz-iki yüz milyon vereceğiz ya da tedavi odasında bir on dakika sırtımıza bakıp defedileceğiz.. Bu komiklikten, hatta şarlatanlıktan vazgeçip, kendimi hamama attım.

Sırt, göğüs, bacaklar, baldırlar bu kadar nefis bir şöleni üstelik bir seremoniyle yumuşatılmayı hak etmiyor mu? Doğuştan getirdiğimiz bedeni, otuz-kırk sene hiç yumuşatmadan, gevşetmeden psikiyatristlerin odasına sokuyoruz, ya da bin bir uyuşturucu ilaçla dindirmeye boşuna çabalıyoruz, ya da bu bedene hiç dokunmadan onu teneşire gönderiyoruz.

Hepimiz gördük, yaşadık. Evimize en gelişmiş banyo takımları girse dahi, fışkırtmalı, tazyikli, sıcak havuzlu banyoların en alalarına sahip olsak bile, hamamın atmosferini ve iyiliklerini asla karşılayamıyor.

Bugün sadece, aklımıza, on yılda bir eser ve bir defa, ne varmış gibisinden gideriz hamama. Oysa hamamın ne olduğunu anlamak için haftalık ya da on beş günlük periyotlarla sık ve seri şekilde gidilmeli, eskiler gibi, çocukluğumuzda, ilk gençlik yıllarımızda olduğu gibi.

İnsan, gerçek bir tellağın eline düşünce, vücudunda ne çok

kas olduğunu öğrenir. Diyelim, aşil tendonunu baldıra bağlayan topuk üstü adalesinin ince ince ezilmesinin keyfini Osmanlı tellakları çok iyi biliyordu. Hafif ateşte yemek pişirir gibi, vücudun kaslarını yormadan küçük darbelerle ısıtmak, tellakların marifetli parmaklarındaydı.

Neden aşağılarız tellakları? En iyi yoga hocası, ya da modern bir jimnastikçi, bize daha ince daha derin teknikler mi öğretir? Gerçek anlamda tellak, insan bedeninin anatomisini bilmekten öte, keyif verici yumuşak darbelerle vücudun nereden ve nasıl gevşetileceğini çok iyi çözer. Çünkü hamam, bedenin üniversitesidir. Bedenimizdeki sertlikleri mutlu uyarılara dönüştürür.

Çok ağır, yüz yirmi kiloluk, kuzu yutmuş göbekli, Antepli bir kebapçının kelebek gibi hamamdan çıkması, hem bir mucize, hem de hamam kültürünün zaferidir!

Sırt, bel ağrısı çekmeyecek insan var mı, hamam tiryakilik değilse çekilecektir. Üniversiteye hazırlanan milyonlarca genç, sıralarda dik durmaktan kazıklaşmış, sertleşmiş bedenlerini, hamama götürseler canımız mı çıkar?

Hamam sıcağı dopingdir. Bedeni bomba gibi enerjik yapacak ısı molekülleri barut tozları gibi sızar gözeneklerinizden, hamam tedavidir, yoğun tedavi, uyuşturucu özelliği gösterir.

Gündelik hayatımızın yorgunlaştırdığı, lökleştirdiği bedenimiz, sinir işlevlerini bozar. Kasılmalar, kramplara yol açar. Hamam kafein gibi yumuşatır. Gözeneklerimiz keselenmediği için vücut toksini-zehri boşaltamaz. Birkaç hafta üst üste keseden sonra, gözeneklerinizden sıhhat ve enerji fışkırır.

Vücudumuza hafta boyu bir yığın yediklerimiz-içtiklerimiz, üstelik ziftlenerek girer. Ünlü yogacılar, kızgın ya da çok üzgün olduğunuzda yediğiniz şeyler, kızgınlık ya da üzüntünüzü azdırır, der. Bu yogacılara tavsiyemiz, sizi azdıran yiyeceklerle karmaşıklaşan bedeninizi her hafta hamama götürün. Hamam, üzüntüye yol açan yiyeceklerin ağırlığını alır.

Yere düşen bir kar tanesi gibi hafiflemeyi kim istemez. Beden sertleştikçe, ruhumuza uzaklaşır. Ruhumuza onu yeniden

yakınlaştırmanın yolu, okşayış, öpüş, dokunuş ya da işte hamamdır.

Hamam üzerine konuşulacak teknik çok ayrıntı var, hepsini geçelim. Hamam ışığı, loş, izbe, mum ışığı kıvamındadır. Temizliğin yarı karanlıkta yapılması mahremlikle ilgili olduğu kadar, psikolojiyle de derinden ilgilidir. Ana rahminde temizlenip, birden ışığa-aydınlığa çıkmak, yalnız bedenimizin değil, geçmişimizin de yıkanmasını sağlar.

Deli gibi soğukta, katır kutur buzları kıra kıra sıcacık bir hamama girmenin zevki, başka hangi kültürde, inceliklerle böyle süslenmiştir. Çünkü sıcağın, koyun, tiftik gibi yünleri vardır. Yorgun, tükenmiş, külçe bedeni, bu yün sıcaklığa bırakın. Bembeyaz mermerlerin sıcaklığında usul usul terleyip ve sonra dünya güzeli işlemeli havlulara sarılmak, Osmanlı'nın gündelik uğraşıydı.

Bedeniniz ısınınca, elleriniz, kollarınız yok olur, uçar. Bedeni unutmanın en güzel yolu, hamam. Sıcaklığı bir de kabinde güzel kokularla sarmalamak, peşine buzlu bir gazoz ya da bir kahve içmek, dünyanın hangi kültüründe böyle ince, törensel güzellikler taşır.

Tepede, kubbeye gömülü küçük ve kalın camlara doğru, ışığa bakmak, sizi huzur ve ışık üzerine yoğunlaştıran bir meditasyondur. Hamam, huzur davetidir. Osmanlı'nın yogası. Tüm yoga teknikleri hamamda kendiliğinden oluşur. Çünkü hamam sıcağı sizi yormadan, size ödevler vermeden, gevşetme üzerine kuruludur. O hareketi yap, bunu yap, şuranı şöyle dön gibi, ayrıntılı tekniklerin hepsini siz değil, sıcağın kendisi yaptırır.

Su, büyücü ve sorun çözücüdür. Sümerlerden beri tüm kültürler suyun bilgeliğini konuşur. Osmanlı'da, şiir su gibi içilirdi. Suları şiir gibi dinlenirdi. Hamamda, tas, kurna, kubbe, göbek taşı, hepsi şiirleşmiş, ovalleşmiş, peştamal ve havlular ve takunyalar hepsi yumuşayıp zevkle incelmiştir. Yumuşamış bu görüntüler bedeni sakinleştirir. Yumuşamış ve sakinleşmiş beden, korkuları yüreğimizden söküp alır. Sıcacık sular, derinin kabuğunu tahriş etmeden soyar. Teni en nazik yerinden kavrar.

Daha kapıdan, sular, hoş geldin der size ve cümbüşle tepenizden büklüm büklüm dökülür. Mermer ve sıcak ve buhardan bir şölen. İşte bedenimize inanılmaz bir masalsı ziyafet..

İşte Çinlilerden her ülkeye yüz binlerce dinlenme, savunma sporları, ya da dünyaya yayılmış yüz binlerce yoga okulu, hepsi çok ilkel kalır hamamın yanında. Kaynak arayan, üretim, ihracat arayan küçük işletmeci, dünyanın dört bucağında pekala, ilkeleri, hijyeni, kuralları, keseleri, işlemeli havluları, yumuşacık mermerleri, kubbe dizaynı, masajcıları-tellakları, ince ince sağlam kurallara bağlanmış Türk hamamlarından pekala on binlercesini açabilir. Bu muhteşem sıcak ve su keyfi, insanlığa mutluluk taşıyabilir.

Düşünün. Sular, ordular gibi kaç asır hamamlara koştular. En değerli en büyülü kitaplar gibi, bedenleri döndürüp döndürüp okudular. Can suyunu, canana taşıdılar. Uyku verici bu sıcaklığı üreten yalnız hamamdır. Hamamın içi, buhardan, sisli bir orman gibidir. Söyleyin, sudan daha nazik hangi ses vardır, söyleyin, tahta takunyaların mermerdeki sesinden neden tiksindik. Mermere tüm vücudun dokunması bedendeki enerjileri açığa çıkarır. Başka nerde ne zaman bir insan vücudu bir taşın üzerine böyle boylu boyunca ve keyifle yayılır? Mermer üzerine su gibi yayılın. Hamamların yaşam sularını siz de mutlulukla seyredin. Yıkanmak bir zamanlar bu toprağın en ince sanatıydı. Osmanlı'yı uçkuruna düşkün ve bol şamatalı alemler düzenleyen, ibne meraklısı gösterenler, utansın. Paha biçilmez bu keyif kültürünü turistik yapıp, yok edenler utansın!

Bırakın, kemiklerimiz toprağına gömülmeden, mermer üstünde bir küçük zafer kazansın. Dünyanın en güzel en ucuz mermerleri ülkemizde. Ne zaman tattık, şu mermerlerin yastık gibi yumuşacık, bütün derimizi emen sıcaklığını. Temiz insanların pırıl pırıl erdemi gibi, parlak mermerler, bedenimizi her yanından emerler!

Neden eskiler katışıksız bir sakinlik ustasıydı. Kuşkusuz hoş sıcaklıkların şerbetler gibi kaç rengini tadıyorlardı. Tarlayı ça-

palar gibi tellağın parmakları. Bereketli bir hayat fışkırsın diye, derinin içine giren parmakları. İnsan etini manaya döndüren kokular.. Eski insanlar bu kutsal duyguları en ince yerlerinden kavradılar!

Belki de hayatta, sevgiliden, evlattan, aşktan, yataktan bulamadıkları sıcaklığı, ihtiyarlarımız, altı asır hamamlarda buldular. Ölü yıkamanın bin bir çeşidini biliyoruz, yasalar var, bir gün sizi de yıkayacaklar, ama yaşarken istemeyiz, göbek taşında döne döne yıkanmayı, neden hak etmeyiz.

Her gün su dökünüp, her gün sabunlansan da evde, evdeki banyo, aceleye getirir. Eskiler gibi su dökünmeyi, sabunlanmayı evde, ama kese ve masaj için haftada bir mutlaka, neden koştular hamama. Hamamların bugünkü içler acısı, pis naylon terlikler, yırtılmış kabin muşambaları, layıkıyla temizlenmemiş havluları hepimizi ürkütür ve bu ihmal, ne büyük bir serveti elimizden alır!

Her gün sevimsiz yüzlerle karşılaşıp yorgunlaşmak şeytanın habercisidir. Sevimsiz yüzler farkında olmadan içinizi karartır. Kovmak, uzaklaşmak, rakı, hepsi nafile, çare hamam. Hamam, yeniden doğuşun simgesi. Evdeki banyo sıcaklığı törenden çıkarır, sıradanlaştırır, hatta yorar sizi, hamam ise törendir.

Hamam, kötülüğü, cinleri bedenimizden çıkarttığımız yerin adıdır, vücudumuzun taştığını görürüz, tensel bir yüceliğin tadını buluruz. Ölüp de kurtulalım diye isyan ettiğimiz bedenimizin her gün yediği, şeytan, haram, günah etini, kustuğumuz yerdir. Psikolojide, dinde imanda, şeytanın kökenleri adlı bir çalışma yapın, kendinizi hamamda bulacaksınız. Arınma. Hamam, vücudunuzu yormadan ayağa kaldırır. Yanınızda götüreceğiniz bir porsiyon güllaç sizi de bin bir gecenin sultanı yapacaktır.

Ateşin de ci.ıleri vardır. Külhandan mermere vurur milyonlarca ateş cini kafatasını. Üstünde, sırtınızda tatlı sızılar gibi sarhoş edici, baygın ısısı, ısıyla hızla uyumlaşır vücut. Hamamda daha nice kerametler var. Bilimin dahi çözüp anlayamadığı

bu doğaüstü bedeni neden en iyi tatlı bir sıcak çözer. Ne esrarlı güzellikler buldu Osmanlı orada.

Ne olur sanki, birazcık batının teknolojik hayranlığını tersinden akıtsak, çocuklarımızı kollarından tutup her hafta hamamlara götürsek. Kalbi güldüren sular. Elinize sağlık sular. Gün gelir, siz de yaşlanırsınız, ekmek, yağ, şeker dahi, güllabici sopası gibi zırdeli döver gibi vücudunuzu, kirli, buruşuk bir kâğıt para gibi yıpratıp döver.. Osmanlı, insana şerefin, niteliğini hamamlarıyla taçlandırdı. Tellaklar insan bedenine saygıyı övgü dolu parmaklarıyla kutsadı, yaşamak, işte böyle böyle zaferlere dönüştü.

Suların şırıltılı bükümleri. Yılan gibi uyanık, sıcacık sıcacık ısırarak sırtınızı. Tufandan kalmış işlemeli bir bakır tasla. İşte eklem kırıklığı, hayal kırıklığı sularla hamamlarda böyle yıkıldı.

Ve sonra, ayna gibi bir ten. Akide şekeri kıvamında. Ve bir daha soralım, neden beş milyonluk şehirde beş tane hamam. Sular erimiş aynalar gibi dökülürdü üstümüzden. Deri, ince ince süsleri ve güzelliği şırıltılarla köpük köpük giydirirdi tenimize. Sanki eskiden sular başka türlü akardı. Deryaları koynumuza taşırdı. Şimdi yine geliyor sular, ama durmuyor, içimize dokunmuyor, dökülüp gidiyor sular!

Eski bir uygarlığı aramak değil derdim. Canım şimdi zümrüt zümrüt şırıl şırıl sularını istiyor. Bıktım şofbeninden, küvetinden, canım şimdi annemin beni yıkadığı o eski kurnaları istiyor.

Hasankale, bir yoksul kasaba, masal gibi kaplıcaları vardı. Daha beş yaşında annemle yüzerdik sıcacık buharlı sularında. Sonra annem, karın üstünü sıyırıp, helva niyetine, bir kaplıca geleneği kar yerdik kaşık kaşık..

Her sefer dönüşü babam, Meydan Hamamı'nı kapatır, hamamdan bir gün sonra ancak çıkardı.

İşte böyle türlü türlü masallar içinde büyümüşüm. Madensuları, şerbetler, dolmalar, bilmeden neler yemişim.

Ama erkektim, annem, gördüklerini söyleme, ağzını sıkı tut, derdi. Bir hamam sepetimiz vardı, içinden pestiller açılır, cevizli sucuklar çıkartılır, komşulara da bölüştürülürdü. Ve yanında hamam bohçamız vardı. İçinde annemin gelinlik havluları.

Sonra annem beni bir yana bırakıp, köşede, karanlığın içinde tarardı saçlarını. Kemik tarağıyla sol omzuna dökerdi saçlarını. Uçlarını çırpar çırpar, kanat takar kabartırdı. Omuzları saçlarıyla dolar, sonra yumuşacık kırlent gibi beni boynuna alırdı.

Nakışlı ipekten mendillerini çıkarır, üstüne dut koyar, yerdik. Yüzüme sevinçle bakıp: "Hah işte yüzün ortaya çıktı" diye sevinir, severdi beni. Annemin adı Trabzon'da Hasankaleli gelindi.

Hatırlarım zaman zaman o eski mutlu şehri. Beni hamama götüren kuma üstüne gelmiş o mutsuz kara gelini. Topuz saçını çözüp, saçlarına giren tarağın hışırtısı.. Benden başka kokusunu kimseler tanımayacak. Bu kokular hamamlarda yükselir bir daha çıkmayarak içimize dolardı. Toprağına girse yüreği yalnız bende, oğlunda kalacak.. Sıcacık sular içinde annelerimiz bize ne tatlı sarılırdı!

Hamam deyince, hatırlarım bu acılı kökleri. Bu köklere sarılıp sarılıp ihtiyarlayacağım. Başımdan dökülen sular büyük bir sır söylediler. En güzel mevsimiydi suların. Kor ateş gibi sular. Uçuşan buharını kuşlar gibi kovalardım. Kollarımı açıp açıp yıkanırdım. Başımdan aşağı kaynayan sular, haşlanıp haşlanıp cırlardım.

Beyhude değil bu ağlamaklı hatıralar. İşte ben de sizler gibi bu masallarla büyüdüm.

Ve kaç zaman oldu, görmedi sırtımız kese, demir oldu, çelik oldu, kürek kemiklerinin altında fındık kabukları kıvıl kıvıl kuluç oldu, sırtımıza keser oldu..

Annelerin suları yüreğimize döküldü. İnsan soruyor, bu sular, hangi borular içinden gelirdi. Bir gömlek gibi bu suları hâlâ üstümde taşıyorum. Annelerin yüreği hâlâ bu zümrüt zümrüt sularda, biliyor, onu arıyorum. Sular kıyma kıyma fışkırır, salı-

na salına mermere çarşaf gibi açılırdı. Bu sular hangi yolu bilir, o hamamlarda annelerin tam yüreğinden dökülürdü. Ve sonra havlulara sarılıp gözlerimin ta içinden öperdi. O sevimli sular bereketli hakiki sevgilerin sularıydı. Baktıkça kabarcıklaşıp, coşarlardı. Aynı bardaktan içilen su gibi kurnaların başında lıkır lıkır neşeliydik. Bir mahalle, aynı süslü bakır çeşmelerin yanına dizilirdik. Suların şarkıları eski zamanlarda ne kadar hoştu. Şu ev banyolarında tazyikle fışkırıp çıldıran suların çığlığı, işte bu hayallerimizi kovdu!

Ve sonra erkek cinsinden olduk, kaç zaman banyoyu tıklatıp: "oğlum sırtına kese, kese.." dese, yok anne, tamam anne.. Çok zamanlar geçti. Ne ağır yüklerin altına girdik. 13 yaşından beri Ticaret ortaokulu birinci sınıftan beri otuz üç yıl aralıksız bu daktilonun başına oturduk. Ne çok lüzumlu lüzumsuz şeyleri sırtladık.

Şaşırıyorum kaldırdığım bu yüke. Yirmi yıldır sırtımdan aralıksız tedavi görüyorum. Hamamdan çıkıyor, tekrar kaldığım yerden, dünyanın yükünü kaldırıyorum.

Göbek taşına uzanıp düşlerken bunları. İşte bu güçlü ağlamaklı hatıralarla hayat doluyorum. Tellak bağırıyor kulağımın dibinde, kese, kese, kese...

İçimden, "Beni annem yıkadı, sırtım artık istemez kese" dedim.. Biliyorum, hayalimden o sular döküldükçe, daha ne yükler kaldıracağım..

Öleli yirmi üç yıl oluyor, annemi hiç mezarda, toprakta düşlemedim. Hediyelerin en güzeli hatıralarıma, onu hep, o eski Osmanlı hamamının gölgeli kurna başında düşledim. Yanında, kalıp sabunu. Kemik tarağı. Bakır tası. Kendi ördüğü pembe lifler. Islak peştamalı sarılı bedeni. Gülşeker teni. Ve simsiyah uzun saçları. Sıvayıp, köpürterek fışkırttığı sular içinde. Ve hasret dolu şarkılar mırıldanır..

Ve başından aşağı dökülen zümrüt sulara, gömülü çocuk bakışlarım. Bin yıl öncesi değil. Hepimizin çocukluğuydu bu. Kim kapatsa gözlerini, içimizden.. İşte bin kat gölgeli hatıralar içinde

aynı suların şırıltısıyla gülümseyen annelerini bulur.. Yanından hiç ayırmadığı dikiş sepetini de getirir, kabinde, entarileri değil, menekşelerle gülleri birbirine dikerdi, hatırası birkaç kırlent, yastık başı bırakıp, suların gittiği o büyük ülkeye gittiler!

Ey genç adam. Sen benzeme başkalarına. Ne otel saunaları paklar bizi. Ne jimnastik salonları, açar bizi. İşimize gelmez yogacılık oynamak. Bu karmaşık kafa karıştırıcı teknolojiler, yardım elini uzatmaz, annemizin eşsiz kültürü gibi sağlığımıza. Ekmek paran için, bir gün taş taşıyacaksın. Belki her gün hamallık yapacaksın. Olsun. Kirasını öder gibi bu ağır bedenin. Kıy parana. Yorgun bedenini koşa koşa götür o eski cengaverlerin hamamına..

Mermerleri yastıklar gibi yumuşacık. Herşeye gülüyor işte kurnaların içinde çiçek çiçek suları. Bu insafsız dünyada herşey çok ağır. Unutma o göbek taşlarını, cihangirlerin, cephelerden yaralarını ta buralara taşıdığını. Ateşlerle ısıttılar. Karanlık, küflü, nemliydi, ama çok sade, bu kubbenin altında, uçup giden sabun köpükleriyle aynı şırıltılı rüyalara daldılar..

Mermerler, canına, ruhuna yoldaş olacak, üstüne dökülen su, bütün susuzluğunu alacak. Bir aşk fırtınası gibi tarihimiz. Bu coşkulu sular, kalbinin en sıcak köşesinde çınlayıp, işte seni de annenle aynı eski masala sokacak. Bu gümüş suları hâlâ düşlerimize kimler katıyor. Dışarıda sert rüzgârlar öksüz yanaklarımızı gaga gibi delip delip ağlıyor. Yaz, kış arıyorsan baharın sıcak nefesini, suların köpük köpük taştığı kurna başlarına koş. İşte kalbin, bir çiçek yaprağı gibi sessiz.. Tebessümle cıvıldaşan tenine, kırlar gibi, güzellikleri işte böyle giydir.

Ama deliyiz, sahiden deli. Duvara zincirlenmiş delileriz. Orada, eski bir gaz lambası gibi kırılmış kubbeler, dönüp bakmayız. O şarkılardan zaferlere koşan suları büsbütün unutmuşuz, bizi o eski hamamlara koşturacak o bilge o asil kanı hepten kurutmuşuz.

Konuş kalemim, sen de bu rüyanın özbeöz çocuğusun, sularla ibadet eden o halkın çocuğusun.

Hamamlara lanet eden, aşağılayanlara, köpürüp bir gün saldıracağım. Hırsımdan delirip, hamamlarına bir gün daldaşak koşacağım..

Öv kalemim, coş kalemim, sular gibi.. Aşklar da gelir geçer. Ama bu sular tutar hepimizin elinden, yüreklerimizi birbirimize manevi sicimlerle bağlar. Götürür kirlerimizi deryaların ta ortasında dualarla çitiler. Kim düğümlemiş içimizdeki bu kutsal suları. Ne olur biri serbest bıraksın artık, içimizde demirden ağır bu ilahi suları. Bir kapkara cahil denize düştük ki, irin dolu, fokurduyor pislikten.

Gündoğumları gibi güzel, Tanrı'nın hepimize her günkü hediyesi. Yıldızların içinden ışıklara binip gelmişler. Toprakların kayaların tabakaların altına girmişler. O ruhlarımız gibi kaynayan sular kara topraklardan süzülüp, tenimize dört yandan dökülecek mi yeniden! Koskoca bir medeniyeti ve deryaları verdik, karşılığında bize, poşet içinde çürük sular verdiler. Ucuz, tiz sesli, cam kırığı, çıldırmış suları, her gün kezzap gibi başımızdan döktüler!..

Böyle kazık olmaz, utan kalemim, sen de kültürünü, suyunu, şiirini tanımayan, bu hainler, bu cahillerin ülkesindensin..

Hem bilge, hem sihirbaz, hem mübarek, bu suları kara kurbağa gibi suratlı, cahil, uyuşuk heriflere bırakmışsın!..

Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u fethe giderken yıkandığı... Tellağın kirini yığıp yığıp omzuna toplayıp, Fatihler'i bile utandırdığı, o eski Ankara hamamındayım.

Anadolu'dan kasa kasa meyve taşıyan Ankara Hali'nin hamallarıyla aynı mermere uzanıyorum.

Aynı meslekteniz, ben de kasa kasa meyve gibi kelimeler taşıyorum. Yüz kiloluk tellak, beş yüz kiloluk basınçla kürek kemiklerimin altında köpek dişleri gibi kulunçları eziyor. Avanos çamuru gibi yoğurup bedenimi, pirü pak, İznik çinisi vazo gibi kabine koyuyor.

Ve mermerin altından öyle vuruyor ki dalgalar, mermerin üstünde belim kırılıyor! Güzel duygulu mermer, taşların, kaya-

ların en güzeli, en anlamlısı, acı bana. Yapraklar, çocuklar, kadınlar, dalgalar tarih boyu herşeyi coşturmuşlar, coşkuları dondurup, sırtımıza mermer diye koymuşlar. Meyveler gibi yumuşacık, ağzından balları sızıyor, yumuşak tatlı sesi, asırların kıramadığı vazosu. Kaç asır var, göğsünde sakladığı ateşleri sırtımıza taşıyor..

Ateşin hamur gibi yumuşattığı mermerle hâlâ göğüs göğse sevişmekteyiz, kalbim heyecanla katılıyor bu cenge, mermerden yükselen kılıç sesleri etime giriyor, göklere uçan kelebekler gibi o lacivert atların ülkesindeniz, bayraklar gibi, çarşaflar gibi o gümüş suların taşlarla sevişen ülkesindeniz!

Gül yaprakları gibi seni hangi ağır bedenler inceltti. Asırların acısını kadife gibi emip, tek bir gün yorulmadı. Taş kesilen ateş. Rengi gül yaprağı ama içi cam gibi ateş. Aynalar gibi derin dokularına gizlensem. Sanki içinde helal, alın teriyle kazanılmış yağların kandillerine sürünsem. Sonsuz bir neşe bin yıldır parlıyor, katı donmuş ışıklar gibi, kat kat mavi gökler... İşte bu, hepimize sarılan tarihin şefkatleşmiş kolları! Ne sırlar taşıyor, hâlâ sımsıkı dilleri. Gülüşü erkeğe ancak bu kadar benzeyen..

Bir damla gözyaşı dökmeden, asırlardır kan ter içinde.. Artık kapalı kalmasın mermerlerle şenlenmiş tarihin bu odası. Mermer değil, öğrenin artık, bu atalarımın hırkası. Bizi de pırıl pırıl sarıyor işte kurşuni saçları. Ateşlerde erimiş ve donmuş gümüş, zümrüt suları..

Yaraları sevinçlere döndürmüş, işte tarihin şarkılar gibi gömleğini giymiş suları!

Gümüşten göğüslerine uzanıp emsem bembeyaz mermerlerin sütünü. Benim de yüreğimdeki acıları ziynetlere çevirir mi, benim de etime maden tadı verir mi? Buz gibi donmuş, gümüşten bir göl gibi, bir taş gibi dalıversem en derinlerine, bana da soyundan bir biçim verir mi? Tarihin bu penceresinden hâlâ, oluk oluk akıyor, o yorgun atların terleri, şimdi buhar buhar tenime karışıyor. Uzandıkça mermere, o nalları altından atlar koynuma koşuyor. Sevinçle tarihin bu bitmeyen seferlere bir

daha katılıyor. Görüyorum işte, Viyana'dan, Belgrad'dan dönen o yorgun şanlı atları. Hepimizi erimiş şarkılar gibi, aynı süslü kayıklarda sallıyor. Battaniye gibi tüyleri, dalgalar gibi, sırtımızı okşuyor. Kalbimiz bir mum gibi eriyip bir mum gibi usul usul dibine dökülüyor..

Ey ıssız taşlar, ey suskun maden, ey asırları çınlatan, kucaklayan büyülü taş, büyülü çini.. Seni görmeye geldim. Duvarların takvim takvim gösteriyor tarihi, çok yorgunum, o yaprak yaprak damarlarına uzanmaya geldim. Fazla vaktim yok, kalkacağım birazdan. Ne olur söyle artık, bu çok yorulmuş oğluna.. O sonsuza yükselen ateşler gibi aşkların sırlarını!

Bir saattir sırtımda çalışıyor tellak, tellak işini beğendirirse, bir müşteri daha kazanacak, bu ne kadar önemli. Ekmek parası ne kadar önemli. Elleriyle kazıyıp kazıyıp bir dağın yükünü yan tarafa koymuş gibi çalıştı, yoruldu. Küçük bir paraya bu nasıl insanüstü, olağanüstü yorgunluk. Bu yoğun, canla başla emeğine nasıl utandım. Tellak durmadı, dinlenmedi ve sonra ben bayılırken sırtıma bir şaplak vurup, son noktayı koydu: "Beni sorarsan beyim, adım Osman" dedi. Yorgunluktan bitmiş kan ter içinde çekip gitti. Baktım bu olağanüstü insanın arkasından. Bu nasıl emek. On milyar versem dindiremem vicdanımın sızısını. İşte yine helalleşmek atalarım gibi ahirete kaldı.

İŞ'İN İMHASI

"Yaşar Okuyan çocuğunun düğününde duygulandı" diye bir haber. Duygu ve Yaşar Okuyan, ya da hüzün ve Osman Durmuş. Bu kadar ince kelimelerin bu insanlarla anılması doğru mu, bu insanların duyguyla ne alakası var? "On yedi yaşında çocuğun karakolda battaniyeyle intihar ettiğini iddia ediyor" polis. TV'de bir yarışma yapsak, bakalım battaniyeyle intihar etmeyi kim başarabilecek? Ama polis haklı, bu ülkede 17 yaş ve intihar kelimeleri birbirine çok yakışıyor!

Daha önce Alman Cumhurbaşkanı'yla görüşen Aydın Doğan, bu görüşmesini manşetten vermişti, şimdi de Azerbaycan Başkanı Aliyev'le görüşmesini sayfalarca yayınladı. Aydın Doğan bütün cumhurbaşkanlarını gezip dolaşıyor, çünkü onu kabul etmeyen tek bir cumhurbaşkanı: Ahmet Necdet Sezer. Onu, başyazarlarını, gazetecilerini de kabul etmiyor. Baku Üniversitesi'nden fahri doktora aldı, daha önce İslamcı Haydar Baş da aynı üniversiteden profesörlük almıştı, artık ikisi baş başa bir kürsü kurarlar. Sadece doğudaki üniversiteler önüne gelenleri bu unvanları peşkeş çekiyor sanmayın. TGRT'nin patronu Enver Ören de Amerika'da bir üniversiteye bastı bağış parasını aldı doktorasını. Tören pek şaşaalıydı, TGRT naklen yayın vermişti. Unvanı veren rektör konuşmasında heyecanla, dili damağına tutuşmuş bir şekilde bağırdı kürsüden: "Enver Ören, birkaç dolarla birkaç yıl içinde dört-beş milyar dolar yaptı" Bu Amerikan rüyasını tüm öğrenciler sıçrayarak çığlıklarla dakikalarca alkışladılar. İşte o an Enver Ören'in yüzünde bir orgazm hali vardı ki, aynı yüzü Bakü'de gördüm, Aydın Doğan'a doktora kisvesi giydirilirken.

Sayın Aliyev, birkaç yıl önce de Cavit Çağlar, Bakü'de NTV'ye büro açarken, Aydın Doğan'a söylediğinin aynısını söyledi: "Tüm sesimizi dünyaya duyuracak!" Şimdi içerde Cavit

Çağlar'a Azerbaycan'dan birileri "salam" getirse de, adamcağızın Türklük ateşi birazcık diniverse.

Bu masum, bizim 40, 50'li yıllarımızı yaşayan ülkeleri kendi deneyimlerimizle uyarmanın da imkanı yok. Korkunç bir felaketten habersiz, ekonomiyi, bankalarını yiyip süpürecek canavarları ağırlamak, baş köşeye oturtmak gibi acemilikleri Özal döneminde biz de yapıyorduk, "kalkınma uğruna". Sayın Prezident, bu adamların ne sizin sesinizi bize, ne bizim sesimizi size ulaştıracağı yok, Türk halkının yaralarından akan kanları gizliyorlar, petrol paralarınız henüz ekonominize girmediği için rahatsınız, şimdi orda açılan bankaların birkaç yıl sonra hesaplarını hep birlikte göreceğiz. Ama üzülmeyin, Türkler misafirperverdir, sizler ağırlamaya devam edin!

Antonio Negri Avrupa solunun en havalı isimlerinden, otonomi hareketinin kurucusu. Kızıl Tugaylar'la ilişkisi bulunduğu suçlamasıyla halen İtalya'da cezaevinde bir profesör. "İmparatorluk" adlı kitabı bugünlerde Ayrıntı Yayınları'ndan çıktı. Emperyalizmin sona erdiğini, emek, sömürü, ulus-devlet, kolonyalizm tahlilleri yaptıktan sonra, Amerika Devleti'nin eski Roma İmparatorluğu gibi büyük bir imparatorluğa dönüştüğünü 412 sayfada anlatıyor. Negri'nin kitabı tam bir hayal kırıklığı. Zihin açacak yeni birşey yok. Kitap hakkında olumlu övgüler de çıkmadı değil. Birisi Negri'ye, bu olumlu eleştirilerin imparatorun dergilerinde çıktığını söyleyiversin. Birkaç sayfada bir bildiriyle özetlenebilecek düşünceler fazlasıyla uzatılmış, ya da iyi bir doktora tezi olabilir. Ancak, çok iddialı tahliller, dünya mazlumlarına, aşağıda kalanlara güya bir kapı açıyor. Küreselleşme karşıtlarının başucu kitabı. Çünkü küreselleşme karşıtlarıyla yeni ve büyük bir muhalif dünya organize edilmeye çalışılıyor. Avrupa kıtasında yetişmiş sol, benim için "beyaz sol" idi. Şimdi anladım ki, kendi tarihlerine fazlasıyla filozof bu adamlar, batı dışı tarihlere fazlasıyla "cahil" Hâlâ kendi deneyimlerini, kendi dipnotlarını, kendi tarihlerini bize tavsiye ediyorlar. Bizim, batı dışı toplumların deneyimleri ise hâlâ kaleme

alınmayacak kadar soğuk ve kaleme alınmadan toprağa gömülecek kadar karanlık. Biz başka kıtada yaşıyoruz, anlaşılıyor ki, sola da çok uzak derin sorunların içindeyiz. Ne demek istediğim yazılarım içinde saklı. Şüphesiz insanlığın evrensel ve ortak değerleri etrafında aynı saftayız. Ancak, tüm dünyanın gençliğini ve kültürel hayatını zehirleyen ahım şahım gösterişli teorilerden hâlâ bıkmamış görünmeleri, hâlâ bizim topraklarımızın ürünü diktatörlükleri, demokrasiyi, tarlayı, faciaları, ortaçağı bilmiyor, görmüyor oluşları, dayanılacak gibi değil. İmparatorluk'un inşasıyla büyük bir kabus durumu yaratmaya çalışan Negri, bize tek şans bırakıyor, aynı küreselleşme safında güçleri birleştirmek. İşte yeni sol teori de bu. 68'li ağbiler bu ucuz sloganlı numaraları, ülkelerini tanımadan, öğrenmeden pek fena kazık yediler ve yüz binlerce kurban verdiler. Avrupa kıtasından daha fazla teorik kazıklar yemeye niyetli olanlar, okuyabilir, Negri kitabını kıta içindeki otonomcu kardeşlerine dağıtsın, çoğaltsın. Unutmasın ki, İmparatorluk'u tasvir, tahlil eden dipnotları, İmparatorluk'un kendisi kadar karabasan. Ne yapacağız şimdi? Efendici yapılara karşı büyük bir savaşım veren Negri ve otonomcular, bir de şu efendici dillerinden, büyük ahım şahım teorik kurgularından vazgeçip, küçük ülkelerin derin Ortaçağ'larına bir bakabilseler. Ah teori! Senin o çocuksu güzelliğine inanan hâlâ çok çocuklar var içimizde, ve hâlâ senin teorik güzelliğine solcular inanıyor!

Almanya'da, Danimarka'da otonomcu gençler işgal evlerinde elektrik, su parası vermiyor. Bizde sadece doğuda yüzbinlerce işgal evi var. Doğu'da elektrik, su parası vermeyen yüz binlerce aile, yüzlerce mahalle var. Avrupa'nın en pahalı suyu, en pahalı elektriği, en pahalı havagazı, en pahalı dolmuşu, otobüsü bu ülkede ve bu yoksul halk ödüyor. Ev kirası gibi, su, elektrik, havagazı parası. Büyük şehir belediyeleri su parasının ödenme günü, paralarını istif edecek kasa bulamıyor, memurlar ellerinde kürek para yığınlarını süpürerek odalara dolduruyor. Büyükşehirler dünyanın en kazık en pahalı temel ihtiyaçların-

dan siyasi partiler kuracak milyar dolarlar kazanırken, belki de dünyanın en güzel şehri Mardin'de belediye çöpçülükte kullanılan eşeklerin karnını doyuracak ot parası bulamıyor...

Almanya ve Fransa'da dünyanın en büyük çevre örgütleri. Ama nükleer santrallerinden ötürü halk elektriğe sıfıra yakın para ödüyor. İdeolojik bir tuhaflık yok mu burada. Bizim de çok ürettiğimiz şeyler var, mesela, çay ve su. Bir bardak çay iki yüz elli bin lira, bir bardak paketlenmiş su iki yüz elli, üç yüz bin lira, bir de çişiniz gelirse iki yüz elli bin de o...

Son elli yılın sağ hükümetleri, tüccar, işadamı, yönetici, işletmeci, müteşebbis, sanayici değil, tamamen vurguncu, aracı, komisyoncu, taşeron bir sınıf yetiştirdi. Hırsız, soyguncu, ihaleci, üç kâğıtçı, mafyacı bu sınıf, otorite boşluğu, kuralsızlık, sistemsizlik, kargaşayı çok iyi kullandı. Ülkenin üretimden gelen kaynaklarını, gürültü, düzensizlik, çalma çırpmayla bir daha asla üretime dönmeyen karambol bir ekonomi yarattı. Elli yıl aralıksız hırsız taşeronların kucağına oturtulan bu soygunun adına ekonomi dediler. Tabii ki bu ekonomiden hayır gelmeyecekti. Üreticiye vahşi bir hayvan gibi saldırıp, üretici yok edildi. Fahişlik, taşeronluğun eğlencesi, zevki oldu, insan emeğini, üretimi talan etmek taşeronluğun ruhu oldu. İktisadi anlamıyla para kazanmak, iş çevirmek, yatırım isteği değil, bir yıl gibi, birkaç ay gibi kısa zamanda zengin olmak isteyen artık klasik adıyla köşe dönmeciler, milyonlarla ifade edilen, bozguncu bir sınıf, yağma düzeni karambolcusu, kara paracı adam.

1900'lü yılların başı ve 1920-30'lar arası, batıda da mafyacı, vurguncu bir sınıf, kuralsızlığı kullanıp halkın ve ekonominin tüm dengelerini bozdu. Kapitalizmin sonu geldi, denildi. Kitleler, başka siyasi arayışlara girdi, ki, I. ve II. Dünya savaşları bu taşeron, vurguncu sınıfın kırılıp yok edilmesi için büyük bir şans olarak ortaya çıktı. Taşeron sınıf, fahiş, aracı sınıf, yok edilmeden ekonomi kurtulmaz. Karpuz tarladan üç bin liraya kalkıyor, manavda iki milyona alıyorsunuz, gömlek atölyeden beş yüzbin liraya çıkıyor, vitrinde elli milyona satılıyor!

Sadettin Tantan peşi sıra vurgun operasyonlarına başlayınca Mesut Yılmaz (ki başbakan yardımcısı olur) dünya iktisat tarihine giren vecizelerle saldırdı Tantan'a: "Ekonomiyi batırıyor!", Karaparacıları, vurguncuları yakalamakla, ekonomiyi batırmanın ne alakası var. On yıl önce hayaliciler yakalanmaya başlayınca, Özal'ın kardeşi Yusuf Bozkurt Özal da "ekonominin motoru hayali ihracattır, ekonomiyi batırırsınız" diye ikaz etti polisi.

Demirel Cumhuriyet tarihinde ilk kez devlet nişan madalyaları dağıtmıştı kahraman işadamlarına. Şu anda hapishanelerimiz devlet yüksek nişan madalyalı işadamlarımızla dolu. Demirel, arada bir ekranda görünüyor, "fareleri yakalayın ama evi yakmayın" gibi eski nasihatlarından veriyor.

Gülünç laflar. Artık ne söylese, halk acı bir suratla gülüyor bu adamlara. Kendileri kepaze ve gülünç düştüklerini bilmiyorlar mı? Rezillik duygusunu dünya yıkılsa yaşayamıyorlar. Çünkü bu adamın kırk yıldır tüm gülünçlükleri örtbas edilmiş. Hiçbir zaman kendisini gülünç görmemiş. Ne söylese vecize, altın yumurtlayan, muhteşem adam, Allah başımızdan eksik etmesin, diye saygı görmüş. Bu yüzden bu tür adamlarda gülünç duruma düştüklerini anlayacak bir duyarlılık (hassasiyet) hiç gelişmedi. Bu onların (kralların) suçu değil. Soytarı basın ve yalaka yardakçılarının krala bir hizmetiydi. 14., 15., 16. Luiler de hiçbir zaman gülünç duruma düştüklerini anlayamadılar. Bu gülünçlüğü onlara hatırlatacak hiç ama hiç kimse yoktu etraflarında. Korkulması gereken bu gülünç adamı kırk sene cilalayacak bir basın ordusu ve yardakçılar ordusunun hâlâ yaşıyor olması.

Şerefsiz adamlar, kendilerine sunulan torpil, rüşvet ve kayırma ve imtiyazı soyluluklarına övgü diye alır. Bir hapishane müdürünü birkaç milyar lirayla kandırmak kolay. Siz soylu bir insan iseniz buna izin vermezsiniz. Vahşi bir çakalsanız her fırsatı keyfinizce kullanırsınız. Bu insanlar bu ülkenin en büyük basın patronu, en büyük işadamı, bakanı.. Gerçekten ekonomik bir kazaya mı uğradılar, yoksa muhasebe yanlışları yapmış beyefendi insanlar mıydı?

Soylu insan kibirlidir. Fransız soylusu giyotine çıkarken ellerini çözmek isteyenlere sert, donuk gözlerle baktı. Yüksek, kalkmış burunlarıyla kendilerine acıma gösterisi yapanlara soğuk soğuk baktılar, merhameti ellerinin tersiyle geri çevirdiler, başlarını giyotine uzattılar.

Dinç Bilgin ve Cavit Çağlar tüm kameraların önünde, cezaevi aracından inerken, ellerini dosyayla gizleyip, güya kelepçelenmiş numarasını tüm Türkiye'ye yutturmak isterken, foyaları ortaya çıktı, kameralara yakalandı hileleri. Garibanlara başka zenginlere başka davranan cezaevi görevlilerinin rezaleti, hukukla devlet adamlarının nasıl daşşak geçtikleri gözler önüne serildi. Ancak, Dinç Bilgin, Cavit Çağlar ve diğerleri.. soylu insanlar olsalardı, ya da haklılıklarına inansalardı, kendilerine sunulan bu küçücük adam kayırmaya asla müsaade etmezlerdi. Çünkü hırsızlıkla ve şerefsizlikle suçlanıyorlar. Tam da suçlandıkları gibisini yaptılar, hukuku parayla satın aldıklarını tüm Türkiye'ye naklen yayın gösterdiler. Türk basını bu sahneye sessiz kaldı, duyurmadı, sadece Kanal 7 verdi.

Sonunda Ağa Ceylan'ın oğlu, Ceylan holdingin patronu M.Ceylan da tutuklandı. Ceylanlar, Dinç Bilgin ve Cavit Çağlar ailesinde simgeleşmiş yiyip, içme, sıçma, gösteriş, çalım, dağıtma, yat, yalı, manken gibi vahşi arzularıyla hükmetmek isteyen soyluluk özentisinin ön aşamasını çoktan tamamlamışlardı. Ağa Ceylan, baba, hızla soyluluğun birinci aşamasına geçmiş, çocuklarını Avrupa'da okutmuştu. Ve hızla soyluluğun ikinci kategorisine geçtiler. Yani, müzik, sanat, bilim gibi yüksek kültürün içine girdiler. Hatırlayacaksınız Ceylanlar'ın kurduğu C TV'de günboyu baştan aşağı batı müziği, Vivaldi, Verdi, çok sesli müzik çalındı. Sanat müziği, türküler, Türk kültürü, Anadolu hiç yoktu. Babaları daha dün Diyarbakır'dan gelmiş bu aile hızla sınıf atlamıştı. Ve soylu olmanın son aşamasına çıkmışlardı: "şecere, kök arayışı".. Bulunamayınca onlar da babaları Ağa Ceylan'ın belgeselini yaptırıp TV'lerinde günlerce yayınladılar. Kadir Has da, Ağa Ceylan da 70'li yılların Demirel zenginiydi.

Götümle güldüğümü düşünmeyin, üzülüyorum, bu ailelerden bir sporcu, bir müzisyen, bir kültür adamı, bir bilim adamı yetişmeyişinin sebeplerini arıyorum. Şehvet derecesinde soyluluk düşkünü bu insanlar, bu topraklarda kimi gördüler de onlara özendiler. Cumhuriyet'in soyluları yoktu, cumhuriyetin zenginleri yoktu. Olan birkaç kişi de sonradan görmeler, küçük bir dükkânla işe başlayan Vehbi ağa, Ömer Sabancı ağaydı. Bence 70 ve 80 sonrası zenginlerimize öncülük edecek soylu bir sınıf olmadığı için, soyluluğu kendi çabalarıyla magazin sayfalarında manken ve mafya kabadayıları ve satılmış köşe yazarlarıyla arayıp durdular. Bu yüzden yalı, ev mimarileri çok ağdalı ve gülünç, kendi kültürlerini küçümseyişleri, caka, fiyaka satışları, fazla abartılı, güç gösterileri hâlâ kabadayı raconundan. Soyluluğun parlak gururu için yüzyıllık üç kuşak süren iktidar zırhı gerekir. Nihayet Sabancı, Koç, Eczacıbaşı bu iktidar zırhını gerçekleştirdi. Vehbi Koç'un torunu Ali Koç aileyi devralmak üzere. Ancak 70'lerde hayatlarına başlayan yeni zenginler kötü çuvalladılar, artık bu tescillenmiş şerefsizlikten hiçbiri kurtulamaz..

Müteahhitler, taşeronlar ölüm kampları, ölüm mangaları gibi ucuz iş gücüne, tarlalara, arazilere girip talan ettiler. Ne oldu? Artık bu topraklarda kendi başına çalışma, kendi hesabına iş kurma girişimciliği yok edildi? Ne oldu? Tek başına biyolojik varlığını sürdürmek imkansızlaştı. Sonuç, kalp yetmezliği, böbrek yetmezliği, usulca kendi köşelerinde ölüp gidiyor insanlar, ölüm kayıtlarında ölüm yaşı otuz-otuz beşine düşüyor, görünmeyen felaket de budur. Ortaçağ ve ilkel topluluklarda da yaş ortalaması otuz, otuz beş.

Bebeklerin ölümü, yaşlıların sürünmesi, adi suçluların çoğalması, milyonlarca ailenin çözülmesi, üç kuruş için güpegündüz adam doğranması, bunlar, devletimizin karnını doyurmuyor, ısrarla dükkânların yağmalandığı, resimsel bir sosyal patlama istiyorlar. Eski sol posterlerdeki resimlerden.

İstedikleri görüntülerden yüz yıldır yeryüzü kıtasında kalmadı. Ordu, polis, teknoloji güçlendikçe patlama imkansızlaştı.

Halk kurukafa. Üniversiteden yetişen et kafa. Esnaf beton kafa. Ordu ve polis hâlâ bilinç gibi bir zanlı arıyor, kokluyor, dernek basıyor. Hani sosyal patlama olsa da yesek. Patlamaması çöküntüye, çöküntü nihilizme, nihilizm alınyazısına dönüşür. Sivrisineklerle sivrisinek gibi kalabalık Bengaldeş mahallelerinde gün boyu diz çökmüş, olup bitene herşeye sırıtan otuz beşine gelmeden ölüp sıskacık insan kalabalıklarına dönüşüyor. İşte Garih cinayeti, mezarlıklarımız Singapur kerhanesine döndü, on yaşında çocuklar şeyhlerin mezarı üstünde iş tutuyor. İslamcı basın mezarlıkta şeyhleri koruma altına almak istiyor, on yaşındaki çocuklara kimse saygı duymuyor. Ülke, aile, evren, gelecek, kardeşlik, hava, su, insan, iş, çalışma, mutluluk, nedir hiç bilmeyen asırlara yayılmış kangren bir yoksulluk çoktan "milli kültür" oluverdi. Kitle partileri oylarını hâlâ bu yoksulluk ve fuhuş bataklığından alıyor.

Polis kafayı yemiş, psikiyatristlerden sosyal patlama olursa ne yapacağız diye birifing alıyor. Hatta İçişleri ve ordumuz yazdığı raporlarda sosyal patlamayı şimdiye kadar önlemiş olmakla iftihar ediyor. Oysa İngilizler yüz yıl Mısır'ı, Çin'i ve Hindistan'ı, bin-bin beş yüz kişilik kadrolarla yönetti. Bu sömürgelerdeki homurtuları yüz yıl yirmi-yirmi beş subayla susturdu. Bir milyarlık sömürgeyi on-on beş komutanla idare eden İngilizler'e karşı siz, üç-dört slogan atan çocuğun sırtına on binin üstünde köpek, polis, çelik yelek,panzerler sürmeyi, kahramanlık kabul ettiniz. Aferin, sosyal patlamayı iyi önlediniz!

Rusya'da Sovyetler'in kurulması, ya da 19.yüzyılın sömürgelerinde sert, faşist yönetimler vardı, faydaları çoktu: Tarlaları, fabrikaları, uyuşuk köylüleri kışla ve savaş alanı düzeniyle yönettiler. Sömürgeler ve Sovyetler tüm ülkenin iş koşullarını askerleştirdi.

Doğulu toplumlar seri çalışmayı, vardiyalı çalışmayı, ya da çalışmaya tapınmayı, ya Sovyetler'den, ya Çin'in Maosu'ndan ya da sömürgeci İngilizler'in kırbacıyla öğrendi. Kollektif çalışmanın getirdiği kooperatif gücün nimetleriyle batı dışı toplumlar esaret altında tanıştı.

Bir ülkeyi yaratan emeğin sürükleyici, seri, coşkulu gücüdür. Bir ülkenin çalışma felsefesi, insanların çalışma ruhu üzerine inşa edilir. Çalışma toplumun Tanrı'sıdır. Evrenle, Tanrı'yla ancak çalışarak ilişki kurup, dünyaya ancak çalışarak anlam verebilirsiniz. Teknik akla ulaşabilmek, yüksek bir rasyonalite yakalayabilmek için çalışarak üreten bir sürecin içinde olmanız gerekir. Durduk yerde hayal ederek icatta, atılımda bulunulmaz. Diyelim bir marangoz, yıllarca ürettiği kerestelerin yapısı, dokusu, tarihi, coğrafyası, kuruluğu, biçimi üzerine bilgileri ancak o keresteleri ürettiği yıllar içinde deneyimleriyle öğrenir. Üretim süreci içinde o keresteleri başka türlü kullanmayı, başka alanlarda ve biçimlerde kullanma fikrini hayal etmeyi, keresteleri dönüştürmeyi öğrenir, modern akıl budur.

Yani modern düşünce, yatıp uzanarak değil, elinizde, ebatını, varlığını, dokusunu, üretimini çok iyi bildiğiniz bir nesne varken zihninizde o nesneyle ilgili oluşan düşüncelerin ta kendisidir. Kerestelerin yıllar boyu düzgün kesilmesi, size teknik bir akıl öğretir. Teknik akıl iş sürecinde oluşur, nutuk atarak değil!

Velhasıl batılı toplumlar fordizm, taylorizm gibi emeğin otomasyonlaşması, işbölümü sürecinde bugünkü işletmelerin ruhunu inşa ederken, batı dışı toplumlar, faşist, komünist, devletçi ekonomiler, sömürge valilerin planlamasıyla çalışma felsefesini tanıdılar. Bu süreçte bilim ve teknik bir akıl öğretmek zordur.

Bir dünya savaşından geçseydik, ya da halkın tüm evleri ataşe verilseydi, ya da tüm sokakları isyancı çeteler işgal etseydi, durum bundan kötü olamazdı. Çünkü, iş bilmeyen, iş'ten soğuyan, iş'i umursamayan milyonlar kaderimiz oluyor. Ekonomiyi yağmalayan hırsız taşeronların ülkenin ruhsal derinliklerinde imha ettiklerini tam bilemiyoruz. Ucuz iş gücünü talan eden taşeron firmalar sokağa milyonlarca işsiz bırakmakla kalmadı, daha da kötüsü, bir felaket, çalışmadan, emekten, yorulmaktan, iş çevirmekten bıkmış, üretmekten tiksinmiş, nefret etmiş milyonlar bıraktı.

Ülkemize hakim olan karabasan ve bu kabus durumunda, ekonomik çöküntü ve sosyal patlama lafları çok cici ve çok hafif kalır. Çok daha ötede, insan emeği ve çalışma şevkinin yok edilmesi yatar. Çalışmak ve üretmek bir insanın kendi kendini denetlemesidir. Kullandığı eşyayı denetlemesi ve tanımasıdır. Dünyayı denetlemesi ve anlamasıdır. Çalışmak emeğine ve ürettiği nesneye yoğunlaşmayı, ürettiğiyle uyum içinde yaşaması demektir. Toplumların asayişini, polisler ve ordular değil, insanların sabah kalktıklarında açtıkları tezgahların düzeni sağlar. İlkel toplumdan 2002 dünyasına tüm coğrafyalarda düzeni sağlayan refahı, mutluluğu ve devletin, halkın sürekliliğini sağlayan en kutsal kelime: iş ve çalışmadır.

Ne tuhaftır ki, son elli yılın hırsız taşeronları, sağ siyasetçileri, emekten-çalışmadan bahseden herkesi vatan haini, komünistlikle suçladı, sürdü, imha etti. Emek dendiğinde sağ iktidarların aklına hep komünistlik, bölücülük geldi. Ve her sendikaya, her işyerine, her düşünceye ordu ya da polisler el koydu, yakaladı, susturdu. Çalışanların ellerine kelepçe vurulup zindanlara atıldı. İşçinin kolu iş kazasıyla koptuğunda kopan eli sümük gibi çöp tenekesine fırlattılar. Hiçbir zaman hak, tazminat, iş güvencesi, sigorta konuşmadılar. İş güvenliği yasaları ekonomiyi zora sokuyor, üretimi pahalandırıyor diye sesini çıkartan kim olursa Özal'dan bugüne kovdular! Hem basın, hem ordu, hem polis, hem işadamları, çalışan emekçilerin, üreticilerin üstüne çapraz ateşle saldırdı, aralıksız kırk yıl... Cezaevleri doldu doldu, taştı..

Tüm dünya dillerine çevrilmiş, dilimize de bir deyim olarak girmiş Oblomov (-luk) bir Rus romanı. Göt şişirmeden başka iş yapmayan budala bir Rus prensinin elini hiçbir şeye sürmeden yaşadığı dramatik hayatı anlatır. Oblomov da aydınımızca eksik okunmuştur. Herkesin hırsız, herkesin soyguncu olduğu 19. yüzyıl Rusyası'nın çalan çalana hayatının alt üst ettiği psikolojiler bilinmezse, Oblomov anlaşılmaz. Oblomov çalışmayı sevmeyen bir adam değil. Yaşadığı toplumda bir değer yaratmanın nafile

bir uğraş olduğuna inanmış insan. Çalan çalana bir toplumda, iş, değer, üretmek anlamlarını hızla kaybeder, nafileleşir.

Mesela, hırsız taşeronların, ki, birkaç milyon insan, çocuklarının arabaları, evleri var, bilim adamı maaşı kadar harçlık alır, neden okusun. Neden otuz yıl köşesinde sabırla bilim yapsın. Para tek başına ona saygınlık, ahlak, başarı, herşeyi, muhteşem bir karizma olarak sunmuş. Elli yılın sağ iktidarları ülkenin üretimden gelen milyarlarını taşeronların çocuklarına hediye etmiş. Arabaları, yazlıkları, seyahatleri, eğlenceleri bitmiyor. Mafyacı, karaparacı, magazinci bu adamlar, bilim, sanat, spor, müzik edebiyat, ahlak, ülke yatırım gibi hiçbir değere inanmıyor, hiçbir alanda başarıları, çalışmaları yok. Bir avuç zengin piçinin elinde milyar dolarlar. İnanılmaz servetlerin boş, budala, aptal, işe yaramaz adamların ellerine geçmesi nükleer zehir gibi toplumun tüm katmanlarını darmaduman etti, bu paraların üretime tekrar dönmesi için elimizdeki tek şans, garson bahşişleri olarak onları toplayıp hayatımıza katabilmek. Sosyal patlama değil, tehlike, basit ve kolay yaşamın benimsenmesi.

Sosyal patlama bir toplumun yaşadığına, nefes aldığına, iddialarına dair canlı bir reflekstir. Asıl tehlike, sosyal karamsarlığın benimsenmesi. Alkol, uyuşturucu, adi suçların çoğalması ürkütücüdür. Asıl tehlike süs tavşanı, kafes faresi gibi basit ve boş yaşamayı öğrenmiş cahil milyonlardır.

İşe susamış, iş için intihar eden, iş için zırıl zırıl ağlayan insanların varlığı vahimdir, asıl tehlike, işten soğumaya, işe inanmamaya başlayan kitlelerdir. Umutsuzluk ve karamsarlık korkunçtur. Asıl tehlike umutsuzluğu hazmetmeyi öğrenmiş, bir şekilde işsizlik utancını kaldırmış, boş günün sıkıcılığını alt etmeyi öğrenmiş insanlardır.

Her insan başarmak, arzularını gerçekleştirmek için hayata karşı çılgınca bir hınç duyar, saatli bir bomba gibi kurumsal tüm ilişkilerin içine atlayıverir. Asıl tehlike iktidar hırsı taşımadan, kızgınlık ve kıskançlık ve rekabet duygusu taşımadan yaşamayı kabullenmiş milyonlardır.

İşsizlik her yerde, her zaman vahşicedir, asıl tehlike, sıkıcılığı, hayatın boşluğunu, aylaklığın yapay ve hayal eğlencesine dönüştürmeyi becermiş insanların çoğalmasıdır.

Aylaklığın neşeli eğlencesini kavramış insan, aylaklığı dölleyerek, aylaklığı coşkuyla sürüklemeyi felsefeleştirir, moda haline getirir. Aylak insan hayata karşı mükemmel bir savunma sistemi kurar. Bu, boşvermişlik, bohemcilik, bananecilik, ben mi kurtaracağımcılığın ötesinde, bir soyluluk ünvanı gibi aylaklığıyla övünmeye kendi bomboş hayatına aşık olmaya başlar, magazin ve sanat sayfalarının kahramanı oluverir.

Hayata ve kendine değerli birşey yapmanın beş para etmezliğine inandırılmış kalabalıkları yeniden, işe, çalışmaya, ülkeye, evrene inandırmak imkansızdır.

Hindistan ya da Kahire sokaklarında insanlar, önemsiz, küçük, parasal ve iş değerleri olmayan uğraş içinde görünürler. Bu da birşeydir. Bir şekilde hayatın tekerleği döner. Batılı da işin yerini hobiyle doldurur. Hobi ya da uğraş, ekonomik, estetik, psikolojik değerleriyle önemlidir. Ancak, bu topraklar bir kere doğu mağarasından çıkmıştır, artık lüzumsuz, boş uğraşlarla hiçkimse kendini kandıramaz. Asıl tehlike, ekonomik değeri olmayan hayatların, ekonomik değeri olmayan boş uğraşlardan ebediyen bıkması..

İşin yıkımı, insanın, hayatın yıkımıdır. Çalışmanın yıkımı, tarihin, evrenin, toplumun yıkımıdır!

ÖRGÜTTEN YETİŞME TAHİR ÖGRETMEN

7 Haziran günü öğle sıcağında Kamu Emekçileri Sendikası (KESK'in) eylemi vardı. Şöyle bir bakayım, dedim. Çöküverdim kaldırıma, yarım saat sonra fırlar, kaçarım. Yanıma, sonradan 18 yıllık öğretmen olduğunu öğrendiğim, benim yaşlarda, çok yaşlı gösteren, sıska, gözlüklü, elbiseleri eskilikten parlamış, kır saçlı bir bey oturdu. Bin yıllık arkadaşmışız gibi hemen lafa girdi. Seri konuşuyordu. Konuşmamız daha önceden kesilmiş, şimdi yeniden başlıyormuş gibi. Ne söylese hoşuma gidiyor, ne söylese, durup alnından, elinden öpmek istiyorum, konuşurken gizli gizli not almaya başladım...

"Bıktık kardeşim, on yıldır bu meydanlara gelip gelip dayak yiyoruz, hiçbir umudumuz yok. Bu Kızılay'ı yıksak yukardakiler için vızıltı değil.. Olsun, koyu koyu sövmeden rahat edemiyor insan. (Yüzünü polislere dönüp) Nasıl ısırır gibi bakıyorlar, suratlarına bak, deli deli gülüyorlar. Bunları kim işe aldı. Karıların göbeğine muska yazan cinci hocaların torpiliyle polis oldular.

"..Devletin parası yok ki vermiyor.. Devletin eli bolken verdi mi? Borç yiğidin kamçısı.. borç kölenin kırbacı olmuş.. Biz on milyon borç alsak uyku tutmuyor.. Milyar dolarları gazeteler kıyak manşet atıyor diye gazete patronlarına yedirdiler. RTÜK yasası da çıktı. Bizim yasamız çıkmadı. Bu RTÜK'le kimse siyaset yapamaz. Kimse siyasete giremez. Halk sesini çıkartamaz. Medya patronlarına teslim ettiler ülkeyi. Böyle yasa dünyada var mı? Olmuş mu? Hepsinin .mına koyum. Geçen sene bir miting yaptık. Dağdan taştan, uzun yoldan, Malatyalar'dan Karakeçili aşiretinden yüz bin insan geldi. Akşam TV'de bir saniye göstermediler. Niye? Ebru Gündeş hanım o gece bayılmış. Şimdi de Tarkan'ın götüyle uğraşıyorlar. Bütün ekranlarda Tarkan'ın götü. Ne olacak söyleyeyim. Akşam altıya doğru mutlak olay çıkacak. Gaz

bombaları patlamadan haber olamayız arkadaşlar. On bin kişi cayır cayır bağırıyoruz, duyan yok. TV'ciler it gibi Tarkan'ın götünü yalatıyor ekranda. Bizim götümüz de söğüt dalı gibi cıscıbıldak soyuldu gören yok. Kalıplarını kıyafetlerini .ikiyim. (Eliyle yaralanmış ayağını inceledi) Eskinin yarası da iyiydi, tütün basardın geçerdi. Şimdi doktora gitsem, git MR çektir, diyecek. Dünya tarihinin en büyük ekonomik soygunu, krizi yaşanıyor, medya hükümeti idare ediyor. Onlar da RTÜK yasasını çıkartıp ikram ediyor. Yağmalatıyorlar kardeşim. Hükümet yerinde, işler tıkırında, boku yiyen yine biz olduk...

"..Anlamıyorum, ordu niye müsaade ediyor RTÜK yasasına... (Kulağıma eğildi, fısıltıyla, "ordu" demek, "orda" demek, hep ordalar, çocukları, kızları, televizyonları, gasteleri doldurmuş, hepsi orda, yani...) Bu eski RTÜK yasasıyla hep İslamcılar seçiliyormuş. 28 Şubat devam ediyormuş. Polis internet üzerinde terör örgütlerinin izini süremiyormuş. Kontrol kaybedilmiş ülkemizde arkadaşlar, ülke bölünüyormuş. Milliyet Gazetesi'nin trajı 17 bine düşmüş. Ama üç yüz bin basılıyor. Bu gazeteyi kim sübvanse ediyor arkadaşlar. Hani özeldi? Hani özel olan herşey başarılıydı. İşçi çıkartıyor, bedava satıyor, parası kimden çıkıyor? (Kulağıma eğildi, fısıltıyla, bu özelleştirmeyi başımıza "özel" Çiller açtı).. Hürriyet duruyor, çünkü, MİT'i, küçük ilanları var. Taşrada bakkal, emlakçı, tuhafiyeci küçük ilanları kime veriyor, bölge radyosuna. Şimdi oralara da RTÜK göz koydu. İstiyorlar ki her kasabada küçük ilanları alalım, mahalli seçimleri de biz idare edelim. Arkadaşlar, irticanın sesini kesmek bahanesiyle, .iktiler anamızı. (Elleriyle iki yakasını silkeleyerek) Öğretmenim ben, öğretmen... (Elleriyle gömlek yakasının içini göstererek) Bir haftadır yıkanmıyor, şu kire, bakın, öğretmenim ben... Bu maaşla nasıl geçiniyor diye yazı yazıyorlar? Hepsi bir olmuş, köyden öteberi getiriyor diyor bunlar. Arkadaşlar bulgura, tarhanaya, mercimeğe kurban olayım, makarnayla yaşıyoruz. Arkadaşlar, sofrayı üç dakikada kaldırıyoruz. Hanım üvey ana gibi çocukları sopaya yatırıyor.

"Akşamları şeytan aldatıyor, öldür çocukları diyor, öldür karıyı, ama ben öğretmenim diyorum şeytana, ben kültürlü adamım diyorum şeytana, öldürmem. Kaç sene oldu arkadaşlar, ceviz kadar tereyağ koyamadım çocukların önüne. Evlendiğimizde hanımın suratı seramik çanağı gibiydi, şimdi, yüzünde, kollarında et parçası kalmadı. Allah sizi inandırsın kardeşlerim kırışmış avurtlarını cımbızla kaldırıp diplerine makyaj yapıyor. Çocuklar daha gazoz kola içmeyi bilmez. Ne yiyoruz duyanımız var mı? Gidin ulus Çarşısı'na, bir kilometreye kuyruk? Nedir dersiniz? Tavuk ciğeri. Tavuk taşlığı... en ucuzu bu.. Üstelik benim kıymetli vatandaşlarım iki yüz elli gram alıyor. Koyuyoruz sofraya.. Çatalın ucuyla yavaş alıyorum ki, çocuklar hızlı hızlı uzansın.. Ben kültürlü adamım, ben okumuş adamım, ben çocuklarımı severim. Pabuç pahalı, güç yetmiyor. Akşamları çok kötülüyorum arkadaşlar, inanmayacaksınız şu meydana gelince rahat ediyorum, dövüşünce kendime geliyorum, biz solcu öğretmenleriz arkadaşlar. Hanım ağlamaktan uyuz ite döndü. Bir daha meydanlara gitme diyor.. Canımdan bezdim, aklım şaştı, biz meydanlarda dövüle dövüle büyüdük arkadaşlar. öyle sürünüyoruz ki, yılanlar imreniyor arkadaşlar!

(eliyle gazeteci ordusunu göstererek) Şimdi bakın, bu kadar gazeteci... Bizim hiçbir gösterimizin haberini çıkartmaz... (kulağıma eğilip, "gazeteci" az-et yiyici demek, az et, çünkü asıl parçayı patronları yer"). Niye bizim haberimizi gazeteye basmıyorsunuz, diyoruz... "Siz el çırpıp halay çekiyorsunuz, soyunuyorsunuz, boynunuza hortum sarıyorsunuz, bunların modası geçti, haber müdürümüz bu haberleri sıkıcı buluyor" diyorlar. Arkadaşlar daha olay çıkmamış bir gösterimizi haber diye çıkartmadılar.. Kışın kar yağınca, "kar yağdı, çocuklar karda kızak kaydı eğlendi" diye haberler çıkıyor, bu haberlerde olay var mı? Ne olacak haber çıksın diye, mutlak olay çıkacak. Ben öğretmenim arkadaşlar, kültürlü adamım, olay çıkartmam. Ama olay çıkacak, söyleyeyim size, kaçta çıkacak. Haberlere yetişmesi için, akşam saat altıda mutlak çıkacak. Aklı yeten bir ya-

zar, bir siyasetçi çıkıp, bu şiddeti kim çıkartıyor diye sormuyor. Hadi arkadaşlar söyleyin bu olayları kim çıkartıyor. Haberlerimiz verilse, yasal eylemlerimiz engellenmese, şiddet çıkar mı? Gazeteci değil, haşarat ordusu...

Arkadaşlar, baksanıza şu polisin bize gösterdiği silaha. Nasıl silahtır bu.. (Ayağının altında parçalanmış bir gazete parçasını bir müddet, kendi notlarıymış gibi okuyarak).. Yok, Ecevit, Kürt Devleti kurdurtmayız, demiş. Amerika da buna kızıp, sen misin diyen. CASA uçaklarını düşürmüş... (Kulağıma eğilip, Am-er-ika, erkek .mı demek). Yazarlarımız haftalardır bu komployu yazıyor, hepimiz hasta olduk, hepimiz komplocu olduk. Arkadaşlar, Kuzey Irak'ta heriflerin kendi devletleri adına paraları var mı, var.. Kendi okulları var, kendi bayrakları var, gümrükleri var, pasaportları var, kaşeleri var, faturaları var, bordroları var, hükümetleri var, Hüsamettin Özkanları var... Yani? Kürt Devleti çoktan kurulmuş. Sen hâlâ kurdurtmam de. Senin Kıbrıs'ın devlet de onlar değil mi? Kıbrıs'ı tanıyan yok, onları Amerika tanıyor...

".. Arkadaşlar ordunun eski subayları kalkmış kitap yazıyor. Suat İlhan eski komutan, ne diyor? Avrupa Birliği'ne giremeyiz, hristiyan kulübüdür... Asker agam, asker agam kendine gel! Kırk yıldır Erbakan'ın söylediğini şimdi sen söylüyorsun.. Şimdi mi geldi aklın başına.. Kuzey Irak'ta Kürt devletinden rahatsız olma sen. Sen Irak'la ticaret yapsan üç milyar doları geçer. Seni bölmek için değil, Ortadoğu'yla ticaret yaptırmamak için devlet kurdurtuyorlar. İşte GAP bölgesi, hani doğuyu kurtaracaktı, Koç'undan, Alaton'undan, İsrail'ine herkese peşkeş çekiyorlar.. İyi de kardeşim bana ne? Ben kültürlü adamım, ben öğretmenim. Kalkıp bana hain diyorsun.. Sonunda bir hain bulduнuz, onu da bir yağlı ip bulup asamadınız.. Arkadaşlar, çoluk çocuk olmazsa, tam eşkiyalık zamanı, roman yazmayı bırakın. Kızılay'dan geçiyor bunların makam arabaları. Bir nara salıp atlayacaksın üstlerine. Ama ben kültürlü adamım, atlamam. Bunlar beş kuruş daha soymak için devleti, Türkiye'yi velveleye,

dünyayı ateşe verir. Hükümet, hükümet değil, hepsi IMF'nin casusu, casusluk, Atatürkçülüğe ters düşer...

"Şimdi de ya Kemal Derviş, ya Tayyip diye tutturdular, arkadaşlar bu ülkede siyaset yapan herkes bir güdümlük sürü bulur. Bu halkın beynini .ikiyim. Ama ben kültürlü adamım, .ikmem.. Bu halkı arkasına bir tek solcular alamıyor...

(Bizi ÖDP kurtaracak diye, alaylı bir laf atıldı).. Ne ÖDP'si. ÖDP diye bir parti yok. Bunları kimse bilmez, halktan gizliyorlar. ÖDP'de Özgürlükçü Eylem Platformu, bir de Özgürlükçü Sosyalist Platformu diye iki düşman kamp var, arkadaşlar. Parti kurulduğu günden beri birbirleriyle hırlaşıyorlar, CHP'den beter bunlar. Biri miting kararı alıyor, diğeri örgütlere faks çekip, miting yok diyor. Biri açlık grevi başlatıyor, diğeri açlık grevi yapanları partiden atıyor. Arkadaşlar, deprem oluyor, küreselleşiyoruz, özelleşiyoruz, işkenceler, haksızlıklar her gün devam ediyor, bunların hırlaşması durmuyor.. (Kulağıma, bunlardan devrimci değil, katır tırnağı olmaz, nal vursan çivi girmez, Avrupa tellalı bunlar, bunların babaları da böyleydi, Paris müzelerini gezeceğiz diye canları çıkardı, hepsi Avrupa Birliği'nden para alıyor.) Bir partiyi parti meclisi, merkez kararı, il başkanları yürütür arkadaşlar, biz örgütten yetişmeyiz. Bir partinin yayın organı olur, hiç biri yok. Platformların her şeyi var. Merkez kararları... ama partinin yok. Arkadaşlar birbirlerinizle dalaşmak üzere parti kurmayın. Fingirdek adamlarla parti kurulmaz. Böylesini seviyorsanız, bizi karıştırmayın. Arkadaşlar biz örgütten yetişmeyiz, sekter hastalıklarımızı biliyoruz. 35 yaşın üstündeki tüm eski devrimcileri atacaksın sol partilerden. Arkadaşlar, bundan altı ay önce, gizli kapaklı bir toplantı yapıldı ÖDP'de. Ufuk Uras, "partiyi tımarhaneye çevirdiniz" diye toplantıyı açtı. Sonra "kapatalım bu partiyi" dedi. "Bir pire için yorgan mı yakıyorsunuz" dediler. Ufuk Uras kükredi, "Evet, bu pireli yorganla yatmak istemiyorum" dedi. Tekme tokat birbirlerine girdiler. Arkadaşlar, biz örgütten yetişmeyiz, bu sekter konuşmaları ben de sevmem, "siyasi mücadeleye ne gerek var, demokrasi nasılsa Avrupa'dan

gelecek".. diye partiyi kapatalım diyorlar ÖDP'de. Altı ay uğraştılar partiyi kapatmaya, kapatamadılar, altı ay hepimiz bir olup çalışsaydık, iktidar olurduk.. Şu ayakkabılarıma bakın, ağaç kabuğuna dönmüşler. Boğazıma bir öksürük geldi mi, bir ayda sökülmüyor. Şu halaydaki memurların suratına bakın, zayıflıktan hepsinin çeneleri sivrileşmiş...

"..Arkadaşlar, CHP'ye gitmedim değil, gittim.. ("yuhh, dönek.. sesleri). Dinleyin arkadaşlar. Orada da kadınlar heladan elleri ıslak çıkıyor, hiç sevmem heladan elleri ıslak çıkan kadınları. Güya, ben temizim, ellerimi yıkadım, göstere göstere. Bizim okulda da çok. Kardeşim, biz senin yaşında bir kadının götünü yıkayıp sildiğine inanıyoruz, bize temizlendiğini gösterme. Biz kültürlü adamız, terbiye gördük, arkadaşlar, heladan elleri kuru çıkacaksınız.. Ölürsem beni bu cinci hocalara yıkatmayın. Arkadaşlar biz meydanlarda yıkandık. Arkadaşlar, biz gaz bombalarıyla yıkandık! CHP'den attılar beni, çünkü eylemlerimden korktular, Atatürk Türk milleti çalışkandır diyor, gidip Anıtkabire yazacağım, Türk milleti hırsızdır, Türk milleti soyguncudur.. (alkış sesleri) Arkadaşlar Haziran ayı geldi dayandı, kızgın güneş tepemizde, memleketimin dağlarına kiraz bastı, söyleyin hanginiz bir avuç kiraz gördünüz! Arkadaşlar hâlâ bazı arkadaşlar Tokat kırsalı diyor. Bingöl kırsalı diyor, hâlâ, bazı arkadaşlar "ben dağdayken" diye lafa başlıyor.. Köy diyelim, "kırsal" demeyelim arkadaşlar, Anadoluyu hâlâ "kırsal" görenler var, oralar "köydür" arkadaşlar, oralarda inek, tavuk, buğday olur.. 68'de dağa çıkan birçok arkadaşım bugün Kartalkaya'ya çıktılar, medyayı bu Kartalkayacılar yönetiyor! Dışardan bakınca gazeteciler ne güzel direniş, ne kararlı mücadele, ne seri slogan atıyor diyorlar. Pekmez nedir kardeşim, pekmeze hasret kaldık. Örgütte aidatımız üç yüz bin lira mı olsun, beş yüz bin lira mı kavgaları çıkıyor, bela yetmez gibi bir de evi tahtakurusu bastı, her yerden kanımızı emiyorlar. Böyle deli deli konuşmalarıma bakmayın, öğretmenliğe başladığım gün şekerden tatlı bir adamdım, nereden bilebilirdim ağzım küfür dolu, kupkuru kemik kalacağım! Kızgın güneş

altında hâlâ bu meydanlardayız, niye, çünkü hâlâ öcümüzü alan çıkmadı. Sivas'ta cayır cayır yakılan aydınları, bunun rövanşını kim alacak. Okulda odacının çocukları domuz yavrusu gibi.. Bizimkiler sinek gibi. Çocuklarımın sıska göğsünü gördükçe ödüm kopuyor!.. Uyku girmiyor. Ama o odacının çocuklarını göreceksiniz. Nerden bulup yediriyorsun, dedim. Mamak çöplüğünde sabah erkenleri, bakır, demir, şişe toplamaya gidiyorum, diyor, yalan söylüyor... Ama severim onu. İki kadın boşadı, üçüncüsüyle evli. İlk karısı çok oynak, çok diri, yosma bir kadınmış. Yorgun argın girmiş yatağa. Vurmuş kafayı yastığa.. Karısı elleriyle birşeyler yokluyor yorganın altında. "Hanım, boşuna takım taklavat arama, yorgunluktan bayılıyorum" demiş. Hanımı: "Yanlışlıkla terlikle girdim yatağa, onları çıkarıyorum" demiş. "Hanım yalan söyleme, senin niyetini biliyorum" demiş. Hanım dayanamamış, "zaten benim niyetimi, erkek kardaşların anladı, yoldan geçenler anladı, bakkal anladı, benim niyetimi bir sen anlamadın!" Bir terlik davası başladı mahkemede, boşandı.. (kulağıma eğilip "terlik" demek, vücudun terini topluyor, demek..).. Arkadaşlar, KESK'in davası terlik davasına dönmüştür, niyetimizi cümle alem anladı, bir IMF anlamadı, bir hükümet anlamadı...

(Yoruldu, kaldırıma çömeldi.. daha yavaş bir sesle) "...Nasıl memleket anlayamadım. Bir kuru deresi yok ki, gidip akşam için tatlı tatlı balık tutsak. Şu polislere bak. Nasıl sırıtıyorlar. Bu sırıtmaları da Amerikan FBI eğitimi. Sinir bozmak için bakıyorlar. Sanki biz bilmiyoruz bağırmanın faydası yok. Bu işin sonu dayak, gaz bombası, ama başka da yolu yok..

(Çok şey biliyorsun, dedim).. Kardeşim, biz meydanlara gide gele miting bizim için, miting sanatına dönüştü. Miting sanatı nedir? Öyle kenardan bakılarak, birazdan kaçarak öğrenilmez. Şimdi gözlerini polise dikecek, içinden ana avrat yemin edeceksin. Şimdi seyret beni. Bak komserlerine bakıyorum.. (Ayağa kalktı, elinde telsiz emniyet amirine kaşlarını dikleştirip sert sert baktı..)

(Bir müddet sonra sıkılıp oturdu).. Nesine bakacam bu herifin. (Yine dik dik baktı)... Nasıl? Canlarını alıyormuşum gibi ba-

kabiliyor muyum? (Bir manga polis yanımızdan üniforma gıcırtılarıyla geçti, polislerden biri göğsünü kaşıdı). (usulca...). Onun.. (üniformasının) parası benden çıkıyor! (Niye usulca konuştun, dua eder gibi mırıldandın, dedim). Slogan atmakla yıkamadık, bir de dua kuvvetiyle deneyeyim, "..Şu bizimkilere bak, içimizde parça-kasnak dalacak pehlivan gibi bir iri kıyım yok. Geçen eylemde, emniyet amiri, "ulan hep çöp gibi adamları topluyor getiriyorsunuz, halk acısın, kameralar millet açlıktan ölmüş desin diye" laf attı, yanındaki komser: "Yok amirim, pire gibi kaçsınlar diye, çöp gibi adamlar seçiyorlar" dedi. Gülmekten karnım çatladı...

Ve birden sakinleşip, o denli aklı başında konuşmaya başlıyor ki, başımla her dediğini tasdik ediyor, kendi fikirlerime bu kadar yakın bir insan bulmanın heyecanıyla içimden, inşallah, normaldir, normal biridir, diye dua etmeye başladım. Sanki az önce saçmalayan o değilmiş gibi..

"Üniversite yıllarında ütopik, maceracı bir solcuydum. Latin Amerika devrimcileri canımızı alıyordu. Che, donunu çıkartıp kaskatı, heykel gibi koymuş, masalların en güzeli. Deniz Gezmiş örgüte sormadan kafasına göre eylem koymuş, hah, tam aradığım adam. Hayranlıktan başım döner. Kahramanlığa duyulan hayranlığı aşamadım, toplumcuyduk, fedakardık, kahramanların peşinden koşuyorduk. Kapitalizm kahramanlarımızı tişört yaptı, ayılmadık. Kapitalizm bireyin iştahını kârını, hırsını, kullanıyor, insan doğasına, insan azgınlığına en uygun ideoloji.. Mürit gibi yaşıyorduk. Yabancı sigara içmiyor, kot pantolon giymiyor, lüks yapan arkadaşlarla ilişkimizi koparıyorduk. Çoluk çocuk perişan aç kalınca, uzun yıllar boyu.. Nasıl desem. Eskiden uyurken, bir geniş gövdeli ağacın gölgesi uzanırdı üstüme, mutluydum. Şimdi hanıma da çocuklara da söylemiyorum, kalp atışlarım düzensiz, gece kaskatı kesiliyorum. Hanımla yıllar boyu it köpek gibi kavga ettik, ayrıldık, yeniden barıştık. İlk yıllar açlık kemiğe dayanıp kirayı ödeyemeyince, bir kelebek gibi yere düşüp yine birden havalanacağımızı sandık.

Düştüğümüz yerden bir daha kalkamadık. Ben kendi özeleştirimi yaptım. Solculuğun ne olduğunu şimdi öğrendim. Benim karnım aç, kemiğe dayanınca su parası, telefon parası, solculuğun kapitalizmden de bencil bir ideoloji olması gerektiğine inandım. Örgüt mücadelesine bu süreçte inandım. Önce kendi ekmeğinin kavgasını vereceksin.. Onun bunun için yollara dökülmekten bana ne? Üniversiteden devrimci gençler geliyor bir hevesle, geri gönderiyorum, gidin kendi mücadelenizi verin. Siz, on beş yıl, yirmi yıl aç kalmadan solculuğu anlayamazsınız. Solculuk kemiklerinize açlık zangır zangır dayandığında anlaşılır. Koskoca dünyanın ortasında yapayalnızsın ve kimsesizsin. Benim patronum Koç olmuş, Fransız Peju firması olmuş, bana ne? Ben eğitim, işsizlik, sağlık sigortamı düşünürüm, çocuklarımın. Herkesin kafasını karıştırdılar. Kahvede arkadaşlarla sadece bir çay içiyor, fırlıyorum, niye, ikinci çayı dayayacak.. Şu meydanda evine kredi kartından haciz girmemiş kimse kalmamış, bir seneye cezaevlerine kredi kartından yüz binlerce insan girecek.. Soğuk Savaş Berlin Duvarı'yla bitti dediler. Sol kavramının .mına kodular. Neymiş, işçi, emekçi sınıfı tarihten silinmiş, işçiler orta sınıf olmuş, kapitalizmin nimetleriyle uyuşmuş.. Olmasın kardeşim, işçi, emekçi diye bir sınıf hiç olmasın, sınıfını .ikiyim. Dünya tarihinin ilk gününden beri altta kalanlar, ezilenler, hakkı yenenler, sömürülenler var mı, yok mu? Bizim dinimiz altta kalanların dini, biz anadan doğma altta kalanların yanında doğduk, büyüdük. Ekonomik zenginlik olmazsa, evrensel değerler olmazmış, ekonomik zenginlik için de borsa, dolar, kalkınma yarışı, çok uluslu şirketlerin önünü açmak için, ne kadar kucağa oturmak gerekiyorsa... Kafası karışmayan arkadaş kalmadı, solun enkazı üstünde hâlâ birilerini yiyorlar, küreselleşme, özelleşme. Avrupa Birliği'ne inanmayan arkadaş kalmadı. küreselleşme karşısında milli tepkiler veriyorsun.. On yıl mücadele edip bir sempati yaratıyorsun toplumda, polis otoları içinde, gözaltında, meydanda, Doğu Perinçek bir akşam TV'ye çıkıyor, bütün yaptıklarımız boşa gidiyor, bir çu-

val inciri bok ediyor... Arkadaşlar hâlâ kalkıp özelleştirmeye karşı mısın değil misin tartışıyorlar.. Bana ne? Benim devletle, orduyla, milletle hiçbir ilişkim yok, ben ekmeğimin peşindeyim. Ben küreselleşmenin ne yanında, ne karşısındayım, ben maaşımı, çocuklarımı bilirim. Sol ideoloji döndü dolaştı, özelleştirme, küreselleşme, insan hakları kavgalarının içine düştü. Biz güya özelleştirmeye karşıyız, biz güya, Avrupa Birliği'nden yanaymışız, hepsinin ta .mına koyum, hepsinin yedi sülalesini .ikeyim, bana ne kardeşim.. Bedel ödeyen benim, maliyetini, fedakarlığını, özelleştirmenin de, Avrupa Birliği'nin, IMF'nin de acısını ben çekiyorum, sen teorisini yapıyorsun.

Teorisini .ikiyim.. (başından aşağı duran bir oğlan alayla: "Hani sen kültürlü adamdın, kimseyi .ikmezdin...). (Duymazlıktan geldi.) Ordu da, Koç da Avrupa Birliği'ne karşı, MHP'de gizli gizli karşı, onların derdi "üniter devletimiz bozulmasın", üniterinizi .ikiyim.. (Başından aşağı duran oğlan, elleri cebinde, dizleriyle kafasına vurarak, "alo, kime diyom, hani sen kültürlü adamdın, kimseyi .ikmezdin..).. (Oralı olmadı.) Ben açım kardeşim, şimdi açım. Birazdan eve gidecem. Onun hesabındayım. İşte Kamu-Sen, MHP'nin götünü yaladı, "sendika hakkı verecek" dediler, şimdi, .ikilmiş sıpaya döndüler.. Sağ liberaller, sol liberaller birleşmiş hantal devleti yıkalım, diyor. Kim yıkacak, soyguncularа teslim edilerek mi yıkılacak. Bana ne hantal devletten, eşşek gibi çalışırım, her gün çalışırım, ben paramı istiyorum. Özelleşelim, hadi özelleşelim, hadi Keçiören'deki ilkokulları da özelleştirelim. Bunlar kafayı yemiş, Avrupa Birliği'ne. Portekiz girmiş, Bulgaristan girmiş mutlu olmuş, hadi biz de girelim, orada, dil, din, ırk, cins, millet kavgası yok, büyük bir potada hepimiz eriyecek, kaynaşacağız. Bu kafalardan bir bok olmaz, et kafalı bunlar. Av köpeği bunlar. Sebatayci bunlar. Kardeşim Avrupa Birliği'ne niye karşı oluyorsun, niye taraf oluyorsun, sana giren çıkan ne, kardeşim solun kavgası ekmektir, örgüttür, girsek de ekmektir, çıksak da ekmektir. Yeni Zelanda'da da bu, Bolivya'da da bu, Kuzey Afri-

ka'da da bu, halka bunları anlatmalıyız. İşte başörtülü kızlar, başörtülerine harcadıkları enerjinin yarısını, milyonda birini ekmek derdine harcasalar.. Gazeteleri her gün başörtüsü yüzünden atılanların hikâyelerini anlatıyor, tamam, peki, yanınızdayız, din kardeşiyiz, tamam. Bir gün olsun tarihinizde bir defa şaşırıp, parasızlık, yoksulluk yüzünden okuldan atılanların, okuyamayanların hikâyesini haber yaptınız mı? Bazen yapıyorlar, sadaka vermek için. Bu muskacıların hepsi yoksulluğu "sadaka" verip kurtulunacak birşey sanıyor?

(Başından aşağı dikilen oğlan, alaylı bir şekilde: "Tahir Hoca, Uşak'a uzaylılar gelmiş. Bizimle toplu sözleşme yapacaklar. İş yeri temsilcisi olarak seni göndereceğiz.)

(Ayağa kalkıp, coştu). "Toplu sözleşme için gelmişlerse, buraya gelsinler. Ben kırsala tövbe bir daha çıkmam. Uzaylılar biz kırsaldayken niye gelmedi. Köylüler hâlâ ihbarcı, taş atıyorlar, dün komünist gördük diye jandarmaya koşuyorlardı, şimdi uzaylı.." (alkışlar..)

(Yeniden kaldırıma oturdu). KESK'te iki tane K var, biri başta.. Kur'an emekçileri, demek. İkincisi sonda, ikinci K, "kozmos", demek. Devlet Bahçeli, ekonomi diyemiyor, ek-e-nomi diyor, çünkü K'dan korkuyor. K, Kur'an ekonomisi.. Bu şifreleri açıklamadan kitleselleşemeyiz. Örgüt, ör ve güt, gütmek bize göre değil.. F tipini kaldıracağız, K tipini getireceğiz. Eskiden de cezaevinde Kur'an okutulurdu. K, tipi gelecek. Eylemin bir sınırı vardır. Sıçtığın boku kontrol edip tutamıyorsun. Götünden boku başkaları altından alıyor, artık bırakacaksın eylemi. Sol, ne demek, "ol" demek, o, onur demek, onurlu ol... Sizin bokunuzu kim temizliyor, devletin görevlileri, rezillik burda başlıyor... (Bir ters, bir düz, bir saçma, bir normal konuşması, ama, makineli tüfek gibi seri devam ediyordu...)

Yavaşça kalabalığa karıştım. Deli mi, bir oyun mu, beni mi dalgaya aldı. Ama fikirleri... Notlarıma baktım, ne kadar inandırıcı bir cümle: "Bir zamanlar uykuya dalarken geniş yapraklı bir ağacın gölgesi üstüme uzuyordu..."... Sersemleyecek kadar

kendimi kaptırdım. Neden doğru dürüst, yalın, sade, dünyayı kavrayanlar deliriyor. Neden, benim gibi düşünenler, deli diye geziyor. Karnım aç diyenler, ben açım, başka birşeyden anlamam diyenler, sağlıklı bir kafa taşıyamıyor... Kimsin Tahir Hoca! Burada, bu sütunda senin gibi düşünen bir kardeşin var, aynen senin gibi... Ve aynen senin gibi tek bir teli kaldı K ekonomisine geçmek için...

7 Haziran günü, Valilik KESK'in yasal eylemine izin vermeyince, Kızılay'a giden Ziya Gökalp Caddesi'ni saat 12'den altıya kadar işgal ettiler. Polisler, köprünün altında, beş tane panzeri yanyana koyup, önünde demir barikatlarla yolu kesti. Panzerlerin arkasında iki yüz tane polis etten duvar. Tüm yollar polis tarafından kesildi. Yüzlerce polis tüm ara sokaklarda sıra sıra dizildi. Üç-dört bin gösterici için beş altı bin polis, hazır kıta bekledi. Göstericiler slogan atıp, halay çekip, simit yiyerek akşama kadar bekledi. Akşam saat altıda... akıllara durgunluk veren, dünya tarihinde eşine benzerine rastlanmamış birşeyler oldu. Ellerinde hiçbir şey olmayan, yalın bilek, zayıf suratlı, incecik bedenli onlarca eylemci polis barikatlarına yürüdü. Barikat demirlerini birer birer kaldırmaya başladılar, ellerinde ne molotof kokteyli, ne sopa vardı... Polisin üzerine yürüyebilmek için çıldırmış olmalıydılar. Ölümüne dayak yiyeceklerdi, ya da gaz bombalarıyla imha edilecekler.. Tüm polis hızla gaz maskelerini taktı. Uzay yolu filmi seyreder gibi. Önce kalabalığın içine, sonra tüm ara sokaklara "biber gazı attı" Gelip geçenler, üç-dört ana sokakta dört-beş bine yaklaşan esnaf dükkânı biber gazına gömüldü. Sigorta binası, Sakarya Caddesi'ne doğru kaçışmaya başladı halk. Biber gazı solunum yollarını yakıyor, bir saat aralıksız gözlerden hortum gibi yaş döküyor. Avrupa'da yasaklanmış. Biber gazından toz dumana karıştı. Rüzgâr biber gazını şehrin ara sokaklarına doğru sürükledi. Konur, Karanfil, Selanik, Bayındır, İnkılap, Kızılay göbekten geçen yüz binlerce insan biber gazıyla ağlamaya, çıldırasıya kaçışmaya başladı. Olay bittikten iki saat sonra dahi biber gazının etkisi geçmedi.

Aslında, yıllarca eylem yapa yapa, polis KESK'i, KESK de polisi iyi tanıyor. Tandoğan'da site esnafının polis panzerlerini haşat edip, ölümüne taş ve kalaslarla polisi dövmesinden sonra, polis, nihayet KESK'in gözü dönmüş, çapulcu sürüleri olmadığını, yani, polise karşı "düşmanlık" yapmadığını gayet iyi anladı. Ancak, yasal eyleme izin verilmeyince KESK'in durdurulamayacak, karşısına geçilmeyecek, jopla, silahla bastırılamayacak "hukuki" kararlılığından asla taviz vermeyen bir örgüt olduğunu anladı.... Artık, vali de, polis de biliyor, KESK'in elinden hiç kimse yasal eylemini alamaz.

Otuz yıldan beri bu meydanları tanırım. Bu meydanlar, tarihlerinde ilk kez, kızgın güneş altında simitten başka birşey yemeyen, bu incecik yüzlü, kurumuş yüzlü insanların ellerinde hiçbir şey olmadan, panzerlerin ve beş binin üstündeki zırhlı polisin üstüne yürümesine, ilk defa tanık oluyor...

KESK'i kimse durduramıyor! KESK'in gölgesi, uyurken bizler, üstümüze doğru uzuyor... Ve meydanlarda dizlerine jopla arkadan vurulup düşürüldükçe.. Bir kelebek gibi yeniden ve birden havalanacaklar! Yazın not defterlerinize, yazın bir kenara! Belki bugün joplarla, ağızlarını burunlarını sert betona çarpıp, kanatıp yüz üstü düşürüyorlar asfalta, ama bir gün kelebekler gibi havalanacak KESK!...

Bu topraklardaki tek doğru şey... hep birlikte sarılalım boynuna!

BOZUK ÖLÜMLER

Geçtiğimiz ay satanist gençlerin birbirlerini ölüme özendirdiği mektuplar ekranlara, gazete sayfalarına taşındı. Medyanın sağcı, liberal dangalakları feryatla ve bir "insansıcılık" telaşıyla, satanist şeytanları taşladı. "Ölüme özendiren" satanistlere bir ay aralıksız en ağır sözlerle saldırıldı, böylelikle, kendileri yaşamın ve güzelliklerin yanında yer aldılar. Yüz yıldır edebiyatında, ideolojisinde ölüm işleyen, ölümü körükleyen sağcı, liberal aydınların ölüme özendirdiği için satanistlere saldırısı dikkatimi çekti! Aşağılık, cahil, dangalak, dallama bu yazarların demek ki bazı ölümlere karşı çıkmaları gerekiyormuş, satanistler fırsat verdi, onların da ölüme karşı olduklarını öğrenmiş olduk. Kendileri satanist! Devleti satanist! İdeolojileri satanist! Yüz yıldır edebiyatla, marşla, medyanın gazıyla gençleri ölüme gönderen onlar değilmiş gibi, birkaç tane liseli genç bulmuşlar, güzel bir saldırı düzenlediler!

17 yaş tehlikeli. Hassas bir çağ. Yemyeşil kırlarda oynaması gereken çağda, şehrin en karanlık, en boğuk dershanelerinde gençlik çürütüyorlar. Her zaman hor görüldüler. Hayal dünyaları işte bu medya tarafından her gün iğfal ediliyor. Gençlerin melek gülümseyişleri 18'e varmadan işte bu dangalarlar tarafından karanlıklaştırılıyor. Tarihin her çağında 17 yaş felaket çağıdır. Medeniyet, kültür dediğimiz şey, 17 yaşında bir çocuğu, duygusal, sanatsal, eğlence, oyun, çalışma ve coşkuyla doyurabilmelidir. Taptaze, gül gibi çocuklar, kitlesel kıyımdan geçiriliyor. Felsefe, tarikat, grup, çete, kendini gösterme, bağlanma, hatta aşk, en aşırı, en deli şekliyle bu yaşta gösterir kendini. Hepimizin hayatları bu yaşlarda çevremiz, bu yaşlarda okuduklarımızla belirlendi. Yanlış kuyularda boğulduk. Kırk sene çıkamadık. On binlercesi ölüp gitti. Sanat, edebiyat, öğretmen, ebeveyn, yasalar toplum gücünü burada gösterecek. Ahlak, vicdan,

erdem kendini bu yaşta gösterir. 17 yaş affetmez! 17 yaşı eğleyebilecek kültürel, estetik, siyasi, ahlaki bir toplumsal kültürü inşa edeceğine, köşesinde her gün köpek .ikişi yapanlar sonra ne oluyor bu çocuklara diye soracaklar! Bu çocukları, son otuz yıldır İslamcılar, Apocular, Türkeşçiler kandırdı. Bu büyük ideolojilerin payına Anadolu'da birer milyon genç düştü. Kolay sloganlar, basit birkaç laf, onları kandırmaya yetti. Sürüler halinde öldüler. Sürüler halinde uçurumdan düştüler. Tezgah, o gazetelerin köşelerinde, patronlarıyla kuruldu. Ülkemizde ölen genç sayısı, Irak, Afganistan savaşlarında görülmedi. 17 yaşın ilkel taşkınlıklarını büyük, çarpıcı ideolojiler kullandı. Siyaset, medya, tezgahını, tüketimini 17 yaş üzerine yapmaya devam ediyor!

Diyelim Nihal Atsız. Şiir kitabı rekor kırmıştır, baskı sayısı bilinemiyor. Son kırk yıl, tüm sağcı kuşağı baştan sona etkiledi, deliye döndürdü. Mısraları herkes tarafından ezberlenip, yutuldu. 1950'lerden 1985'lere kadar en çok okunan şiir kitaplarından biri oldu! "Yolların sonu" Ülkücülerin Türkeş'ten daha çok saygı gösterdikleri büyük ve manyak adam: Nihal Atsız. Atsız, Türkçülerin efsanesi. Romanları, Bozkurtlar'ın dirilişi, Bozkurtlar'ın ölümü, şiir kitabı, bu. İkna gücü muhteşem. Ölümü özendiriyor diye satanistleri suçlayanlar, bu kitapların etki gücünü bilmiyorlar mı? Devletin ve iktidarların ve eğitim sisteminin baştacı ettiği bu kitaplar bu ülkede yazılmadı mı? Dünya militarist kültüründe Atsız kadar ölüme tapan bir ölüm manyağını bulmak mümkün değildir! Atsız'ın ölüm manyaklığına bugüne kadar sağcı, muhafazakâr, liberal hiçbir yerden tek bir eleştiri gelmemiştir. Hâlâ büyük bir fikir adamı, büyük dava adamı muamelesi görür. Atsız, Anadolu'nun yoksul, sahipsiz, köylü, cahil gençlerine tarihin en acımasız saldırısını yapar! Edebiyatı, bir Azrail edebiyatıdır! Bu şiirleri milyonlarca gencin eline tutuşturanlar bugün başbakan, bugün medyanın en büyük yazarları, bugün bakan, bugün büyük fikir adamı olarak ortalıkta ödüllere doymuyorlar!.. Dinleyelim:

"Açlar nasıl bir istekle koşarsa asa / Türk eri de öyle gider kanlı savaşa..."

"Kalem, fırça, mermer nedir? Birer oyuncak / Şahaserler süngülerle yazılır ancak?"

"Kayalara çarpmalıdır korkunç türküler / Dalmalıdır gövdelere çelik süngüler / sert dipçikler ezmelidir nice başları / Ecel kuşu ayırmalı arkadaşları / En yiğitler serilmeli en önce yere / Kızıl kanlar yerde taşıp olmalı dere / Ülkü denen nazlı gelin erde san ister / Büyük devlet kurmak için büyük kan ister / Damarında var mı senin öyle bol kanın..."

"Tabiatın yürüyüşü belki yavaştır / Hız verecek biricik şey ona savaştır"

"Sen ne kadar güzel şeysin ey şanlı ölüm / Bizim bütün talihimiz sende saklıdır / Ey dünyada her yiğide nişanlı ölüm / Zevki sende arayanlar elbet haklıdır!"

"Haydi sarsın yeri, göğü cenk türküleri / Kanımızla burda yarın güller açacak!"

"Günü geldikçe de bizden sorulan / Kan ve can vergisi olsun, verelim / Ülkü uğrunda gönüller delidir / Kişiler ülkü için ölmelidir / Tanrı'nın insana değmiş elidir / Şu ölüm adlı güzel şey... saralım.."

"Toprağın içkisidir kanları, al al içilir / Tarihin bir olağanüstü ve şahane işi..."

"Kahramanlık ne yalnız bir yükseliş demektir / Ne de yıldızlar gibi parlayıp sönmemektir / Ölmezliği düşünmek boşuna bir emektir / Kahramanlık saldırıp bir daha dönmemektir"

"Sızlasa da gönüller düşenlerin yasından / Koşar adım gitmeli onların arkasından / Kahramanlık: İçerek acı ölüm tasından / İleriye atılmak ve sonra dönmemektir"

"Mesut olup gülmeyi, sok, çıkar hatırından / Belki öldükten sonra bir parça güleceksin"

"Yüz paralık kurşunla gider hayat dediğin / Tanrı yolu uzaktır, erken kalk, sıkı giyin / Yazık, bütün ömrünce o kadar özlediğin / Güzel Kızıl Elma'na varmadan öleceksin"

"Tanrının gel buyruğu tatlılıkla erince / Ona doğru can kuşu nice uçmasın, nice / Ne yaşamak tasası, ne dünyanın yasası / Ne de bir kaygı kalır can yükünü derince / Bu birlik bir kılıçsa ölüm onun kınıdır / İkisini birlikte verirler bir verince / Ecel dedikleri şey erlerin kevseridir... "Bir gün ölüm meleği seni yere serince / Şu gördüğün ne varsa birer küçük damladır / Bir denize akıyor hepsi yerli yerince / Bitiş gördüğün baştır, mezar beşiğe aştır / Ölü diriye eştir, düşün biraz derince..."

Daha nice mısralar. Saymakla bitmez. Bu şiir kitabı Türkiye'de en çok satılan şiir kitabıdır. 17 yaş okumuştur. Gençliğin ölüm kusmasına, bir kaç nesli iç savaşa sürüklemeye yetmiştir! Sevinçle acıyı ayırdedemeyen bir neslin eline verilmiş makineli tüfek gibi bir kitap! İmha savaşı gibi bir kitap. Zaten, Atsız, güzel bir kızı tasvir ederken dahi şöyle bir cümle kullanır: "İmha savaşı kadar güzel!" Ayrıca asırlardır içiçe yaşadığımız Gürcü, Laz, Arnavut, Kürt, Çerkez her kavme ağır, aşağılayıcı küfürler savuran Atsız'ın tek beğendiği ırk: Gökoğuz, Uygur, Kırgız, Tatar'dır. Atsız 17 yaşta inanılmaz bir ruh ürpertisi yaratır, bir baş dönmesi, bir gözü karalık, bir kudurmuşluk tasarlar ve başarır! 17 yaş gencini, korkunç ve dehşetli bir fedai mangasına dönüştürmeyi bilir! Yüz bin tane satanist genç yan yana gelse, onun kadar gençleri ölüme özendiremez! Gözyaşının bulunmadığı, hasretin, aşkın, duygunun yaşanmadığı, sadece bir robot inşa eder! Yüz binlerce genç bedeni, şiirleriyle kan dökücü terminatör yapmayı başarmıştır!

Atsız'ın şiir kitabı rekorunu bir kişi daha aştı, o da, korsan yayınlarıyla yüzü, iki yüzü çoktan geçti, bu inanılmaz şiir kitabının adı: Çile. Yazarı, Necip Fazıl! Necip Fazıl büyük şair. O da ölümü, mistik tarafından yazdı! Bütün şiiri, varlık, yokluk, hiçlik! Hepsi soyut! Gaipler, mavera deyip durdu! Ardında çökmüş, yıkılmış, bedenleri, beyinleri pelteleşmiş milyonlarca genç bıraktı! Tarihin en coşkun ırmaklarının aktığı bu topraklarda sabah, akşam ve seksen yıl aralıksız "hiçlik" şiirleri yazdı! Türk ve İslam edebiyatında onun kadar ölüm yazan, onun kadar karanlıkların,

kabristanların içinde gezinen başka şair yoktur. Benim okuduğum dünya klasikleri içinde ölümü onun kadar işleyen bir şair görmedim, bulursanız beni de haberdar edin. Necip Fazıl'da ölüm yüzlerce sayfayı aşar! Ölüm mısralarının acayip bir şiddeti vardır, derin bir ıstırapla birkaç mısra sizi kefenlerin içine sokuverir! Türkçe'nin ve hecenin en başarılı örneklerini vermiştir ve bu inanılmaz gücünü, ölüm tavsirlerinde kullanmıştır! Her an ölüp ölüp dirilen bu insan milyonların sevgilisi haline geldi! Milliyetçilerin Atsız'ı sevmesinden daha çok, İslamcılar Necip Fazıl'ı sevdi! Necip Fazıl'a kendini kaptırmayan tek bir müslüman yoktur! Zekasının en uç şahikalarını ölüm estetiğiyle şaheserleştirdi! Bu topraklarda ölüm estetiği üzerine en kuvvetli adam Necip Fazıl'dır! Şiirini morgdan, kabristanlardan hiç çıkartmadı. 17 yaşında bir gencin bütün hayallerini, umutlarını düşüncelerini eğip bükecek, şekilleyecek kadar derin ve yüksek değerde mısralar kurdu! Ancak Necip Fazıl, çok soyut bir ölüm anlattı! Kupkuru bir ölüm, yani, diyelim Yunus Emre de birçok kez ölümü anlattı, "bir garip öldü diyeler" gibi, ama, ölümü atfettiği "bir garipti" bir yoksul... Necip Fazıl'ın ölümünde yoksul, zengin, yani, bu dünyaya dair kimliği yoktur, yalnız ölümdür, sapık bir ölüm! Aşk sahnesi anlatır gibi ölüm anlattı, milyonlarca genci genç yaşta bu yoğun karamsarlığın, hayatın nafile, dünyanın boş olduğunu derin bunaltının içine sokmayı başardı! Ölüm tabiatta eşit dağıtılmıştır, bir çocuk, kuşun ölümünü görür, komşusunun, aile bireylerinin ölümünü.. Ölümü herkes görür, ama Necip Fazıl, ölümü sabah, akşam, her gün, her an, her mısrada, her düşüncenin arasında mutlaka yazar! Hayata ve dünyaya hiç şans vermez!

"..Ben şairim, gaibi kurcalayan çilingir / Canlı cenazelerin başında Münker-Nekir"

"Her ağızda, her telde fanilik dırıltısı / Sonunda tek bir şarkı tabutun gıcırtısı"

"Ölüm dedikleri, ölünceye dek / Dünya, balı zehir, yalancı petek / Orada bulursun, biraz bekle, tek / Burada yaşamak sandığın düşü.."

"Kesilmiş bir kamış, ormanlıklardan / İnsan... Rüzgârlara bağlı bir düdük / İndik de dünyaya karanlıklardan / Sıra sıra mezar, başka ne gördük...

"Bir oda, yerde bir mum, perdeler indirilmiş / Yerde çıplak bir gömlek, korkusundan dirilmiş / Sütbeyaz duvarlarda, çivilerin gölgesi / Artık ne bir çıtırdı, ne de bir ayak sesi / Yatıyor yanında dimdik, upuzun, ölü / Üstü, boynuna kadar bir çarşafla örtülü... "Bu benim kendi ölüm, bu benim kendi ölüm / Bana geldiği zaman, böyle gelecek ölüm"

"Tahtadan yapılmış bir uzun kutu / Baş tarafı geniş, ayak ucu dar / Çakanlar bilir ki, bu boş tabutu / Yarın kendileri dolduracaklar"

"Ölüler bağırıyor mezarlarından / Yolcular, oturun taşlarımızda"

"Ben de bir gün böyle haykıracağım / Yolcular, oturun mezar taşımda!"

"Büyük randevu.. Bilsem nerede, saat kaçta / Tabutumun tahtası bilsem hangi ağaçta"

"Ağzıma soğuk kurtlar dolacak, gözüme kum / Dipsiz kuyu, sürdükçe zaman, sürecek uykum"

"Ufka bakarlar, ölüm uzakta mı, uzakta / Ve tabut bekler, suya inmek için kızakta!

"Bu dünyada renk, nakış, lezzet, ne varsa küsüm / Gözümde son marifet, Azrail'e tebessüm."

Necip Fazıl'ın tüm şiirleri ölümü anlatır, genç insanın ruhunu karartır, göğsünü daraltır, gözlerine uçurumlar koyar, her nesneye suikast gibi ölüm tuzağı düzenler. Kelimelerin arkasına, ötesine ulaşıp, "öte" dilinde resmeder. Nesneleri kavrayış şekli ölümdür. Binlerce mısra içinde ölüm konulmamış birkaç mısra birkaç kelime bulmak dahi zordur. Ölüm tarlasıdır şiir kitabı. Ölüm bir değirmen gibi bütün kelimeleri, bütün nesneleri öğütür. Karşı konulmaz bir kader olarak ölümü daha da sertleştirmek, daha da ürkütücü hale sokmak için bir ömür çalıştı! Her şiirinde ölüm: "İçimde bir mahşer uğultusu var / Ruhumdur ça-

ğıran tenimi cenge / Gözlerim bir kuyu, dilim kördüğüm / Mermer bir kabuğa girip, ördüğüm / Bir görünmez alem olsa gördüğüm.." Necip Fazıl bu mısralarla Türkiye'de Müslümanların gözünü, beynini, duruşunu, düşünüşünü topyekun değiştirmiş, bambaşka bir kuyuya sokmuştur.

Şairin ölümle hesaplaşması asla kötü değil, ama aralıksız bütün mısralarını ölümle işlemesi, hayata karşı "dürüstlük" değildir! Necip Fazıl'da sanki başka duygusallık yoktur, gökyüzüne doğru kanat açmış kuşlar hiç yoktur. Ölümü, beyin ve yürek öldürücü zehir haline sokmuş, tabiatın ve inancın coşkusundan hiç ama hiç bahsetmemiş. Necip Fazıl'ın kabir, mezar, iskeletten oluşturduğu bu şiir kitabı hiç ama hiç incelenmemiş, sadece hayranlıkla övülmüştür. Milyonları ölüm tuzağına düşürmüş, ölümü, şantaj, tehdit diye kullanmış. Gece yarıları odasına kapanmış her gencin ateşli coşkusunu, bedenini bu kelimelerle öldürüp, çürütmüştür. Anneler-babalar gönüllü ve koşarak, on üç on dört yaşlarında çocuklarına Necip Fazıl'ın şiirlerini uzattı, bir hazine niyetine. Bilerek isteyerek hayatın dışına kaçtılar. Top mermileri, şarapnel parçaları dahi insan beynini bu şiirler gibi dağıtamaz. Bu kadar karanlığı başka hiç kimse başaramaz. Kelimeleri 'ağı'ya döndürmüştür.

Şairlerimiz insan kalbinin ve coşkusunun derinliklerine inip duygusallığımızdan acı ve sevinçlerimize dair yüzlerce resmi işleyeceklerine, neden kestirmeden ve hemen etki altına almak için kolayı seçip, gençlerin beynine bir çivi gibi on beş on altı yaşında ölümü çakıyorlar!

Genç heyecanlar, sanat, edebiyat, budur, sorumluluk, maneviyat, fikir budur diye kutsal addettikleri bu kitaplara koştular. Paylaşmakta, uğrunda ölümlere koşmakta, ölümün yatağına girmekte, örgütlerin manyak liderlerinin kirli hesaplarına kurban olmakta hiç gecikmediler! Sonunda kime, neye yaradı bu şiirler? Enver Ören'in Seren Serengil'e helikopterle çikolata taşımasına, Osman Durmuş gibilerin Sağlık Bakanı olmasına.

İnsan hangi madene, hangi kuyuya inse yanında bir lamba, fener taşır, bu şairler, on binlerce genci bu kuyulara ışıksız indirdiler, bugün bu on binlerce genç aramızda yok. Medyanın, sağcı, liberal gazetelerinin tek bir sütununda, tek bir yazarı, ne Hürriyet, ne Yeni Şafak, bu gençlerden tek birinin adını bilmez, hikâyesini bilmez. Hangi sokakta öldüler, hangi örgütün soğuk odalarında boğazları hızarla kesildi, bilinmez. Şimdi, iki-üç tane satanist genç bulmuşlar, hepsi yaşatmaktan yana kahraman oluyorlar. Terbiyesiz, dangalak kara cahiller! Onların ürküntüsü, gençlerin kendi başlarına ölüme karar vermeleri! Gençleri öldürecek olan biziz, devletimiz, ideolojilerimizdir, nasıl olur da gençler kendi kendilerini öldürür. Bundan daha ürkütücü ne olabilir! Kendi başlarına ölenler kadar bu ülkeyi, yazarlarını, ideolojilerini korkutan ne olabilir?

Yani, sağcı, liberal, dangalak yazarlar şunu söylemek ister: "Gençler, siz kim oluyorsunuz da kendinizi öldürüyorsunuz, sizi ancak biz öldürebiliriz, sizin ölme hakkınız yok, bu hak yalnız bizimdir"... Hayatın, gençliğin, dünyanın, tabiatın güzelliği ve coşkusuna dair tek bir mısra duymamış, okumamış bir genç tabii ki en küçük bir telkinle kendini öldürür. O coşku dolu bir mısra nedir? Diyelim 83 doğumlu bu gençlerden hangisi, bir tek coşku dolu bir mısrayı bu dergilerde, bu televizyonlarda, bu gazetelerde görebildi! 83 yılından bugüne, hiçbir yerde görmedi bu mısrayı. Sorumlu, ahlaklı, coşkudan, kırlardan, güzelliklerden yana bir mısra bulma şansı hiç olmadı! 83 doğumlu bir çocuk, doğduğu günden beri böyle bir mısrayı tanıyacak bir eğitim, bir ders, bir gazete hiç okuyamadı!

Tüm tarihimiz içinde Atsız ve Necip Fazıl kadar sert, cüretkar ve bu bollukta "ölüm" teması bulunmaz. Necip Fazıl ayrıca bir Türkçe ustası. Bir hece sihirbazı. Dili hayranlık vericidir. Sezen Aksu'nun en çok şöhret olan şarkısının en çok şöhretli mısrası "yârim keskin bıçak" dahi ondan yürütme, İstanbul şiirinde: "Kadını, keskin bıçak" mısrasından çalınmadır.

Her ikisi de ölüm konusunda "merhametsizdi" Biri askeri ihtiyaçlarımız, diğeri manevi ihtiyaçlarımız için aynı temanın

cellâtlığına soyundu. Gülmeyi, neşeyi unutmuş bir neslin kemiklerini, damarlarını, yüreğini, ölümle kaskatı, çelik, kurşun gibi kelimelerle inşa ettiler. Sanki ruhlarımızın başka sarsıntısı, başka bunalımları hiç yokmuş gibi ölümden bir gömlek giydirdiler. Gencecik yaşta, şiir diye milyonları kefenle sardılar. Ölümle çılgınca oynadılar. Genç neslin pırıl pırıl saf, meleksi düşüncelerini korkunç bir yıkıma, kıyma makinesine soktular. Ölüm tacirlerinin ideolojilerine yağ sürdüler. Bütün varlığı ebedilik, fedailik, saldırmak, kabirle, dolmuş gençleri, ideoloji bezirganlarının kullanması, satın alması, yönlendirmesi hiç de zor olmadı.

Ancak, hem Atsız, hem Necip Fazıl yüksek ve sert iradeli insanlardı. Onların ölüm hükümdarlığı kurmasına kimse mani olamadı. Partiler, sağcılar, yazarlar onları birer "peygamber" gibi gördü. Tarihe altın harflerle, şanla yazıldılar. Ölüme bu denli körü körüne bağlılık zalimlerin işidir. 17 yaşında gençliği bu kadar ölçüsüz, bu kadar dengesiz, bu kadar dipsiz, bu kadar manyakça mısralarla baş başa bırakmanın acısını yakın tarihte gördük, yaşadık! Tarihin en büyük cellat örgütleri hem Susurluk, hem Hizbullah buralardan beslendi.

Eğer genç bir kızı ölüme özendirdi diye genç bir çocuğu tüm medya, hepimiz şeytanca taşlıyorsak, milyonlarca genci ölüme özendirmiş bu isimler üzerinde öğretmenler, editörler, yazarlar, çok daha hassas olmak zorunda!

(Avusturya ırkçı lideri Haider'e tahammül edemeyen Avrupa, Atsız'ın "Yolların Sonu" kitabına hiç tahammül edemez, eninde sonunda, bugün ya da yarın, şahsi fikrim Avrupa Birliği bu kitabı yasaklayacak. Onlar yasaklamadan, bu deliliği tarihe gömün!)

Necip Fazıl gençliğinde kadın topuklarına bir şiir yazar, şeyhi bu şiiri çıkartmasını ister, çıkartır, bu şiir kitaplarda yer almaz. Ancak ölüm şiirlerinden herkes memnundur! Ayrıca Necip Fazıl'ın intihar temasını işlediği "Bir adam Yaratmak" piyesi Türk Tiyatrosu'nun en kasvetli oyunudur!

Ünlü şair Abdülhak Hamid'in hanımı Hindistan'da elçiyken ölür, gemi bir ayda Türkiye'ye getirir cenazeyi, şair, bu bir ay kamarada kadının cesedi başında "makber"i yazar. Makber şiiri çok tutulur. Altmış yıl Türkiye gazino ve sahnelerinde Makber okunur! Makber okunmadan program yapılmış sayılmaz. Üstelik bir gazino geleneği de yerleşir, Makber okunurken mutlaka salonun ışıkları söndürülüp, kabir demek olan Makber şarkısı için tam bir "karanlık" sağlanır!

On yedi yaş açık insandır. Saksı gibidir, su da döksen, işesen de emer. Kapitalizm, bu saf cahilliği çok iyi kullanır. Tüketici manyaklığını hemen etkileniveren on yedi on sekiz yaş üzerine inşa eder. On yedi on sekiz yaş gişeleri doldurur. On yedi yaş kasetçileri doldurur, sokakları doldurur. Herşeyi kapıverir. En kötü sanat ürünleri, en kötü müzisyen, en kötü siyasetçi, herkes fırıldağını on yedi on sekiz yaş üzerine inşa eder. Her coşkuya, her söze, her yakarışa, her acıya sonsuz bir arzuyla açık! İşte Komser Şekspir, Vizontele filmleri. Dört yüz bin gibi inanılmaz bir gişe yaptı, sinema tarihi rekoru kırdılar! Bir küçük espri, basit bir komiklik görseler salon alkıştan kırılıyor. Her iki filmde de ölüm sahneleri, çok vurucu işlenmiş, uzatılmış, filmin tüm duygusal yoğunluğu ölüme odaklanmış! Bu kitle hassastır, sahipsiz ve zavallıdır. Oynamaya gelmez. Bu çocukları, yalan, uydurma, düşük sanat eserleriyle kandırmak kolaydır!

Ölüm her yerde gişe yapar. Murat Kekilli diye bir genç şarkıcı "Bu Akşam Ölürüm" şarkısıyla son yirmi yılın rekorunu kırdı. Komser Şekspir ve Vizontele'de bir ölümü anlatıyor. Komser Şekspir, ortaokul müsameresi dahi olamayacak film. Film hiç denilmez. Ancak çok güzel bir kızın ölümü kimi üzmez. Bırakın filmi, bırakın bir buçuk saatte bu ölümü anlatmayı, birkaç saniyelik bir haber içinde böyle bir kızın fotoğrafı gösterilse, kitleler yine ağlar. Vizontele'de de aynı numara. Bir askerin şehit oluşu. Film adına hiçbir şey yok! İki-üç küçük espriden sinema, hiç olmamış. "Eser" değil. Bırakın sinemayı, haberlerde dahi bir askerin şehit düştüğünü bir karelik fotoğraf-

ta izlesek, yine ağlarız. Üstüne bir de türküler, ağıtlar yakıyorsunuz, tabii ki etkilenir insanlar. Ama sanat değil bu. Bir tek ölüm sahnesi için koca bir film çekmek hiç gerekmez. Bu kadar basit, asla film denmeyecek çalışmalar neden bu kadar büyük gişe rekoru kırıyor. Reklam mı? Evet, çoğunluğu reklam, ama asıl gişe: ölüm. Ölüm tacirliği yapan herkes kazanır, dün de, bugün de. Ölüm satan herkesin cebi dolar, partisi dolar. On yedi on sekiz yaşlarına ölüm anlattığınızda derinden etkiler, gözyaşlarına boğarsınız? Bu "sanat" olamaz. Bu kadar parayı, bu kadar imkânı, bu kadar şöhreti ele geçirmiş insanlar, neden aklı başında film çekmek telaşına girmeyip, kurnazlıkla ve kısa yoldan ölüm tüccarlığına soyunuyor? Ölümden ucuz ne var?

Bir insan evladı, bu kadar iğrenç, basit şeyi, film diye ben çektim cüretini nasıl taşır? Terbiyesizlik ve şımarıklığın dik âlâsı! Adamlar, köyden kalkıp sora sora İstanbul'a gelmişler. Şimdi de sora sora film çevireceklerini sanıyorlar. Olmuyor. Parayı bulmuşlar ama, kültürü bulamıyorlar. Bir de, sinema üzerine konuşurken, çok acı çekmiş gibi yutkunup, sarımsak dişlemiş gibi yüzlerini poz vererek acıtarak konuşmazlar mı? Yaptığınız ortada, pespayelik! Horoz eti yemiş gibi bir de efe efe konuşmazlar mı? Rezillik diz boyu. Sanatları hâlâ vur patlasın, çal oynasın. Yine de dilleri bir karış. Her Kâbe'ye gidenin hacı olacağını, her medyaya çıkanın sanatçı olacağını sanıyorlar!

Eğer bu insanlar yaptıkları bu filmlerle gençliği hiç kandırmadıklarını düşünüyor, bunlara ciddi ciddi film diyorlarsa, gerçek bir dangalaklıkla karşı karşıyayız. Düşünün ki bu zorbaların elinde milyon dolarlar ve amansız medya imkânları! Kendini sağlam sanan hastayı tedavi imkânsız. Film çekmemişler, sağır duymuş, uydurmuş. Bu kadar boş kafayla film çekilmez, işte gördük! Her yağmurdan bulut olmaz. Deli düğünü yapmanın sinemayla ne ilişkisi var. Sokma akılla sinema işte bu kadar olur. Oyuncu kadrosuna bakın, aileler, veliler, dam dolusu deliler. Buna film değil, Anadolu'da boku sidikle yıkamak denir. Sanat değil, hem ticaret, hem ziyaret.

Komser Şekspir ve Vizontele facialarını çeken cahil adamlar! Şöhretinize güvenmeyin, sayılı günler çabuk geçer! Şöhretiniz kıskanıldığı için size saldırıldığı gibi önyargılarınız var, (he laaa, kıskanıyorum, sizin o Kibariye, Alişan şöhretinizi). Medyaya kanmayın, çingeneden paşa yapıyor medya! Medyanın bokuyla kerpiç olmadığını artık anlayın. Soysuzlarla iş yaparsanız bokunuzdan saray yaptırırlar size. Paranın .mına koduk, bize karada ölüm yok diye ekranlarda nara atıyorsunuz. Atın, atın! Anlayamadığım, her parayı bulan, sanatın da .mına koymak zorunda mı? Sinemayı sizden soran mı var. Nedir şu sanat merakınız. İşte döktüğünüz heba ettiğiniz milyon dolarlar! Bu topraklarda hiç kimse bu kadar parayı bulamadı. Bu kadar imkânı, bu kadar reklamı bulamadı, yaptığınız ise utanç verici! Kim gaza getirdi sizi? İnsanlık adına birazcık dürüst olun. Medyayı aradan çıkartıp aynaya tek başınıza, sakin sakin bir sigara içip öyle bakın. Senaryo, pireyi deve yapma, bin dereden su getirme sanatıdır, iki-üç espriyle olmuyor, olmadı!

Tabii bizim salaklar, bir bildiklerinden, kasıtla, ölümü işlemiyorlar. Bir konu bulacak zekâları yok. Bir konu bulsalar dahi işleyecek, derinleştirecek edebi güçleri yok. Sonunda kupkuru bir ölüm sahnesi kalıyor ellerinde. Acıklı olan ölüm değil, drama bilgileri olmadığı için kısa yoldan işlerine yarıyor ölüm. Aynen devlet gibi, uzun uzun, sosyal, siyasal, eğitim çalışması zamanını alacağı için kısa yoldan öldürerek sorunu çözdü hep. Biri büyük devlet adamı, diğeri büyük sinemacı. Aynı bokun soyu. Yönetmenin de, devletin de ucuz, basit ölümlere kilitlenmesinin ardında "gerginlik", aynı korku, aynı konuya hakim olamama endişesi var! Ölüme kilitlenmek, zihinsel tembelliğin, ucuz ticaretin sonucu...

Karşınızda on yedi on sekiz yaşlarında zavallı, süngerden bir kitle var. Bu kitleye iyi film yapmak da elinizde, onların duygularıyla oynayıp cep doldurmak da. Sanatçılar aşırı ahlakçı olmak zorunda. Dürüst ve pek endişeli! Bu genç çocuklar, birkaç yıl içinde çok güçlü eserler izleyip, filmlerinizin bir bok

olmadığını nasılsa öğrenecek, ülkesinden ve sinemacısından utanacak. Küçücük insanlara iyi davranın. Birkaç esprinin nükte gücüne fazlasıyla itimat ediyorsunuz!

Bu kadar ucuz şeylerle kasım kasım kasılıyorsunuz. Bu kadar masum çocuk da, sizin gibi cahil bırakılmış Anadolu çocukları. Filmlerinizin içine gizli ölüm resimleri, iskeletler koyarak, ucuz ticaretler yapmayı o İstanbullarda size kim öğretti! Ölümü anlatın, ama bu yaşadığımız, sıradan birinin ölümü olsun, bizim ölümlerimizden biri olsun. Bu dünyada hâlâ erdem, vicdan denen şeyler var. Konuşmalarınızı izliyoruz, Sovyetler çöktü, erdem, vicdan bitti sananlar var içinizde. Küreselleşme başladı, ahlak bitti diyenler var içinizde. Etrafınıza doluşmuş manken zekâlara anlattığınız her öyküden film yapmayın. Ne güzel milyonlarca seyirciniz hazır, sizi bekliyor. Neden bu milyonlara zekice, orijinal, dramatik, sarsıcı, derin, kuşatıcı, başı sonu olan bir hayat anlatan, bir neşeyi, acıyı bölüşen, hayatımızı süsleyen, şaşırtan, ışık seli gibi, rüya gibi filmler çekmiyorsunuz. Basit, dal.arak gülünçlükleri abartıp, karikatürleştirip, sonunda bir ölüm sahnesiyle parsayı toplamak!

Ölüm ucuz sanat! Çünkü ölümün kendisi fazlasıyla sert! Sanatçı, sert olan ölümü, serinkanlı, çok dikkatli işlemeli. Binlerce küçük hayal gücü aleviyle hayatın bin bir taşkınlıklarıyla süslemeli. Ölümden korkumuz yok, biz Anadolu çocuklarının hiç yok. Kuş ölüsü gölü kirletmez. Sahici, sıradan, doğal ölümler insana güç verir. Oysa bu sahneler çok bozuk! Gerçek ölümleri unutuyoruz. Bir düşünün, depremde ölen bir genç kız.. Doğu'da dağda vurulmuş bir genç delikanlı. Varoşlarda intihar etmiş bir çırak çocuk.. Çocuklarına bakamayıp kendini tren altında öldüren genç bir anne... Gibi, basit sıradan ölümler, hayat içindeki gerçek ölümler yok! Soyut, abartılmış, bozulmuş ölümler, neymiş, ticaret! Koca memlekette, genç cesetlerinden dağlar yığıldı, bir tek kişinin dahi ölümünü bilmeyiz. Şair, sinemacı, hastalıklı, gerçekte hiç olmamış ölümler içinde boğar bizi! Bu sanat değil! Boğucu, düşman piyade saldırısı! Genç beyinlere

cahillikle açılmış topyekun savaş! Pedagojik ve psikolojik olarak tehlikeli şiirler, bozuk filmler! Ahlaki, ruhsal, zihinsel olarak öldürücü virüsler taşıyor.

Diyelim Atsız'ın ölümleri, gizli bir üniforma giydirir ruhumuza, ömür boyu askerlik yaptırır bize. Diyelim Necip Fazıl'ın ölümleri, manevi donanım vermek isterken, acemice ölümü saplantı haline getirir, ağıyla doldurur gencecik bedenleri. Bu şiirlerle dolu ideolojilerin imha gücü yüksek, ölüme itaat, devlete, dine itaat demek. Ölüm gizlenmiş otorite! Hepimiz din için vatan için ona tabiiyiz!

Ölüm denilen son derece karmaşık ve hassas temayı her önüne gelen sinemacı acemice kullanırsa, farklı bir netice çıkmaz. Sanatçılarımızda hayat değil, nedense cephe, morg deneyimleri çok fazla. Heyecan, duygu yaratmak için salonda eli kolu bağlı oturan miniklere kesintisiz ölüm sahneleriyle saldırmayı sanat sanıyorlar. Ruhun dayanma gücünü çirkince, kalleşçe çökertip, beğeni toplarlar. Morgdaki kargaburunlu imamı takdir etmemiz gibi, bir beğenidir bu! Sinemacılarımızın hastalıklı, rahatsız edici bir öldürme aşkları var! Henüz normal bir ölüm çekemediler. Zihinsel sarsıntılarını, canice öldürüp dindiriyorlar. Ne kadar rahatsız edici bir ölüm teması bulurlarsa, o kadar harika film yaptıklarını sanıyorlar!

Kuşun ölüsü gölü kirletmez, ölümü, doğallığından çıkartıp bozuklaştırmak hasta ruhların işi. Sırf gençleri kısa yoldan etkilemek istiyorsanız sanatı bahane etmeyin. Ölüm tüccarlığı bu. Anadolu'da bin yıldır ölüm satılıyor zaten. Dalıverin, kudurmuş domuzlar gibi sizde ölüm tarlalarına. Buyurun, darmadağın, paramparça edin genç beyinleri! Eskinin tarikatları, eskinin şairleri, bugünün abidik gubidik sinemacılarına kadar hiç değişmedi, tüccarlık!

2000'li, bugünlerde Türkiye, Anadolu'yu son otuz yıldır kasıp kavuran bir milyon Apocu genç, bir milyon Türkeşçi genç, bir milyon Erbakancı gençten yavaş yavaş kurtuluyor. Zincirler boşanıyor. İdeolojiler çözülüyor. Bu büyük şanstır! Ama kapita-

listi, sinemacısı, şairi, hâlâ eski kurnazlıkla, mayın gibi hâlâ ölüme sarılıyor. Bu başıboş, masum kitleleri, bu hayal kırıklığı içinde ülkelerinden, bedenlerinden vazgeçen tatlı, sevimli, mutlu çocukları sırf filmlerimiz satsın diye hâlâ ölümle korkutuyoruz, hâlâ, gerçek bir ölümü onlara göstermiyoruz. Yine kandırmaca, yine telkin, yine ölümden duygusallık devşirme. Yine sanat adına ölüme sığınma.

Kardeşlerim, ölümlerden ölüm beğenerek bugünlere geldik, şüphesiz ölümlerin en güzelini yazacağız! Kardeşimizin ölümünü. Annemizin ölümünü. Anadolu köyünde bir ihtiyarın ölümünü.. Depremdekilerin ölümünü. Onları ne kadar basit, ne kadar hayatın içinde yazabilirsek, yüreğimiz o kadar güç kazanır. Ama neden bin yıldır bu ölüm tüccarlarının sattığı bozuk, manyak, psikopat ölümlerden kurtulamıyoruz. Neden 70 milyondan tek birinin doğru dürüst tek bir ölümünü hâlâ tanımıyoruz. Ölümü süslüyor, ölümü abartıyor, ölümü kudurtuyorlar, ölüsü de para etsin istiyorlar bu yoksul halkın.

Anadolu topraklarında on bin yıldan beri her uygarlıktan her cins mezar var. Kabir, sanduka, lahit, tümülüs, türbe, hiçbir dilde bu kadar mezar ismi yok. Yeterince kan döküldü. Fazlasıyla ölüm gördü. Bu toprakları değiştirmek, ne Avrupa Birliğiyle, ne kapitalizmle, ne küreselleşmeyle... Yapacağımız tek şey, Anadolu'da devrim, şimdiye kadar hiç oynatılmamış bir filmi sahneye taşımak: Anadolu'da Hayat! Anadolu'da genç milyonların yüzünü dünyaya çevirmek. Koşmaya, coşmaya, sorumluluğa, vicdana, dağlara, kırlara, sevgiliye!

İLİŞKİ

ATV'de Metin Akpınar, ünlü sanatçıları ekrana çıkartıp, çok güç durumdaki yoksul ve hastalara yardım toplayan bir program yapıyor! Tam anlamıyla: Göz boyama! Göz boyamacılığa neden müsaade ediyoruz, bunun kanunu, müeyyidesi yok mu? Metin Akpınar'ın şahsi serveti ekranda acındırarak gösterdiği hastalara yardım edecek güçte! Şu, otuz yılın sanatçısı Metin Akpınar'ın haline bakın, her yerinden riyakarlık akıyor, deli kız .ötün görünüyor demişler, ben ondan çoktan geçtim demiş. Ekranlarda utanmadan delik davul gibi konuşmazlar mı?.. Adamın fermanı kurumamış, yine ekranlarda. Vicdan mı temizliyor. Rezilliklerini mi unutturmak istiyor. Ekrandan toplanan paraların, ne kadarı hastaya gittiği, ne kadarına ne olduğunu, nasıl bilebiliriz. Bu hesapları kontrol eden yok mu? Yardım edeceklerse kendileri etsin. Hayatın hiç bir döneminde gazetenin, ekranın göstermediği, felçli, kalp hastası, sefil insanları ekrana çıkartıyor. Kriz'den bir hafta önce Sabah Gazetesi'nin manşeti: Pupa Yelken Gidiyoruz, idi. Kriz biter gibi oldu, cami yapılmadan yine dilenciler kapıya doldu. Yardım topladığı bu zavallı insanlar, nerden bitti, nerde oldu, nerde büyüdü? Gazetesi, ünlü yazarları, televizyonu, tartışma programları, bir kez olsun bu hastaları topluma göstermedi! Şimdi ne değişti! Halkımız öğrensin, bok yiyenin boku yenmez. Şimdi niye merhamet dileniyorlar. Bu işin içinde puştluk var! Bugün, okuyucunun, izleyicinin elinin altında üç milyona yakın bilgisayar var, neden protesto etmezler! Yine halkın yüzüne gülüp, sırtına binmeye çalışıyorlar! Enayi bilgisayar hastaları, bir e-mail nedir, onu bile göndermeye eriniyorlar! Bilgisayarınız başka ne işe yarar! Bilgisayarmış, elin eşeği yük getirir, bizimki kuyruğuyla bok getirir!

Halktan para toplayıp merhamet, şefkat kahramanı olmak ülkemizde burjuva hastalığı! Bakın TEMA, bakın Türk Eğitim Gö-

nüllüleri Vakfı. İkisinin de yönetimleri sanayici, işadamlarıyla dolu, ikisi de sırtını büyük holdinglere dayamış. Yardım edecekseniz edin, hayır işleyeceksen işle, yok, bu şöhretli vakıfların ilk işi, halktan para toplamak! Sahipsiz koyuna kurt bekçilik yapıyor, onu da parasız yapmam diyor! Bakın tarihin en büyük ekonomik krizinden çıkmaya çalışan Türkiye'de holding bilânçoları açıklanmaya başladı. SABANCI, KOÇ, OYAK, geçtiğimiz yıllara büyük fark atarak, büyüyerek çıktılar! Kriz kimeymiş gördük! Buna rağmen, halktan dileniyorlar. Bunun için ekranları kullanıyorlar. Göz boyamanın daniskası, aldatmacanın, hilenin, tezgahın bin bir türlüsü. Tezgahın başına efendi görünümlü adamlar koyuyorlar, adları da sivil toplum oluyor. İçlerinde tek sivil yok, hepsi TÜSİAD'cı. Hepsi köşklere, yalılara yan gelmiş adamlar, bir de halktan para toplarlar! Bunlar işadamı değil, sinek... Sinekler pekmezciyi iyi tanır! Yemiş bitirmişler, şimdi de halkın elinden bir milyon nedir, ona sulanıyorlar! Ne demiş eskiler, devenin başını yemediği ot ağrıtır, o ot için, ekranlardan yardım topluyorlar!

Nedir bu vakıflar kardeşim, bu TV'lerdeki yardım toplamalar, nedir? Bu kandırmacalar nedir? Evinde üç milyona yakın bilgisayarı olan bu halkın sesi neden çıkmaz! Halktan para toplayıp, dilenmenin marifeti nedir, sonra büyük vakıflar kurduk, büyük merhamet, büyük şefkat ödülleri alıp kahraman olmanın âlemi var mı? Bu unvanlarla toplum önderi, sosyal kahraman oluyorlar, yılsonu gelmeden her bir vakıfa sırayla büyük insan ödülleri dağıtıyorlar, kime, halktan ekranlarda para dilenen bu büyük işadamlarına! Neymiş, sivilmiş kurumları!

Toplumda değerlerin ağzına sıçanların, yine arsızca toplumun baş meleği olma arzuları bize çok şey anlatır. Gelişmiş bir toplumda bunu başaramazlar. Sevgi kavramı çürümüş, bilgisayar başında eğlenen geri zekalı milyonları olan basit formlu bizim gibi ülkelerde baş melek olurlar! Daha üç-dört yıl öncesi, şeyhlerin kurduğu imparatorluğun dolarlı, TV'li imkanlarını hepimiz gördük, değişen birşey yok. Tabiat boşluktan hoşlan-

maz. Dünyadaki iyilikleri yönetme görevini, yine birileri üstlenip, pembe kanatlarıyla toplum önüne fırlıyor. Çingen eşeği önden gider, halk hâlâ bu eşeğin peşinde!

Basit formlu toplum. Sinemacısı, sanatçısı, aile bireylerinin sevgisini anlatıyor. TV dizileri, filmler anne-baba çocukların birbirlerine sevgi temalarını işleyip, sevgiden söz ediyor. Hayvanat bahçesinde de maymunların ailesine düşkünlüğünü görürsünüz, ya da bir belgesel daha çok şey anlatır. Toplumsal sevgiden, "insanlık" sevgisinden söz edebilmeniz için, başkasına, dışarıdakine olan sevgiyi tanımalıyız. Aile sevgisi, fiziki bir refleks! Sevgi denilince aklımıza anne-baba-çocuk geliyor. Baştaki siyasi partiler, holdingler de toplumsallaşacağına gittikçe aileleşip, aile partileriyle götürüyor!

Bu karşılaşmaları pek sevmiyoruz ama, toplumsal sevgi ancak, öğrenci-öğretmen, hasta-hemşire, dağ başındaki şoför ile trafik polisi vb. arasında kurulur. Türkiye kazalarda birinci. Her türlü sınırı aşan bu delilik bize çok şey öğretiyor. İnsanlar karayolunda arabalarıyla baş başa kaldıkları o yalnız anda, kimsenin görmediği o dar alanda, kendilerine ve topluma hiçbir saygı tanımıyor, başkalarına karşı Azrail gibi davranıyor. Kendi canı dışında hiçbir kutsal değer tanımayan bu eşkıyaları yakın mercek altına alalım. Hepsi çocuğunu seviyor köpekler gibi, uç uç böcekleri gibi sarılıyor onlara, ama toplumsal alana, kurallara geldiğinde toplumdan öç alır gibi, herkesin tabutuna çivi çakar gibi, hayatı cehennem ediyor.

Ailesinden uzakta yatılı okuyan çocuklar toplumu daha hızla öğrenip, coşkuyla kaynaşır! Yalnızlık, ruha dayanak, destek arar. Bu zayıf insan ezilmemek için, aile dışında dostlar bulur! Tanımadığı anneler, tanımadığı kardeşlerle dünya kurar! Tek kişilik eğitim, bir öğrencinin evrensel acıları kaldırabilmesi için modern toplumun olmazsa olmaz koşuludur!

Bizler de ruhumuzu tek kişilik eğitimden geçiririz. Mezar başında sessizliğimiz. Tek başımıza bir çiçeğin yapraklarına dakikalarca büyülü takılışımız. Tek başına uzun uzun bir kitap

okuyup, tüm evrenle hesaplaşmaya girişimiz. Aile dışında bambaşka maden parçaları, başka sevgi biçimleri buldukça, tek kişilik ruhumuz güçlenir. Bir gün annemiz öldüğünde, başka anneler olduğunu biliriz. Arkadaşlarımız öldüğünde, dünyada başka arkadaşlar olduğunu düşünürüz. Tanıdık, tanımadık herkese karşı kardeş gibi incelikli, sorumlu davranmaya çalışırız. Kibarlıktır bunun adı... İnsanlık aşkı, kutsal bir hastalıktır. Tanımadığımız insanlar için çırpındıkça, ruhumuz eşsiz bir zafer kazanır! Bu zalim ve lanetli dünyayla boy ölçüşebilecek sağlam, cesur ruhumuz, çelik gibi kuvvetiyle bu kaderi değiştirmek, dünyayı değiştirmek için yola koyulur. Başka insanlara, başka kardeşlere doğru!

Ahlak denilen şey, öğrenciyle-öğretmen, hastayla-hemşire, polisle-şoför arasındaki, bu dar, kapalı özel alandan çıkar. Aile bireyleri tabii ki birbirini koruyup kollayacak. Aile kumpastır. Tezgâhtır. Birbirine kan bağı olan insanlar hilesini, yalanını saklar, savunur. İçeri başka, dışarı başka konuşur! Uzun bir kitabın sessizliğinde kaybolan insanlar, mezar başında sessizliğe dalan insanlar, artık, içeri dışarı, herkese, aynı sonsuz coşkuyla konuşur.

Erdem denilen toplumsal iyilik, başkalarıyla karşılaştığımız kapalı ilişkilerde cereyan eder.

Batı, Don Juan'ı çok sever. O bir çapkın kahraman değil, daha ötesi. Bir aşk kahramanı; daha ötesi. Bir ayartma, baştan çıkartma tanrısı. Don Juan batının çözümleyemediği roman ötesi bir kahraman, yüzlerce kadını baştan çıkardı. Büyük marifeti bu değil. Birkaç gün beraber olduğu kadınlar, ömür boyu Don Juan'a bağlı kaldı, sır burada.

Don Juan'la bir gün birlikte olan kadınlar, nasıl oldu da ömür boyu ona tapınmaya devam etti.

Don Juan'ın ayartıcı karizmatik gücünün neler olduğunu birazcık anlayabiliriz. Mesela, siyasi bir liderin elini sıkmakla, ona ömür boyu bağlı kalanlar var. Müridiyle başbaşa sadece birkaç dakika geçiren şeyhin özel gücü nerden kaynaklanır? O kü-

çücük arada, bir bakış, bir kesişme, bir kaç saniyelik kısa elektriklenme, Tanrıya dokunmuş gibi, zaman-mekân ötesi bir ışınlanma, çok gizli ve çok özel bir bağlılığa sebep olur!

Don Juan kadınlara neler söyledi, onlarla neler yaşadı, hangi mimik, jestlerde bulundu? O gizli an. Baş başa kaldıkları o özel ilişki. Anlamak çok zor. Ancak, baş başa olmanın, yalnız kalmanın, iki kişi arasında cereyan eden çarpılmanın, sarhoş olmanın, kendinden geçmenin, transa girmenin inanılmaz büyüsünün, o kapalı, o baş başa kaldıkları an'a ait olduğunu biliyoruz.

İki kişinin kalpleriyle konuşması, inanılmaz bir insanlık zaferidir bu!

Batı edebiyatı, deşifre edilmesi, teşhir edilmesi, açıklanması, gözlemlenmesi, denetlenmesi mümkün olmayan bu anların kahramanı Don Juan'a hayran! Don Juan, saraylardan, şatolardan, balolardan bir gün uzak durmadı. Batılı, Don Juan'ın bu özel sırrın, özel hayatının, bu büyülü sırrının peşinde.

Batı hukuku pozitif. Modern toplum gösteriş ve görünüş! Tüm ahlakı, estetiği, başarı çıkarımları, görünen üzerinden. Rakamları sever. Formları sever. Kamerayı sever. Aleniyeti, açıklığı sever! Oysa, Don Juan'ın karizması, gizli, tespit edilemeyen, özel anlarda gizli!

İki kişiye ait bu özel anlarda, insan kişiliği ve ruhu, tüm incelik ve ayrıntılarıyla öne fırlar. Modern toplumun arzuladığı yer de burası, bu özel alanların ancak aşkla düzenlenebileceğine inancı.

Mesela öğretmen, sınıfın kapısını kapatır, öğrencileriyle baş başa kalır. Orda neler olup bittiğini bilemeyiz. Öğrenciler, öğretmenin insafına kalmıştır. Bir hemşire. Yoğun bakım odasına yalnız girer. O kısacık anda, hastayla arasında neler yaşandığı bilinmez. Ya da, müdürüyle memuru, yalnız odasında.

Aşırı derece duyarlı batı hukuku, insan davranışları ve gündemini istila eder! Ayrıntılarıyla, saniyesiyle bir hemşirenin yoğun bakım odasında görevlerini tane tane cetvellere çıkartır. Yönetmelikler, tüzükler, milyon sayfa. Bunun adına: Görev, denir. Hu-

kuk, hemşireyi madde madde yazılı bu görevden sorumlu tutar. Peki, hemşirenin gülen yüzü. Batı hukuku, bu özel gülücüğü nasıl inşa edecek. Ayrıntılı talimatlarla belirlenen görevin çok üstünde bir çaba bu. Talimatında bir madde daha açar: "Hastaya iyilikle bakacak...". İyilik istendiği için, yüzüne ısmarlama bir gülücük, sahte bir tebessüm koymak zorunda. Görevi bu. Sevgi, zorlanıp, gösterebilen bir hukuk maddesi halinde kullanılır.

Batı hukukunun çatladığı, felaketi burası. Buradan öte talimat, yönetmelik, hukuk yetmiyor. Meslek aşkı, insanlık aşkı, hayat sevgisi...Bu da hemşirenin keyfine kalmış. Eğitim, büyük bir kumar!.. Milyonlarca hastayı, en zor, en zavallı anında bu hemşireye teslim edeceksin!

Toplumsal alan, birebir ve baş başa, bu dar, özel alanlardan kurulur. Dağ başında karşılaşmış şoförle-trafik polisi arasındaki ilişkiler, sinirleri kamçılayıp, gerginleştirip, hayatı zindan edebilir. Feci sonuçlara uzanır!

Hukukun giremediği bu karanlık alanda, parlayan, iktidar kuran, tersleyen, keyif süren ruhlar, acıklı kişilikler oluşturur. Oysa, hemşireye, öğretmene, polise, "görevini yaptın mı?" dediğimizde, talimatlarda belirtilen maddi uygulamaları sırasıyla yerine getirdiğini söyler Hukuki olarak suç oluşturmaz!

Her insanı, görünmeyen, denetlenmeyen karanlık alanlarda insan yapacak, bir iç yasa, ruh ve şahsiyet anayasası kurmak, hukukun gücüyle olamaz.

Hukukun giremediği bu karanlık alanlarda, amirlerin, yöneticilerin, suratımızın tam ortasında ayaklarını yıkadıklarını görürüz. Vahşi, parçalayan, ilkel bir hayvan! Karanlığa sığınan ve sadece karanlıkta ortaya çıkan bu ilkellere, taptaze çiçek çocukları, yaprak yaprak gençleri, en muhtaç hastaları, masum yolcuları, kurban gibi teslim ederiz!

Gelişmemiş bu insanlar, suçluluk duymazlar. Ruhsal çöküntü ve kaprislerini oracıkta kusarlar. Bu kapalı mikro kamusal alan: Kanser. Kanserli alan, bir cehennem, bir sinir savaşı şeklinde gelişir. Bebek kadar öğrencileri, felçli, serumlu hastaları,

karşıdan gelen sürücüleri, öldürmekten zevk alan basit formlu, ilkeller. Bütün insani kuvvetlerini kasla, zorla, üste çıkmayla bu alanda kullanırlar. Hukukun girmediği bu kanserli alanda, saldırgan duyguların ortaya çıktığı, korkunç suratlı psikopatların cirit attığı bir savaşla baş başa kalırız.

Psikopatlar, eğitilmiş katiller gibi hakimiyet kurdukları bu mikro alanları tımarhaneye çevirirler. Çılgın, çok zararlı insanlar. Bir yığın işe yaramaz, bizi ilgilendirmeyen kişisel melodram üretirler. Mahkemeler, kavgalar yıllarca sürer: o bana dedi ki, ben ona ne yaptım ki..." Yüz binlerin saç saça kavgası. Toplumun her dairesi, her odasında gizlenmiş bin yıldır süren gelin-kaynana cinneti. Dedikodu ve didişmeden kişisel zevk duyan milyonlar!

Bu yüz yüze alan, herkesin herkese suç işlediği, herkesin ruhunu cımcıkladığı, binlerce cazının, yüz binlerce kifayetsizin cirit attığı bir iç savaş alanı! Hayatı buradan döndürmeye boşuna uğraşırız.

İyilikler, birebir, yüz yüze görüşmelerden doğar. Bu küçük temaslar, her insanın ruh güzelliklerini çelenk çelenk dağıtması için o kişiye toplumun bağışladığı sonsuz fırsattır. İnsanın en ayartıcı, en çekici büyülü anı, kişiliğinin ballanıp, karakterinin kristalize olduğu bu özel ilişkiler, ruhumuz için ilaçtır. Tam tersi oluyor. Dışarıya karşı zoraki bir sevimlilik, içeriye karşı gaddar yüz binlerce gardiyan.

Umutsuz, kızgın, incinmiş, neye uğradığını şaşırmış milyonlarca genç, maruz kaldıkları bu acı öfkeyi içlerine gömüp, stres, gerginlik ve ruhları kıkırdayarak azap içinde nefretle yetişir. İlkokuldan üniversiteye zırva dinler. Bol paçalı pantolon, deriye demir kancalar takarak, bir parça bu tımarhanenin dışında durmanın masum bir yolunu arar. Dışarıya karşı nazik, yumuşak, içeriye karşı seri katil soğukluğunda bu yüz binlerin hasta ruhlarını çok erken yaşta tanır ve korkar!

Müthiş bir ruhi gerginlikle, milyonlarca odada, dairede, mikro diktatörlük kurulur. Ev ev, sokak sokak, dershane ders-

hane, hasta odasından koridorlarına bitmeyen bir zulüm imparatorluğu insan ruhunu paramparça eder. Sağ diktatörlük, orduişadamı-sağcı partiler üçgeninde başı çeker, milyonlarca ahtapot kolu bütün evlere, dairelere, tüm sosyal ilişkilere uzanır.

İstisnasız herkes, işini ve işyerini değiştirmek ister!

Bu sosyal dar alanda, iletişim bitti. Birebir konuşma, görüşmenin sonuna gelindi. Tam bir toplumsal çöküntü. Baş başa kaldığında kişilikleri tırlayan, birbirini yıpratarak yok etmeye çalışan bu sidik yarışından bir sosyal hayat kurulmaz. Büyük siyasal iktidardan, ordularından daha tesirli, imha edici. Tank, top, yasa gerekmez, birebir boğazlanma!

Bozuk cümleler, ifadelendirilmeyen ruh durumları, tanınmayan duygular, hiçbir şekilde anlaşamayanlar, dilin ve sözün imkanlarının bittiği, anlamlı konuşmanın sonu! Tiksinti ve ürperti, uygarlık cinneti!

Kişiler arasında bir takım gürültüler çıkar! Konuşma, görüşme değil. Sosyalleşme değil, hırlaşma, TV'deki Türk dizilerinde olduğu gibi, pata küte gürültü, herkes bağırıyor! Neden bağırıyor?

Zayıf, güçsüz ve masum olan herkesin ezildiği bir yer! Toplumumuzu tanıyalım, mizah eserleri dışında, edebiyatta, sinemada, TV dizilerinde henüz "diyalog" kurulamamıştır. Basit bir diyalogu, o ünlü romancılarınız henüz becerebilmiş değil.

Kişiler arası dil, diyalog inşa edemeyen en küçük hücreleri yıkılmış toplumlarda genel-geçer hem emmeye, hem gömmeye gelen, liberalizm, milliyetçilik gibi kolektif fikirler dışında kişisel kanaatler oluşamaz. Kendine ait düşünce tarzı olan bir yazar tanımakta çok zorlanırsınız!

Ünlü tiyatro filozofu Brecht, ekmek olmadan ahlak olmaz, der. Ahlak olmadan, insan ilişkisi olmaz. Bir toplum, asla! Sadece ordular başarır. Prusya ordusu. Askerlerin eğitiminde harfi harfine, cetvele uygun, her saniyesi planlanmış emir, görevler çok işe yarar. Yapılacak olan, makine düzenekleri gibi insanı şartlandırmak. Görev, talimat, tüzük, yönetmelik her boş ala-

nı kuşatır. İnsana dair boş alan yok! Askerlikte her yer emir-komuta, diyalog yok! Çünkü askerlik "sosyal" bir kurum değildir! En başarılı, güvenli, kurum olarak en tepeye yükselir. Oysa, insanlarla her gün yüzleşen kurumlar, polis, hemşire, öğretmenlik, hızla çürür.

Modern toplum sorunlarını rakamlarla ilan eder. Bilançolara bakıp ekonomiyi birinci sıraya, otuz bin ölüye bakıp, Kürt sorununu ikinci sıraya yerleştirir. Toplumun birbirine nereden tutunduğunu bilmezler! Ülkemizin en büyük sorunu, hemşire bakımı, ikincisi, öğretmenlik, üçüncüsü devlet dairelerinin çözülmesi, dördüncüsü, polis ve trafik. Şehrin tüm işlek caddeleri tıkanmış!

Bu toplumun üyeleri, hiç kimsenin görmediği, hiçbir hukukun denetleme imkanı olmadığı, özel, gizli, karanlık alanlarda durmaksızın insanları iğfal ediyor. Kendilerini dünyaya ve ülkeye dair asla sorumlu hissetmiyor. Allahsız ve korkusuz bu insanların korkunç sıkıntısı, yasaları, evleri, sokakları, işkencehaneye çevirmiştir!

Elli yılın sağ siyasi partilerine, basını işgal eden medya patronlarına soralım: Nasıl bir eser ortaya koydunuz? Siyasi hareketleri, sivil muhalefeti bastırayım derken, bir toplumun genleriyle oynadınız. Buyurun: Ne hâkimleriniz suçlunun dilinden anlıyor, ne psikiyatristleriniz, ne romancılarınız, ne yazarlarınız!

Bir büyük deprem yaşadık. Medyamız tek bir hemşireyi manşetine taşımadı. Manşete, sanatçılar, holding patronları yardımsever, şefkat, merhamet tanrısı olarak fırladı.

Her gün hastane koridorlarında yüz binlerce hastaya koşan bu sanatçılar mıdır? Her gün yüz binlerce yoksul öğrenciyle yüzleşen bu işadamları mıdır?

Erdem, toplumun ortak malıdır, bu erdemin sanatkarları, öğretmenler, hemşirelerdir! Hemşireler, öğretmenler, polisler, dinsiz, ırksız, yurtsuzdur. Onların dini, ırkı, yurdu: "İnsanlıktır".

Bu insanlara her gün göstermek zorunda olduğumuz saygıyı, bol kepçe holding patronlarına, bol kepçe orospu sanatçılara, bol kepçe, ekrandan para dilenenlere gösteriyoruz!

Ne öğretmenler, ne hemşireler, hiçbirini tanımıyorum. Kimdir bunlar, nerden geldiler. Hızla kaçıyoruz bu cinnet tablosundan. Hiç işimiz düşmesin, hiç yolumuz geçmesin diye yalvarıyoruz. Tanıyamıyoruz onları. Oysa birçoğu arkadaşım.

Küçükken saklambaç oynardık, akşamları. Elektrik direği ebeleme yeri. Direği sallayınca lamba sönüyor. Arkadaşlarım önce direği sallayıp lambayı söndürür, sonra saklanırlar. Yüze kadar sayıp aramaya başlarım zifiri karanlıkta. Ay ışığı vurur yüzlerine. İncir ağacının içinde tanırdım onları. Surların kapkara oyuklarına saklanırlar, ay ışığı vururdu yüzlerine, tanırdım onları. Yıllar sonra uğruyorum dairelerine, şef, müdür olmuşlar, bembeyaz duvar gibi yüzleri. Hepsi birbirine benziyor, tanıyamıyorum. Saklambaçta en son ebe olana, bir oyun oynarlardı. Hadi yüze kadar say denir. Gizlice herkes eve kaçardı, son oyun, böyle biter, seni kandırıp yalnız bırakırlar sokakta. Ben, yüze kadar sayıp, boşuna incir ağacında, surların karaltıları içinde yüzlerini arardım. Bir kıpırtı, bir hışırtı arardım. Ahmet çık gördüm seni derdim karanlık boşluğa... Ahmet yoktur. Ali çık, gördüm seni, incirin üstündesin, gördüm seni... Ali yoktur. Aldatıldığını anlayıp eve dönersin. Korkarak, ürpererek dönersin. Sırılsıklam yalnız, sırılsıklam karanlık, tek başına!..

Bazen gidiyorum yanlarına. Odaları gestapo hücreleri. Burada öğretim verilmez. Burada hasta tedavi edilmez. Burada herkes sorguya çekiliyor. Her gün düzenli işkence. Ruhlar lime lime. Bütün dairelere, evlere dağıtılmış kötülük! Devletten destek gören işkence okulları! Etler ve kemikler tasnif edilerek evrak dolaplarına istif edilmiş! Ölmüş kabul ediyorum, onları, ölmüş. Sesler yok. Kimlikleri silinmiş. Toplama kampları gibi tıkıştırılmış!

Küçükken, kahramanlık filmlerine giderdik. Cesur Yürek'i izleyince, bu film ben çocukken oynayacaktı, arkadaşlarımla,

gidecektik, dedim. Bulvarda Batı Sineması'nda tek başıma Cesur Yürek afişi önünde bekliyorum. Teşrifatçı çocuk sırtıma dokunup: "Ağbi bu film on yıl oynasın, her gün sinema dolar" dedi. Bir arkadaşım rakam verdi, sadece bu şehirde bu filmi bir buçuk milyon kişi izledi.

Demek ki, bu şehirde başkaldırıyı, özgürlüğü, cesurluğu iştahla arzulayan bir milyon insan var. Nerde bu insanlar? Hangi siyasi partide? Hangi yazarın kitaplarında? Hangi delikteler!

Bu şehirde sinema icat olduğu günden beri, en çok seyredilen film "Cesur Yürek!" Bu karaltılar, bu gölgeler, bu sağa sola korkakça kıvrılarak kaybolan insanlar seyretti bu filmi. Burada sanki sessiz bir canavar kol geziyor. Sanki arada bir kaldırıp başını, şehre gelen bağımsızlık filmine gidiyor. Bu şehirde milyonların içinde, başını yıldızlara uzatmış deli, canavar bir çocuk var, sanki görüyorum onu, arada bir şehre özgürlük adında film geliyor, seyretmeye gidiyor. Denizlerin diplerinde uyuyan gemiler gibi çocuklar. Tanıyorum onları. Neyi varsa kaybetmiş çocuklar. Kitleler içine saklanmış kitleler var, görüyorum onları. Bazen, kırk yılda bir şehre bir bağımsızlık filmi geliyor, seyretmeye gidiyorlar. Tanıyorum onları, ama nerdeler. Yüze kadar sayıyorum. Bine kadar sayıyorum.. Ahmet, sensin giden gördüm, çık...

Ali, çık, gördüm seni... çık...

Tanıyorum seni. Her yer kapkaranlık olsa da, ay ışığı vurmuş o çocuk yüzünü hatırlıyorum. Adım gibi eminim, bu filmi gizlice gidip izledin. Saklanma, hadi çık...

KİMLİK

Baharın ilk günü, liseli bir genç kızla sevgilisi mutlulukla parkta bir bankta otururken... Yapraklar-yeni yeni fışkırıyor. Coşkuyla etraftaki ağaçlara bakınıyorlar. Polis arabası gelir ve zınk diye önlerinde durur. Kimlik sorar. Bela getirici güvenlik kuvvetleri. Sabah sabah sevgilileri karakola götürür. Manzaraya dalıp hayallere daldıkları o anda kendilerini polis arabasının arka koltuğunda bulurlar. Neye uğradıklarına şaşırmış, panikle, ağlamaklı konuşurlar. Kızcağız kimliğini unutmuş.

Akşama doğru, onlarca motosikletli polis parka gelir, bütün sevgililere tek tek kimlik sorar, günlerce, her gün. Kimlik soruş tarzları, yürüyüşleri, bakışları, aralarında gülüşleri. Ağaçlardaki çiçekler korkunç bir çığlığa dönüşür. Polisin o kadar haklı güvenlik sebepleri vardır ki, birşey söyleyemezsin. Baharın tatlılığı, yumuşaklığı yok olup gider. Bir değil, iki değil. Uykunun ortasından sabahın beşinden uyandırılmış bir surat hediye edilir sana. Oturup ne yazacaksın, böyle bir toplumda yazar olup ta ne olacak. Polis görevini yapıyor, hepsi doğru, bin yıldır doğru. Birazdan öfkeyle birini tartaklayan, sinirleri gerilmiş bir adam olursun! Laf anlatmak mümkün değil. Toplumdan ve hayattan umudun kalmaz. Bir uğursuz gün daha başlar. Polis konuşur, oydu, buydu, şuydu, sonuna kadar haklı çıkar! Basit bir sabah yürüyüşü, en ağır yükün altına girmiş bir köleye dönüştürür seni.

Bakıyorsun, yukarı semtlere güçleri yetmiyor. Aşağı semtlerde önüne gelene. Parayı bulan polisten kurtuluyor. Bilkent'te, insanlar toplumun elli yıl önünde bir hayat sürerken, burası, toplumun elli yıl gerisinde. Devletin siyaseti de bu: Ver Allah'ın verdiğine, vur Allah'ın vurduğuna.

Osmanlı'nın en parlak dönemi, 1560'lar, Kanuni iktidarı. Herşey düzen içinde. Adam, kendi kafasına göre gemiye gidip

mal alıyor, sokakta tezgahı kurup satıyor, soruyorlar kayıt kuyut, kimden izin aldın: "Ben yeniçeriyim, izin almam!" Bu yeniçeri beş yüz yıldır değişmedi. Hamam kapısından kadın kaçırır, oğlan kaçırır, haraç alır, efelenir. Daha da ötesi kılık kıyafetimize, yürüyüşümüze bakıp sırtımıza bir damga vurmak için yanımıza gelir.

Yüz tane üniversite kurduk, polislikle ilgili tek bir araştırma yok. Tartışan hiç yok. Dünyayı ayağa kaldırsan söyleyecekleri şu: "Polisin içinde çürükler yok mu, var, ama bütün teşkilatı karalamamak lazım!" Bir irade ve sabır kimyageri olmadan kurtulman mümkün değil!

Beyoğlu'nda, gece iğfal edilmemek için donuna sıçıp bokuyla gezen alkolik serserilerden dahi haraç alır! Güvenlik bunun adı, tarihin ilk gününden beri İpek Yolu'nda kervanları koruyup, kaleleri koruyup halktan haraç alırlar! Hayatlarımızı mahveden bir gizli pazarlık! Yüzyıllarca bu düzeni değiştiremediğimize göre, başka şeyler düşünmeli, mesela maaşları devletten değil, elektrik, su, çöp parası gibi, her evden üç-beş milyon güvenlik parası kesilmeli, maaşlarını halktan almalılar, kimbilir, halkın can düşmanı olmaktan kurtulabilirler!

Olup biteni daha ne kadar rahat ve sakince izleyebileceğiz. Kandan su olmaz. Polis okulları, mürfredatları, toplum ilişkileri silbaştan konuşulmalı. Her gün hırlaştığımız sindirimi imkansız bir güç. Taş kabağa değse vay kabağın başına, kabak taşa değse, vay kabağın başına. Her şartda zordasın, kötü sensin, zararlı çıkan sen! Ne milli bir sevinci kaldı, ne toplumun güvenliği, hepimiz biliyoruz, gitme kötünün yanına boku bulaşır! Teslim bayrağını çoktan çektik!

Gün geçtikçe hepimiz polisleştik. Bir cinayet romanı düşünün, cinayetin nasıl işlendiğini ayrıntılarıyla bulmaca gibi süsleyip anlatıyor! Neden öldürülmüş, ölen kimmiş, pek üzülmeyiz, zihnimiz kurguya takılmıştır, nasıl öldürüldü? Eskiden sokakta öldürülmüş bir adam görüldüğünde halk yanıbaşına gelip: "Yazık... çocukları ne olacak.. vah vah çok da gençmiş..."

derdi, toplum zihniyeti değişti, aynı ölü başında toplananlar bugün şöyle düşünüyor: "Ne bok yemiş.. hangi dolaplara karışmış.. kimin adamıymış..." Gün geçtikçe de mazlumların ölümünü polis gibi düşüneceğiz.

Her gün aramızda bir dünya fatihi gibi dolaşan bu insanlar neden en zayıf, güçsüz insanlardan intikam alıyor? Ne kadar sessiz ve sadık bir vatandaş olsanız da, bir kaç saniye içinde tüm hayatını karartacak bir vahşi yapabilirler seni. Bir tek gün ülkemize ve toplumumuza hayranlık duyamıyoruz. Polisle ne derdimiz olur bizim, keşke, yiğidim yiğit olsa, yattığı yer canım olsa. Bu şehri dolduran, yavan ve durgun hayatları olan milyonlarca güçsüz insanın ne düşündüğünü hepimiz biliyoruz! İngiltere'de polislik üzerine iki yüz bin makale bulursunuz, ülkemizde on tane yok, bu on tane de, birkaç emekli polis şefinin itirafları!..

Kimlik sorma, bir nevi siyasi vaftiz! Her dakika, otoriteye itaatimiz sorgulanır! Her gün vaftiz ediliriz. Toplum değil, toplama kampı. Demokrasiden soğutmak için herşey yapılır! Ürkek tavşanları aslan yapmakta polisin üstüne yok! Toplumu "ehlileştirme" görevi, eğitim ve basının, ama polis üstlenmiş bu görevi, zayıf insanlarla taşak geçmek çok eğlendirici olmalı! Polis bu toprakların açık yarası. Kanatarak kanayan bu yara devletin işine geliyor. Çünkü devletin "siyasi birlik kurma" düşüncesi asla yok. Halk kitleleri püskürtülmeye devam edilecek, ebediyen. Vahşi kapitalizmin polise olan ihtiyacı her gün daha da büyüyecek, azacaklar!

Titanik kazasının insanlığın kafasını karıştıran bir trajedi olmasının sebebi Titanik asla batmaz, düşüncesiydi. Titanik batmaz, iddiası ve düşüncesi öyle güven ve imanla söylenirdi ki, yüzyıldır konuşuluyor Titanik. Çünkü battı. Bir gün çocuklarımızın çocukları, Titanik gemisinde gizlice öldürülmüş insan fotoğraflarını teker teker su üstüne çıkardıklarında, dedelerinin "batmaz" fikrine neden bu kadar inandıklarına çok şaşıracaklar! Batmaz fikri, vahşi ve acıklı bir iman!

İstediğiniz kadar eğitim, kültür almış bir insan olun. Toplum ve devlet hakkındaki fikirleriniz, toplumla "sıcak temas" içindeki ilişkilerden oluşur. Diyelim bir profesör, hayatı boyunca kanun eleştirmekle geçti ömrü. Bütün fikirlerini, havaalanında bir polis aramasının şekliyle değiştirebilir. Bunun yüzlerce trajik örneği var.

Bir toplumun dağılma noktası, savaş, işgal, iç karışıklık değildir. Bir toplumun dağılma noktası, birebir sıcak temaslarda uğranılan aşağılanma, hüsrandır, toplumu ilmik ilmik çözer. Küçük sıcak temasların her biri bir duyguyu kökünden yerinden söker! İnancı, güveni, umudu, paramparça eder. Teke tek dağılmaya yüz tutar toplum. Bu unutulmaz güzelliklerle dolu coğrafya parçasında böyle dağılıyoruz. Dev şehirler kurduk, hâlâ itişip kakışıyoruz.

Genç bir yazarken.. Yani, genç bir katırken, sert osururdum, gün geçtikçe inancım köreliyor, kimseye bulaşma diyen, tuhaf bir soğukluk içime oturuyor!

Din, tanrısallığı erkeklere verdi. Tanrı, erkektir. Krallık erkeklere verildi, kral, erkektir. Dil, erkeklere verildi. Emreden, buyuran, geçiren, koyan, erkektir. Silah, erkeklere verildi. Kas, güç, erkeklere verildi. Polis, erkektir!

Kutsal devlet, kutsal din, kutsal ahlak, erkeğin kılık kıyafetiyle oluştu, bütün yasalara, ahlaka giydirildi! Korku salan, dehşet veren işte bu erkeklik!

Polisin sokakta biriyle karşılaşması tam bir yargılama, ayaküstü mahkeme. İşkenceden, mahpustan, cezadan daha ağır, onur kırıcı.

Polis, bir ideolojiyi, bir tarafı savunma zorunda bırakılarak, adaletli davranması imkânsız hale getirildi.

Polisin, insanlığı ve halkı koruma görevi tümüyle iptal edilip, sadece devleti, sadece erkekliği korumaya başlaması, halkı sapıttırdı. Hayal kırıklığının dahi sonuna geldik! Yasaların yarattığı bu erkek adama iyice baktığınızda, yukarı, zengine, devlete karşı başı önde, düzülmüş, sus-pus! Gücünü kabul ettire-

bildiği alttaki mazlumlara, dünyanın acılarını yaşatıyor! Kılıç ve para kimdeyse, güç onda! Yalanlarla örülmüş "devlet" çok tatsız hale geldi. Türk halkının alnına yazılmış kara yazı!

Kitlelerin feryat ettiği, tek kişinin korkudan ağzını açamadığı polislik tam bir cerrahi işlem! Diyalog mümkün değil. Sözler, tavırlar sırıtmalar, bıçak gibi etinizi, gözünüzü, götünüzü kesiyor.

Özgürlüğe dokunan, özgürlüğü yok eden, basit bir sokak gezintisini faciaya döndüren bir ahlak!

Vatanı, devleti koruma güdüsü adına, vatandaşa kan kusturma! Erkek din, erkek devlet, erkek dil, erkek güç'ten büyüyüp serpilen kapkara bir ideoloji!

Polis halktan birini gördüğünde, bıçak saplasa, bu kadar acı vermez. Halk polisi gördüğünde, içinden hemen geçiveren tepkiler, zaten polisin aldığı suçlu eğitiminde tarif edilen kişiyi ortaya çıkarır! Polisi ilk gördüğünüzde, götürme, dövme, kaçırma, başına iş alma, uğraştırma, belaya girmeyi hatırlarsınız.Yüzlerce psikolojik araştırma yapılmalıydı, aşağılık, hilekâr bilim adamları hepsi korkuyor! Suçlu, tepki verendir. Evet, hepimiz tepki veririz. Tepkimiz, suçlu olduğumuzdan değil, mutlaka suçlanacağımızı, başımıza gelecek bela korkusunun içimize işlemiş olması! Psikiyatristlerin yapacağı araştırma da bu kadar basit, ilk karşılaşma anında düşündüklerimiz, bu ön kabullerin arkasında neden endişe ve korkuyla dolu oluşumuz!

Hiçbir kötülüğü aklımızın ucundan geçirmediğimiz halde, hepimiz sokağa, her gün "ben yapmadım, ben yapmadım" iç sesiyle çıkarız. Hipnoza tabi tutulsak, bilinçaltımızın derinliklerinde durmaksızın "ben yapmadım" sayıklaması bulurlar.

Bokundan yemiş deliler gibi, durmaksızın kendimizi savunuruz. Parkta çiçeklerin yanına gitmiş bir insan daha kendini niye savunsun! Bir ağaca sırtını vermiş bir insan daha kendini niye savunsun! Toplumun her köşesinde, her deliğinde kendimizi savunmak zorunda mıyız?

Adamakıllı bir kuşatma, her dokumuza saldıran bir ideolojik ahlak, hayatımız, kendimizi savunmakla sönüp gider!

Kendini savunan insan asla normal, sağlıklı olamaz. Sürekli "ben" kasırgasına takılmış insan, delidir! Ben, ben, ben, hayatı, kendi merkezlerinden, kendi bedenlerinden görmeye alışır, egoları, şişerek patlar! İnsanları savunmaya zorlamak, uçurumun kenarına bırakmak. Kendimizi savuna savuna boğuluruz. Kitlelerin sessizleşip, kendini yiyip bitirmesi böyle gerçekleşir!

Birazcık bilinçli insanlar, savunmayı üzerinden atıp, "kanunları" ve "insan haklarını" merkeze koyup savunurlar. Burada da bambaşka bir ıstırap kahramanı olursun. Bakın, tek tek insan hakları ve yasalardan bahseden yazarların haline. Devletin bu insanlara karşı siyaseti kesin ve kararlı: Dişim ağrıdı çek, kurtul, başın ağrıdı, kes, kurtul!

Toplumsal eylemleri durdurmak için sirenleri sonuna kadar açıp sinir bozmayı güvenlik gereği yasal hak gören polis, biber gazı atıp kitleyi kargaşa içine sürükleyip coptan geçirmeyi güvenlik yasalarınca kanuni vazife bilen polis, söz ve davranışlarıyla daha derinlerde tüm kitleleri ruhsal paniğe sürükleyip, çaresizleştirir! Üstelik bu katliamı, kötülük değil, devletine iyilik yaparken, gerçekleştirir!

Canımız yanıyor, çok acı çekiyoruz. Copların ve biber gazının acısı değil bu. Milyon yıldır yaşayan insanoğlunun hâlâ birbirine gaddar ve vahşi davranmasının "yasal" bir hak oluşu!

Amirin ağzındaki "emreden dilin" şiddeti, bu topraklarda tek satır tartışılmadı. Emreden dil, ahlakdışı, vahşiliktir. Geç, otur, alın şunu, götürün, sus... deme hakkı kimsenin yok. Kimse polisten "centilmenlik" beklemiyor, ama bizim küçücük kalplerimizi katılaştırmaya, sıradan bir günün lezzetini almaya hiç hakları yok!

Canımıza kastetmiş bu vahşi yapıyla her gün her saat içten içe hesaplaşmadan doğan paranoyak bir dil geliştiririz. Farkında olmadan, kimle, neyle, ne hakkında konuşsak, içimizde, özne olarak kendimiz, ama sonra, "sen" dediğimizde kastettiğimiz devlet ve polistir!

İç hesaplaşmalarımızda kastettiğimiz, karşımıza aldığımız

bütün "sen"ler polis! Sevgiliye, anneye, öğretmene, bakkala karşı dahi konuşsak, içeride gizlenmiş, "sen", devlet, polis!

Hırçınlık ve gerginliğimizin altında, kuşatıldığımız "sen"ler var. Gündelik dilimiz, karşısına sen diye, polisi koyar. Heyecanlarımızı, duygularımızı, coşkumuzu, jestlerimizi, sözlerimizi, herşeyimizi, polis üniforması giydiğini sandığımız "sen"lere karşı sınırlar, özgürlüğümüzü paramparça ederek, yorgun düşeriz!

Tırlattığında içimizden biri, etrafında herkesi "polis" sanması bu yüzden.

Emekli emniyet amirleri, eski bakanlarla konuştuğunuzda daha sakin ve eleştirel konuşurlar. Gelin de osurur ama, kocakarılar daha tertipli osurur, bu eskiler, keskin bıçağın tez köreldiğini, hızla çürüyen teşkilatın iş bitiremez hale geldiğini ve her geçen gün çok daha ağır yasalara ihtiyaç duyulduğunu söyler!

Polislik üzerine hangi uzmanla konuşsanız, "aç karın, boş beyin" diyecek. Buna hepimizi inandırdılar. Devletin bu insanları doyurmaya niyeti yok. Bir Türk atasözü: "Erkek it yaralı olmalı." Doymuş polis, bugünkü gibi kraldan daha çok kralcı olamaz, bu yüzden aç kalmalı!

Devlet, eşeği anırtanın taşağı olduğunu da bilir, erkek eşeğin anırmayanı olmadığını da bilir, hepsini bilir, çirkin yüzünü korumak için polisin kaba erkekliğini de, açlığını da "kalkan" diye kullanır!

Devletin halkı anlamak, dinlemek gibi bir derdi hiç olmadı, polisi, kalkan gibi araya koyarak, ortak bir yaşam için ortak bir değer üretmeyi imkânsız hale getirdi! Polisi, halkla savaşa, kargaşaya iten devlet, yasalar! Ne polisin halka, ne halkın polise katılımı, yardımı, imkânsız hale getirildi!

Savcı, hâkim, avukat, suçlu, zanlı, masum, toplumun tüm fertleri arasında adaletin yerine gelebilmesi için "gizli" bir dayanışmanın, yani, hepimiz bu toplumun içinde yaşıyoruz, düşüncesinin yerleşmiş olması lazım, bu ön koşuldur. Bu gizli dayanışma olmadan adalet inşa edilmez, yoksa adalet dediğimiz, "osuranla, buyuran yorulmaz"... Yorulmuyorlar!

Bireylerin yurttaş ve kişilik haklarının yasalarda belirtilmiş olması hiçbir şey ifade etmez. Kişi, sokağa çıktığında bu kimliğin sağlamlığını görmek ister. Polisle konuşurken, mahkemeye çıkarken, eylem yaparken, kimliğinin sağlamlığından kuşku duyan insanlar, devletten ve yasalardan umudunu keser, bir kısmı da doğal olarak düşman olur!

Demokrasi, "ikna" rejimidir. Bizler, birbirimizi ikna edeceğimize inandığımız için aynı toplumun üyeleriyiz. Yazarlar okuyucuyu, sendikalar işçileri, avukatlar hâkimleri ikna edebilmeli. Yasaları değiştirebileceğimizi, daha güzel bir dünyaya doğru yol alabileceğimize inandığımız için, demokrasiden yanayız.

Karşımızda, asla ikna olmadan, asla iknaya yanaşmayan devlet ve onun polisiyle, bir iç savaş tedirginliği ve haliyle bir toplum kurmaya çalışıyoruz.

Aşık ne satar, kalbindekini satar! Bizler, kalbimizin derinliklerini yazmak için buradayız! Bir küçük umut bizimki, belki çocuklarınız ikna olur düşüncesiyle, aç, perişan, mahkemelerde sürünerek yazmaya devam ediyoruz!

Sabah yine parka gidersin, belediye, polisin dışında, park için koruma polisleri koymuş. On-on beş polis. Aralarında görev dağılımı yapıyorlar. Sen çalılıkların altına. Sen çamların altına. Sen, havuzun yanına. Sen, çimenleri tut... Ve sonra görev yerlerine dağılıyorlar! Sığınabilecek yer yok! Devlet bu!

Polisin liseli kızı kaldırdığı banka oturdum, hayatımda ilk defa fikir değiştirdim. Yaşamak istemiyorum bu ülkede. Deniz dibinde minicik balıklar bile yolunu kaybetmez, devirdikçe kütüphaneleri, tökezledik ve kalakaldık. Sapsarı tarlalarında bir tek buğday tanesini dünyalara değişmem diyordum. Kan emip şişmiş buğdaylar, boğuyorlar şimdi beni. Bir köle gibi sustum. Çırpınan alevlerimi içime gömdüm, bahçelerin kokulu nağmelerini diyar diyar yayayım dedim, yapamadım. Uyuyup uyuyup kabuk bağlayan zehirden bir yaraya döndüm. Bir ölüm üzüntüsü. Bu ne hal?

Sessiz gemiler gibi bulutlar geçiyor. Nereye götürdüler ekose etekli o liseli kızı. Top gibi zıplayarak gelmişti parka, ayak-

larını sürüyecek hali kalmamış on bin yıllık bir karasaban gibi birden ihtiyarladı! Ne işin vardı kızım parkta, peşinden koşturan mı vardı! Kuduz köpeklerinin balgam sarısı ağız köpüklerini öğretmediler mi sana! Tembel herifler, çok çok çiçekler yetiştirmişler gibi, çok çok bahçeler ihya etmişler gibi, iki kuru dalı, bir tutam çimeni çok görürler! Bir baltaya sap olamamışlar, şimdi her bir ağacın altında osuruk otu gibi yayılıp homurdanıyorlar! Offf, of, kara cübbeli adamlar, çiçekleri bir bayrak sevinciyle elinde tutan bu kızlara neden düşmansınız? Eski, yeni dünyada çiçeklerle sevişmekten daha ustaca bir hayat yoktur! İnce uzun parmakları çimenlerle oynamamış, çiçeklere dokunmamış kızlar, elveda demeyi, el sallamayı dahi bilmez! Ne yapalım, Tanrı böyle yaratmış bu bedeni, baharları ikna eder bizi. Çiçekler dövmemeli çocukları, böyle zığır zığır! Of of, kara cübbeli, meşin suratlı adamlar, neden düşmansınız bahçelere! Bir ruh doktoru olamaz mı çimenler? Heyecanlarımızı coşturur ve düzene sokar çiçekler!

Yanında sevgilisi, incecik oğlan, kara zayıf delikanlı. Ne diyordur şimdi polise. Devletin, ağaçların sahipleri, şimdi yapıştılar yakasına! "Neyin oluyor lan bu kız, senin!" Bir toplum değil burası, biz deli, onlar zebani!

Banka otururken sıcacık, hikâyesi uzundu, çocuğun, şimdi başı yerde, karakolda, bir kelime konuşamaz!

Dünyaya, bahara, çalılıklara, hücum edip işgal edenler, esir topluyorlar ağaçların altından!

Ey alçaktan uçan güvercinler, ağaçların arasından geçmeyen insanlar, başkaları gibi yaşayamaz! Küçücük böcekler, pusu kurmuş bahçelerde, çiçeklerin üstünde gezinip, gencecik kızları bahçeye çağırıyorlar. Çok geç anladım. Aklın yakmadığı ateşi bahar da yakamaz. Tanrı da yakamaz! Oysa inanıyordum, ülkemizi, toprağımızı kurtaracak o ilahi ateş, bu bahçelerden fışkıracak! Aklımın içinde bir aşağı, bir yukarı gitmekten yoruldum. Kim oynuyor bu azgın oyunu, bir coğrafya dersi bu kadar gaddar olmamalı! Ey keyfe gelip coşan ağaçlar! Biliyorum, yine

kalbime uzanıyorsun. Biliyorum, ağaçlar kin bağlamaz, sen de öğren, ağaçlar gibi duygularımızı tam olarak dal dal açıklamak isteriz birilerine! Duygularımızı süsler bu dallı giysiler! Neden batar size bu duygular! Özgür kızlar halkın kahramanlarıdır, şarkılar, türküler, bütün ömrümüz, sonsuza kadar onlaradır!

Aşkın, sevginin ibadet yeridir bahçeler! Şiraz, İsfahan, İstanbul, Doğu, bahçeydi bir zaman! Bahçelerinde çiçekler değil, alevden nehirler nağmelerle coşarak, kucaklarımıza doluştu, şimdi, basma pazen bir Sümerbank entarisinde dal dal çiçek çiçek izleri kaldı! Ezan yerine, hafif hafif gün doğusu, gün batımı eser, şimdi bir küçük kavalda nefesi kaldı! Topraktan ateş gibi buhar, yerin altına gömülü türbelerin nefesleri gibi yükselir. Sabah sabah canhıraş patlayarak açılıp serpilmiş yapraklar, işte ülkemin sınırları taa buraya kadar. İri bir su damlası gibi denizin dibi gibi kızların gözleri parlar! Eteklerine yapışır çimen, çimen yeşili. Alevler dokunur etine, içi kırmızı, yeşil, morumsu. Uça uça gelmişti sevgilisiyle bu parka! Şimdi dövülür mü karakollarda! Akşama kalmaz, sönmüş bir yıldız gibi, kabuk bağlar mı gözleri, yara yara... Bir cezaevi ülkesi, bir nefeslik ferahlık yok burada, gardiyan copu gibi dilinden zehir akıyor çiçeklerin! Basit, gündelik işkence sanmayın bunu, ekmeğimizi, bankaları, madenleri, işte böyle soyuyorlar!

Zahmet etme bahar, bir daha gelme, değmez. Yeşilin, yaprağın... bu karanlığa sözün geçmez! Ebediyen sus pus, bir köle gibi gizlediğimiz sözleri, bazen yapraklarda görünce, şaşkınlıkla koşuveriyorsun yanlarına. Orada enseleniyor, yakayı ele veriyoruz.

Polis arabasıyla gitti, insan çiçeklere koşarken böyle yalnız, ülkesindeki bin bir siyasi karışıklığı da düşünmeli. Nehir gibi saçları vardı, karmakarışık bir bohçaya döndü, polis kocaman elleriyle derdest edip, çekerek götürdü. Buna tahammül edebilecek bir insan evladı var mı?

Sayfa sayfa kitap çevirir gibi, yaprak yaprak her bir çiçeğin dallarını kaldırıp ardına bakıyordu? Ne vardı dalların ardında?

Hangi arzumuz fırlasa yüreğimizden, çalılıklara saklanmış kolluk kuvvetlerince bir iç savaş gerekçesi oluyor! Gün boyu savaş!

Komserim! insan evladı yoksulların aşkını görünce, görüp de görmezden gelir! Sen ne bok yiyorsun diye üstüne atlamaz! Aşk, Allah'ın rüşveti! Onu da mı zenginlere verdiniz? Bir gün daha yaşamak için, torpilini geçiyor Tanrı kuluna, sana ne? Bankaları, madenleri, yasaları elden çıkardık, ağaçları nasıl çıkarırız? Verip kurtulalım mı çimenleri, çiçekleri! Tanrı genç kızların ışıl ışıl gözlerini fırça gibi kullanır. Bu mehtabı, bu aydınlığı, bu kuşların gümüş kanatlarını, nerden bakıp da çiziyor sanıyorsun. Koca şehirde, feryadı göklere yükselmiş minicik çiçeklerin sesini, sen duymadın, o duydu, koşarak geldi. Çimenler, karın kışın, ağır yükünden yeni kurtuldu, sen görmedin, o geldi!

Yoksullar, çiçek böcek görmesin, göğsünü açar komiserim, ayakkabılarını çıkarır komiserim, takip edin, peşine düşün!

Senin anlayacağın dille komiserim, yüksek insanlar yüksek fikirlerini bu börtü böcekten alır!

Görünmez kanatlarını anneler nerden aşırdı sanırsın. Saman çöpü kadar sıskacık kızlardan ne istersiniz!

Sen de gireceksin bu toprağa komiserim, bu kadar ağır basma bu toprağa. Herşey yasa, herşey ceza değil. Naz, cilve de lazım toprağa komiserim. Şehrin başını döndürecek kadar güzel kızlar da lazım bu toprağa komiserim. İnce, manalı sözler, mutlu bir kızın yürüyüşü de lazım bu toprağa komiserim. Şu başı karlı tepelere bir bakıver komiserim, göğsünde eriyen buzlar olmasa, toprağı bu kadar nazik olur mu? Bahçelerinde uçuşan dişi tozcuklar olmasa, bu kadar taptaze olur mu?

Sen ekmek yemiyor musun komiserim, senin yüzüne de hayretle bakmıyor mu bu renkler, sarı, yeşil... Bir koku dalgasıyla yine bahar geliyor komiserim! Toplayın çevik kuvvetleri! Tankları, sirenleri dayayın bahçelere komiserim. Sonsuz kudreti var renklerin, gizli örgüt, Tanrı'nın örgütü bunlar komiserim. Cana can katan marşları var, nağmeleri duman duman yakıyor ülkeyi komiserim...

Bir tanem, güzelim, ey liseli kız, dersini kırıp bahçelere koşan genç kızlar! Sonsuza kadar koşacaksınız! Göğsümüzü yırtıp açılan yaprak yaprak bu alev yalımları bizim, bu koku bizim! Bu bir tutam çimeni bu yazarlar sonsuza dek savunacak!

Akşama kalmaz bırakır polisler! Aç bomboş defterinden bomboş bir sayfa daha. Korkmadan, utanmadan, bir kahraman gibi, çiziver oraya! Güneşin ışığını çiz. Acı acı, zehir zehir okları kalbimize kadar uzanan toprağımızın çiçeklerini çiz... Çiz oraya, bir su damlası çiz...

Sürünüp bu toprağın üstünde... Sürünüp sürünüp büyümüş, bir su damlacığı... Daha on yedi yaşında, yorulmuş.. Çok yorulmuş bir su damlası çiz... Güzel çiz. Denizin dibi gibi yeşil çiz. Çiziver ki, çok dövülmüş çocuklar, yolunu kaybetmiş küçük balıklar koca bir gölün içinde tanıyıversin onu.

YOL HARİTALARI

Yüz binlerce insanı öldürtmüş Miloşeviç'i, milyonlarca insanı öldürtmüş Alman generallerini Nurenberg'te yargıladığı gibi Ladin'i de yargılasın, ama başka şeyler oluyor. Zavallı, ekmek dahi bulamayan bir halkı bombalamaya çalışıyor Amerika ki bu halk yirmi yıldır dünyanın en büyük mayın tarlalarının ortasında dünyanın en büyük silahlarının denendiği ülkede yaşıyorlar! Atom bombasını atarken dahi gerekçesi vardı Amerika'nın, savaşta galip gelmek, düşman güçlerini yok etmek! Bugün Amerika zaten üstün, zaten dünya lideri, zaten tüm devletler ne diyorsa yapıyor, buna rağmen savaş hazırlığı siyasi bir sebep değil, iktisadi bir sebep! Orada insanların mutlu yaşayabilmeleri için burada insanların nükleer bir temizlikten geçirilmeleri mi gerekiyor!

Savaş insanoğlunun önüne koyulmuş en büyük problemdir! Her insan savaşın ortasında kaldığında kendine ve dünyaya tüm kimliğini değiştirecek derin sorular sorar? Savaş nedir? Neden öldürüyoruz? Benim suçum var mı? Ölüm makinelerinin içine bizi kim sürükledi? İnsan adını taşımaya layık herkes bu sorulardan kaçamaz!

Bu ağır ve öldürücü sessizlik içinde hıçkıra hıçkıra ağlayarak, yokluğu, hiçliği düşünerek bu sorulardan kurtulamayız. Savaş istemiyoruz, ölümlere karşıyız, diyerek de kendimizi dışarı atamayız. Yaşadığımız hayatın ölçüleri, torpil, rüşvet, adam kayırma, umursamama, ne olacak canım gibi kurulu hayatın değerleri çoktandır hepimizin hayatını kemirmeye başlamadı mı? Çok daha korkunç şeyler oldu, karanlık adamların iktidara, gazetelere, sanata, kurumlara oturmasına sessiz kalıp, çanak tuttuk. Hayatın tadını ve yumuşaklığını silahlar kıtamıza çevrilinceye kadar aşağılık sanatçıların, aşağılık köşe yazarlarının eline verdik.

Korkular içinde Rafael'in tablolarında, kollu, adaleli, yaratıcı Tanrı babanın köpüklü aksakalını aramaya başladık. İşte hepimizin kaderi hayatında tek bir roman okumamış Teksas'lı zengin bir aptal çocuğun dudakları arasında! İpek elbiseler giymiş başpiskoposun törenine gidiyor, kılıç yerine nükleer bombalar kuşanıyorlar ve diz çöküp dua ediyorlar! Tüm dünya kameralarına intikam, öç, savaş, ölüm, tehdit naraları atıyorlar ve yine beyefendi saygınlıklarından birşey kaybetmiyorlar! Delirmiş köpük köpük akan sıcacık kanlarını artık hiçbir şey tatmin edemez. Sinirleri yok, beyinleri yok, birazdan nükleer temizlik başlar, tiz kahkahalarla, sarhoşlukla, zevkle, şehvetle, hayvani burun deliklerinden soluyarak kadeh kaldırmaya başlarlar! Yeryüzü kıtasının en zavallı, en yoksul halkını öldürmekten kahramanlık duyarlar!

Çoktandır bu masmavi gezegenimize insanlar ve hayvanlar dışında yeni bir canlı türü geldi, işte Pentagon, işte FBI, bufalo sürülerini yok ettikleri gibi, Kızılderilileri yok ettikleri gibi, Vietnam'ı yok ettikleri gibi, şimdi kimi yok etmeye hazırlanıyorlar!

Kurulu dünyanın tüm dengelerini değiştirecek bu saldırı üzerine ilk dakikadan beri dünyanın yüzlerce gazetesi, TV'lerine yayılmış on binlerce savaş uzmanı, terör uzmanı, herşeyi bilen yorumcular şehvetle konuşmaya başladı. Kusursuz tahliller yapıyorlar! Haritalar çiziyorlar, bombaları tarif ediyorlar. Gün onların! Ortada bir savaş yüzbinlerce insanın ölümü var. Artık kimin öldürdüğünün anlamı var mı? Ölüm her kıtada ölümdür! Konu bulmaktan sıkılan köşe yazarlarına iş çıktı. Bu gökdelen mezarlığını düşünüp kudurmuş bir hırsla yazarlar artık. Sanki medyanın, yazarların, siyaset bilimcilerinin imdadına yetişti bombalar! Elli yıl daha TV ve gazeteleri döndürecek bir malzeme bu saldırı, bir savaş marketi! Milliyet gazetesinin şu ilanına bakın: "ABD'nin maruz kaldığı, tarihin en büyük saldırısından unutulmaz fotoğraflar. Ayrıntılı grafikler. Tam 64 sayfa. Pırıl pırıl kuşe kağıda basılı..."

Pırıl pırıl gazeteler, pırıl pırıl köşe yazarları, pırıl pırıl yorumlar! Çirkin ve tiksindirici olan, yok edilmesi gereken Afganlı çocukların sümüklü, pis, kirli yüzleri! Ve aynı gün Hürriyet ve Milliyet Gazetesi Türkiye'nin en şöhretli mafya kabadayısının düğününe tam bir sayfa ayırmış. Kan döken, seri katil bir mafya liderini tam sayfayla pırıl pırıl resimlerle milyonlarca gence izlettirmek, gökdelen saldırısından daha mı az vahşi! Yan sayfalarda hepsi kültürünü konuşturan yazarlar. Hızla düşman aranıyor, hızla öldürülecek halklar tahlil ediliyor. Düşman sayfalarınızda! Düşman ruhunuzda! Düşman eğitiminizde! Düşman ahlakınızda! Düşman bilimi, düşünceyi, aklı para babalarının, mafya babalarının, derin devletlerin emrine köle, kurban diye veren zihniyetinizde!

Yaşama biçimimiz yanlış, bu yanlış, ahlaksız, kontrolsüz, köpek biçim, daha çok savaşlar sürecek önümüze. Hiç birimiz artık kapalı bir toplumda yaşayamayacağız, hepimiz ortak alanlarda yan yana gelip ortak alanlarda dünyayı bölüşeceğiz. En ortadaki ortak alanımız medya, basın. En ortadaki ortak alanımız ticaret! Falan mağazanın, markanın vitrinleri, fiyatları bizi ilgilendirmez, ya da istemeyen almasın, bakmasın diyemezsiniz. Hepimizin çocuğu, hepimizin zihinleri, hepimizin umutları, hayalleri, bu ortak alanların ahlakıyla-resmiyle-ideolojisiyle biçimleniyor!

İnsan adını taşıyan herkes bu ortak alanların ahlakından sorumludur. Her defasında bizi zorla, baskıyla, döverek, alnımıza silah dayayıp savaşa sürükleyen bu uygarlık içinde yaşama biçimimiz baştan sona arıza! Oduncu baltacı gibi siyasetçiler, o baltanın sapı gibi sanatçılar, şimdi, lütfen buyurun nükleer sofraya, saygıdeğer sanatçılar!

Ekranlarda ilk gördüğümüz şey, nerdeyse tüm dünyanın entelektüel ordusunun savaş sanayinin göbeğinde gevezelik ettiği. Aydınların, okumuşların savaşla ne ilişkisi olabilir. Hepsi-hepimiz bir şekilde savaşa hizmet ediyoruz. Nihilizmin bu karanlık yoluna girmemiz tesadüfî değildir! Şiddete başvurarak so-

runları çözen, köyler yakan, kitleleri katleden gazeteleri, partileri melodik şarkılarla, marşlarla alkışlıyoruz kaç zamandır.

Şimdi, heyecanla filmin ikinci perdesini merak ediyoruz. Afganistan'ı nasıl vuracaklar, sınırdan mı, tepeden mi, kim bilir Amerika'nın karşı hareketi nasıl vahşice olacak. Seyircileştirilmiş köle sürüsü insanoğlu! Savaşın tam ortasında, naklen yayın kesilse, filmin ikinci yarısı kopsa, iştahımızın şehvetli kızgınlığıyla neredeyse Amerika'ya biz saldıracağız, neden filmi kestin? Neden saldırmıyorsun? Amerika, Afganistan'ı yok etse, filmin son sahnesine koşacağız. Bakalım Afganistan'a kim yardım edecek, Pakistan'ın sanıldığı gibi atom bombası var mı, kullanacak mı? Kızılderili kadınların memelerini kesip tütün kesesi yapan Amerikalı kovboyların tam arzuladığı seyirciler!

Seyircilerin heyecanlı kalp atışları, kıyamete hazırlanan bu dünya senaryosu, kıyameti çağıran savaş sanayinin bu ölüm makinelerinin gerçek motoru! Seyirciler, askersiz, piyadesiz bu yeni savaşların, modern taburları, modern kıtaları, müzik dinleyip ekran başında otururlar!

Doğu-Batı Dergisi'nde bir araştırmacı ölüm ilanları sayfalarını inceleyip, bu sayfaların adına: "Kâğıttan mezarlıklar" adını vermiş. Evet, gazeteler kâğıttan mezarlıklar, ekranlar camdan mezarlıklar! Bir insan günlerce mezarlıkta kalabilir mi? Pırıl pırıl, ışıklı, müzikli olunca neden bu mezarlıkların seyrinin tadından yenmez olduğunu kendinize sorun! Yüz bin tabut görünce daha mı kültürlü insan olacaksınız?

Oysa yaşadığımız miladi takvim İsa'nın doğumuyla başlar. Neden İsa dünya tarihini sıfırlayıp kendi doğumuyla insanlığın miladı oluverdi!

İsa'nın hayatı ışık tutsun size, bunca bilim, bunca üniversite, bunca sanat, bunca yazarın aşağılık bir hokkabazlık olduğunu işte görüyorsunuz! İsa, o güne kadar insanoğlunun bilmediği, yeryüzü topraklarının tanımadığı bir büyük devrim yapmıştı. Savaş ve düşmanlık içinde asırlardır birbirini kinle, hınçla, linçle, öçle öldüren krallara, peygamberlere, tapınaklara karşı

çıktı, geleneklerle alay etti. Onu, gelmiş geçmiş tarihin ve tüm peygamberlerin isimlerinden ayıran en büyük özelliği Tanrı'nın oğlu oluşu, Meryem'in bakireliği ya da körlerin gözünü açıp, ölüleri diriltmesi gibi mucizeler değil. Ne şekilde olursa olsun ölüme, savaşa karşı çıkmasıydı.

İsa'yı ilk keşfeden Vaftizci Yahya'dır. Vaftizci Yahya da geleneksel tapınakları terk etmiş, kendisine küçük bir cemaat edinip, geleneksel adak ve tapınma biçimlerini değiştirerek yola koyulmuştu. Suyla, su serperek insanların arınmasını, yeniden saflıklarını suyla kazanmalarını sağlıyordu. Onun için sudan bir halk yarattı, denir.

Kavgadan, savaştan bıkmış halklar din değiştirmek, ruh değiştirmek zorundaydı. Bu dini değiştiren, bu ruhu değiştiren İsa'dır. İsa vaftiz edilmek için Yahya'ya gider. Yahya "Benim senin elinden vaftiz edilmem gerekirken sen mi bana geliyorsun" der, İsa'ya izin verir, İsa'nın önü açılır.

Yahudiler yüzyıllardır iç savaşlarda perişan olmuş. Roma zulmünden kırılıyor, yüzyıllardır yeni bir kral bekliyorlardı: Mesih. İsa vaazlarına başladı. Bir köyde vaaz verirken o günlerin kutsal kitabı peygamber İşaya'nın kitabından bölümler okuyordu, şu son cümleyi okumadan bıraktı: "Tanrımızın öç alma gününü ilan için!"..

Herkesin, ama herkesin öç alma gününü beklediği Kudüs'te (bugün hâlâ taraflar öç için savaşıyor bugün hâlâ taraflar Mesih bekliyor) İsa yüzyıllardır insanoğlunun beklediği savaşçı, öççü, düşmanlarını kahreden, yok eden bir Mesih kılığında değildi!

Romalılar bu zavallı adamla alay edercesine çarmıhına "Yahudilerin Kralı" yazdı. Havariler dünyaya yayıldı. İsa'nın sözleri ve olup biten işler yazılmaya, toplanmaya başlandı. İznik Konsülü bugünkü İncil'i düzenledi. Kilise dile kolay, tam bin yıl silaha el sürmedi! Tam bin yıl alçakgönüllülük ve merhamet bir din oluverdi. Fırtınadan kaçan kuşlar, yağmurda üşüyen kediler tam bin yıl kiliseye sığındı. Kilise tam bin yıl, savaşın her türlüsüne karşı çıktı. Savaşlarda mazlum düşenler, yaralılar,

kimsesizler, yetimler, garipler, yoksullar tam bin yıl ona sığındı. Yeryüzü topraklarında merhamet ve şefkatin tek bir kapısı vardı: Kilise! İncil, söz yığını ve süslü, abartılı lafların kitabı değildi. Kilise, "öldürmeyeceksin" diyordu, kimsecikler öldürmüyordu.

İsa'nın devreden çıkartılması yine İsa adına oldu. Kudüs'ün İslam'ın eline geçmesi, yüzyıllar süren tartışmalara sebep oldu. Kilise, yüzyıllar süren tartışmalardan sonra Hıristiyanların yok edilmesi gibi bir tehdidi kabullendi, karşı saldırıya ikna edildi. Üç yüz, dört yüz yıl bazılarına göre hâlâ bitmeyen haçlı seferleri başladı. İsa'nın masumluğu sona erdi. Büyük müjde, kurtarıcı Mesih, dünya topraklarını terk etti ve kilise tarihinin en azgın iktidarını kurdu, Karamozof Kardeşler romanının tüm roman tarihinin en nefis bölümü: Büyük Engizisyoncu bize çok şey anlatır. Büyük engizisyoncuya, "kilise insanları öldürüyor", "İsa buna ne der?" diye bir soru sorulur, engizisyoncu, bizi bu dünyaya, bu hayata gönderen İsa'nın bu soruyu bize sormaya hakkı yok, o gelse, onu da yargılarız, şeklinde okunabilecek konuşması ürperticidir!

Haçlı seferleriyle yeniden eski tas, eski hamama döndük! Bugün medeniyetler savaşı, ya da Hıristiyan-Müslüman savaşının başlangıç tarihi, işte İsa'nın öldürüldüğü, kilisenin kılıçları kuşandığı ilk haçlı seferleriyle başlar!

Ve sonra, ülke menfaatleri adına, kilise menfaatleri adına, kralın menfaatleri adına, günahkâr ve katil olmayı, cani olmayı seçmiş, dahi sanatçılar, dahi bilim adamları ve kahramanlaştırılmış önünde hâlâ saygıyla eğildiğimiz devlet adamları tüm dünyayı kaplayıverdi!

Bugün, bu saatte bu topraklarda yaşayan her birimiz, bir ömür içinde, dünya tarihinin hiçbir diliminde hiç kimseye nasip olmayacak kadar ölüm gördü. Cahilliğin bedeli Körfez depreminde bir gecede otuz bin, Bosna'da birkaç yıl içinde dört yüz bin, Irak'ta yüz binlerin ölümünü TV'den naklen, doğudaki savaşı her gün, her gece iliklerimize kadar hissettik. Irak-İran sa-

vaşı on yıl sürdü, Çeçenistan'ın yok edilmesini izledik, biz çocukken Vietnamlar vardı, hepimiz ilk gençlik yıllarında sinemaya koştuğumuzda yüzlerce II. Dünya Savaşı filmiyle neye uğradığımızı şaşırdık. Her birimiz bir ömür içinde milyon kare savaş sahnesi, bir milyon çeşit ceset, ölüm şekli tanıdık. Başkalarının ölümüne kayıtsızlığı öğrendik, beyinleri demir gibi ruhları ayı gibi adamlar olduk, ölümlere alıştıkça ne yoruluyoruz, ne yaşlanıyoruz. Bir ağaç dahi yanındaki ağaç çürürse içten içe hastalanır, dev bir böcek gibi capcanlı bütün ormanın ölümünü keskin ve zevkten çıldırmış gözlerle izliyoruz.

Yeryüzü topraklarında duyan, gören, işiten herkes insan soyunu yok olmayla karşı karşıya bırakan bu asırların bozgunu, laneti karşısında hiçbir şey yapamıyor. Kaçış yok! Çıkış yok! Savaşlar içinde doğduk, savaşlar içinde ölüyoruz. Çocukluk ve ilk gençlik arkadaşlarımızı iç savaşlara kurban verdik. New York kulelerinde ölenler bizimle aynı marka elbiseleri giyiyor, aynı şarkıcıları dinliyor, aynı filmleri izliyor, aynı esprilere gülüyorlardı.

İki yüz yıldır insanlar geleneksel ahlak, din, ırk, kimlik, ideoloji ve devletlerden bu yüzden kaçıyor! Vatanım bana öldür diyorsa vatanımı terk ederim. Müslümanlık bana öldür diyorsa Müslümanlığı terk ederim. Savaş karşıtlığı her türlü maddi-manevi menfaatin üstünde. Yepyeni bir var oluş felsefesi! Yepyeni bir din!

Dünyanın bana sunduğu acımasız, katı bakışı, beni bir zavallı yaratık gibi küçümseyip yok sayışını aynen alıp ruhuma giydirdim, aynı katı, acımasız bakışla ölüm makinelerini kullanan gazetecilerin, siyasilerin suratlarına baktım. Bu soruları sorduğumda yirmi-yirmi bir yaşlarında ve hiçbir şeydim. Benim insan olarak suçum ne? Ne yapabilirim? dediğimde tüm hayatımın yol haritasını koydum önüme. Ne olur bilemem, ama ben, asla yalan söylemeyeceğim. Ölümlere ne adına olursa olsun bulaşmayacağım. Ve sosyoloji, tarih, psikoloji, felsefe okudum, ansiklopediyi açtığımda önümde bu yüzyılın üç-beş adamını

buldum: Mahatma Gandhi, Martın Luther King, Mandela. İkisi vurularak öldürüldü. Tolstoy, Roman Rolland. Hayatımın ışığı oldular. Yolumu aydınlattılar! Artlarından yürüdüm. Kendi kendime "radikal sade'lik" başlığında çocuksu bir felsefi ahlak edindim. Lükse, fazlaya, çoğa, yarışa karşı durmalıyım. Hâlâ kazanabilmiş değilim, olsun, bir insana bir ev bir araba yetmeli. Bir insan lüksüyle, şaşaasıyla başkalarının ekmeğinden, kanından yer! Kürt kanı, Pakistan kanı, Sudan kanı içmemek için, az yedim, çok istemedim, eşşekler gibi çalışıp, onlar kadar inatçı olmayı hak kazanmak istedim, kimseyi üstüme bindirmemek için. Biyolojik varlığımı idame ettirecek kadar harcamalıyım. Gerisi yalan! İnsana heyecan veren iç neşesi, iç coşkusudur, insanlık adına hepimiz bu iç neşeyi koruma altına almalıyız. Bedenlerimize sahip çıkmalıyız. Gerisi bizi savaş makinelerinin tuzağına sokuyor. Yetenek, salt yetenek hiç umurumda değil, yeteneğin kimin hizmetinde, kimin adında çalıştığına baktım: İnsanoğlunun tarafından mısın, savaş makinelerinin, tüccar gazeteci, siyasetçilerin reklam şebeği misin? Bedeni ve duyguları çıkartıp sadece akıl bıraktılar. Bu caniyane "mantıklı" delilerden romancılar, siyasetçiler, sanatçılar yaptılar. Çok şöhret olmak, çok para kazanmak, bizi bilgiden, düşünceden, insanlık ışığından, insanlık serüveninden habersiz cahil patronların kuklası yaptı. Hayat ne kazanmak, ne kaybetmektir.. Hayat ne zafer ne bozgundur. Daha bir gün olsun ülkemizin çayırlarına çıkıp, el ele halk şarkıları söyleyemeden savaş meydanlarına sürülüyoruz. Dergiler, gazeteler, TV'ler birer savaş makinesi değil mi? Bağımsız olmalıyım, onun bunun köpeği değil, kalbimin ışığını görebilmek için. Ahlaksız sanatın parası olur, şöhreti olur, heyecanı olmaz, kimseye de hayrı olmaz. Dünyayı değiştirmeyecekse, tek satır yazı yazmam. Sözümü kimseden izin almadan söylemeliyim. Çirkin, kötü, bozuk, aşağılık, köpek, adi ne varsa onlara karşı yalnız kelimeler ve duygularımın gücüyle baş edebilirim. Şimdi Aydın Doğan'ın, Uzan'ın izniyle çıkan dergi-gazetelerde savaşa, bu kanlı dünyaya karşı bildiriler yaza-

bilir miydim? Çok ruhlu adamlardan olamam. Yeri geliyor canavarca izliyorlar. Yeri geliyor dehşetten zevk alıyorlar. Yeri geliyor solculuk yapıyorlar. Yeri geliyor eziklikle ağlıyorlar. Yeri geliyor patronlar ve işsizlik korkusuyla susuyorlar. Dahi organlarıyla her gün birşey inceleyen bu çok başlı canavar insanlardan olamam. Bu savaş boks ve sopa değil, nükleer! New York saldırısının daha ilk gününden tüm ajan yazarlar, devleti daha azgın, daha acımasız daha vahşi yapabilmek için önlerine büyük bir fırsat çıktığını çekinmeden yazıp, köyleri yaktığı günleri, gördünüz mü haklıymışız diye utanmaksızın yazmaya başladılar. Amerika'nın da kendileri gibi yapmak zorunda kaldığını düşünüp keyiften çatlıyorlar!

Meşale gibi tek bir bağımsız insan olmak kimsenin işine gelmiyor. Çünkü biz bir devletin çocukları değiliz. Başka bir dünyanın çocuklarıyız. Her devletin sahipleri, orduları var. Her ideolojinin militanları, her dinin cemaatleri var! İnsan soyunun sahipleri yok! Yerküre sakinleri, insanlık tarihinin parçaları sahipsiz! Çünkü onlar devletlerin ve silahların tarafında değil, insanlığın vicdanında yaşıyorlar. Gazete ve dergilerde ve TV'lerde özgürce konuştuğunu sanan yüz binlerce köpek yazar. Çöl özgürlüğü onlarınki. Her yer senindir çölde, ama her yer aynıdır, ne yöne gitsen sıkılır, sıkışırsın, koşmak tat vermez çölde, özgürce yürüdüğünü sandıkça kumlara gömülürsün.

Gördüm ve inandım. Sanat, edebiyat, siyaset, mühendislik, doktorluk diye birşey yoktur. Sadece ahlak vardır. Toprağa, tabiata, insana ve masmavi göklerin derinliğine saygıyla bağlanmış ve insan olmanın gururunu ancak böyle yaşayan, duyan insanlar vardır!

New York gökdelenlerine çakılan uçak on binleri öldürdü vahşice. Gülben Ergen, Seda Sayan, Hülya Avşar ve malum gazetelerimizin şöhretli yazarları her gün milyonlarca genci bozuk, çirkin, ahlaksız, kolayca ölüm makinelerinin kölesi, kurbanı olacak zekâda, tiksindirici bir estetikle öldürmüyor mu? Bu gazeteler, bu sanatçılar, bu yazarlar daha mı az vahşi? TV'lerde,

gazetelerde boşa giden yıllar gencecik çocukların etine oyulmuyor mu? Milyonlarca gencin kalbine, beynine bu çirkin manzaralar kazılmıyor mu? Gerçeklik duygusundan hızla uzaklaşıyoruz. Bomba kendi evimize düşene kadar hepimiz bozuk hayallerle kandırılıyoruz. Birkaç gazete sahibi bankaları gizlice soyacak diye, milyonların önüne boş zekâlı, götüyle, memesiyle oyalasın diye beyinsiz onlarca orospuyu sanatçı diye fırlatıyor, bu nükleer bombadan daha mı az vahşi? Saddam tarafından 70 milyonun üstüne nükleer bomba fırlatıldığında, ardımızdan burada bir halk vardı yüz bin kez Hababam sınıfı izleyip durdu, diyecekler. Aynı topraklarda, aynı köylerde yaşadığımız bundan dört bin yıl önce bir Hitit kadının yüzüğü, küpesi, çanağı, kâsesi, heykeli güzelliğinde estetik değerlerde ve ayarda henüz tek bir eser ortaya koyamadı sanatçılarımız. Ama hep birlikte zafer kazanmış generalleri istiyoruz, hep birlikte mafya liderleriyle marşlar söylüyoruz, hep birlikte götümüz yırtılırcasına şan ve şerefli ordular istiyoruz! Zafer kazanmış generaller istemiyoruz. Şan ve şerefli ordular istemiyoruz!

Afganlı kaportacı Resul'ü bir hikâyemde anlatmış mıydım? Resul ben gördüğümde Hacıbayram'da 17 yaşındaydı, elimizde yardım paketleri. Özbek bir aile. Resul'e bugüne kadar nasıl geçindiniz? dedim. Resul zor anlaştığım Özbek Türkçesiyle kaportacıyım, dedi. İçimden senin her tarafın kaportacı olsa ne yazar, dedim, bacak kadar çocuk. Resul'ün iki tane annesi, ikisi de çok genç, üç-beş yaşında dört sümüklü kardeşi, bir de yaşlı dedesi, beyaz sakalları sadece çenesinden çıkıyor, hepsinin dişleri ortadan kesilmiş çivi gibi. Sovyet işgalinde babaları ölür. İran'a yürüme yola çıkarlar. Dünyada bildikleri tek şey amcalarının Ürdün'de olduğu. Resul o zaman 11-12 yaşında. Aile kasaba kasaba ilerler, aylarca yıkanamazlar, anneler tuvalet için yanlarında sürekli bir bakraç taşır. Ailede elinden iş gelen sadece Resul. Her kasabada Resul birkaç ay çıraklık gibi işler yapar. En yakın kasabaya kadar bir para kazanır. Yollarda acıyanlardan yardım, sadaka, bir yıl sonra Ürdün'e girerler. Amcalarının

Ankara'da olduğuna dair bir haber alırlar. Altı-yedi ay yürüme yine kasaba kasaba konaklayarak Ankara Hacıbayram'a varırlar. Belediye ve Müslümanlar Afgan muhacirlerine yardım eder. Kışın çok soğuk geçer. Yatacak yer olarak harabe, kullanılmayan, yıkıntılar içindeki eski Ankara evlerine yerleşirler. Gelecek kış onları korkutur. Amcalarının Suriye'de olduğuna dair yeni bir haber alırlar. Benim Resul'le Hacıbayram'da karşılaştığım, yardım paketlerini ailesine verdiğim gün, Resul aileyi toplamış, İskitler Sanayi'nde ancak yol parası kadar bir para bulmuş, Suriye yolculuğuna hazırlanıyordu. Bu çocuğun bir yaşına bir kalabalık ailesine, bir de yol haritasına baktım! Dört ayrı ülkede kar-kış yürüyerek, sora sora, savaşta kaybolmuş amcasını arıyor, ne yapacak amcasını? İki genç kadın, iki annesi, ona teslim edecek.

Bu kış, Trabzon'dan dönüyorum. Terme'de yolcu aldı araba. Asker uğurlama. İki genç bindi önüme. Biri çelimsiz, biçimsiz bir çocuk. Diğeri.. Homeros'un ideal Yunan erkek güzeli diye anlattığı o muhteşem bölümün aynısı.. Parlak yeşil kahverengi arası kıvırcık saçlar. Ateş kırmızı ve mücevher yeşili bir yüz teni. Bu kadar mı yakışıklı olur bir erkek, eşşekoğlu eşşek!

Çocuğa, "askere mi gidiyorsun?" dedim. "Hayır, o gidiyor!" "Senin arkadaşın mı?", "Hayır, yanında duruyorum!" Nasıl cümle, anlayamadım. Yani senin arkadaşın değil mi? "Değil ağabey!". Doğu şivesi. Yanında durunca ne oluyor? "O zaman burada birşey demiyorlar!" "Ben buralarda hep insanların içinde dururum ağabey!" "Sen ne iş yapıyorsun?", "İnşaatta çalışıyorum!", Yine anlayamadım. Çocuk askere giden çocuğun yanında duruyormuş, onun arkadaşı değilmiş, neyse. "Sen askere gitmiyorsun yani?" dedim. "Ben daha on yedi yaşındayım, daha var!" dedi gülerek.

Bir zaman sonra. "Sen nerelisin" "Diyarbakırlıyım", "Sevdin mi buraları".. "Buralar da güzel ama, Diyarbakır başka ağabey!".. "Evet ben de gördüm, Türkiye'nin en güzel şehirlerinden!".. "Ağabey senin gibi bir adam olacaktı, burada anlatacak-

tı. Kime söylesem inanmıyor Diyarbakır'ın güzel olduğuna!..", "Sen onları boş ver gerçekten inanılmaz şehir".. "Ben de öyle diyorum, la git, diyorlar..

"Buraya çalışmaya mı geldin?", "Önce Samsun'a geldim. Samsun'da, Çarşamba'da, şimdi Terme'de beş yıldır çalışıyorum. Kışları bazen memlekete giderim. İş bittiğinde, başka inşaatlarda yatarım.", "Şimdi nereye?". Babam İzmir'de yeni inşaat işi bulmuş beni çağırıyor!"..

Hesabıma göre on bir yaşında çıkmış memleketten. Konuşmayı uzatmadım. Mola verince yanıma geldi. "Ağbi sen ne iş yapıyorsun?", "Bil bakalım sence ne iş yapıyorum?", "Sen yazarsın ağbi!".. "Nasıl anladın?" deyip kahkaha patlattım. "Ağbi bunlar Diyarbakır'ı bilmiyor, Diyarbakır'ın güzel olduğunu bir sen bildin!"

Çocukla konuşmayı kestim. Çocuk peşimden geliyor. Yüzüme gülüyor, konuşmak istiyor. "Ağbi sen hangi gazetede yazıyorsun?", "Leman dergisinde!", "İzmir'e gittiğimde bulabilir miyim?", "bulursun, bayilerden sor!", "Ağbi sana mektup yazsam okur musun?", "Okurum, yaz!" Tekrar muhabbeti kesip uzaklaşıyorum, çocuk tekrar yanımda: "Ağbi yazar olmak ne güzel şey değil mi?" "Belki.. bu işinde sıkıntıları var..." "Ağbi ne mutlu sana yazarsın..."...

Karadeniz'e yaptığım tüm seyahatler boyunca hiç kimse bana, yazarlığıma böyle derin iltifatlarda bulunmadı, yazarım deyince çocuğun gözünde büyüdükçe büyüdüm. Çocuk büyülenmiş gibi peşimi bırakmıyor. Bir fırsat bulup beni övmek istiyor. "Ağbi senin gibi bir insan tanıdığım ya, çok şanslıyım ben..."...

Arabaya bindim, çocukla hiç konuşmadım. Araba, İzmir'e devam edecek, ben Ankara'da ineceğim. Çocuk arkaya döndü: "Ağbi rahatsız olmuyorsun değil mi?", "yok, yok!", "Ağbi sana bir soru sorabilir miyim?". "Sor!". "Sen yazarsın, bilirsin, bizi niye hep eziyorlar ağbi!"..

İNSANLIK SIRAT KÖPRÜSÜNDE

Aziz Nesin, Türk aydınının Türk köylüsünü tanımadığını anlatırken örnek olarak, filmlerde Türk köylüsünün Amerikan tarzı yumruk yumruğa dövüştürüldüğü sahneleri hatırlatır. Oysa Türk köylüsü, boğuşarak, sarılarak, kafasını ezerek ve hemen eline bir taş, bir sopa bularak kavga eder, der.

Ancak, Aziz Nesin'in de hesaba katmadığı, Türk köylüsünün dövüştüğü insanla bir daha aynı köyde, kasabada oturmayıp, hızla hasımlaşıp, köyünü, yurdunu terk etmesi. Kurallara uygun boks gibi dövüşen Amerikan filmlerindeki kahramanlar kavgaya girdiği insanlarla yeniden aynı köyde, aynı barda, aynı sokakta yan yana yaşayabilir!

Kuralları yok ettiğinizde aynı şehirde yaşayamaz, birbirinizin yüzüne asla bakamazsınız. Dünya nüfusu üç-dört milyar görünse de, hepimizin doğup büyüdüğü küçücük evrenler baş edebileceğimiz ölçüdedir. Diyelim bir köy, bir dershane, bir aile, bir parti, bir dernek çatısı altında konuşur, tartışır, tanışırız. Görüş ve düşüncelerimizi, söz ve hareketlerimizle anlatabileceğimiz bir küçük dünya! Aramızda bir antlaşmazlık çıktığı zaman, hadi aranızda dövüşün, kim galip gelirse haklı odur, diyemeyiz.

Klandan modern toplumlara kadar, doğu, batı, aşiret, Roma, modern hukuk bir yığın hukuk kültürüne sahibiz. Ama tüm hukuk felsefelerinin amacı, haklıyla haksızı belirtmekten çok önce, kavgayı önlemektir. İlkel klanın büyücüsü, reisi dövüşen tarafları barışa davet eder. Sorun çözülemeyecek kadar karmaşıksa, dövüşen tarafları birbirleriyle savaşamayacak uzaklıklara yerleştirir!

İnsanlığın bir yaşam biçimi olarak tüm gelenek ve değerlerini terk edip ortak bir hukuk kültürünü arzulayıp yüz binlerce antlaşmalara imza atmalarının sebebi, hukukun sorunları çözücü yanından çok, hukukun çatışmayı durdurucu bilgeliğine hepimizin güvenmiş olmasıdır.

Bir arazi davası, bir kan davası, bir hırsızlık, ya da uluslararası sorun olarak Kıbrıs davası, elli yıl sürebilir, ya da mahkemeler yüzyıl bu sorunları çözümlemekte zorluklar çekebilir. Ancak mahkemeler tarafsızlık ve meşruluğunu kavgayı durdurarak ilan eder.

Yani, hukuk, ihtilaflı iki kişi arasındaki sorunları, iki taraftan birinin lehine ya da aleyhine çözümlemeden önce ilk görevi, bu davayla hiçbir ilişkisi olmayan geniş kitlelerin sağlığını, düzenini, huzurunu korumak zorundadır. Bugün mahkemelerde birebir davalısı olmadığımız ve bizi birebir ilgilendirmeyen yüz binlerce dosya vardır ve bu dosyalar aslında bizi çok ilgilendirir. Çünkü kim kazanırsa kazansın mahkeme ve hukuktan bizim istediğimiz, toplumun geri kalan diğer masum insanların huzurunu bozmadan, yani sorunu topluma, sokağa, silaha taşırmadan çözebilmesidir!

Uluslararası hukukun birçok yaptırım gücü vardır, tazminatlar, ambargo koymalar, tarafsız mahkemelerde yargılamak gibi.

Oysa Amerika, bizim Türk köylüsü gibi bodoslama eline aldığı bombardıman uçaklarıyla hemen savaşa giriverdi! Bir kovboy gibi, kendi hesabını kendi görmek istiyor! Üstelik Amerikan mahkemeleri tazminatlarıyla dünyaca meşhur! Birine bir küfür etseniz, psikolojik zarar gördü diye ömür boyu tazminat ödemek zorunda kalıyorsunuz!

Irak'ta olduğu gibi yüz binlerce Afganlı çocuğunun ölmesini dahi bir yana bırakın, savaş vesilesiyle soruna muhatap olmayan tarafsız ülkelerin yaşayacağı ekonomik çöküntü, depresyon, korku, işini kaybetme ve yaşadıkça anılarımızdan silinmeyecek bin bir kâbus görüntünün bedenimizde, ülkemizde, hayatımızda yaptığı ağır yaralanmalarının bedelini, tazminatını bize ödeyecek bir mahkeme var mı?

Uygarlık ve insanlık büyük bir sınavdan geçiyor. Akademilerin, aydınların, ulusların işte bu gerekçelerle kalkıp bildirge yayınlaması gerekirken, tüm Avrupa elbirliğiyle Amerika'nın gazına gelmiş durumda.

Binlerce birinci kalite üniversitesi. Yüz binlerce hukukçusu. Yüzlerce milyonlarla ifade edilen kitaplıkları. Yüzlerce on binlerce tabloyla dolu galerileri. Sinemaları, sokakları, aydınları, gazeteleriyle, uygarlığın beşiği Avrupa Kıtası'ndan henüz bu soruya cevap verecek ses çıkmadı. Bırakın bu soruları, tüm Avrupa kıtasından "savaş karşıtı" gösterilerin sayısı bir, ikiyi, savaş karşıtlarının sayısı üç yüz, dört yüzü geçmedi. Bu kadar üniversiteyi niye kurdunuz. Bu kadar kitabı niye okudunuz. Bu kadar ressam, bu kadar sinemacı, bu kadar yazar niye ömür tüketti. Hepsi hepsi beş yüz kişi için mi? Bütün insanlık tarihinin bu acı yükünü üç yüz kişi mi taşıyacak. Ve bu üç yüz kişilik protestolara dahi halk, köpekler, polisler vatan hainleri deyip saldırıyor. Piyanoların yalan Avrupa! Müzelerin yalan! Masmavi evlerin, katedrallerin, şatoların yalan! Paris Yalan! Yunan yalan! II.Dünya Savaşı'nda tüm insanlık tarihi boyunca verilen savaşlar kadar ölü verdin, yirmi milyon diyen, elli milyon diyen var. Binlerce duygusal hikâye anlattın, binlerce film yaptın, binlerce yasa çıkarttın, binlerce ayrılık, vahşet, binlerce dağılan aile, parçalanan insan öyküleri anlattın. Hepsi yalan! Papa yalan! Barış yalan! Hukuk yalan! 68'li çocukların yalan! Çiçek çocukların yalan! Rockçıların yalan! Çevrecilerin yalan! Yardım örgütlerin, af örgütlerin, sivil örgütlerin yalan!

Amerika, Afganistan'ı değil, dört yüz yıllık Avrupa uygarlığını yok ediyor. Savaş sonrası ne olur bilinmez, ama Avrupa topluluğu, ortak Avrupa kültürü değerlerinin simgeleştiği bir kardeş devletler topluluğu değil bir canavar olarak tarihe geçer. Savaş Afganistan İnguş dağlarında sürer, dört yüzyılın yazar, düşünce adamı, hukukçularıyla Avrupa topluluğu tarihten silinir!

Ünlü tarihçi Braudel "Akdeniz" kitabının girişinde Akdeniz'i çevreleyen dağların ve dağ insanların karakterini anlatır. Dağlık bölgeler, Pireneler, Alpler, Arnavutluk, Balkanlar, Toroslar, hatta Cezayir'in kuzeyi, Korsika, Sardunya adası, Sicilya ve Ürdün dağları, Kafkasya.. Uygarlığın zor sızdığı dağlar, tarihin her döneminde iktidarlara karşı büyük muhalif hareketlerin

sığınağı oldu. 15. 16. yüzyıllarda Hıristiyanlığa karşı şeytana tapınan tuhaf mezhepler bu dağlardaydı. Engizisyon dağlarda cadı avına çıktı, on binlerce insanı yaktı. 20. yüzyılın komünist gerillaları dağlardaydı. 68'in hippi, çiçek çocukları hareketlerinin Kaliforniya dağlarından doğması ilginçtir. Bağımsızlık savaşı veren halklar ve şimdi İslam, dağlarda.

Zahmete katlanmaları, dirençli olmaları, azla yetinebilmeleri, özgürlüğü düşkün olmaları ve düzenden, uyumdan nefret etmeleri ve büyük bir insan kovanına sahip olmaları dağları tarihin her döneminde uygarlıkla karşı karşıya getirmiştir. Ülkemiz tarihinde tüm siyasi hareketlerin çıkışı dağlardır. Yunan isyanı Yunan dağlarında. Balkan isyanı Balkan dağlarında, Celaliler Anadolu dağlarında. Eşkıyalar Ege'nin ve doğunun dağlarında başladı. Tarih boyu Osmanlı'dan gizlenmiş Lübnan, Ürdün, Suriye dağlarındaki tuhaf mezhepler dağlardaydı ve elli yıldır İsrail hava taarruzlarına hâlâ cevap veriyorlar. Son yirmi yılın büyük insan kıyımına sebep olan PKK ve Kafkasya'nın aşılmaz dağları Çeçen direnişine, İnguş dağları da dünyanın en büyük ordularına karşı yirmi yıldır direniyor!

Tüm bu dağlarda "kan davaları" aynı özellikleri gösterir. Vergi vermekten hoşlanmayan, süt, peynir, taze tereyağı, kaynamış veya kızarmış et yiyerek yaşayan bu insanlar için "aşiretleşmek" dahi ileri bir siyasi düzendir. Kan bağından oluşmuş bir dağ cumhuriyeti. Uçsuz bucaksız, uzaylı teknolojik imkânlarıyla günümüz uygarlığına yine dağlar huzur vermiyor! Ruslar Kafkasya'da, Türkiye Güneydoğu'da, Amerika Afgan dağlarında ölümüne savaş veriyor!

Dağdaki insanların neden ayaklandıklarının ideolojik kılıfı bir zaman eşkıyalık, bir zaman din, bir zaman komünizm oluyor. Artık biliyoruz ki, nasıl bir uygarlık kurarsanız kurun dağlar bir bahaneyle karşınızda duracaktır. Her uygarlığın jandarmaları var ve her uygarlığın dağlarında jandarmadan, düzenden, ovadan, uygarlıktan, Roma'dan beri nefret eden insanlar var. Sümela Manastırı'nın kurulduğu yere bakın.

Yüzyıllarca Hıristiyanlar da bugünkü Afganlar gibi dağlarda saklanıyordu.

Latin dağlarından İnguş dağlarına kadar dağ isyanlarının coğrafyasını önümüze koyduğumuzda, uygarlığın bir düzlük, ovalık cumhuriyeti.. İsyanın, anarşinin ise yamaç, bayır, tepe, dik, sığınak, mağara cumhuriyetleri olduğunu görürüz. Ova insanı hoşgörülü, tahammüllü, birlikte yaşama uyum gösteren, kesme şekeri gibi düzgün insanlar, dağ insanı, dik kafalı, sivri fikirli. (Çakırcalı isyanını bastıramayan Osmanlı, dağların dilini iyi bilen Arnavutluk askerlerini indirdi Ege'ye, aynı Arnavutlar, nadir Çerkes isyanları'nda Çerkesler'in karşısına dikildi.)

İslam tarihinin en yobaz, en baskıcı ve cellat düzeninin Afganistan dağlarında kurulmuş olması şaşırtıcı değildir. Kendi ülkemizin dağlarında "Hizbullah" gibi vahşi bir örgütün kurulduğunu unutmayalım.

İslam pazar yerinde kurulmuştur, Medine'nin adı, şehirdir, İslam kurulduğu gün toplumda her türlü siyasi, sosyal köklü değişiklikler yapmış, ancak Kâbe'nin ziyaretine, ticaretine dokunmamıştır!

Taliban, köy imamları ve talebelerinden oluşan bir siyasi hareket. Osmanlı şehir medeniyeti kurmuştur ki, Osmanlı şehri, yobaz, Celâli ve yeniçeri ayaklanmalarından çok çekmiştir. Tarihimizin en uzun siyasi ayaklanması 1950'lerden sonra Balıkesir Bigadiç'in köylerinden Karadeniz'in dağlarına kadar kurulan Kur'an kurslarında köy imamlarıyla başlamış günümüze kadar gelmiştir. Köy imamları şehri ele geçirip şehrin tüm siyasi sosyal değerlerine meydan okumuşlardır. Köy imamlarının şehirde büyük yayıncılık, holding faaliyetlerine girmesi, cemaatlerin büyümesi, İslam'ın sertleşmesi ve saçmalaşmasında başrol oynamışlardır. Fethullah Gülen de bir Kur'an kursu hocasıdır. Fethullah Gülen, Enver Ören, Mesaj TV ve benzeri cemaatlerin tüm üst yapılarında çalışan insanları istatistikî olarak değerlendirin, hepsinin çok uzak dağ başlarında doğmuş, çocukluklarını yaylaya yakın köylerde geçirdiklerini göreceksiniz. Yüzde

doksan dokuz değil, kitleleri yüzde yüz köylüdür! Şehrin merkezinde kırılan, yok edilen İslam'ın yerine dağdan, köyden gelen ve eşine ancak tarihte rastlanan yobaz saldırılarda görebileceğimiz kapalı, dar cemaat görüşünün yorumlandığı, büyük bir İslami hareket 80'li yıllardan itibaren şehri ele geçirmiştir.

Bu tarihe hepimiz şahidiz, bugünlerde bu topraklardaydık ve yüzlerce cemaat reisi ve taraftarının inini, cinini, geçmişini bilecek kadar yakınında, içinde büyüdük.

Kimdi bu adamlar? Hükmetmeyi seven. Zenginliği seven. Yalanla dolanla hurafeyle gençleri kandıran. İslamiyeti keyfince yorumlayan. Para ve rahatlık vaat eden herkesle ilişkiye giren. Yalan, sahte şeyhlikler kuran. Çok kadın alan. Çok israf yapan. Hiç çekinmeden her türlü siyasi harekete yalakalık yapan. Nasiplenmek için kendi adamlarına ölümüne bağlanan. Nasiplenmediği takdirde kendi adamlarını hainlikle, kafirlikle suçlayan. Öküz kafalı, manda suratlı dar kafalı bu adamlar son yirmi yılda siyasilerin de yardımıyla şehirde imparatorluk kurdular! Bu insanlar şehirde ellerine geçirdikleri her ilişkiyi, her eşyayı balta gibi kullandılar. Osmanlı asırlarında oluşmuş her bir şehir niteliği olan, zarafet, hoşgörü, incelik, şiir, edebiyat, sükûnet, sabır, çelebilik, kalenderlik gibi hiçbir geleneksel değer yoktur bu insanlarda. Ve kendi dergilerinde 1990'lı yıllara kadar, Türk şehirlerinin muhafazakâr aydınları Peyami Safa, Yahya Kemal, Ahmed Hamdi Tanpınar, Cemil Meriç gibi isimlere dahi 'bozulmuş, bizden değil' gözüyle bakmışlardır.

Ellerine büyük holdingler, büyük belediyeler, büyük partiler geçirdiler ve televizyonlarda tüm İslâm tarihi ve medeniyetini kendi öküzlüklerine benzetip, yorumlayıp, İslam tarihi ve düşüncesini zıvanadan çıkardılar. Bu barbarların şehri öğrenmesi birkaç kuşak sürecek.

Tüm bu olup bitenler hepimiz için bir medeniyet deneyimidir.

Şehirde ahlaksızlığın, çürümenin zirveye çıkıp, tüm sistemin bataklık halini aldığı günlerde, şehirliler, aydınlar bu şehri kurtarmak için dışardan bu saf insanlara ve kör inançlarına daveti-

ye çıkartır. Onlardan şehri yeniden kurmalarını bekler. 1980'li yıllardan itibaren sağcı, İslâmcı, muhafazakâr politikacılara verilen oyların oranı yüzde 95'in üstündedir. Şehir kendini, köylü, kasabalı, dağlı vahşilere gönüllü olarak teslim etmiştir!

Şehrin dilini, karmaşasını çözemeyen, aklı karışan dağlılar, köylüler, şehirde, dağda-köyde asla müsaade etmedikleri ahlaksızlaşma, yeniden vahşileşme sürecine girer. Dağ başlarında namus, fedakârlık, yiğitlik, töre gibi değerler için canını çekinmeden feda eden insanlar, şehre indiklerinde tanınmaz olur, bambaşka bir ruh haline bürünür. Bu şaşırtıcı örneklerle romanlarımız, sinemalarımız dolu olmalıydı. Dağda yirmi yıl olağanüstü zorluklarla savaşan PKK'lıları izleyin. Bugün Kurtköy havaalanı bomboş ve günde sadece bir tek uçak kalkıyor. Bu uçak tam 250 kişi alıyor ve yalnız Bosna'ya gidiyor, boş dönüyor. Bosna Türkiye'ye vize veren tek Avrupa ülkesi. Hırvatistan neredeyse sınırı geçmek isteyen Kürtler yüzünden Bosna'ya yeniden savaş açmak üzere. Her gün Hırvat ve Bosna gazeteleri sınırda öldürülen Kürtlerin hikâyelerini yazıyor. Havaalanı çalışanları Kürtlerin parasını alıp Avrupa'ya postalayanlara "koyun tüccarı" adını veriyor. Yalan, dolan, kandırmayla, bir zaman dağda uğruna savaştığı halkını şimdi kelle başı dolarlarını alıp her gün iki yüz elli kişi karga tulumba bilinmez maceraların içine Avrupa'ya fırlatıyor. Gidenlerin yarısı nehirde, yarısı denizde, yarısı sınırlarda taranarak ölüyor. Bir nevi Kürt soykırımını, Kürtler kendi elleriyle yapıyor. Ne için? Para için!.

Dağlı dağında yiğittir, saftır, mineraldir, şaşılacak kadar dürüsttür, ama şehir başka bir yer! Bir köy imamı, otuz hanelik köyünde, şaşılacak kadar efendi, şaşılacak kadar fedakâr, şaşılacak kadar çalışkan, şaşılacak kadar dosdoğru bir adamdır ve pek güzeldir, ama şehir başka bir yerdir. Şehrin kurumlarını bir köy imamının zekâsıyla yönetemeyiz!

Ya da Afganistan'da Rusya'ya karşı zafer kazandıktan sonra birbirini yiyip, öldürüp, katleden Müslümanları anlamak zorundayız. Bu vahşiliğin kökenlerini bulmak zorundayız!

Yüzlerce Darvin kitabı çıkartan Harun Yahya'nın (Adnan Hoca) kitaplarından biri çok ilginç: Romantizm. Harun Yahya romantizmi bir bela olarak görüyor, Müslümanları uyarıyor: 'Romantizm her kötülüğün anasıdır. Romantik insanlar aşırı duygusal olur. Evde sinirlenir karısını döver, şoför yolda sinirlenir kaza yapar, milliyetçisi romantik olursa Hitler gibi olur. Romantik kadınlar melankoli, üzüntülü, depresyon hastalığına bulaşır.' Harun Yahya özetle, aşırı duygusallık adını koyduğu romantizmin her çeşidini kendi aklınca lanetleyip, Müslümanların uzak durmasını istiyor. Peki, ne yapacağız! Kuran'ın öngördüğü sevgiden şaşmayacağız. "Allah'a inanmayan, bize göre düşünmeyen insanları sevmeyin" diyor. Ve Harun Yahya uyarıyor: "Ancak aşırı duygusallar sevgisini kontrol edemeyip herkesi sevebilir, diyor.."

Romantizm kitabı bize, şehirli insanların dahi kör inançla nasıl kemikleşip, demirleştiklerini, duygusallığın dahi günahkârlık olarak yorumlandığı vahşi bir İslâmi yoruma götürüyor hepimizi. Kör inançların esiri olacak duygudan yoksun robot insanlar istiyorlar.

Şehirli, okumuş, iyi giyimli, beyefendi görünümlü bu insanların dahi şehirde kör inançla nasıl dağlılaştığını bize anlatan güzel bir kitap: Romantizm.

Coşkunun, sevginin ve insanlığa ve çevreye ve kalabalıklara ve bin bir çeşit böceğe, bin bir çeşit insana sarılmanın "cehennemlik" olduğunu anlatıyor. Bunları yazan okumuş, zengin ailelerde çok iyi imkânlarla yetişmiş, Mars gibi Venüs gibi yakışıklı, elleri bembeyaz çocuklar!

Şehir işte böyle dağlılaştı! Dağın vahşiliği dar kafalar giydiler! Bu dar kafayı bir ülkeye giydirmek istediler. Utanmaksızın hâlâ bu şehirde birileri, en uzak denizlerin, en derin denizlerin sevgilerini anlatan Yunus ve Mevlana'nın çocukları bizlere, tüm bu sevgilerin suç, günah olduğunu anlatıyor.

İşte Hizbullah'ın sevgi anlayışı bu sevgiden çıktı. Afganistan'da birbirini katleden Müslüman gerillanın sevgisi bu sevgi-

den çıktı. Bir köy imamı kadar zekâsı olan insanlar 1400 yıllık İslam düşüncesini yeniden yazıp, moda oldular!

Hem doğudan hem batıdan hem kapitalizmden hem İslâmdan şehrimize saldırıyorlar. Hem Teksaslı bir kovboy, hem Afganlı bir köy imamı şehrimize savaş açtı!

Şehrinizi koruyun kardeşlerim! Camilerinizi, sokaklarınızı, parklarınızı, gece lambalarınızı, sinemalarınızı koruyun! Çocuklarınızın boyama defterlerini, caddelerdeki çöp kutularını, pastanelerinizi, hukuk kitaplarınızı koruyun. Yunus Emre'yi, Şekspir'i, Nazım Hikmet'i, piyanolarınızı, flütlerinizi, çocuk esirgeme kurumlarınızı, huzurevlerinizi, sendikalarınızı koruyun. Kim neden savaşıyor, kim nasıl savaşıyor, kim ne kadar vahşi olursa olsun, bitmeyen bir incelik, bitmeyen bir zarafetle, dershanelerinizi, karatahtalarınızı, şiirlerinizi, havuzlardaki balıklarınızı, gecenin esintisini, yumuşacık bahar toprağını, dikenli karaçalılarınızı, memelerinizi, öpüşlerinizi, saksılarınızı, elbise fırçalarınızı, göz farlarınızı, kıymalı su böreklerinizi, merhabalarınızı, bembeyaz doktor üniformalarınızı, sizin gibi düşünmeyenleri, Allah'a inanmayanları, kapitalizmi sevmeyenleri koruyun! Şehrin nüfusuna kaydınızı yaptırın, kardeşlerim!

Dağ gibi hukukçular olun. Dağ gibi yazarlar olun. Dağ gibi siyasetçiler olun. İnsanlar dağlara değil, sizlere sığınsın. Uygarlık yolunu dağda, bombada değil, sizin yüzünüzde, beyninizde, kalbinizde arasın!

Şehirlerinizin kıymetini bilin kardeşlerim. Yeryüzü topraklarının, en asil şehirlerinde yaşıyorsunuz. İşte New York, bir saldırıya uğradı on milyon insan ekranlarda savaş, yok edin, nükleer bomba atın diye çığlıklar atıyor. Bombalar Afganistan'a düştüğünde milli bayram günü gibi sokaklar karnaval gününe döndü. Bir de Diyarbakır'ı düşünün. Bir iç savaşın yaşandığı, kardeşin kardeşi boğazladığı bu şehirde bugün kederden baygınlık verircesine insan bakışları. Misafir, dost, ağırlama düşkünü insanların vatanı! Sokaklarında hâlâ boğazlama, satır, bomba seslerinin yankıları duruyor ama, insan canlısı bu şehrin, in-

san güzeli gözleri, şehri birkaç gün içinde sanki ebedi bir huzur, ebedi bir saadetin vatanıymış gibi toparlayıverdi. İnsana, arkadaşa, dosta, durmaksızın kanı kaynayan yüz binlerce insan, bu yorgun şehrin rüyalarında kök salmış insan aşinalığı bu denli güçlü, kederli olmasaydı, iki günde bu şehir, bakışlarının gizli örtüsüyle dünü hızla unutturuverir miydi? Diyarbakır bu yüzden asil bir şehirdir! Eşi benzeri yoktur!

İstanbul'u düşünün. Binlerce gencin tabutu taşındı birkaç yıl içinde, tüm ara sokaklarında gençlerin cenaze namazları kılındı. Halktan tek bir insan bir tek Kürt çocuğuna değil dokunmak, yan baktığı görülmedi. Çanakkale savaşı, işgal, Balkan savaşı, nice belalar, kolera, açlık, nice felaketler yaşadı. Üstüne, tarihin en büyük provokasyonu, devletin ve MİT'in ve basının provokasyonuyla şehrin alnında 1952 yılında derin bir yara açıldı. Atatürk'e yapılan bu provokasyonun yalanını gören şehirli suçunu anlayıp hemen susuverdi, bir daha bir benzerine asla müsaade etmedi ve hâlâ hatırladıkça utanır!

Bir anımı anlatmak istiyorum. Körfez depreminin dördüncü, beşinci gününde depremdeki arkadaşlarımıza gitmek için yola çıktım, polisler bizi İzmit'e sokmadı, İstanbul'a devam için zorladı. Bastık İstanbul'a geldik. Eminönü'nden taksiye bindim. İki milyon beş yüz bin tuttu. Cebimde bozuk beş yüz lira. Şoföre bir yerde dur, bozduralım, dedim. Saçı başı karışık, geceden kalma uykusuz şoför. "Aman abi, siftah yaptık yeter, ver şu beş yüz bini!" deyip bastı. Portakal suyu içip tost yedim. Yanlışlıkla altı yüz bin lira ödedim, çıktım. Borcumun iki milyon olduğunu anlayıp geri döndüm. Büfeye parayı uzattım, "Aman ağbi düşündüğün şeye bak, versen ne, vermesen ne?".. Nerdeyse ağlayacağım. Öğle vakti bir lokantaya oturdum. Self servismiş, bilmiyorum, masaya kuruldum. Garsonlar da bir panik, anlamıyorum. Lokantanın patronu geldi, masayı sildi: "Emredersiniz beyefendi, buyurun!" dedi, siparişi verdim. Patron benim adıma self servis sırasına girdi, masamın üzerine tabldotu koydu, yemek sürecinde başımdan ayrılmadı, "başka bir şey arzu eder

misiniz?" dedi. Yemeğim biter bitmez tabldotu alıp, masayı sildi. Çıkarken durumu fark ettim. Lokanta self servismiş, kimseye özel servis yapmıyorlar, ama benim de yabancı olduğumu anlamışlar. "Kalkın yemeğinizi kendiniz alın!" da diyebilirlerdi. Tüm bunlar bir depremin acısıyla yumuşayan kalplerin serencamı değil. Bu şehrin köklerinde çelebilik var. Bu şehri altı asır bu yüzden kimse yıkamadı. Burası şehir, burası İstanbul, boru değil! Nice felaketlerden sonra hâlâ ipekten bir sevinçle hürmet, sözlere, sokaklara dantel gibi işlenmiş derin bir saygı! Burası İstanbul! Fatih'in şehri! Borudan şehirler kuranlar, şimdi nüfus kâğıtlarına bakıp, sen bizdensin, değilsin diye kapılarını kapatıyorlar! New York kaç gün oldu kurulalı. Kapısına dayanan ilk felaketle bütün dünyayı yok edecek savaşa girdi. İstanbul yüzlerce felaketten sonra hâlâ şehir! Bosna'da, Çeçenistan'da savaş olmasın, Anadolu'nun bir kasabasında deprem olmasın, pazarları, çarşıları, sıra sıra konvoy konvoy gün batmadan yüzlerce yardım kamyonunu yola çıkartır, akşamı beklettmez!

Savaş New York'ta, Afganistan'a sürer, Avrupa, tüm dünya topyekûn savaşa katılır. Ama İstanbul'u kimse tutamaz. Bu savaşa en çok, şehirlerin şehri İstanbul ağlar! Bosna'dan, Kırım'dan, Irak'tan, Güneydoğu'dan olduğu gibi yine Afgan mültecileri önce İstanbul karşılar!

LÜKS

Bugünlerde dünya basınından yüzlerce makale okuduk, 11 Eylül sonrası bir çırpıda kaleme aldıklarımızdan bir fazla fikir öğrenemedik, batıdan bakılınca dünya hâlâ çok uzak görünüyor. Dünya yangın yerine döndü ve hâlâ batı basını, Yeşil Hareket'in Geleceği benzeri bir rutin rapor yazar gibi basmakalıp ideolojik sloganlarla yazılar yayımlıyor. Bu devasa kaosu tanımlayacak bir yazar, bir filozof yaşamıyor dünyamızda. Kaloriferli, gömme banyolu, arabalı, sigortalı Amerikan üniversitelerinde ense yapıp bir de Amerika'ya sert muhalefetler döşenip marjinal hareketlerin dergilerini süslemenin yolu, buraya kadar! Bu büyük alt-üst oluşun gürültüsünü aşacak bir düşünce arıyoruz. Herkesin birbirinin ağzına bakarak vuruş sayısıyla oluşturduğu fikirler, savaş makinelerinin bağırsaklarına vitamin, enzim oluyor! Bir bilmişler ordusu, füzelerden daha hızlı ve acımasızca fırladı ortalığa. Füzelere takılan yapay zekâlar gibi yüzlerce yapay makale! Oysa füzelerin zekası daha pratik, daha rasyonel ve çok daha açıklayıcı. Kapitalizm boşuna mı bu marjinal orkideleri kendi seralarında büyüttü! Kapitalizm boşuna mı bu yazarlardan endişeye kapılmaz, hatta gururunu artırır. Filozofik bir komedya yaşanıyor, herkes büyük bir zevkle bilgisayarının başında. Yüzyıl önce mum ışığında yazanlar, çok daha sahici, çok daha insaniydi!

Savaş, bomba resimleri göstermek, ölü, aç çocuk resimleri yayınlama şöleni değil. Açık sözlü ve bağımsız olmayanların savaşı kınama hakları yoktur, savaş onların gizlenmiş ideallerinin belasıdır! Oyalayıcı, vakit geçirici fonksiyonları vardır, yüz binlerce insanın bombalarla öldüğü bu günler, onların yazarlık hayatı için harika yıllardır. Makalelerindeki fikirlerini anlayabilmemiz için, sütunun altında, burs aldıkları vakıfların adlarını da sıralamaları gerekiyor!

Savaş, kendisine kilitlenmiş, bir saniye sonrasını tahmin edemeyen, programlanmış yapay bir frenkeştayn zekânın ürünüdür. Mozart dinleyip, Lorca okuyup savaş, intikam yazıları yazanlar, şunu bir kenara yazsın: Savaş bir bilinmeyendir. Tarihteki tüm savaşları değerlendirecek bir çalışma yapan, savaşın en birinci özelliğinin sonuç ve etkilerinin önceden asla bilinmez olduğunu görecektir!

Dikkat ediyor musunuz, ekranlar bomba sesleriyle dolu, bir tek insan sesi duyulmuyor, savaş iyi kalpli, saf, temiz insan seslerini, ebediyen susturmanın tek yoludur. 1930'da Polonya'ya giren Hitler'in 1945'de 50 milyon ölüye mal olacağını kimse bilemedi. Eruh'ta PKK'nın bir köy baskınıyla başlayan savaşın on yıl sonra otuz bin ölü, 150 milyar dolara mal olacağını kimse bilemedi. Kimsecikler, İngilizlerin gazıyla Osmanlı'ya karşı savaşan ve beleşten ülkeler ele geçiren Arapların, savaş sonrası İngilizlerin bölgeye taşıdığı Yahudilerle yüzyıllık, belki de bin yıllık yeni ve asla bitmeyecek bir savaşın başlayacağını hiç bilemedi. 1979'da Afganistan'a giren, insanoğlunun gözünü korkutan gücüyle devasa Kızıl Ordu'nun tarihin en ağır yenilgisiyle çekilip, Sovyetlerin çöküşüne sebep olacağını da kimse bilemedi. Savaş: Bilinmeyen'dir. Ama milli marş bestecisi vatanseverlerimiz bilir, herşeyi bilir! Düşmanın borazanı analarının .mına girdiği zaman dahi bilmişlikten vazgeçmezler!. İnsanoğlunun yedi sülalesinin .mına kodu savaş, doymadılar, sütunlarında yedi sülalemizin daha .mına koy diye yaygarayla şehvetle kudurmuş köpekler gibi bağırıyorlar! Waterloo'dan Napolyon'un atlarının çamura saplanıp fare gibi kaçacağını kimse bilemedi. Çanakkale'den geri dönüleceğini de.. Paris'e giren Rus askerlerinin Moskova'yı yağmalayıp yakan Fransız askerlerinin tam tersine birer centilmen gibi davranıp kimsenin kılına dokunmayacaklarını da kimse bilemedi!

Waterloo'dan bugüne, son iki yüzyılın, dünyanın yeniden paylaşılmasına sebep olan büyük savaşların 35-50 yıl aralıklarla bir süreklilik oluşturduğunu görürüz. Yani, modernizm için

savaş: kurumsal bir yapıdır! Türkiye'de on yılda bir demokrasi ayarı yapılması gibi, dünyada değerleri ve dengeleri değiştirecek büyük savaşların da 35-50 yıl aralıklarla yinelendiğine tanık oluyoruz. Bu ne demek? Modernizm denilen bu yapay zekâlı adamın yaşayabilmesi için her otuz yılda bir beyni, kalbi tümüyle yenilenmeli! Uygarlığın yaşı on bin yıl değil, 35 yıl! Modern değerlerin, modern dengelerin gücü: 35 yıl!

"Barışın kalıcılaşması, demokrasinin kurulması için savaşa destek verdiğini" söyleyen yapay zekalı ülkemiz yazarlarını elimde yetki olsa tımarhaneye kapatırım, belgem hazır: dünya tarihinde savaşla kurulmuş barış, dünya tarihinde savaşla kurulmuş demokrasi yoktur! Demokrasi ve barış, dengelerin, tartışmaların, çatışmaların hukukla örtüşmesiyle kurulmuştur, artık, bir kuruluştan da söz edemeyiz çünkü, söz ettiğimiz tüm barış ve demokrasilerin ömrü: 35 yıl!

1930'lu yılların en masum Avrupa ülkesi Hitler Almanyasıdır. Hiç sömürgesi olmayan tek Avrupa ülkesi. Dünyanın en büyük teknolojisini elinde tutan Almanya, kendine bir soru sordu: Ben aptal mıyım? Hitler aptal değildi! Ama vahşi Avrupalı, son elli yıldır döktüğü kanı, Hitler'in arkasına saklanarak kendini gizledi!

İkinci dünya savaşından Almanya tamamen yok olarak çıktı. Ancak bugün kırk yıl sonra, II. Dünya Savaşının asıl mağlubunun İngiltere olduğunu görürüz, çünkü İngiltere sömürgeleriyle ayakta duruyordu, imparatorluk dağıldı. 1940 yılına kadar dünya siyasetine asla bulaşmayan, kendi uzak evinde huzur içinde yaşamanın ideolojisini toplumca benimseyen Amerika II. Dünya savaşından sonra bir dünya Frankeştaynı olarak doğuverdi. Kendi evini usulca onarıp, çalışmaktan başka hiçbir işi olmayan Almanya, bugün görüyoruz ki, II. Dünya savaşının asıl galibi. Tarihin bir garip cilvesi olarak dünyanın tozunu attırıyor. Bunlar da hiç tahmin edilemeyen sonuçlar!

Yüksek sesle yalan söylemenin yolu olarak sosyolojiyi ve siyaset bilimi keşfeden, bilmiş akıl hocası sosyologlarından Üçün-

cü Yol'u keşfeden Tony Blair, herhalde şu soruyu sordu kendine! Sıradan bir İskandinav ülkesinden daha berbat durumdayız. Yüz binlerce mühendis, doktor işsiz, neden İngiltere, biz aptal mıyız? Dünya çapında bilim adamları, diplomatları, sanatçıları olan İngiltere neden fakir? Bunu nasıl aşacak! Demir leydi Thatcher'in programlarıyla aşılamadığı anlaşıldığı için kendisi iktidardaydı. Bu yapay zekalı solcular düşündü, taşındı, müthiş bir sonuca vardılar. İmparatorluğun aştığı gibi. Yani, 18. 19. yüzyılın büyük yağma, talan günlerine dönmeli, çünkü batı ekonomisi sadece üretip, sadece çalışarak ayakta duramaz. Bush savaş der demez, Blair de hemen o gün savaş deyiverdi!

Bir dünya imparatoru Amerika, saldırıdan bir gün sonra acilen savaş ilan edebilir mi, Blair, bir gün içinde savaşa karar verebilir mi, insan karısına, çocuklarına danışsa, iki gün alır! İki saat içinde karar verdiler, yani, büyük bir paylaşım için büyük bir fırsat bekleniyormuş. Allah'ın nimeti, bereketi, tam da bereketin kesildiği İkiz Kuleler'e nur diye yağıverdi, üstelik Allah'ın mehdisi Ladin tarafından!. İkiz kulelere uçaklar girmeseydi, zaten ekonomik kıyamet kapıdaydı, uçaklar girdi, yine kıyamet.. Zaten dünya işlerinin önü arkası kıyamet! Bizim TV'lerimizin de en meraklı olduğu yer işte burası.. kıyamet!.

Pentagon'da basının önüne çıkan her görevli ısrarla ve defalarca "bu savaşın yıllar sürecek büyük bir savaş olacağı, tahminlerin çok ötesinde uzayacağını" dile getirdi. Gördünüz işte, demokrasinin ipiyle kuyuya inilmez. Amerika bu demokrasiden bol bol yararlanmıştır. Cosmos Politik dergisini okuyun, Amerika'nın son elli yıldaki saldırılarının listesine bakın. Tabii ki Allende'yi öldürürken, Irak'ı bombalarken de demokrasi ve barış için yaptı. Amerika, demokrasi ve barış için diyorsa, artık düşünüp taşınmaya pek gerek yok, hemen savaşa girelim. Amerika demokrasi ve barış diyorsa, hiçbir seçme ve ayrım yapmadan öldürebiliriz. Füze ve bomba kasırgasına tutulmuş bu demokrasi Amerikan icadı. Her savaşın olduğu gibi bu savaşın da kusursuz kahramanı: Demokrasi. Küreselleşme, Amerika'nın

bombalayarak, öldürerek inşa ettiği mezarlıklar demokrasisi!

Dünyayı bir olta yemi kadar küçülten küreselleşmenin boyutları, tüm sınırları, tüm maden yataklarını, tüm fabrikalarını Amerika'ya sonuna kadar uçsuz bucaksız imkanlarıyla açmasına rağmen Amerika'yı doyurmak mümkün değil, Amerika, daha fazla demokrasi istiyor. Dünya ekonomisinin boyutları kapitalizmi tatmin etmiyor. Küreselleşmenin de ötesinde yepyeni bir "düzen" aranıyor! Önce şu isteniyor: arap saçına dönmüş hukuk, entrikalar, karmaşık diplomatik manevralar fazlasıyla can sıkıyor! Bürokratik ve hukuk kırtasiyesinden kurtulmak her padişahın hakkıdır. İkincisi: üçüncü dünya ülkeleri kendi topraklarında bir dolar gibi ucuz iş gücüyle ürettikleri Nike ayakkabısının Amerika'da yüz dolara, üç yüz dolara satılmasının ağır haksızlığını dile getiriyordu ki, iktisatçılar tam da bu hesapları yapıyordu ki, Amerika, o bir dolara gözünü dikti!. Bu savaşa bir melodram yazılacaksa, o da, Amerika'nın 400 milyar doları bombaya yatırıp, yoksul halkların elinden o bir doları da kapması, yutmasını anlatmak lazım!

İşsizlik, eğitim, sağlık sigortalarından canı yanmakta olan milyonlarca yurttaşının derdine koşacağına, 400 milyar doları savaş silahlarına yatıran Amerika'nın en kaba hesapla iki trilyon dolar beklentisi var demek. Dolar bir buçuk milyona fırladı, Türk ekonomisi yüzükoyun yere düştü, savaş bu, yedi milyona fırlarsa.. Tabii bizimkiler Amerika'dan 40 milyar dolar borç, yardım vaadi alıp, Türk askerlerini Afganistan'da şehit ederek sorunu çoktan çözmüşler!

Amerika ve Avrupa Taliban ve İslamcı teröristlerden çok, kendi topraklarında gelişen küreselleşme karşıtlarından ürküyor. Çünkü İslamcıyı yok etmek ucuz, bedava, küreselleşme karşıtları kendi çocukları, duygusal bakımdan çok bağlı. Batı hukukunu iyi bilen, bu hukuk içinde yaşayan kendi yurttaşlarının isyanını dindirmek, Afganistan dağlarına bomba atmak kadar kolay değil. Amerika ve Avrupa, küreselleşme karşıtlarının işsizlikten, başıboş maceracı serserilerden kaynaklandığını, bu-

nun yeni ve büyük bir muhalif hareket olarak tüm kıtayı çepçevre sarmaya başladığını biliyor, önlemenin tek yolu: Amerika kıtasına daha çok dolar, daha çok para... Küreselleşme karşıtı işsiz milyonca mühendisin gönlünü almak için başka bir yol yok, zaten bu yol Blair'in Üçüncü Yolu!.

İkiz Kuleler'in inşa edildiği 70'li yılların hemen başında New York sokaklarından Vietnam'da ölmüş asker tabutları geçiyordu, Amerika topyekûn homurdanmaya, çözülmeye başladı, siyasi-sosyal ayaklanmalar, zaten gerilimin tepesinde siyah-beyaz çatışması. Amerika huzursuz, ruhları yoğunlaşmış, depresyona girmiş Amerikalılara büyük ve mutlu bir yaşam vaat ederek Vietnam bozgununu telafi etmeye çalıştı. Şimdi Amerika'ya dönecek 300 Amerikan askeri cenazesi ki Taliban askerlerinin bu parlak oğlanları cariye gibi kullanıp düzme olasılıkları pek fazla, şokundan Amerika'yı hangi vaatlerle ayakta tutabilir. İşsiz ordusuna verilecek yeni arabalar, yeni sigortalar, yeni villalar, yeni rüyalar kaldı mı? Sadece intikam, Amerikan halkını yaşatır mı? Kahraman askerleri yalnız kadınlar-çocuklar ve yaşlılar alkışlar, genç erkekler alkışlamaz, çünkü bayrağa sarılmış tabutlar içinde kendi ölümlerini görürler! Artık ne söylesen çok geç, asi bir ırmağa düşünmeden girmenin adı olmuş: Demokrasi!

***

1970'li yılların başından baktığımızda, insan arzularını sonsuzca kırbaçlayan kapitalizme karşı İslami hayatın, çok çalışıp, azla yetinen terbiye edilmiş nefsi bir panzehir gibiydi. Karışık duygulu ve çok öfkeliydiler, ancak, lüks yaşam yüz kızartıcı bir suçtu. İslami hareketin tarihi ve evrensel motoru da bu anlayış olmuştur. Çok değil, 80'li yılların ortasında gördük ki, (ruhunu yitirmiş Hıristiyanlık gitmiş) artık kapitalizmi manevi yönden düzenleyen İslamiyet batı için bir umuttu. İslamiyet lüks içinde zenginleşmeyi ruhuna uygun buldu. Kapitalizm ne kadar verirse, Allah daha çok versin deyip mideye indirmekten utanmadı. Müslüman ülkelerdeki meşhur tarikatlar dahi kapitalist pazarın oyuncağı, borsa oyuncusu oldu. Büyük şirketler kurdular,

patron, işçi, emek, sigorta gibi kavramları tartışmaya tenezzül etmeden, 17. yüzyıl Hıristiyanlığının yaptığı gibi, kapitalist gelişmenin lokomotifi oldular. İslamcıların kafasını karıştıran sadece liberalizmin sonsuz özgürlükleriydi, şeytani olarak gördüler, ancak, kendileri Amerika'ya sığınınca Amerikan demokrasisini övüp övüp bitiremediler!

Radikal İslamcılar, batıda, kendi kılık, kıyafet, aile, cemaat gibi şekli yaşayışlarına hiç karışmayan batılı demokrasiyi gönülden benimseyip, yumuşadılar. Ancak radikal İslâmcıların çocukları da, batılı hayatın getirdiği bunalımları emmeye başladı. Yaşadığı dünyaya nefret, batılı gençle aynıydı, değersizlik, duygusuzluk, anlamsızlık. Ancak sonuç farklı, radikal İslâmcı genç intihar etmez, hayatını çok daha anlamlı, kutsal bir değere feda etmeye yöneltir, cihat, savaş, mücadele, diz çökmek, bağlanmak, dünyadan elini ayağını çekmek gibi. Batılı gencin intiharı topluma karşı, doğulu radikal genç için intihar imansızlık, utanç verici, onun da kutsanmış şehitliği bu kirlenmiş murdar topluma karşı. İntiharını ölümle, şehitlikle, savaşla değiştirip, içini kutsallıkla doldurur. Ancak bunalım, aynı kapitalist hayatın bunalımıdır. Bütün bunalımların kökeni kapitalizm değildir. Eski büyük komutanların korkunç büyüklükteki ordularını yüz binlerce bunalımlı genç doldururdu. Gençlik beden olarak, vücut ve yaş olarak bunalım demektir. Uygarlık, gencin ideali, adalet duygusu ve yaşam enerjisini çerçeveleyecek estetik, kültürel ve kimliğine dayalı bir iktidarı gençliğe vermek zorunda, yoksa karanlık bir ağız tüm gençliğini süpürür! Bu büyük süpürgelerden biri Hitler, Türkeş, Taliban gibiler gençliği örgütlemek ve ideoloji için fazla enerji sarf etmez! Cezayir'de, Türkiye Hizbullah'ı ve Afganistan'da gördük ki, on dokuz yirmi beş yaşlarında gençlerin arkadaşlarını tabut içinde görmeleri, onları ölüme kilitlemekte, azgın, duyarsız bir cellat canavar haline sokmakta. Taliban dini yaşayacağım diye devleti bir terör kampına çevirip, Müslümanları kırbaçlanan köleler haline getirdi. Küçücük bir sevinç yaşatmadı halkına. Sovyetler işi ör-

gütleyeceğim derken, bireyi örgütleyip köleleştirdi, Stalin Taliban'dan daha mı masumdu!

Bir yüzyıl daha, tarihin en büyük adaletsizliği gelir dağılımı dengesizliğiyle geride kalırken, gerilla komünist ve İslamcı gençlerin artlarında bıraktığı milyonlarca ölüden, kapitalizme karşı savaşan bu iki büyük küresel örgütten dersler çıkarmamız gerekir. Bu dersi içimizde en iyi Avrupa solu okudu. Avrupa kültürü içinde eriyen Avrupa solunun katkılarıyla bugün dünyamızda birey hakları, özgürlükler, yasalar, eğitim, işsizlik, sağlık sigortaları, batılı hukukun alabildiğince gelişmesiyle muhteşem bir ilerleme sağlamış, insanlık için umut olmuştur.

Dünya hepimiz için artık çıkışı olmayan kör bir mağara değil. Hiç kimse bu haklardan geri dönemez. İçimizde birileri, fırsat bu fırsat deyip tüm bu kazanımları, hakları, Afgan dağlarındaki mağaralara sokmaya çalışmakta, insan sesi, şiiri, sevinciyle yazılan insan hakları, çelikten misket bombalarla yeniden parçalanmaya çalışılmakta! Görmüyor musunuz, 11 Eylül saldırısından sonra, ülkemizdeki bütün katiller, bütün Susurlukçular, bütün soyguncular, bütün sağcılar, bütün tetikçiler, "gördünüz mü, biz haklıymışız" demeye başladı! 30 bin insanın ölümüne mal olan bir iç savaştan sonra, insanın kafatasını parçalayacak kadar vahim, vatan haini, insan haini, adalet haini, hukuk haini köpeklerin, biz haklıymışız yaygarasından daha delirmiş, daha kudurmuş ne olabilir?

***

Siz RTÜK üyelerinin odalarını gördünüz mü? Fazla ince ruhlu ve duyarlı insan olduklarından mı bu kadar şatafat! Dişleri dökülmüş, ciğerleri kurumuş, enkaz yığını milyonlarca yurttaş, meclis maaşları, arabaları, lojmanlar kaldırılsın, hantal devlet küçülsün diyor, hadi küçülttük, sattık. Dinç Bilgin'in yatları, Uzan'ın özel uçakları, Çağlar'ın villalarını gördünüz. Devlette ya da özel sektörde ne fark ediyor? Parayı eline geçiren inanılmaz bir lüks canavarı oluveriyor. Özal ekonomisiyle başlayan bu lükse hücum tüm toplumu hasta etti. Çalan çalana! İyi

yaşamak değil, herkes çok manyak·yaşamak istiyor. Bu çok manyak yaşamak isteyen bozguncular ordusu ekonomiyi, yağmayı, talanı, kara parayı, hayali ihracatı, temsil ediyor!

Eşcinsel bir patron, yalılarda her akşam kokain partisi, özel uçaklar, ODTÜ, Boğaziçi İşletme mezunu ellinin üstünde uzun saçlı yakışıklı delikanlıdan kurulmuş bir harem. Harun Reşid'in masallarında böyle ihtişam, böyle geceler yok!

Global Menkul Değerler'in sahibi Mesut Yılmaz'ın kuzeni Mehmet Kutman'ın nasıl bir hayatı olduğunu biliyor musunuz? Türkiye'nin en büyük dolar zenginininin hayatına dair neden herhangi bir gazetede bir haber, bir cümle okuyamıyorsunuz. Dolarla delirmiş bu inanılmaz masrafların sahibi bir tek adam, tüm milletvekilleri maaşları, tüm lojmanlar, tüm devlet arabalarından daha fazlasını tek başına yapıyor. Ne fark ediyor? Kapitalizmin vahşi ruhu bu! Birkaç şehri doyuracak kadar masraf yapmak, yüz kızartıcı bir suç hiç değil. Bunun adına, özel teşebbüs, serbestlik, sınırsız özgürlükler diyorlar. Kapitalizm size tarihin tüm krallarıyla boy ölçüşecek bir masal hediye ediyor. Bu iştahı doyurmak, bu masal dünyalarından yüzlercesini kurmak için kapitalizm, Afganistan dağlarında kurumuş, küflenmiş bir dilim ekmek parçası bulamayan on binlerce çocuğu öldürüyor. Üstelik bu çocukları, dünyanın en zeki bilim adamlarının icadı füzelerle yok ediyor!

Dünyanın en ünlü borsacısı Soros bir yazısında, borsa kazançlarına bir sınır getirilmeli, aksi takdirde ülkelerin başına büyük felaketler gelecek demişti. Geçtiğimiz yıllarda Ahmet İnsel bir yazısında, 90'lı yıllarda Amerika'da yapılan bir ekonomi tartışmasını aktarır, bir iktisatçı, herkes asgari ücreti konuşuyor, ücretlere bir de üst sınır getirmeliyiz, deyince, sen komünizmi mi getirmek istiyorsun diye, iktisatçıyı aforoz ettiler. Ünsal Oskay yazılarında Veblen'in Aylak Sınıf Kuramı adlı Türkçeye çevrilmemiş kitabından çok söz eder. Veblen, "gösterişçi tüketim" kuramı üzerinde çok çalışmış, tüm iktisatçıların gözlerini, gösterişçi tüketimin boyutlarına çekmiştir!

Werner Sombart'ın Aşk, Lüks ve Kapitalizm kitabı, sıradan bir kitap görüntüsü veriyor, ancak iddiaları kocaman ve bana hayat verdi. Sombart, modernizmin, savurganlığın ruhundan doğduğunu iddia ediyor. Lüksün ve israfın boyutları hakkında teorik bir çalışma. Lüksün boyutları hakkında iktisatçıların derin bilgisi olsa, tüm iktisat tarihi yeniden yazılır, ekonomi denilen şeyin adı değişir, diyor. Fransa'yı, Osmanlı'yı, bugünkü kapitalizmi hem var eden, hem yıkan şey lüks! Düyûnu Umumiye'ye sürüklenen Osmanlı bütçesini Abdülhamit şöyle savunur, Siyasi Hatıralarım'da: "Bu borçların kökeni benim sarayda paşalara verdiğim maaşlardır!"

Werner, Ortaçağ şatolarının lüksünü anlatır, Fransız sarayının lüksünü anlatır, 17. yüzyılla başlayan şatafatlı lokantalar, mağazaların envanterlerini verir, lortlar, kontlar, aristokratların harcamalarını ölçmeye çalışır. Evden, mobilyadan, takıdan, dantele, altın işlemeli kumaşlara kadar lüksün bilânçosunu ortaya koyduğunda, sarsıcı bir netice çıkar ortaya: İddiası: Kapitalizm lüksten doğdu. Yaşaması için lüks yapmak zorunda, bugünkü savaşların altında "lüks hayat"ın koruma altına alınması var. Bazı yapay zekâlı köpeklerin dediği gibi demokrasi ve barış değil. Lüks ve israf duyguları tatmin etmiyor. Aksine insanı hayvanlaştırıyor. Lüks bir iktidar göstergesi. Soyluluk ve gurur lüksle ifade ediliyor. 1980'li yıllarda dibe vuran Amerikan ekonomisi için Regan bir uzman iktisatçıya çalışma yaptırır, birkaç yıl içinde önü alınan savurganlığın maliyeti: 400 milyar dolardır. Bugünkü savaşın maliyeti!

Werner'in iddiası küreselleşme düşüncesini kökünden değiştirecek büyüklüktedir. Werner, kapitalizmin gelişmesinin yeni pazarların yeni sömürgelerin oluşması, nakliye, ulaşımın kolaylaşması, sınırların aşılması gibi nedenlere bağlayan iktisatçılara kızar. Werner, İpek Yolu'ndan, ortaçağ'dan başlayarak doğu ile batı arasındaki tüm ticari malların sürümü, ulaşımı, hızı, üretimi ve malların kayıtlarına bakar. Ve kapitalizmin doğuşu olarak, zengin alıcıların lüks mal ve tüketimin batıda çoğal-

ması, hatta çılgınlık halini almasıyla piyasaların bu lüks ve şatafatlı mallarla ticaretin kabuk değiştirdiğini söyler. Küçük bir örnekle, evinizin hemen yanında terziden giyinirken, neler oldu da, aynı elbiseyi daha uzak ülkelerden ısmarlamaya başladınız. Birincisi siz zenginleştiniz, değerleriniz ve arzularınız değişti, ikincisi, altın işlemeli, kadifeli, ipekli, son moda birşeyi ancak dışardan bulabiliyorsunuz. Burjuvanın zevklerine mal taşıyan ticaret 17. yüzyılda çığ gibi büyüyüp kapitalizm oldu. Para onlardaydı, nadir mallara sahip olma tutkusu onlardaydı, en iyisini, en pahalısını giyme manyaklığı onlardaydı.

Erbakan'ın kravatları, otel düğünleri, kadınlarının eşarpları, Adnan Hoca'nın özel yaptırttığı Osmanlı sarayı, Mesaj TV'nin İslamcı Haydar Baş'ının üçer beşer kadınları, beşer-onar hizmetçileri. Enver Ören'in şarkıcılara dağıttığı milyarlar, Fethullah hocanın bitmeyen Amerika seyahatleri. Bir Müslüman bu kadar lüks neden yapar. Son yirmi yıldır bunun şaşkınlığını yaşıyoruz. Üstelik hiçbiri elini sıcak sudan soğuk suya sokmadan, dua edip, yalvarıp, ağlayıp, Kur'an deyip bu paraları Müslümanlardan topladı. Etraflarına yumuşak başlı görünüp, zarif bir sessizlikle poz veren bu insanlar diğer insanlarla arasına lüksle büyük ulaşılmaz bir duvar mı koymak istiyorlar. Dinin, İslam'ın lüksle, israfla nasıl bir ilişkisi var! Ölülerin ardından dua okumak, bu kadar ayet, bu kadar Allah deyip bu kadar lüks hastası olmanın anlamı nedir? Ünlü şair Mehmet Akif Ersoy, Ankara'da köftecide, yediği köftelerin parasını veremediği için köftecinin yüzüne bakamıyordu, şimdi, onun bir mısrasını TV'lerden okuyanlar Müslümanlardan milyar dolarlar yürütüyorlar. Dua okudukça, namaz kıldıkça, insan bencilliğini mi geliştiriyor. Lüks yaşamak için her türlü siyasi manevralara, her türlü dini saldırılara başvurmanın altında yatan şey nedir? Lüks içinde elbiselerinin, evlerinin, tarihi bir destan gibi görünmesinden, lüksün göklere çıkmasından elde ettikleri çılgınca zevk nedir? Bu kadar lüks nedir diye sorduğumuzda, ahlakdışı bir kayıtsızlıkla sinmeleri, susmaları ve karşılarındaki insanla-

ra saldırgan bir cesaretle "siz imansızlar, siz kafirler" diye hırlamaları.. Şehvet ve öfkeyle, günün modasına, en modasına, en pahalısına sarılmaları, din için, Allah için, insanlık için ne anlam ifade ediyor? İşte kapitalizm, ortaçağın miskin, tembel, uyuşuk Hıristiyanları bu lüksle kandırıp onları bezirgân yapıverdi. 1970'li yıllarda tıpkı bizim İslâmcılar böyle miskin, tembel, uyuşuktu... Ve sonra... Dinin, Allah'ın gönüllerinden, kalplerinden uçup gittiğini en iyi onlar bilir, herkes en iyi kendini bilir, bir de kapitalizm bilir. Artık bunalımlarını, depresyonlarını, hayatın anlamsızlığını, açlıklarını, lüksle, ihtişamla, eğlenceyle, şatafatla bastırmaktan başka çareleri kalmamıştır. Ortaçağın şatoları gibi. Fransız kralları gibi. 19. yüzyılın burjuvaları gibi. Bizim banka soyguncusu Özal'ın Dalton işadamları gibi. Lükse teslim olmak! Lükse ibadet etmek. Lüks için çalmak! Lüks için savaş çıkartmak! Lüks için namaz kılmak! İşte Ladin, kapitalizme karşı olsaydı, İkiz Kulelerden çok önce, evinin önündeki Suudi Krallarının, şeyhlerinin saraylarına saldırırdı. Ladin de, İslamcılar da kapitalizme karşı durmadı, Onlar kapitalizmin parıltılarını, lüksünü, kapitalistlerden daha çok sevdi! Onlar, kapitalistlerin elindeki serveti ele geçirip, Harun Reşid gibi Osmanlı zamanları gibi, kendi saraylarında ihtişamla yaşamak istiyorlar! Bunun için yüz binlerce çocuğu silahların önüne sürerler! Her iki tarafın savaşı, aynı amaç, aynı şatafat ve ihtişamı ele geçirme savaşı!

HAVADAN, SUDAN

Karadenizli sanatçı Fuat Saka'yla aynı mahalledeniz. Yani, Sotka mahallesinden ağbim olur. Bu satırlarda yazdığım birçok kahramanı tanır. Ankara'ya geldiğinde buluşmaya çalışıyoruz. Güzel bir fıkra anlattı. Özkan Sümer genç bir antrenör, KTÜ takımını çalıştırıyor. İTÜ'yle maçı var. KTÜ'nün müdafaasında Mazdak lakaplı bir futbolcu. Maç başladı. Mazdak bir geri pas, gol oldu! On dakika geçmedi, Mazdak bir geri pas daha yaptı, yine gol. Birinci devre bitmeden Mazdak bir geri pas daha yaptı, takım üç sıfır mağlup. Kenarda Özkan Sümer saçını başını yolup küfürler savuruyor ve takıma taktik veriyor: "Oğlum karşı takımı bırakın, Mazdak'ı tutun, Mazdak'ı marke edin!.." Otuz yıl sonra bu hatıra Özkan Sümer'in olduğu bir masada anlatılınca hikâyeye yalnız Özkan Sümer gülmez, soğukkanlı ve sakin üslubu ve güzel Türkçesiyle olayı aydınlatan bir açıklama yapar: "Mazdak iyi futbolcumdu, futbolculuğu bana benzer, üstün becerileri vardı, ancak çocuk kaleyi görmesin beyni bulanıyordu!"

Bunu da Karadenizli sanatçı Volkan Konak anlattı. Bir halası varmış, evlenmemiş, onu bunu beğenmez, geçimsiz bir kadın. Eve şehirden yeni bir gelin gelmiş. Gelin her sabah kazanda su kaynatıp yıkanıyor. Halası da uzaktan uzağa gelini izliyor, laf geçirmeye çalışıyor. Şehirli gelin yine kazanı kaynatmış, banyosunu yapmış ve halasına kibar dille: "Halacığım, suyu ısıttım hazırladım, siz de yıkanmak istemez misiniz?", Halası cevap verir: "Yok kızum sen yıkan, beni bu gece kimse .ikmedi?"

***

Karadenizli sanatçı İbrahim Can'ın ise Karadeniz hakkında bilmediği şey yok. O kadar köy gezmiş, tarihine arkeolojisine dair o kadar bilgi sıralıyor ki, ağzım açık dinliyorum. Bir de güzel fıkra anlattı: "Hükümetten bir bakan köyleri geziyor. Bir ek-

siğiniz var mı, devletten bir talebiniz var mı, diye köylülere soruyor. Köylüler hiçbir şey istemiyor, bir tek ricada bulunmuyor. Bakan ısrar ediyor: "Yani devletten hiçbir şey istemiyor musunuz", köylüler: "Hayır, istemiyoruz!".. Bakan: "Allah Allah" diye şaşırırken, arkadan bir ihtiyar: "Bizim şikâyetimiz Ruslara, Ruslardan çok davacıyız!" der. Bakan: "Ruslarla ne gibi ilişkiniz olabilir?" der. Köylü: "Ruslar seksen yıl önce geldiler, yaptılar buraya yol. Seksen yıldır gelip baktıkları yok, bu yol çalışıyor mu, çöktü mü, bir kontrol ettikleri yok!"

***

Bu da taze taze yeni çıkmış bir fıkra! Akşam vakti Karadeniz'de çay bahçesinde adamın biri "açık bir çay" istemiş, garson normal bir çay getirmiş. Müşteri: "açık istedim, sen ne getirdin?". Garson sinirle: "Ya gardaşım habu karanlıkta kim bilecek senin açık çay içtiğini.."

Arjantin'de yağma olunca, bazı bilmişler, bizde de olur mu, olmaz mı, konuşmaya başladı. Arjantin daha yeni başladı yağmaya, bir elli yıl sonra bizim seviyemize ancak gelirler. Yağmanın alası bizde oldu. Ancak, halk değil, işadamları yağmaladı. Halk yağmalayınca tüm dünya televizyonları ayağa kalkıyor, ekonomi battı, ölüyoruz diye feryat ediliyor. Yıllardır işadamları yağmalayınca kimse endişe duymuyor, paniğe kapılan da olmuyor. Siyasi tarihçilere, iktisat tarihçilerine buradan soruyorum. Cevaplasınlar alınlarını karışlayayım, dünya tarihinde, gelmiş geçmiş zamanlar dâhil, kırk milyar doları aşkın bir soygun oldu mu? Hind'de, Çin'de, istedikleri tarihi arasınlar!

Yunan'ın ünlü Akropolis'i, Mısır'ın ünlü piramitleri varsa, Türklerin de bu son on yılda gerçekleştirdikleri eşsiz benzersiz banka soygunlarına büyük bir abide dikmek gerekiyor. Dünyanın uzaydan görünen tek yapısı Çin Seddi de iki bin beş yüz yıl evvel aynı sebepten yapılmıştı: Yağma!

Ancak biz yağmayı "milli kültür" senteziyle çözdük, yani, rüşvet, hırsızlık halk-devlet elele, birlikte yürütüyoruz. Yağmayı çoktan millileştirdik. İşte askeriye, devlet daireleri, belediye-

lerin bir günde toplam kaç tabldot yemek çıkarttıklarını hesaplayın. Beş milyonluk Ankara'da günde bir milyon tabldot yemek devlet kesesinden çıkıyor, bedava!

Sadece bir günlüğüne şu tabldot'u kaldırın, görelim neler oluyormuş!

Dünya tarihinin bu en büyük soygununun kontrol merkezi de medya, çeteler! Her biri gazeteci değil, bakın köşelerine artık birer "konsolos", Türk konsolosu gibi çalışıyorlar. Karadeniz otoyolu, Kastamonu ormanları, Boğaz'ın villalarını yağmaladılar bitmedi, şimdi de ders kitaplarına girecek yazarları tespite başladılar. Gözü dönmüş soyguncu patronlarının kucağına oturmuş bu konsolos köpekleri tutturmuşlar, ders kitaplarına ben gireceğim diye yarışıyorlar. Bence mahsuru yok! Bu korkunç adamları gencecik öğrenciler de pek erken yaşta tanımış olur. Girme sebeplerini de şöyle açıklıyorlar: Çünkü biz çağdaşız! Girin, girin alın bunları ders kitaplarına! Ben de kendime diyordum ki, bu medya dallamaları niye durup dururken roman yazmaya başladı. Hatta Radikal gazetesi yazarları için ayrı bir ders kitabı yazılsın! Solcu köleler! Ya da örtbas etme uzmanları! Hürriyet gazetesi yazarlarına bir kitap yetmez, cumartesi-pazar iptal edilip çocukları okula getirelim, hayır bu zahmetli olur, direk Hürriyet Gazetesi Milli Eğitim emriyle kitap-ders yerine müfredata girsin, hemen her gün derslerde okutulsun! Felsefe kitaplarına da önce Ertuğrul Özkök sonra İsmet Berkan'la başlayalım. Yeni bir felsefi akım başlatalım: Dallamaizm. Felsefe halk arasında ne anlama gelir: Beyin .mcıklaması. Kime felsefeci der halkımız: Beyni .ikilmişe! Felsefe ne yapar, kavram üretir, işte kavram: Amkafalar! Sabancı Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Aydın Doğan Lisesi'nde başka hangi derslerin okutulduğunu sanıyorsunuz. Bakın İsmet Berkan'a, tartışıyor bile adam. Geçenlerde Kanal 7'de İsmail Türüt de tartışıyordu. Saz şairlerini almış atışıyorlardı. Atışmanın bir mısrası aynen şöyle: "Tartışmak ayıp değil gardaşlar / Gelin tartışak gar-

daşlar... Tam İsmet Berkan'a göre. Hafta içi büyük Türk siyasetinin nabzını tuttuğu için, çok yoğun. Bu yüzden hafta sonları ancak Türk solunun sorunlarına eğilebiliyor. Zaten Türk solunu gazetesine toplamış ve hevesli yazılar yazıyor, birçok solcu yazar da bu dallamanın metnini inceliyor, irdeliyor. Kel başa şimşir tarak dedikleri bu. Şu suratına bakın. Götüne kısbet geçirilip, yağlanıp Kırkpınar'a sürülen bir köylü çocuğuna benziyor. Ama o yerini, sınıfını yadırgıyor, illak ki solu tartışacak. Tabii solu tartışmak için önce bir yere oturmalı, sonra başköşeler almalı. Sonra gelsin tartışmalar! "Tartışalım gardaşlar / Tartışmak ayıp değildir arkadaşlar!" .ötümün kenarları, siz kimsiniz ulan, hangi eseri verdiniz, hangi sözü söylediniz. Siz gidin, vita yağı suratlı Seda Sayan'la tartışın! Bu sütunlarda on yıldır "Türk sağı bir hastalıktır" cümlesini yüzlerce kez dile getirdim. Amkafalık böyle birşey, nerden duydu, nasıl aklında kaldı, şimdi, Türk solu bir hastalıktır, cümlesini kullanıyor! Hasta deyince aklıma bir fıkra geldi.. İbne bir laz, sevgilisiyle lobide konuşuyor. Laz ibne, çok kibar konuşmaya çalışıyor, ancak sinirlenince dili şivesine dönüyor, sevgilisi Arif'e dönüp: "Aşkolsun. Amaaan Arif ne fenasın.. hem hastayım tersun, hem .ikersun!"

İsmet Berkan'ın anlaması için fıkranın analizine çalışayım. Arif hem hastaymış, hem de .ikiyormuş... Mesela ben burda hasta hasta on tane kitap çıkardım, hepsi gazetesinin tüm yazarlarının kitaplarından çok sattı!

Türkiye'de eleştirmen yok, bir tanecik yok. Bir küçük eleştiri yapsalar, sütunlarından, ekmeklerinden olacaklar korkusuyla sus-pus oturmuşlar. Gelene ağam, gidene paşam. Doğan Hızlan güya devlete akıl veriyor. Edebiyat kitaplarına kimler girecek bir bir kâğıda döküyor, bugünlerde pek yoğun! Doğan Hızlan'ın fiyongunu da edebiyat kitabına kapak yapalım. Önsözüne de şunları yazalım: "Yüz elli yıldır edebiyat, şiir nedir hiç bilmeyen, batıyı taklit bile edemeyen bir tuhaf, bozuk, soytarı, hokkabaz takımı yetiştirdik. Ne olduklarını, ne işe yaradıklarını biz de bilmiyorduk. Ancak tarihin en büyük soygunu yaşanırken,

her Allah'ın günü "sanattan ve edebiyattan" bahsetmeyi başardılar!."

Bunlarla eğlenmek bile istemiyor canım! İskender ölürken, "yerine kim geçsin" diye sorarlar. İskender: "En onurlunuz" diye cevap verir. İskender'in ölümünden sonra imparatorluk dağılır. Ama ona bu onuru öğreten Aristo, iki binyıl insanlığın öğretmenliğini yapar!

Peki, bu çağdaş edebiyatı kim öğretecek, hangi hocalar! Bugün, Kırıkkale Üniversitesi'nde (isimlerini verebilirim) edebiyat hocaları koridorda öğrencileri dövüyor! Nazi kampı gibi. Kimse korkusundan şikâyetçi olamıyor. Dünyada öğrencilerini öğretmenlerin dövdüğü bir üniversite var mı? Diyelim Niğde Üniversitesi. Nüfusu yirmi bin. Ne araştırma, ne sosyal faaliyet, ne bilim. Hocaların iftihar ettiği tek şey: Okulumuzda tek bir uzun saçlı, tek bir küpeli öğrenci yok! Bu milli şeref onlara yeter.

Üstelik akıllara durgunluk verecek bir ortaçağ trajedisi yaşanıyor bu okulda: Gülmek yasak! Hangi vesileyle olursa olsun gülen bir öğrenci ülkücüler tarafından dövülüyor. Zaten her derste ülkücü reisler, gülmenin yasak olduğunu, sınıf kürsüsünden bağırarak söylüyor. Bir Ortaçağ filmi olan: Gülün adı! Umberto Eco yazmıştı, gülmenin yasak olduğu kilisenin tarihini! Şimdi Anadolu'nun göbeğinde gülmek yasak! Fakir öğrenciler, yoksul anne-babaların çocukları, puanları ancak bu üniversiteye yetmiş, burası da Nazi kampı gibi, kilise gibi, gülmek yasak! Bomboş beton kafeslere kapatılmış yüz binlerce öğrenci! Okulda binin üstünde reis var! Gazi Üniversitesi nüfusu otuz bin, okulda üç bin reis var! Sınıf reisi. Koridor reisi. Oda reisi. Yurt reisi. Reisler öğretmenleri bile tokatlıyor! Hepsinin sosyal faaliyet olarak tek bir işi var: "ölürem Türkiyem" şarkısını söyleyen adama her ay konser verdirtmek! Her hafta bu konserin biletleri satılıyor, almayanlar Kürt, komünist ilan edilip dövülüyor. Ankara'nın göbeğinde yüzlerce reis sınıf basıp, kantin basıp yüzlerce çocuğu hastanelik yapıyor! Bunları gazetelerden okuyor musunuz? Bu ka-

ranlığı koruyup, saklayanlar kim? Av hayvanı gibi gencecik çocukların üstüne binlerce kişi çullanıyor! Niğde, Kırıkkale, Gazi ve onlarcası. Cesaret ve zekâdan yoksul basit köylü çocukları. İşte hocalar bunları eğitmeli. Tam tersi, aynı zekâyla o okulda butları, pençeleri gelişip dekan oluyorlar! Bu çakal kafaları bu gazeteler, bu televizyonlar, bu YÖK besliyor!

Hangi dersin hocası olursa olsun, hemen her gün istisnasız her derse Türklerin Orta-Asya'dan çıkışıyla başlıyorlar. Her gün ama her gün her sınıfta milli düşmanlara savaş yürüttüklerini sanıyorlar ve her derste milli düşman paneli yapılıyor, ders matematik de olsa. Korkusundan birkaç yıl bunları muhasebe dersinde dahi dinlemek zorunda kalan bir öğrenci, artık son sınıfta, utana sıkıla, usulca, nihayet: "Hocam artık derse geçsek" diyor, öğrenci Kürtçü, komünist ilan edilip dövülüyor! Sınıftan atılıyor, hakkında soruşturma açılıyor! Burası Türkiye, bu mağaralar, bu hapishaneler, bu Nazi kampları bu ülkede yaşıyor.

Fıkra gibileri olanlar da var. Bir hoca sınıfta Karadeniz'de çalıştığı günleri anlatıp, tabiattan iğrendiğini söylüyor. Çünkü bu tiksinti veren tabiat içinde, ağaçlardan hiçbir yer görünmüyormuş. Türk insanı bozkıra alışıkmış. Her yer görünmeliymiş. Karadeniz'de kendini bir kafeste, zindanda hissetmiş. Ne zamanki Orta Anadolu'nun bozkırlarına gelmiş, içi rahatlamış, bozkırda hür olduğunu anlamış! Bu öğretmenlerin gazeteyle kültürle de ilişkileri var, gazetelerin "satılık toyota" ilanlarını okuyarak!

Devletin din gibi değişmez yasalarla, kardinal gibi değişmez adamlarla hiç değişmeden, hiçbir başka fikri dinlemeden yönetilmesini dahi gün gelir takdir etmeye başlarız. Bakın:

Kapitalist ülkelerde siyasi partiler ve hükümetler sembolik bir gösteriye dönüştü. Çünkü arkada ağır bir kilise devleti var. Kilise devleti modelinin en başarılısı Türkiye! Kilise devletinde hükümetler devleti yönetmez. Devlet hükümetleri yönetir. Türkiye'nin uzun zamandır güçlü bir kilise devleti var ve bir yirmi yıl daha hükümetimiz, siyasi partilerimiz gerçek anlamıyla olamayacak.

Büyük savaşlar, büyük olaylar karşısında alınan tavırlar, insanların siyasi kanaatlerini değiştirir.

İnsan bazen, iyi ki hükümet değil, kilise devlet yönetiyor ülkeyi diyor. Hatırlayın. Medyanın gaz vermesi, hükümetimizin Amerika'ya bağlanmasıyla, Türk ordusu az daha Afganistan'a savaşmaya asker gönderiyordu. Medyanın manşetleri unutmayın, TV'deki uzman çığlıklarını unutmayın. Atlara binmiş, uçmuş gidiyorduk.

Devlet durumu gizlice toparladı. Gaza gelip Afganistan'a fedai asker göndermedi. Gönderdiği askerlere ısrarla "uzman" dedi ve herhangi bir Avrupa ülkesinin sembolik asker sayısını aşmadı. Bunlar güzel, akıllı şeyler. Ve savaş sonrası İsmail Cem, Kabil'e indi. İnsani yardım, eğitim desteği sözü verdi. Doğrusu da bu. Manyak medyanın ve manyak yazarların naralarını kimse ciddiye almadı. Savaş manyaklığına inanan çıkmadı, medya manşetlerine kimsecikler inanmadı. Medya kendince eğlenmiş oldu. Bu ülkenin bir çocuğu olarak, savaştan gizli ve usta bir politikayla uzak durmaya çalışan ve Amerika ve savaş köpekliğine hemen atlamayan devletimizi takdir ediyorum. Savaştan bizi uzak tutmaya çalışan hükümet ya da siyasi partilerimiz olsaydı, bu halk da bu insanlar da siyasileri sevmiş olurdu. Gördüğünüz gibi, hükümetleri aşağılayıp devleti övdükçe, hepimiz yavaş yavaş siyaseti, meclisi dışlayıp gizli bir diktatörlüğü takdir etmeye başlıyoruz. Beyinlerimiz böyle sağcılaşıyor!

Türkler'in ataları Hunlardan, Kenan Evren'e, bugüne kadar Türk devletine âşık olduğum anlardan biri de, 1940'lı yıllarda Rüştü Saraçoğlu'nun meclis kürsüsünde yaptığı bir konuşmadır. Tarihimizde ilk defa Türk devleti bu konuşmayla, burjuvaya, zenginlere veryansın etmekte, hatta küfürler savurmaktadır. Size para verdik, kredi verdik, halk açlıktan patates kabuğu yerken, ölürken, siz paralarla yatırım yapmadınız, sefahat içinde yüzdünüz, diye Türkiye'yi altına üstüne getiren bir konuşma! Bir daha devletimizin işadamlarına öfkesini arasanız bulamazsınız, hepsi oydu, o kadarcıktı. Bu tarihi andır, hatırlayın ve se-

vinin. Türk tarihinde arasanız bir daha burjuvaya meclis kürsüsünden, en tepeden bir küfür, hiddet bulamazsınız. Ancak Saraçoğlu'nun bu öfkesinin ardından birtakım zenginler Erzurum'a taş kırmaya yollanmış, hazin bir trajedi yaşanmıştır.

Yılmaz Karakoyunlu, Türk sanat müziği sözleriyle konuşmaya çalışmayı "Türkçe konuştum" sanan, Türk edebiyatında zurnanın son deliği bir adam. Salkım Hanımın Taneleri'ni çeken Tomris Giritlioğlu, devletin parasıyla yönetmenlik yapan, hepsini rezil eden, hayatında doğru dürüst tek bir film çekememiş zavallı bir kadın. Devletin paralarını çar çur eden basit, sıradan bir yönetmen.

Gelin görün ki tartışmalar bitmiyor, hepsi insanlık aşığıymış. Bugün şimdi, Türk hapishanelerinde bir slogan attı diye 18 yıl ceza yemiş onlarca genç çocuk yatıyor. Bugün, iki yüzyıl önce yasaklanmış olmasına rağmen İstanbul'da köle pazarları kuruluyor, kadınlar satılıyor. On binlerce genç kız masaj salonlarında çalışıyor. Bunlar dram değil mi? Ama nedense halkın çektikleri görülmüyor. Burjuvanın bundan kırk sene önce burnu kanamış, bütün aydınlar, liberaller seferber olmuş bağırıyor. Üstelik Avrupa 'da yirmi milyon insan öldürülürken oluyor bunlar. Liberal aydınlar yeri göğü ayağa kaldırıyor, neymiş efendim Erzurum'a yollanmışlar. Terbiyesiz insanlar bunlar. Toplumu tanımayan, tarihten habersiz, insanlıktan nasibini almamış kuru gürültü, şöhret manyağı, cahil insanlar. Ne film filme benzer, ne roman romana benzer, ne senaryo senaryoya benzer. Gelin görün ki kızıl kıyamet kopuyor. Tek parti ırkçılığını "ırkçılığın" hiç olmadığı bir yerde eşeleyip bulmaya çalışıyorlar. Yalan! Bu halk, bu topraklarda yüzyıllardır kâfirin dudaklarından şarkılar söylüyor! Birkaç zorba liberal, kafasız adam, ırkçılığı yanlış yerlerde arıyor. İşte Nazi kampına dönmüş yüzlerce üniversite! Buralarda arayın. Ama siz, ila da burjuvanın burnunun kanadığı nadir tarihi anlardan birini bulup filmi çekersiniz. Bari güzel çekin, bari güzel roman yazın.. Bir de "hürriyet" aşığı çıkmıyorlar mı, insan deliriyor.

Bundan on-on beş sene sonra, Cavit Çağlar'ın, Dinç Bilgin'in zindan anıları da büyük trajedilerle bu adamlar ya da çocukları tarafından "Yaralı Kalpler" başlığı altında filme alınacaktır, şüpheniz olmasın! Bugün bir genç çocuğun bir slogan attı diye aldığı 18 sene ceza hiç kimsenin umurunda olmayacak, yarın Cavit Çağlar'ın zindanda depresyon geçirmesi bir insanlık faciası olarak takdim edilecek! Bari Sabancı'nın babası Ömer Sabancı'nın Varlık Vergisi'nden nasıl kurtulduğunu da anlatsanız. Bankadan kredi alarak ödedi, yani, cebinden beş kuruş vermeden!

Soylu ve zengin insanların halkı ya da Tanrı için acı çekmesi toplumlar için büyük değerler oluşturmuştur. Bundan iki bin beş yüz yıl önce bir eli yağda bir eli balda, yazlık-kışlık saraylarında gül gibi yaşayan Buda, hayatın anlamını aramak için bir ormana kapanır. Yedi yıl çıkmaz! Ormandaki deneyimleri iki bin beş yüz yıllık "öğreti" olur: İsteklerinizden kurtulun. Üstüne bir paryanın gölgesi vuran soylu, aşağılanmış, murdar olmuş, kirlenmiş hissederdi kendini. Derin kastların ülkesinde bir soylunun hayatın tüm nimetlerinden vazgeçmesi halkın gözünde onun doğruluğunu, bilgeliğini inandırıcı kılıyor.

Mecnun'un hikâyesi de bir parça Buda'ya benzer. Mecnun aşkı için dünyadan elini ayağını çekip bir çöle kapanır. Rahat bir insanken acılar içinde çırpınmaya, dünyanın ona verdiği tüm nimetlerden uzaklaşmaya başlar. Mecnun da bir halk kahramanıydı. Sakin, sessiz, durgun, huzurlu ve kaygısız bir hayat yaşayan sıradan insanlar neden bu insanların peşine takıldı? Diyelim Pink Floyd, milyonlarca insanın giyimini, saç şeklini, düşünüş tarzını, stilini değiştirdi. Bugün arkalarında her biri 200 trilyonluk servet bırakırken, adı hiç anılmayan söz yazarı Syd Barret uyuşturucudan kafası taşlaşıp kayboldu.

Kitlelerin, halkların değişmesi için kahramanlarına yürekten inanması gerekir. Yekpare dinler içinden de kahramanlar çıktı, aslında bir bölücü gibi dini bölüp ayrı bir mezhep kurduğu halde, yüzyıllarca peşinden yürüyen insanlar buldular. Ülkesini savaşa sokup yok olmasına, yüz yıllardır bitmeyen sefalet, ıstırap

çekmelerine rağmen, bu felaketleri hazırlayan kahramanları da, Napolyon gibi, Enver Paşa gibi çılgınca severler!

Sanat, edebiyat, siyaset, bilim, kahramanlarla yürür, tarihi ve toplumu değiştiren kahramanlardır. Günümüz gösteri toplumundan kahraman çıkartmak imkânsız. Bugünün yarışçı toplumlarında insanlar yükselmek, başarmak, şöhret, para kazanmak için sürekli yalan söylemek zorunda. Yalan, dalavere, kahramanı bozar! Korkunç bir bulaşıcı hastalık gibi yalan toplumları işgal etti. İçimizde sonsuza dek yalan söylemeye, satılmışlığa, köpekliğe yemin etmiş yüzlerce yazar, gazeteci var!

Her on-on beş senede yeni bir kuşak gözlerini açıyor topluma. Hayatı-toplumu, insanlığı, yeri, göğü, evreni öğrenmek istiyor. Eskinin bok püsürük alışkanlıkları içinde yok olacaklar mı, yoksa tertemiz sayfalar açıp, neşeli kalabalıklar içinde coşkuyla çoğalacaklar mı? Nesilleri yöneten sanatçılar, öğretmenler, sahtekâr, şaklaban insanları piyasaya sürer, gençlere "deha" diye takdim edilirse, gençler de bu şaklaban, hokkabaz insanları örnek alıp sefillik ve zavallılık içinde çırpınarak ölürler. Kaç kuşak gelip geçer, toplum bir arpa yolu ilerleyemez.

Gerçek bir sanat eseri üretmiş insanların hayatına baktığımızda büyük acılar, büyük telaşlar, büyük heyecanlar, büyük eziyetler görürüz, tarihi onların şahsından okuruz. Ahım şahım isimleri bırakın, diyelim, Haldun Taner, eser vermiş bir tiyatro yazarı, bugün Haldun Taner kıvamında bir oyun bulamayız. Onların acı dolu hayat defterlerinin içini, dışını anlamakta ve anlatmakta zorlanırız. Haldun Taner, Orhan Kemal gibi birkaç isim Türk tiyatrosunu otuz sene sırtında taşıdı.

Dürüst olmak, fedakârlıkla, sorumlulukla, acıyla tarihin ve çağın en sert kayalarıyla hesaplaşmak, zordur. Sanat eseri, uyduruk kaydırık, yalan dolan, kesme yapıştırma, çalma üfürme şeylerden oluşmuyor. Yirmi, otuz yıllık derin hayat kavgalarının sabrını istiyor!

Yazmaya başladığım günden bugüne, tanıdığım binlerce sanatçı adayı, yazarlar, hepsi kısa yolu seçti. Hepsi ondan bundan

kayırma, hepsi kısa yoldan şöhret, isim para istedi. Acıyarak, kahrolarak, üzülerek izledim koca bir nesil çarçur oldu. Bugün de yüz binlerce genç belgesel çekmek, film, roman yazmak istiyor, bunun için kısa yoldan yürümek, birilerini bulmak, bir yere kapağı atmak istiyorlar. Ve örnek aldıkları insanlar, onun bunun kucağına oturmuş, onun bunu çocuğu, ama çok şöhretli sanatçılar. Bu mümkün değil, hepsi heba olacak. İçtenlikle söylüyorum, 1980 başında bir ordu kadar çok gençtik, edebiyat, sanat, film hastasıydık, bugün birkaç isim kalmadı kavgadan! Acıya dayanamadılar, uzun maratona güçleri yetmedi, ideolojik bezirgân şair, yazarların peşine takıldılar. Hepsinin evi oldu, arabası oldu, hatta bakan oldular, ama ülkelerine, kendilerine hayata bir eser katamadılar! Şarlatanlar safına geçtiler!

Diyelim Levni, Buhari.. Osmanlı minyatürünün büyük isimleri. Sarsılmaz katı yasaları olan bu sanatta, ilk defa bu isimlerin eserlerinde perspektif izleri görürüz. Perspektif onlarla sızdı resme! Ruhumuzun tahammül edemeyeceği bu değişimi, ancak böyle büyük sanatçıların eserinden güzellik ve coşkuyla kabullendik. Diyelim, Hacı Arif Bey! Galata ve Yenikapı Mevlevihanesinden aforoz edildi. O, ısrarla şarkı formunu moda etti. Ona, buna, saraya, yalıya, konağa şarkı söyledi ki, ayıplanacak birşeydi. Ama o Hacı Arif'ti, yüz elli yıldır Hacı Arif'in yolundan gidilip bugünkü şarkı formunda şarkılar söylüyoruz. Diyelim Zeki Müren, o da yaşantısıyla Ankara ve İstanbul radyosunun ağır isimlerince aforoz edildi. Ama Zeki Müren, bir erkeğin mini etek giymesini bile, bu kasvetli muhafazakâr topluma kabul ettirmeyi başardı.

Elli yıldır, zihnimizi, bedenimizi, fikirlerimizi, hayallerimizi dönüştürecek gerçek kahramanlardan yoksunuz. Diyelim, Deniz Gezmiş, Yılmaz Güney, büyük işler yapmış olmaları değil, içten, samimi, dürüst olmaları yüz binleri takmıştır peşlerine. Bizlere o yıllarda dayatılan sahne, tiyatro edebiyat sanatçılarına bakın, hiçbiri yok, ama onlar var! İşte bir örnek, 12 Eylül öncesi ve sonrasında akşama kadar beynimize sıktıkları, aralık-

sız radyolardan 24 saat çalınan, Esmeraylar, Kartal Kaanlar, İskender Doğanlar, Hülyalar, Türkanlar hepsi sanatçı çöplüğü, medya çöplüğü oldular. Oysa o yıllarda tüm günümüzü akşama kadar gazetede, TV'de manyakçasına onlar işgal ediyordu. Şimdi, bu zavallıların yirmisini toplamışlar "eski dostlar" başlığı altında bir tek adam etmiyor. Hiçbiri bir boka yaramıyor. Bugün ekrandaki sayfalardaki edebiyatçıları, sanatçıları da toplayacaklar bir tek adam etmeyecek! Selim İleri Doğan Yayınları'ndan otuza yakın eski edebiyatçının eserini yan yana getirmiş, birkaç isim dışında hepsi çöp, okunsalar, okunmasalar hiçbir şey değişmez. O yıllarda beynimizi şişlere geçirir gibi bu bozuk eserlere geçirdiler.. Çöplerden binlerce şöhret! Hiçbiri bize "gerçek" duygusu vermedi. Hepsi para için her türlü yalanı söyledi, her türlü ayak oyunlarına girdi. Kısa vadede kazançlı çıktılar, pohpohlandılar, ama uzun vadede hazin bir insanlık dramı gibi, kokmuş bayat balıklara dönüverdiler!

Başta edebiyat tüm sanat eserleri duygu oluşturma sanatıdır. Duygular, sevinç, acı, gözyaşı, öfke, kin, kıskançlık, hırs, insan bedeninde dolaşan sahici sinirlerden oluşur. Gerçek hayattan süzülür. Sanat eseri, tahta çıktığı günden bugüne doğruluk, dürüstlük ister, onur buradan sızar. Kalbini eşeleyenlerle, bokunu deşenler birbirine karıştı. Eğer insanlar sakin, sessiz bir deniz gibi bir hayatı, parayla bulabiliyorsa, kaygısız bir rahatlığı şöhretle yakalayabiliyorlarsa, verin paralarını, şöhretlerini, rahatlatın onları! İnsanlığın akışında büyük bir kopuş yaşanıyor, tüm büyük eserler büyük bir yalan mağarasına, girdabına gömülüyor! Karanlık ağızlar, asırların coşkusundan fışkırmış güzel ve yumuşak şeyleri emip tüm sanatı, edebiyatı muazzam bir cürufa döndürüyor! Kapitalizm çılgın bir oyun oynuyor, edebiyatın, insanlığın mumunu söndürüyorlar. Sönüyoruz. Duygular soluyor, değerli şeylerin üstünü kurtçuklar kaplıyor! Hiçbirimizin gözleri hiçliğin ve yokluğun uçurumuna dayanıklı değil artık! Korkuyoruz! Çağları dörtnala çiğneyerek gelen büyük eserleri, böcek gibi, fare gözlü, yılışık, ukala insanlar kargacık burgacık

eleştirileriyle imha ediyorlar! Acıdan denizler, zehirden okyanuslarla oluşmuş bu muhteşem birikim basit insanların ürkütücü, tiz kahkahaları ve şöhret hevesleriyle darmaduman oluyor! Korkunç bir bıkkınlık kasırgası teslim alıyor hepimizi! Edebiyat zararsız ev hayvanlarının oyununa dönüyor!

Suya yakın oturanlar, bu sudan biz de doldururuz, sanıyorlar. Onlar mutsuz kuşlar! Gagalarıyla oynayamazlar. Doyar ve sofradan hemen kalkarlar. Biz buradayız, eski minyatürlerdeki güvercinler gibi gagalarında bir küçük dal, bir buğday tanesi, gagamızda evire çevire, tıklaya, dişleye, oynayan kuşlar gibi, bu resmin içindeyiz. Siz gagalarında bir küçük dal parçasıyla oynayan kuşlar gördünüz mü? Hemen lup diye yutuyorlar. Gagalarıyla oynayamayan aç kuşlar, ağızdan ağza yayılan hikâyeler, şarkılar yazamaz. Savaş, sanat, mideden değil, yürekten yönetilir. Ve sadece güzel duygular insanı cesur yapar. Ve sadece güzel duygular insanı mutlu eder! Ölümden değil, bu aç, şöhret manyağı hokkabazlardan korkuyor, ilerdeki günlere geri çekiliyoruz!

Bu uzun ve sıkıcı vaazı vermemin sebebi edebiyat dergileri. İşim gereği aylık tüm dergileri okur, bakar, karıştırırım. Bu mesleğin en zor yanı da edebiyat dergileri karıştırmak. Midem bulanır o şiirlerden. Beynim bozulur. Kendimi toparlamam saatler alır, bir umutsuzluk kuyusunda boğulur gibi olurum. Mesela, hem büyük İzmit depreminden, hem de Afganistan'la, hem de Körfez savaşıyla ilgili tek bir şiir, hikâye okuyamadım. Kimse oralı olmadı. Bu kadar mı yabancılaşır insanlar dünyaya. Ülkelerinden bu kadar mı bihaber olunur! Şimdi laf ve kelime oyunlarıyla diyecekler ki, şiirin anlamı kapalıdır, düz anlamla yazılmamıştır. Yalan! İnsandan bahsedecek, duygu oluşturacak ifade güçleri yok. Hadi anlamı kapalı olsun, bir tane şiir gösterin! Bakın kapalı anlamın en kapalısı Haşim'den örnek verelim, şu mısralarda o devrin tüm kasveti, derin karanlığı okunmuyor mu? "Akşam, yine akşam, yine akşam/ Bir sırma kemerdir suya baksam / Üstünde sema kavs-i mutalsam / Akşam, yine akşam, yine akşam / Göllerde bu dem bir kamış olsam...

Ya da: "Gurub-u hun ile perverde ruh olan kuşlar / Kızıl kamışlara, yakut aba konmuşlar / Ufukta bir ser-i maktuu andıran güneşi /Sükût-u gamla yemişler ve şimdi doymuşlar...

Arapça, Osmanlıca bilmek gerekmez, "sükût", "gam", yemişler ve doymuşları kim anlamayabilir?

Ve: "Annemle karanlık geceler bazı çıkardık / Boşlukta denizler gibi yokluk ve karanlık /Sessiz uzatır ta edebiyetlere kollar.

Daha da derinleşir mısraları: "Göklerde ararken kadın çehreni ey mah / Bilsen o çocuk, bilsen o mahluk-ı ziya-bah / Zulmette neler hissederek korku duyardı / Güya ki hafi bir nefesin nefha-yı serdi / Ruhunda bu ferda-yı siyah rengi fısıldar...

Ruhumuzdaki bu siyah rengin fısıltısı yüzyıldır sürüyor, kahramanlık, yüzlerce yıl okunan böyle sarsılmaz mısralar yazmak! Korkum odur ki, çağdaş hokkabazlar edebiyat kitaplarına girerken, Osmanlıcası ağır diye Ahmet Haşimleri bir kirli el tutup çıkartacak. Irkçılıksa, Haşim'e karşı yapıldı. Yahya Kemal, çirkin, arap deyip, dalga geçti onunla. Haşim, hep sustu. Ruhumuzun en derin katlarına kuvvet veren bu muhteşem insanların mısraları dudaklarımızdan dökülmeden, dudaklarımızın acısı dinmez, şiir dediğimiz şeydir, dudaklarımızı kamçılaştıran!

Edebiyat dergileri, küçük, bilmiş, laf ebesi şeytanlar! Medyanın arka bahçesi. İlhan Berk, Hilmi Yavuz, Ece Ayhan, vs. gibi tüm hayatları bomboş lakırdılarla geçen içi boş sahte kahramanların arkasından yürüyen bir nesil, işte hepimizin gözleri önünde rezil oldu, heba oldu! Birkaç bozuk şair karşısında diz çökmüş insan kalabalığı!

Şimdi de tüm dergiler fantastik edebiyata, ya da dedektifliğe sarmışlar. Fantastik edebiyat da birşeydir, ama uydurmadır, kurgudur, gerçek dünyayı hiç bilmeden, uydurulmuş dünyalar öğrenmek saçmaların saçması. İskender'i, Sezar'ı, Fatih'i tanımadan Harry Potter'i tanıtmaya çalışıyorlar. Bakın ülkemizde Sanat'ın Öyküsü kitabıyla tanınmış Gombriç'in tanınmamış bir kitabı çıktı, adı: "Genç Okurlar İçin Kısa bir Dünya Tarihi" İnkılap yay. Kitabı tavsiye eden ve çeviren inanılır gibi değil ün-

lü tarihçimiz Ahmet Mumcu, nefis bir kitap. Ecük, bücük, bok püsürük arasında uğraşmayın, önce İskender'i, sonra Napolyon'u, sonra Sezar'ı tanıyın, hepsinin kitapları artık vitrinlerde. Gerçek dünya çok daha şaşırtıcı. Kartacalılar, Persler, Mısırlılar, Çinliler, tarihin ilk günlerinden beri takip etmek taşıdığımız bu bedenin her iklimde, her coğrafyadaki parçalarından benzerler bulmak... Aslı astarı olmayan bomboş öykülerle vakit geçiriyoruz. Siz, biz gerçeğiz. Oyuncak olmayın. Batılılar ve hokkabaz, Hacivat taklitçileri oyuncak olmamızı istiyorlar. Siz, biz, etten ve kandanız. Açız, savaştayız ve yoksuluz ve üzerimize tonlarca bomba yağıyor. Siz de paralarınızı gidip bir eli yağda bir eli balda şöhret manyağı batılı yönetmenlerin uçuk, bozuk hayallerine öderseniz, o çocukluk korkularımızı kimler okuyacak! Batılılar Orhan Pamuk'u neden seviyor, uydurma olduğu için, "insandan bahsetmediği" için, duygu oluşturmayı bilmediği için. Duygu oluşturmayı bilmeyen yazarlar Lego parçaları gibi montaj adamlardan hikâyeler yapıp, satarlar. İşte ülkemizde en çok satan Orhan Pamuk, nasıl oluyor da toplam okunma sayısı bini geçmiyor, ya da herhangi bir kitabını sonuna kadar okuyanların sayısı iki bine varmıyor!

Kahramanlarınız böylesine kişiliksiz, böylesine bayağı!

Bir küçük koku şişesi. Şırıngayla yaşlı bir dede çekerek esansı, fışkırtıyor, serpiyor, bayram namazından çıkanların üstüne.. Bir küçücük şişe ağzından, koca bir medeniyetin kokusu yayılıyor, betona, taşlara... Bu kokunun unsuru "ruhtur", bir zamanlar onurlu ve dürüst insanlar, koskoca bir medeniyeti, işte böyle sığdırdılar gözyaşı şişesinden daha minicik bir kaba! O artık koku değil, kadehimizdir bizim, Haşim'in "sükûtu gamla yemişler ve doymuşlar" mısrasındaki kuşların kadehi, akşamların kadehi...

YAŞASIN YOKSULLUK

Ressam Lorenzetti 1330'lu yıllarda, İtalya Siena'da, büyük bir salonda bir dizi fresko (duvar resmi) yaptı. Freskolardan biri iyi yönetimi, diğeri kötü yönetimi, biri güvenlik, diğeri korku, vb. temaları taşıyor. İyi yönetim resminde, ortada mutlu hükümdar, yanında dans eden melekler gibi halk, iyi insan yüzleriyle çizilmiş yumuşacık kalpli idareciler. Kötü yönetimde, hükümdarın arkasında şeytan, kötü karakterli idareciler, karışıklık çıkartıyor. Sanat tarihçileri bu freskoları izleyerek siyaset tarihi, bilimi, felsefesi üzerine tartışmaya çalışıyor. Kalelerle korunan küçük İtalyan şehirleri, limandan Akdeniz ticaretine açıldığı için gelir düzeyi yüksek tüccarlar ortaya çıkarttı. Ortaçağ'ın Almanya, Fransa prensliklerinde "birey" diye birşey, hür insanlar yok. Halk köle gibi kullanılan serflerden oluşuyor. Bireyi, ilk zenginliği bulan yerlerde görüyoruz. Küçük İtalyan şehirlerinde insanlar zenginleştikçe bireyleşiyor, hükümete müdahale ediyor, şehrin korumasına katılıyor, hatta hükümet duvarlarına eğitici, öğretici resimler yaptırıyor.

Ortaçağ'da zenginleşen bireyler, zenginleştikçe, siyasi ve sosyal bir kimliği olan burjuvanın ortaya çıkmasını sağlıyor, ayrıcalıklı, imtiyazlı tüccarlar. Zengin bireyler yönetimde söz sahibi oldukça düzeni korumak, kilisenin, hükümdarın tekelinden bir parça çıkıyor!

Bir bilim adamı, diyelim İncil üzerine araştırma yapıp birtakım hayali, uydurma şeyler olduğunu söylemeye başlasa, düzen koruyucuları İncil'e inandıklarından değil, düzenin bozulacağından bu bilim adamlarını dışlar, yakar, öldürür.

Zengin bireylerin düzenin bekçisi kesilmesi, kilise ve hükümete karşı hurafeleri ortaya çıkaranlara sert tavır alması, bilim düşmanlığı, sanat düşmanlığı değil, "düzenin sarsılacağı" korkusu.

Zengin insanların vatan, bayrak sevgisi yoktur, zenginliklerini sürekli kılacak "düzen"e taparlar. Rönesans dediğimiz büyük tarihsel dönem, aydınlanma değil, zenginleşme. Zenginleşen kilise, tüccarlar, düzenin emrinde, düzeni koruyan freskolar, heykeller yapan bir yığın ressamı, bilim adamını baş tacı etti!

Düzenin sarsılma korkusu evrensel. Her toplum aynı derin hassasiyetleri gösterir. Biz, batı tarihinden aydınlanma, sanat, ilerleme fikrini değil, bu korkuyu ithal ettik. Diyelim bir kasabada halk bir travestiyi kovmak ister, eşcinselliğe karşı olduğundan değil, eşcinselliğin aile düzeni, ahlak düzeni çoluk çocuğuyla kurduğu muhafazakâr düzeni bozacağından paniğe kapılır! Çünkü aynı halk eşcinselliğin toplum düzenini bozmadığı, aksine zenginlik kattığı asırlarda, eşcinsellerle koyun koyuna saraylarında, hamamlarında mutlulukla yaşar.

Kur'an üzerine yapılmış araştırmadan da korkar. Tek parti üzerine yapılmış araştırmadan da.. Birileri düzeni bozmak istiyor, onlar bozguncu, onlar şeytan, hain, ey iman edenler, sakın şeytanın peşinden gitmeyin, o apaçık düşmanınızdır, toplumu azdıran, saptıran onlardır, toplumun ayıp yerleridir onlar, inançsız, ahlaksız insanlar, haindirler, şeytan onların kalbinde yuva yapmıştır. Gün gelir din elden gidiyor, gün gelir vatan elden gidiyor diye kitleler korkutulur. Düzeni burjuva ve silahların gücüyle ele geçirdiğinizde "dini de" elden çıkarırsınız. Batıda ve doğuda ulusal devletler bu korkuyla oluştu, bilimle, aydınlanmayla hiç değil. Çok köklü bir korkudur, ilkel toplumun vahşi hayvanlardan korunması gibi bu korkuyla organize olan aygıta bizler "devlet" deriz!

Soru soran aydın, sanatçı, bilim adamları tehlikeli kötüler kategorisinde yerini alır. Zenginleşen bireyler uzun çağlar boyunca iki tür sanatçıyı baş tacı etti, birincisi, burjuvanın saraylarını, kiliselerini süslemiş, onlardan para almış, düzenin emrinde para karşılığı çalışmış adını ezbere bildiğimiz ünlü sanatçılar, diğeri sorun çıkartmayan, hokkabaz, şovmen, zararsız soytarılar! Burjuva sanatı dediğimiz zenginlerin sanatı, bu!

Susturma, sindirme sanatı, yüce bir devlet adamlığı sanatıdır. Korkunç suratları, öfkeli çıkışlarıyla bıyıklı dudaklarından salyalar döküp ülkemizi düşmanlardan korurlar! Hâlâ burjuva devleti-düzeni korumaktan pek meşgul, düzen korumaktan başlarını kaşıyacak vakitleri yok, düzen korumaktan, iş, ekonomi, sanayi yapamıyorlar. Düzen koruma, budala yazarlara ve sağcı partilere de dünya kadar zevkli işler çıkartır. Beceriksiz, küstah binlerce adi herif, yüzyıllardır halkın ve aydınların dilini kerpetenle kopartıp mutlu bir hayat sürer!

Tam bir soysuz, tam bir fahişedirler, şehvetle devleti kucaklarına oturtur, keskin bir zeytinyağı kokan gözleriyle 40 milyar çalanları otel gibi hastane odalarında sekreterleriyle ağırlarlar, Dinç Bilgin'i, Çağlar'ı ağırladıkları gibi, bisküvi çalmış 1on beş yaşında çocukların incecik bileklerinden daha kalın kelepçe takarlar, minnacık çocuklara! Hiç savaşa girmesek de onlar bu çocuklara saldırmaktan, her gün göğüslerine bir şeref nişanı takmayı becerir!

Bireyin hak ve hürriyetlerinin gelişmesinde burjuvanın mücadelesi müthiştir, diyor kitaplar, bugün üç yüzyıl sonra iyi anlıyoruz ki, sadece zenginleşenler birey olabiliyor, yoksul kitlelerin zenginlikleri olmadan haklarını koruması, kullanması mümkün değil! Burjuva hakları kendi içine aldı, bize ne!

Burjuva ahlakı dünyanın en büyük dehalarını bertaraf etti, yaktı, bir de üstüne halkın içinden çıkmış üstün sanatçıları parayla satın alıp, halka karşı ayrı bir silah olarak kullandı. Tarihin hepimize oynadığı acı bir oyun, bilim, sanat ya keyiflerine-düzenlerine hizmet edecek, ya da yok olacak!

Ulus devletlerin tarihi, kitapta anlatıldığı gibi, dil, din, ırk, bayrak gibi ortak değer, heyecanların bir arada tuttuğu toplulukların tarihi hiç değil. Dil, din, ırk gibi değerler zoraki dayatılan, zorla kabul ettirilen değerler. Ulus devletlerin tarihi paralı askerliğin tarihidir.

Ulus devletler tarih sahnesine şöyle çıktı: Şatolarında oturan prensler açlıktan ayaklanan, marazlık çıkaran köylü (serf) isyanları, ya da kuzeyden inen savaşçılara karşı koymak için pa-

ralı askerler tuttular. Bugünkü gibi bir ordu düzeneği yok. Zorunlu askerlik yok, askerlik parayla yapılıyor. Aç kitleler için paralı askerlik hem büyük nimet, hem heyecan, macera! Avrupa tarihi, aydınlanma tarihi, paralı askerlerin para alamadıkları zaman, firar ettikleri bir tarih. Para alamadıkları zaman saf değiştirirler, ha o prens, ha bu, fark etmez. Parasını alamayan askerler ne kral tanıdı, ne kilise, ne nasihat, ne dil, ne bayrak.

En ağır ceza yasaları da paralı askerlerin firarını durdurmak için yapıldı! 16. yüzyılda kilise için cadı avları neyse, 18. yüzyılda devlet için kaçak askerler oydu. Divanı harp kurulur, sehpalar dizilir, oracıkta infaz edilir. 17. 18. yüzyılda paralı askerler, birliklerinden kaçamayacak kadar sert, ağır ceza ve yasaklarla doldu taştı. Ulus devletleri var eden bu yasaklardır! Kim, hangi kral, daha ağır askeri yasalar inşa ettiyse, Napolyon mu, Prusya mı, işte ulus devlet gücünü, kudretini burada gösterdi!

Yoksul kitlelere din, vatan satmaktan daha ucuz ne var, her okula aynı kitap, elli yıl her öğrenciye defalarca okutulur. Din ve vatan bu kadar ucuzdur. Basit marşlar, ucuz şiirlerle koskoca vatan ayakta tutulur!

Yüz elli yıldır bu öyküler yazıla çizile öyle değerli hale geldi ki, artık askerlik, bu değerler, bu milli kahramanlık için asla para alınmadan bedava, manevi zorunluluk haline geldi. Yine de, devleti, kiliseyi düzeni korumak için her doğan çocuğu yirmi yıl bu marşlar-şiirler-hikâyelere tabi tuttuğumuz halde, bugün Kapıkule'yi açın, ülkede tek bir genç kalmaz! O kadar şanlı şiir, marş karın doyurmaz mı? Bu şiirlerle korkunç hayal kırıklığı içinde, arkasına bakmadan ülkeden kaçan bu gençlere, gıptayla baş tacı ettiğimiz başbakanlar, generaller ne diyor acaba? Korkudan ölmemek için hayatlarında bir defa olsun kendilerine bu soruyu hiç mi sormuyorlar?

İnsan davranışı hakkında bu kadarcık basit bir bilgiyi hepimiz bildiğimiz halde, bu kof vatan sevgisi bayrağını dalgalandırmaktan usanmayız, insanlar ancak karınları doyarsa ülkesini sever, ne var bunda korkacak, kafayı yiyecek!

Burjuvanın hizmetine sunulmuş bu büyük organizasyonun (devletin) dışında tek başına üreterek yaşamak da mümkün değil. Ülkemiz yasalarla inşa edilmiş bir yoksulluk çekiyor. Ve tüm yoksulluk ölçülerinde dünya birincisiyiz, kırk elli milyon insan açlık sınırında. Tüm ekonomi burjuvanın hizmetine adanmış. Bir örnek: Bir bardak çay üç yüz bin lira, küçük şehirlerde çok daha ucuz! İçinde çay var, şeker var, dükkân kirası var. Ama Sabancı'nın bir bardak suyu, plastik bardak içinde beş yüz bin lira.

Üretilmiş çayı, adam yerine koymuyor, değerden saymıyor, çay üreticisi diye birşeyi hiç tanımıyor. Şekeri adam yerine koyan yok, pancar üreticisi diye birşeyi hiç duymamış. Çalışan garson, işçi adam yerine hiç alınmamış, sosyal hakları diye birşey bilinmiyor, bardağı, tabağı, dükkân kirası hiç eşyadan sayılmıyor, tüm bunları topluyor: Üç yüz bin lira! Ama Sabancı bir bardak su satıyor: Beş yüz bin lira!

Sabancı'nın suyuna halk, şeker, çay ilave ederek satıyor, nedense fiyatı düşüyor. Sabancı'nın suyuna çay şeker ilave etmek, o pırıl pırıl değeri pisletmek olur. Düzen bozmak olur, suyu bulandırmak olur. İşte pırıl pırıl kaynak suyu şişeye doldurmuş ne güzel ekonomiyi kurtarıyor! Araya, işçiyi, köylüyü, garsonu, çay üreticisi koymak vatan hainliği! Üstelik bir bardak su için devletten, bankalardan türlü teşvik, krediler alıyor!

Milyonlarca esnaf, küçük üretici bu maliyet hesaplarıyla insan gibi yaşayamaz, esnaf hiç sayılmaz, üretici oldukları hiç kabul edilemez. Bu utanç verici tabloyu kim hazırladı? Savaş çılgını sadist komutanlar dahi bu kadar gaddar olamaz!

Bu çarpık maliyet tablosunu sürdürelim. Bir araştırmacı, yazar, iki yüz sayfalık bir kitap yazmış olsun. Bu kitabın daktilo edilme masrafı (dizilmesi) her bir sayfası bir milyondan, iki yüz milyon tutar. Zaten yazarın da alacağı telif bu kadar. Telif eserin maddi değeri, daktilo edilme ücreti kadar. Bu, benim kitaplarım dâhil, vitrinde gördüğünüz her kitap için geçerli. Kendimi örnek veriyorum, ülkemizde imrenilecek kadar kitaplarım

baskı yaptı, İletişim'den sekiz kitap, her ay bana gelen para, yüz-yüz elli milyonu bulmuyor. Hesaplar orda! Kitap yazmak için yıllarını kim harcasın. Burjuvanın, devletin dışında kendi üreterek çalışmaya kim heveslensin. Dili, dini, tarihi, koskoca bir ülkede yaşıyorsunuz, göt yalamadan yaşayabilen beş tane, araştırmacı, yazar sayamazsınız! Bu tablodaki aydın ve kültür soykırımını burjuva görmüyor mu, devlet görmüyor mu, yoksa onlar mı planlıyor?

Bu halkın tembelliği, iş bilmezliği mi, yoksa halkın içinden kim üretirse üretsin, kesinlikle imha edilecek vahşi bir ekonomi savaşının sonucu mu? Aydın, yazarı kısırlaştıran, kirasını ödeyemeyen, allak bullak psikolojilerin içine sokan, bu ekonomiyi düzenleyen burjuva ve devlettir. Amansız bir zekâsı olan, keskin bir kalemi olan tek bir yazarın yaşama şansı yoktur! Halkı bilinçsiz, aydınsız bırakmak için hazırlanmış ceza yasalarından daha ağır ekonomi yasaları!

Buna rağmen aydınlar "halkı aşağılar", bu halktan bir bok olmaz, isyan etmiyor, hakkını aramıyormuş. Bu kökleşmiş kanaat aydınımıza ekstradan bir eziklik daha çıkartıyor batı karşısında. Onlar ne güzel arıyor, bizimki aramıyormuş. Bu kökleşmiş kanaatin bir de öteki ucu var: Sağcı iktidar, halkın derin suskunluğunu, derhal milli diline tercüme ediyor, halkımız sebatkâr, kanaatkar, sabırlı, devletine, polisine saygılı diye, çaresizlikten milli yararlar çıkartıyor.

Solun ideolojik alışkanlıkları bu kökleşmiş kanaatin diğer yüzü. Sol oldum olası, halkta bir iç kuvvet, bir patlama noktası arama hastası, ekonomik kriz derinleşiyor, işte siyasal kriz derinleşiyor diye diye bugüne geldiler. Batılı toplumların tarihi, ideolojik ve basmakalıp ancak bu kadar paranoya olunur. Basit örnekler verelim, mahalle mahalle halkevleri açıyorsun, kültürel faaliyetler, sinema, panel, şiir, saz kursları da vermek istiyorsun. Halkevlerine en çok yapılan müracaat: Okuma-yazma kursları açılması. Diğer faaliyetler seyirci bulamıyor, panel, seminer, halk tarafından lüks bulunuyor.

Bu öldürücü kargaşa bu ülkede düzenlendi. Zevksiz, kültürsüz, duygusuz insanlar yetiştirmeyi bu devlet planladı, arkasına bir milyonluk orduyu alarak bu halkın a'yı, b'yi öğrenmesini dahi istemediler.

Burjuva ve devlet ağır ceza yasalarıyla hakkını aramak, örgütlenmek isteyen herkesi susturdu, doymadı. Yüz binlerce insan zindanlarda çürütüldü, doymadı. Yoksul insanların tutunacağı basın, dergi, dernek, sendika TV bırakılmadı, kilitledi. Halka dair ne varsa yazar, dernek bir imha savaşı sürdürdü. Oysa burjuvaya, sağcılığına ait ne kadar dernek, vakıf, kredi, teşvik varsa, bol kepçe dağıttı. Devlet bu imhayı gerçekleştirirken, son yirmi yılda önce PKK karşısında yeni bir ruh bulup şenlendi, sonra şeriatçılık karşıtı bir ruhla, milli bahanelerini perçinledi, dur durak bilmeyen faşizm değirmeninden canını zor kurtaranlar da hastalık, sürgün, çoluk çocuğuyla perişan, vatan haini, rezil kepaze bir hayata terk edildi!

Hak aramanın, basit bir insan gibi yaşamanın imkânsız hale getirilmesi için devlet uzun bir dönem sindirmeler, sürgünler, ceza yasaları, mahkûmiyetleri denedi. Hak aramanın imkânsız hale getirilmesi için her dönem vatan, millet, Sakarya, ülke elden gidiyor nutuklarını sabah akşam her kanalda denedi. Artık bu tarihin sonuna geldik. Burjuva ve devlet yeni bir devrim yaptı, yoksulluk projesi!

Sorun çıkartacak, düzen bozacak kitleler yoksullukla pasifize ediliyor. İtaatin sürekli kılınmasında bir büyü: Yoksulluk. Sosyal ve siyasal hayatın sindirilmesinde nefis bir araç: Yoksulluk. Ne güzel yoksullukla hareket alanları kısıtlanan kitleler ucuzundan güdülüyor. Ne sağlık, ne sigorta, ne işsizlik sigortası gibi masraflar oluşturuyor! Nasılsa, kim nerde, nasıl öldü, kaç yaşında öldü bilen yok, istatistiklerin hepsi bertaraf edildi, tam bir boğazlama! Ekonomi, siyaset, kurumlar, herşeyimiz, ortaçağ tarihine doğru devrildi! Binyıl önce bu halkın elinde hiç değilse, bir mızrak vardı, artık o da yok!

Yoksulluk artık burjuva ve devletin yeni ideolojisi! Vatan, bayrak, yoksulluk! Yaşasın yoksulluk! Kolay ikna edilir, kolay

kandırılır, kolay satılır, ilaç istemez, iş istemez, basit TV dizileriyle kolayca uyuşturulur! Yoksulluk, Allah-vatan-bayrak karışımından doğmuştu. Önce Allah, bayrak sloganıyla bastırmayı denedik, şimdi anladık ki, o bir bela değil, bir şans! Yoksulluk bir mucize, onu sürekli kılarak, tarihin en büyük suskunluğu, huzuru, sessizliği, itaatini elde ediyoruz. Onu sürekli kılarak bankaları kurtarıyor, yeni tanklar alıyoruz. Devletimiz ve burjuvamızın geleceği için yoksulluğumuzu koruyalım, kollayalım! İnsanların hiçbir çılgınlığı yok, hiç tutkuları yok, ne söylesen evet diyorlar, ne desen boyun eğiyorlar, ne eğlenceli bir düzen, nasıl güzel, işler yolunda. Bu ne güzel halk, yatmış, uyumuş! Ne güzel halk, hayal etmiyor, düşünmüyor, istemiyor, devletimize, burjuvamıza iş çıkartmıyor. Bireyler okudukça ihtiyaçları gelişir, devlete masraf çıkar. Yoksulluğu sürekli kılarsak, tüm bu budala, köpek politikacıları sürekli komutan yaparız! Tarihimizin en ağır bu yoksulluğu milli utancımız, milli rezalet olacakken, tam tersi devletimizi tüm sosyal masraflardan kurtaran bir mucize oluverdi, işte size 21. asır, Türk asrı!

***

Futbol ve Pele neyse, resim için Picasso o. Neyin resmini yapsa, diyelim köprü, resmin fiyatı köprüden pahalı. Hitler'den meşhur değilse de, yaşadığı Fransa'nın tüm başbakanlarından, diyelim De Gaulle'den daha meşhur. Bu İspanyol'un başarısı kitlelere mal olmasından değil, burjuvaya mal olmasından. Picasso burjuvanın malıdır ve burjuvanın resim sanatına, düzenine şaklabanlıklar yapmıştır. Kübist resim neyi anlatır, ne anlama gelir. Birkaç bilmiş aydın dışında kimse çözümleyemez. Perspektifi, bakışı, duruşu, eşyanın konumlanışını bozduğunu, değiştirdiğini söylüyorlar. İşte bu "bakış"ın bozulması, sanat tarihini sıfırdan, yeniden başlatacak kadar köklü bir devrim olduğu, büyük bir ç·ğır açtığını tüm dillerde yaygarayla ilan ettiler! Peki, İspanya'nın açlıktan, yoksulluktan kırılan halkıyla neden ilgilenmedi Picasso. Peki, 1. Dünya Savaşı yılları resminin zirvesindeyken bu savaşta maliyeti on milyonlarca ölünün uygar-

lığa ve topluma mal olduğu felaketlerle neden ilgilenmedi? Bu yoksul İspanyol, çok geçmeden, şatolara, saraylara gömüldü. Ancak, günlerden bir gün İspanya'da yaşanan bir katliam tüm dünyada duyulur. İşte o gün Picasso, ünlü Guernica tablosunu yapar. Resimde, kendi kübist tarzı olan, bozulmuş, kesilmiş, çarpıtılmış, insan, hayvan şekilleri içinde derin bir acının izlerini görürüz! Oysa aynı yıllarda bu acıları daha derinden daha yüksek estetik değerlerle resmetmiş ressamlarla ilgilenmeyiz. Yoksa Picasso, katliamın ününden mi faydalanmak istedi! Bir taşla iki kuş vurdu, hem katliamın duyulmuşluğu işine yaradı, hem de nihayet "insancıl" suratını göstermiş oldu! Oysa, resme daha derinden, bugün baktığımızda, Picasso, katliamı değil, düzenin bozulması karşısında bir infiali resmetti. İyi bakın resme, o saate kadar öncüsü olduğu Kübist tarz, nihayet işe yaradı. Çünkü resimde, inek artık inek değil gibi, insan artık insan değil gibi, başka uzamlar içinde, sanki tabiatın rengi, şekli, doğası değişmiş gibi bir korku. Picasso bu resimde, halkın katledilmesi karşısında duyduğu feryadı değil, düzenin bozulması karşısında duyduğu paniği resmetti. Katliamın, acısını, halktan yana değil, işte düzenimiz bozuluyor korkusu yaşayan burjuva endişesiyle resmetti. Çünkü aynı zamanda Picasso, çağdaş sanat düzeninin temsilcisidir!

Picasso'nun birçok resmi "oyun, eğlence" gibidir. Çünkü Picasso klasik ressamların ünlü tablolarını alıp, onları değiştirir, oynar, bozar, bir nevi geyik yapar! Yüzyıllarca bu klasik tabloların karşısında, ciddiyet ve saygıyla eğilmiş burjuvanın çok hoşuna gider bu "rahatlık" Geyikçe dalga geçmelerle eğlenir. Burjuvanın kutsallaştırdığı ünlü tabloları Picasso bozarak hem gündeme getirir, hem de, kendi resmi, üzerinde oynadığı klasik tablolardan daha değerli hale gelir. Bu da bir taşla iki kuş vurmak gibi, hem klasikle daşak geçiyorsun, hem, daşak geçtiğin resmin, klasik tablodan daha değerli hale geliyor.

Hepimizin zihninde Picasso resmine dair çizgiler yer etmiştir, çarpıtılmış perspektifle, kadın ve eşya duruşları. Aynı an-

da, sağdan, soldan ve ortadan görünümlerin birleştiği bu resimlerdeki bakış, aynı anda çağımızın nevrotik insanını, eşyaya ve insana nevrotik bakışını, duruşunu mu anlatıyor, bilemeyiz. Aynı resimlere bugün baktığımızda sanatçının bilinçaltında gizlenmiş, çirkin, iğrenç sırları öğrenebilir miyiz? Yani, bu bozuk duruşlar, nevrotik bir bakış değil, burjuvanın insana ve eşyaya bakışını mı dile getiriyor. Yani, yüzyılın başında dünya savaşlar içindeyken burjuva, işte biz, insanı, eşyayı böyle görüyoruz, onların oldukları gibi resmedilişleriyle ilgilenmiyoruz, demek mi isterler. İnsan yüzündeki acı, keder, hüzün var, biz, insana ve eşyaya dair bu acıdan kurtulmak istiyor, onu yamultarak, saklayarak, bozarak, başka bir sanat, başka bir dünya yapmak istiyoruz, bu dünya, zihnimizi doyuran, zihnimizi meşgul eden, ama duygularımıza bir türlü ulaşmayan, matematik, geometrik bir dünya! Bu geometrik oyunlar bir kırk senesini aldı Picasso'nun.

Hayatını bu geometrik dünyayla bitirseydi, şaşırmazdık, ama Picasso ihtiyarladıkça sıkıldı bu dünyadan. Yeniden hepimizin görünce tanıdığı düz insanlara, bakınca hemen anlayacağımız düz hikâyelere dönüverdi. İhtiyarlık resimlerinde öyle anlaşılmaz, bozuk şeyler değil, bütün dünya halklarının yakından tanıdığı iki basit metafor var: Biri maske, bildiğimiz maske, diğeri maymun, işte o maymun. Bütün insanlığın bildiği, çocukların, oyunların, herkesin tanıdığı maske ve maymunla süslenmiş bu resimler bize ne anlatıyor? Sen kemanı bile, horozu bile tanınmaz hale sokuver, sonra çık ortaya, bakın bu maymun deyiver! Maymun ve maske kullanılmış resimlerle bize renkleri, çizgileri, hikâyeleri anlatacaktı, kırk yıl o bozuk geometriler içinde ne aradı? Bunlar da ressamlık hayatımda bir çeşit olsun diye yapmış olabilir mi? İlginçtir, son resimleri burjuvanın dikkatini çekmez, eskisi kadar ilgi uyandırmaz! Picasso büyük sanatçıların yaşlandıklarında düştüğü maneviyat krizine mi yakalanmıştı? Hani Tolstoy gibi, ölmeye yakın yoksullara yardım aklına gelir, yaşadığı zenginlikten iğrenir. Yoksa Picasso son re-

simleriyle burjuva hayatını mı eleştirmek ister. Tam bir burjuva konformizmine gömülmüş bir ressam bunu niçin yapsın? Yoksa kendini, artık devrilmez, sarsılmaz dev bir sanatçı görüp, bunun rahatlığıyla çocukça eğlenmiş, oynamış mıdır? Ya da ölüm geldi çattı, ne olacaksa olsun, yeterince ünlü oldum, bari giderayak söyleyeceklerimi söyleyeyim mi, demek istedi. Yaşlılık dönemindeki bu yalın, basit resimlerine "bilgelik" diyenler de çıktı. Bir ihanet suçluluğu, bir vicdani hesaplaşma yaşayamayacak kadar zengin bir konforun içindedir! İspanya halkına dünya çapında bir ün vererek, halkına karşı bu acıdan kurtarmış olabilir mi kendini? Ama o gerçek bir sanatçıysa ününün ve resimlerinin ne işe yaradığına dair gerçek bir soruyu yaşlılığında kendine sormuştur. Yaşlandığında yaşadığı bu büyük tereddütler resimlerini basitleştirmiş, o eski tarzı unutturmuş olabilir. Yaşlandığında bir büyük kriz mi yaşadı, bambaşka bir resim yolu mu aradı? Yoksa insanlığın aklını başından almış bir sanat felsefesi inşa edeceksin, sonra ondan bıkıp geri döneceksin?

Bizlerin de büyük sanatçıların hayatlarında derin krizler aramak gibi hastalıklarımız vardır. Haklıyız aramakta, çünkü o resimleri gerçekten zihni, ruhu tutuşarak yapmışsa, o resimlere tabiat kadar gerçek bakmak zorundayız. Belki de her şey yolundaydı, genç kadınlarıyla sarayında pek mutluydu. Ama ortada bize kalmış bir sorun var: İki büyük dünya savaşının tam göbeğinde yaşamış bir sanatçının, binlerce tablosundan sadece biri savaşla ilgili. Hatta genç bir sanatçı olarak gözlerini Paris'te şöhrete açtığında, İspanya yoksul, iç savaşlarıyla kavruluyordu. Bir daha bakın Picasso'nun resimlerine. Derin sanat felsefeleri çıkartmayın, basitçe izleyin! Picasso'nun resimleri, "dilsiz şeytanlar". Şu Kuran'da anlatılan haksızlık karşısında susan, zalim karşısında konuşmayan dilsiz şeytanlara bu kadar sahiden benzeyebilir, bu resimler!

Sustuğunuz takdirde burjuva sizi Picasso yapabilir. Buyurun, siz de şansınızı deneyin, yolunuz açık, sanatınız bol olsun! Ama dikkatli olun. Bütün bunlar zihinsel oyunlar. Şimdi sizi

bir müzeye kapatsak, sıkılırsınız. Çünkü insansınız, tabiatın ta kendisi. Dışarı dünyaya uçmak istersiniz, fırtına, deprem, kar, felaket, lavlar, volkanlar, keskin coğrafyalar görmek ister, kalın ve uzun abide ağaçların altında uyumak istersiniz. İçinizden birşey masmavi göklere kanat açar, sonsuzluğa karışır gibi olur ruhunuz. Çünkü ruhunuzu müzelerine hapsedemedi burjuva! Çünkü burjuva sizi uysal koleksiyonlarına katamadı. Çünkü, insanlık acısını gerçekten çeken sanatçılar, bu acının fiyatını çok gülünç bulur...

Kurtuluş parkında kaplan gibi bir kedi vardı, tek başına yaşıyor, yaz boyu güvercinleri parçalayıp kaçırıyor, yavrularını besliyordu. Herkes düşmandı, gün boyu taşlanıyordu kedi. Saçları yapılmış kadınlar yavrularını, onu kucaklayıp sıcacık evlerine götürmek istiyordu, hiçbiriyle gitmedi. Mevsim döndü, kış geldi. Geçtiğimiz soğuklarda, yalnız kalmış koca parkta, donarak ölmüş. Büfeci çocuk söyledi, at heykeli gibi ayakta ölmüş.. Düşündüm, niçin büzülmemiş, niçin soğuktan korkup kendi kollarıyla kendine sarılmamış.. Karşıdan soğuk geliyor, ama soğuk, bir düşman figürüne benzemiyor, felaket, saldırı, bir taş, bir ok, değil, çözemiyor düşmanı... Gözle görülmeyen şeytanı tırmıklar gibi soğuğun yüzünü mü tırmıkladı. Düşmanı çözemiyoruz, ancak, hava yoğunlaşıyor, içimiz buz gibi katılaşıyor! Kedi, düşmanı anlamak için ayağa kalktı.. Hani kuyruğu dik tuttu, deriz ya.. Ayakta, düşmanın karşısına geçti! Ama anlayamadı, göremedi düşmanı! Havanın içine karışmış yoğunluğu bir çözebilseydi, o zaman korunmak için kendine sarılabilir, kollarını kendine ayırabilirdi!

Bir çözebilsek düşmanı, bir anlayabilsek felaketi, biz de kollarımızı kendimize ayırıp, kendimizi ısıtmak için kullanacağız... Bildiğim bir şey var, bilim, teknoloji gelmiş, yasalar çoğalmış, hepsi masal. Bin yıl önce, on bin yıl önce soğuğa karşı bir kerpiç evimiz, bir tahta sapanımız ve bir de tırnaklarımız vardı. Bugün de görünmez düşmanların yüzünü tırmıklamak için sadece tırnaklarımız var.

BİTMEYEN MASAL: AB

İsrail, Filistin'de kan kusuyor, herkes susuyor. Bir avuç halk, yapayalnız. Sokak sokak, ev ev katlediliyor. Kameramanları, gazetecileri dahi öldürüyorlar. Delikanlı görünen herkes toplama kamplarında. Vahşeti Bosna'da olduğu gibi, seyrediyoruz. Nazi ve Hitler'in ruhundan İsrail diye bir devlet inşa ettiler, başına domuz Şaron'u koydular, çölü kanla yıkıyorlar. Gaddarlık, zalimlik, acımasızlık, Hitler'den öğrendiler, Nazilerden ne gördülerse aynen uyguluyorlar. Silahsız, savunmasız, çaresiz insanlara Hitler ne yaptıysa, fazlasıyla, bir halkın burnundan fitil fitil getiriyorlar. Filistinli anneleri her gün zırıl zırıl ağlatıyorlar. Saplantılı, hastalıklı bir manyak: Şaron!

Filistinli öldürmek, artık İsrail'in folkloru olmuş. İsrail askerleri, 10 yaşında çocukların karanlıkta burun buruna geldiği çelik suratlı fareler! Filistinli kanı içerek yaşayan vampirler, korku ve dehşet siyasetinin adı: Şaron! Bir bakın Filistinlilere, hepsi yaşayan ölüler! Hitler ve Nazilere âşık bir halk: İsrail. Nazi subayları, gestapoların şıp demiş burnundan düşmüş. Üstelik Hitler yalnızdı, İsrail'in arkasında ABD, Avrupa, dünya basını var. Şaron da Hitler gibi rüya görüyor. Bir sabah kalktığında Filistin olmayacak. Bir sabah kalktığında evrende yahu diden başka kimsecikler kalmayacak. Zaten koca evrende, yabancısı, turisti olmayan, yüzde yüzü Yahudi tek devlet: İsrail. Bir tek kişiye tahammülleri yok. Tank, bomba, misilleme, kan, işte korkunç Şaron! İsrail devlet değil, hâlâ kan laboratuarı. Yüzde yüz Yahudilik üreten laboratuar. Tarih, İsrail'den daha faşist, daha ırkçı bir devleti tanımadı. Hitler dediğin beş sene gürledi, patladı, İsrail elli yıldır kan kusturuyor. İsrail'in vahşet rekoruna bir de Miloseviç, Hitler sahip! Dünya basını, ajansları bağlamışlar. Herkes görmedim, duymadım diyor. Düşman bildikleri gazeteci, yazar, hemen yok ediliyorlar!

Şaron, bütün dünya bize düşman gibi büyük bir halüsinasyona tüm halkını inandırdı. Oysa ne Türk ne de Arap topraklarında tarih boyu tek bir Yahudinin burnu kanamadı. Tek bir Yahudi öldürülmedi. Avrupa'nın göbeğinde öldürüldüler, Filistin, elli yıldır muhacir bir halk, dört milyon Filistinlinin ikamet edeceği bir yer hâlâ yok! İsrail hepsini öldüre öldüre bitirmeyi düşünüyor.

1917'de Osmanlı Kudüs'ün anahtarlarını İngilizlere teslim ettiği günden beri, bir tek gün huzur koymadılar. Bütün tarihçiler ittifakla 1917'ye kadar orada nasıl bir siyaset vardı, şimdi hiç kimse geriye dönüp bunu öğrenmiyor, bunu beceremiyor, diyor. Müslümanları da kendileri gibi halüsinasyon manyağı yaptılar. Bu halüsinasyonculara Yalçın Küçük de katıldı, son üç kitabının konusu, dünyayı yöneten Yahudiler! Aslında, her deliğin, her kapının arkasında onlar var düşüncesi çok işlerine geliyor. Böylelikle, gerçeğinden daha büyük hayali bir güç olarak düşman gözünü korkutup sindiriyorlar. Birazcık derine inince bu halüsinasyonlara herkes inanır gibi oluyor, diyelim, Dünya Bankası'nın bütün başkanları, mason, istisna yok. Bütün büyük haber ajanslarının başında onlar, istisna yok!

Türk devletiyle yaptıkları siyasi antlaşmalara, Güneri Civaoğlu gibi kafaladıkları gazetecilere fazla güveniyorlar! Dünyanın hiçbir yerinde dobra dobra ekrana, tartışmaya kendileri çıkmaz, her yerde, piyonları sürerler! Türkiye'de basını susturdular, devleti susturdular, ama dünyanın hiçbir yerinde gençleri susturamıyorlar. Dünyanın neresinden olursa olsun İsrail'i tanıyan gençler kalkıp İsrail'e karşı savaşmak istiyor: Alın işte El Kaide örgütü. Ebediyen insan öldürerek yaşayan İsrail'e karşı savaşarak ölmeye yemin etmişler.

İki bin yıl önce iç savaşlardan, kardeşkanından yurdunu terk etti, iki bin yıl sonra tekrar döndü, yine kaldığı yerden iç savaşlar, yine kan! İsrail devlet olmayı bilmiyor. Adam gibi bir gün yaşamayı bilmiyor. Dünyada eşi benzeri olmayan bir bela, alıkıran baş kesen! Elli yıldır döktüğün kan yetmedi, zorbalıkla top-

rakları işgal etti, cellâtlıklarından hiç özür dilemedi, işgal ettiği topraklardan bir adım geriye dönmedi!

Bir yazar, bir sanatçı Yahudi yanlısıysa iki günde tüm dünyada şöhret edip güç sağladılar, yüzlerce bilim adamı yetiştirdiler, ne oldu, bütün bu zekâları toplayın, işte: Şaron! Dinlerinin, ırklarının, bilimlerinin, şöhretlerinin özeti, işte: Şaron! Yüksek zekâları, büyük tarihleri, toplayın, işte: Şaron! Hitler'in vahşetine yüz bin film çekip tüm dünya sinemalarını satın alıp kendilerini acındırmak için oynattılar, elli yıldır Filistin'e dair tek bir filmi vizyona sürmediler. Canavarlıklarını dünyaya hâkim şebekeleriyle gizliyorlar. İsrail'in döktüğü kanı görmezden gelmeyen, ya Saddam gibi, ya da Ladin gibi olur! İsrail zulmünü anlatan yazarları, sanatçıları öldürür, yok ederler!

Filistin'i ceset müzesine çevirdiler! Topraksız, devletsiz, silahsız, sınırsız, sahipsiz bir halka elli yıldır saldırıp, zalim öykülerle acı çektiriyorlar. Arafat'ın tüm silah arkadaşlarını öldürdüler. İsrail'e yerleştikleri günden beri "öç" peşindeler. Öç almak için herşeyi kullanıyor, her yerde karışıklık, kaos çıkartıyorlar. Her devlet içinde, her millet içinde öç almak için değerler düzenini, ahlakı, hukuku, erdemi alt üst ediyorlar. Her yeri karıştırmak, her şeye çomak sokmaya siyaset diyorlar. İşte ne güzel bir devletiniz var, barış içinde oturun, yok, tüm evrene ıstırap çektirmeye yemin etmişler. Dünyada Yahudilerden başka şeyler de var, göller, çiçekler, ama biz her gün Yahudilerin tank, top sesleriyle uyanıyoruz!

Dünyaya öç almak için inmiş lanetli bir millet! Vahşetlerini gören her nesil, bunlar Tanrı'nın en alçak kullarıdır diye vaaz eden din adamlarına inanmaya başlıyor. Bütün çatışmaların kaynağı Yahudiliği gösteren dindarlara inanmaya başlıyor. Girdikleri, çıktıkları her ülkede kaos yaratıyorlar. Koskoca bu kosmos'da tek bir mutlu gün düşünmezler! Bir tek gün huzur istemezler. İşte arkanıza ABD'yi, Avrupa'yı, dünya basınını almış koca bir devletiniz var; barışı hiç düşünmezler. İsrail'i insanoğlundan öç almak için kurmuşlar. Bütün dünyadan öç, bütün tarihten öç...

Bahar geldi kardeşim, iki gün durun, bir gün huzur verin. Dünyanın tapusu cebinizde gibi davranmayın. Karşınızdaki her insanı kine, nefrete zorluyorsunuz. Sonunda on yaşındaki çocuklar dahi intihar komandosu olarak bedenini parçalıyor. Sizin suratınızı, vahşetinizi gören herkes intihar komandosu oluyor!

İşte başardınız, Türkiye Devleti'ni kafalayıp, vahşetiniz karşısında susturmayı becerdiniz. Susmak, görmemek, size yeter mi? Şimdi, Irak'a karşı savaşa zorluyorsunuz. Irak'a girmezsek, üsleri, sınırlarımızı babanızın malı gibi kullanacaksınız. İşte başardınız, kullanıyorsunuz, Irak'ı yok etsek, yetecek mi, sıra İran'a gelecek, İran'ı yok etseniz, bitecek mi, sıra Pakistan'a gelecek, sizi doyurmak, durdurmak mümkün mü?

İşte Türkiye sınırlarını veriyor size. Bush her gün Türkiye'yi övüyor: "...laik Türk devleti.." diyor, "...bölgenin tek laik devleti.." diyor. Yani, Türkiye'yi öven yok, herkes laikliğimizi övüyor. Laik denilince Araplara karşı oluyoruz. Bush bize laik deyip övdükçe, ne güzel paralar gelecek diye seviniyoruz, İsrail'in yanına konuluyoruz. Bu sinsi siyaset gözlerimizin önünde pazarlanıyor. Laiklik, ABD'nin köpekliği mi demek, laiklik, İsrail'in yanında olmak mı demek, laiklik, Filistinlilerin öldürülmelerine susmak mı demek? Laiklik, hiç işimiz gücümüz yokken Arap topraklarına saldırmak mı demek..

Nasıl büyülü gücü olan bir kelime laiklik, bu bir kelimeyle koskoca bir ülkenin ordusunu, milletini tavlamış, kafakola getirmiş oluyorlar, bir tek kelimeyle koca bir Türkiye halkını boğazlattırmaya çalışıyorlar!

Türkiye'ye laiklik Mustafa Kemal'le değil, Mustafa Kemal'den yüz yıl önce, İstanbul sokaklarında otuz bin yeniçeriyi öldüren modern Türk ordusuyla geldi, ne ABD vardı dünyada, ne İsrail!

Gençler bilmez, İsrail ve ABD'nin son elli yılda, Ortadoğu topraklarında iki büyük siyaseti oldu. Önceleri, Marksist örgütleri darmadağınık etmek için tüm bu ülkelerde komünistler Allahsız, dinsizdir, yaygarasıyla propaganda yapıp, örgütlerin

halkla ilişkisini kesti, Allah din konusunda pek hassas bu topraklarda sonunda tek bir solcu bırakmadılar. Komünistleri temizlemek için İslamcılara gaz verdiler, doldurdular, silah verdiler, yanlarına aldılar, okşadılar. Sonunda İsrail ve ABD'nin fiş fişiyle İslamcı örgütler büyüdü. Komünistler yok olmuş, İslamcı siyasetlerle de Ortadoğu'ya, Asya'ya yayılıyorlardı ki, İslamcı ideolojiler tahminlerinin üstünde büyüyüp kontrolden çıktılar... Bu sefer İslamcıları alaşağı etmek için "laikliği" devreye soktular. Laik olmayanlar insan olamaz, millet olamaz, hakları olamaz deyip, Taliban ve Hizbullah gibi örgütleri çatışma alanına sürdüler! Yine Türk ordusu, İstanbul sokaklarında otuz bin yeniçeri öldürdükten tam yüz seksen yıl sonra, 28 Şubat'ta, yeniçerilik taslayan, içine Hizbullah girmiş, Türk polisinin silahlarını alıverdi!

Oysa İsrail devleti, hayatında hiç laik olmadı. Tek bir yabancı dinden insanı barındırmaz, tüm tarih içinde laikliğe en uzak ülke İsrail! Dinleri: Anayasaları. Bizim ülkemize gelince laikliği övüyorlar!

Laikliği yeni tanıyormuşuz gibi, laik değilmişiz gibi. İslamcı ideolojileri gazladılar, devletle halkı savaş haline soktular, İslamcılığı onlar icat etti, Alevilere, İran'a, Araplara, hiçbir neden, hiçbir sebep yokken savaş haline soktular. Bunu yapan, İsrail, ABD!

Ve sonunda bizi en çok laik yaptıkları, laikliğin şampiyonu ilan edildiğimiz bugünlerde, Türkiye'yi, ABD'nin, İsrail'in mandası yaptılar. Laiklik, bağımsızlığımızın elimizden alınması şeklinde geliştiriliyor, usul usul. Türkiye bağımsızdır, diyen kalmadı, medyası, partisi, yazarı, bağımsızlık denilince artık kahkahalar atarak, gülecek, dalga geçecek hale geldi!

***

Türkiye'nin önü açık, umudu boldur, siyasi görüşüm, Türkiye'yi Türk ordusu değil, Türkiye halkı yönetmelidir, tarihiyle barışık, cumhuriyet terbiyesiyle büyümüş, bağımsızlık ruhuna işlemiş, hassas ve çalışkan bu halkın çocukları ülke idaresini

ele geçirmelidir! Bugünkü eğitim ve medya yapısıyla imkânsız bu. Ancak, ülkemizde küçük görünen büyük devrimler oluyor. Mesela: YİBO'lar, Yatılı İlköğretim Bölge Okulları. Köylü çocukları, yedi yaşında yatılı okula başlıyor. Bu aklımın alacağı şey değil. Yedi yaşında çocuk, üst baş giymeyi bilmez, yemek yemeyi bilmez, çişini tutmayı bilmez, nasıl yatılı okur bu ana kuzuları? İyi birşey mi, kötü mü, bilemiyorum. Ama inanılmaz bir devrim.

Akşam Kur'an, sabah Kur'an, köpeğin kızı olsun bu evde duran, deyip, Kur'an kurslarından bıkan halk çocukları yarının ülkesini YİBO'larda kuruyor. Bu minik çocuklar ülkenin kaderini değiştirecek. Hâlâ çocuklara gizli gizli Adnan Hoca kitapları dağıtan hocaların önü yavaş yavaş kesilecek. Bu minik yavrulara uzanan ideolojilerin önü kesilecek! Ve başka bir Türkiye başlayacak yolculuğa. Düşünün, bozkırda, ağaçların, kırların içinde, bilgisayar, oyun sahaları, kütüphanesi olan onlarca eğitim kurumu Türkiye'yi sarmış durumda.

Kardeşlerim, yediğimiz soğan olsun, ama sardığımız civan olsun. Bu çocuklara sarılalım. Onların okullarına kitap gönderelim, ziyaret edelim. Yedi köyü bir eşeğe, yedi köyü bir şeyhe bağlayan bu ideolojilerden, medyadan bu çocukları uzak tutalım. Yüzyıldır sorun eğitimdir demiyor muyuz, o halde, oturup kalkıp bu YİBO'lara dua edelim! Bozkırdaki bu devrim içimizi ısıtsın, umut versin!

Ünlü tarihçimiz İlber Ortaylı'yla NTV'de sabah röportajı yapılıyor, canlı yayın. İki yakışıklı gazeteci, Murat Yetkin biri, diğerini bilmiyorum. "Hocam 19. yüzyılda yobazlar çoktu değil mi?" benzeri, geyik bir soru sorunca, hoca sinirlenir: "Yahu, Allah aşkına, iki tane kitap okumaz mısınız?" diye canlı yayında yakışıklı bilmişlere fırça çekiyor! Öyle böyle bir rezillik değil! Ülkelerini hiç tanımayan basit, naylon suratlı bu gençler, mankenlerle, osuruk siyasetçilerle konuştukları gibi, İlber Ortaylı'yla konuşacaklarını sanıyorlar! Hocanın fırçaları bitmiyor..

Sonunda: "Hocam, bu şartlarda canlı yayını yürütmek imkânsız" deyip programı kapatıyorlar. Türkiye, medya, bilim adamlarıyla yazarla ilişkiyi bilmez! Bu cahil cühelayı direklere bağlayıp kontrol altında tutacağına ekranlara salmışlar.

Aydın Doğan, İlber Ortaylı'yı promosyon verdiği İslam Ansiklopedisi reklamında kullanır. Hoca reklâma çıkar, defalarca ve aylarca ekrandan kitabı tavsiye eder. Sonunda hocanın evine bir zarf içinde "yüz elli milyon" para gönderilir. Köpeğe mama mı veriyorsunuz? Yedir beni, öveyim seni düsturuyla bilim adamı, sanatçı olmuş bu zırvalar bir tarih profesörüne nasıl davranacaklarını bilmiyorlar! Gerçek bir bilim adamına bunu yapanlar, bizi her gün AB'ye sokuyorlar, AB'ye girmekten yorulduk!

AB'ye karşı olmak manyaklık! AB, Fransız İhtilali, Rus ihtilali, İstanbul'un Fethi gibi dünyayı değiştiren tüm büyük olaylar içinde tarihin kaydettiği en büyük siyasal dönemeç. Bu, dünyayı topyekûn değiştirecek en büyük kültürel anlaşma da olabilir. Bu, devleti, milleti, ırkı tarihten silecek inanılmaz bir büyük rüya proje olma şansı ve iddiası taşır. İsa'nın yeryüzüne tekrar inmesi gibi, kıtaların yer değiştirmesi gibi, paranın, bankanın, eğitimin, hakların, anlaşmaların, aklınıza gelen herşeyin kökten değişime uğrayacağı mucizevî bir proje!

Ancak biz, Kopenhag kriterlerini son üç aydır değil, iki yüzyıldır uyguluyoruz, dilimiz, dinimiz, ırkımız devlet şeklimiz kılık kıyafetimiz, ruhumuz, henüz AB devletlerinin birçoğu tarihte yok iken, biz değişime tabi tutularak geliyoruz.

Öyle uzak bir yerden geldik ki, AB devletlerinin hiçbiri bizimle yarışamaz ve öyle bir yere geldik ki, pilavdan dönenin kaşığı kırılsın olduk.

AB, on asırdır birbiriyle dalaşan Almanya, Fransa, İngiltere gibi üç büyük tarihi düşman ülkenin dümenini ele geçirdiği bir masal siyaseti! Bu masal kuruluyor! Birlik değil, cennet! Birlik, kendine güveni sağlayıp, sütunları sarsılmaz hale gelinceye, yani ilk otuz yıl kumandayı kimseye devretmeye niyetli değil.

Bu kültür kolay oluşmadı, minare yaptırmayan yerden bitmiş sanır, bu kültürün arkasında dört yüz yılın birikimi, yüzlerce marka var, bizim bir Ülker'imiz, bir Efes'imiz, bir de Galatasarayımız var, yüzlercesine ihtiyaç var. İşte OYAK Türk ekonomisini ele geçirdi. Tek bir markası yok. On yıl sonra, Türkiye siyasetini ordu, Türk ekonomisini bütünüyle OYAK yönetiyor olacak! Yani, Ali Ağa'nın danası gibi Avrupa sokaklarında dolaşacağız!

Türkiye yirmi-otuz milyonluk ülke olsaydı, hiçbir sorun yaşanmayacaktı, bu koca değirmende öğütülüp, emilebilirdi. Ülkemiz yetmiş milyon, üstelik Kemalistler "fikirle" değil duyguyla yaşıyor, ne konuşulsa, ne tartışılsa "ihanet" arıyorlar. Ayrıca, kontrol edilemez sınırlar dışında ülkeye girmek için kendini sınırlarda öldüren yetmiş milyondan fazla muhacir göçü bekliyor, Van'da zenci mahallesi bile kuruluyor, AB'ye girdiğimizde, sınırlarımız dışında biriken muhacir sayısı 700 milyona fırlayabilir, hesaplar böyle!

Ülke nüfusuyla Almanya kadar Avrupa Parlamentosunda söz sahibi olacağız, bu dayanılmazdır, bir ishalli dana bir sürüyü bok eder. Avrupa tarihinden aldığı bu büyük siyasi yetkileri şimdi şimdi uyananlarla bölüşmez. Akşam yemeğinden sonra gelen misafire, ya bir soğan verirler, ya bir sopa! Ağaç, ağaç içinde büyür.

Avrupa uygarlığı şu: Akıl var herşey var, akıl yok, hiçbir şey yok! Bizde ise bir sokma akıl var, bir Kemalistlere sokuyorlar tutmuyor, bir İslamcılara sokuyorlar, mekânizma dağılmış. Ancak, döşenmiş evi kim istemez, hepimizin ağzının suyu akıyor. Hıristiyan oldukları için değil, bıçak sapını kesmeyeceği için, kendi sorunlarını hep yumuşak çözecek, bizlerden gelen sorunları ise abartacaklar!

Bir maymun bir kapıda kırk yıl oynamaz, biz, iki yüz yıldır aynı kapıda oynuyoruz. AB, siyasi macerasının sonuçlarını, kuruluşunu, neler getirip getirmeyeceğini kestiremediği için, dışardan gelecek belirsizliklerle dolu bir ülkeye kesinlikle hayır

diyecek. Onlar da bilmiyor henüz neler olduğunu, kesilmemiş karpuza karar verilmez!

Bu şuna benzer, diyelim Rusya'yla ortaklığa gidiyoruz, aradan Bangladeş fırlayıp, beni de alın, dese, bu yüz yirmi milyonluk ülkenin içler acısı halini görüp, hayır da diyemeyeceğimiz için, bekle, diyeceğiz ve ona dört yüz yılın yolunu tarif edeceğiz, şu yasaları çıkart, ölme eşeğim, ölme.

Masal bu ya, diyelim AB'ye girdik, çoğunluk milletvekili, Almanya'yla bizde. Bir boğazım, bir çüküm diyen bu milletvekilleri, bu yoğurdu kıllı işadamlarıyla hiçbir yere giremeyiz ama diyelim, girdik. Avrupa'yı yönetiyoruz. Önümüzde binlerce sorundan bir sorun: Rusya'nın nükleer tehdidi, nükleer pisliği. Bu sorun, Türkiye'nin tüm sorunlarından daha ağır yüzlerce dünya sorununun başında geliyor. Ülkemizde bu yönde yayınlanmış tek makale yok. Tempo, Aktüel, Hürriyet, Milliyet gibi gazeteler mankenlerle ilgilendikleri için, köşelerde öküz mayısı gibi kat kat yükselmiş yazarlardan tek biri Kuzey Avrupa'ya, Kuzey Afrika'ya dair tek bir sorun okumadıkları için, zil zurna habersiziz.

Masal bu ya, Mehmet Gül, Ahmet Çakar gibi adamlar Avrupa Parlamentosunda bu sorunu tartışıyor. Ne yapsınlar, çorbam yok taşacak, kocam yok boşayacak, "karşıyız" arkadaş diyecekler. Bu adamlar, Avrupa parlamentosunda dünyanın gelmiş geçmiş en büyük uygarlığının sorunlarını tartışacak! Çuvaldızına yumruk, iğneye kafa atan bu isimler Avrupa yönetecek! Tartışamadığı herşeye "karşı" olan, bu "karşı"lardan ideoloji oluşturan partinin bugün oy oranı yüzde otuz!

Bakın, bugün milletvekillerimize bir danışman kadrosu verildi. Danışmanlar emir eri. Hanımın kuaför borcunu öde, helaya pompa al, hanımın mağaza alışverişinde torbaları tut gibi işler için mecliste istihdam ediliyorlar. Türkiye'de dünya sorunlarını aktaran dergilerin adlarını hiçbiri bilmez, tartışmaz. Bir küçük belediyeyi, bir küçük hastaneyi yönetemeyecek bu Polatlı sığırları, dünya sorunlarını tartışacak!

AB konusunda en çok üzülen, parçalanan, en çok paniğe kapılanlar ise Kemalistler! AB değil, yedi düvel, anlaşma değil, Sevr! Hem muasır medeniyete çıkma emri var, hem "bağımsızlığı" koruma! Nasıl olacak? AB tartışmaları mevzuuna bir takıldılar, baktılar ki ikisi yan yana olmuyor, yürekleri, demirci örsünde demirle dövülüyor sanki. Muasır medeniyet de öyle bir şey ki, burada, devleti, milleti orduyu kumandayı bırakacaksın, akıl almıyor, çıldırmış durumdalar!

Horoz kendisini çöp tepesinde görmüş müezzin oldum sanmış. Kemalistlerin iktidar kaygısı, çok haklı. Tam da İngiltere-Almanya-Fransa'nın on asırdır devam eden düşmanlığını bitirme noktası, bu milli iktidar! Yani, yersin kabak, yemezsin, kapı açık, diyorlar. Bizse hâlâ aptal liberal yazarlarımızla, zorla zorla bir yokuş kaldı deyip, her gün AB'ye girip girip çıkıyoruz.

Kemalistlere hak veriyorum, Sevr'den beter bu, AB, hem Milli Güvenlik Kurulu'nun, hem devletin, hem ordunun, hem de derin devletin iktidarını istiyor, gölgesini dahi yasalarla yasaklıyor. Başka sorunları nafile tartışmayın, ipin koptuğu yer burası. Ordunun bu iktidarı vermeye niyeti yok, Kuvvayı milliye savaşı çoktan başladı. AB macerası ve tartışmalarını bitmiş sayın!

Haklısın asker ağam! Gâvurdur bunlar, toprağımıza göz koydular, bağımsızlığımızı istiyorlar bizden. İktidarı istiyorlar. Yüzde yüz haklısın. Vermeyin bağımsızlığımızı, sakın taşımayın iktidarı Avrupa'ya, sonuna kadar yanınızdayız!

Türk ordusu, benim asker ağam! Bu ülkenin iktidarı, yönetimi, halkın elinde olsaydı, o bağımsızlığı Avrupa ellerinde kimse alamazdı elimizden. Oysa şimdi birkaç yasayla, kralın yetkilerini alıp, kralı öldürüp, bitiriyorlar. Haklısınız. Siyaseti halk yapsaydı, parlamentomuz halkın temsilcilerinin olsaydı, İngilizler gibi, Almanlar gibi, bu halkın temsilcileri orada milyonlarca sayfa dosya arasına çatır çatır girer, ülkelerinin menfaatlerini, konuşur, tartışır sahip çıkardı!

Asker ağam, bağımsızlık ve onur, halkın elinde olsaydı, bu halkın elinden hiçbir kuvvet alamazdı onu. Avrupa Birliği işte

bu: Avrupa birliğine tüm devletler, halklarının temsilcileriyle dayandı, bizlerse, hâlâ milli güvenlik kuruluyla omuz vuruyoruz. Korkunuzda haklısınız.

Halk bu topraklarda iktidarı alıncaya kadar da korkmaya devam edin!

Avrupa Birliği'ne gidecek Türkiye'yi ancak halkın sırtında taşıyabiliriz! Bunu öğrendiğiniz güne kadar acemice ve çocukça ve saplantılı bir şekilde muasırmış, çağdaşmış, uygarlıkmış, AB'ye girecekmişiz laflarını lütfen etmeyin.

Solcu liberalleri de sevmiyorum, onlar da sinsice, bu yasaları bu devletin çıkartacağı yok, girdik-gireceğiz gazıyla ve AB'nin sıkıştırmasıyla çıkartırız kurnazlığındalar! Yasaların çıkması birşey değiştirmez, yasalarını koruyacak olan halktır, halkın koruyamadığı bir ülke köledir, halkın temsil edilmediği bir yönetim; müstemlekedir!

Halkın siyaseti olmadan, Avrupa olmaz! AB dediğimiz bir demokrasi imparatorluğu!

Artık Kemalistleri tut, tutabilirsen, öyle sert Kuvvayı milliye savaşı veriyorlar ki, vay maşallah! Bu toz duman arasında "Kemalist petrolcüler" dahi zuhur etti. İyi ki bahsi açıldı, hepimiz, siyasete doğuda açılıp kapandığı söylenen bu kuyuların hikâyeleri yüzünden girdik, 12 Eylül öncesi sağcı, solcu her gence gidin, siyasallaşmalarının ilk sebebi olarak, doğuda betonla kapandığı söylenen kuyulara karşı biriktirdiği kin olduğunu söyleyecektir.

Gençliğimiz, bu kuyu, sondaj, beton hikâyeleriyle tükendi, hikâyeyi tekrar vizyona sokmaya çalışıyorlar. Şu, çük gibi kayaları delen şeye sondaj diyorlar. Yeterince kuyu açılmadığı, bu topraklarda çok petrol olduğu söyleniyor. İnşallah vardır, hayırlısı olsun, doğduğumuz günden beri bekliyoruz! Ancak, dönüp dönüp hep şu örneği veriyorlar. Romanya'da yılda bin defa sondaj yapılıyormuş, bizde elli yılda bin beş yüz sondaj yapılmadı. Haklılar! Belki o kadar sondaj yapacak parayı bulsak, petrol da buluruz, kim bilir! Ancak, askeri bütçemiz ortada, yüz

milyar dolarları silahları yatırdık, durduk.. Tabiî ki bizde sondaja para bulunmaz.

Benim Kemalist petrolcü kardeşlerim elli yıldır halkın anasını .ikiyoruz, dağı taşı .ikseydik, belki kan yerine petrol gelirdi!

Öyle, Persil adam gibi, kahraman kahraman konuşmayın. O dağlarda döktüğümüz kan kadar petrol çıkartın yeter, o milyar dolarlık silahları yağlayacak kadar petrol bulun yeter!

Bir solcu ağbi anlatmıştı, 60'lı yılların sonu herkes petrol var, diye konuşuyor, askerde, eğitim alanında sürünüyormuş. Sürün, sürün, akşama kadar. Bir dakika nefes alamıyor! Bir nefeslik dinlenmek için, aklına bir fikir gelmiş, komutana çıkıp, "Komutanım burnuma petrol kokusu geliyor!" demiş. Komutan, kaytarmak için uydurduğunu da biliyor, ensesine bir şaplak atıp: "Bu halk, ne zaman çamur içinde burnuyla sürtse, burnuna petrol kokusu gelir!" demiş.

Türkiye ne zaman dibe vursa, böyle bir umut uçurulur! Ne diyelim, iş bilmeyen çavuşlar, döner bokunu avuçlar! Bırakın cahilce tartışmaları! Bardakta suyu dövmüşler, ne kara olmuş ne beyaz!

AB tartışmaları yine ucuz siyasetçilerin, ucuz köşe yazarlarının işine varıyor! Sağ liberaller ANAP, DYP, eskiden baraj, köprü yaptıracağız derdi, şimdi AB'ye gireceğiz diye oy topluyorlar, sendikalar, koskoca bir halk yiyor bu masalı!

İşte böyle Avrupa Birliği macerası, Acemi tosun, ineğe kafasından biner, demişler. Avrupa'da her türlü crospuluk, her türlü muamele var ama, Avrupa denen şey, kafadan, akıldan .iktirmediği için Avrupa oldu. Bizde tam tersi, hiçbir taraftan elletmiyor, koklatmıyoruz, yalnız kafadan .iktiriyoruz, ekranlarda, gazetelerde!

KALBİMİ FİLİSTİN'E GÖMÜN

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, sinemalarla, romanlarla, tüm dünyaya 'soykırım" sözcüğünü Yahudiler öğretti. Şimdi aynı Yahudiler tüm dünya basınını ablukaya alarak 'soykırım' ve 'katliam' sözcüklerini yasaklamak için ellerinden ne geliyorsa yapıyorlar!

İttihatçı subaylar da 'soykırım'la suçlanıyor; hâlâ I. Dünya Savaşı yıllarında 'Ermeni' göçü tartışılıyor! Oysa, Filistin cephesinde Türk subayları savaşı kaybetme sebebi olarak 'centilmenliklerini' gösteriyor, anılarında!

Kudüs'ü I. Dünya Savaşı sonunda 1917'de kaybettik. Bugün tam bir mezarlığa ve siyasi kaosa dönüşen Filistin topraklarını düşmana nasıl bıraktığımız 'anılarda' sorgulanıyor! Bölgenin komutanı İttihat'ın en ünlü paşalarından Cemal Paşa'dır. Süveyş'te İngilizlerle savaştık, yetmedi, Yemen'de, Hicaz'da, Irak'ta İngilizlerle savaştık. Art arda Arap ayaklanmalarıyla karşılaştık. Başta Mustafa Kemal, Refet Bele, Ali Fuat Cebesoy gibi İttihat'ın ve sonra Kuvvayı Milliye'nin ünlü paşaları bölgede görev yaptılar ve bize sadece anılar bıraktılar.

Cemal Paşa savaş yılları içinde bölgede bayındırlık hizmetleri, yollar, köprüler, okullar, arkeolojik araştırmalar yaptı, onca fakru zaruret içinde yetmedi, Arap şeyhlerini altına boğdu.

Süveyş'ten geri çekilip Kudüs'te tutunabilirdik. Cemal Paşa, İş Bankası Yayınlarından çıkan anılarında Kudüs'ü vermemizin en büyük sebebi olarak Enver Paşa'nın bölgeye atadığı Alman komutan Falkentayn'ı suçlu bulur. Kudüs, paşalarımıza göre Falkentayn yüzünden elden çıkmıştır. Falkentayn'ın iki büyük hatası şunlar: Birincisi, Kudüs'teki kutsal mabetler zarar görür diye Kudüs'te bir savaşı göze alamaz. Cemal Paşa da aynen böyle düşünür, ancak 'karşımızdaki İngilizler Kudüs'te savaşmayı göze alarak geliyor, onlar hiç düşünmüyorlar kutsal mabetleri,

biz ise zarar görür diye endişeleniyoruz, oysa Kudüs'ün çok önlerinde düşmanı karşılayabilirdik..."

İkinci sebep, Türk paşalarının ahaliyle kurduğu yakın ilişkiler. Falkentayn Arapları hiç tanımıyordu ve onlara bir komutan gibi davranıyordu. Türk paşaları Arapların büyük bir bölümünü parayla, ikna ile, propagandayla kendi yanlarına almıştı.

Cemal Paşa anılarının 261. sayfasında şöyle der: 'Bölgede ahali rahatsız olur diye silah araması yaptırmıyorduk. Çünkü vereceğimiz silah arama görevi askerler tarafından çığırından çıkarılıp Arapları rencide edebilirdi..."

Türk paşaları, bölgede, kıyım, sürgün değil, bir silah aramayı bile ince ince düşünürler. Tarihi ayrıntılarıyla dikkatlice okuyalım. Soykırım'la suçlanan İttihat Paşalarının bölgede centilmenliklerinin kurbanı olduğunu görürüz.

Kutsal mabetlere mermi düşmesin, ahali rahatsız olmasın derken, Kudüs elimizden çıktı!

Osmanlı paşalarının yüzyıl önce ince ince düşündükleriyle şimdi İsrail tanklarının niyetlerini ve katliamlarını karşılaştırın!

İsrail, bu toprakların hakiki sahiplerine bugün 'terörist' diyor. Osmanlı paşaları bugünkü Filistinlilerden sayıca, daha çok ihtilalci Arapların ayaklanma ve suikastlarıyla baş başaydı. Cemal Paşa günlerini Araplara nasihat ederek geçirdi: 'Ben Türk ve Arap gençliğine hitaben şunu söylüyorum: Bu iki millet birbirinden ayrılırsa, ikisi de yok olmaya mahkûmdur..."

Filistin tarihi.. Yeryüzü topraklarında Kızılderililerin kaderine bu kadar benzer bir tarih bulunamaz. Kızılderililer gibi, aynen, topraklarından çıkarıldılar. Aynen Kızılderililer gibi mülteci kamplarına yerleştirildiler. Aynen, kamplarda yoksullaşıp ölüme terk edildiler. Aynen, kamplardaki hastalıkları ve yoksulluklarıyla alay edildi. Aynen, yoksulluğu ve kamptan çıkamamanın acısıyla birçok Kızılderili genç soygunlara başladı. Aynen, ABD, Kızılderilileri yok etmenin, aşağılamanın gerekçesi olarak bu soyguncuları gösterdi. Manitu'dan umutlarını kesen Kızılderililer dini bir buhrana sürüklendiler. Hayali bir din icat olundu.

Bu dine göre İsa inecek ve ölmüş Kızılderililerle birlikte hepsini kurtaracak. Umutlarını kesen Kızılderililer bu dinin bir töreni olan 'hayalet dansı'na başladı. Her akşam, İsa'yı beklediler. Aynen, FKÖ'den umudunu kesen Filistinlilerin aşırı dinsel ideolojilere bağlanmaları gibi. Aynen, Kızılderili tarihi!

Bugün, Arafat, Oturan Boğa'nın kaderini yaşıyor. Oturan Boğa gibi savaşçılarını neden durduramadığı için suçlanıyor. Ünlü Kızılderili reisinin adı, Tatanka Yotanka'dır. Dünya solu bu ismi yüreğine kazımıştır. Toprakları Kara Tepeler'den sürülüp Kanada'ya yerleştirildi. Oradan da kovuldu, sonunda öfke sahibi bir adam oldu. "Bütün beyazlardan nefret ediyorum. Hepiniz hırsız ve yalancısınız, topraklarımızı çaldınız, göçebe olduk" diye haykırıyordu.

Oturan Boğa, Tatanka Yotanka'nın sözleri bugün değil kitaplara, gençlerin gömleklerine, tişörtlerine kazıldı: "Ve bilmelisiniz ki, bize hayvanmışız gibi davranıldığı için bugün böyle birtakım duygular besliyorum. Yurdumun kötü bir adı olduğu kanısındayım ve iyi bir adı olsun istiyorum. Hem eskiden iyi bir adı vardı yurdumun zaten, bazen oturup düşünüyorum, kim ona bu kötü adı yakıştırdı", diye...

Birinci baskısı 1973'te yapılmış E Yayınları'ndan çıkmış Kızılderililerin yok olma savaşını anlatan 'Kalbimi Vatanıma Gömün' kitabı, bir gençliği ağlatmıştır. Hepsi toplama kamplarına alınan Kızılderili reislerinin sözleriyle doludur:

"Ailemle birlikte barış içinde yaşıyordum. Yiyeceğim boldu ve iyi uyuyordum. Halkımla uğraşıyordum. Hayatımdan memnundum. Bu kötü hikâyelerde nereden çıktı, bilmem. Orada halkım ve ben ne kadar iyiydik. Kötü birşey de yapmamıştım. Ne at öldürmüştüm, ne de insan, ne Amerikalı, ne Kızılderili. (...) Beni tutuklamanız için kim emir verdi, söyleyin. Orada ailemin yanı başında barış içinde yaşayabilmek için aydınlığa ve karanlığa, tanrıya ve güneşe dua ettim. Hakkımda kötü konuşmalarına sebep ne, bilmiyorum. Bunlardan bıktım artık. Eğer bir adam tavırlarını düzeltmeye çalışıyorsa, gazetelere böyle

masallar konmamalı. Adamlarımın sayısı çok azaldı. Evet, bir zamanlar kötü şeyler yapmışlardı gerçi, ama artık bunları unutalım ve bir daha sözünü açmayalım. Hem zaten kaç kişi kaldık şunun şurasında..."

Bir Kızılderili reisi Kara Geyik'in sözleri: "O zaman kaç kişinin öldüğünü anlayamamıştım. Şimdi kocamışlığımın şu yüksek tepesinden gerilere baktığımda, yerde birbirleri üzerinde yığılı duran boğazlanmış kadınları ve çocukları, hâlâ o genç gözlerimde görebiliyorum. Ve orada, o kanlı çamurun içinde birşeyin öldüğünü ve o kar fırtınasına gömüldüğünü görebiliyorum. Evet, bir halkın düşü öldü orada. Güzel bir düştü, evet. Sonra bir ulusun umudu kırılıp, paramparça oldu. Artık yeryüzünün merkezi yok, ölüp gitti, kutsal ağaç!..

Amerika'da öldürülen aynı kutsal ağaç, bugün Kudüs'te öldürülüyor!

Leman Dergisi'nden Kutlu Esendemir, Ankara'ya iner inmez, yarın Filistin Büyükelçisi Fuat Yasin'le yemekteyiz, dedi. 'Başka kimler var' dedim, 'kimse yok, yalnız ikimiz...'

Ankara'nın en yaşlı elçisi, elçilerin duayeni. Bir Kızılderili reisi gibi. Kısa boyuyla Konur Sokak kalabalığı içinde gördüğümüzde heyecanlandık. Kutlu'ya 'nasıl hitap edeceğiz?' dedim. Sayın Büyükelçi, deriz, dedik. Türkçesi var, ama az. İki buçuk saat çevirmen aralıksız konuşmamızı sağladı. Yemeğin sonunda Fuat Yasin Bey, bir değil iki kahve içti!. Görüşmemizi bir yana bırakıp, büyükelçinin tatlı tatlı kahve içişini saatlerce anlatabilirim. Türk kahvesinin bu kadar derin izleri olduğunu bilmiyordum. Küçük yudumlarla, usul usul... Bu eski adamların 'kahve içişlerindeki' güzelliğe bayıldım. Aynen Kızılderililer gibi, barış çubuğu tüttürür gibi, sigara!

Öfkeden çılgına dönmüş bir adam hayal ediyorduk. Kahve köpüklerini dahi sarsmadan ölüler evinden, yurtsuzların ülkesinden küçük küçük hatıralar anlattı. Ezilmiş, hor görülmüş, kovulmuş ve katliamdan geçirilmiş bir halkın sözcüsüydü. Istı-

raplar, derisinin kabuğunu kuvvetli ağaç kabuklarına döndürmüştü.

Büyükelçiden çok etkilendik. Sınırsız, tanksız, tüfeksiz, devletsiz, topraksız bir halkın temsilcisi olmak, nasıl bir duygu diye sorduk... Elçi, bütün hayatını özetler gibi, eliyle kalbini gösterdi. Bu halkın kaderine yön veren, kalpleriydi! İyi ve cesur insanlar kalplerini tutarken gözyaşlarını tutamaz! Tekrar, elini kalbine götürdü: "Bizi yaşatan kalbimizdir, Filistin bizim kalbimizdedir. Dünyada yalnız Filistin diye bir ülke coğrafyada değil kalplerde yaşıyor"

Aklıma Kızılderililerin Kara Tepeler'den sürüldüğü 'Kalbimi Vatanıma Gömün' kitabı geldi. Çevirmene Oturan Boğa Tatanka Yotanka'nın sözlerini çevirmesini rica ettim. Oturan Boğa, tüm siyaset bilimi kitaplarına önsöz olacak muhteşem güzellikte laflar etmişti. "Biz der, bu toprakları Manitu'nun bizler için yarattığına inanırdık. Ama sonra gördük ki, Manitu beyaz adamı da yaratmış. Manitu beyaz adamı da yarattığına göre, bu topraklar hem beyazların hem bizim, birlikte oturmalıyız!"

Büyükelçi, eski insanlar, eski zamanlar gibi konuştu: "Biz İbrani'yiz, İbrahim'in dinindeniz. Bütün çocuklarımızla her gün İbrahim'in çocuklarına dua ederiz. Bizim Yahudilerle sorunumuz yok. Bizim İbrahim'in çocuklarıyla sorunumuz olamaz. Bizim sorunumuz İsrail Devleti'yle... İbrahim'in çocukları düşman olmamalı!"...

Büyükelçiye, zarafeti, inceliği konusunda, çelebi, kalender kelimeleriyle iltifat etmek istedim. Çevirmen, kelimelerin içine ister istemez 'centilmen kelimesini ekleyiverdi. Çok ihtişamlı ve çok süslü bir söz söyler gibi: Centilmen kelimesi, İngiliz, Avrupa çağrışımlı bir kelime. Oysa ben 'doğuluyum', kendimizi ifade ederken 'doğulu sözcükler bulmalıyız...'

Büyükelçinin ben doğuluyum sözü, soluğumu kesti! Biz de doğuluyuz ve yüzyıldır bu sorunu çözemiyorum, neden hâlâ aramızda bir çevirmenle oturuyoruz!

'Ne içersiniz? Meyve suyu, kola, içki...?', gülerek, tatlılıkla

içkiyle ilgili hoş hikâyeler anlattı. Varşova'da elçiyken herkes içiyormuş, gün ortasında. O içmiyormuş. Çünkü gün ortasında, şimdi Filistin davası için mesaide olduğunu söyledi. Akşam saat sekizi geçtiğinde misafirim olursanız, birkaç kadeh keyif içkisi içebileceğimizi söyledi.

'Peki, kola?' Seksenini devirmiş yaşlı büyükelçi, 17 yaşında bir solcu militan gibi bize nasihat etmeye başladı: 'Kola, bizim düşmanımız, biz kolaya karşıyız. Doğduğumuz günden beri içmeyiz. Kolaya ödediğimiz paralar, sonra gelip Filistin'de evlerimizi yıkıyor, çocuklarımızı öldürüyor!'

Otuz yaşıma kadar kolayı hiç tatmamış, yabancı sigara hiç içmemiş ve kot pantolon giymemiş benim için bu sözler, günah çıkartıp, hüngür hüngür ağlamanın sırasıydı. İçimden, kendime, Allahım sen de bana seksen yaşımda, emperyalizme karşı hâlâ keyif ve neşeyle gençleri uyaran bu tatlı adamın iradesinden ver, dedim.

Basit ve sakin bir sevinçle Türk halkının Filistin'e verdiği tam destekten çok duygulandığını anlatıverdi. Sivil kurumların ayaklanması çok hoşuna gitmişti. 'En çok da, körler dedi, düşünebiliyor musun körler geldi yanıma, çok sevindim...', hemen peşinden 'travestiler geldi... o kadar mutlu oldum ki, travestiler yanıma geldi, destek verdi bize!.. Lütfen Türk halkına onların ilgisinden çok duygulandığımızı iletin!..'

Büyükelçiye Türk solunu anlatmanın sırası gelmişti, irili ufaklı yirminin üstünde dergide Filistin davasının kapak olduğunu ve uzun yıllardan sonra ilk defa bu kadar heyecanlı, coşkulu Filistin'e sahip çıkıldığını söyledim. Bizler doğduğumuz günden beri FKÖ'lüyüz, Arafat'ın yanındayız, dedim. Klonlanan babasız koyun Dolly'i anlatırken Alman yazar Günter Grass 'babasız bir gelecek' tasarlanıyor, der. İsrail Devleti, 'babasız' bir Filistin istiyor. Bugün yaşayan hiçbir Filistinliyle anlaşma masasına oturmak istemiyor. Ancak, öldürdükleri Filistinli cesetlerinden klonlayarak, babasız, tarihsiz, geleneksiz bir Filistin'le yaşamak istiyorlar.

Türk solunun, 80'li yıllarda yükselen Hizbullah, Emel, Hamas gibi sert İslâmi hareketleri çok düşünüp, çok tarttığını ve pek mesafeli durduğunu, Filistin davasının Hamas'ın eline geçmesinden çok büyük rahatsızlık duyup, Filistin heyecanının yok olduğunu, ancak son iki yılda yükselen Arafat'la, Filistin davasına tıpkı 68'lerde olduğu gibi yeniden sarıldıklarını, anlattım.

Büyükelçi hiç düşünmeden cevap verdi: 'Ladin'i Amerika, Hamas'ı İsrail yarattı!'

Arafat, bir Hıristiyan kadınla evliydi ve bugün en korkulan şey, Müslüman-Hıristiyan çatışmasının önünü aldığını, ayrıca Marksist bir gelenekten gelip, toprağında yetişen İslami hassasiyetleri dışlamayıp, politik iç içeliğin kaçınılmaz olduğunu hepimize Arafat'ın öğrettiğini, bunların bizim için de çok öğretici olduğunu söyledim.

Arafat, babasının mezarına hiç gitmedi. Çünkü babası, babadan kalan topraklarını satmıştı, üstelik bir Yahudi'ye. Arafat, 'bana bir avuç Filistin toprağı bırakmadın' diye babasına ebediyen küsmüştü.

Büyükelçi, 'siz nasılsa soracaksınız, siz söylemeden hemen cevaplayayım' deyip anlatmaya başladı, intihar eylemlerini.

İntihar eylemleri bir politika değildir, bilinçli bir gaye değildir, bir halkın sürüklendiği trajik bir kaderdir. Bunun adına şimdilik meşru müdafaa diyoruz, ama tam anlatamıyoruz. Yurtsuz, silahsız, bedeninden başka hiçbir şeyi kalmamış bir halkın artık teker teker patladığını... Bu kadar ağır katliamlara, mezalime karşı Filistinlilerin değil, taşın da, çiçeğin de, meyvenin de patlayacağını... Depremi, güneş tutulmasını engellemek elimizde olmadığı gibi, teker teker insanların bedenlerini parçalayarak ölmelerini durdurmanın artık ellerinde olmadığını... Ancak Filistinli olanların anlayabileceği bir duygudur bu, dedi. Çünkü Filistinliler, elli yıldır böyle bir eylemi hiç düşünmediler. Bitmek bilmeyen eziyetler, sürgünler, öldürmeler, çoluk çocuğa mezar olan bu toprakta her gün yaşanan faciaları görerek yaşa-

mış insanlar, artık insan ötesi çabaların, çözümlerin peşine düşüyor, diye ekledi.

İntihar eylemlerini, hiçbir şans, hiçbir çıkış yolu bırakmayan İsrail devleti'nin hazırladığını, söyledi!

İki arada bir derede, büyükelçiyle, ideolojik şeyler de konuşmaya çalıştık. Sürekli düşman, sürekli silah üreten, Fransız ihtilali çıkışlı 'vatan' milliyetçisi olmadığımızı söyledik. Kızılderililerin topraklarına bağlılıkları gibi derin bir toprak sevgimiz olduğunu anlatmaya çalıştık. Toprağın anılarına, hatırasına ve geçmiş ölülerimize derin bağlılığın bizi sürekli milliyetçi tuzaklara düşürdüğünü, bundan kurtulmanın yolunun, toprak üstünde yaşayan hayatların kutsallığından doğan bir 'yaşam milliyetçiliği' tezini savunduğumuzu, ne edip edip lafların arasına sıkıştırıverdik.

Dil, din, ırk ve milli törenler ve milli düşmanlıklarla, insanoğlunun dünyada yaşayamaz olduğunu, erdem, vicdan, sanatın dahi sona erdiğini... Silah üreten, düşman üreten bu milliyetçiliğin tam kapitalizmin, tam emperyalizmin ağzına layık savaşlar çıkartmaya bahane oluşturduğunu... Velhasıl, toprağın üstündeki yaşamlardan, yanayız, dedik...

Ezcümle, ideolojik görüşümüzü belirttik: 'Toprak eğer üstünde insanlar yaşıyorsa, vatandır!'

Bundan bir ay önce Ankara'da Gençlerbirliği-Fenerbahçe maçı oynanmış, Gençlerbirliği'nin Mısırlı oyuncusu El Saka sahaya çıkar çıkmaz tribünlere Filistin bayrakları atmıştı. Büyükelçiye anlatalım, dedik. İlk gölü Revivo atmış, maçın bitmesine tam sekiz saniye kala El Saka kafayla karşılık vermişti. Bugün Gençlerbirliği tribünlerinde El Saka için özel seyircilerin olduğunu söyleyelim. Ancak, çeviriyi 'espriyle' aktaramayız, diye düşündük. Çünkü İslamcıların pankartlarında 'Revivo dışarı' yazılmıştı, bu çok çirkin pankartlardan hepimizin rahatsız olduğunu, İslamcıların hızını alamayıp 'Hitler seni şimdi anlıyoruz' gibi, kabul edilemez pankartlara midemizin kalktığını söyledik.

'Sayın Büyükelçi, hiç sevmediğiniz, her gün milletçe ölümünü beklediğimiz başbakanımızı dahi sayenizde sevmeye başladık!' dedik. Dünya liderleri içinde Filistin halkına en kararlı desteği Ecevit çıkmıştı. Çok eski ve solculuk defterini çoktan kapatmış bir solcunun dahi giderayak bizi çok mutlu ettiğini anlattık. Ayrıca büyükelçiye, Türk emniyetinin ve polisinin eylemlerin önünü açtığını, hatta teşvik ettiğini gözlediğimizi söyledik.

Büyükelçi, Türk devletinin İsrail'le siyasi ilişkilerini anlayışla karşıladıklarını, Türk devletine en küçük bir sitemleri dahi olmadığını, söyledi.

Arap ülkelerinin, özellikle Arap gençliğinin Filistin davası karşısındaki ayaklanmalarından memnun musunuz? Büyükelçi, Arap devletlerinde iki siyaset var, dedi. Arap halkları ve gençliği bizim gibi düşünüyor, arkamızda, ancak devletleriyle halkların heyecanları aynı değil, dedi.

Büyükelçiye, başta Leman dergisi, Filistinli çocuklara 'oyuncak' göndermek istediğimizi, bunu nasıl yapabileceğimizi, söyledik. Büyükelçi, İsrailli askerlerin oyuncakları kırıp içine baktığını, bunun şimdilik mümkün olmadığını söyledi.

Sayın büyükelçiyle İsrail lobisinin İslamcılara karşı yöneltiği anti-semitist suçlamalarının, Filistin davasına bizler de tam destek verince aynen bize de yönelttiğini, İsrail'e karşı kim karşı gelirse 'anti-semitimizle' suçlandığını, söyledik. Büyükelçi: 'İsrail'in anti-semitistleri çok sevdiğini, çünkü onlar sayesinde katliamlarını haklı gösterdiklerini' söyledi.

Peşinden hemen 1917 yılına kadar Türk ve Arap topraklarında tek bir Yahudi'nin burnunun dahi kanamadığını, Avrupa'nın göbeğinde katledildiklerini söyledik.

Sayın büyükelçiye, Kudüs'ün mabetlerle dolu labirent gibi sokaklarının asla bölünmeyeceği, ve bu saatten sonra Kudüs'te yaşamanın gittikçe imkansızlaştığını anlatmaya çalıştık.

Büyükelçi, kahvesinden yudumlayıp, sigarasını yaktı: 'Şimdi, size bir hikâye anlatmak istiyorum, dedi. Hintli filozoflar bir ay bir eve kapanıp, Allah'ı tartışmışlar. Dünyanın bütün dinle-

rindeki 'Allah' tasavvurlarını teker teker masaya koymuşlar: Allah nedir? Biri, başı sonu olmayan, biri zaman mekân dışı... Herkes bildiği, duyduğu, anladığı Allah tanımlarını tartışmış... Bir ay sonra, ortaya şöyle bir görüş çıkmış. Hangi dinin Allah'ını konuşsak, 'zamana' gelip takılıyoruz. Allah'a yapılan tanımlamaların hepsi 'zamanla' ilgili... Yani, Allah, zamandır, gibi son fikre varmışlar.

Büyükelçi, 'ben, dedi, zamana inanıyorum ve zamana iman ediyorum, zaman herşeyi çözecektir!'

'Bu çözüm, Kudüs'te birlikte yaşamayı çözmek, insanlık için çok büyük bir devrim. Evet, Kudüs'te birlikte birçok dinin yaşamayı öğrenmesi, yazının bulunması, ateşin icat olunması gibi büyük bir insanlık devrimi olacak!'

Büyükelçiye, bundan on beş on altı sene önce, sürgünde Arafat'ın en yakın arkadaşı, Filistin davasının büyük önderlerinden Ebu Iyad'ın Mossad tarafından öldürüldüğünü duyunca, günlerce yas tuttuğumuzu... Hatta Ebu Iyad'ın Türkçede yayınlanan hatıralarından, pasajlar vermeye çalıştım. Büyükelçi duygulandı... Elini, sırtıma attı... Birşey diyemedi. Bir arkadaş gibi sarıldı bana... Uzun süre elini sırtımdan çekmedi. Bu duygusal havayı bozmak için Amerikan generallerinin Kızılderililer için gönderdiği bir telgrafı anlattım. General şöyle diyor: 'Kızılderililere yeterince kayıp verdirtmeden, yeterince acı çektirtmeden, barış masasına oturmayın!' Generalin bu sözünü yüzyıllar geçse beyaz adamın taktikleri hiç değişmiyor diye araya sıkıştırdım...

Tarih hiç değişmedi. Büyükelçinin gün ortasında tam üç saatini çalmıştık. Biz, konuşmayı kestik, sustuk, ama büyükelçi devam ediyordu... Uzamasın diye, karşılık vermedik... Büyükelçi hızını kesmeden devam ediyordu... En çok sevdiği Türk yazarlarını sorduk, Nazım Hikmet ve Aziz Nesin, dedi. Ayrıca Bilkent'te düzenlenen Nazım Gecesi'nde Nazım'ın Arapçaya çevrilen bir şiirini okurken ağladığını da başkalarından öğrendik!

Büyükelçiye, 'hâlâ Ümmü Gülsüm ve Abdülvahap dinler misiniz?, dedim 'hâlâ dinlerim, bıkmadan!'...

Büyükelçiden, hazırladığımız Filistin Özel Sayısı'nı imzalamasını rica ettik. Kutlu Esendemir atik davranıp imzalattı, kalemi cebine koyuyordu ki, bir tane de ben imzalattım... Kutlu Esendemir, Leman kitapları ve tişörtlerinden küçük bir hediye torbası hazırlayıp Büyükelçiye takdim etti!

Büyükelçiyi yola koyduktan üç dakika sonra bir telefon geldi. Bezgin Bekir tişörtünü görmüş, bu adamın kim olduğunu, soruyordu... Kutlu, telefonda, onun bir 68'li olduğunu, hayatı boyunca uyuduğunu, ancak böyle eylem zamanlarında canlanıp meydanlara koştuğunu, anlatmaya çalıştı!

İşte böyle zamanlarda irili ufaklı onlarca sol dergiye, irili ufaklı onlarca sivil kuruma, meydanlara koştukları, Filistin davasına kayıtsız şartsız destek verdikleri için, kalbimizin neşesini yeniden canlandırdıkları için, sonsuz teşekkürler!..

Büyükelçiye anlatmaya utandığımız şeyler de vardı, anlatamadık. İki-üç yıl önce İsrail'in gelişmiş teknolojik silahlarını sevimli göstermek ve düşmanın (Filistinlilerin) gözünü korkutmakla görevlendirilmiş Türk Gazetecileri İsrail'e davet edildi. Başta Güneri Civaoğlu, Duygu Asena, falan.

Civaoğlu'nun röportajı tam bir şerefsizlik örneği. Civaoğlu, İsrail tankları içinde şirin poz verirken şunları yazıyor: 'Tabii bu tankları, insanlık yararına, barış için kullanıyorlar'

Yetmedi, devam ediyor: 'Bu gelişmiş silahlar çok sert ama sizi korkutmasın, bu tankların komutanları o kadar ince, o kadar beyefendi, o kadar tatlı insanlar ki, bu komutanları tanısanız, fikrinizi değiştirirsiniz!' diyor.

Türk çocukları ve Türk halkı, bu alçaklığın belgesi röportajı unutmadı. Şimdi Civaoğlu'na soralım: 'Neymiş o tanklar Sayın Civaoğlu?' 'Bu tanklar kaç tane Filistinli çocuğu greyder gibi ezip paramparça etti?'

Dert bir tane olsaydı, ağlaması kolay olurdu.

Basınımızda, tabakhane köpeği gibi her boka havlayan yazarlar, var.

Emin Çölaşan ve Bekir Coşkun'un Şaron'un yanında yer alan

yazılarını dünya basınında bulamazsınız. Bu yazıları dünyada tek bir kişi, ancak Şaron yazabilir.

Devletimiz ve medyamız, bu iki güzide zekâmızı, müzede saklasın, soykırım müzesinde Miloseviç'le, Şaron'la yan yana.

Şimdi, Aydın Doğan'a sorsak, nedir bu yazarların hali: 'Valla semerleriyle bana seksene mal oldu' diyecek.

Hele, Bekir Coşkun'un yazısını sormayın. Anadolu'da bir laf vardır: Şaştı Bekir, salâvat getir cemaat!

Milletçe salâvat getirdik. Köpeği Pako'nun hayvan sevgisinden, çok özel bir duygu, hayvan sevgisi kasıntısı oluşturmuş yazarımız, Filistin mülteci kampının üstünden onlarca tank geçip, binlerce insanı taşların, evlerin altına gömerken, Şaron'un yanında yer aldılar!

Çünkü İsrail tankları, Cenin'den çok önce, Türk basınına girmişti. Türk medyasının yazı işlerine kadar girmiş, esir almıştı. Bir dakika karanlık eylemine halk katılmıyor diyerek, Ertuğrul Özkök sevincinden göbek atmaya başladı!

İsrail zaferlerine bu kadar sevincinizin sebebi nedir?

Sıçan olmadan çuval delen bu soğuk beyinli cahiller, götleriyle köy yıkmaya devam ediyor.

Öyleleri var ki içlerinde, içimden kendime, bunların ağzındaki dili, götünden çekip çıkartacaksın, diyorum.

Ne diyelim bu adamlara? Öküzümüzün adı sağır, anır anır, bağır bağır, boşa. Yazdıkları yazılara bakın: Kör bakkal sünnet olmuş.

Şaron'un bülbülleri, ne zaman tankların, tüfeklerin değil, mazlumların yanında olacaklar? Gazetesi, ekranı bol, vicdanı kıt, bu ülke yazarlarını tanıyan İsrail, Amerika, tabii ki ortalığı bomboş görüp zırt pırt katliam yapacak!

Biz kendi derdimize dönelim.

Fikret Başkaya düşünce suçlusu. Yedi aydır Kalecik Cezaevi'nde yatıyor. İki ay sonra Haziran ortasında tahliye olacak. Ziyaretine bir defa gittim. Haber gönderdi, hemen koştum. İkinci defa Kalecik'teyim. Çankırı yolundan sağa dönüyorsun. Kale-

cik girişinde küçük bir tepenin altında, iki katlı bir bina. 37 mahkûm kalıyor. Deniz mavisi ve çok eski model bir Opel'e yirmi beş milyonluk gaz doldurup yola koyulduk. Gide gele Çankırı yollarını ezberlemiştim. Anlatmak artık heyecan vermiyor.

Fikret Başkaya'ya düzenli Le Monde gazetesi gidiyor, kitaplar gidiyor. İçeri kapanmış gece gündüz okuyor. Temiz, düzenli, derli toplu ve fazlasıyla kibar bir insan. İnanılmaz bir adam Fikret Başkaya. İçerde hâlâ kendince dergiler çıkarıyor, hâlâ bitmek bilmeyen kitaplar yazıyor.

Türk soluyla birebir tanışıklığım on yedi on sekiz seneyi geçiyor. Yazıları ve siyasi tavırları kararlı ve sert bu insanlar, kişilik olarak fazlasıyla ince. Kalpleri ne kadar ıstırapla dolu olursa olsun, inceliklerinden asla taviz vermiyorlar.

Bu yüzden, Fikret Başkaya'nın yanında küfürlü konuşmam. Hemen gözlerini yere çevirir. Muhabbetin coşkusu ne dediğimi unutturur, küfürlerimin bini bir para savrulur, utanırım Fikret Başkaya'dan, ayıp ettim galiba, der, susarım.

Fikret Başkaya'nın yanına, bu mafya çakalı surat ve kıyafetle de gitmeye utanıyorum, Üstüm başımdaki bu düzensizlik, bilgi sahibi insanların bilgeliğinin, bütün tatlılığı ve yumuşaklığını yok edecek diye düşünürüm.

Yavan, donuk, kuru, sevimsiz Kalecik Bozkırında, sağlam bir mermer gibi ışıldıyor Fikret Başkaya'nın yüzü. Bu son gidişimde, sanki birkaç acı kırışık oturmuş gözlerine. Sanki otura otura, yata yata bozkırın ortasında yüzü bir Anadolu köylüsününki gibi buruşmuş, az birşey...

Görüş yerinde: 'Ağbi, Allahını seversen okuma, bırak şu kitapları, sen el ense yapmak, döşek divan yatmak bilmez misin?' 'Sen dışarı çıkınca, ilk işim ağbi, sana serserilik ve öküzlük dersleri vereceğim, hiçbir şeye bulaşmadan gezmeyi öğreteceğim sana, bırak, şu kitapların yakasını...'

Fikret Başkaya uyum yasalarından söz etti: 'Düşünce suçlarını da kapsaması gereken uyum yasaları çıktı ve hiçbir işe yaramadı. İş olsun, torba dolsun. Mesela ben, hiç işime yaramadı.

Düşünce suçluları hâlâ yatacaksa, bu yasalar niye çıktı. Ben zaten iki ay sonra çıkacağım, ama dışarıda medya, basın, dergiler, uyum yasalarının ayrıntılarını bilmiyor, bir işe yaradığını sanıyorlar"

Görüş yerinde, demir direkli, kirli camın içinden dışarıya doğru baktı. Çok az birşey görünüyor gibi... Ayaklarının ucuna basıp, yükseldi. Sanki biraz daha yükselse dışarıyı görecek gibi. Ama kibar adam, yerinden hoplayıp bakmaya, utanıyor.

'Dışarı bahar geldi değil mi?'. 'Yok ağbi, bahar falan gelmedi. Her gün yağıyor!' Biraz daha yükseldi ayaklarının ucunda: 'Ama görünüyor, şu tepelere bahar gelmiş...', 'Ağbi, valla şimdi oradan geldik bahar falan gelmedi...'

Ayaklarının ucunda biraz daha yükseldi, hoplasa görecekmiş gibi, gözleri kirli camın üstünden küçük bir delik arıyor: 'Gelmiş, gelmiş, görüyorum, bak şu tepeler yeşermiş...'

'Ağbi valla gelmedi, inan bana gelmedi. Anam avradım olsun gelmedi. Sen okumuş adamsın, yanında küfretmeye utanıyorum. .iktirme bana tepelerini, çayırlarını, gelmedi, diyorum işte. Buradan öyle görünüyor, yok bir bok dışarıda!'

Cezaevi çıkışında askerler, cezaevi müdürü, gardiyanlar Nihat Genç ismine inanılmaz yakınlık gösterdi. Her biri mahkûmlardan kitaplarımı alıp okumuş. Nasıl seviyorlar beni. Oradaki şöhretim Beşiktaşlı İlhan Mansız'ı sollamış.. Her biri, teker teker aynı soruyu sordu: 'Nihat Genç bu yazıları nasıl yazıyorsun?' Cevap veremedim. Bir başkası, 'Nihat Genç neden büyük yazarlar solcu oluyor?' dedi. Biraz düşündüm, bunun da cevabını veremedim...

Bu kadar sevgi gördük, hayatımda ilk defa, cezaevi avlusunda yüzüme neşeyle bakıyorlar, boş dönmek olmaz... Hadi, size bir fıkra anlatayım, güldüreyim sizi...

Gençlik Parkı'ndan geçiyorum. Bir bankta, başörtülü bir hanım kızla, iri burunlu Laz bir oğlan oturmuş döner ekmek yiyor. Hallerinden, sevgili, nişanlı oldukları anlaşılıyor. Güvercinler ayaklarına kadar gelmiş, döner ekmek kırıntılarını yiyor. Kız,

ekmeğinden kopartıp güvercinlere attı, sonra biraz daha ufalayıp attı. Nişanlısına göz ucuyla baktı, sanki sen niçin güvercinlerle ilgilenmiyorsun, kuşları, güvercinleri sevmiyor musun, der gibi... Laz oğlan, aynen şöyle cevap verdi: 'Hani bir laf vardur, kargadan başka kuş tanımam!'

KIZILTOPRAKLAR

18 Mayıs'ta Beyoğlu Mefisto'da imza günüm vardı. Resmimi büyütüp cama asmışlar. İki buçuk saat aralıksız imza attım. İmzaya değil, bana sarılmaya geliyorlar. Zaten onları çağıran benim. Resim büyüdükçe ilişkiler çoğalıyor ve zorlaşıyor. Büyümüş resimler insanı dama çıkmış deliler gibi yapıyor. Daktilonun başına oturunca dahi o büyümüş resim etkiliyor insanı. Bir çerçeve ayarı yapmak lazım.. Hayatımıza...

Ahmet Erhan bir yarısı tamamen melek şair arkadaşım, aradım, yok, evlenip Silivri'ye yerleşmiş. İstanbul'a inince dahi Ankaralıları arıyorsun... Bir gece Metin Üstündağ'da kaldım, bana bir pantolon hediye etti.. Öküz Dergisi'nden birikmiş bir yığın dedikodu vardı, bitiremedik. Haydar Ergülen geldi, Nuray Mert geldi, Dersaadet'ten Mevlüt (Gülveren) geldi, bizim dergiden Vedat geldi, Kutlu geldi, Eşber Yağmurdereli geldi. Sonra, çok eskilerden arkadaşız, Ahmet Hakan Coşkun geldi... Mahzuni'nin ölüm haberi gelmişti, sabaha kadar türkülerini söylemeye çalıştık, çoğunu unutmuşuz. Herkes türkünün ilk mısrasında kalıyor, birbirimizin yüzüne bakıp, hatırlamamızı bekliyoruz. Baştan sona söyleyebildiğiniz dört-beş türkü bulabildik. Sabahın beşinde Saygı Yağmurdereli'ye gittik. Saygı ağbiyi aldı 60-70'li yıllar. Cevahir, Mahir, yattıkları, tartışıp kavga ettikleri günler. Sigara üstüne sigara. Neyse, doktor Ercan'ın (Kesal) sabah beşte Hacıbektaş'a gideceğini duyduk, tam saat beşte doluştuk arabaya, ver elini Hacıbektaş! Ercan, bize benzemiyor. Tamamen halkın içinden. Onlarca kimsesiz, yoksula babalık yapmaktan zevk alıyor. İnanılmaz hareketli, coşkulu, dur durak bilmeyen bir genç adam. Tam bizim hasret kaldığımız adamsın, dedim. Şimdiden herkes elinden kolundan tutup çekiştiriyor Ercan'ı, Beyoğlu'na sen başkan olacaksın. Bir yığın derneğin yöneticisi, bir yığın mahalle takımının başkanı, koşturuyor,

koşturuyor. Beyoğlu'na başkan olur mu bilmem, benim başkanım oldu. Yani ben, manik adamım, çocuk kitabı Robin Hood'u dahi okusam ağlıyorum...

Hacıbektaş Veli'nin heykeli, Çilehane denen tepenin üstünde. Önünde elli metre altında Pirsultan'ın heykeli, sol tarafında Yunus'un heykeli. Alt tarafta Çilehane. Çay içme yeri, hediyelik eşya satan dükkânlar ve yemyeşil bir tepe. Mahzuni, Maraş Elbistanlı, kılıç artığı alevilerden, vatansız kuşlar, göçebe kuşlar anlamına gelen "Cırıkoğullarından" Yıllarca gizlenmiş aşiret, öyle ki, çocukken Kur'an kursuna gidiyor. Bu yüzden Mahzuni'ye hâlâ "dönek" diyenler var, hâlâ o "Alevi değil ki" diyenler var.. Mahzuni'nin ben kızılbaşım diye türküsü dahi var. Dönmüş dolaşmış Hacıbektaş'a gelmiş. "Çok çile çektim, ölürsem beni çilehaneye gömün" Oraya gömüldü.

Yollara vurunca neye uğradığıma şaşırdım. İki gün içinde başka bir adam oldum. Belki de erdim. Öğleye doğru Hacıbektaş'a vardık. Dağlardan taşlardan insanlar, bayramlık elbiselerini, en güzel elbisesini giyip buraya koşuyor. Dağ taş araba dolu. Bir insan seli. Mersin'den, Kayseri'den, Erzurum'dan koşarak geliyorlar. Kötü bir minibüsün arkasına bir bez afiş germişler, kırmızı kara suratlı çirkin çocuklar içine doluşmuş, Mahzuni'nin öldüğünü duyup koşmuşlar. Afişte: "İşte gidiyorum Çeşmi Siyahım" yazıyor. Gelin şu manik depresifliğin adını, derin heyecan koyalım. Derin bir sarsıntıyla ağlamaya başladım. Bu toprağın en yoksul insanları, okuma yazma bilmeyen, çelimsiz, zayıf insanlar, yüzyılımızın belki de en güzel mısralarından birini, nerden bulup asmışlar. Pir, Evliya, tekke, semah değil derdim, edebiyatçı olarak bakıyorum. Doğu ve batı edebiyatını hasbelkader okumaya çalıştım, tamamen edebi değerlendirme yapıyorum. Bu yoksul halk, şairinin en güzel sözünü bulup çıkartmışsa, bize, bu halkın karşısında saygıyla eğilmek düşer! Dönene kadar dudaklarımızda: "İşte gidiyodum, çeşmi siyahım..."

Hacıbektaş'a varmamıza birkaç tepe kaldı, yolda bir köylü el kaldırdı, araba dolu alamadık, bir radyo yayını sebebiyle araba-

yı ilerde durdurduk. Köylü kendisi için durduğumuzu sandı. Koşa koşa kan ter içinde geldi. Sizin için durmadık, araba dolu, dedim. Baktım adama, ayaklarında kara lastik, elbiseleri tozlanmış yağlı, meşin gibi. Bu kadar acele nereye koşuyorsun, dedim. "Köye, köyeee" "Sen Mahzuni'nin öldüğünü duymadın mı?" dedim. "Yok, duymadım, Mahzuni mi ölmüş!" dedi. "Mahzuni öldü, bak bütün arabalar oraya gidiyor!" Adam patikaya doğru koşuyordu, yolunu değiştirdi, karayolundan koşmaya başladı. Ardından bağırdım: "Hani köye koşuyordun?" "Köyün işi sonra da olur!"

Eşber Yağmurdereli'yle Hacıbektaş tepesine doğru yürümeye başladık. Öğleye doğru beş-on bin kişi vardı. Akşam altıda 40-50 bin kişi. Şimdi yüzbin kişi vardı desem abartılı olmaz. Eşber Yağmurdereli yürüyen türbe. Etrafı sarıldı. Bir saat kadar hoşgeldin kuyruğu sürdü. Pastalar ikram ettiler, ayranlar verildi. Pasta ikram eden kadına ve yüzlerce kadına tek tek sordum, nerden geldiniz: Ağırlıklı olarak Mersin, dediler. Sonra Antep, Maraş, yine Kayseri, Erzurum. 1930'lu yıllarda, kafatası ölçümü için mi, bilimsel çalışma için mi, hâlâ tartışmalıdır ve DTCF fakültesinde kayıtlar gizli tutuluyor, Yunus Emre'nin mezarı açıldı. Mezarın açılacağını duyan halk, iki üç gün yürüyerek tepelerden dağlardan ve herkes birbirinden habersiz mezarın etrafına doluştu.

Orta Anadolu'yu tanıdıkça, bu toprağın hakiki sahipleri onlar diyor, yine ağlıyorsunuz. Eşber Yağmurdereli'yi halkın elinden kurtarmak mümkün olmadı. Köylüler kafile kafile gelip, hoş geldin diyor, sarılıyor. Köylerinin adını söylüyor. Saygı ağbi, yan tarafta, köylerin ismini duydukça, bu Cevahir'in köylüsü, bu Hüseyin İnan'ın köylüsü... Köylüler biz Cevahir'in köylüsüyüz, biz Nurhaklıyız deyip, bir başka kasılıyorlar.

Hacıbektaş heykelinin elli metre altında Çilehane'nin hemen üstünde halk, üç-dört bin kişi bir halaka (daire) içinde toplanıp Mahzuni'nin türkülerini aralıksız söylüyor. Sıkış sıkış. İçeri girmek imkansız. Bir ayin. Bir halk töreni. Örgütleyen yok.

Organize yok. Kendiliğinden biraraya gelmiş, yaşlı, genç, yoksul, zengin, kocakarı, çocuk, sımsıkı birbirlerine sarılıp ozanlarının türkülerini ezberden söylüyorlar. Son kıtada Mahzuni ismi geçtikçe alkışlıyorlar, hemen diğerine başlıyorlar.

Eşber Yağmurdereli'ye, oraya gideceğiz, tam içine, dedim. Kalabalıktan müsaade isteye isteye vardık, halakaya tam yanaştık ki ortadaki gençler bağırdı: "Eşber baba geliyor, açın yolu" Kalabalık ikiye bölündü, bir koridor içinden (artık ben de onlar gibi Eşber baba diyeyim) Eşber Baba'yı ortaya bıraktık. Binlerce insanla saatlerce Mahzuni'nin türkülerini söyledik... Ağladık. Söyledik. Ağladık...

Hayatım boyunca ilkel kavimlerin, Kızılderililer'in akşam danslarını belgesellerde gördükçe, böyle bir tören bize nasip olmayacak mı, deyip, hep kıskanmışımdır, evrenin o ilk saf günlerini. Üç-beş bin kişi burada anlatılamayacak duygularla tam bir transa girdik. Gözyaşlarımız sel gibi aktı. Hepimiz birbirimizin sırtına çıkmış gibi, bütünleşmiş, kaynamış tek kütle gibi, tek bir canlı organizma oluverdik. Kocakarılar türküyü başlatıyor, bizler devam ediyoruz. Güneşin altında, iki-üç saatimiz biraz türkülerle, biraz güneşle kapkara olduk. O iki-üç saat hayatımda görüp göreceğim en büyük mutluluk anlarıydı. Halkın içinde ezberlenmiş türküleri yüreğimizle söylemek, bu anlatılmaz. Bu duyguyu bu topraklarda bir kaç kişi tattı ve yaşadı. İşte onlardan biri, hemen oracıkta Çilehane'ye gömülüyor. Yanında, yüzbin kardeşi. Kırmızı kara, çirkin suratlı bu yüz bin kardeşin içinde türküler söylemek bana nasip oldu ya, artık gözüm açık gitmez.

Eşber Baba'yı güneşin altından halakanın ortasından çıkartıp bir ağaç gölgesi altında dinlendirmek zor oldu. Alkışlarla kalabalığı terk ediyoruz, yeni bir kalabalık alkışlarla etrafımızı sarıyor. Kadınlar çıkıyor önüne Eşber Baba'nın: "Eşber baba, ozanımız otuz yıl Demirel'lere yuh yuh çekti, ama onlar yaşıyor, ozanımızı ise gömüyoruz" diye bağırdı. Başka bir kadın yine bağırarak cevap veriyor: "Ozanımız kimseye muhtaç olma-

dan onuruyla öldü, onlarınkine yaşamak denmez, kepazelikle yaşıyorlar!"

Çimenlerin üstünde gölgelik bulamadık, insanlar oturduğumuz yerde yeniden çevirdi Eşber Baba'yı. Ellerini, ayaklarını, sırtını tutuyorlar bir türbe gibi, nerdeyse bir dilek tutup çaput bağlayacaklar. Bir alevi kadın çıktı önüne kalabalığa doğru bağırdı: "Bu adama iyi bakın, çok eziyet çektirdiler ona, buraya hoş geldin diyorum ona, alkışlayın bu insanı, alkışlayın... alkışlayın..." Kalabalığın içinden geçtikçe alkışlar durmadı.

Yüzlerce insan hoş geldin derken, Aşık Veysel'in oğlu Bahri Şatıroğlu geldi, nezaketle hoş geldin dedi ve ekledi: "Eşber ağbi, başınızdan bir sürü macera geçti, bir türlü görüşmek kısmet olmadı" dedi. Eşber babanın ardındaki bir kadın hem Şatıroğlu'nu tanımadı, hem de lafları yanlış anladı. Ama inanılmaz bir güzel konuşma yaptı: "Ne macerası? (Macera lafına taktı...) Mücadeleye siz macera mı diyorsunuz. Mücadeleye macera denmez. Bizim çektiğimiz acılara, yoksulluklara, işkencelere macera mı diyorsunuz. Kimse burada mücadelemize macera diyemez..."

Saygı ağbi 68'li, Mahirler'in yoldaşı, kadının çıkışı karşısında titredik, ağlar gibi olduk, Saygı ağbi, "çok karıştırdık dedi, mücadeleyle, macerayı... çok karıştırdık

Mahzuni için Ankara'da ve Hacıbektaş Belediyesi'nde törenler yapıldı, haberimiz olmadı. Çilehane Hacıbektaş'ın beş kilometre dışında. Musa Ağacık, kortejin en önünde Musa Eroğlu'nun koluna girmiş kan ter içinde yürüye koşa, kalabalık bir grupla akşam beşe doğru Çilehane'ye vardılar. Sosyal demokrat politikacılar da kortejdeydi. Hiç beklenmedik bir kaynaşma oldu. Halk anlaşmış gibi Deniz Baykal'a yuh çekti. CHP otobüslerine, mikrofonla Mahzuni'nin türkülerini çalıyordu, kapatın şunu, kapatın diye bağırıyorlar. Cenaze toprağa verilirken, halkın politikacılara tepkisi daha da büyüdü. Bir yandan da "Eşber Baba bu halk seninle gurur duyuyor" diye bağırıyorlar. Ne bitmez bir siyasi kavgadır, cenaze toprağa verilirken dahi bitmiyor, aksine kızgınlaşıyor.

Erciyes Hacıbektaş'a yüz kilometre kadar uzak. Avanos Hacıbektaş'a bitişik. Yollar tertemiz. Kızılırmak sakin akıyor. Nerden bakarsan görülüyor Erciyes'in karlı tepeleri. Erciyes püskürtmüş, buralar volkan tozu (tüfle) kaplı. Bu yüzden peri bacaları, mağaralar oyulmuş. Tarlalar, tepeler kıpkırmızı, testi, çömlek için toprak. Tuğla fabrikası kırmızı dağları yiyip bitiriyor. Tuğla fabrikaları yüzünden testi yapılacak toprak kalmayacak, deniyor. Kızılırmak durup serinleştiği, gölleştiği yerlerde rengini belli ediyor: Bordo! Mahzuni bir şiirinde: "Sanki rengi, rengim gibi" der. Kızıltepeler. Kızılırmak. Ve üstünde Kızılbaşlar! Bozkır'ın en güzel iki ayı Nisan, Mayıs. Şimdi, buraları seyretmeye doyum olmuyor. Gözleriniz sanki tarihin içine de giriyor, asırların derinliğini izliyorsunuz. Tanrım neden bu toprakları bu kadar güzel yarattın, ne istedin bizden. Şimdi birazdan nasıl kalkıp gideriz. Kızılırmak kenarında söğütler, iğdeler, kavaklar. Gölleştiği yerlerde doksan kiloluk yayın balıkları dahi çıkıyormuş. Kızılırmak'ın sağında, solunda yemyeşil tarlalar, yoncalar, yoncalar, yoncalar, sarı çiçekler, sarı çiçekler, sarı çiçekler. Cennet mi desem, rüya mı desem, ilahi güzellik, güzellik burada ilahi!. Tanrı kalbini, sırlarını buraya gömmüş gibi, saz mı desem, kaval mı desem, bozlak mı desem... Küçük küçük yüzlerce tepe. Ters dönmüş tas gibi tepeler. Derviş tası gibi tepeler. Bir kırmızı bayrak gibi geliyor Mahzuni'nin cenazesi tepelerden. Güneşin ışıkları ne kadar tatlı. Bir tepede Hacıbektaş, karşıki tepede dağ kadar büyük dümdüz Hitit kralının mezarı. Kızılırmak üstünde minicik bir karış yüksekliğinde çağlayanlar. Bir karış kadar derin havuzlar. Güneş nasıl parıldıyor üstünde. Masmavi gök nasıl yayılıyor üstüne. Kızılırmak kenarında küçük taşlar, çakıl taşları, kırık testiler. Bu sular, ne kadar kıymetli sular. Her bir çakıl taşı mücevher gibi. Baktım, yaşlı kadınlar Toroslar'dan inmiş, mendillerine taş, toprak dolduruyor, hatıra diye. Hatıra diye memleket toprağını eşarbına dolduruyor yaşlı alevi kadınlar. Altın versen götürmezler. Toprağını, Tanrı'nın, pirlerin, kırkların ilahi süsleri gibi, ilahi cevherler gibi, pirlerin

kutsal bedenleri gibi, nezaketle, yırtmadan, soymadan, yumuşacıkça avuçluyor, dolduruyorlar mendiline...

Eğildim yaşlı alevi kadının yanına. Taşlarına, avcundaki toprağına baktım. Alev var taşlarda. Yüzü gibi. Toprağı da kara kırmızı. Kim yakmış bu toprağı, neyin ateşi. Bir alev yakmış buraları, hepsi yanık, kavrulmuş toprak! Bütün alevilerin yüzü aynı renkte: Kırmızı kara, kor ateş gibi. Çirkin, çok çirkin insanlar. Aynı alevin yaktığı on binlerce kırmızı kara surat. Ağrı'nın, Erciyes'in, Toroslar'ın eteklerinden daha dün duyup ozanlarının ölümünü çoluk, çocuk, anne, baba, hızla koşmuşlar buraya.. Ne oluyor burada? Kızıl suratlı bu insanlara nereden baksam, fakirlikleri görünüyor. Ama, hepsinin boynu dik.

Belki çok acıklı bir alın yazısı, belki çok kahpe bir tarihin içinden kavrularak, yanarak geçtiler, ama şimdi burada, bayramlık giysilerini giymiş nasıl gururlu, nasıl dik, nasıl cesur, nasıl birbirlerine sımsıkı sarılarak, kaynaşarak okuyorlar türkülerini. Sürüldükleri, tıkıldıkları, deliklerinden çıkmış yüz binlerce kırmızı karınca. Kitle halinde. Şimdi burası bir hayat bayramı, bir tarih bayramı. Bir yan yana gelme bayramı. Bir, ayakta kalma bayramı. Bir türkü bayramı. Hepsi sarhoş. Hepsinin alınlarında tozlu, kanlı bir ter. Asil evlatlarını, yiğit ozanlarını, pirleriyle, kırklarıyla aynı toprağa gömüyorlar. Semahlarıyla döne döne uğurluyorlar. Toprağı ne çok seviyorlar! Mahzuni'nin üstüne atılan toprak, buraları aziz yapan toprak. Toprak değil, dik başlı mağrur bir tarih parçası. Tarihin parçası toprak. Bin savaştan çıkmış. Ne zulümlerden alnının akıyla çıkmış. Kul hakkı yememiş, şimdi çelenk gibi dolanıyor Mahzuni'nin boynuna. Kalabalık birbirini çiğneyerek, tek bir kitle, tek parça sallanıyoruz, sallanıyoruz, asırlar, çağlar, tarih gibi sallanıyoruz. Sallandıkça bir ırmak taşıyor içimizden. Ruhlarımız aşkla o ırmağa akıyor. Yorgun, çok yorgun ithiyarlar, süt kuzusu bebekler, altı yedi yaşında bayramlık elbiseleriyle çocuklar. Yürüdükçe ozanlarının ardından, onların da yüzü hızla kararıp kızıllaşıyor. Daha yedi yaşına varmadan, tarihin bu alevi, yüzlerini kıpkırmızı alev karası kaplıyor!

Anadolu aleviliği sadece semah, cem, inançları, efsaneleri değil. Bugün Kazakistan, köylerinde kırmızı kuşak, kadın erkek karışık cem ve semah, yani alevi dini törenlerinin nerdeyse aynısını görürsünüz. Bu köklü yapı Kazakistan, ya da daha bilmediğimiz Orta Asya köylerinde halen yaşıyor. Anadolu aleviliği bambaşka bir karaktere bürünüyor, ezilmişliğe, yoksulluğa, işkenceye uğramışlara derin bir mensubiyet gösteriyor, öyle ki, bir nevi ezilmişlere gösterdikleri bu derin bağlılık, bir "din" şeklini alıyor. Aleviler. çile çekmiş insanları kendinden sayar. Ali, Hasan, Hüseyin, Kerbela, bunların kutsanmış birer kutsal isim olmalarının sebebi de, çekilen acılardır ve yüzyıllardır bu acıları bölüşmek, yaşamak için sımsıkı bu isimlere bağlanırlar!

Mahzuni, ezilen, mazlum, yoksul kelimelerini en çok kullanan halk ozanlarındandır. Mahzuni'nin en sevilen türkülerinden biri: "Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana" türküsü: "Mevlam gül diyerek iki göz vermiş / bilmem ağlasam mı, ağlamasam mı / dura dura bir sel oldum erenler / bilmem çağlasam mı çağlamasam mı?"

Mahzuni'nin cenaze namazı kılınmadı, Mahzuni'nin vasiyetiydi, bir türküsünde: "Ehlibeyt'e küfür eden softalar / Sakın olaki namazımı kılmasın"

Aslında Mahzuni'nin işlemediği konu yoktur: "Ey arapça okuyanlar / Allah Türkçe bilmiyor mu?".. Mahzuni, militanlığın dibini bulmuştur: "Amerika katil katil" türküsü de onundur.

12 Mart'tan hemen sonra, dönemin başbakanı Erim'e yazdığı şu türkü cumhuriyet tarihinin en sert mısralarıdır, hemen yasaklanmıştır: "Erim erim eriyesin / Yılan çayan soksun seni" (Mahir Çayan'a atıf).

12 Mart'tan sonra 1973'te Atatürk Spor Salonu'nda verdiği konser, yine tarihimizin en büyük konser kalabalığıdır. Spor salonuna üç kilometre kadar, yani Sıhhiye çevresine doluşan milyonlardan, salona girmek mümkün olmamıştır. Mahzuni'nin topladığı kalabalıkları bir daha hiçbir ozan toplayamamıştır. Zülfü Livaneli, otuz yıl sonra, yanına tüm kameraları ve lider-

leri alarak bu konser kalabalığını aşmak istemiş ve canlı yayında şov yapmış ise de, Mahzuni'nin ekranlar, canlı yayınlar değil, sadece sazıyla topladığı bu kalabalıklara yanaşamamıştır. Mahzuni'nin gördüğü büyük ilgi, sol grupların her birinin yakasına yapışması, ortalığı yangın yerine çevirmiş, bu ilgi selinden kurtulmak için Mahzuni Almanya'ya kaçmıştır!

Bir ozanın gücünü, etkisini nasıl ölçebiliriz? Bugün yetmiş milyonluk bu ülkede, altı-yedi yaşını aşmış her insan Mahzuni'nin mutlaka bir türküsünü ezbere bilir! "Dom dom kurşunu" ya da "Dumanlı Dumanlı Oy Bizim Eller"i bilmeyenimiz yoktur!

Anadolu topraklarının en hakiki, hiç bozulmamış, hiç melezlik taşımayan özbe öz Türkleri aleviler olduğu halde, aleviler Türk milliyetçiliğinin siyasi fikirlerine hiç tenezzül etmemişlerdir. Çünkü aleviler felsefe olarak "insanlık"tan yana, insan olmanın, kürtünü, arabını, türkünü değil, ezilenin, hakkı yenenin yanında saf tutarak, topraklarımıza sevgi ve coşku ve gerçekten insan güzelliği katmışlardır.

Alevilerin "Ali" sevgisini incelersek, onların dinden, imandan çok, ezilmiş oldukları için ehlibeyt sevgisi geliştirdiklerini daha iyi anlarız. Mahzuni bir türküsünde aynen şöyle der: "Pazarlık edelim Ali seninle / İki cihan senin olsun sen benim / Hayrını gör imanınla dinle / Hatmi Kur'an senin olsun, sen benim" Diyebiliriz ki, Ali'nin, Hasan'ın, Hüseyin'in dinleri değil, ezilmişlikleri aleviliğin dini olmuştur.

Alevilikte, türkü: dindir. Ozanlar, peygamber yerine geçer. Türkü dinleşmiş ve her mısra artık ayet yerine geçmiştir. İşte Mahzuni'nin en çok sevilen mısraları: "Sağımda solumda kıble aramam / Hem kıbledir hem kabedir yar bana.." Üstünde yaşadığımız sert topraklarda yarin dudağını kabeleştirmiş bu insanların, kurulu düzen ve kurulu dinlere karşı cesur söyleyişleri Anadolu topraklarını aşktan, sevgiden yana havalandırmış, güzelleştirmiş, hafifletmiştir. Korkusuzluk, cesaret, ne pahasına olursa olsun türküsünü söylemek, en büyük kahramanlık. Ozanlarının etrafında kalabalıklaşmalarının sebebi bu.

Ozanlar şüphesiz halk dilini en yalın şekilde kullanır. Ama alevi ozanları, okuma-yazma bilmeyen insanların öğretim görmesini sağlayan bir mektep vazifesi görür. Türkülerle kitleler eğitilir. Yani, Mahzuni'nin türkülerini dinlerseniz, burada, aleviliği, tarihini, kültürünü ayrıntılarıyla, bütün hikâyeleriyle öğrenmiş olursunuz. Alevilik nedir, Tanrı, peygamber, toprak, dünya, öteler, cennet gibi, bütün bu kavramlar ne anlama gelir, hepsi türkülerde yazılır. Yani, türküler hem din, hem mektep! Bu yüzden aleviler çocuklarını okula göndermeden önce, ellerine saz verir! Saz kursu, sünnilerdeki Kur'an kursunun tam karşılığıdır. Saz, kültürlerini, zevklerini, düşmanlarını, sevgililerini, acılarını, öğrenme ve gelecek kuşaklara taşımanın tek yoludur. Yani, milli eğitim bakanlığı, sazdır.

Bütün türkülerinde istisnasız keskin bir mücadele, dava, inanç aşkı vardır. İnanç ve mücadele dışında türküler bulabilmemiz çok zordur. Sadece edebiyat, sadece yalın estetik arayın, bulamazsınız. Mahzuni'nin bir türküsü: "Bir geceye benzemiyor / Diyarbakır geceleri / Bulutları süzemiyor / Diyarbakır geceleri / Diyarbakır ovaları / İnliyor hep zarı zarı / Doğu'nun bahtsız diyarı / Diyarbakır geceleri...

Ozan, "romantik" bir tasviri çok güçlü bir şekilde ele geçirmiş, fakat, bu romantizmi hemen yoksulluğa, itilmişliğe bağlanmaktan kendini kurtaramıyor.

Çünkü ozan, "ezilenin alın terinden içtim" der. Bütün türküleri bunu doğrular, "kul hakkı yemedim" der, bütün hayatı bunu doğrular!

Mahzuni bir türküsünde, "üç bin beş yüz yılında" adının okunmasından çok mutlu olacağını, dillendirir. Mahzuni'yi yüzyıllara taşıyacak güzellikte dört-beş türküsü vardır, en güzeli: "Ben de şu dünyanın nesini sevem / Ovada savrulan harmanım mı var / Çıkıp seyran edem hangi yaylayı / Ha deyip kalkacak dermanım mı var / Anlamaz da garip gönlüm anlamaz / Mazlum öldürünce yiğit şanlanmaz / Ağardı saçlarım sözüm dinlenmez / Benim padişahtan fermanım mı var... Pare pare et-

ti hakim yaramı / Şaşırdım dünyamı ak mı kara mı / Der mahzuni neyin alır harami / Benim soyulacak kervanım mı var!

Mahzuni'nin isyankarlığı had safhadadır, yüz yılımızda dışlanmışlığımızı onun kadar zekice ve filozofik cümlelerle savunan bir başka ozan yok gibidir, kovulmuşluğumuzu bakın ne güzel anlatır "Ölülere bile yurt var değil mi / Değil mi, değil mi, böyle değil mi?"

Mahzuni sadece dışarı değil, kendine, içeri de sert eleştiriler gönderir, çürümüş gelenekleriyle sıkıca dalgasını geçer: "Bir ceketim vardı onu da verdim / Dede kurban nettin bizim heybeyi / Hakullah altında ömrümü yedim / Dede kurban nettin bizim heybeyi / Kuruldun da sağ köşeye oturdun / Koca köyde tavuk culuk bitirdin / Velhasıl hanemizi batırdın / Dede kurban nettin bizim heybeyi / Elmaları soktun çıplak koynuna / El etek düşürdün bizi oyununa / Ali'nin kılıcı değsin boynuna / Dede kurban nettin bizim heybeyi?

Açık sözlü, alaycı, kendini eleştiren bu kültürün güzelliğini, dobralığını, Anadolu topraklarının başka yerinde bulamazsınız. Sert bir muhafazakârlık ve kol kırılır yen içinde yetişmiş Anadolu kültürleri içinde alevilik, vaha gibidir. Hem bireyin kendine güvenini, hem de eleştirel kültürün gücüyle ilerlemeci bir tarihe inanır. Yanlış, yalan, sahte, nerde, ne şekilde olursa olsun söylenir. Aslında alevi ozanlarının, ya da Mahzuni'nin nerdeyse üç türküsünden birinde mutlaka "bırak söyleyeyim" benzeri birçok mısra bulursunuz. Yani, dobra söylemek, harbiden söylemek arzuları çok derindir. Aleviliğin yüreği, ciğeri, kimseye eyvallahı olmadan söylemek aşkıdır. Yüzyılların dışlanmışlığından aleviler, türkülerini söyleyerek yaşayabileceklerine inanmışlar ve söyleme özgürlüğünü dalgalandırarak, kendi hürriyetlerine doğru adım adım yürümüşlerdir. Söyleme cesareti, söyleme korkusuzluğu! İsyankar ozanların hep başı vurulmuş, dışlanmış, sürülmüş, eziyet çekmiştir. Alevi ozanı olmak, isyankar olmak ve zehir içmektir. Halkının ozanı olabilmiş aleviler, korkusuz, cesur söyleyişleriyle, kutsanmış, peygamberlik

benzeri pir makamlarına ulaşmışlardır. Alevi ozanlığı, korkusuzluk sanatkarlığıdır!

Halkının dertlerini, ezilmişliğini, acılarını, yoksulluğunu ömür boyu sırtlanmış bu yiğit ve dünya güzeli ozanın ellerinden öpüyor, saygıyla önünde eğiliyorum! Yolu, yolumuz olsun. Hayatıma, "işte gidiyorum çeşmi siyahım" gibi inanılmaz derin mısralar bırakmış bu ozanın inancını, azmini, estetiğini, kıskanıyor, ona özeniyorum. Bu kadar sorumlu, bu kadar korkusuz, inancını, felsefesini, bu kadar yalın bir dille anlatmış bu ozan filozofları yetiştirdikleri için, alevilerin tek tek boynuna sarılıp, başımız sağ olsun diyorum.

Mahzuni, tüm dünya görüşünü şu kadar kısacık anlatır! "Der Mahzuni kan bağımız / İnsanlıktır durağımız!"

Ve, asla unutmayalım. Türkülerde, mısralarda gezinmek bize çok şey anlatır, ama asıl anlatılmayan, o türkülerin nakaratlarında gizlenen: "Vay vay vay, aman aman oy, oy oy, efendim canım efendim"lerde saklıdır. Bu vay vay'lar her türküyü ağıtlaştırır, Anadolulaştırır. Bu ağıtların söyleyiş güzelliği, ses dalgaları, dağlara, taşlara çarpıp çarpıp, taşları Anadolu, dinleyeni, vatan çocuğu yapar.. Bizler "oy oy"lu bu kültürün çocuğuyuz, vay vay"larla yıkandı ruhumuz...

Kızılırmak'ın kızıl saçları, kara gecelere dindar şarkılar söylüyor! Orta Anadolu'nun sessiz dağ, tepeleriyle bir hısımlığım var, bulamıyorum. Yeni yeni anlıyorum, Karadeniz neden köpürür, dalgalanır. Durmaksızın şahlanır. Kanatlanır gece gündüz. Her gece niçin ayağa kalkar denizlerin en karası! Kızılırmak'ı dudaklarından kerpeten gibi sımsıkı öper gece yarıları. Şimdi anlıyorum. Kızılırmak böyle nazlı, böyle usul usul gizlice nereye kaçıyor. Karadeniz'in tam koynuna giriyor. İçine içine, akıyor. İlahi bir öpüş değil. Adamakıllı dişi erkek erotik bir sevişme.

İşte geldik gidiyoruz, bu dünyada, sevgilinin çıplak ayaklarından daha güzel ne vardır? Gün gelir kıyamazsınız o çıplak ayaklara, sevgiliyi dürter, o çıplak ayaklarına basmadan gitsin

istersiniz. Kızılırmak çıplak ayaklarına basmadan toz toz, toz bulutu uçuyor küçük tepelerin üstünden hayaller gibi. Hititler'den kalma tozlu tepelerde, yarin çıplak ayakları geziniyor, eziliyor çıplak tepeler.

Evliyaların gözbebekleri gibi tepeler. Gözbebeklerine batmış gibi mezar taşları. Şimdi anladım, Kızılırmak, aşık, kral, sevgili, aptal, öpülmemiş kupkuru iskeletlerini taşıyor Karadeniz'e. Bir ağacın özsuyu gibi, İç Anadolu'nun özünü koca kara ağzıyla emiyor Karadeniz. Tarihin abdallarını, sırlarını, çamurlu derinlerine gömüyor. Karadeniz'in diplerine testiler dizi dizi diziliyor buradan. Bu yağmurlar bu yüzden, böyle zevkli, tatlı tatlı yağıyor, şarap gibi. Mezar yataklarını söküp söküp Karadeniz'e bırakıyor. Ah Kızılırmak! Koklayarak Anadolu'nun her bir taşını, sürünerek en güzel yeşil tepeciklerine çıplak ayaklarıyla, eteklerini durmaksızın Karadeniz'e taşıyor.

Bakardım bazen sahilde, akşamları uzun uzun ufuklarına. O kırmızı kara alevden gemiler. O ateşten köpükler! Şimdi anlıyorum, hangi genç kızın gerdanından kopartılmış. Şimdi öğreniyorum, hangi selvi boylunun nazından, tavrından, zehirli isyankar sözlerinden aşırma. Siyah denizim benim. Şimdi anladım o delirmiş, derin sevinçlerini. Şimdi tanıdım, herkesten gizlediğin o güzeller güzeli sevgilini. Neden hâlâ bu kadar kızgın yanıyor bu toprak. Bu aşk, bu tepelerden niye gitmiyor. İçimizde, derelerde, dışımızda yanan nedir hâlâ? Yüz binlerce insan buraya pirlerine mi gelir hâlâ, kırmızı kuşaklı gelin gibi Kızılırmak'ı uğurlamaya mı?

Kızılırmak çıplak ayaklı sevgili, hem de dağları oyarak ilerleyen upuzun kara saplı bir bıçak gibi. Kenarında çiçekleri, otları, hem sarı, hem kırmızı, hem de ıstırap gibi. Boynuna dolanmış tepeleri, hem türkü, hem bir inleme, hem de bitmeksizin ah ah ah çeker gibi. Dönüp dönüp tepelerin boynuna sarılıyor, hem semah, hem cem, hem de şarap kokulu gece sevişmeleri gibi. İşte bu kızıl tepeler, hem bir savaş meydanı, hem de bir yatak odası gibi.

Tanrı'nın, pirlerin testisinden usul usul akan kıpkırmızı şarap gibi bu ırmak, o kocamış kara denizi hırçın bir isyankar yapıyor. Vuruyor taşlarına başını. Vuruyor keskin dalgalarını dağlarına. Yol bulup akmak istiyor. Kaldırıp dalgalarını kayalardan, toz bulutu uçmak istiyor. Anadolu'nun tam ortasında uyuyan sevgilisini, her gece öpmek istiyor. Şimdi bu tozlu tepelerde, zırlayarak ağlayan bu çocuk bu kızıl tepelerin her taşını öpmek istiyor.

Kızılırmak taşıyor kızıl topraklarını! Küçük tepeler gittikçe ufalıyor. Rüzgâr her gün biraz daha düzleştiriyor toprağı. Yüzyılların bitmeyen alevi, aşkı, tepeleri her gün daha derince eritiyor. Toprak, aşkla kendini ırmağa parçalatıp, çölleşiyor. Toprağın kalbine gömüldükçe ozanları, Anadolu'nun ortası biraz daha mecnunlaşıyor. Güneşin altında parlıyor Kızılırmak. Tarihin, ruhumuzun aynası gibi, hep yarım kalmış kavga dövüş bir düğün gibi. Kızılırmak tepecikleri oyup oyup geri geliyor, gitmem diyor. Soğuk bir toprak testiden dökülür gibi, bir yel savruluyor, hep aynı içli türküyü söylüyor: İşte gidiyorum, çeşmi siyahım.

Ben, deniz tarafındanım, damadın kardeşiyim. Yüzyıllardır burada bir yuva, bir düzen kuramadık. Şimdi anlıyorum Karadeniz'i, ne zor imiş, bir ermişin, bir pirin kızını almak. Bin yılın her günü Mevlana'yı, Yunus'u dünür diye gönderdik, yine alamadık Hacıbektaş'ın bu kızıl saçlı kızını. Şimdi anlıyorum, her yüzyıl tecavüz edilmiş, kılıçtan geçirilmiş ama hâlâ bakir bu kızıl toprakları!

Buralara kızıllığını veren, kızgın güneşin yakıcı alevi değil. Sevgilinin koynunda dik açıyla taşıdığı kanlı hançeri. Ne paslanır bu hançerler, ne çamura batar, ne toprağı çizer, ne de ete girer. Peki neden aynı dik açıyla, bu hançer yüzyıllardır Orta Anadolu'nun kalbinin üstünde bekler!

Çünkü yalnız bu hançerler, en aziz, en kutsal zevkimiz gururumuz sefil olmasın, rezil olmasın diye onurumuzun başında, başımızı bekler!

KARADENİZ'DE MAKAS SAVAŞLARI

(Başsağlığı mesajlarınıza teşekkür ederim. Kardeşimin yanından ayrılmayıp etrafında fır dönen yeğenim Atakan Adalı'ya teşekkür ederim. Gerçek bir dost, arkadaş gibi fedakarlık üstüne fedakarlık yapan Gülsen Hanıma teşekkür ederim. Yakın dostu Osman Birsen ve eşine teşekkür ederim. Arkadaşı ve aynı zamanda avukatı Cavidan Hanımın iyiliklerini unutmayacağım. Aziz Bey'e teşekkür ederim. Son aylardaki doktoru Ercan Kesal'ın koşuşturmalarını unutmayacağım. Başhekimliğini yaptığı Özel Okmeydanı Hastanesi'ne teşekkür ederim. Yakın arkadaşları Esra, Müge, Hamra, Hakan incelikleriyle artık benim de arkadaşım oldular. Evini temizleyen hanıma teşekkür ederim. Serum takan hemşiresine teşekkür ederim. Öğün öğün yiyecek taşıyan mahalle bakkalına teşekkür ederim. Gücü yeten, yetmeyen yakın arkadaş ve dostlarının derin ilgisine teşekkür ederim. Gerçek bir kardeş gibi desteklerini esirgemeyen Mehmet Çağçağ ve Tuncay Akgün'e teşekkür ederim. Başta Fatih Özgüven, Nuray Mert, Eşber Yağmurdereli, Bebek Camii'nden Zincirlikuyu Mezarlığına kadar bizi yalnız bırakmayan dostlarına teşekkür ederim!)

Genç bir çocukken bir tabut görsem sizin gibi ürperirdim. Annem, babam, ağbim, kardeşim sırasıyla gittiler. Evimizin orta sehpası, mobilyası oldu tabut. Ne diyelim, vardır yerin göğün bir bildiği. Kardeşler bir arada otururken, 'senin acına ben dayanamam, önce ben öleyim, hayır önce ben öleyim' deyip şakalaşırdık. En sona ben kaldım. Ne çok metin ol, sabırlı ol dediler bana. Kemiklerimden musalla tahtası mı yapmak istiyor. Bilmiyorum, susalım. Vardır yerin göğün bir bildiği. Morglarda kefen altından vesikalık gibi ne çok ölü başı seyrettim. Öbür tarafa şipşakçı fotoğrafçı mı yaptılar beni. Bilmiyorum, susalım. Vardır yerin göğün bir bildiği. Varsa kalkacak ölünüz, çağırın beni.

Defin ruhsatı, mezar yeri, ne tutar, hocalara, kazıcılara ne ödenir, morgdaki odacılara gizlice nasıl bahşiş verilir, metin olayım, sabırlı olayım, yardımcınız olayım. Onunla aynı türküdeki gibi, bir kayada iki ayrı türkü söyleyen iki keklik gibiydik. İçimde çok değişik bir acı yok, aynen Yemen türküsündeki gibi: 'ağam öldüğüne inanamıyram...' Dün Cerrahpaşa morgundaydım. Savcıyı, otopsi raporunu bekledik. Hatıralarıyla dolu o şehirde duramazdım. Kaçıp geldim. Bugün Hacıbayram avlusunda, bilmem neyle avutacağım kendimi. Şimdi, şu hiç tanımadığım ölü sahipleriyle aynı duvara çökmüş, aynı demlikten çay içiyorum. Sanki bütün ölüleri tanıyorum. Önümden kara gözlü Toros çiceği gibi bir kız geçti, içimden bağırdım. Yas benim yasım değil mi, bu okunan akşam namazı değil mi, neden senin seccade gibi güzel yüzün dalgınlaşıyor. Vakit ilerledikçe ağaçlar ne biliyor da susuyor, beton kazıklar gibi ayaklanmış hepsi önüme dikiliyor. Bu kuşlar gün boyu böyle dallarda kimin yaralarını gagaladı, bu kuşlar ne biliyorlar da, en uzak dallara kaçıyorlar. Hepimizin önünde sanki aynı tabut bekliyor. Bir yoksul Habeşli gibi kararıp zayıflıyor yüzümüz. Şehrin gürültüsü dinip koyulaştıkça akşam, içimizde en yüksek sesle neden yalnız ölüler konuşur. Hacıbayram avlusunda döner döner gün, birden ayaklanır, dillenir, gülümser ölüler. Bizi seyre mi gelirler, hatıralarıyla gülüşüp şakalaşmaya mı? Eski evlerin damlarına kara bir kedi gibi siniyor akşam. Bir sınırsız matem bütün evlerin bacasından içeri doluşuyor. Gelmiş geçmiş zamanların tüm akşamları toplanmışlar, şimdi hepsi tek bir tabutun etrafında bekleşiyor.

Biliyorum, asil ölmek gibi birşey hâlâ dünyada, karanlıklardan demlenmiş bir bardak çay gibi. Çok ağlamış çocuklara hâlâ meydan okuyup bilmem ne geçiyor eline. Çöküp kalsam şu duvarın dibinde. Adımlarım yürüse, şu hiç tanımadığım ölü sahiplerinin ardından, dağlardan daha ağır ayaklarım. Kardeşimin çıplak cesedi. Otopsi için doktoru yanı başında. Bir sfenks gibi uzanmış. Bir büyük alemin mimarı olmak için ne düşler

gördü. Şimdi burada bana şu uzun uzun kiremit minarelere bakıp bakıp ağlamak düştü. Bir çobandeğneği kadar gücü yoktu. Hayatı boyunca sürü sürü ne rüyaları güttü. Zayıflamış, soğumuş, donmuş yüzü artık kanlı bir çiçek gibi hep gözlerimde kalacak. Pazar sabahları kendi kendine odasında söylediği şarkılar, bilmem şimdi kimlerin duvarlarına çarpacak. Şimdi, çoktan ölmüş komşularımızın tavukları bahçemize kaçardı. Bilmem şimdi, o tavukları oynayarak, uçarak kimler yakalayacak. İşte böyle soylu sevdam. Bir elimde kapkara bir zehir gibi bir bardak çay, diğer elimde yalnız sen kaldın. Sen de gidersen bil ki, Nihat Genç ölecek, bir daha dünyaya gelse, sokağından geçmeyecek. Susalım, elimizden ne gelir. Kardeşlerin acısını, ölümü bastırmayı, bu köyde bir bardak çayla öğrettiler...)

Sağ iktidarların halka yalakalık yaparak, halkı nasıl tembelliğe alıştırıp fakirleştirdiğini, bilimden konuşanların nasıl dışlanıp, tarihten silindiklerini basit bir yazıyla öğrenelim.

Karadeniz'de ilk defa Prof. Ali Rıza Erten 1918 yılında yaptığı incelemelerle Rize'nin Batum gibi Kafkasya eteklerinde aynı iklim şartlarında olduğunu, yörede çay bitkisinin tutacağını çalışmalarıyla gösterdi. Ali Rıza Erten'inki bir fikirdi. Sadece bir fikir. Bugün yörede herkes karnını bu fikirden doyuruyor. Ünlü kemalist ziraatçi Zihni Derin çay bitkisini elleriyle Rize toprağına ilk defa bilinçli bir proje olarak diken insandır. Ancak bu çalışmalar bir fikir ve küçük bir pratik olarak kalmıştır.

Tübitak ödüllü Asım Zihnioğlu aşık olunacak bir yaşlı insan. Yıllarını çaya verdi. Yıllarca çayla ilgili kurumların kurulması, yasalar çıkartılması, Hindistan, Seylan çaylarını gidip incelemeye kadar, köylüyü ikna etmeye, çay dikme alışkanlığını Rize'ye kazandırmak ve sağ iktidarların popülist politikalarıyla savaşa kadar, örnek ve çok incelenmesi gereken bir hayat yaşadı!

Heykeli dikilmesi gereken bu ziraatçılar bugün halkın düşmanı haline nasıl geldi. Önce Zihni Derin, 1950'de CHP'den adaylığını koyduğu halde Rize'den milletvekili seçilemedi. Dü-

şüncesi bile insana ıstırap veriyor. Rize'yi yoktan var eden bu müthiş insanlar, sağ politikacılara yeniliyor!

Tek parti dönemini eleştirmek hepimizin alışkanlığı, eleştirilmeli de. Kemalistleri yerden yere vurmak nerdeyse yazarlığımızın bir parçası oldu. Ancak birçok yazımda üstüne basarak söylediğim gibi, siyasi olarak bir tarafa, zirai olarak Kemalistlerin bu toprakların verimine, çiftçisine emeği inanılmazdır. Sütü, kuru üzümü, pamuğu, buğdayı, çayı, fındığı, tereyağını, zeytinyağını, şarabı. 1930-1940 yılları arasında ciddi ciddi masaya koymuşlar, dünyaca meşhur bilim adamları ve kitaplar getirtmişler, köylüye toprağın maddi zenginliğini, bilimsel çalışmalarla inandırmaya çalışmışlardır. Kütüphanemde Kemalistlerin 1934-1940 arasında çıkardıkları birçok yayın vardır; 'tere yağ ve inekçilik' gibi, üzüm ve şarapçılık gibi... Köy köy gezip köylünün bin yıllık alışkanlıklarını kırmak kolay olmadı. Kemalistlerin dil, tarih ve bir yığın inkılap girişimi her şekilde tartışıldı. Ancak, toprağa gösterdikleri, köylüye gösterdikleri bilimsel çabalar göz ardı edildi. Bu yüzden Kemalist ütopyacıların çabaları kaybolup, unutulup gitti. Kemalist ütopyacılar birer öğretmen idiler. Okumuş insanlardı. Şeyhlerin kölesi haline gelmiş kapalı köy ve kasabaları toprakla, ziraatle aşmaya çalıştılar. Bu çalışmaların her biri bir büyük kitap doldurur; işte çay, bunun en güzel örneği. Bu ülkenin, dilini, kıyafetini değil yalnız, topyekün 'ağız tadını', topyekün yeme-içme alışkanlığını değiştirdiler!

Asım Zihnioğlu'nun Tübitak Yayınlarından çıkan 'Bir Yeşilin Peşinde' adlı kitabını sarsıcı duygular içinde okudum. Önce 'ütopyacı projecilik' nedir, onu anlatayım. 1940'lı yıllarda yörede Elma Kurutma Fabrikası kurulur. Yörenin meşhur 'demir elma'sı fabrikaya doldurulur ve inanılmaz siparişler alır. İsrail'e, Avrupa'ya tonlarca kurutulmuş elma gönderilir, proje müthiştir, ancak yörenin elma ağaçları birkaç yılda bir elma verdiğinden fabrika işleyecek elma bulamaz, kapanır. Ama ne güzel proje. Mesela bugün 'kompostu' tarihe karışmak üzere. Hangimiz

şimdi istemeyiz bir elma kompostusu. Bu projedeki rüyayı düşünün. Köylüyü kalkındırmak sevdasını düşünün. Elma Kurutma Fabrikası, filmi çekilecek kadar masalsı bir proje. Şu zalim topraklar üstünde neler düşündük, neler?

Asım Zihnioğlu'nun savaşı ve iddiaları bugün tarihe karışmak üzere. Zihnioğlu gibi düşünenlerin artık Rize'ye girmesi bile mümkün değil. Zihnioğlu, bir Türk çayı markası peşinde. Ünlü İskoç viskisini örnek verir. Sabırla çay bitkisini ince ince işleyip, popülizme kaymadan, bilimsel çabalarla yetiştirirsek, dünyaya satılacak bir Türk çayımızın olacağını iddia etmekte. Geçin artık bu iddiayı. Bugün Türkiye sınırları içinde hepsi yabancı. İngiliz olan Lipton Yellow, Label, Red Label çayları satılmakta. Bu sallama, poşet çayları hiç kimse, ama hiç kimse sevmediği halde, ülkemizde büyük bir piyasa yapmıştır. Bu yabancı markaların bu ülkede cirit atması bizleri üzmüyorsa, söylenecek birşey yok!

Makas savaşını kısaca özetleyelim. Çay, çay bitkisinin en üstündeki taze çay yaprağından olur. Ellerinizle boynundan kopartacağımız bu çay filizlerini toplayıp çayı elde ederiz. Elli yıllık karşı görüş makasla toplanması. Zihnioğlu'nun bilimsel iddiası, makasla toplandığında çay bitkisi, çalılaşır, kartlaşır ve çubuklaşır ve otuz yıl, kırk yıl sonra bu makas sürecinde çay tarlaları gittikçe odunlaşmaya yüz tutar. Bu yüzden, çay bitkisinin sadece filiz kısmı elle kopartılmalı.

Bugün bu savaş kaybedilmiştir, hiçbir politikacı bu iddiayı ileri süremez, çünkü Rize'nin düşmanlığını kazanır. Rize'ye giremez.

Kemalistler, Adnan Menderes iktidarına kadar yani 1950'ye kadar çay fabrikaları kurdular, yasaları çıkarttılar, köylüyü ikna ettiler, çalılarla kaplanmış arazileri baştan sona temizlediler ve yöreye bir kalkınma heyecanı getirdiler. Menderes'in ilk günüyle, çayın baltalanması başladı. Önce, yörede belli merkezlerde ve planlı kurulan çay fabrikaları, artık nerdeyse, her köylünün keyfine, her tarlanın başında kurulmaya başlandı, bu büyük bir

israftı. Lüzumsuz bir girişimdi. Çayı, beş-on kilometre bile taşımak istemeyen köylü, politikacıları zorlayarak işe yarar yaramaz yüzlerce çay fabrikası kurdurttu.

Çaya ikinci büyük suikast, çay müdürlüklerine, anlayan-anlamayan herkesi işçi olarak almaya başladılar. Çay müdürlükleri bilgisiz, cahil insanlarla dolduruldu. Üçüncüsü, '60 ihtilalinin kurmay subayları dahi, halk ne istiyorsa, halkı kırmamak için çayla ilgili yasaları tamamen halkın keyfi, isteği doğrultusunda yaptı!

Bugün ithal çay, yerli çayın üç katı pahalı. İthal çaydan demliğe bir kaşık koyarken, yerli çaydan üç kaşık koyduğumuz halde, istenilen demi, tadı vermiyor ve neden çayımız dünya piyasasına çıkamıyor. Çin ve Hindistan ikibin yıldır neden elle çaylarını topluyor. Dünyaca ünlü İngiliz markaları deli mi? Neden onlar makasla toplamıyor? Çay fidanları Rize toprağını dikilmeye başlanalı 60 yıl oldu. Bilimsel iddialar makasla kütükleştirilen, kartlaştırılan ve bir çalılığa dönen çay fidanlıkları 15-20 yıl sonra tamamen topraktaki köklerini de etkileyip çay bitkisi olmaktan çıkacak. Tamamen verimsizleşip, çay dikilmeden önceki 'çalılıklara' dönüşecek. Bugün dahi yeterli verim alınamamakta, çay bahçeleri korkunç bir sona doğru yanaşmakta.

Bütün Tekel Bakanlarını tek tek inceleyelim, bu facianın nasıl 'politikacılar' marifetiyle hazırlandığını görürüz. '60'lı yılların meşhur Tekel bakanları Topaloğlu, İhsan Birinci'den, ANAP iktidarına kadar herkes makasa çanak tuttular. Hatta ANAP'lılar sırf oy toplamak için, Çay Kongresi'nde (yani bilimsel bir kongrede dahi) 'makası' biz serbest bıraktık deyip, alkış almakta, iftihar edilmekte, halkın omuzlarında taşınmaktalar. Bugün Rize'nin çok sevdiği Tayyip Erdoğan dahi 'çayı elle toplayacağız' desin, yöreden değil milletvekili çıkmak, Rize sınırlarına giremez, 'vatan haini' olarak dışlanır.

Neden kaliteyi kurtarmak ve çayın geleceği kimsenin derdi olmadı. Türk çayının itibarını, yani ülkenin ekonomik geleceğini neden kimse düşünmedi. Torbalı budama makası, yörede

halk kahramanı olmuştur. Çayın geleceği konusunda artık yöre halkı da bıkkın, bezgindir. Zevkle ve şevkle çalışan kalmamıştır.

Bu kadar yaygın piyasası olan bu kadar büyük bir tiryakiliği olan çay'dan zarar etmek, ancak Türk sağ politikacılarına yakışırdı. Öyle oldu.

Hindistan ve Çin'de tarih boyu, çay okulları, felsefesi, tarikatı ve şiirleri var. Çay, kutsal bir bitki. Binlerce yılın her günü çaya filozof bir bitki diye bakıldı. Çin ve Hint, çayı aşkla topladı. Çiçek kokusu, ince şiir ve güzel duygular övüle övüle bir kültür haline geldi. Çay bitkisinin bin bir araştırması yapılıp, her tür çayın tadına, demine binlerce yıldır bakılmaktan usanmadılar. Çaya övgü, bizim mevlitlerimizde peygambere övgüden ötedir. Çay içiminden alınan zevk, çayın, iyiyi, şiiri, düşünmeyi dahi hedefleyen hatta erdemli, hatta en derin zevkleri çağrıştıran ilahi bitki oluşunun özünde, çay bitkisine gösterilen sevgi ve ihtimamdır.

Bu kadar seviyor ve her gün on bardak içiyorsak, bu sevgi ve ihtimamı neden göstermiyoruz. Çay, ülkemizde kahvenin yerini almıştır. En zenginimizden en yoksulumuza kadar herkesin tek içkisi olmuştur. Makasla, torbalı budama makasıyla kesim, çaya indirilen giyotin olmuştur. Çay bitkisinde ne varsa, kalın, kart, dal parçalarının hepsinin çay demliğine girmesine sebep oldu ve arkadan yetişmesi beklenen çay filizleri makasla engellendi. Neden dünya çaylıklarında titizlikle asırlardır elle toplanırken, bir Türk usulü, makas bulunup, çay öldürülmeye çalışılıyor? Bunun adı popülizm ve tembellik! Elli yıllık sağ politikaları 'halkı' sırf kolay ve çabuk toplanıyor diye oy adına okşamasının karşılığı. Makas, kaliteyi düşürmekte, filizlenmeyi önlemekte, hızla çalılaştırmakta ve sonra halkın karşısına geçip KİT'ler zarar ediyor, onları satalım, diye bağırmaktalar!

Çay dikiminden önce Rize'yi hatırlatalım. 1950'li yıllara kadar kadınlar 'çarık'ı bile lüks görür, şehre yalınayak iner, pazara yakın bir yerde ayaklarını yıkayıp çarık giyerlerdi. 1950-1960'lı yıllarda halkın tek ayakkabısı kara lastik olmuştur. Ri-

ze'ye has sazlıklardan lifli bir bitkiden dikilen Rize bezi, meşhurdu. Fanila ve don olarak iç piyasada kullanılır, dışarı da satılırdı. Halkın asırlar boyu yiyecek kaynağı: Mısır, tereyağı ve hamsiydi. Hamsi'yi tuzlar saklarlar. Tereyağını satarlar. İnek etinden de kavurma yaparlar. Mısırı ise sabah çorbasından her türlü yemeğe kadar kullanırlar ve uçsuz bucaksız, elma portakal gibi meyve bahçeleri. Ancak, tuz dahi yoktu. Dağların tepesinden köylü kadınlar sahile iner, bakraçlarına deniz suyunu doldurur, yaylalardaki ineklerine tuzsuz kalmasın diye taşırlardı. Şehirden bir de gazyağı ve şeker alırlardı. Bütün alışveriş ve asırların ticareti bu kadarcıktı. Bu yüzden bütün erkekler, istisnasız gurbete çıkar. Rize'de bir nevi kadınlar kendi aralarında münzevi bir hayat yaşar. On yıl, yirmi yıl gurbetten kocalarının gönderecekleri mektup ve paraları beklerler.

Hiçbir bitki, üretim, proje, ziraat, çayın bölgeye yaptığı inanılmaz değişmeyi yapamazdı. Bir kültürü, insanlarını, alışkanlıklarını, ruhunu böyle derinden değiştiremezdi. Çay'la birlikte Rize bambaşka bir şehir oldu. İnsanları, düşünüşleri, rüyaları değişti ve zengin oldular. Bugün herşeye rağmen Rize'de nüfus artışı kontrol altına alınabilseydi, belki dünyanın en kalkınmış şehri olabilirdi. Karadeniz'e çay ve fındıkla hiçbir yöremize nasip olmayan büyük rakamlar girdi, sağ politikalar ve nüfus artışı olmasaydı, bu yöremiz Avrupa'nın dahi en gösterişli, en konforlu şehirleriydi.

1970'li yıllarda Ecevit, çayın elle toplanılmasında, birazcık ısrar etmiş, bu kısacık ısrarı dahi, bölgede sol partilerin sonunu hazırlamıştı. Çayın elle toplanılmasında bugün Rize'yi hiçbir güç ikna edemez. Makasa karşı çıkan herkes tarihten silinir!

Ülkemizin ne altına, ne petrole ihtiyacı var. Kaliteye ve bilime ihtiyacımız var. Yüz binin üstünde kahvehane, bir milyonun üstünde işyeri, her gün kazan kazan çay demliyor. Yaylada, mezrada, şehirde, her yuvada her sabah tüketilen ve milyonlarca insanı iş sahibi yapan, çayın yüzüne bakmıyor, hor görüyoruz. Bu deliliktir. Gözümüzün önünü görmemektir. Elimi-

zin altındaki nimeti tanımamaktır. Bu kadar yaygın pazarı ve tiryakiliği olan, Allah'ın topraklarımıza bir hediyesi çayı, hâlâ politik savaşlara kurban ediyoruz.

Avrupa Birliği'ne girip-girmemek kaliteden geçer, kaliteniz markanız yoksa girmiş-girmemiş olmak hiçbir şeyi değiştirmez. Her sabah demliğimize çayı Avrupalılar mı gelip koyacak? Bugün zarar eden çaydan, milletçe ekmek yiyebilir, çayı milli bir marka haline getirebiliriz. Çayın, parası, tadı, demi, lezzeti, kültürü, maddi manevi huzuruyla mutlu olmak bizim elimizde!

Çay çoktan kültürümüz oldu, çay karakterimiz oldu! Bir aşk ilişkisinden daha acil, derin tutkuyla bağlandığımız çay, duygusal gerginliğimizi giderir. Kaslarımızın gevşemesini sağlar. Sıcaklığıyla kanımıza sürekli jimnastik yaptırır. Kalbimizdeki heyecanı diri tutar. Hafızamıza canlılık egzersizleri yaptırır. Algılama gücümüzü keskinleştirir. Kilolarca yemek yeseniz, bir oturuşta bir kuzu yeseniz, birkaç bardak çayla bastırabilirsiniz. Kilonuzu dengede tutar. Sinir merkezimizi okşayıp, coşturur bizi. Yüksek gerilimli gündelik telaşımızı dengede tutar. Hayal kurmamızı göklere çıkarır. Duyusal zevklerimizi dolu dizgin kırbaçlar. Kanımıza şehvetli bir titreşim katar. Hantallığımızı alır. Etimize kuş tüyü bir hafiflik sağlar. Ruh tembelliğimizi öldürür. İçimizdeki yavanlığı kazır. Herşeyden çabucak etkilenecek hüzünlü bir incelik bahseder bize. Gürültücü ve kalabalık sokaklara dayanaklılığımız artar. Kalbimizin sezgi gücü çoğalır. Bu olağanüstü bitkiyle ruhumuz hafifler. En ince duyguları şiddetle duyumsayacak açık seçik düşünce gücü verir. Bu söylediklerimizin hepsi doğru. Her gün bu canlılığı yaşatıyor bize. Mutlak yalnızlığımızı unutma, giderme gibi mucizeleri de var. Sabahları bedenimize üstün bir enerji gücü vermek gibi mucizeleri de var.

Bilim, araştırmalar, bu kadar 'mucizevi' bir tat, henüz bulunabilmiş değil! Bu kadar haksızlığı hak etmiyor, çay!

Çay için yalvarırız. Anlatılamayacak zevkiyle, sarhoşluğun en ince ipine tutunuruz. Dil ucunu nazikçe tahrik eder. İbadet-

leşmiştir. Hepimizi dize getiren bir gücü var. Hepimizi ve vücutlarımızı her an denetler. Çay, bedenimize ziyarete çıkan, tabiatın kendisidir. Duygularımıza anlam derinliği kazandırır. Bir yolcu, bir misafir, uzak bir Anadolu kasabasında önce bir kahveye uğrar. Bu topraklarda hepimizin ilk işi, önce çay içmektir. Hayata girmek için tutkunun, hayatın tutkalı gibidir. Hepimizi aynı karakterden, Anadolu insanını, mutlu gerginler yapar. Mutlu gerginlik, sadece bize has bir birleşim. Çayın lezzeti çapkıncadır. Hareketli ve ayartıcı, lezzetlerin en çapkını. İncecik yuvarlak belli çay bardağının erotizmi, çay filizinin özündeki sıcaklığı bize çok güzel anlatır. Çay filizi sıcacık suda kendini bırakır. Bu kadar parlak ve saydam bir kırmızı ancak aşk ve kahramanlık gibi çok kutsal simgelerle örtüşebilir. Artık milli kültürümüz olmuş 'semaver'in güzelliği, köşklere, yalılara değiştirilmez. Çay tutkumuz, bizi imha edip kurutacak kadar manyakçadır, kölesiyiz. İnsan vücuduna bu kadar hızla seyahate giren, bu kadar yumuşacık, okşayıcı bir içki yoktur. Çayın ticari değeri, hiçbir zaman onun içim, yudumlama, ya da hoşluk değerine yanaşamaz. Ne kadar silik bir gününüzde olursanız olun, çay sizi çivi gibi ayağa diker. Bu sevimsiz hayata karşı arzu ve cinsellikle tıka basa doldurur! Çay bardağındaki duygusal mobilyalık hiçbir sanat eserinde yoktur. Bu minicik duygusal cam köşk, içimizdeki sıcacık duyguların da köşkü gibidir. Çaya sormamız gereken en müthiş soru şudur: Neden çaya doymak bilmiyoruz? Sıcacık küçük bir masal. Çay dilimize, boğazımıza kuş uçmaz, kervan geçmez bir egzotik tat bırakır.

Bedbinliğe, nikbinliğe karşı üstünlük sağlarız. Kendimizi koy verme ve gevşekliğe karşı, gerçek bir savaş suyudur, çay! Onurlu bir lezzeti vardır, çünkü kimseye muhtaç bırakmayacak ucuzlukta! Güçsüzlüğümüz ve çaresizliğimizin dahi zevkini çıkartmayı öğretir bize. Çay içmeyiz sanki, vücudumuzu yün yatak gibi duygularla çırpar yeniden doldururuz. Çayın diğer içkilere üstünlüğü şurda: Alkollü içkiler vücudu kafadan koparır, çay tam aksine vücudumuzla kafamızı zevkle, şehvetle bir

arada tutar. Çay, vücudumuzu, hayatımızı inceltmenin tek yolu. Kendimizi inceltme arzumuz neden bu kadar yoğun. Bu talihsiz hayat yolunda, güvenle yürüyebilmek için akla değil, duygularımıza ihtiyacımız var. Akılla davranırsak, suçlarız kendimizi. Oysa duygular hep bizi savunur. Çay, her durumda kendimizi savunabilmenin tek yolu. bu yüzden, çaysız kalmak, veba olmuş gibi üzer bizi!

Hepimizin tek bir bedeni var, ama ayrı ayrı vücutlarımızı çay, tek bir bedenin tadı içinde buluşturur, hepimizi aynı tadın insanı yapar. Kanımızı ateşleyen sıcacık su. Huysuzluğumuzu onunla artırır, duygularımıza bardak bardak baltalar indiririz.

Hepimiz yataktan hasta kalkar, çay içerek iyileşiriz. Çay filizi, dişileşme-ergenlik dönemecinde çiçeğin ilk cinsel rüyalarını taşır. Çay filizinin orgazm sancısı, çayın demine, sonra vücudumuza nüfuz eder. Kanımıza karışan işte bu genç kızın kurutulmuş düşüdür. İçimizi ısıtan bu ilk cinsel çağrıyı her dakika bu yüzden arzuyla isteriz. Dişi genç filizin, cinsel düşlerinin damarlarımıza verdiği zevk bu yüzden inanılmazdır. İnsan vücudunu ancak bu kadar incecik bir genç kızın düşü bu kadar tatlı sarhoş edebilir.

Çayla, hayattan hem güç, hem zevk isteriz. Çay, tutkularımızı dizginler mi, düzenler mi? Çay yatıştırıcı mı, sabırsızlaştırıcı mı? Yoksa bizi hayata karşı ikna eden büyülü bir sıvı mı? Çayın ahlaksızlaştırıcı etkileri var mı? Karşılaştığımız olumsuzlukları gerçekle gerekçelendirmeyiz! Sinirle ve yatışmış bedenimizle çay yüzünden mi, gerekçelendirir, 'akıldan' ve 'mantıktan' kaçarız. Dışımızdaki dünyanın gerçeklerine göre değil, yatışmış olmakla yetinir, geçinir, gideriz.

Çay içerken, kalabalıklar içinde dahi 'halvete' çekilir, sonsuz bir derinliğe dalarız. Ölümü, yalnızlığı, hasreti, gurbeti, yalnız ve yalnız 'çayla' bastırırız. İçimize bir çöl genişliği verir.

Çay bardağı, avcumuzda başka ateş, yudumlarken başka ateş, vücudumuzda başka ateş, Allahım bu ne tatlı ateş! Kıpkırmızı bir haz! Her sohbete sıcaklık, sosyal hayatımızın her anına

hoşbeşlik! Kan rengi, akşamın rengi, ruhumuzun gözlerine sürme gibi çekilir. Çayda bir 'doğu esrarı' vardır. Kova kova su içsek de kurumuş damağımızı ancak bir bardak çayla ıslatabiliriz.

Çay, bedenimizle öyle içten bir dostluk kurar ki, su bile kendini yabancı hisseder! Ve nasıl gülümser çay bardağı, ne tatlı bir zehir!

Öyle uyuşturur ki bizi, her gün elimize on defa alıp okşasak bile bardağını, bakar körler yaptı bizi, bir ömür, doğduğumuzdan beri tanırız onu, şu kısacık yazıdaki kadar bile, oturup düşünemedik onu, çünkü artık çayda bizden biri. Doğanın bu büyülü, bu esrarlı bu en tatlı filozof bitkisi elli yılda nasıl benzedi bize, uyuşuk, düşüncesiz... Her gün on bardak içtiğimiz halde, her gün delirmişcesine ona koştuğumuz halde, deminde ve lezzetinde bir çayı yıllardır içemedik. Hayatımız gibi, çayı vasatlaştırıp, kabullendik.

DELİLER BAYRAMI

Gençliğimizde gördüğümüz sportif başarı hiç yok gibi, bir Veli Ballı, bir Cemal Kamacı, bir de arada bir, bir güreşçimiz şampiyon olur, ne işe yararsa vücut geliştirmeci Ahmet Enünlü paso dünya şampiyonu olurdu, ağbiler anlatırdı Macaristan'ı yenmişiz, hikâye, adamlar hem yorgun, hem de iki gün önce bizi dokuza bir mi ne yenmişler. Rus, ABD, Avrupalı atletlere, futbol takımlarına hayranlıkla geçti gençliğimiz. Ömrüm içinde böyle bir başarıyı görebileceğimi sanmıyordum. Şimdi kendi takımımıza hayranız. İşte bunlar bizim çocuklar! Dünyadaki iki milyar erkeğin içinde gözlerimiz onlara çevrildi. Gözümüzden yaşlar dökülüyor. Kalbimiz yerinden oynuyor. Dünyadan çok biz şaşırdık. Sanki herkes yaya, biz süvari birliğiyle sahaya çıkıyormuşuz gibi. Sevincimizin ucu bucağı yok.

Sürekli averaj yiyen bir milli takımın çocuklarıydık, milli maçlarda türbinden korku içinde "topu taça at, taça at!" bağrışmalarını unutmuş değilim. Eziktik, korkaktık. Sizler, başarıdan başarıya koşan bir zafer takımının çocuklarısınız. Bizim gibi aşağılık kompleksleriyle büyümüş çocuklardan ancak bu kadar adam olabilirdi, sevimsiz, öfkeli, nefret dolu bir yazar. Şimdi sizler, kendine güvenli, gururlu, başarının doruğundasınız, ülkenize ve kendinize bir mutluluk da siz ekleyin.

Benim beklentilerim daha masumca, yıllarca bu yoksul ülke, iliç, miliç gibi futbolculara dünyanın dolarlarını ödedi, şimdi, biz futbolcu satalım, bu dolarları ülkemize geri alalım. Futboldan girecek para ve zaferle, atletizmde, diğer alanlarda ilerleyelim. En önemlisi, bir Türkiyeli olarak artık dünyanın hiçbir yerinde yabancılık çekmeyeceksiniz. Hangi coğrafyaya gitseniz tartışacak bir şeyleriniz var. Kendi dar ve karanlık dünyamız parçalandı, bu bir dünya kahramanlığı. İçimizde genç yaşta kutsallık kazanmış sporcularımız var!

İnsan ruhunu heyecana, mutluluğa sürükleyen hiçbir şeyden nefret edemeyiz, içimizde, çok yoksuluz, bu kadar sevinmeye hakkımız yok diyen itirazlar var, yanlış. Sevinç ve mutluluk nerden gelirse gelsin karşı çıkamayız. Özgürlük denen şeyi düşünün. İhtiyaçlarınızı karşılayacak gücünüz var, işiniz, mesleğiniz var, kendinizi, ülkenizi çok seviyorsunuz, işte her gününüz böyle sevinçli, özgürlük böyle birşey. Birkaç günlüğüne tattığımız bu sevinci, tüm hayatımıza, gelecek kuşaklara armağan etmek istemez miyiz? Sessiz, silik, basit adamlar olarak bir kenara sinip oturmuşken, bir büyük zafer tanıdık, tattığınız bu sevinci çok beğendiyseniz, artık, avuntuların ve bahanelerin değil, zaferlerin peşinden koşalım.

Karnavallar ülkelere, kültürlere göre çok şekil değiştirse de, felekten çalınan bir gün gibi, sınırsız eğlence ve şamatanın renklendirdiği bir insanlık bayramı olarak günümüzde hâlâ hararetle kutlanmakta. Bu insanlık için mutlu bir haberdir.

Futbol, diğer tüm eğlence, geleneksel şamata biçimlerini geride bırakıp tüm dünyada açık farkla kabul görmüş bir dünya eğlencesi olmuştur. Tarihin ilk gününden beri hiçbir kültürel olay, bu kadar büyük yaygınlık ve beğeni kazanmadı. Dünya futbolu çok sevdi. Bunu, birazcık tartışalım.

1950'li, 1960'lı yıllarda "sinemada" bugünkü futbol kadar büyük bir insanlık karnavalıydı. Amerikan sineması tüm dünyanın uçsuz bucaksız kasabalarına kadar yazlık sinemalar kurdu. Her akşam, ama her akşam, bir sinema perdesi önünde oturup, hayal kurdu insanlar. Amerikan artistlerini tanımayan kalmadı. Gazeteler her gün onlarla ilgili dedikodular yayınlar, sıkıntılı ve pis kokulu kasabamız cennete dönerdi. Anadolu'nun en küçük en ücra kasabalarında dahi yazlık sinemalar kuruldu. 1960'lı yıllarda sinema sanatı, inanılmazdır. Bir Amerikan şirketi bir film yapıyor ve tüm dünya o gece gülüyor, eğleniyor, ya da ağlıyor. Anneler, babalar, çocuklar, aileler, herkes sinema kapısında! İtalyan yapımı "cennet sineması", bu inanılmaz karnavalı çok güzel anlatır.

Sinemanın bütün geleneksel, kültürel eğlence biçimlerini aşıp tüm dünyanın ilgisini çekmesinin birçok sebepleri vardı. Önce, öğreticiydi, sonra eğlenceli, içinde daha bir yığın güzelim şey vardı. Mesela, kralların özel hayatı, tarihi hikâyeler, kahramanlar, soytarılar, alçaklar, katiller, ayrıntılı bir şekilde anlatılıyor. Bin bir macera nefes kesen bir hız ve üslupla hayal gibi akıyordu. Sinema ruhumuzu fethediyordu, hayatımızı eleştiriyordu. Hükümetleri, kötüleri eleştiriyor, güzel olanı gösteriyor. Arkasına insanlığın ahlakını almıştı. Ahlaksızlığa karşıydı. Sanat, ahlak olarak, estetik olarak, eğlence olarak, düşünce olarak sinemadaydı. Sinema, tarihin tüm büyük hikâyelerinden heyecanlarından süzdüklerini en ücra kasabalara kadar taşıyordu. Çocukluğumuz işte bu dünya karnavalının tam içinde geçti. Şaşkınlıktan ve heyecandan dilimizi yutardık. Hiç bilmediğimiz ülkeleri, hiç bilmediğimiz heyecanları tanıdık. Kahramanlarla özdeşleştik, sevgiyi, aşkı, mücadeleyi, onuru hatırlar, işte her gün bunları konuşurduk!.

Şimdi, senaristlerin, yapımcıların, artistlerin büyük yerini futbolcular çoktan aldı. Dünya, otuz yıl gibi kısa sürede kendine sinemadan daha etkili bir büyük oyun buldu. En ücra Anadolu kasabasında artık yazlık sinemalar yok, ama bir küçük futbol sahası mutlaka var. Her ilçenin, her mahallenin takımı var. Her mahallede, şan, şöhret, kahramanlık ve transfer bekleyen on binlerce genç yıldız adayları yine büyük hayaller kuruyor!

Sinemanın karnaval özelliğini kaybetmesi neden tartışılmadı. TV'nin yaygınlaşması bir fikir olarak söylenebilir. Ya da, birer birer büyük dünya klasiklerini tüketip, sarsıcı konular bulamaması da söylenir. Fantastik, kurgu filmlerine yönelmesi iddia edilebilir, daha yüzlerce şey söylenir. Sinemanın karnavallığını yitirmesinde başka şeyler de arayabiliriz.

Mesela 60'lı yıllarda bu inanılmaz büyülü sanat, dünyanın her ülkesinde yeni bir karışıklık, büyük bir ayaklanma buldu. 60'lı yıllarda her ülkede bir iç karışıklık, her coğrafyada onlarca bağımsız savaşı, 1950-80 arası dünya haritasına 50'nin üstünde

yeni ülke katıldı. Ya da bu karışık kafalar dünyayı merak ediyordu, ya da sinema, uyumuş insanlığı uyandırıyordu, sinema, kafaları karıştırıp, düşündürüp, dünyaya meydan okutturuyordu.

Evet sinema, insanların ufkunu, düşüncesini değiştiriyor, sarsıcı, çatışmacı, maceracı kahramanlar türetiyor. Avrupa sineması, hatta sol sinema, insanlığı büyük bir hesaplaşma içine çekiyor. İnsanları, ağalara, beylere, iktidarlara karşı, haksızlığa karşı, gündelik hayata karşı, acımasız gerçekliklerle yüzleştiriyordu. Dünyayı değiştirmek için hepimizi bıçak gibi biliyordu.

Ve sinema, parayı çok sevdi, yapım çok para istiyor, hızla, çocuksu eğlenceli, sadece vakit geçirtici macera filmlerinin içine girdi.

Sinema bugün yine, insanoğlunun felsefesi, psikolojisi, dünya tartışmalarını beyaz perdede yanıtlamaya çalışıyor, ama karnavalın çok dışında. Bugün karnaval iddiası taşıyan sinema, Batman, Örümcek Adam gibi filmler yapan sinema!

İddialı bir fikir gibi şunu rahatlıkla söyleyebiliriz, sinema, karnavallığını "eleştirel" oluşu yüzünden yitirdi. İktidarları, insanları rahatsız ediyor, halkı uyandırıyordu. Film seyreden insanlar, kendini, ülkesini, imkanlarını, basit hayatlarını sevmiyor, bir büyük sefere hazırlanıyordu. Devlete, üniversiteye, bürokrasiye, disipline, şirketlere, polise, sert ve acımasız küfürler gönderiyordu. Çünkü sinema, yaşayabilmek için aşağı tabakaların, halkın dilini kullanmak zorundaydı, parayı veren geniş kitlelerdi. Şimdi, parayı başkaları veriyor. Sinema, kendine hem de dünyaya bir çalım atarak eleştirelliğini terk etti. Fantazyaya, uzaya, çocuksu dünyalara çekildi. Artık kitlelerin gönlünü almaya ihtiyacı yok, kalabalıkları aşırı reklamlarla güdüleyebilir, şartlandırabilir. Bugün Hary Potter gibi filmler bir anlık ilgi uyandırsa da gerçekte yüzüne bakan yok. Sinema, insanlığın gönlündeki o büyük kahraman, kutsal, şövalye yerini kaybetmek üzere.

İşte bu eleştirelliğin neden yok olduğunu anlayabilirsek, futbolun dünyayı bir karnaval olarak yeniden fethini çözebiliriz.

Matbuu basın ve TV'nin gündelik yaşama girmesi insanlığın büyük mutluluğu, insanoğlu hiçbir icada bu kadar sevinmedi. Karnavalın ötesinde. Herşeye yön veren, belirleyen güçlü ideolojik yapıları oluştu. Hem gazete, hem TV, çok uzun yıllar sinemayla dost geçindi. Halen onlarca sayfasını sinema filmleri dolduruyor. Sinemanın karnavallaşmasında gazete ve dergilerin gücü yadsınamaz. TV, sinema olmasaydı, kendini çok zor kabullendirirdi. Halen, sinemanın serumu, kanıyla ayakta duruyor.

Medyanın ideolojisi, arkasını yasladığı para babaları ve iktidarlar yüzünden eleştirel sanat eserlerini taşıyamadı. Daha basit, daha uzlaşımcı, uykucu, oyalayıcı eser ve şovlar, karakteri oldu. Halkın sesi, gücü olması beklenen medya, zamanla, asırların taşıdığı büyük sanat eserlerinin ahlakı ve estetiğini tamamen ihmal edip, hatta bu eserlere savaş açtı. Ahlaki boşluğu umursamadı, ama estetiği ihmal edemezdi. Sinemayla futbol arasındaki yegane benzerlik, estetik ve çok gösterişli bir heyecan taşımaları. Halkın eleştirisi haber bültenlerinden dahi kaldırıldı, ama haber bültenlerinin estetiği büyüdü. Bir yılda on, elli milyon dolar gibi paralar yiyen medya yöneticileri, siyasi iktidarlarla kötü, düşman olması mümkün değil. Yapıları gereği ortaya oynamak zorundalar, hem halkı oyalamak, hem iktidarın gönlünü almak. Oyalamak için ahlak, onur yok ise de, güçlü bir estetik ve heyecan fırtınası gerekli. İşte medyanın yeni ideolojisi.

Bu ideoloji, ahlak taşıyamaz. Büyük soylu eserleri hiç taşıyamaz. Onuru, gururu öğretemez. Eleştiriyi, sorgulamayı, tartışmayı, düşünceyi keser gibi kendine yontar. Ama bir şekilde büyük kitlelere sızmak zorunda, kalabalıkların gönlünü almak zorunda.

Medyanın, futbolla büyük bir evlilik yapması, dünya kültürünü yeni baştan yazacak kadar devrimci bir gelişme. Sevinç, mutluluk ve eleştiri ve öfkelerimizin artık futbolla belirlenmesinin arkasında çok daha derin ideolojik gelişme var. Bu kavga, insanlık kadar eski!

Artık konumuza girebiliriz. Ünlü edebiyat teorisyeni Bakhtin, "karnavaldan romana" kitabında, karnavalların tarihini ve kültürel imkanlarını uzun uzadıya anlatıp, modern sanat eserleriyle paralellik kurmaya çalışır. Karnaval dışarıda kimseyi bırakmaz. İlgili-ilgisiz, sevseniz, sevmeseniz de karnavalın dışında kalamazsınız, hepimizi bir şekilde içine alır!

Eski çağlardan günümüze gelen karnavalların hristiyanlığın ilk yüzyıllarındaki yapısı gerçekten çok çarpıcı. Rönesans ve Aydınlanma gibi akıl ve ilerleme çağları dahi, kültürel hayatımıza, karnavallar kadar derin etkide bulunamadı. Sansürsüz şenlikler! Küfürler, mizah, müstehcenlik, serbestlik, inanılacak gibi değil.

Karnavalların Hristiyan ortaçağında en popüler ve yaygın olanı "Deliler Bayramı" Deliler bayramında tek bir gün herşey tersine dönüyor, dalga, alay, çıplaklık, maskeler. Üstelik tarihin en ağır kilise yasalarına rağmen insanlar, hemen her gün korkup titredikleri cezalandırıldıkları kilisenin en kutsal değerleriyle rahatlıkla dalga geçer. Kilisenin en kutsal değerleri, cennet, cehennem, rahip, tabut, meleklerle daşşak geçilir. Kilise babaları ve rahiplerine söylenmedik laf bırakılmaz. Bir tek günlük bu çılgınlığa herkes katılır. Ve bu uzun yüzyıllardan günümüze inanılmaz çoklukta fıkra, mizah, cinsellik, küfür, şiir, hikâye, kaldı. Bugünün büyük insanlık eserlerinin oluşumunda kimsenin müdahale etmediği karnavalların etkisi çok büyük!

Kilisenin tek bir gün halkın bu çılgınlıklarına neden izin verdiği bugün anlaşılabilir bir durum. Onlar da yıl boyu fazlasıyla baskı altında tutulmuş insanların nefret ve öfkelerini zararsız bir şekilde boşalttıklarına inanıyorlardı. Küfür ve müstehcen fıkralara kilisede rahipler bile katılıyordu. Bugün stadyumlarda insanların yüzlerini boyatması, deli ve soytarı maskeleri giymesi, çılgınca hareketler yapması deliler bayramından emanettir, ayrıca, hepsi üniversite öğrencisi otuz bin çocuğun doksan dakika boyunca .ötünü .ikiyim diye tempo tutması da bu eski karnavalların karakteridir.

Yine de kilisenin kendisine, kutsal değerlerine karşı girişilen ağır aşağılamaları, şamataları bir günlük olsun içine sindirmesi akıl alır birşey değil. Deliler gününde soytarılar kral seçilir, deliler sahip yerine geçer, toplumsal değerler, kimlikler ters düz edilir.

Deliler Bayramı'nın insanlık kültürüne bağışladığı bir yığın kültürel öğe var. Bunların başında açık saçık küfürler, bağımsızca ve korkmadan herkese bağırma, müstehcenlik, istediği şekilde konuşmak ve hareket etmek, insan aklının almayacağı en uç şekillerde giyinmek, hiç görülmeyecek manyaklıklar sergilemek.

İşte bu karnavallar, aşağı sınıfların, ayaktakımının yıkıcı eğlenme kültürünün özellikleri. 19. yüzyıl edebiyatı, kitabı, şiiri, hikâyesi, fıkrası, küfrü, eleştirisi, aynen aşağı tabakaların bu sert ve bağımsız gelişigüzel damarından beslendi, dersek, fazla hatalı olmaz.

Ayaktakımının bir gün olsun istediği şekilde bağırması, istediğiyle dalga geçmesi, istediği şekilde eğlenmesine kimse mani olamıyor. Üst sınıflara, krala, kiliseye, zenginlere istediği küfürleri ve aşağılamaları yollamasının önünde kimse duramıyor.

Modern toplumun büyük edebiyat eserleri, film, roman, hikâyesi, krala, kiliseye, zenginlere karşı aşağı sınıfın bu alaycı, dalga geçen, yıkıcı eleştirilerini ısrarla işledi!

Yüzyıllardır sürüp gelen karnavalın deliler bayramıyla başlayan bir yığın özelliğini hâlâ barındırıyoruz. Önce, karnavallar "popüler bir eğlence" Sonra, ayaktakımının küfür ve şamatalarının bayramlaşıp kutsallaşması. Mizahın dev bir sanat olarak kabul görmesi. Küfrün dahi kutsanması. Deliler bayramı bir şen şakrak şamata sevincinin çok ötesinde. Başkalarını küçük düşürüp, eğlenme, yani hayvansı özellikler taşır, ancak, güçlü kültürler bu hayvansı nefretin içini boşaltmadan, estetik kalıplara dökebilmeyi başarmıştır.

Deliler bayramının daha da öte özellikleri var, diyelim, mezarlıklarda ölüyü beslerler. Bu, "ölümle", "öte dünyayla" bir

dalga geçme. Yani, yeryüzüne ait olmayan her imgeyle sıkıca dalga geçiliyor, ölüler gibi, azrail, tabut gibi, cehennem gibi.

Günümüz futbol karnavalının da önemli özelliği bu, tabuta, ölüme, azraile, cennet, cehenneme dair hiçbir şey umursanmayarak, unutularak, "sahadaki futbol dışında" herşey bir şekilde küçümsenmiş olur.

Çünkü insanlar, çılgınca gülerek "korkuyu" yeniyor. Hatta korku iktidarıyla eğlenip, iktidarın baskıcı korkusunu yeniyor. İktidar ise, gülme dışında başka zararlı bir şey olmasın diye, gülmeyle, eğlenmeyle sınırlandırılmış bu her türlü deliliğe müsaade ediyor!

Karnavallardan ve karnaval edebiyatından batı kültürüne kalan en büyük miras: Eleştiri kültürü, tahammül. Ve kitlesel çılgınlığın takvimleşip bayramlaşması.

Deliler bayramıyla insanlık bir "akıl dışılık" yaşıyor, neden insanlar "akıldışına" çıkmayı bu kadar kutsayıp onu bayramlaştırıyor. Eskiden yılda bir defa deliler bayramıyla akıldışına kaçma ihtiyacı, günümüzde neden her haftaya, her akşama kadar inmiş ve sıklaşmış durumda. İktidar sertleşip, acımasızlaştıkça, umutsuzluk arttıkça, "akıldışına" kaçış ihtiyacı da çığ gibi büyüyor.

Gerçekte iktidar için korkulacak birşey de yok. Çünkü herkesin katıldığı delilik artık delilik olmaz. İşte karnaval çılgınlığı yerküreye kendini böyle kabul ettiriyor, hepimiz katılarak, çılgınlıkları, delilikleri normalleştiriyoruz! Ve akıl almaz iktidar ve baskıları da ve onun lanetli akıldışı sonuçlarını da normalleştiriyoruz.

Akıldışı maskeler, çıplaklıklar, danslar, oyunlar, müstehcenlik, alkolün ve herkesin herkese sarılıp öpüştüğü, tabuların, disiplinin, kişiliklerin kalktığı, ağır, kasvetli gündelik hayatın yıkıldığı bir insanlık düğünü karnaval! Akıl dışılığa ihtiyaç!

İnsanlığın karnaval düşkünlüğü, bizlere, insanların topluca delirmek, uçmak, derin uykulu şamatalı neşeye girmek ihtiyacının vazgeçilmez bir insanlık yasası olduğunu öğretiyor!

Bugün dahi psikiyatrist bizlere, beynimizden, aklımızdan zaman zaman uzaklaşıp, neşeli oyunlar, şamatalı meşguliyetler kurarak, dinlenme, sakinleşme, rahatlama, ihtiyacını karşılamayı öğütlüyor!

19. yüzyılın romanı, 20. yüzyılın sineması, gazetesi, yani, kültürel eğlenceler, insanoğluna büyük bir karnaval hazırladı. İşte bu eserlerde, her türden yıkıcı eleştiriler, her cins karakter, her ülkeden krallar, saraylarla dalga geçildiği, özel hayatların tasvir edilip afişe edildiği, en ayrıntılı ruh tasvirleri, delice insanların en özel sırları batının her matbaası ve her sinemasında yüzyıldır sergileniyor. Zengin, fakir, yoksul, kral, ayırt etmeden, yergiler, müstehcen fıkralar, eleştirilerle, insanları hem eğlendirip, hem de aşağı tabakaların öfke ve nefretlerini doyurmaya çalıştılar.

Gazete ve TV, aydınlanmanın ürünü, ne oldu da, kendini var eden eleştirel akıl ve ahlakının ürünüyken, babasını, çocuğunu, kendini öldürür gibi, vazgeçti, akıl ve ahlaktan. Önce sinemanın şov, eğlence, oyun gibi zararsız yönleriyle dostluk kurdu, sonra, insanlığın aklını alan "futbolu" keşfetti.

Aydınlanmanın meyvesi basın ve TV, futbolla, ilerlemeyi ve aydınlanmayı yıkıyor. Doğuda ve batıda aydınlanmanın (akıl ve ahlakın) sonuna gelindi. Akıl ve ahlak hiçbirimiz için birşey ifade etmiyor. Rahatlama, coşma, futbol maçlarıyla takvimleşti. Sevinçlerimiz içi boş futbolla turnuvalaştı. Bu nasıl bir sevinç türü ki, her zaferden sonra iktidar daha baskıcı, daha güçlü. İktidarların baskısını ve açlık korkularını naklen yayın maçlarla gideriyoruz. Bunun karşılığında futbolcuları "kral" ilan ediyoruz. Futbol yöneticileri ağa, bey, padişah gibi saygı görüyor. Ekranda futbolu yöneten suratların hepsinin servetleri 50 milyon dolar.

Rönesans ve aydınlanmayla insanoğlu köklü bir akıl, rasyonalite hareketi başlattı, günümüz modern dünyasını, üniversiteleri, hastaneleri, röntgen cihazlarını, kişilik haklarını, bu eleştirel akla borçluyuz. Şimdi, basın ve TV bu dört yüzyılın haklarını geri alıyor! Akıl ve ahlak ve onuru hatırlatacak siyasi, ekonomik tüm eleştirel kültür biçimlerini terk ediyor. Hepsini ve

herşeyi unutacak akıldışı muhteşem bir alan: Futbol. Hepsine büyük sanatkarlar, büyücüler gözüyle bakıyoruz. Basına her gün futbol yazdığı için şükran borçluyuz, TV'ler her gün maç yayınladığı için TV'ye kitleler ibadet ediyor!

Halkın tarih boyu kültürel eğlencelerine kaba bir kalabalığın gürültüsü diye bakamayız, bugünün de futbol sevinciyle kitlelerin barbar taşkınlıkları diye dalga geçemeyiz. Ancak halk, yüzyılların geleneği ve birikimleri içinde, karnavallarında, sinema eserlerinde romanlarında, aklın dışına çıkma istediğini dahi, kendi aklıyla yaptı. Şimdi, zorla "delirtiliyor". Hızla aklımızın dışına çıkmamızı birileri istiyor. İktidar her akşam bizi delirtmek istiyor. Akıldışına sürükleniyoruz. Müsaade edilmiş futbol sevinciyle iktidarların, mafyanın yönettiği bir karnavalla karşı karşıyayız.

Neşe ve sevincimize müdahale ediliyor, neşe ve sevinçlerimize tahakküm ediliyor, mutluluğumuzu yönetiyorlar, bütün kanallarda sokağa çıkın diye bağırıyorlar, koyun kitlelerini ağılından çayırlara değnekle sürer gibi. Bunu yapanlar, siyasi iktidar ve mafya ve medya. Futbol sevincimiz iktidarların insafında!

İçinde, akıl, ahlak, onur ve eleştiri olmadığı için herkes memnun, artık sokaklarda kuyruğu yanmış köpekler gibi bağırıyoruz. Şu yöneticilerin suratlarına bir daha bakın, mafyacı, işkencecilerin toplandığı bir laz kayığı. İşimiz bu delilere kaldı, aşımız da. Bu eşşeklerin taşağı futbol zaferleriyle daha da büyüyor. Artık bu taşşaklar her gün başımızı yarıyor. Ellerinde artık büyük koz, her gün ayrı bir poz. Götleriyle göğe çıktılar. Artık kim tutar onları. Denize düştüler ve götleriyle balık tuttular, daha ne yapsınlar. Allah da halk da duasını esirgemedi, mafyayı, çakalları, başımıza padişah yaptı.

Oysa hepimizin yiğit bir ruhun zaferine ihtiyacı var! Halkın şamatalı, serbest, bağımsız, kendi halinde neşesi yok burda. Gerçekten "kahramanlığa" inanırız, ama kahraman halkın çocukları yok, kurulu bir saat gibi, kukla eğlencesine dönüyor...

Kitleler aklını neden başkalarına devrediyor? Mutluluk ve hazzın ve sevinçlerin bedenimizin, bizim, malımız olması için ahlakın ve aklın süzgecinden geçmesi gerekmez mi? Diyelim bir çocuk, dilenciye dahi güler. Aklı geliştikçe dilenciye gülünemeyeceğini öğrenir, hayvansı neşesini aklıyla test ederek, büyür. Şimdi, hiçbir mutluluğumuzu aklımızla, ahlakımızla test etme şansımız yok. İktidarlara ve krallara karşı gücümüz "deliliğimizdi" "manyakça küfürlerdi", şimdi, deliliğimizi dahi "iktidar düzenliyor"...

Ve bize takas teklif ediyorlar, bütün ahlaksızlara karşı susun, sizi futbolla eğlendirelim, kitleler futbolu öyle seviyor ki, aldanmak için takas için bahane arıyor!

Oysa, tam tersine, iddialı bir sevince ihtiyacımız var, bütün bu mafya maskaralarını küçük düşürüp onlarla eğlenecek, onlarla daşşak geçecek ayaktakımının küfürlerine ve aşağılamasına çok ihtiyacımız var!

Ne diyeyim. Bayramınız kutlu olsun. Halka, akıl ve ahlakı ve onuru hatırlatacak aydınlar dahi futbol delisi oldu, bir şekilde herkes Kolombiya'ya dönmüş bu ülke siyasetinin mafya çakallarıyla aynı trübinde oturmaya çalışıyor.

Kutlamalarınıza devam edin. Ben, Mesut Yılmaz, Mehmet Ağar ve Haluk Ulusoy gibilerin elinden alınmış bir zaferi değil kutlamak, götüme bile sürmem. Yani, ben, takımdan ayrı düz koşuma devam edeceğim. Sizler zaferden zafere koşsanız da, ben burada, aklın, ahlakın ve onurun kondisyonu için hepinizi takımdan ayrı düz koşuya davet ediyorum.

İki bin beş yüz hastane içinde, tek bir hastaneyi dahi yönetmemiş bir halkın futbol zaferini kuşkuyla karşılamak, aydınların görevidir. Futbol zaferinin, siyaset ve bilimle ve ekonomiyle nispetli bir paralellik içinde olabilmesi için, aklımızı, daha diplerinden karıştırmalıyız.

Unutmayın, nasıl seviniyorsak oyuz, kimi beğeniyorsak oyuz, kiminle kol kola kutlama yapıyorsak oyuz...

Dünyayı koysunlar önüme, girmem o işkenceci mafyacı çakalların koluna!

(Hadi unutun bunları, bir kenara koyun bu yazıyı, ben size bir şiir yazdım, onu okuyayım...)

Küçük yaşta çok düşünmüş, sıçan yemiş saçlı çocuklar gibi / Önlerinde derme çatma kapkara tahta boya sandıkları gibi / Benim bir sevgilim var / Sabahleyin kapısının önünü yıkayan kadınlar gibi / Kara sürmeli doğmuş bembeyaz kuzular gibi / Benim bir sevgilim var / Çifte minare avlusunda hasır sandalyesine çökmüş, toprak yüzlü ihtiyarların ağzında kıtlama şeker gibi / Benim bir sevgilim var / Alnından beyaz akıtmalı lacivert atlar gibi / Han kapılarını demir kelepçelerle tutan kilit taşları gibi / Benim bir sevgilim var / Kümbetleri bekleyen eski yazılı aşklar gibi / Bin yıldır rüzgârlar hâlâ öpememiş, toz toz uçuyor, kil kırmızı dudaklar gibi / Benim bir sevgilim var / Mevlamın bir çiçeği / Kakülü yayla çimeni / Ne güzeldir bilseniz / Sabah zamanı güvercin gerdanı gibi / Toprak testide soğuk su gibi durur / O bakar, ben susarım / Benim bir sevgilim var / Düşmeyi bekleyen dağ taşları gibi / Çığlıkları boğazında büküp büküp ağıtlara yol verir gibi / Ah ah anamın saçları gibi / Kara tren yolları gibi / Kemik taraklar gibi / Akşam üzerleri bakılan kahve telveleri gibi / Benim bir sevgilim var / Akasyaların söğütlerin istiklal marşı gibi / Benim bir sevgilim var / Yaz ortasında nemli soğuk, sırtımda Diyarbekir surları gibi / Benim bir sevgilim var / Makamdan makama canım efendimlerle geçen gece yarısı şarkıları gibi / Benim bir sevgilim var / Kıpkırmızı saçları Kızılırmak sazlıkları gibi / Benim bir sevgilim var / Halden hale giren dumanlar gibi / Ağzımda baldan tatlı meyveler gibi / Benim bir sevgilim var / Taşbaskı yemenide eski desenler gibi / Sandıklarda uyumuş eski kokular gibi / Yasla gelen kara bir bayram gibi / Mezarımı bekleyen taze selviler gibi / Kurban kesmiş kanlı bıçaklar gibi / Görenin aklı dağılır / Uzak sularda yüzen çok dargın buzlar gibi / Dağları eritmiş mavi dumanlar gibi / Benim bir sevgilim var / Teri kaya renkli / Teni kaynak suları / Memeleri maden renkli / Durmaz gözyaşlarım siyah kuyu gözlerine

ininceden / Benim bir sevgilim var / Elleri çayır çimeni gibi yumuşak / Koynunda incecik ayva tüyleri / Durmaz ellerim nehir boyları gibi baldırlarına inince / Eteklerinin etrafı amanın amaaan! / Sarı da siyah kandil ışığı gibi / Kara da kara yara kabuğu gibi / Benim bir sevgilim var / Namaz niyaz gibi, anamın duaları gibi / Düşüp düşüp toprağa, toprakların içmediği yağmurlar gibi / İşte benim sevgilim / Çivisini bu delirmiş dilimle ben çakarım / Alın siz de asın duvarlarınıza / Yatmadan önce okuyup üfleyin, siz de okuyun sevgilinize üç defa / Sizin de uykularınıza yükseklerden bir taş düşsün / Değirmen gibi döne döne yatağınızda düşleriniz delirsin / Zehriyle delirmiş dilim, hayalini yutkuna yutkuna öğütsün / Benim bir sevgilim var / Karanlığa okunan ezanlar gibi / Çökmüş mezarlarda kemiklerin içinden kaval üfler gibi geçen rüzgârlar gibi...

GETTİ KOCA DİN, GETTİ

30-40 yıl öncesinin müslümanları kendilerini birden 'İslamcı' buldular. Tuhaf, sert bir ideolojikleşme yaşadılar. Koloniler halinde yaşamaya başlayıp, çoğalıp, toplumdan ayrışmaya çalıştılar. Kapalı cemaatler kurup şiştiler. Büyük holdinglerle cemaatlerini, hatta dinlerini örtüştürüp avuçlarını ovdular. Dinlerini, sermayeyle, siyasetle sert bir kavganın, buluşmanın içine sokup her gün bir Bedir Savaşı zevki tattılar. Sonunda, geleneksel değerlerin, İslam'ın, laikliğin, modernizmin, cemaatleşmenin, başörtüsünün, inançların durmaksızın tartışıldığı saç saça baş başa bir kavganın içine düşüp, bütün bunların adına gaza, cihat dediler.

Ne müslümanlar otuz-kırk yıl öncesinin müslümanlarına benziyorlardı, ne onlara savaş açanlar otuz-kırk yıl öncesinin politikacı ve askerlerine... Herkes Kur'an sayfalarını ekranlarda tırnaklarıyla tırmıklamaya başladı. Müslüman halkın birden ideolojik yapıların içine doluşturulması tüm dünyanın ilgisini çekti, aynı gelişmeler tüm İslam toplumlarında sertlik ve vahşilikle yaşandı. Gazeteler, dergiler, siteler, TV'ler, finans kurumları, holdinglerle ülkeden ayrışıp kolonileşmeye başlamaları tam bir panik, tam bir restleşmeye uzandı. Akıl ötesi bir toplum kurmaya çalıştılar. Bu siyasi değil, aynı zamanda sosyal olarak bölünmenin de işaretiydi, onlar toplumun modernleşmesinden iğreniyordu, toplum onlardan. Bu sosyal bölünme, askerle İslamcılar, Alevilerle İslamcılar, liberaller, modernler hatta hali vakti yerinde normal insanlarla İslamcıların bölünmesi gibi akıl almaz yerlere uzandı. Sonunda çok acı bir sonuca doğru ilerlediler. İslamcılar, sıradan müslümanlarla dahi ayrışmaya başladı.

Bu süreci bugün 17-20 yaşında olan gençler dahi derinlemesine izleme şansı buldu. 28 Şubattan sonra İslamcılar yuvalandıkları TV, dergi, holdinglerde dehşetli günler yaşamaya başla-

dılar. İslam tarihinde görülmemiş rezalet, skandallar, kepazeliğin bini bir para oldu; karışmayan, bulaşmayan kalmadı.

İslamcılık, modernizmin ve askerin ve toplumun ve devletin sert duvarına çarpıp unufak olurken, içlerinden hiç kimse müslümanlığın eski basit, temiz, halis, dosdoğru sade günlerini aramak istemedi. İdeolojileri dışında kalan halkın sorunlarıyla ilgilenmeye hiç yanaşmadılar. Zenginin minderi kalın, osuruğu duyulmaz sandılar.

Oysa, bir ruhtan başka bir ruha geçmek lazım, İslamcılıktan müslümanlığa doğru çekiliş, bu toprakların saadeti ve istikbali için hayırlı olacak.

İslamcı kalelerde, apartman sitelerinde, holdinglerle, entelektüel dergilerde, TV'lerde, yayınevlerinde, cemaatlerde kümelenmiş ve dünya yıkılsa İslamcılıkta direnen bir yığın, köpek götünde sinek kadar çirkin suratlı okumuş aydının liberalizmle mide bulandırıcı tezgahlarda çözülüşlerine şahit oluyor, bu topraklar adına çok üzülüyoruz. O küçük akıllarıyla ekranlarda ne bayramlar yaptılar!

Yeni Şafak Gazetesi'nin yazar bileşimi ya da Enver Öner'in program siyaseti ya da Tayyip Erdoğan'ın bugün TÜSİAD ve medyayla yeni ve gizli ilişkileri, yalnız eski İslamcıları çaresiz bırakmıyor, tüm halkın nefretini kazanıyor, İslamcı cenahta hiç görülmemiş büyük bir nefret dalgası yaratıyor!

Kelimenin tam anlamıyla İslamcılar parçalanıyor, hızla çirkinleşiyorlar. Eski sol hiziplerden beter, birbirlerini hiç sevmiyor, küfür ediyorlar. Hiç sevmedikleri sosyal demokratlardan bin beter bir hizipleşmenin içinde çırpınıyorlar! Düştüler bataklığa artık, bir yüzyıl burada debelenip duracaklar!

İslamcı aydınları iki büyük gruba ayırabiliriz. Birinci grup, ilmihal ve teolojik sorunlarla ilgilenen geleneksel fetvacı hoca tipler. Onlar tarih boyu hep vardılar, cemaati halk sanan, bireyi mürit sanan, geri kafalı sümüklü salyangozlar! İkinci grup, modernleşme, postmodernizm, gelenek, medya, siyaset, devlet gibi modern sorunları tartışan entelektüel çevre. İki tarafın da

ortak özellikleri, halktan hızla koptuklarını henüz fark etmiyorlar. Dünün yüzbin satan İslamcı dergileri bugün beş-altı bin rakamını bulamıyor.

Arkasına ayaktakımını, işsizleri, aşağı sınıfları alıp, dünyanın altını üstüne getiren sol aydınlar da, gün geldi, ellerinden halkla bütünleştikleri örgütleri, sendikaları, partileri, yasalar zorla alınınca, dün eleştirdikleri burjuvazinin gazetelerinde şebek götünde gül dikeni gibi çakılı kaldılar. Solculuklarını sürükleyecek, çevrecilik, eşcinsellik, feminizm ve etnik sorunlar gibi bir yığın modern vıdı vıdılarla eğlenip, vakit geçirmeye başladılar.

Burjuvazinin renkli dergilerinde bol maaşlarla, dünyada ve Türkiye'de konforlu, çok rahat, .ike keyif bir yaşam bulan solcuların hepsi inanılmaz geveze çıktı. Dünya sorunları, Irak, Afganistan, laiklik, şeriat dendiğinde hepsi bol keseden üfürebiliyor. Çünkü evleri, telefonları, kaloriferleri, maaşları yerinde.

İşte aynen solcu aydınların akıbeti gibi, İslamcı aydınlar da keyifli yazılarına çoktan başladı. Ne çirkin yazılar, deveye cilve yap demişler, çadırı başlarına yıkmış. Evleri, rahatları, konforlarına diyecek yok. Diyanet gibi kurumların mimari yapısı, iç döşemesi, saraylarda bulunmaz. Büyük cemaat liderlerinin evleri, şatafatı, etraflarındaki hizmetçiler ancak Lale Devri'nde görülür. Maaşları, nazar değmesin, maşallah boyutunda. Şimdilik pek hissedemedikleri halksızlık ve halktan kopuşun, onları birkaç yıla kalmaz büyük ve amansız bir mutlak yalnızlığa sürüklediğinin hiç farkında değiller, kopuş, hızla ve derinden uçurumlaşıyor, onlar hâlâ sağ siyasetler içinde cebelleşip günlerini gün ediyorlar.

Hem rahatlığın hem de cicili konuları tartışmanın lüksü, havası, hepsini cezbetmiş durumda. Allah'tan korkmaz, ama yine de cennetten çıkmaz bu aydınların, halkla ilişkileri kopsa da, İslamcılığın yükseliş günlerinde edindikleri sosyal statülerini koruma çabasındalar. Aha şeytan aha meydan deyip fırladılar ekrana, gazetelere. Ya da dün mazide kaldı, bugün karınlarını

doyuruyor, midelerini çok güzel dolduruyorlar. İşte koca Kur'an'ı bu horozlara bu halk taşıttı!

Solun elinden partiler, sendikalar alınıp hızla halksızlaştırıldıklarında, 'onların ideolojisi zaten dışardan gelmeydi, halka yabancıydı' diye gerinenler, şimdi ideolojileri bu topraklara kökünden bağlı olduğunu sananlar, neden cıscıbıldak ortada kalıp, halksızlaşıyor.

Devletin resmi dini İslam olduğu için, tarih boyu halk sıkıntısı çekmeyen İslam aydınları, tarihlerinde ilk defa karşılarına alıp konuşacakları kitle sıkıntısı çekiyor. Çünkü onlar, tarihte ilk defa halkın ne olduğunu şimdi anlayacaklar, halkı tarih boyu, camii cemaati sananların vaazdan yazarlığa, cemaatten halka geçişleri çok uzun sürecek!

Aslında müslüman halkın aydınlarıyla ilişkisi tarih boyu hiç değişmedi. Halk aydınlarını (alimlerini) İslam'ı, İslam düşmanlarına karşı savunuyorlar diye sever. Bu sevgi tantanalı bir sevgidir. Bir maç müsabakası, hatta karnaval şenliğindedir. Alimlerin, din düşmanlarıyla yaptığı tartışmalar halkın gönlünü kazanmalarına sebep olmuştur. Daha ayrıntılı anlatalım, çok ilginç boyutları var.

Dini tartışmalarda İslam'ı, Kur'an'ı tutup, din düşmanlarının ağızlarının payını vermek, onları rezil kepaze etmek, onların delillerini çürütmek, müslümanların gözünde bir nevi kahramanlıktır. Bu 'kahraman' tartışmacılar, çoğu zaman padişahların huzurunda tartışmaya girer. Müslüman halk, dünya kupası maçları gibi bu din tartışmasına giren alimlerini, hatta tartışmada cereyan eden diyalogları ezberlemiştir. Din ile Kur'an'la dalga geçen kafirlere, din alimlerinin verdiği sert, alaycı, küçümseyici ve zeka dolu cevaplar müslümanların zaferleri ve kültürleridir. Bu dini tartışmalar bir cenk hikâyesi gibi, yüz binlerce camide ve tarikatta binlerce yıldır anlatılmakta, aynı tartışma zevki, aynı müsabaka keyfi ve kafiri matetme tadı, taptaze canlandırılıp, zafer tadı sürekli yaşanmaktadır.

Artık birer efsaneye ve masala dönen bu tartışmaların kahramanları büyük mezhep imamları, büyük kelamcılar, büyük tasav-

vufçulardır. Mesela çoğu tartışma müsabakası şöyle biter: '... öyle cevap verir ki, kafir ve yandaşları birden secdeye kapanıp eşhedü en lailaillah, diyerek müslüman olur...', bu tartışma müsabakalarının ikinci final şekli şöyle olur: '... kafir cevap veremez, söylediklerinden de vazgeçemez, şeriat gereğince kafası vurulur...'

Din üzerine tartışma müsabakalarında ya kafirler İslam aliminin zekası karşısında dize gelip müslüman oluyor ya da kafası vuruluyordu. İşte bu müsabakalarda cereyan eden soru-cevapları halk, asırlar boyu ezberliyor, unutmuyor, nesilden nesile aktarıyor.

Bir örnek verirsek Zındıklık ve Zındıklar kitabını okuyun, yazarı Melhem Chokr. 7.-8. yüzyılda Suriye, Irak, İran'da, Emevi ve Abbasi döneminde cereyan eden bu tartışmalar uzun uzadıya anlatılır. O günkü tartışmaların aynısı bugün de ekranlarda hiç değişmeden cereyan eder. Bu yüzlerce tartışmadan bir örnek verelim. Zındıklar, Allah'ın beş duyuyla görünmediğini iddia eder. O halde yoktur, derler. İslam alimi karşılık olarak, beş duyuyla uzayın derinliklerine baktın mı? Okyanusun diplerini gördün mü ki yok diyorsun, der. İşte bu cevaplar, dinsizlerin kalesine atılan şampiyonluk golü gibi sevinç yaratır; pazarda, evlerde, camilerde binlerce yıl bu cevaplar kazanılmış büyük bir cenk gibi anlatılır!

Zındıklar (dinsizler demek) İslam'ın delillerini yenmek için hadis uydurmuşlar, kırk bin uyduruk hadis deniyorsa da, bilim adamları on-on ikibin hadis uydurulduğunu doğrulamıştır. İslam'ın tahrif edilmesinde uydurulan bu hadislerin rolü çok büyük! Ama artık, İslam'ın tahrif edilmesinde uydurulmuş hadisler değil, ortaya fırlayan İslam aydınlarının rolü büyük!

İslam alimleri Allah'ın varlığına delil olarak dünyanın, uzayın, canlıların mükemmelliğini örnek gösterir. Dünyanın muazzam düzeni ve dengesini, arıların kovanını, yıldızların düzenini, Tanrı'nın muhteşem bir saati olarak anlatıp, din ve Kur'an'ı ve Allah'ı bu muazzam düzenin yaratıcısı ve hakimi olarak, bir numara delil olarak gösterirler!

Günümüze kadar, İslami kitapların yapısı, sorular-cevaplar, İslam'a sorulan cevaplar, yani sorulara cevaplar şeklindedir. Kim, İslami bir kitap yazmaya kalksa, birtakım sorulara cevaplar vererek kitabını inşa eder. Tarih boyu İslam kültürü kelam, tasavvuf ve ilmihal kitaplarını hep sorular-cevaplar şeklinde düzenler. Hangi mezhep, hangi soruya nasıl cevap veriyor bu kitapların yapısını oluşturuyor. Soru-cevap bir nevi eğitim metodu. Bir nevi tartışma metodu. Diyalog şeklinde, bir müsabaka şeklindedir. İslam'ı öğrenmek isteyen kimse İslam'ı bir müsabık gibi öğrenir.

Soru-cevaplı bu kültür, günümüz İslamcı aydınlarını derinden etkilemiş, her birini polemik ve demagoji ustası yapmıştır. Son on beş senede, İslami dergiler ve TV'lere çıkan İslamcı aydınların tartışma üsluplarına bakınız. Alınlarından ter fışkırarak, alın damarları patlayarak ne kadar sert bir demagog ve polemikçi olduklarını topluma gösterdiler! Sakin, asude, hali vakti yerinde tek bir müslüman kalmamış gibi, kendi halinde müslümanlık hiç yokmuş, olmamış gibi. Tartışma denilince zevkten bayılan, İslam düşmanlarıyla münazara deyince kendilerinden geçen bu polemikçi horozlar, bu münakaşa kültürüyle büyümüş İslamcı aydınlar değil sadece. Halk da, bu tartışmalarda, ağzının payını verme, İslam'ı hararetle ve celalle savunan, İslam düşmanlarına karşı zekice ve hazırcevap karşılık veren bu sporcu aydınlarını çok sever, bir nevi Karamurat, Malkaçoğlu yerine koyar. Gerçekte, tarih boyu da böyle oldu, İslami sorular, bir sportif tartışmacılık kültürü, bir spor karşılaşması zevki verir ve hep İslam kafirlerle maça çıkar!

Gerçekte bu göt suratlılar, burunlarının bir deliğinden tuz, bir deliğinden biber fışkırtarak bu sümüklü İslam yemeğiyle halkın midesini kaldıran bu polemikçiliği ve ekran şovları ve İslam'a sorulan sorulara verdikleri hararetli cevaplar herkesi çok şaşırttı. Peygamberin Hazret-i Ayşe'yi dudağından emip, nasıl öptüğünü dahi ekranlarda ayrıntılarıyla anlattı bu edepsizler! Çok trajiktir bu durum. İslam bilgisi, hayatlarımıza, gün-

demimize koyduğumuz, beynimize, yüreğimize işlediğimiz öğreti, hikmet olmaktan çok, ağzımızda, dilimizde kılıç gibi salladığımız bir savaş aleti oldu!

Bugün gayet iyi anlıyoruz ki, bu tür polemikçi horoz türü aydın yetişmesinin sebebi, İslam asırlarındaki soru cevaplı ya da dinsizlere verilen cevapların İslam kültürünü oluşturması. İslam alimi zaten kendinden yorum getiremez, yapacağı tek şey, nakledilen bu soru cevap kültürünü aynen, aktarmak. Artık bu laf pehlivanlarına cenneti versen, ekranı bırakıp gitmezler! Avuçlarına osurup osurup kokluyorlar, buna da ısrarla İslam İslam deyip götlerini yırtıyorlar!

Ekranlarda ve gazetelerde yarattıkları çirkinlik ve pisliğin henüz farkında değiller, bu yüzden ekran tartışmalarına doymadılar. Ekranlarda şenlik arayan programcılar (eşcinsellik, feminizm, çevre, kurban gibi) artık akıllarına ne gelirse tartışmak için yanıp tutuşan İslamcı aydınların sportif tartışma hastalığını çok iyi anlayıp, 15 yıl hararetli şovlar düzenlendiler. Hayretle gördük ki, İslamcı aydınlar, ilmihal ve teolojik sorunları bin yıl öncesinden olduğu gibi kaldığı yerden tartışmaktan bıkmıyor. Sanayi devrimi, emperyalizm, kapitalizm, bireyin sağlık, eğitim, işsizliği, yoksul kitlelerin açlığını hiç ama hiç tartışmak istemiyorlar!

İslam'a tarih boyu sorulan sorular, İslam aydınlarının tarih içindeki bu sorulara cevabı, İslam kültürünün esasını teşkil eder. Bu kültürle büyüyenler, kendilerini bu sorulara cevap vermekle yükümlü görür, Allah'ın emir ve yasaklarını anlatmak dini bir emir, ancak aslında gaza gelen, münakaşacı, müsabakacı insan karakterine çok uygun bu tiplerin azgın jimnastik hastası olması. Gerçekten, İslamcı aydınları ve halkı ilgilendiren tartışmanın, münakaşa ve müsabaka tarafı, İslam galip gelebilecek mi? İslam düşmanlarını yenebilecek miyiz?

İslam çağlarındaki bilgileri günümüze nakleden bu tartışmacı horozların karakteri onların bir 'aydın' olduğunu göstermez. Ağzı göt olmuş, sıkı bir müsabaka, sıkı bir tartışma için beyin-

leri soru-cevaplarla doldurulmuş sporcu gibiler. Ağızlarına şeytan işemiş bir kere, artık iflah olmazlar!

Tartışmanın şehvetli münakaşası, demagogluğu, polemikçiliği, hatipliği, hazırcevaplığı, üstün ve galip bir İslam aydını portresinin de özellikleri oldu. Ancak bu demagojiler karın doyurmadı.

İslam, bu tartışmacı müsabık kültürü içinde büyüdü. Orta Doğu dinlerinden öğrendi bu yarışmacılığı. Bir eski zaman hastalığı. Bir Orta-Doğu hastalığı. Ortadoğu'da, mazdeizmden mecusiliğe, zındıklığa, maniheizme, yahudiliğe, hıristiyanlığa kadar sayamayacağımız birçok din ve dinsizlik mevcuttu. İslam, büyüme gelişme çağlarında bu görüşlerin teolojileriyle çatışmak zorundaydı, hepsine laf yetiştirdi.

Mesela teolojik bir sorun, 'dünya ezelden beri var mıdır, yoksa onu Tanrı mı yarattı?..' ya da 'Allah neden kendini göstermiyor, yerine bir elçi gönderiyor?..' ya da 'Kabe'nin etrafında müslümanlar harman çiğneyerek dönen inekler gibi ne yapmaya çalışıyorlar?..' Yani, Abdalın daşşağı şişmiş, tasası yüzlerce yıl bizimkileri almış, gibi akıl almaz binlerce soru ve ithamla karşı karşıya kalan İslam alimleri, halka İslam'ı anlatırken, karşı rakibe bir savaş düzeni, bir takım düzeni içinde cevaplar yetiştirdiler.

Ancak, 7.-8. yüzyılda yani İslam'ın henüz ikinci yüzyılında İslam alimleri zındıklar ve hıristiyanlara yönelttiği teolojik sorulara yani İsa Tanrı'nın oğlu mu, bir daha yeryüzüne inecek mi gibi sorulara verdikleri cevapların ötesinde çok anlamlı cevaplar da vermişlerdir. Bunların en güzel örneği 'sizler sürekli Tanrı ve evrenle ilgili sorular soruyorsunuz, yaşadığımız hayatla ilgilenmiyorsunuz, oysa Kur'an'da yaşadığımız bugünkü hayat anlatılır!.

İslam alimleri, teolojik sorunlardan bunaldıklarını, hayata giremeyen hıristiyan, Yahudi ve Ateistlerin teolojik sorularına karşı Kur'an'ın içinde yaşadığımız bu hayatı anlattığını iftiharla söylüyorlardı. Yani, İslam aydınları, Kur'an'ı gerçek hayatı

gösterdiği için imanlarının kuvvetlendirdiğini, müslümanları bugünkü hayatın zorluklarını düşünmeye çalıştırdığı için Kur'an'a daha çok değer veriyorlardı.

Peki, bu hayat neydi? Yoksulluk, hastalıklar, zayıflar, güçsüzler... Her ne kadar İslam'da kilise, ruhban sınıfı yoktur denilse de, İslam'ın bütün çağlarında bir 'görünmez kilise' hakim olmuş, bu görünmez kiliseyi, fetvalar, medreseler, ilim sınıfı oluşturmuştur. Müslüman alimler tarih boyu, yoksulluktan çok ilmihal ve teolojik sorunlarla ilgilendiler ve şimdi yolun sonu göründü.

Ancak, Allah inancını yoksulluğun giderilmesi ve hayatın bölüşülmesinde kullanmanın yani bir ruhtan bambaşka bir ruha girmenin günümüzde örnekleri var!

Hıristiyanlık tarihinin en güçlü tarikatları Dominikler ve Fransiskenler, aynen bizim kalenderi dervişleri ya da abdallarımız gibi, hiçbir şey biriktirmeden, mal-mülk edinmeden, evlilikten uzak duran ve perhiz içinde, yalınayak yaşayıp İncil'i halk kitlelerine taşıyan aynen bizdeki dervişlere benzerlerdi. Yoksulluk bir kaderdi, yoksul yaşanarak İsa'nın acılarına ortak olduklarına inanıyorlardı. Dominik ve Fransisken tarikatlarının yoksulluk inancı öylesine derindi ki, bu yoksul ve münzevi zihniyeti değiştirip, insanlara çalışmasını ve biriktirmesini öğretmek çok zor oldu, batının asırlarını aldı. Proteston tarikatlar ya da özellikle Calvinizm, hıristiyanlara 'daha çok kazanırsak, daha çok yardımda bulunuruz' inancıyla, dünya denizlerine açılan yeni batılı hıristiyan zenginleri, bu düşünceyle üretmeye zorladılar.

Dominik ve Fransisken tarikatlarının yanında, hıristiyan tarihinde en etkili olmuş tarikat Cizvitlerin daha hiyerarşik yapıları vardı. Üyelerini dünyanın en uzak ülkelerine gönderiyor, uçsuz bucaksız coğrafyalarda okullar açıyor, tarikatlarına giren her gence ant içiriyor ve tarikat üyeliğini kazanabilmeleri için yıllar süren bir ön eğitimden geçiriyordu. Cizvitler, bilim adamları, büyük teologlar yetiştirmekle kalmadı, gelişen bilim, modern meseleler karşısında kiliseyi güç verdiler.

Bunlar, Dr. Ali İsra Güngör'ün, Cizvitler adlı doktora tezinde uzun uzun anlatılır, ancak başka şeyler de anlatılır. Dominikler, Fransiskenler ve Cizvitlerin elindeki kilisenin ilmihal ve teolojik sorunların içinde halktan koptuğunu görürüz. Yeryüzü topraklarında büyük bir eşitsizlik, büyük sömürü, büyük adaletsizlikler vardır. Kilise, hâlâ teolojik sorunlar içinde insanlığın bu güncel dünyasından uzak durmakta!

Gerçekten sanayi devrimi, son iki yüzyılın bütünüyle bozulup, parçalanan dünyası ve hayatı karşısında, hıristiyanlar, müslümanlar hâlâ teolojik sorunları tartışarak, dünya dışına düşmüşlerdir. Köyler boşalmış, teneke kulübe şehirler kurulmuş, eğitim, işsizlik, sağlık tam bir facia ve kaosa dönüşmüş, insanoğlu tarihin en sert dönemecinde bütün değerleri tartışmaya başlamış, ancak İslamiyet ve hıristiyanlık bu reel dünyayla ilgilenmeyerek, sadece 'onu yapmayın, o yasak, bu dinimize karşıdır' dışında, bu dünyanın dertlerine ortak olamamıştır!

Teolojik sorunlar etrafında gevezeleşenler, insanlar kitleler halinde ölse de hâlâ İsa inecek mi, gelecek mi hâlâ cennet, cehennemdeki ağaçları, meyveleri tartışan İslamiyet ve hıristiyanlık yani tarihin bu en büyük dinleri, insanoğlunun hızla gözünden düşmüş, bir umut, bir müjde, bir kurtuluş olmaktan uzaklaşmıştır!

Cizvitler kitabından aynen devam edelim. 1960'lı yıllarda dünyayı sarsan sefalet ve yoksulluk ve iç çatışmalar, kilisenin tarihi boyunca görmediği yepyeni gelişmelerin de kapısını açtı. Neredeyse 'devrimci' denilebilecek bir kilise kuruldu. Bunun adı: Kurtuluş Kiliseleri. Kurtuluş kiliseleri teolojik sorunlarla boğuşan Katolik kilisesine karşı bir manifestoydu. Fakirlerin yanına girmek istediler. Yeni bir örgütlenme tarzı geliştirip, eski hiyerarşik kiliseye karşı yepyeni bir kilise kurmaya karar verdiler, adına: "halk kilisesi" denildi. Önceleri kilise, bu yeni çok farklı kiliseye karşı çıktıysa da, sonraları bu oluşumu, kilisenin yeni umudu olarak gördü.

Kurtuluş kiliselerinin ideolojisi, üçüncü dünya denilen bölgelere koşacaktı. Özellikle Latin Amerika'nın yoksulluğuna çare

olacak. Katolik kilisesinin yüzyıllardır taşıdığı bozukluklara savaş açtılar. Daha da ötesi, dili değiştirdiler, Tanrı'nın vaatleri, Tanrı'nın kulları, Tanrı'nın kurtarıcılığı gibi kavramlarla uğraşmayıp, baskı altındaki insanların dünyasıyla ilgilendiler. Yeni bir insan, yeni bir insanlık kültürü oluşturmayı çabalamış, yoksulluk ve fakirliği insanlığın en büyük meselesi ilan etmiştir!

Marksist tezlerden çok etkilenen Kurtuluş kiliseleri, emperyalizm ve kapitalizm konusunda bir Marksist militan gibi davranıp Marksist 'ağzı' kullanmaktan hiç çekinmedi. Yani burjuvaziyi, sömürenleri eleştirmiş, kapitalizmi reddetmiştir. Kurtuluş kiliseleri güçlü devletlerin siyasi sömürgelerini, tekelci tavırlarını, özellikle Latin Amerika'nın sefaletinin tek suçlusu gördüğü kapitalizme amansız bir savaş açtı. Kurtuluş kilisesinin birçok fikir babası, Marks'ın analizlerine başvurmaktan çekinmedi hatta Marksizmi, yeni kilise öğretisinin büyük bir parçası olarak kabullendi.

Denilebilir ki, kurtuluş kiliseleri, insanların günlük hayatlarından, somut gerçekten hareket edilerek geliştirilmiş halka ait yeni bir teolojik denemeydi. Eski ve yeni Ahid'de artık baskı, fakirlik, sıkıntı altındaki insanların durumuna çözüm getirecek kutsal sözler aranmaya başlandı. İncil'i bugünkü hayatın sıkıntıları karşısında yorumlamaya çalıştı.

Velhasıl Kurtuluş kiliseleri, dünyadaki sosyal adalet sorununu çok ciddiye almış, üçüncü dünyanın sefaletiyle İncil'i ve kiliseyi yakınlaştırmak, fakirlikle kiliseyi yeniden buluşturmaya çalışmıştır.

Yani, teolojik sorunları tartışan bir ruhtan, bugünkü hayatımıza koşan bir ruha girmek için, iki bin yıllık kilise öğretileriyle, inanç ve imanlarından hiç taviz vermeyerek kavgaya giriştiler. Büyük bir sorun vardı: Halk kiliseden kopuyordu. Halk, yoksulluğuyla yalnız kalıp, inançtan, dinden, imandan uzaklaşıyordu.

Bu gelişmeler, bizim sporcu tartışmacı, müsabık, demagog ve polemik ustası amatör teolog İslamcı aydınların düşünmesi

gereken bir soru. Ancak, teolojik sorunlarla beyni uyuşmuş ve dünyaya kapanmış aydınların bu halkı tanıması yüzyıllar alır.

Müslümanlar ya da hıristiyanlar şimdiden halkı tanımaya başlasalar, iki yüz yıllarını alır, ölme eşeğim ölme! Ya da doğuda ve batıda insanlığın onar yüzyılını alan İslamiyet ve hıristiyanlığın adı ulu götü kuru ululuları bugün bize nasıl bir dünya bıraktı.

Hayatları ve tarihleri boyu halkı tanımamış insanlara artık neyi, nasıl anlatacaksın, mal çoktan batıya kaydı. Anadolu'da bir laf vardır, ananı .iken kadı, kimi kime dava edeceksin.

Bunlara oy veren halk dahi şimdiden pişman, çoktan 'acıdım .am verdim, adım orospu kaldı' demeye başladı. Artık vaaz verecek İslami cemaat bulamayan sportif aydınlar da çoktan halka küsüp 'alan yok, satanı .ikiyim' demeye başladı.

Ne yapalım ekranlarda izlediniz, hamam osurukla ısınmıyormuş. Bunlar ekranların ışığını görünce, eski mezarlıklarda saraylar yapmaya başlamıştı bile.

İki bin yıl geçtikten sonra halkın karnı doymadan imana gelmesi mümkün değil, bari bunu öğrenseler.

SEÇİM BİLDİRİSİ

Bu şehri Ankara'da en büyük hayalim, stadyum kadar bir tapınak yapılıp kapısına: Hitit İmparatorluğu, yazılması. Şüphesiz kapısına elli metrelik iki büyük Hitit kaya yontma heykelleri de yapılacak. Çorum'dan, Eskişehir'e kadar dağılmış Hitit eserleri bu büyük tapınakta sunulacak. Bir büyük masal gibi. Küçücük kız çocuklarımız içine girsin ve tarihin bu en eski krallarını, kalbi coşku ve heyecanla izlesin. Düşünün, stadyumdan daha büyükçe bir bina. İçinde labirent labirent geziyor, tarihin derinliklerindeki küpeleri, kaya heykelleri, aslanları, kralları, çömlekleri, okları, mezarları, hepsini bir yerde görüyorsun. Bunu Ankara'nın güzelliği ya da turizm için yapmalıyız. Ama, önce yaşadığımız topraklara hürmetimiz, saygımız varsa.. Yaşadığımız toprakların uygarlıklarına birazcık merhametimiz varsa. Çoluk çocuğumuzun hangi topraklar üstünde yaşadığını göstermek istiyorsak, mutlaka yapmalıyız. Çünkü, Ankara Kalesi'ndeki Anadolu Medeniyetleri Müzesi çok küçük ve çok zayıf, tıkış tıkış. Bir muhteşem uygarlığı almaya, tanıtmaya, göstermeye, sergilemeye yetmiyor. Bu olağanüstü kaya heykellerinin yaratıcı heyecanlar ve cesaretler ve bir tarih ateşi yakacağından kuşkum yok. Şu azap verici birbirinin aynısı milyonlarca aynı binadan kurtulup içimize tarih dolduralım.

Evrenin bilmeceleri bu kaya heykeller, çömlekler ve takıların içinde saklı. Bu satırları tarihe yazıyorum, Ankara'nın göbeğinde büyük bir Hitit İmparatorluğu kurulmalı.

Bugün, Sıhhıye'nin göbeğindeki Hitit Güneşi heykeli, çok çirkin. Çünkü çok küçük, avuç kadar Hitit Güneşi, büyütülmüş. Büyütülünce küçük ve güzel olan Hitit Güneşi hantallaşmış. Üstelik heykelin oturduğu beton kaide çok çirkin, hiç yakışmıyor. Yoksa çocuklarımız bize, neden dört bin yıl önce yaşamış insanlar kadar güzel ve estetik süs eşyaları, heykeller yapamadığımızı sorar diye mi korkuyoruz?

Hayal kurmaya dahi "zahmet" ediyoruz. Bakın, Melih Gökçek'in Ankara amblemi gerçekten iğrenç. Çok tartışıldı ve bu amblem halen mahkemelerde. Oysa amblemler, ortak tarihimizi çok iyi ifade edebilmeli ve ruhumuzla tarihi bir duygusallık kurabilmeli.

Beni dinleyen yok, ama yine de, Ankara'ya en yakışacak amblemi burada takdim ediyorum.

Ankara'ya en çok yakışacak ve hepimizi etkileyecek amblem: Boz bir kuvva kalpağıdır. Ve kalpağın önünde, rozet gibi, bir hilal'dir. Cumhuriyetin kuruluşu ve Ankara'nın başkentliğini ifade eden bu boz kuvva kalpağı ve önündeki hilal, bu topraklarda kullanılmıştır, cumhuriyeti ve Ankara'yı çok güzel özetler! Amblemlerin hikâyesi, hem manevi olarak bizleri birbirine bağlamalı, hem de, tarihin kutsal, devrimci anlarını yücelikle özetleyebilmeli.

Fikir benimdir, beş kuruş da para istemiyorum, biri bizi bu yüz kızartıcı amblemden kurtarsın!

M.Ö. İki bin, üç bin yıllara uzanan Hitit Uygarlığıyla ilgilenenler, Çorum'dan Eskişehir'e bu bölgenin sık ağaçlıklarla kaplı olduğunu, hatta Konya Ovası'nın dahi göl olabileceğini iddia ediyorlar. Yani, Tuz Gölü'nden tuz, ağaçlardan kereste, her türlü meyve, ovalarında tahıl ve çömlek. Eksik olan, demir, kalay, bakır. Hitit Savaşlarının bakır, kalay yüzünden çıktığı, Asurlular'a, Mısırlılar'a bu yüzden saldırdıkları söyleniyor. Bir de volkanik cam denilen, obsidyen.

Hititler, küçük eşyaları pek becerikli yaptılar, yani, küpe, iğne, bronş, kolyeler, süs takıları oldukça zevkli. Hitit kadınlarının iç dünyalarının güzelliği bugün müzelerimizde saklıdır. Ama, iri nesnelerde birazcık hantal oldukları söyleniyor. Yani, kaya heykellerinde ince işçilik yoktu. Kralların ve aslanların ve savaşçıların ve rahiplerin ve adak törenlerinin tasvirleri Mısırlılar'la karşılaştırıldığında aynı incelik gücü görülmez.

Ben tersini düşünüyorum, Hitit kaya heykellerinin hantallığına kabalığına hayranım. Kayaya kabartma şeklinde oyulmuş

bu heykellerin ilahi etkisi, çok sonra gelişecek Yunan heykelciliğinin çok önünde "yücelik" tadı verir. Sabit kayalara yontulmuş olması bile, büyük dağ kütlelerine resmedilmiş olmaları heykellere "derinlik" katıyor. Hitit krallarının kayalara oyulmuş yüzlerindeki soylu, derin, ciddi duruşları inanılmaz etkileyici. Gerçekten kral gibi dururlar orada.

Hatta, kralların el hareketlerinin tasvirinde çok ince bir kalpleri olduğu görülür. Hitit rahipleri de kendileri gibi çok tanrılı Aztek rahipleri gibi toplumdan elini ayağını çekmiş münzevi hayat yaşıyorlardı. Aztek rahiplerinin saçları sakalları karışık, hatta birbirine yapışmış, tırnakları hiç kesilmemiş, hiç yıkanmıyor, evlenmiyor, az yiyorlardı.

Hititler, Mayalar, Aztekler, Asurlular.. Bu ilk çağ uygarlıklarını birleştiren sadece çanak, çömlek, ok, bıçak yapım tekniklerinin benzerlikleri değil. Ortak noktaları "adak" törenleri. Rahiplerin yönettiği, her yılın belirli günlerinde periyodik törenlerde insanlar, çocuklarını "kurban" ediyordu.

İnsan soruyor, ayrı kıtalardaki bu uygarlıkların kaseleri, ok uçları, heykelcikleri, süsleme eşyaları, mezar yapıları, birbirlerine neden benziyor. Hadi bu eşyalar benziyor, "adak" törenleri, rahipleri neden birbirinin aynısı. Amerika'dan Anadolu'ya tarih öncesinin kavimleri birbirlerini nasıl etkilemişler, hangi yollardan, hâlâ haritalar önümüzde oturup tartışıyoruz. Bugün Peru dağlarındaki İnka medeniyetinden kalma kadınların giysilerindeki dokuma geometrik şekilleriyle Kürt kadınlarının ya da Orta Asya'daki benzerlikler şaşırtıcı...

Ama, asıl soru, binlerce yıl çocuklar kurban edilirken, kral mezarlarına insanlar canlı canlı gömülürken, tek kişi çıkıp "Ey ahali yaptığınız aptalcadır" demedi mi? Mutlaka demiştir! Onu da deli yerine koymuşlar, toplumdan uzaklaştırmışlardır.

Bu yüzden Hz.İbrahim'in hikâyesine binlerce yıl kimse bakmadı, ta ki Hz.Musa gelinceye kadar. Tek tanrılı dinlerin kurucusu Hz.İbrahim'in oğlunu kurban etmesi ve yerine göklerden bir koç indirilmesi efsanesi tarihin en büyük, en etkileyici dev-

rimidir. Yeryüzü aklını değiştirmiş, yeryüzü ruhunu topyekün paramparça etmiştir. Bu küçük hikâye inanılmaz bir "ihtilal". Büyük, güçlü uygarlıkların, büyük coğrafya parçalarına hükmeden krallıkların bu efsane karşısında dayanmaları mümkün olmadı. Yavaş yavaş çok tanrılı dinler, adağı binlerce yıl içinde unutuverdi. Çok geçmedi, İbrahimi dinler: Yahudilik, Hristiyanlık, Müslümanlık krallara ve tanrılara adak adayan kavimlerle dalga geçmeye başladı..

Tek tanrılı dinler "adak" törenlerini tarihe gömdü. İnsanoğlunun çok tanrılı "adaklı" kültürden, başka bir kültüre girmesi, başka bir aklın içine girmesi üç-dört bin yıl sürdü.

Gelmiş geçmiş tarihin en büyük dönüşümüne yol açmış İbrahim Peygamberin iki küçük hikâyesi vardı, birincisi, oğlu yerine koç kurban etmesi, ikincisi, "gece oluyor güneş batıyor, sabah oluyor yıldızlar yok oluyor, benim Tanrım batmamalı, yok olmamalı, tüm bu evreni yaratan tek bir tanrı olmalı" düşüncesiydi.

Tanrılar bu kadar çok ise, hangisi hangisini yarattı, en çok hangisinin dediği oluyor, ilk önce hangi tanrı yaratıldı, gibi, bir yığın teolojik karmaşa, "tek tanrı" inancıyla sona eriyordu..

Yahudiler, Musa peygamberle Mısır'dan kovulan bir kavim. Hiçbiri putpereste gidip, dinlerinin tebliğini yapmak zorunda değildiler. Çünkü, yahudi dışında kimse yahudi olamıyordu. Ancak, Hristiyanlar taraftar toplamak, büyümek, genişlemek, İsa'nın müjdesini herkese anlatmak için karşılarına putperestleri, yani çok tanrılı dinleri aldılar, anlattılar anlattılar.

İsa'nın kendisi ve 12 havarisi de Yahudiydi ve bu çekirdek hücre İsa'nın yahudileri kurtarmaya geldiğine inanıyordu. İsa öldükten sonra, yahudiler içinde gizlenip, saklanıp, herhalde birbirlerine İsa'yı anlatarak ölüp gittiler.

Ancak, Anadolu topraklarında Pavlos diye bir adam, Hristiyanlığın kurucusu sayılır, kiliseyi kurdu. İsa öğretisini formülleştirdi ve putperestlere İsa'nın nasıl bir Tanrı olduğunu anlatmaya koyuldu.

Pavlos putperestlere, yani çok tanrılı kültürlere, İsa'nın Tanrı olduğunu, ayrıca, Tanrı'nın oğlu olduğunu, ayrıca kutsal ruh, rühülkudüs'ten söz etti. Bu üç ayrı Tanrı'ya, çok tanrılı kültürlerin inanması zor olmadı, çünkü yine üç tane, çok tanrı vardı ortalıkta.

İstavroz denilen bu üçleme, asırlar boyu kafa karıştırdı. İsa nasıl tanrı oluyor? Aynı zamanda Tanrı'nın oğlu oluyor? Bugün dahi hiçbir hristiyan bunun cevabını veremez.

Binlerce yıl kilise ve rahipler ve halk, durmaksızın işte bu soruyu tartıştı. Tanrı İsa ise, öbür Tanrı ne? İsa oğul ise, nasıl Tanrılık yapıyor? İsa yeryüzüne indiğinde mi insandı? Yoksa Tanrı tarafından göğe alındığında mı Tanrı oldu? Bu tartışmalar öyle karmaşık bir hal aldı ki, kiliselerde bitmek bilmeyen tartışmalar kavgalara, ayrışmalara yol açtı. İsa Tanrı diyenler ayrı bir mezhep, İsa yalnız basit bir insandı diyenler ayrı mezhep, diyerek, bir yığın mezhepler oluştu!

Anadolu topraklarında İsa'nın haça gerilmesinden başlayarak, dört yüz-beş yüz yıl aralıksız sürdü bu tartışmalar. Öyle ki, fırından ekmek almaya gittiğinizde, fırıncı sabah sabah sizinle bunu tartışıyor, pazarda, çarşıda, yolda, komşulukta, herkes gün boyu bu sorunları tartışıyor.

İlk kilise, bugün Antakya'da kuruldu, hâlâ orada. Antakya'da o günlerde dünya tarihinin en büyük depremlerinden biri oldu ve otuz binin üstünde insan öldü. Depremin ertesi günü dahi insanlar, depremle değil, İsa'nın kim olduğunu tartışıyordu...

Roma İmparatorluğu bu tartışmaları durdurmak için onlarca kez büyük katliamlar ve kıyımlar yapıp, hristiyanları tarih sahnesinden yok etmeye çalıştı. Ancak, hristiyanların "İsa"yı tartışma iştahını durdurmak mümkün değildi. Ve yüzyıllar sonra İstanbul İmparatoru Konstantin, İznik Konsülünü topladı. Sonraki yüzyıllarda İstanbul'da, Kadıköy'de ve Efes'te, birbiri ardına birçok konsül toplandı. Bütün kilise büyükleri, bu büyük konferanslarda birbirleriyle çatır çatır söz yarıştırdılar, birbirlerini

sürgüne gönderip, aforoz ettiler, ama hep aynı sorun tartışıldı! İsa, hem oğul, hem Tanrı nasıl oluyor?

İznik Konsülü bugünkü İncil'i düzenledi ve aldıkları kararlarla "imanın esaslarını" ilan ettiler. Yani bugünkü tüm hristiyanlar burada alınan kararlara göre istavroz'un (üçlemenin) ne olduğuna karar verdiler. Üçlemede bir de kutsal ruh (rühul-kudüs) vardı, bir zaman sonra bunun da ne anlama geldiği kafaları karıştırdı, yüzlerce yıl da kutsal ruhun ne olduğu ölümüne tartışıldı.

Hristiyanları da pek ayıplamamak gerekir, çok tanrılı bir dünyada, tek bir Tanrı inşa etmek, kolay değildi, ikiydi, üçdü, derken, yine de çok tanrılı kültürlerin aklına yatacak bir formüldü, sonunda!

Bu tartışmalar bugün dahi sürüyor ve hristiyanlar bunun ne anlama geldiğini bugün dahi bilemiyor. Ancak, konsüllerde alınmış kararlara "iman" ederek ve aksini söyleyenleri aforoz ederek bir din yaşamı sürdürüyorlar.

Pavlos, çok zeki bir adam olmalı. Putperestlere, yani Anadolu topraklarındaki çok kültürlü eski dinlere İsa'nın göklerden geldiğini ve onu Tanrı'nın gönderdiğini anlatırken işini kolaylamıştı. Çünkü "tek tanrı"yı anlatmak çok zor olmalı. Üstelik, her gün tanrılarla iç içe yaşayan eski kültürler için, gökten bir Tanrı'nın yeryüzüne inmesi, anlaşılmayacak, zor bir soru değildi. Putperestler zaten her gün tanrılarıyla yatıp kalkıyor, her yıl, her ay, tanrılarına adaklar adıyor, dini törenler yapıyorlardı. Hristiyan keşişlerde eski kültürlerin rahipleri gibi giyiniyor, onlar gibi münzevi yaşıyorlardı.

Çok tanrılı insanlara, İsa, öldükten sonra babası tarafından göğe çıkarıldı, dendiğinde, onlar için şaşırtıcı, büyük bir mucize gibi görünmüyordu. Kendi akıllarına, efsane ve dinlerine uyabilecek bir inanç gibi görünüyordu ve bu yüzden hristiyanlık hızla yayıldı.

Bugün, müslüman din adamları, Hazreti Muhammed'in burağına binip Kudüs'e uçtuğunu anlatmakta zorluk çekiyor ve

bunu dini bir mucizeyle açıklıyorlar. Oysa, müslümanlar da dinlerini putperestlere, yani çok tanrılı insanlara anlatıyordu. Onlar için Tanrı'nın elçisinin göklerde uçmasının anlaşılmayacak, akıl almayacak bir tarafı hiç yoktu!

Binlerce yıl, ama binlerce yıl aralıksız insanoğlu, bunları tartıştı. Bu "akıl" içinden çıkamadı.

Bugünden baktığımızda, nasıl oluyor da, insanlar sabah, akşam, öğle, durmaksızın bu akıl almaz saçmalıkları konuşup tartışabildiler ve bu yüzden birbirlerini onlarca asır öldürdüler, diyorsunuz

Bu düşüncelere karşı olanlar o günlerde yok muydu? Vardı. Ama onlara sapık, kâfir, akılsız, deli, inançsız insanlar gözüyle bakıldı. Normal akıl, normal insan, işte bunları tartışan, düzenleyen, bunlara inanan, insan türüydü!

Bilincin, inancın değişmesi, insanların bir akıl türünden başka tür bir akıl türüne girmesi binlerce yıl alıyor! Bu düşünce ve inançlar bugün dahi değişmiş değil. Ancak, asırlardır yerkürede başka tür bir akıl da var. En azından bu inançlara inanmamak bir delilik değil. Hatta durmaksızın bunları tartışanlara pekala "deli" diyebiliriz.

Akılda, siyasette, düşüncede devrimci atılımlar oldu. Rönesans. Fransız ihtilali, Marksist tezler devrimci sıçramalardı. Toplumun aklını, yönünü tamamen başka bir yöne çevirmeye çalıştılar.

Mesela, Allah'ın gölgesi olan Osmanlı sultanlarının gücü ve iradesi ve dokunulmazlıkları, altı asır sürdü. Onun, basit bir kulu, kölesi olan tebaası, bir zaman geldi, sultana başkaldırdı. Bu inanılmaz bir başkaldırıydı, karşı çıkanların hepsi "kâfirlikle" suçlandı, sürüldü, zindanlara tıkıldı. Bu basit bir siyasi ayaklanma değil, aynı zamanda, şeriata, dine, inançlara karşı sert bir hareketti. Abdülhamit'e karşı önce Jön Türkler, sonra, Selanik'te örgütlenmiş İttihatçılar gizlilik içinde Türk tarihinin en büyük "devrimci" atılımını gerçekleştirip, Türkiye siyasetini, inançlarını, kültürünü topyekün değiştirecek büyük bir hareketin kahramanları oldular.

İlk yuvalandıkları, ilk örgütlendikleri günlerde, sapıklar ve kafirlerdi. Yakalanmaları, öldürülmeleri gerekiyordu. Ama, bu karşı adamlar, meşrutiyeti, sonra cumhuriyeti, sonra, dili, tarihi, kültürü, kılık kıyafeti ve inançları topyekün değiştirmeyi başardılar.

Asırlarca süren adet ve gelenekleri, inançları, bir avuç insanın üç-beş yılda değiştirmesi hiçbir zaman mümkün olmadı. Bugün dahi kitleler bu değişimi kabullenmiş değil. Ya da Rus devrimi, yetmiş yıl sonra geri tepti. Bu topraklarda, bu değişim, yani, batıcılık, İslamcılık, Osmanlıcılık, şeriat, din düzeni, dini yaşam hâlâ çok canlı tartışılmakta.

Mustafa Kemal kılık kıyafet, dil, tarih görüşü, devrimleriyle insanların başka tür düşünmesinin önünü açmak istedi, ama değişen sadece kılık kıyafet ve alfabenin kendisi oldu. Bir anda bir toplum düzenini makas gibi kesip düzeltmek mümkün değildi.

Bu devrimci zorlamanın topluma getirip götürdükleri bugün hâlâ hazmedilmiş değil.

Dünyadaki öğrenci hareketleri ve bağımsızlık savaşlarından etkilenen 68 öğrenci hareketi, kitlelerin aklını değiştirmek için topluma başka tür bir düşünce türünü getirdi. Bugün, sokakta, kafede, TV'de, gazetede, sosyal yaşam ve düşünüş biçimlerini öncü 68'lilere muhtacız. 68, hepimize sadece örgütlenmeyi, sadece işçi sınıfını, sadece toplumun alt kesimlerinin taleplerini sert siyasetlerle dile getirmekle kalmadı, sosyal hayatın, giyim kuşam, kadın özgürlüğü, birey hakları gibi birçok sosyal konuyu devrimci bir sıçramayla toplumun önüne koydu.

12 Mart ve 12 Eylül gibi iki büyük darbeyle 68 hareketinin öncüleri, öldürüldü, sürüldü, parti ve sendikaları kapandı, ama, 68'lilerin tezleri, fikirleri bugün onlara en karşı insanlar tarafından dahi kabul görüp, sosyal hayatımıza rengini verdi!

Yeniden çamur yapacak kile, yeniden heykel yapacak kayalara ihtiyacımız var, çünkü siyasi sosyal çalkalanmalar tamamlanmamış, aydınların kafası karışmış, donmuştur. Ekonomik ve

siyasi iktidar ülke egemenliğinden çıkmış sömürge düzeninde köleliğe doğru yönelmiş durumdayız. Buna rağmen, Türkiye, birçok sorunu kökünden ve derinden tartışmış olmasıyla, Kuzey Afrika ülkeleri, Orta Asya ülkeleri, komşuları Ermenistan, Irak, İran, Suriye, Ukrayna, Gürcistan, Bulgaristan'dan fersahlarca ilerde bir düşünce derinliğine sahiptir.

Ülkemiz batı dışı toplumlar içinde en hararetli, en havaleli ve en karmaşık yapıları barındıran ve hâlâ sınırsız imkanları olan deli dolu bir ülkedir. Bu köle toplumun en büyük şansı, diğer tüm kölelerden daha akıllı bir köle olduğunun farkında olması.

Hititler, kalay, demir, bakır yataklarını kaybettikleri için tarihten silindiği söyleniyor, Osmanlılar deniz yollarını kaybettiği ve üretimden değil, sefahattan yana bir kültüre tapınıp uyuştukları için. Buna rağmen Anadolu insanları, anormal, patolojik, marazi, hasta ruhlu, delice meraklı, maceracı insanlar yetiştirmeye devam ediyor..

Hâlâ, inanılmaz duygu derinliğine sahip muhteşem bir kültürün renkleri içinde yaşıyoruz, işte türkülerimiz, işte, gelmiş geçmiş uygarlıkların estetik yapıları, çanak çömlekleri...

Biz bıkmaksızın aynı sorunları her gün aynı yerden tartışırken, sadece bizleri değil, tüm üçüncü dünyayı köleliğe sürükleyen piyasalar dünyanın yeni tanrısı oldu. Yeni tanrımız: Piyasalar!

Çok ürkek bir tanrı, ne söylersen, inip, çıkıyor. Piyasalar istikrar istiyor. Piyasalar milyonlarca işçinin işten atılmasını, kurban edilmesini istiyor. Piyasalar, başbakanın, hükümetin, meclisin, siyasi iradenin, kendisine tamamen bağlanmasını istiyor. Piyasalar tüm hakların, tüm toplumsal güçlerin tüm kültür biçimlerinin tüm sanatkarların kayıtsız şartsız her gün kendisine hizmet etmesini istiyor.

Piyasalar yüzünden, tarımı iptal ediyoruz. Piyasalar yüzünden işsizlik sigortası, bireyin hak ve özgürlüklerini umursamıyoruz. Herşeyimizi istiyor piyasalar! Seçime gitsek piyasa, se-

çimden gelsek piyasa, Kıbrıs'a gitsek piyasa, turist gelmezse piyasa, çişimiz gelse piyasa!

Piyasa, işadamlarının, çok uluslu şirketlerin, AB'nin, IMF'nin, borsa yöneticilerinin, ekonomistlerin, bilmiş tüm uzmanların her gün başımıza kaktığı, bizi susturduğu, hepimizi çaresizlik içinde kendine kul köle eden tarihin en büyük canavarı!

Dünyada yüz milyonlarca insan, güneşin batışını değil, New York Borsası'nın kapanış rakamlarına bakmadan uyuyamıyor. Küçük piyasaların tanrıları, büyük piyasaların tanrılarından merhamet, yardım, şefkat, ilgi istiyor. Büyük piyasalar tıkanıp, Irak'a savaş kararı alıyor, küçük piyasalar, büyük piyasaların emrinde ordularını hazır edip, milyonlarca insanın ölümünü göze alıyor!

Başbakan aksırsa, borsa düşüyor. Hititli ve Aztekli rahipler de, yağmur yağsa, şimşek çaksa, kuraklık olsa, tanrılar yine öfkeleniyor diye kurban istiyordu. Onların da kurban törenleri fazlasıyla medyatikti. Büyükçe merdivenleri olan tapınak gibi yerin tam üstünde kurbanın kellesi kesilip kanları aşağı akıtılıyor ve etraftaki halk sessiz sedasız soluğunu tutmuş, dualarla Tanrı'ya yakarıyordu.

Yüzlerce yıl İsa'nın tanrı mı, oğul mu olduğu tartılıyor. Roma İmparatorluğu tartışan tarafları öldürmekten, katletmekten bıkıp yorulup, İsa'nın tanrı mı, oğul mu olduğuna kendi karar verip, düzeni toparlamaya çalışıyor. Çünkü, siyasal iktidar için inanç düzenindeki en küçük teolojik tartışmalar dahi büyük facialara yol açıyordu.

Bugün, tüm dünyada, güne başlayan tüm TV'ler, her sabah, saatlerce borsa izleme konsülleri kuruyor, yüz binlerce borsa yorumcusu, uzmanı hararetle tartışmaya katılıyor. Akşama kadar, tüm gazete ve TV'ler nefes nefese borsa indi, çıktı, yükseldi tartışmasıyla bir kıyamet beklentisi içinde borsayı izliyor. Çünkü, değil siyasal düzenin, tüm dünyanın nabzı artık borsa! Borsayı yönetmek, ülkeleri yönetmek, savaşları yönetmek. Her yıl dünya ülkelerinden birkaçını borsaya kurban veriyoruz!

Bugün dünyayı yöneten büyük spekülatörlerin (para tüccarlarının) para kazanma istekleri hiç olmazsa.. Harislikleri sıfır düzeyinde olsa.. İşlerini hiç ciddiye almak zorunda olmasalar dahi, ellerinden artık hiçbir şey gelmez.. Artık hepsi piyasa tanrısının emrinde ölünceye dek çalışmak zorunda. Büyük bir iştahla, borsa tanrısının, para tanrısının hizmetindeyiz.

Derin bir heyecan duydukları için değil. Ülke sevgisi, ekonomiye hizmet hiç değil.. Sağlıklı ve soylu insan olmak istedikleri için hiç değil.. Artık çok yorucu bu Tanrısal görev. İnanç gibi, tören gibi her gün yerine getirilmek zorunda.

Bu insanlarla "alay" etmek imkanına dahi sahip değiliz. Bu büyük aklı eleştirmeye kimsenin gücü yetmiyor! Bu bir dilim ekmek, birkaç zeytin tanesi için giriştikleri bu ölümcül para yarışına gülmeye kalksak, bizlere "budala gibi sırıtan" zavallılar gibi bakacaklar. Onlar artık "mutlu bir azınlık" da değil. Hepsinin dozu yüksek sakinleştirici ilaçlara ihtiyaçları her gün fazlalaşıyor. Ve borsa tüccarları aynı zamanda uluslararası diplomatlar gibi çalışmak zorunda. Keyiflenecek boş bir dakikaları yok. Hepsi dünyayı yöneten bu büyük gizli güç, piyasa tanrısının emrinde çalışmak zorunda. Hepsinin kalpleri karmakarışık, hatta bir kalpten, yalnız bir kalpten söz edebilme şansına hiç sahip değiliz. Hiçbirinin özel bir tutkusu, özel bir zevki yok. Piyasa markalarıyla süslenip, sıklaşmak, şişkolaşmak, toplumun ekranlarında hep traşlı, hep ciddi, hep düzgün, hep işini bilir görünmek zorundalar.

Paradan başka birşey düşünmeyişlerinin sebebi, paraya olan düşkünlükleri hiç değil, dünyayı, ülkeyi, insanlığı kurtarmak, hatta, zavallı insanlara mecburen iyilikler yapmak zorunda kalmış bir avuç seçkin onlar! Piyasanın kurnazlıkları, gizli tertipleri, entrikaları, ahlaksızlıkları, yalancılıkları ve siyasi dalaveralarını hepsi, kötü olduğu, çirkin insan oldukları için değil, insanlığı yönetme, ülkelere istikrar ve düzen getirme, kalkınma ve mutluluk aşkı için yapıyorlar!

Yüzyıllar sonra insanoğlu, dünyanın her şehrinde yüz milyonlarca insanın her sabah aynı rakamları, aynı iniş çıkışları

hararetle tartıştığı ve ülkeler kurban alıp, ülkeler kurban verdiklerini öğrendiğinde, neler düşünecek!

Bir milyon işçi, bir günde sokağa bırakılırken, bu piyasa tanrısının seçkin rahip spekülatörleri, bu görevi seve seve yaptıkları, çünkü istikrar için bunun gerekli olduklarını söyleyince, artık toplumdan daha büyük saygı görüyorlar. Çünkü tanrımızın güzellik ve şirin görünme ihtiyacı kalmadı. Hepimiz seve seve bu kurbanları almalıyız ve gönüllü kurbanlar olmalıyız. Piyasa ahlakı bunu beynimize çaka çaka öğretti! Acı reçeteler, acı gerçekler, piyasa tanrısının bize dayattığı kötülükler, kötü yönetim sonuçları değil, içimi kötü kokulu iğrenç ilaçlar sadece. Gözümüzü yumup, ölenleri, dışlananları, hastalananları, işten atılanları, milyonlarca ölen bebeği, bombalanan halkları hiç görmeden, duymadan, bu kötü kokulu ilacı ağzımıza dayayıp içeceğiz!

Bugün AIDS, kanser gibi ölümcül hastalıkların ilaçlarının çok pahalı oluşundan her yıl milyonlarca insan göz göre göre ve yavaş yavaş ve acılar içinde kuruyarak ölüyor. Afrika kıtası yok olmakta, bir nevi, kara ırka soykırım uygulanmakta. Bu ilaçların çok ucuzlaması pekala mümkünken, neden pahalı diye soranlara "uzaylı" gibi bakılmakta. İlaçların pahalılığından kuşkulanan herkese salak, budala, ekonomiden ve hayattan habersiz insanlar gibi davranılmakta, sırf ilaç fiyatlarını pahalı buluyoruz diye toplumdan dışlanmaktayız. Hatta ekonomiye, ABD'ye, borsaya, siyasete kasdetmiş gözü dönmüş suikastçılar, kafirler muamelesi görmekteyiz.

Sabancı'nın bir bardağını beş yüz liraya sattığı suyun, aynı bardağın içine, ağzına kadar fındık doldurun, çay doldurun, ya da bu ülkede üretilmiş herhangi birşeyi doldurun, o bardak beş yüz bin lira etmez! Sadece bunları söylediğinizde de "vatan haini" olursunuz. Hiçbir şeyin fiyatının neden pahalı olduğunu soramayız. Bebekler, Afrika kıtası, yoksul ülkeler, açlıktan, bombardımandan ölüyor, yok ediliyor, soramayız. Ülkemiz siyaseti neden 200 milyarı iç etti, soramayız. Milyonlarca işsizin çocukları, eğitimi, sağlığı ne olacak soramayız.

Çünkü cevapları piyasada yazılı.

Türkiye'de siyasal düzen, işte her gün ekrana çıkıp "piyasalar" kötüye gidiyor diyen TÜSİAD'ın, ekonomistlerin, siyasetçilerin, para tüccarlarının, medyanın, hırsız bankacılar ve hırsız politikacıların elinde, onlar neden hiç zarar etmiyor, diye soramayız.

Neyi, nasıl söylerseniz söyleyin, kafirsiniz, dışarıdasınız, anlamıyorsunuz, ekonomiyi baltalıyorsunuz, piyasa tanrısını öfkeden kudurtuyorsunuz.

Bu hırsız, çakal, dalaveracı siyasi düzende, Aydın Doğan, Gülben Ergen, Mesut Yılmaz, Kemal Derviş, Arto, Emrah, Orhan Gencebay, İsmail Cem, Kibariye, Serdar Turgut, Tayyip Erdoğan, Perihan Mağden, aynı görevi yerine getirmekte, aynı siyasal ve sosyal kimliğin lego parçalarını oluşturmakta.

Daha iki ay önce, bir yerini yırtarak, beni Tayyip Erdoğan'ın değiştiğine kimse inandıramaz, diye köşesinde avaz avaz tepinen köşe yazarı Fatih Altaylı, bugün Tayyip Erdoğan, TÜSİAD ve medyayla anlaşınca, Tayyip'i değil yere göğe koymamak, giydiği elbisenin dikimi, modeli ve düğmeleri karşısında secde etmekte!

Ekonomi ve siyasetin kimlerin elinde olduğu biliniyor artık, bu ülkede yönetilecek pek birşey de kalmadı. Bir siyasi iktidarın belki de yapabileceği tek şey "vahşi medyayı" düzenlemek, insanlık adına ülkeye ayna olabilecek tertemiz bir basın, yayın, gazetecilik ahlakının yasalarını çıkartmak, Tayyip Erdoğan medyayla anlaştığına göre, aynı tas, aynı hamam, artık yönetecek pek birşey de kalmıyor.

Bu dünya bizim dünyamız değil. Bu düzen bizim düzenimiz değil.. Biz bu düzenin kafirleri, sapıklarıyız. Bizler yüz on barajıyla, küçük partiler içine sıkıştırılıp zararsızlaştırılmış, küçük örgütleri, küçük grupları, küçük gazeteleri olan, kitleleri, örgütleri, yasalar ve medya tarafından katledilip, parçalanmış dağıtılmış karşı bir zihniyetin çocuklarıyız. Bu düzenle işimiz olmaz.

Yüzde on barajı bizleri boğuyor, çaresizleştiriyor diye, en aklı başındakileri dahi, oyumuz kayboluyor, oyumuza yazık ediliyor düşüncesiyle daha da diplere itiliyor ve bir şekilde herkes yüzde onun üstündeki işte bu fırıldakların dünyasına girmeye zorlanıyor!

Bu ülkede tüm kitap okuyanlar tek bir partiye oy versek, sayımız beş yüz bini geçmez, bu da yüz bir'i aşmaz, bu ülkede "yazı" okuyanlar tek bir partiye oy versek bir buçuk milyon eder, yine yüzdemiz yüzde iki'yi geçmez! Kitleler, cahil, asalak, habersiz bırakılmışlar!

Bizler başka dünyanın çocuklarıyız. Oylarımız başka fikir, başka düşünce, başka kanaatler söylemeye çalışan küçük partilerin olmaya devam edecek. Bu ülkeye bir zihniyet sıçraması, bir bilinç değişikliği yaşatacak olan yine bu küçük, okumuş ve siyasetten ve medyadan kovulmuş azınlıktır. Belki on bin, belki yirmi bin sapık insanız. Toplum dışı insanız. Ama sayımız kaç olursa olsun, bu dünyayı istemediğimiz, bu seçim, bu siyaset, bu medya dünyasına tamamen ve kökünden karşı olduğumuzu göstereceğiz.

Hiç kimse oyumuzu alamaz. Tayyip gelecek diye Baykal'a, Baykal gelecek diye İsmail Cem'e, MHP gelmesin diye bilmem neye verilecek dalavereli oylarımız yok. Ve bu tartışmayı binlerce yıl aynı yerden tartışmak istemiyoruz. Hangisi gelse değişen hiçbir şeyin olmadığını artık bilmeyen bir insana, insan demek de mümkün değil.

Kardeşlerim! Hepinizi yüzde onun çok altındaki küçük partilere davet ediyorum. Oylarımız asla kaybolmayacaktır. Bu dünyayı belki hemen değil, ama yavaş yavaş, damlaya damlaya değiştirecek olan yine bu başka düşüncelerdir. Kitlelerin, ülkelerin bilinçlerini, akıllarını değiştirmesi çok uzun maceradır. Bu akıl almaz gizli tanrıların yönettiği dünyadan kitlelerin çıkması asırlar alacaktır. Ancak, sabırla, yavaş yavaş bu karşı dünyayı hazırlayacak fikirler, o küçük partilerin odalarında, gazetelerinde, dergilerindedir.

Barajın üstündeki partilere, DYP'ye, Demirel'e, Mesut Yılmaz'a giden milyonlarca oyun nasıl kaybolduğunu on yıllardır görüyorsunuz, o halde, barajın altındaki oylar mı kayboluyor, üstündekiler mi?

Barajın altındaki oylar umuttur, yarındır, gelecektir, başka dünyalardır, hayaldir, sevgilimizdir, Anadolu'dur, insanlık'tır!..

Bu dünyada aşklar yaşadık ve güzel kadınlarla seviştik ve çocuklarımız oldu. Çocuklarımız acıyla, işkenceyle hastalıklarla boğuşsun istemiyoruz. Çocuklarımız kerhane kapılarına düşsün istemiyoruz. Çocuklarımız mastürbasyon salonlarında düzülsün istemiyoruz. Çocuklarımız sabahın üçünde SSK kapısında hasta hasta bekleyerek ayakta ölsün istemiyoruz. Çocuklarımız bir slogan attı diye hapishanelerde çürüsün istemiyoruz. Baklava da yesinler, şeker de yesinler. Komşu çocuklarıyla aynı okullarda okusunlar. Ve çocuklarımız, senin, benim, sadece ülkemizin değil, tüm insanlığı, tüm tarihin dertlerini, acısını, edebiyatını, dinlerini, sorumluluklarını taşısın, duysun, öğrensin, bir daha kandırılmasın istiyoruz. Dünyanın bin bir ikliminden her rengi tanısın, her kelimeden, her mısradan yüzlerce renkli duygunun içine düşsün, onuru için, gururu için, insanlık vicdanı için ölesiye kavga etsin istiyoruz. Aptal budalalar gibi Çiller'in, Dervişler'in, medya köpeklerinin, şöhret manyaklarının peşinden koşmasınlar istiyoruz.

Ama, üç kişiyiz, ama beş kişiyiz. Ayranımız budur, yarısı sudur. Seçim sandığını değil, tarihi koyuyoruz önümüze. Krallar aynı krallar, adaklar aynı, kurbanlar aynı, köleler aynı ve rahipler ve borsalar aynı tartışmalardan bıkmıyor!

LADİN ORMANLARI

Arkadaşım Çağçağ'ın bir oğlu oldu. Adını Güneş koydu. Hayırlı olsun. Dağlar kadar güçlü, ağaçlar kadar güzel olsun. Beni, Ankara Leman Kültür'den aramayın, orada hiç olmuyorum. "Kültür"le bir alakası olduğunu sanmıyorum. Kebapçı dükkânlarıyla da işim olmaz. Aslında Leman'da sevmediğim bir çok şey var. Lütfü Oflaz gibi iki cümleyi dahi yazamayan bir adamı neden bu dergide tutarlar, anlayamadığım gibi. Ama Leman gerçekten yazılarımıza karışmıyor ve her yıl sadece benden ötürü mahkemelere yirmi-otuz milyar para ödüyor! Ünlü mizah ustası Behiç Pek dergimize katıldı. Bu çok güzel. Behiç Pek, gençlik yıllarımda bana mizahı sevdiren usta çizer. Gırgır'daki "Birazda Savaşalım" sütununu hiç kaçırmadım, Muhlis Bey'ini ise tanımayan kalmadı. Atilla Atalay, mizah yazarlarının en büyük ismi. İletişim'den 10'un üzerinde kitabı yayınlandı. Türkçesi, edebi eserleri kıskandıracak kadar düzgün ve neşeli. Hayatımızın gürültü ve patırtısını onun kadar alaya alan başka mizahçımız yok.

Entrikalar, pisliklerle dolu dar bir karanlık sokaktan geçiyoruz. Artık ustalar, çıraklar, elimiz dilimiz döndüğü kadar bu sütunlarda, bağımsızlık adına mücadele edeceğiz!

Her biri gerçek bir yetenek, Erdil, Selçuk ve Metin, ayrı bir dergi çıkartmak üzere dergimizden ayrıldı. İlerde uzun uzun ayrıntılarıyla konuşuruz. Metin'le fazlasıyla sıkı fıkıydık. İnşallah dostluğumuz bozulmaz. Selçuk ve Erdil, gerçekten, beyin kamaştırıcı derinlikte esprilerle kendi kuşaklarının en büyük isimleri oldular. Bu sütunlarda uzun yıllar bizleri tatlı tatlı gülümsettikleri için onlara teşekkür borçluyum. Parlak gelecekleri̇nden kuşkum yok!

Ancak, ben bir mizahçı değilim. Hiçbir savaşa katılmadan ünlü olmuş yetenekleri övmüşümdür, ama bir yere kadar deyip,

kulak ardı ederim. Çünkü sadece yetenek, dünyamız ve sanat için bir ölçü oluşturmaz. İçinden, siyasi ahlak'ın, sosyal ahlak'ın sıyrılıp alındığı yetenekler tek başına sadece "akrobasi" gösterisidir. Büyük akrobatik yetenekleriniz olabilir. Piyanoyu ayaklarıyla çalan, burnuyla tırları çeken, göz bebeğinden bir kaç metre süt fışkırtan adamların yetenekleriyle, "etik" dertleri olmayan büyük sanatkarların arasında hiç ama hiç fark yoktur!

Bu sütunlarda yazdığım günden beri bağımsızlık deyip durdum. Aydın Doğan'ı değilse de, Aydın Doğan'ın kucağını meşhur ettim. İddiam, kavgam, aynıdır, bağımsız kalamayan yazar ve sanatçılar modern dünyanın oyuncağı, kepazesi, şarlatanı olmuştur, olmaya adaydır. Zengin sofraların zangocu olmuş Çetin Altanlar herkese ibret olmalı.

Kardeşim, arkadaşım Metin'e de birkaç laf etmek istiyorum. Onunla düşman kardeş olmaya dayanamam. Onunla Leman'ı çok eleştirdik ama, neden beni almadan gittiler, anlayamadım. Beni kaliteli, yetenekli bulmadılar mı? Yoksa, bağımsızlığı fazla kurcalayan bu yazar kardeşleri işlerine mi gelmedi?

Kardeşlerim! Gladyatörler kölelerden oluşur. Dövüşmek zorundaydılar. Çok kanlı, çok mertçe kavga çıkması, efendileri eğlendirmek için şarttı. Efendi ve sahipler de, gladyatörlerden en sıkı arkadaşları bulup karşı karşıya getirirdi. Neden? Çünkü sahipler bilir ki, gerçek savaşçılar, arkadaşlığa bakmaz. Mertliğe, cengaverliğe arkadaşlıktan daha çok inanmış yüksek karakterli insanlardır. Arkadaşlarını çok sevdiği halde, kılıcını esirgemez! Kılıcını arkadaşını kan içinde bırakarak vurmasının sebebi, efendilerini sevindirmek, onlara eğlenceli, şamatalı vakitler geçirtmek için hiç değil. Gladyatörler, yiğitlik oyununa, erkek oyununa, cesurluğa, gerçekten inanmış dürüst insanlardı. Efendiler, sizin ahlaktan taviz vermeyeceğinizi bildiği için en yakın dostlarınızla karşı karşıya getirir!

Evet, Aydın Doğan'a yıllardır buradan sesleniyorum, Uğur Mumcu'nun bir zamanlar Kemal Ilıcak'a bağırdığı gibi: "Senin rotatiflerin, senin boyalı matbaaların varsa, senin dolarların,

fabrikaların varsa, benim de kalemim var!" Bu kalem bizi mahkemelere sürükledi. Mahkemelere, avukatlara, dayatmalara, ayartmalara gücümüz yetmiyor. Bizi sindiremediler, sindiremeyecekler! Benim gibi gerçek bir kabus olduktan sonra bu topraklarda Aydın Doğan'a bütün rüyalar haram olacak.

Ama görüyoruz ki, sahipler, bizden gladyatör savaşı istiyor!

Bu pis, karanlık sokakta, artık öz kardeşlerimiz, birbirimizi vura vura ilerleyeceğiz. Çok trajik oyun. Çok acımasız.

Benim adım Nihat Genç, yalnız ve yalnız mertliğe inanıyorum. Yiğitlik, bütün sanatlardan büyüktür. Dürüstlük bizim mesleğin en ulaşılmaz makamıdır. Bu topraklarda en büyük ve acil savaşın "bağımsızlık" olduğuna inanıyorum. Tüm değerlerimiz kişiliklerimiz, yeteneklerimiz ancak bağımsız dergilerle ortaya çıkacaktır.

Onun, bunun el altından şirketlerle hazırlattığı dergilere bulaşmayacağım. Hepiniz izleyeceksiniz, sözüm namusumdur, ne varsa duyacaksınız, ya da boşu boşuna bu sütunu kirletmeyeceğim!

Karadeniz otoyolu etap etap hizmete açılacak, ancak, yolun tam olarak bitmesi 20-30 yılı alacak. Dünya coğrafyasının en nadide bu eşsiz sayfası tarihe gömülürken hem suskunuz, hem de artık yapılabilecek birşey kalmadı. Yol çalışmalarını izlediğinizde eşsiz doğa parçası karşısında müteahhitlerin tam bir canavar yöntemi izlediklerini görürüz. En ucuz, en kısa yoldan yolu tamamlamak için doğanın en güzel yerlerine merhametsizce saldırıyorlar. Yerkürenin ilk kurulduğu günden beri tüm kültürleri büyülemiş, Allah'ın ve doğanın eşsiz manzaraları, tarihe karışıyor. Kumsal yok oluyor. Koyulan mendirekler yeniden kum tutmaya başladı, cici sahilimiz oluştu diye seviniyor aptallar. Beş yüz kilometrelik denizi yüz metre ileriye atacaklar... Nasıl atacaklar, dünyada örneği var mı? Tabii ki bataklığı bizden sonraki kuşaklar görecek. Doğanın yüz binlerce yılda oluşturduğu enfes koylar, enfes küçük kayalıklar hiçe sayılıyor. Her

biri dünya güzeli sahil kayaları yerine kaya parçaları dökülüp, asfaltın altına gömülüyor.

Karadeniz sahili artık İstanbul'un Sultanbeylisi, Ankara'nın Lalahan'ı oldu, bu kadar biçimsiz, tiksinti verici bir çirkinlik. Eskiden insan o yollara düşünce doğanın güzelliğinden için için ağlardı, şimdi, utanarak, mideniz kalkarak geri dönüyorsunuz. Duyan, gören yok. Türk tarihinin gelmiş geçmiş en büyük inşaat alanına medyanın, yazarların ilgisi hiç yok. Çünkü cahiller bilmiyor olup biteni. Müteahhitler Karadeniz'i cehenneme çevirdi, gören yok. Ses çıkartan hiç yok. Sahil yolu yapıldığında geri zekâlı ve aptal kitleler ne güzel yolumuz oldu demeye şimdiden hazır. Bu yeni yapılan asfalt yoldan İspanya'da, İtalya'da hatta ırak'ta yüz binlerce kilometre bulabilirsiniz. Bulamayacağımız ve burayı eşsiz yapan, dağların dik olarak denize inişi. Ve ormanla kaplı bu güzelliğin dalgaların içine kadar gömülmesi. Kaybolan bu güzellik. Karadeniz sahillerini güzelleştiren ormanla dolu dik dağların denize hücumu, şimdi, tam denizle dağ arasında elli metrekarelik düzlük çekiyorsunuz. Bu inanılmaz, mucizevi doğayı alelade bir Malatya, bir Konya yoluna çeviriyorlar. Karadeniz'in bütün coğrafyalardan üstün, çarpıcı, güzelliği asfalta arabalara, koçlara kurban edildi. "Kalkınma, ilerleme, bina, beton" üzerine beyinler öyle yıkanmış ki, düz bir beton gören, kapkara asfaltı gören kalkınıyoruz diye seviniyor. Eşsiz doğanın milyonlarca yılda oluşturduğu güzellikleri kimse umursamıyor. Dayanılacak gibi değil.

Karadeniz manzaradır, manzara yok edilmiştir. Karadeniz sahile gümbür gümbür inen dağlardır, dağlar yok edilmiştir. Karadeniz binlerce küçük koyuyla eşsiz, esrarlı güzellikler taşır. Bu minik koylar tamamen kayayla örtülüp, yok edilmiştir. Buna can dayanmaz. Çevre örgütleri, medya, yazarlar suskun, çünkü ülkelerini, güzelliklerini okumamışlar, görmemişler, bilmiyorlar! Bu kadar cahil oldukları için patronları bunları parayla köpek yaptı gazetelere, TV'lere!

Yani, bugüne kadar, para, ya da fırsat bulup Karadeniz'e gitmemişseniz, Karadeniz'in coşkulu ormanlarının dalgaların üstüne hücumunu görmemişseniz, artık olup biteni kitaplardan okuyacaksınız. Hiç kimseye güzellik gösterecek yer kalmadı. İşte herşey siz yaşarken, siz TV programlarını, o sanatçıları, o gazeteleri okurken oldu. Sizler bu ülkede nefes alıp verirken, elinizden coğrafyanız alındı. Herkes sorumlu bu alçaklıktan. Duymadınız. Ne diyeyim ben size.

Yüzlerce alternatif taşımacılık dururken, her yatırım, her kalkınma hamlesine otoyolla başlamayı isteyen kimlerse artık, sahilleri oydular, değil insanları susturup öldürmek, mapuslara tıkamak, artık dağları, coğrafyaları imha ettiler. Kapkara ormanlarla dolu dağ başlarını kelleştirip kaya ve beton yığını yaptılar. Alkışlayın bu kahramanları, onların gazetelerini alın, onların gazetelerinde yazar olun, onların otomobillerine binin.. Binin, binin..

Ben geçimini sağlayamayan bir yazarım, gücüm, kuvvetim nedir, bir yazmayla olacak iş mi bunlar. Yazmanın çizmenin hiçbir işe yaramadığı büyük bir medya işgalinin sonucunu izliyorsunuz. Özgür basın, bağımsız yazarlığı hiçe saymanın sonuçlarını okuyorsunuz. Önce gazetelerinizi. TV'lerinizi elinizden aldılar, sonra dünyanın en eşsiz doğa parçasını toz toprak çakıl taşına çevirinceye kadar unufak ettiler! Olsun canım, siz de gider Rodoslarda tatilinizi geçirirsiniz!.

Kimseye kızacak, karşı koyacak gücüm kalmadı.. Bu merhametsizlik karşısında kemiklerim hamur gibi, mecalim kalmadı. Şimdi çok iyi anlıyorum, insanlara, gurur, onur, bağımsızlık, güzellik duygusu öğretmeden, yatırım, kalkınma, ilerleme anlatmanın tam bir zebanilik olduğunu..

Bu faciayı geçen yıl yazdım, tek bir köşe yazarı ilgilenmedi, tek bir yazar ilgilenmedi, yazarlığı bırakacağım dedim, inadım inat. Birçok köşe yazarına olup biteni özetleyip gönderdik. Sayfalarında yer açmadılar. Bu kadar eşsiz güzellik taşıyan coğrafyayı bu aptallara teslim edince, olacağı budur. Demek ki, onu

bunu köşe yazarlığı atamak, tayin etmek, basit bir torpil konusu değil. Duyarlı olmak, coğrafyayı tanımak, bütün bu soylu terbiyelerden geçmeden insanların eline kalem vermek tam bir canavarlık! Bir küçük haberi hâlâ çıkmıyor!

Bunlar nasıl ekmek yiyor, bunlar bizim gibi normal insanlar gibi çay içiyor, çocuklarıyla konuşabiliyor mu? Hadi siz alın bu kalemi. Siz söyleyin. Peki, neden bu kadar mahkeme açılıyor bana. Ülkemizde olup bitenleri söylemek suç mu? Neden önümüzü kesmeye çalışıyorlar. Bunları söylediğimiz için bizleri paramparça etmeye uğraşıyorlar, dergimizi, bölüyorlar, adamlarımızı ayartıyorlar, her türlü entrikalar deniyorlar. Yaşamımıza izin vermiyorlar.

Şimdi bana söylenen şu. Sen bunları söyleme, seni Nazım kadar şöhret yapalım. Ne yapacağım. Susacağım. Ulan, sanki elimde kimsenin bilmediği derin devletin gizli raporları varmış gibi. Gördüğümü herkes görüyor, sadece kimse yazmıyor, çünkü bütün dergiler, gazeteler işgal altında. Otobüse binip gidin, siz de görün.

Çok gizli belgeleri ele geçirmiş bir gazeteciymişim gibi bana teklifte bulunuyorlar. Hiç gizli belge yazmadım, çünkü gizli belgelere ulaşacak kadar gücüm, kudretim, adamlarım olmadı. Demek ki, hasbelkader derinlerden haber alan gazeteci türü olsak hiç dayanamayacak çekip vuracaklar bizi.

Bütün bilgilerimizi toplayıp yeni baştan konuşalım. Dağlar, kapkara ve sık ormanlar, geniş ağaçlar, deniz ve dalgalar iri kaya ve iri dağ gövdeleri, bunlara tabiat denir, insana yücelik, güzellik derinlik gibi ilahi duygular verir. İnsanlar, Tanrıya, ötelere, coşkuya, estetiğe, çalışmaya, aşka, buraları görerek, yaşayarak ulaşır. Ey benim aptal milletim. Coşkuyla didinip çalışan fırtınalı ruhları bu muhteşem tabiatın rüzgârları ve güzellikleri yaratır. Bu aşk dolu, coşku dolu sahilleri, ormanları ırmakları göstermezsek, insan yetiştiremeyiz. İnsanlar eğitimini, tabiatın muhteşem bu esrarengiz ve kıran kırana heyelarından, rüzgârlarından, dalgalarından, bulutlarından alır. Bu beton yığınların-

dan neyi alacaklar! Ulusoy'un, Koç'un arabaları satınca bok mu olacak! Bok çuvalından milyonlarca genç beyin! İki feribot, bir tren, ya da tünelle dümdüz İç Anadolu'ya açılmak varken, bu eşsiz tabiatın ırzına geçmek kimin fikri! ANAP'ın, Özal'ın, Demireller'in, Çillerler'in, sağcıların, geri zekâlı gazetelerin, dangalak sürüsü köşe yazarlarının fikri. Bu utanç dolusu insanlarla dolu bir coğrafyada yaşamak imkânsızlaştı!

Benim dangalak cahil halkım. Doğanın milyonlarca yılda oyup güzelleştirdiği o küçük sahil kayacıklarına iyi bakın. Mikelanjo'nun bütün eserlerinden daha değerli olan, eşsiz doğanın milyonlarca yıldır oyduğu, üstünü kadifemsi yosunlarla örttüğü yüz binlerce irili ufaklı kaya parçalarını, birkaç dolar uğruna beton altına gömdünüz. Dalgaların, denizlerin, balıkların, yosunların, ormanların, sellerin, milyonlarca yıl çırpınıp çırpınıp güzelleştirdiği yüz binlerce deniz kayası, sahil kayasının üzerine acımasızca dozerlerle gittiniz! Müteahhitler, ağızlarının suyunu akıta akıta vahşet gösterisi yapıyor, seyderiyorsunuz. .iklerini dünyanın en güzel sahilinde sallaya sallaya geziyorlar, susuyorsunuz. Tek bir çiçeğe dokunmamış, bir kitap okumamış insanların eline binlerce dozer verirseniz, olacağı buydu. Yeryüzünün en güzel giysisi ormanlardır ve bu inanılmaz yeşil sadece Karadeniz'de denizin üstünü ağaçla doldurmuştu, nasıl kıydınız! Dozerler, kepçeler, öküz müteahhitlerin cinsel organı. Doğa, orman, ağaç demeden saldırmaktan zevk alıyorlar. Yüz tane körpe manken kıza rağmen Kadir İnanır bey, nasıl doymamışsa, müteahhitler de aynı doymaz cinsel hastalıktan saldırıyorlar. Dağlarımız, taşlarımız müteahhitlerin kepçelerle saldırganlaştıkları yatak odaları. Hem düzüp, hem parçalayıp, hem de para alıyorlar. Bayındırlık bütçesi müteahhitlerin haremi, mahremi... Kıyıcılık taşıyan bu dangalak ruhlar, para, iktidar bulduklarında nasıl despotlaştıklarını görüyorsunuz, kurbanları dün insanlardı, bugün Anadolu coğrafyası. İnsan denen azgını eğitmezsen, zenginlik ve rütbe için bir toplumu toptan fuhuşa sürükler, toptan köle eder, toptan soyar, toptan öldü-

rür, toptan satar! Alın başınıza çalın! Doğada bir gün yaşamamış insanlarla doğayı konuşmak imkansız, kime, neyi anlatıyoruz. Bu coğrafyaların en güzelinin imha etme projesinin adı: Türk mucizesi! Büyük Türk milleti, yolunuzla övünün, şişinin, gurur duyun, bir de açılışına yüzbinlerce Türk bayrağı getirin, süsleyin asfaltlarınızı! Dağ başını marşları çalın.

Trabzon'dan otuz kilometre içeri Maçka, Maçka'dan sekizon kilometre içerde dünyanın eşsiz kültür miraslarından Sümela Manastırı gizlidir! Manastır'dan tepelere kadar yirmi-otuz kilometrelik alan, enine ve boyuna aynı zamanda doğal milli parktır! Piramitler gibi, Çin seddi gibi, sayısı yedi-sekiz olan inanılmaz harika eserler içindedir. Hem fotoğraf, hem de kameralar Meryemana kilisesinin derin etkileyiciliğini veremez. Dağın içine, kayalara oyulmuş ve yirmi dakika dik yürüyüşle tırmanılan tepedeki Sümela Manastırı'nın yerden çıplak gözle görünüşü etkileyici, akşamları ise ürperticidir. Velhasıl, Sümela Manastırı'na kadar gitmemişseniz, bu yapının çarpıcılığını fotoğrafla, kamerayla anlamanız mümkün değildir. Öncelikle dik orman içlerinden kaya parçaları gibi dökülüp gelen suyun gürültüsünü duymamışsınız demektir! Sular bu toprakların hiçbir bölgesinde bu denli kudurmuş yamaç aşağı doludizgin akamaz. Ormanda gizlenmiş bütün deliliklerin, vahşiliklerin sesini sert kayalara çarpa çarpa kulaklarınızın içine sokuverir. Bu topraklarda yaşayan çoluk, çocuk, anne, baba, öğretmen bu muhteşem dağları ve çağlayanları ve ormanları görmemişse, ülkesini tanımıyor demektir! Ülkemizin Selimiye gibi, Ayasofya, Süleymaniye, Divriği Ulu Camii gibi birkaç büyük mirasından biridir, ormanlarıyla, yalçın yükseklikleriyle insanlığın büyük mirasları içindedir. Sümela Manastırı'nın büyüklüğü, binanın mimarisinden değil, mimarinin dağın yüceliği ve yükseklik duygusuyla bütünleşmesinden gelir. Sümela Manastırı'ndan Zigana tepelerine kadar sık ormanlarla doludur ve birçok tepe, balta girmemiş orman ayarındadır. Çünkü bu sert ve dik tepelere ulaşmak, çıkmak, mümkün değildir. Ülkemizin en sık en kara ormanları

burdadır. Sümela Manastırı fotoğraflarında gördüğünüz kayadan fışkıran ağaçlar Ladin ağaçlarıdır. Bu toprağın gururlu ağacı ladindir. Ladin'i söküp aldığınızda tepeler kelleşir, yerine başka bir tür yetiştirmek imkânsızdır. Bu tepelerde, ayılar, kurtlar ve karacaların da şöhreti büyüktür.. Kurtları yazın Bayburt, Gümüşhane ovalarına iner ve kışın dönerler. Burada yaşayan Karacalar ve yöre halkının sığın dediği geyik yavruları meşhurdur. Ulaşılması, sayılması, kontrolü mümkün değildir. Ayıları, sizler saldırmadıkça size saldırmaz, siz yine de dikkatli olun. Ülkemizin hiçbir yöresinde bu kadar çoklukta ayı, kurt, karacanın bulunması mümkün değil.

Ulaşılmaz yüce tepeler ve yağmur ormanları! Maçka'dan Zigana'ya uzanan kapkara ormanlar hâlâ bilinmeyenler ve hâlâ el değmemiş esrarengiz, büyüleyici güzellikler taşır. Doğu Ladinleri'ni mutlaka görmüşsünüzdür. Çam türüdür. Çam ağacının tıpkısı olduğundan çam deyip geçer yöre halkı. Ancak, çamların en soylusudur! İğne yaprakları çamdan küçük ve uçları iğne gibi değil, kütüktür. Elli altmış metreye kadar ince uzun büyürler. Gövdeleri çam gibi çatlamış kabuk kabuk değildir. Reçinesi çok az, lifleri sık olduğu için çok değerlidir. Bu tepelere tutunmasının sebepleri derindir! Önce "yağmuru" çok sever, sonra rüzgârsız yapamaz. Çünkü ladinler kendilerini budayamazlar. Her mevsim kuruyan dallarını mutlaka sert rüzgârlara kırdırıp söktürmek zorundadır, yoksa, kuruyan dalların çürümesiyle ladinler ölebilir. 1935'li yıllarda Trabzon sahilden Maçka sınırlarına kadar otuz kilometrelik alan işte bu ağaç kabuğu hastalığından ikiyüz bine yakın ağacı kurban verdi ve bu bölge bugün orman olmaktan çıkıp basit bir yeşilliğe dönüştü! Ormanlar artık Maçka'dan başlıyor!

Ladinlerin Zigana için değeri paha biçilmezdir, önce, manzarası, yani, soylu görünüşleri, yani, kayaların dahi içinden fışkırıp boy atması, bilinen tarih içinde bu tepelerin ruhunu, karakterini, toprağını, kayasını, yağmurunu en iyi bilen, tanıyan ağaç olmasıdır!

Ne kadar yağmur yağarsa yağsın, Ladinlerin midesi şişmez, gövdeleri genişlemez. Eklemleri, kemiği dümdüz, bir kalem beyefendisi, düzgün fiziğiyle o tepelerde ne arıyor sanıyorsunuz. Sinirlerinden ve damarlarından zekilik ve lacivert bir yakışıklık akar! En sert rüzgârları aldığı halde yıkılmaz, bükülmez. Gözleri belki kan çanağına döner, kararır, koyulaşır, ama ne kadar tehlikede olursa olsun kendini bırakmaz! Bıraksa da, bir kere bırakır kendini, aşağısı uçurum, hiç şansı yok. Kayaların içinde büyüyecek toprağı nerden buldu diye şaşarsınız! Soylu ladinler, milyonlarca yıldır bu tepelerde özgürce yaşıyorlar! Dağları tepelerinden sarmış kapkara örtüsünün güzelliğini düşünün. Siyah bir canlılık ve simsiyah bir ateş getirir. Karşı konulmaz bir buğulu hüzünle boğulur tepeler! Başınızı kaldırıp baktığınızda ruhunuzu kamçılar! Ladinler hep başları kalkık, Karadeniz'den gelen dumanları, yağmurları, rüzgârları bekler. Gizlice ağlatır hepimizi. Bu kadar kara, bu kadar yüce, bu kadar yüksek, bu kadar dimdik nasıl kalabilir bu ağaçlar! Dağların soyulmasına fırsat tanımaz, eteklerindeki karacaları, ayıları, kurtları, domuzları gümbür gümbür derelerinden, sert fırtınalarından korur! Yani... Hani derler ya, yeniden dünyaya gelsem... Bir ladin gibi o tepelerde yükselsem derim. Kayaların kalbinden! Omuzlarıma otursa yağmur bulutları.. İnce, uzun yapılı, kusursuz güzelliğim, her gelip geçen bulutu ayartsa... Gece, sabah ve akşam, o sağlıklı, gürbüz, o sert ve masmavi dumanlı başımı eğmeden durabilsem, öyle tanrıya yakın ladinler gibi. Çekicilik, güzellik, şehvet, eğlence, oyun değil... Gururla ladinler, hiçbir kirli işine bulaşmadan bu sefil dünyanın, o kayadan tepelerin kalbinden yükseliyor hâlâ! Heyecan budur! Ruhlarımızın ahlaksızlık ve rezilliklere karşı inanılmaz direnci burada güç kazanır! Biraz sonra, sopa ve değnek olacak ağaçlara hiç benzemez ladin! Hâlâ, eski tren yollarında yüzyıla rağmen yıkılmamış çürümemiş telgraf direklerine rastlarsınız, bilin ki, bütün bu teknolojiye, betona rağmen, bükülmeyen Ladin ağacıdır onlar. Ladinler yalnız yükselmeyi sever!.. Gövdelerine kimse

uzanmasın diye, aşağıdaki dallarını kıra kıra! Dokunulmazlık ister! Rüzgâr görünce, telaş, panik ve öfkeye dönüp, şiddetle çıldıran, çırpınan ağaçlara benzemez! En sert rüzgârlar karşısında bir kral gibi hiç konuşmadan etkiler insanları! Ladinler, yüksek ruhlu eski insanlar gibi kendi yalnızlıklarına kutsal şiirler okuyup, sağlam karakterleriyle kendilerini baştan çıkarır! Kimseye tenezzül etmeyen bu mağrur ağaçların üstüne yıldırımlarla inseniz, kasırgalarla saldırsanız, ruhunun gevşemesine, korkmasına asla müsaade etmez. Ladinleri, koparıp başka dağbaşlarına dikseniz, durmaz. Hayatın tadı, doğduğu bu yüksek memlekette yükselmektir! Alıp başını gurbete gidenler, öfkeden bağırlarını yırtar, ya da azaplar içinde delirirler. Ladinler, kendi bulutu, dumanı, kendi kasaba, köyünden aşkların peşindedir! Büyük fethin, büyük yiğitliğin, kendi doğduğun tepelerde yükselmek olduğunu en iyi ladinler bilir! Ladinler dağbaşlarımızın zarif erkekleridir!

Nerde, ne zaman, ne kadar yalnız ve çaresiz kalırsam kalayım, orada, o tepelerde, memleketim, vatanımda, işte yükselmiş derim, kayaların kayaların kayaların kalbinden soylu aşkım, ladinler derim! Toprağımızın, dağlarımın en güzel bayrakları, yine çıldırmış, rüzgârlarını bekliyor, derim!

Bu eşsiz kara ormanların güzelliği, değeri üzerine size kitaplar yazmalıydım, özür dilerim. Bu yalçın tepelerden şaşırmadan, hayret etmeden, büyülenmeden geçivermek mümkün değildir. Tabiatın en güzel organıdır dağlar, ağaçlar. Onların görünümü bozulacak diye ödümüz kopar. Tanrı, kıyımıza, köşemize mutlaka bir güzel orman koymuştur! Ama ladinler başka.. O kadar müthiş, sert görünüşleri vardır ki, onları ormanından ayırıp bazen süs ağacı diye, parklara, apartman önlerine dikerler. İşte derim, paraya ve şöhrete tamah edip, ormanını, tepelerini terk etmiş, satılmış ağaçlar! Güllerin, palmiyelerin yanı başındaki süs ladinlerini hiç sevmem! Ladin dediğin kaya tepelerin içinden ve en tepesinden upuzun, dimdik fışkıracak! Sabah akşam kollarını kopartmak için en sert rüzgârları bekleyecek! An-

cak, orman ve ağaçlar ve tilkiler, artık çocuk kitaplarının teorisi olarak kaldı. Gerçek bir soyluyla o dağbaşlarında bir akşamüstü karşılaşmaya kimse cesaret edemiyor!

Mideleri açlıktan guruldayan Orta Anadolu'yu gördükten sonra insan Karadeniz'in bu eşsiz kara tepelerine tapınıyor. Gür ormanlar, gürül gürül sular! İnsanı içten içe coşturur. Neden tepelerden dökülen bu sular bizi sevindirir. Neden bu kapkara ormanları görünce, içimizde tarifsiz mutluluklar buluruz. Kalbimiz, ruhumuz onların içinde bir yerde saklı gibi.. Ruhlarımızı sürekli uyaran ve ayartan bu muhteşem tabiat hâlâ toprakların içinde ve hâlâ gürül gürül yaşamakta! Yağmur tanelerinin her biri ladin ağacının küçücük iğnelerinde bir mücevher, bir pırlanta taşı gibi parıldar. Ormanın beyaz şarabı gibidir yağmur. Bulutlar, tepelerden geçiveren lüks kupalı eski zaman arabaları gibi. Ah bu yağmurları bilmezsiniz, ne şehvet düşkünüdür onlar. Geceyi birlikte geçirdikleri o kapkara ormanlara yayılan, hayale sığmaz, göz kamaştırıcı binbir tür sarhoşluk taşırlar! Şapşal hayvanlar yaban domuzları ve ayıların yağmurun ve rüzgârın gürültüsüyle oraya buraya kaçışması, kara ve sürmeli gözlü karacaların çıplak ayakla şakırdayan derelerin üstünden atlaya zıplaya koşuşturması, topraklarımızın ve dağlarımızın en güzel şarkılarıdır! En heyecan vericisi ruhlara! Ve ladinler! Anadolu toprağının en soylu, en kibar ağaçları! Yüce dağ başlarında, bu denli incecik ve upuzun duruşları, bu denli centilmen ve her rüzgârda kırılışları! Kalem gibi ince ve upuzun boylu bu ağaçlar çok şey öğretir bize! Aklın, inceliğin, zaferi gibidir Ladinler! İnce, uzun, kibar duruşları, sanat zevkimizi büyüler, çünkü ladinler, sanki orada doğmamışlar, şehirden, bilmiş, okumuş, bakımlı insanların, dağbaşlarına gidip yerleşmesi gibi, burunları havada, dik, ince ve neden yaşamak için en sert rüzgârlarını çağırırlar Karadeniz'den!

Ve şimdi.. Nasıl başlasam.. Tek cins ağaçlardan oluşan ormanlar biyolojik zararlılara karşı son derece hassas. Milyonlarca küçük böcek, ülkemiz tarihinin bize bıraktığı bu en büyük

mirası elimizden alıyor. Sordum, soruşturdum, okudum, inceledim. Bütün büyük ormanlarda aynı tehlike var. Ancak, o ormanların sahipleri büyük savaş veriyor. Çok ciddiye alınıyor, büyük bütçeler ayrılıyor, halklar, aydınlar, ormanları kurtarmak için tam bir seferberlik halinde, öyle ki, ormanlar, kimya laboratuarlarına dönmüş durumda.

Çok, çok acı haberlerim var, kardeşlerim. Hiçbir yerde yazmıyor, kimsecikler bilmiyor. Ladinler yok oluyor. Bir imha savaşı. Bu inanılmaz felakete can dayanmaz. Zigana dağları kelleşiyor. Bir büyük böcek savaşı. Böcekler dağları imha ediyor. Milyonlarca böcek ladinleri usul usul yiyip bitiriyor. Felaket ilerledi, ilerledi, yedi-sekiz tepeyi tamamen yedi bitirdi. Orta Anadolu gibi kıraç, bozkır tepeler ne arıyor oralarda, bir sorun! Böcekleri yemesi için suni böcekler üretildi. Suni böcekler doğal böcekler kadar hızlı üretilmiyor, baş edilmiyor. Tabiatı tümüyle mahveder korkusuyla ilaç kullanılamıyor. Bu böcek savaşını üç-beş orman bekçisi veriyor, daha binlercesi lazım. Bu dağları, bu ormanları çok ciddiye almamız lazım. Henüz tek bir siyasetçi, tek bir devlet adamı, tek bir gazetecinin haberi yok. Şimdi Aydın Doğan'a gidip 'ladin' desem, anasına küfrettiğimi sanıp yine beni mahkemeye verecek, ama 'kereste' desem, belki gözleri açılır. Gazetem yok, elimde fotoğraf makinem yok. Gidip bozkırlaşmış ve üzerinde tek bir ağaç dahi kalmamış tepelerin resimlerini çeksem. Ülkemizin en eşsiz hazinesi, en derin manzarası çürüyor. Kellik gittikçe yayılıyor. O toprağı fetheden Fatih, tek bir ağaç kesenin başını keserim, demişti. Ve o topraktan içeri ormanların sıklığından yürüyememişti ordular! Bu ladinleri böyle tek başına, böyle sahipsiz, böyle zavallı kimler bırakıtı. Maçka gibi yağmur ormanlarının göbeğinde kelleşmiş tepelerin esrarını kimsecikler sormuyor. Uzmanlara gidip, burada neler oluyor kardeşim, diyen yok. Elli yıl sonraya yirmi-yirmi beş tepe daha kelleşir ve Zigana'nın eteklerinde ağaç kalmaz. Uzaktan değil, yanlarına gidip ve tek tek izleyin ladinleri, faciayı göreceksiniz. Dağbaşlarında böcekler büyük bir kavga kurdu. Kos-

koca ladinleri yiyip bitiriyor. Milyonlarca böcek, umursamazlığımız, habersizliğimiz ve bilgisizliğimizden faydalanıyor.

Bilgisizliğimizden, dağ başlarımızın en soylu ağaçlarını böcekler kemirip kemirip çürütüyor. Şimdi bana sorsanız, işsizlik, ekonomi, banka hortumlama, bu ülkenin en büyük derdi, nedir diye. Bu dağbaşlarını sarmış milyonlarca böcek ve bunlardan habersizliğimiz, derim.

Böcekler değil, cehalet yiyor! Ladin ne kasırgalara, ne heyelanlara, ne sellere karşı dayandı, ama habersizliğimize dayanamıyorlar!

Ormanların ve ağaçların da bir yaşama biçimi var, onların da, tiyatroları, oyun salonları, kafeleri, eğlence partileri var. Çok yakından kameralarla izlemezsiniz, göremezsiniz. Yabancı kanallarda keyifle binlerce belgesel izlediniz, hiç sormadınız mı, bu adamların işi nedir, bu böceklere, otlara milyon dolarlar yatırıyor. Sizler milyon dolarlık kameraları Seda Sayanlar'ın götüne takmış dolaşıyorsunuz. Ya da arada bir yıllık izninizde keyif olsun diye çoluk çocuk Zigana tepelerinde manzara resmi çekiyorsunuz. Gazeteciler cahil, atlas, coğrafya dergileriniz cahil.

Ben henüz on yaşındayken, kışları o ormanların soğuk salonlarında dolaştım. Biliyorum. Yazları, o ormanların sünger topraklarına uzandım, yattım. Biliyorum.

Değil, kurtarmak, ayağa kaldırmak, oraları korumak. Öldüğünden haberimiz yok. Ben bu yazıyı, birileri gider, bakar, tedbir alır diye yazmıyorum. Kendi toprağıma, son bir tören, son bir ihtiram duruşu, olsun diye... Büyümem, yetişmemde, öğrenmem, coşkulu ve ateşli bir yazar olmamda, bana inanılmaz sonsuz heyecanlar katan ladinlere selam olsun diye yazıyorum. Bu medyadan, bu siyasetçiden, bu bürokrasiden hiç umudum yok. Bizden sonra gelecek nesiller ladinleri hiç görmeyecek, ya da, birkaç tanesini süs bahçelerinde diker, tanırlar. Varsın görmesinler. Ben gördüm. Deliye döndüm. Öyle bir delilik ki... İşte hâlâ buralarda debelenip duruyoruz!

Karadeniz'in o taşkın, yerinde duramayan, dünya fatihi, hayat delisi çocukları, bu pervasız delikanlılar, en şiddetli duyguları, en karşı konulmaz arzuları, delirmiş bu koşturma zevkini şu sizin bozuk manyak milli eğitim okullarınızdan mı alıyor sanıyorsunuz...

Bu insanları ateşlendiren, coşturan şey nedir?

Bağımsız, coşkulu bir insan, bir yazar nasıl yetişir, sordum, soruşturdum, kitaplar okudum, uzmanlara danıştım... Akıl, mantık, bilgi, yetenek, belki, hepsinden birazcık. Ama işin doğrusu...

İşin doğrusu. O kapkara ormanların derin ruhunda saklı. Ancak ve ancak ladinlerin çırasıyla nesilden nesile ruhları tutuşturan ve en sert rüzgârlara karşı tepelerde alevlenen ormanların gizli bir meşalesi var...

Uçurum başlarında kara ladinler! Tehlikeli bir gerilimle kara mızraklar gibi diklenirler bulutlara, göklere! O tehlikeli gerilim. O düştü, düşecek, umursamadan diklenişleridir, ladinlerin soylulukları! Varoluşumuz için oksijen arıyorsak, kartal ağzı gibi keskin uçurumların başında kara ladinler gibi yıkılmadan durmayı öğrenmemiz şart! Bıçak gibi keskin mermer tepelerinde geceyi tek başına dimdik yükselerek geçiren kapkara ladinler! Sabah olunca yalçın tepelerin kalbinde, kaya damarlarında masmavi dumanlara sarılıp bin bir zevkle sevişen kapkara ladinler! Kanımın ateşi oldu senin yüce heybetli o gerilimli alnındaki alevin! Bir kaya çatlağı toprağından bir büyük ülke kadar sevinçler bulmayı senden öğrendim. Kanımın ateşi oldu senin o bulutların arasında kaybolan umursamaz başın. Kanımın ateşi oldu senin o rütbe, nişan, çelenk, sarmaşık, çiçek kabul etmeyen, dimdik, soylu, kamçı gibi diklenişin. Soylu yükselişin hayatımın en büyük macerası oldu. Yolu düşüp, oralardan geçen yolcular hep sormuştur, bana. Bu mermer kayaların içinden bu sert ağaçlar nasıl büyür. Bıkmadan, coşkuyla anlatırım. Belki, parkta, bahçede, ovalık yerde, boynun bükük, eğri, çürük, yıkık ağaçlara rastlarsınız. Ama bu sert tepelerde, sulara, heyelan-

lara, fırtınalara karşı ayakta kalmanın tek yoludur, dimdik durmak. Ölünceye kadar, boynunu bükmeden eğilmeden, aşağıya bakmadan durmak. Alnımın ateşini, o soylu diklenişinden aldım. Pis yataklar, kirli çarşaflar içinde büyüyenler ne bilsin seni. Alnımın ateşini senin o çelik gövdenden aldım. Kalemime, mürekkebime dolup dolup boşalan bu ateşleri, ruhumu sabah akşam yakan bu alevleri senden aldım.

Hangi parayla hangi şöhretle alabilirdim senden o yakışıklı kusursuz heybeti! İşte büyüttün beni. Sıcak yatak, kucak düşkünü yapmadın beni. Memleketim, toprağım benim. Duy sesimi. Bu evladını, kütüphaneler değil, uçurumların büyüttü. Uçurumlardan düşerken, bu evladını, işte bu soylu ağaçların boynundan sarılarak tuttu!

SONBAHAR FANTEZİSİ

Her sonbahar bir küçük gezintiyi çok isterim, geçen sene, bir ziyaret. Kesinlikle inanmışımdır, sonbahar bütün şiddetiyle mezarlıklarda yoğun. Yaşlı kadın saçları gibi, dağınık solgun mezar otları. Üstünde hüzünlü flütler gibi çalılar. Gün boyu rüzgârın şarkıları. Tanrı'nın sabah akşam hepimize açık, beyaz çarşaflı yatakları. Kurumuş sarılardan cömert bir manzara, işte önümde Edirnekapı şehitliği. Sık sık dua okuyor, fazla düşünmeden mezar başlarından atlıyorum. Dokunup dokunup mermer taşlara, hepimizin sevdiği o muhteşem ismi arıyorum. Adımlarım sonbaharın en ağır tablosuna gömülüyor. Bir çadır gibi akşamüstümü örtüyor. Fal için, masa üstünde düzgün açılmış, iskambil kâğıtları gibi. Ayçiçekleri gibi. Genç şehitler tarlası. Düzgün kesim, alablus çimler. Parlak, süslü kravat gibi parıldayan altın sarısı yıldızlar. Hâlâ tabur tabur vatan şarkısı söylüyorlar. Çok isterdim bu şarkıya bu akşamüstü katılmak. Askerdeyken geceleri çok korkardım, birden uyanıp gece yarısı, ranzadan, barakadan, sessizlikten, nerdeyim, deyip korkardım. Çok inandım vatan için savaşa, ama ne yapıyım çok korkaktım. Tatlı tatlı gülümseyip genç subaylara, cepheden cepheye atlar gibi başka mezara geçiyorum. Toprağına iyice gömülü, eski bir mezarın yanına varıyorum. Birkaç dağınık taş, ut gibi, tanbur gövdesi gibi ötelerin melodisiyle erimişler. Ahlak sızlatan duygularla, daracık mezarlara saygıyla, usulca basarak toprağa, o muhteşem ismi arıyorum. İyi insanlar gibi hayattan hiçbir şey istememiş ölülerin yanından geçiyorum. Başı sarıklı, duman renkli, boyum kadar büyük bir mezar taşının yanında ağlayarak bekliyorum. Mermerin gümüş rengi kararmış, sanki çok derinden bir tanbur faslı başlamış. Uzaktan görüyor, sevinçle koşuyorum. İşte orada Mehmet Akif Ersoy yazıyor. Mezarına çömelip dualar okuyorum, kalkıp mezarı bir dönüp bir

daha çöküyorum. Ne kadar temiz, ne ahlaklı insanlardı, neden hepsi öldüler, bizlere dokunup dokunup ağlayacak yazılı bir taş bıraktılar. Çöküp kalktıkça, döndükçe mezarın etrafında, küçükken oynadığımız, yağ satarım, bal satarım oyununa benzetiyor, gülüyorum. Beş kuruş almadan, namusuyla yağ, namusuyla bal sattılar bu halka. Aç susuz kalıp, onur, manevi güzellik, dürüstlüğün güzel kokusunu işlediler işte bir ışık gibi mezar taşlarına! Bu mütevazı yüksek ruhlu insanın yanında nedendir bilmem delice bir mutluluk dolduruyor içimi. Dahice bir şair değildi belki, ama, bildiği bütün güzel sözleri soğuk Ankara odalarında vatanı için söyledi. Bana gururlu yoksulluğu işte bu asil adam öğretti! Nedendir bilmiyorum, bu yüce adamların yanında durmaksızın ağlıyorum, çömeliyor, oturuyor, tekrar arkasından dolaşıyorum. Yağ satarım, bal satarım, ustam ölmüş ben satarım!

Yine bir sonbahar, yine adımlarım alıp beni götürmüş Ankara sokaklarında. Ankara'yı dolaşıyor, sonbaharı arıyorum. Çok sıkıştım. Hela arıyorum. Camii'nin yanında, hemen girdim. Kapıda demir bir lehvada yazıyor, "sıcak-soğuk yıkanma", başka bir levhada: "Emanet alınır" İki ayrı levha, helada insanlar neden yıkansın, şaşırıyorum. Ürküp dışarı kaçtım. Jeton geç düştü. Yürüye yürüye Bend Deresi'ne gelmişim. Yüz metre ilerisi kerhane! Akşam vakti çok kalabalık olur! Yaprağı, ağaçları birden unuttum, genelev ağzında başka bir dünyaya girdim. Eski yazarlar için buradan alıp inceleyeceğimiz sosyal doku çok ilginçti. İbnesi, puştu, fahişesi, üç kâğıtçısını anlatmak toplum için faydalı derslerle doluydu. Ama bugün, bir bankanın içine girsek, buradan daha çok ibne, puşt, fırlama buluruz. Artık toplumun kenar, marjinal, kopuk insanları, toplumu anlatmada hiçbir şey ifade etmiyor. Ne bileyim Bilkent Üniversitesi'nin odalarına, Bayındırlık Bakanlığı'na girsek, bu farelerle dolu küflenmiş eski barakalardan daha bollukta buluruz. Buralarda dönen fırıldakların sayısı, hacmi, değeri toplumumuzu anlamada hiçbir şey ifade etmez oldu. Masum bir kalabalık!.

Genelev sokağının süngüsü düşmüş, boynu bükük hırpaniler! Güçsüz, mecalsiz suratlar! Eskiden mafya, karanlık dünyanın paf takımını buradan kurardı, şimdi Söylemez Kardeşler, Pekerler, Çakıcılar, paf takımını partiler ve bankalardan kuruyor. Bu sokaklar çürümüş, artık adam gibi "hergele" çıkmıyor. Yükselme şansları totoya kalmış. Kırık bir şarap şişesine benzeyen yüzlerce yüz. Kuru, çok kırışık suratlar. Umutsuz, bomboş ifadeler, küf rengi sakal. Kısık sesle, başka yere bakarak konuşurlar. Bitirim bozuntusu bu arabesk serseriler birkaç milyon ütmeyi, kahramanlık sayıyor. Derin can sıkıntısıyla kıstıkları gözleri, çok yorgun görünümleri, gün boyu çay içerek silkelenirler. Genelev sokağına sırtını vermiş, teneke ve kontrplaktan biçimsiz bir yığın pantolon, ceket dükkânı. İlginç, hepsi Ispartalı. Aynı espriyi ezberlemişler, Demirel okumasaymış, şimdi burada deri mont satacaktı. Palazlananları yukarıdaki Anafartalar'da dükkân açıp genişliyorlar. Kirli camekânlı, kâğıt helvacı, köfteci, çörekçi, tatlıcı, kasetçinin etrafında doluşan kalabalık, çürük çarık giysiler içinde. Bir bacağı olmayan, iki bacağı olmayan, bir kolu olmayan dilenci türü yaratıklar çeşit çeşit çoğalıyor. Cömertce köfteciye, lahmacunlara para savuruyorlar. Sarımsak kokulu kemikli gözlerinden çekinip yanaşamıyor, ama bir kaç kelime konuşunca, abartılı bir kibarlıkla neye uğradığınızı şaşırıyorsunuz. Yakışıklı, sevimli tek surat yok. Herkesi küçümser, hayata, küfür ve alayla karşı koyarlar. Tezgah kurup bir fırıldak çevirmek için sabırsızlıkla sigaralarını ısırarak içerler. Genç delikanlılar çıta tahtası gibi zayıf, kemikli. Ancak yırtıcılıkları, gözlerini budaktan, bıçaktan esirgemeyen sert bir karizmayı yolda kollarını horoz kanadı gibi açıp halli halli yürüyerek ayakta tutmaya çalışıyorlar. Üç kuruş etmez çalımlar. Para işlerini hiç konuşmadan, paranın yüzüne bakmadan, el hareketleriyle çözüp, hayatın geri kalan kısmında la, lu, diye bağıra çağıra yaşarlar. Çürürcesine sabırlı soğukkanlı bir bekleyişleri var. İhtiyarları için şıklık demek, beyaz giymek, gençleri için şıklık, parlak giymek. Sigara dumanıyla kaplı bulut içinde der-

me çatma kahvelerde geceyi bitirirler. Canları içmek isterse, bu iş için sadece, kapanmış bir mağaza önünde, tozlu, oluklu kepenge sırtlarını verip çömelirler. Çerez sevmezler. Selamı hafif verirler. Çekici ve gerçekçi, masal ya da olmayacak, her türlü avanta hikâyesine atılır, ahbaplık kurarlar. Çömeldikleri yerde bir bacağını geriye çekip, diğerini öne atarak uyuşmaya karşı dinlendirirler. İş yaparken seri, çabuk, bıçak gibi, iş bitince dalgınlaşır, marul yaprağı gibi kendilerini çöplüğe bırakırlar. Fazla dalmamak, kendini fazla salmamak, uyanık kalmak için içerler. Ütopyaları avantadan, havadan yaşam. Çöplüğün başında dahi içseler, beyaz peynire çatal takıp yemeye ayrı önem gösterirler. Tırnaklarını sokakta keserler. Kalpsiz insanları sevmez, tekmeyle kovarlar. Hayatta en acı duydukları şey, avanta kaptırmak. Alkolizmden, esrarkeşlikten, hapisten korkmazlar, tek korkuları aşık olmak. Yalnız aşık olunca kendilerine mukayyet olamaz, sağa sola bıçkınca saldırırlar. Aşk onlara insafa gelmeyi mi hatırlatır, insafsızlığı öğrendikçe mi şekilleri büyür, isim sahibi olurlar. Aşk, arabesk filmlerdeki gibi onlara ev, yuva, okula giden çocuğu mu hatırlatır hâlâ. Tarihin bu en cafcaflı sokağı neden bitmiş böyle!

Çok şey değişmiş sokakta, insan yazmaya dahi utanıyor o vahşi günleri. Delicesine bir heyecan vardı. Katil taslaklarının omuz vurarak kalabalığı yarması. Müstehcen şakaların en eşşekcesi. Çirkefler, bulaşıklar. Yaşlı bastonlu sapıklar. Vahşi ve nefes nefese çıplak bir heyecanı vardı sokağın. Karıya gitmek kabeye gitmek gibi bir törendi. İçeri giremeyen binlerce röntgenci maç kalabalığı gibi birbirini çiğnerdi. Kalkmış penis şakaları yapmak. Manyakça zevklerin pazarıydı bu sokak. Kıllarını hela kapısında susuz traş edenler. Ayaküstü ereksiyon olanlar. Sert siyah kıllı suratlarını kadınların sergilediği cama müstehcen küfürler yaparak dayayanlar. Dikilmiş penisini put gibi törenle, yanından geçiveren orospuya zorla tutturanlar. Çığlıklarla karılara laf atanlar. Taksisine kaçışan orospuları sıkıca mıncıklayıp oracıkta morartanlar. İçeri girecek parayı denkleştire-

meyip sertleşmiş fermuarıyla duvara çarpan arkadaş şakaları. Loş genelev sokağında saldırganlaşan kalıp sabun gibi suratlı erkekler. Azgın atlar, vahşi aygırlar gibi kadınların camekânlarına saldıranlar. Çam yarması amelelerin, hamalların camekân seyreden tüysüz ergenlere arkadan dayanması. Öfke dolu, vahşi bir saldırganlık vardı bu sokakta. Pembe, kırmızı, incecik külotlar giymiş, geniş kalçalı kadınlar, alev fışkırtırdı. Camekânın ardından erkeklerin 'çilek renkli, o çilek renklisine gireceğim' diye yarışları. Cilalı küçük isparkinleri, orospuların. Kadınların cesur pozları. Apışaralarını pergel gibi açıp cemakana tahrikle dayayışları. Araba araba erkek. Odun odun erkek. Domuz domuz köylüler, akşam karanlığında gece yarılarına kadar dolup dolup boşalırdı. Kapılar yarılarak, devrilerek açılırdı. Akşam olmasın, şehrin tüm erkekleri koşarak gelip, direklerarası gibi, bu sütun bacaklar içine yerleşirdi. Ramazan geldiğinde, "oh be, soluk alacağız" diye bayram yapardı kadınlar. Kahraman, çapkın, aşüfte kadınları vardı sokağın. Yatak numaraları dilden dile anlatılan, şehvet dolu, buyurgan, acımasız bakışlı, karizmatik orospuları vardı. Hepsi gitmiş, hepsi yok olmuş. Şimdi sokağın bir ucundan duyulan bir çiş sesi. Helanın kokusu tüm sokağı doldurmuş, tiksinti verici bir sessizlik. Mide bulandıran bir loş tenhalık. Ne zamandır tek sahici orospu, tek açlıktan kudurmuş ağaç gövdesi gibi erkek görmemiş bir sokak. Hayatlarını ve tüm miraslarını orospulara askıntılıkla geçiren onlarca kibar giyimli erkeği vardı sokağın. Hayatını orospulardan avantayla geçinen onlarca yatmış, çıkmış kabadayısı vardı sokağın. Efsanevi kabadayı, bıçaklama öyküleri. Çatlamışçasına bir kadından diğerine koşan doyumsuz erkekleri... Karayılanlar gibi dostları vardı orospuların. Şehvetten kudurmuş delikanlıları, şehvet düşkünü, kamburları, cüceleri, hiç beklenmedik mütevazi esnafları, uzak yoldan gelmiş kaptanları, Arapları, acemleri, kuyumcu piçleri.. Çubuk'un bir köyünden gece yarısı türkücüleriyle birlikte topluca gelmiş, alemcileri vardı bu sokağın. Hepsi yok olmuş.. Kuzeyden gelen rus kadınları mı, televizyon man-

kenleri mi, ege kıyıları mı, yoksa hepimizin her sokağın artık kerhane oluşundan mı, bilemem. Çürütücü bir sessizlik genelev sokağında. Kadınlar can sıkıntısından başlarını ellerinin arasına almış. Sokağa girecek bir kaç meraklıyı umarsızca bekliyor. Sıkıntıyla koltuklarına pestil gibi serilmiş, yırtılmış kilimler gibi, kedi leşleri gibi kadınlar. Kendilerine saldıran yok, kalabalıkla kollarından tutup yatağa fırlatanları yok. Tencere ovalar gibi ovalayanları yok, önden, arkadan, sağdan, soldan tenlerine her şekilde saldıranlar, kaybolup gitmiş. Aşırı sarhoşları olurdu, düzüşürken kusarlardı, köpek yavruları gibi durmaksızın memelerini emen erkekler, yok, şeytansı, sapıksı arzuları olan tuhaf suratlı erkekler, yok.. Olağanüstü bir tükeniş. Bir imha. Tembellik, yoksulluk mu, nereye uçtu bu delice ateş.. Futbola mı döndü, sanat heyecanına mı, politikaya mı sirayet etti bu ateş. Bu milletin saldırgan vahşi ateşi nerde. Bu estetize edilmemiş coşkular, ham arzular, bu köpeksi içgüdüler nerde... Genelev sokağını çürümüş bir soğukluk donyağı gibi kaplamış. Kerhane kapılarının bu kadar sessiz, masum, bu kadar kayıtsız olacağını, savaş gemisi gibi sırım gibi adamların bu sokakta kadın düzmekten yorulacaklarına kim inanırdı.. Türkiye gerçekten değişmiş...

Basit fırıldaklarla uğraşan hırpani insanlarla aynı mağaza kepengi önüne çömeldim, hepsinde bir gevşeklik, kayıtsızlık. Hemen yanımda kuru yüzlü, sakallı, sonbahar günü palto giymiş yaşlı bir adam garsona bağırdı: "Memet ortalıkta gözükmüyor", Garson: "Memet turizm işine başladı, Romanya'dan karıları getiriyor, Ankara'da otellere dağıtıyor!" Gülmekten yıkıldım. Garson bunu söylerken ağzının balı aktı. Bunun adı düpedüz beyaz kadın ticareti, çoktan turizm olmuş adı. Eski caminin önünde günlük gazeteyi, ki gazete bulamadı, ilavesini saatlerdir okuyor. Cıvır. Yaşlı başlı, hasır şapkası, sarı takım elbisesi, lacivert gömleği, bembeyaz ayakkabı. Üç kâğıtçılara erketelik yapıyor, yani polis görünce ıslık çalıyor, akşama doğru üç-beş milyon ancak veriliyor eline. Laz şoför bağırdı: "La Cıvır bugün

günlerden ne?" Cıvır sirk müdürü gibi rengarenk: "Salı, salı!" Laz şoför: "Öyle değil oğlum, rakamlı rakamlı!" Yine gülmekten yıkıldım, Cıvır: "22'si, 22'si.."

Üçkâğıtçılık tarihin en eski, en basit mesleği, tecrübeli ve usta insanlardı, çarçabuk tezgahı kurar, çarçabuk toplarlar. İnsanları soyup soğana çeviririlerdi, bir lunapark sevinci veriyor artık. Hâlâ bu sokaklarda yaşadıklarını görünce mutlu oluyorsun, Kültür Bakanlığı bunları korumaya almalı. Üç tane iskambil yere atılıyor, hangisinin kara olduğu bilinecek. Bul karayı al parayı, bir el numarası, illüzyon, o kadar göz önünde yapılıyor ki, ben gördüm, işte bu, diye numarayı yemedim inadı basıyor. Oyunun çocuksu basitliğinden hemen fırıldağın içine atlıyosun. Karayı bulamayınca kâğıtların kıvrık, kırık yerlerini ezberleyip kendinizce cinlik arıyorsunuz. Üçkâğıtçılar üslup sahibi insanlardır, sözlerle oyunu güzelleştirir, dikkatli davranmanıza fırsat vermeyecek sanatsal bir dil cambazlığı oyuna neşe katar. Ustalıklı bu tekerlemelerin zevkiyle oyunun başından ayrılamazsınız. Üçkâğıtçılar eskiden katil gibi, toplumun en yalancı, en sapık insanları muamelesi görürdü.Şimdi, götürdükleri üç-beş milyon, bir lunapark sevinci. Küçük, sevimli bir oyun. Tezgahın başı arı kovanı gibi. Oyuna daldığında, arkadan çepciler devreye girer. Cepçiler parmakları marifetli, uzun, süper yetenekli fareler. Bu sokakların en tehlikeli mesleği. Mapus damında dahi cepçilerin bir havası vardı. Karanlık, ürkütücü, tuhaf yaratıklardı. Hemen önümde, adamın cebine yanaşmış. Adam fark edip dönüyor, yaramaz çocuğu paylar gibi: "Yapma be ağbi, yapma be kardeşim" deyip cepçinin eline vuruyor. Cepci kaçmıyor, suçunun utancı yok, sırıtıyor. İnanılmaz bir serbestlik ve rahatlık, cepçileri herkes tanıyor. İş üstünde yakalansalar dahi "git kardeşim, uğraşma" diyor, hadise kapanıyor. Eskiden cepçiyle karşılaştığında peşine düşer, polise gider, ortalık ana baba gününe dönerdi. Görüldükleri yerde sopayla dövülür, esnaf dükkânını bırakıp üstüne çullanır, linç edilirlerdi. Anadolu'dan İstanbul'a giden herkes bir cepçi hikâyesiyle karşılaşır, döndüğünde mem-

leketinde korku dolu gözlerle anlatırdı. Yukarıdakiler yirmi milyar dolar götürmüş. Cepçileri adam yerine koyan yok. Beş-on milyon kaptıklarında peşinden koşmaya değmez, deyip bırakıyor. Bir zamanların en hain mesleği çocuk oyununa dönmüş. Nerdeyse, arka cebine üç-beş milyon koy, bırak. Cepçi arkadan yanaşıp usulca alıversin, sen de keyfini çıkar.

Polis otosu yanaşıyor, bedava çay içip, bedava gazete okuyor, gaza basmadan kerpeten kafalı polisler Cıvır'a bağırıyor: "Laa şurdan iki sigara alın!" Cıvır kalıbını bozmadan: "Ağbi valla siftah yok!.." Polis ön koltuktan ".iktir lan ibne" deyip uzaklaşıyor. Polis dediğin şeytandı, görüldüğünde herkes korkudan esas duruşa geçerdi, şimdi bu fırıldak aleminde polisi takan yok!

Saçı sakalı karışık, çok yaşlı köftecinin, ızgarası üstünde köfteler, nasıl iğrenç, lağıma düşmüş kömürler gibi. Yanıma çömelmiş adam iştahla ağzına tıkıyor. Hiç tanımadığım adama takıldım: "Ağbi insanı kanser yapar, tetanoz yapar!" Başını çevirmeden: "Ne yani, günü gelince öleceğiz. İnsanlar yaşlanınca ölür. Ne var bunda?" Cevap veremedim, medyanın fazla etkisinde kalmışım, o kanser, bu kanser, hiç gazete okumayanlar ölümü daha soğukkanlı kavrıyor. Yanımdaki adam köfteciye: "Laa sübyancı, bir çeyrek daha yap" İçim titredi, ürperdim, adamın lakabı ama, gerçekten sübyancı, üç-dört defa iş üstünde yakalanmış yine de ispatlanamamış. Öldürücü bir korku kapladı içimi, tarihin en sapık mesleği! Anında linç edilir bu insanlar. Köfteyi ağzına tıkayan adam basitlikle sübyancının günlük vakalarını anlatıyor, daha dün on-on bir yaşında iki oğlanı dükkâna sokup çikolata almış, herkes gülüyor, "La bak sübyancı iş üstünde" deyip gülüşüyorlar. Eskiden toplumun bir kuvveti, direnci vardı, hiç affetmezdi, adam, uluorta, aleni sübyancılık yapıyor. Umursamazlıktan ürküyor, merak ediyorsun: "Kardeşim ne olacak, şimdi polise gitsek, nasıl ispatlayacağız, karakola gitsen başına iş, seneye mi neydi, şikayetçi olundu ifade verdik, birşey çıkmadı", eliyle, geçecen bunları, işareti yaptı. Man-

kenler, işadamları, gazeteleri okuya okuya toplum dibinden savrulup herşeye sil baştan boş vermişlikle yeniden mi yazıyor, sübyancılık normalleşiyor. Sanki, yoksul, gariban olmak herşeyi affettiriyor. En sapık işleri aşağıdakiler yapınca buranın insanı görmezden geliyor. Toplumun en dibinde karanlık bir yarık açıldı, tüm değerler buraya gömülüyor. Denizin dibine insek, kötü balıklara karşı iyi balıkların kendilerini savunduğunu görürüz, ormana gitsek, çakalı öyle tek başına bırakmazlar, yabandomuzu, tilki, kurtu, anasını ağlatır. Burada. Bir hayvan hiyerarşisi, çatışması dahi yok, bu sessizlik.. Bir bitki hali. Yüz kızartıcı sapıklıktan kimsecikler utanç duymuyor, eğleniyorlar, sübyancı çocukları dükkân dükkân gezdirip izbe yerlere sürdükçe insanlar, gülüşüyor. Bu insanlar eskiden nerde görülse şişlenirdi. Sübyancı köftecinin yanak çukurlarına, cüruf gibi saçlarına bakıyorum. Ne hızlı ve korkunç bir değişim! Sonunda o da özgürleşti! İşi kolayladı!

Kerhane sokağının en heyecan verici fırıldağını altın saatçiler çevirir, film gibidir meslekleri. Kalası andıran kıllı kollarıyla sağlam bir drama inşa edilir. Oyun, hep aynıdır. Dokuz yaşlarında kabak kafalı gariban bir çocuğun eline altın sarısı, sahte bir saat verilir. Çocuk babam öldü, altın saatini altmış milyona satıyorum diyerek ortaya fırlar. Neşesiz ve çirkin yüzlü birkaç adam başına toplanır, bunlar ortaklaşa çalıştığı tezgâhın adamlarıdır. Jenerik iner, film başlar. Tezgâhın hiç ışık görmemiş küflü, karanlık yüzlü adamı piyasayı açar: "Elli milyonum çıkıştı, gel benimle on milyonu dükkânda vereyim" der. Çocuk saati geri çeker. "Olmaz, hemen istiyorum!" Tezgâhın, burnu, çenesi taşla ezilmiş diğer adamı devreye girer: "Tamam oğlum hemen alıyorum, bankanın önüne kadar gel, kredi kartıyla çekip vereceğim!" Çocuk, ürkek, çekingen rolünü iyi oynar. "Hayır, şimdi istiyorum, parayı!" Tezgâhtakiler kızıştırdıkça kalabalık toplanır, heyecan artar. Tezgâhçılar dakikalarca süper bir oyun çıkarır ve burada neler olup bitiyor diye kafayı uzatan bir keriz, tuzağa düşer. Keriz, saf müşteri demek, cebinden cüzdanı çıka-

rır, malı herkesten önce kapmak ister. Kerizin cüzdan çıkartması çok tehlikelidir, tezgâhtakiler gizlice cüzdan içini okumaya çalışır, yani kaç lirası var öğrenmeye çalışırlar, çünkü paraya göre senaryo yeniden kurulacak. Diyelim otuz milyonu ancak çıktı ve biraz önce adam elli milyona piyasa yapmıştı. Hemen ağız değiştirilir, çocuğa sahte alıcılar fırçaya başlar: "Bana güvenmedin bedava versen almam. .iktir git lan, senden mal alanın!.." Tezgahın diğer adamı da benzer bir bozulma numarası yapar, mal mecburen otuz milyon veren kerize kalır. Eğer cüzdan içinde yüz milyon okunursa, kızışma değişir, senaryo başka tür yazılır. Bu sefer tezgaha arkadan başka bir oyuncu müdahale eder. Bilmiş, sarraf gibi saati eline alır, inceler, eliyle tartar, saati dişler, babalık yapar gibi akıl verir: "Evladım, bu saat iki yüz milyon, kaptırma saatini.. Gel şurda kuyumcuya gidelim.. En az iki yüz milyon.." Tezgahın adamları "sen karışma baba" deyip yeni oyuncuyu itip çıkarır. Çocuk hemen ağız değiştirir: "Altmış milyona olmaz, kuyumcuya gidiyorum.." böylelikle fiyat yükselir, kerizin mala yüz milyon vermesi sağlanır!

Bu oyun günde beş defa, ayda en az yüz, ikiyüz kere Kerhane sokağında sahnelenir, yine de yeriz bu oyunu! Çünkü altın saatçilik mesleği, toplumsal adaletin ruhuyla çok ilgili. Çok eski pazarlarda da bir dul kadın elinde elmas, pırlanta yüzükle çıkıp gelir, aynı oyunu binlerce kez oynardı. Dünyanın en eski, ilahi adalet dağıtan en manevi mesleğidir. Altın saatçiler kendilerini piyasanın evliyaları gibi mübarek yargıçlar gibi görürler. Çünkü beleş ve kelepiri, üstelik, gariban, düşmüş insanların elinden kapmak isteyen, çapulcu, leşçi para sahiplerini tuzağa düşürmekten gurur duyarlar. Yetim, öksüz malına tamah eden müşterileri cezalandırdıkları için çok helal para kazandıklarına inanırlar. Müşterinin gözleri parıldayıp cüzdanına davrandığı o an, altın saatçiler için orgazm anıdır, zafer anıdır. Her insanın ruhunda beleşçilik, kelepircilik kol gezer.. Altın saatçilik, borsa ve ticaretin var oluş felsefesidir, düşenin elinden sürekli düşük hisseleri kapmak. Ancak, sahte alıcıların rolü çok önemli,

bir dakika önce aynı mala altmış milyon piyasa yapan sahte alıcı, bir anda ağız değiştirip, senaryoyu yeniden yazıp, malı müşteriye on milyona dahi kakalayabilir. Ve müşterinin, yani kerizin aldatıldığını anladığı o anki bakışları, altın saatçilerin keyfini yerine getirir. Altın saatçilik bugün toplumun her yerinde sahneye koyulmakta, partiler, gel seni aday yapacağız, deyip, binlerce insanın gözlerini parıldatıp parasını alıyor, ya da, borsada, şu hisseler iyi deyip binlerce küçük oyuncu akşama varmadan bütün mal varlığıyla kandırılıp yokediliyor! Mal kapmanın, esrarlı çekiciliği ve ateşli heyecanı, işte tüccarlığın ruhu. Bizler de aldatılmış insanların bakışlarını görünce, içimize her zaman derin bir acı oturur, niyeyse! Ve bu oyunun kahramanı olarak hep aldatılmış kerizi savunuruz, niyeyse!

Velhasıl, bu hayatta bir oyun kuramazsanız günler baş edemeyeceğiniz kadar uzar. Yukardakiler, meclis, gazete, futbol, hepsi önceden kurulmuş hazır, iştah çekici zararsız oyunlardır. Burada kurulan fırıldaklar sahtekar olduklarından değil, güçleri bu kadarına yettiği için. Bu üçkâğıtçılığın yukarlardaki, meclis gibi, banka gibi, kurumsal ve resmi oyunlardan ahlak ve işleyiş olarak hiç farkı yok. Biricik farkı sessiz ve gizli oynamak zorundalar, sahici riskler almak zorundalar, üstelik asalaklık gibi acımasız bir kimliği toplum önünde kabullenerek. Yani üç milyon için bu oyunu kimse oynamaz. Meditasyon ve eğlendirici özellikler taşır. Bizi ilgilendiren tarafı ise, bu insanlar bu fırıldaklarla, küfrettikleri dünyadan, yani başkalarından kopartılmış parçalarla yaşamanın zevkini doya doya çıkarırlar.

Genelevin karşısı Ankara'nın en büyük minibüs durağı, bambaşka bir alem. Çaycılar, değnekçiler, pohacaçılar arasında iyi giyimli bir adam dolaşıyor, "parçacı", düzenli olarak durağa gelip borç tahsil eder, ikinci alacaklı grup, sanayiden kirli, yağlı tulumlarıyla genç çıraklar, bir minibüsten öbürüne koşup borç topluyor, üçüncü grup dernek aidatçıları... Dördüncü alacaklı, büfeci, abone gazeteler Zaman, Vakit ve Türkiye'yi bırakıp alacak topluyor. Burada tek bir tane satılmayan gazete Cum-

huriyet. Polis otosu dönüp dolaşıp şoförlerin yanına yaklaşıp, yine günlük sigarasını ister, şoför umarsızca bağırıyor: "Ağalar kızıyor, vermeyin diyor!" Polis arabanın içinden küfürlü el kol hareketleri yapıp bağırıyor: "Senin ağanın .mına koyacağım..." Ülkemizin bu destansı güçlü adamları bir sigara dahi kopartamıyor, acıyorsun. Eskiden ağaların üç bin koyun, bin devesi olurdu, şimdi her ağanın otuz, kırk minibüsü, şoförlerin hepsi yevmiyeci. Merak ediyorum, kaç tane Leman satılıyor, dört tane, onu da karşıdaki yıkama yağlamacı ve lokanta çırakları alıyor. Son derece yeni ve parlak deri meslerine basarak, elleri arkada yaşlı bir değnekçi minibüsler arasında turluyor, öyle göründüğüne bakmayın, trilyoner, diyorlar.. Değnekçilikten trilyonerlik, Özal döneminden kalma masalsı köşe dönmeler! Zengin değnekçinin iki oğlunun ikisi de satırcı hizbullah davasından içerde yatıyor, akla hayale sığmaz, baş döndürücü öyküler zincirlenmiş, her biri ayrı bir karmaşaya açılıyor.. Genelev taksicileri, adam ölse, orospudan başka müşteri almaz, boşuna el kaldırma, diyorlar.. Orospular her türlü gazeteyi okuyor, ama, bu büfede Özgür Gündem gazetesi bir tane satılıyor, onu da bir orospu okuyor, düzenli! Belden aşağısı olmayan ellerindeki takunyayla yürüyen bir adam gövdesini sürükleyerek çaycının yanına geliyor, çay kaç lira, diyor, garson: "Üç yüz!", "İki yüze olmaz mı?" diyor, garson: "Ya git baba işine!" deyip kovalıyor.. Yarım adam, minibüs tekerleği kadar boyuyla, tekerleklerin altından kayboluyor...

Bu sonbahar günü yüksek bir dağa tırmanmak istemiştim, ayaklarım beni ruhunu tüketmiş bu sokağa soktu. Bir yığın hikâyenin içine girdim ve çıktım, hepsinden iğrendim, utandım, korktum, ürktüm. Yalnız, Özgür Gündem okuyan o osorpu kadın, kimse artık, içerde kardeşine para mı götürüyor, ailesinin yaptığı işten haberi yok mu, hem orospuluk yapıp, hem ideolojik başkaldırıyı sürüklemesi, insanın içine vahşi bir acılık veren, sahici bir hikâye! Bir utanç nöbetine tutuldum. Kadını bu sokağın tek üstün yaratığı olarak kabul ettim. İki lahmacuna dü-

rüm yapıp dönebilirim, ama, o kadını burada tek başına bırakmak... Her erkeğin içinde, bir zamanlar orospuları kerhaneden kurtarmak vardır. O kadın, şimdi orada okuyor mu gazetesini.. Birden bastıran akşam, ona neyi hatırlatır. Tenha kerhane sokağında, kabuk bağlar mı kalp üzüntüsü! Sızısı ta derinlerde hangi türkülerle inilder.. Acıyla gerilmiş mi kaşlarının yayı.. Etinin içinde incecik kaburga kemiği... Alsam onu, taksam koluma.. Şeftali kadar tatlı sözleri ağzına tıksam. Kalbim korkudan ata ata, polislere görünmeden uzaklaşsak buradan. Erkek bileklerim, siyah tüylü kollarımla beslesem. Bir küçük kahve kaşığı mıdır ağzının içi, esmer bir ağacın gölgesinde, kara bir çadır gibi üstümüzü örtse akşam!

Fısıltılarla kulağına, sonbahar geldi, hadi, yürüyelim desem... Hayatında ilk defa, yapraklardan sözetsek. Flüt gibi rüzgârın sürüklediği dallar içine.. Vazo kokusu gibi ağaçlarla dolup çepeçevre bahçelerin içine. Omuzlarımızda dallar, soluğumu kesen yapraklar başına taç diye düşse. Ayaklarımın altından toprağı çeksem, ceketimi usulca altına sersem. Yakışıklı bir süvari gibi yelelerini okşayıp, uçsam.. Akşam suları kim bilir ne güzeldir siyah yüzü. Dudakları nemli, buza kesmiş midir gözleri. El ele, titreyen gölgelerin üstünden şarkılarla atlayarak geçsek. Hırpalanmış eski bir bekçi barakasının içine gizlice giriversek. Dudağından şarabı, kurumuş otlarla silsem. Kapkaranlık küçük böceğin başına eğilip, yağmur tanesinin içinde parıldayan debelenişlerini seyretsek! Gölgesinden büyük, sert kalçalarında, dudaklarımdan incir tadında sıyrıklar bıraksam. Yana tutuşa bakışsak. Kaya tuzundan, maden suyu bedenimiz, ölüme hiç inanmayan bir iştahla, dağlar içinden akan çayları içer gibi birbirimize sarılsak. Sonbaharın yatağından çıkartma beni Tanrım, içimi ağlayarak döksem, memelerini öperken, yeniden Tanrı'yı sevsem. Kurumuş yapraklar üstümüzde fırıldak oyunlar oynasa. Coştukça rüzgâr ayaklarımız kurumuş yapraklara gömülse. Yaz boyu o kadar seviştiler ki, yorgun, mecalsiz, bir damla tadı kalmamış bahçeye, coşkulu şiirlerle can katsak. Dal-

lar birbirimizin yanakları gibi uzansa, üstümüzde yapraklar, öpüp öpüp kucak kucağa yapışık çiftler gibi arzuyla kenetlenip birbirine bağlansa.. Gölgeler sallandıkça, dallar diklenip diklenip, köklerimizden titretse.. Ah, seccade gibi gölgelerinde sevişen kurumuş yapraklar! Tabiatın en mahzun bayramı! Eski mezarlıklara yürüsek, kara selvilerin altına, hakkın divanına çekilir gibi kurulsak! Serin rüzgârlar sıcacık tenimize tatlı tatlı vursa! Mezarlıkta kılıçlar şakırdayıp, küffar, cenabet bedenimize saplansa. Ağaçlar, o çapkın geniş alınlı, alev bakışı, o ipek yosunlu gövdesi, ah ne çabuk çürüdü, yıkıldılar! Çirkin kahkahalar gibi düşüyorlar, şarkıları ne çabuk sönmekte. Sert rüzgârlarla akşamı birlikte geçirsek. Yanımda, sigarasını kibritle yaksa. Uzun dalgalı saçlarını savursa. Birden durgunlaşıp, dakikalarca karanlığın ta içine baksak. Çapkınca süzdükçe beni, leşi çıkan hayvanlar gibi sevinçten böğürsem. Baktıkça kara yüzüne her nefeste ölsem. Kral olsa kalçaları yeniden, kutsallaşsa memeleri, birden, gümbür gümbür saçları.. Gümüşler gibi parlak incecik ayakları, hal halı... Çıtır çıtır çiğnediğimiz yapraklara takılsa gözlerimiz! Kara toprağı neden yatak gibi örter, toprağın acısını mı emer. Ezile ezile çürüyerek ağaçların omzundan omuzlarıma düşmüş, kesik başlar gibi iri geniş yapraklar. Ruhumuza sepet sepet toprağından doldursak. Yumuşacık sedirler gibi eski desenli halılar gibi, serin yapraklarını kıtır kıtır okşasak. Rüzgârdan tatlı ne var Tanrım. O şekerden soluğa sözlerimiz karışsa. En derin yerlerimize gizlenmiş sevgililer, dalların üstünden ranza ranza üstümüze düşse! Ne olur şimdi gelse yanıma. Şimdi orada kerhane odasında tek başına, çığlık gibi tırnakları, gırtlağımı en karanlık yerinden yırtıyor! Leşi çıkmış köpekler gibi çöpün yanına kıvrılıp uyusak. Yoksul çorbası gibi, son kasemizi de bu solmuş yapraklarla doldursak. Ah çıtırdayarak ölen esmer kuru güz yaprakları! Ah, kırılmış şarap şişeleri içine yürüyen kara böcekler! Siyah saçlarını sevgilinin, yalnız toprağa girince mi tarayacaksın!.. Akşamları hışırdayan nedir böyle. Ah dalında ölen esmer güller! Rüzgârın akşamların dağı-

tamadığı o yalnızlığı, o paramparça mağrurluğu ne çok istiyorum, ne çok kıskandım şimdi. Sizler gibi o nemli toprağın içinde çürümeyi, iştahla arzuladım şimdi... İşte böyle konuşsak, dertleşsek.. Ve sonra dönüverse mesaiye... Arkadaşları kimdi o çocuk, dese... "Ne bileyim, duygulu, kibar çocuktu, dallardan, ağaçlardan konuştuk işte" dese...

KOMEDYA

Milliyetçilik hepimizi boğdu, sıktı, öldürdü. Biz, yumuşak, duygusal, çok rahat, üstün bir kültürden geliyoruz. Birçok milleti, kültürü barındıran Itri'nin müziği, Nedim'in şiirleri, fazlasıyla ince zevklerin, derin hassasiyetlerin, aşk zaferlerinin ülkesinden geliyoruz. İlk milliyetçi kuşağımız, içimizde ilk okuyan kuşaktı, bunlar Rum'du. Okumuş Rumlar'ın ilk işi Yunan bağımsızlık savaşı oldu. Milli romantik heyecan ve maceraların kahramanı olmak hepsini sarhoş etti, bize de bulaştırdı. Osmanlı'nın milliyetçiliği kavraması, daha alt düzeyde, düşük, daha dar, edebi, milli duyarlılıkları kavraması yüzyıl sürdü. Bugün insan haklarını batıdan alıyoruz, tepki gösteriyorlar, yüzyıl önce de milliyetçiliği gidip batıdan aldık. Batıya giden öğrenciler, Fransızca gibi dillerle haşır neşir yaşayan aydınlarımızın milli romantik bir edebiyat, şiir yaratması 1890'ları bulur. Vatan elden gidiyordu, vatan kelimesini Vatan Yahut Silistre oyunuyla yeni bulmuştuk. Fatih zamanında çıkartılan yasalarla kilisenin boyunduruğu altında yaşayan Ermeniler, Rumlar, kiliselerine vergi veriyor, miraslarını veriyor, kapalı cemaat halinde yaşıyor, başka bir kültürün içinde erimemek için direniyor, Ortodoksluklarına sıkıca tutunarak ayakta kalmaya çalışırken, benzeri olmayan yobaz bir Ortodoks hayat sürüyordu. Öfkeyle dolup taşan Osmanlılar, Ortodoks, Katolik bu yaşamın fazlasıyla etkisinde kaldı, gavurun birbirine bağlılığı ve milli mücadelelerinden yalnız milliyetçiliği değil, yobazlığı da öğrendik. Osmanlı aydınlarının karşılaştığı modernizm: Milliyetçilikti. Tüm Avrupa Fransız ihtilalinin etkisinde ve eteklerimizden milli devlet fırlıyordu. Padişahın mülkü yerine vatan duygusu, kahramanlık, savaşçılık. Türkçülük, Ergenekon, edebiyata, şiire girdi, şimşekler yıldırımlar çakıldı, yangınlar içinden milli misak sınırlarında, aç susuz, koleradan, açlıktan ölen bir nüfus Ana-

dolu topraklarına güç bela tutunabildi. Milli Edebiyat, Mehmet Emin Yurdakulları, Ziya Gökalpleri, Ömer Seyfettinleri yetiştirdi, muhteşem adamlardı. Bugün ortaokul çocuklarına okuttuğumuz Ömer Seyfettin ayarında dahi yazarımız yoktur, Muhip Dranas'ın deyimiyle, Selimiye'nin değil bir benzerini inşa etmek, Selimiye'nin güzelliğini anlatacak güçte dahi bir yazarımız yoktur. Milli edebiyatımız, fedakarlık, kahramanlık, savaş, bayrak için ölmek gibi derin duyguları bir ulusun inşasında baştacı etti. Vatana, savaşa, cepheye, şehitlere adanmış güçlü bir milli edebiyatımız vardır, nesillere öğretilmelidir. Ancak, aradan geçen yüzyıla rağmen nesilleri hâlâ düşük, basit bir milli edebiyat, kof, sloganvari, Allah, bayrak, vatan gibi kavramlarla yetiştirmek, beyinleri sakat bırakıyor, nesilleri akıl hastası yapıyor. Çünkü, bugün anlatılan milliyetçilik o eski temiz kaynağından kopartılmıştır. Bugün milliyetçilik Anadolu'da insanları öldürmek ve soymaktır! Elli yıldır milli edebiyat zengin sofralarına, ANAP, DYP, Demirel gibi partilerin iktidarına, askere yaranmak isteyen burjuvanın emrine girmiştir. Ulusumuzu inşa ettikten yüzyıl sonra bugün, ülkemizi çoktan dünyaya katabilmeliydik, dünya sorunlarına, insana ve insanlık kültürüne dair soylu eserler verebilmeliydik. Ulusumuzun insanlık kültürüne yetiştirdiği sanatçılar çok sesli batı kültürünü taklit eden, icra eden, cila üstüne cila, içi kof, Cemal Reşit Rey'ler, Adnan Saygun'lar, tek orijinal başarılı eser verememiş, milletimizin duygusal derinliklerini fark edememiş kasıntı insanlardı.

Dünyaya uzanabilmek için, dünyanın bin bir sorununu, insan hakları, kapitalizm, yoksulluk, küreselleşme. Tanrı, evren, feminizm, doğu, batı gibi insanlık ailesinin sorunları içine girecek, bu sorunları özgürce tartışacak, bilgi ve heyecan ve edebi kapasitesi yüksek insanların hiç yüzüne bakmadık, ya da onları vatan haini gibi karşıladık, istedik ki, hepsi basit milli slogan ve marşlarla partileri şaha kaldırsın.. Bugün Ahmet Altanlar'ı sevmez görünürler. Oysa Ahmet Altan türü kukla yazarları batıdan arzuyla ithal eden, icat eden, köşe minderlerinde ağırla-

yan, manşetlerinde oynatanlar milli burjuvamızdır. Ruhi Su gibi, Zeybekler'den, ilahilere kadar Anadolu kültürünü milyonlarca insana coşkuyla öğreten üstün sanatkarlara bir pasaport dahi vermeden öldürenler, Anadolu'nun işçisini, köylüsünü, emekçisini tiyatrolara, romanlara taşıyan Orhan Kemaller'in yüzüne bakmayıp, açlıktan, hastalıktan öldürenler, tercihlerini hep, kendi, kaba millet, devlet görüşlerine ve kucaklarına uygun zararsız Ahmet Altanlar ve taklitlerinden yana kullandı. Kaba, ucuz, basit, şarlatan eserler, Erzurum kahve aşıkları gibi suluzırtlak yazarlar kahraman yapıldı. Orhan Boran gibi karpuz kabuğu adamlara hâlâ madalyalar veriliyor, düzgün Türkçe konuşuyormuş, neyi konuşmuş, neyi tartışmış, üşenmedim Leyleğin Ömrü Laklakla Geçer adlı boktan püsürükten kitabını okudum, bu kadar zavallı insanları ve yüzlerce benzerini kahraman yaptılar. Sonunda partileri elli yıl iktidarda kaldı. Beyinler bu lakayt, sorumsuz, herkesin düzdüğü milliyetçiliği baştacı yaptı. Yazıp, çizen, konuşan, tartışan her bağımsız yazara saldırıldı. İçeri tıkıldı. Şiirin, tiyatronun, edebiyatın, hepsi ayranının suyunun suyu, en ilkel, en utanç dolu örneklerle defalarca karşımıza çıktı. Milliyetçi, müslüman radyolar, televizyonlar, her akşam Mevlana şiirleriyle mangal, ızgara sattı. Konya halkı topyekün, Erzurum halkı topyekün, Siirt halkı topyekün, ben müslümanım diyen holdinglerce birer milyar soyulup soğana çevrildi. Milliyetçiliği, muhafazakârlığı cebini doldurmak için kullanmayan işadamı, holding, parti, yazar, gazeteci kalmazken, osuruk ağacı onlarca yazarı büyük romancı ilan ettiler. Tekrar tekrar aynı sözler, aynı ilkel sloganlar, aynı ilkel marşlar: "Merhabayın bayrağım / Merhabayın Türkiyem" gibi ucuzun ucuzu fare boku tadında milli marşlar gece gündüz çalındı. Binlerce beyne tıka basa dolduruldu. Şimdi bu pisliklerle doldurulmuş Anadolu topraklarında yüzbinlerce korucu kafalı yarı aydın, ilçe teşkilatlarının, üniversitelerin, holdinglerin bekçiliğini yapıyor. Şehirlerindeki sosyal hayata dahi müsaade etmeden, basit marş, basit milli, İslâmi sloganlarla, hâlâ vatan, hâlâ Allah, hâ-

lâ bayrak satıyorlar. Köpek leşi beyinli bu insanların bu ülkenin kültürüyle, tabiatıyla hiçbir ilişkisi yok. Çünkü bilgileri yok. Onlar Süleymaniye'yi ne bilir. Nedim'i nasıl tanısın, onlar bey, ağa bile olamayacak basit bodyguard, mafyacı, birkaç tetikçinin götünden ayrılmayan çakallar. İşte Türkiye milli manevi değerlerini, milli edebiyatını, milli gazetelerini, televizyon ve partilerini elli yıldır bu çakallara tutturuyor. Türkiye bu çakallarla küreselleşiyor, değişiyor, çağ atlıyor ve bu numaraları ancak bu kadar eksik kafalı Mehmet Barlas, Fehmi Koru gibi ucube zekâlı yazarların ağzından yiyor. Her gün Hürriyet, Milliyet, Yeni Şafak, Zaman, Türkiye, Vakit gibi gazetelerde milli dangalaklıkların, milli pırasaların milli kusmukların biri bitiyor, diğeri başlıyor. Lahana yaprağına dönmüş yüz binlerce yarı aydın, beyni bok çuvalına döndürülmemiş tek bir genç adam bırakılmadı!

Üretim yok, sıfır, ama iletişim inanılmaz. Bin çeşit dergi, gazete, cep, internet. Ortada mal yok, imalat yok, peki bu kadar ne konuşulur. Çok tatlı ve zengin bu dile hayranlıkları mı var, bakın konuşmalara tek düzgün cümle yok. Dünyanın en az üreten ama en çok konuşan ülkesi, işte kaba milliyetçilik propagandalarının fiyaskosu! Bu adi çakallar vatan seviyormuş, bu pespaye köpekler müslümanmış, bunlar sağcıymış, derin inançları varmış. Bizim ülkemiz zeytin ağaçları, sedir ağaçları, ladin ağaçları, buğday tarlaları, sahillerimiz, ormanlarımız, onların ülkesi patronlarının götünden akan pekmez. Üç kuruşluk götoğlanları bizim ne yazdığımızı bile bilmeden, kertenkele zekâlarıyla arkalarına Hürriyet, Milliyet, Yenişafak gibi gazetelerden birkaç paçavra yazar bulmuş, hâlâ kitlelere Büyük Türk Milleti, değerlerine sahip halk, inançları için yaşayan halk gibi bol keseden atıyorlar. Bu toprakları dünyanın en borçlu ülkesi yapan onlar değil mi, dünya tarihinin en büyük hırsızlıklarını yapan onlar değil mi, dünyanın en adaletsiz ülkesi yapan onlar değil mi, toprakları, sahilleri, ormanları, yağmalayan, coğrafyanın güzelliğini imha edenler, işe yaramayan, kullanılmayan yüzün üstünde baraj yapan onlar değil mi. Hâlâ Yaşar Nuri'ye sarıla-

rak, hâlâ Tansu Çiller'in peşinden giderek, hâlâ bu isimlerle milli manevi değerleri şaha kaldıracaklarmış. Her seçimde, ama her seçimde yüzde otuzlarla meclise giren onlar değil mi? Şimdi, IMF ne dediyse başları önde el pençe yapmadılar mı? Avrupa ne dediyse köpek gibi koşup yasaları çıkartmadılar mı? Aydın Doğanlar'ın her davetine koşmadılar mı? Tayyipleri dahi TÜSİAD'larla oturup anlaşmadı mı? Bankacı, hortumcuları serbest bırakmadılar mı? Meclis iradesini, egemenliğini başkalarına gönüllü devretmediler mi? Bu üç yıl içinde başka ne yaptılar, ekranlara çıkıp Tarkan'ın ibneliği, Nazım'ın komünistliğini dangalak kitleleri önünde cırcır konuşmaktan başka ne yaptılar. Ekranlarda yıllardır kuru traş beş kuruş, köpüklü traş on kuruş, laklakları bitmedi. Ekranlara her akşam on doğurmuş muhtar karısı gibi oturup, Mahmut'un öküzü gibi göz göz bakmadılar mı? Okuma yazma bilmezler, ama konuşmanın iti olmuşlar. Ossuruklarıyla gök boyuyor, ossuruklarıyla milli manevi değerleri ayakta tutuyorlarmış. Ossuruklarıyla vatan, millet, bayrak üfürdüler, gözleri hâlâ mecliste, meclis lokantasında ziftlenirken, parmaklarıyla deldikleriyle yemek tabaklarında!.. Şimdi de kalkıp diyorlar ki Cem Uzan mitingleri neden kalabalık!.

Ciddi seçim anketleri Uzan'ı yüzde beş/altı gösterdi, telaş başladı, önce, herkes gülüyor, geçiyordu, şimdi yüzde onu geçer diyenler var. Yüzde üçte mi alamaz, bu da bir buçuk milyon oy yapar. Hiç oy almasın, meydanlara yüz binleri nasıl topladı, bu dahi ciddi bir hezimet. Yüzde üçü küçümsemeyin, MHP bu ülkede otuz yıl yüzde bir'le yaşadı, küçük sol partilerin hepsini toplasan yüzde üç ediyor, bir yığın yerden bitme partileri dahi koysan, sollayıp geçiyor. Medyanın sağcı yazarları halk üzerine konuşmaya korkuyor. Ya Cem Uzan yüzde onu aşarsa.. Yüzde altıya varması dahi Türk sağının tüm kalelerini paramparça edecek.

Elli yılın iktidarı Türk sağı. Dünyada en çok gazete televizyon sahibi Türk sağı. Hürriyet, Milliyet, Türkiye, Zaman, Vakit, Yeni Şafak, Yılmaz Öztuna, Fehmi Koru, Ali Bulaç, Taha Ak-

yol, Şerif Mardin, Nur Vergin, İlber Ortaylı, Abdurrahim Dilipak. Bin çeşit.. Yüz çeşit TV, dergi. Türk sağının doğrudan siyaset yapan yüzlerce holdingi var. Hepsinin iddiası nedir? Türk halkı geleneklerine ve inançlarına bağlı olduğu için sağı tercih ediyor. Türk halkının sağlam manevi gelenekleri, sağlam muhafazakârlığı var..

Bu yazarların hepsi elli yıldır Plevne'den çıkmam diyen Gaziosmanpaşa oldu. Sağcılığı öyle sıktılar ki, sonunda boku çıktı. Bu halkı elli yıldır ahırda yatırıp, düşünde padişah gördürttüler. Ne diyelim. Köylümüz akıllı insanlar için, aklı öküz mayısı gibi katmer katmer, der. Katmer katmer Türk sağının cazgır yazarları. Bir milyonun üstünde makale.

Bu köşe yazarları, Cem Uzan ağızlarına ot uzatsın, Uzan'ın seçmenini de hemen inançlı, kararlı, yüksek seciyeli Türk milleti yapıverirler. Halk, sinekleşmiş, Cem Uzan'ı pekmez sanıyor. Yüzleri yoksulluktan hamsi kadar incelmiş kitleler zarıl zarıl ağlayarak Cem Uzan'a sarılıyor, içler acısı.

Türk sağı için elli yıl ne kolaydı, eğdiler dalı, aldılar gülü. Yani, dört dönüm bostan, yan gel Osman. Ne bereketli sağ seçmendi o, denize düştüler, götleriyle balık tuttular. Şimdi sağcılığın dalağı şişti. Aleme paşa gelmişler gibi cakaları bitmedi. Hepsi zırvadan efendi, bey, bankacı, holding sahibi beyefendi oldu. Çökelek gibi çöktüler iktidara. Sağcı işadamlarını, Aydın Doğan'ları, Enver Örenleri, holdingleri... Boku dökülmesin diye köpekleri götünden yediler. Bu cahil halkın gözü önünde elli yıldır müteahhitlerle karı koca her gece helva yapıp yediler. Bu halkı gavur diye öldürdüler, şehit diye kaldırdılar. Bu halkın elli yıl ekmeğini yediler bir kere kılıcını sallamadılar. Şimdi meydana yeni bir pehlivan çıktı: Cem Uzan. Ne yapsın halk, aç kuşlar gibi, neden şimdi sürüsüyle uçmuyor...

Bomboş konuştunuz elli yıl bomboş, ne gelenekmiş, ne inançmış, ne çevre, ne merkez, ne yorumlarmış öyle, bu laflarla köşelerinizde ceplerinize milyarlar indirdiniz. İşte büyük Türk milletiniz, işte ahlak sahibi halkınız, işte devletine, değer-

lerine bağlı insanlarınız, neden Cem Uzan'ın peşinde. Dilinizi yuttunuz, konuşmaya laf bulamıyorsunuz. Sebebini ben söyleyeyim, bu halk, köpek bokuna bile muhtaç, o yüzden. Ne yapsınlar Cem Uzan'dan daha iyi sağcı lider mi bulacaklar, bin devesi var, bin kesesi var. Her seçim dönemi puştluğuyla barajı geçen ANAP'tan daha çok puştlukları var! Üstelik adam çok ciddi, miting meydanlarını süslüyor, kuzu çeviriyor, şarkılar, törenler, marşlar, tam bir eski Türk şöleni. Öyle sizin gibi arabadan soğan indirir gibi seçim mitingi yapmıyor. Ah benim zavallı halkım. Anadolu'da bir laf vardır, ak yarak kara yarak, hepsi sana mı gerek. Ne yapsın halk, önüne gelene ağa diyor, belki yağı bulaşır diye. Cem Uzan gibi dişlisini, sertini de bulamaz.. Cem Uzan, aha şeytan, aha meydan deyip daldı Anadolu'ya.. Hani sağcı hassasiyet taşıyan halkınız. Gavur gelip meydanlarda helva, pilav dağıtsa hepinizden çok oy alır. Söyleyecek laf bulamıyor, MHP'den sökülen lümpen kitleler demeye çalışıyorlar. Anneler, babalar, ihtiyardan lümpen kitle mi olur. Yetmişinde hâlâ lümpense bu halk, yazık yazık elli yıldır üfürdüğünüz sosyolojik tahlillerinize. Tabi alıştınız. Siz her gün muhtarın kızını düzdünüz birşey diyen çıkmadı. Gariban halk eşeğe dolansa, peşine jandarma gönderdiniz. Devlet Bahçeli bey de çok kızgın, Uzan için: "İki şarkı arasında iki lafla olmaz" diyor. Hani kedinin önünden ciğeri alırsın, tırmalar, o hesap. Otuz yıl siz tek bir sloganın arkasına "ölürem Türkiyem"i koyup, yüzde otuzu nasıl aldınız, boş konuşuyorsunuz, boş. Yahnici bey de "Uzan oy alsın ülkeyi terk ederim" diyor. Şükürler olsun şimdi onlara söylenecek "Ya sev, ya terket" Yıllardır Diyanet'in bütçesi nerdeyse, Bayındırlık Bakanlığı'ndan büyüktü, neden Türkiye, sağcı, inançlı seçmen yetiştirsin, siz iktidarda kalın. Sıçtığımın sağcıları, gördünüz mü inançlı halkınızı. Bu zırıl zırıl cahil, aç halkı, milli eğitimle, diyanetle, yüzlerce gazete ve TV'yle büyüten sizin marifetli yazarlarınız. Onlar için halk nedir ki, kılsın namazını, tutsun orucunu, sonra boğazı kırk düğüm sussun, otursun! İşte sağcılık böyle, kokar mokar

ama, tüm bu yazarları tok tutar! Sokma akıl kırk adım gider, siz kırk yıldır gidiyorsunuz. Artık hesap zamanı geldi, köpeğin yiğidi leş başında belli olur! 3 Kasım'da MHP, DYP, ANAP baraj altında kalıyor, ülkemizde küfretme sırası nihayet ve çok şükür şimdi sağcılara geliyor!

Cem Uzan meydanlarda etli pilav veriyor diye eleştiriyorlar, yıllarca makarna, mercimek dağıtan siz değil misiniz, gözümle gördüm, Eyüp Aşık Karadeniz köylerinde para dağıtıyor. Uzan şarkıcıları miting meydanına çıkartıyor diye eleştiriliyor, yıllarca en orospu sanatçıları değil sahneye çıkartmak, milletvekili adayı gösteren çıkartan siz değil misiniz? Uzan milyon dolarlarını harcıyormuş, yıllarca milyon dolar uzatanı milletvekili yapan siz değil misiniz?

Allah'tan korkmaz, kuldan utanmazlar, seçim meydanına yağmur bile yağsa, Allah'ın bereketiyle geldik deyip, Allah'ın yağmurunu bile partinizin promosyonu gibi dağıtan sizler değil misiniz? Üstelik Cem Uzan yakışıklı, yıllardır sarışın güzel Tansu'ya oy verenler, şimdi bu Yunan heykeli gibi oğlana neden oy vermesin.Üstelik Cem Uzan risk alıyor, meydana kendisi atlıyor, sizin gibi, o liderin bu partinin etekleri altına sığınmıyor. Cem Uzan meydanlarda önceden hazır laflar ediyormuş. Yıllardır seçim meydanlarında milyonlarca pot kırıp, gafların Allah'ını yapıp, fıkralara geçen siz değil misiniz? Cem Uzan inanmadığı halde Allah, vatan diyormuş.. Ulan terbiyesizler, Uzan, elli yıl daha Allah dese, sizinle yarışabilir mi? Yıllardır İslam diye cin yediniz, yıllardır bayrak, vatan diye meydanlarda şeytan duası okudunuz. Kimi kandırıyorsunuz, bu bostanda hıyarlar, kim hoşt dese ona uyar.

(CHP dahi düşündü taşındı, bizim partinin Allah'ı çok az deyip, Yaşar Nuri'yle biraz Allah ısmarladı kendine. Yaşar Nuri, Baykal'a dahi liberal geldi. Bir CHP'li kadın Yaşar Nuri'ye sarıldı, bunda tuhaflık yok. Ancak kadın Yaşar Nuri'ye sarılırken söylediği cümle CHP tarihine geçecek cinsten: "Gel hocam gel, şu dinimize biraz da biz sarılalım!"..)

Fazla konuştuk, yazımıza geçelim. Büyük kültürü, geniş tarihi, sarsıcı tecrübeleri, yangınlar içinde büyümüş bu halk, şımarık köşe dönmeci insanlara nasıl güven duyabilir. Sorun basittir. Ancak ülkemizde hiç tartışılmamıştır. Sorun şudur, Türkiye'nin organik aydınları imha edilmiştir. Organik aydın, halkla iç içe yaşayan halk aydınları, okumuş insanlar. Hali vakti yerinde, edebiyatı, sanatı, kültürü bir parça takip eden, bakkalıyla, öğrencisiyle, hastasıyla, ailesiyle, arkadaşıyla heyecanlı tartışmalar yapan insanlar. Organik aydınlar, halkla aydınlar arasındaki bağlantıyı sağlar. Bizim anlaşılmaz, zor cümlelerimizi onlar çözer, halka indirir. Her okul, her mahalle, her hastane, hem komşuluk çerçevesinde bu aydınlar ülke düşünce hayatının boruları gibi çalışır. Bu insanların kaybolması toplumun en büyük afetidir. Kim nerde, ne yapıyor, ülkesini, halkının menfaatlerini bir parçacık tanıyan, tartışan, kelime bilen, dergi koklayan insanlardı organik aydınlar. Gençleri, bakkalı, berberi, komşuları, heyecanıyla, tartışmasıyla, fikirleriyle etkiler, sanatı edebiyatı, gazeteleri ısrarla takip ederlerdi. Tümüyle yok oldular. Sıradan halk partileri, fikirleri, gireni çıkanı tanımaz, bu insanların şahsıyla fikirleri özdeşleştirir, fikirler, partiler bu insanların şahsında ete kemiğe bürünür. Fikir heyecanları eşsizdir, Militandırlar, konuşması biter bitmez karnından sakladığı bayrağı çıkartıp sallayacak sanırsınız. Halkın kemiği, halkın sopası, halkın hafızası, halkın soy kütüğüdür bu insanlar. Yanıp tutuşan bir hayat sevinci taşırlar. Halkı ölümsüz yapan reflekslerini bu insanlar inşa eder. Bu halk savaşının kahramanlarıydı onlar, üniversiteye giden her genç, döndüğünde kasabasına bu insanların yanına katılırdı. Çünkü onlar halkın arasında çene çalar, kâğıt oynar, düğünde göbek atar, komşusunun hastasının başında refakat eder. Halkın ayaküstü tartışma, konuşma, düşünme atölyeleri gibiydiler. Sokak ve kahve ve ev savaşlarında hep onlar vardı! Halk kitleleri, enerjisini, coşkusunu onlardan alırdı. Organik aydınlar halkla tokat, yumruk, küfürleşme mesafesinde yaşar, aydınlar ve vekiller gibi plaza ve mecliste değil.

Asıl, asal birey onlardı. Fısıltı gazetesini onlar yönetir. Ahlaki bir ideale bağlıydılar. Halkla bıkmaksızın makinevari serilikte konuşup, tartışırlar. Gerçek bir jakobendiler, yani radikaldirler, sabah akşam asar, keser, ölümüne savaşırlar. Ceplerinde beş kuruş yoktur, ama okudukları bir kitabın heyecanını tüm mahalleye yayarlar! Tümüyle yok oldular.. Halkın arasına karışıp "bu eşeğin peşinden niçin gidiyorsun" diye ikaz edecek işte bu adamlardı. Halkı uyaracak, ikaz edecek, kandırılması, kazıklanmasına karşı çıkacak bu basit halk adamları artık yok. Olayların, haberlerin arkasını koklayan, halkın hafızasını tazeleyen, tartan okumuşları artık yok.

Organik aydınların yok oluşu büyük bir tez konusudur, birkaçını söyleyelim. Organik aydınlar çevre, hayvan severlik gibi bir yığın sözümona örgüt içinde nafile boğuşmaların içine gömüldü. Yok oluşlarının ikinci sebebi, sanat, kültür, edebiyat, fikir endişesi ülkeden, gazetelerden, TV'lerden uzaklaştırıldı. üçüncüsü, az buçuk okumuş insanlar ya Telsim bayilerinde ya İhlas bayilerinde, ya da sağcı ilçe, parti teşkilatlarında satılmış Tema gibi vakıflarda, tilkiliğe, fırsatçılığa başlayıp halkın kendilerine olan güvenlerini kaybettirdi. Dördüncüsü, üniversitelerin kampüsleşmesiyle halk arasından ebediyen çekilip, üniversite odasında genç taşralı kız öğrencileriyle haşnafişnaya başladılar. Beşincisi, yine, genç aydınlar, şehir merkezindeki barlara, kafelere, cafcaflı mekânlara kaçıp, halkı yalnız bıraktı. Altıncısı, medyanın ve yazarların şöhret, reklâm kampanyalarıyla kandırılıp, halkın karşısında savundukları dalların çürük çıkması sağlandı, çünkü kafaları karıştı. Yani, Radikal gibi gazetelerde hem insan hakları hem Aydın Doğan hakları, halka ne diyeceğini bilemez oldular. Yedincisi, Mehmet Barlas, Mehmet Altan, Fatih Altaylı, Emin Çölaşan gibi yazar türlerinin öne fırlaması. Bu şu demek, halk okumuşlarının, derinliği olmayan, duygusu olmayan, heyecanı olmayan, edebi zevk, tarih bilgisi, bilgisi sıfır yazarlarla beyinleri donduruldu. Diyelim Mehmet Barlas denen herif. Yüz bin makale yazdı. Hepsi birkaç kelimeyle. O da,

değişim. Sadece değişim, kelimesi. O değişti, bu değişti, hadi değişelim gibi, yüz binlerce makale, arkası, önü, anlamı, olmayan, ne olduğu belirsiz moda kelimelerle milyonların kafası düzüldü. Diyelim Çölaşan. Tek bir edebi metin, tek duygusal metin, tek heyecan verici yazı yazma becerisi olmayan bir adam. Yirmi yıldır aynı kelimeleri yazıp duruyor. Bu metinlere muhatap okumuş insanların "aklı" bozulur. Halk aydınları, bu niteliksiz, zevksiz, kuru yavan yazarlarla dumura uğratıldı. Sekizinci bir sebep, internet denen akvaryum içinde bomboş bir iletişim tuzağına hapsoldular. Gerisini siz tamamlayın!

Şimdi, yanı başındaki okumuşlarından kopan halk, kendi derdinden, ekmeğinden, çocuğundan başka hiçbir şeyi düşünecek imkanı olmayan halk, nevrotik şebekler gibi artık ekranda kimi görse inanmaya, peşinden gitmeye başladı.

Organik aydınlar, devlete, partilere, karşı halkın efeleriydi... Hey gidinin efeleri, onlar da insandı, onlar da canlarını kurtarmak zorundaydı!

Konumuzu daha derinden eşelim. Modern dünyanın ağır faturası, insanadır, ruhların çürümesi. Ruhların yılışıklaşıp, şımarıklaşıp, alelade, pespayelikle çöpleşmesi. Edebiyat, ruh ve ahlak eğitimidir. Yazarlarda ve metinlerde soyluluk ve derin tatlar arayışımızın sebebi budur. Biraz edebiyat dersi çalışalım, ruhların silikleşmesini anlatmaya çalışalım. Niçe, sanat kuramını eski Yunan'dan aldığı iki terimle açıklar, Diozenes, şarap tanrısı, kökeni, tarihin ilk yıllarından bugüne insanların topluca eğlendikleri şenlikler, kendinden geçme, kendini salma, kontrolsüz, ağzına, aklına geldiği gibi davranma, bugünkü karnavallar, faşinglere kadar uzanır. Diozenes'in karşısına, Apollenier'i koyar, yüksek, yüce, soylu duyguları anlatır. Ağırbaşlılığı güzelleştirir. Kökenini efsanelerde, destanlarda, derin saygıda bulur. Tiyatro kuramı da bu iki kavramdan türer. Komedya diozenesten doğmuştur. Alelade kişilerin hayatı, alalade konuşmalar, sıradan insanların eleştirisi, küçük düşürülmeleri, alayları... Trajedya Apollenir'den doğmuştur. Acıma ve korku duy-

guları. Derin vatan, derin ilahi duygular, yüksek bir tepeden okunur gibi, destanî şiirlerle dile getirilir, ilk büyük örneği Homeros'un eseridir. Hızla günümüze getirirsek, Hacivat-Karagöz, ortaoyunları bugünkü TV dizileri komedyanın türevleri.. Zeybek türküleri, Ruhi Su'nun ses tonu o Apollenier söyleyiştir. Şairanelik, tok söyleyiş, gurur, onur ifade eden yüksek duyguları doruğa çıkartır. Bir küçük örnek de verebiliriz, 1950'lerden sonra Orhan Veliler şairanelikle dalga geçmiş, kitleler tarafından çok tutulan garip akımını yarattı. Bu akım, alelade söz ve duyuşları şiire geçirip, hızla popülerleşti ve bugüne değin çok tutuldu. Ancak, bu sıradanlıktan açılan kapı, şiirdeki, soylu, yüce, derin, yüksek anlatımın sonunu getirdi. Daha sıkı bir örnek verelim. Kızılordu korosunun yüksek, soylu ve insanda derin duygular uyandıran söyleyişini düşünün. Aynı Kızılordu, Tarkan'ın "Oynama Şıkıdım"ını söyleyince, komedyaya dönüyor. Komedyayla insanları eğlendirebilir, yalap şalap, göte parmak bir rahatlığın içine sokabilirsiniz, ki, buna çok ihtiyacımız vardır. Ancak, acıma ve korku ve soylu erdemli duyguları sertleştirip elmas gibi parıldatacak yüksek duygulara da ihtiyacımız vardır. Fıkra, espri, ha ha hi hi, hayatımızda fazlasıyla yer ettikçe, coşmanın, başka türlerini hiç tanımadan, ciddi sorumluluk isteyen tarihi, vatani insani duyguları anlamayan, bir yığın genç hızla sünepeleşir. Bu gençlerin öğreneceği tek soylu söyleyiş stadyumlarda taraftarların söylediği koro şarkıları. Tragedya ve Komedyayı hayatın tüm alanlarına anlamada kullanabiliriz. Mesela, uzun, kara, yüce selvi ağaçları, parlak, asil Manolya ağaçları Tragedyanın konusunu oluşturur. Kavak, ossuruk ağacı, komedyanın konusunu oluşturur.

Mesela İstiklal marşımız, Çanakkale şiiri, tragedyanın konusudur. Bugün, MHP'lilerin dile getirdikleri, tüm bakanlıkların telefon sinyallerinde kullanılan yüksek vatan sevgisini dillendirdikleri türkü: "Ölürem Türkiyem".. Türkiye için ölelim ama, bu kadar basit, bu denli yılışık söyleyiş, bize soylu vatan duygusunu göstermez. Hey gidinin efesi, ne denli zırzop basitliğin

içine düşmüş. Bu tür yılışık biçimsiz şarkılarla ancak lünpen cahil kitlelere seslenir, lünpen cahil kitleleri davar sürüleri gibi o yandan bu yana sürersiniz. Bu şarkılarla insan ruhuna yücelik katamazsınız.

Yani, günümüz milliyetçiliği, tragedyanın konusu olan yüce duyguları, komedyanın konusu yapmıştır! Komik şarkılar, komik sloganlarla "vatan" sevgisi ayaklar altına alındı!

Vatan, tanrı, sorumluluk gibi yüce duyguları bu suluzırtlak komedyanın içine alırsanız, başta Cem Uzanlar herkes bu ucuzluğu kullanır, bu ucuz komikliklerden meydanlarda vatan alır, Allah satar.

Halk aydınlarının yok olmasının sebebi, bu okumuş nesil, inandığı, insan, vatan, Tanrı, doğa gibi değerlerin medya ve partiler ve işadamları tarafından "komedya" haline getirilmesine dayanamadılar! Mideleri kaldırmadı. Bu komedya içinde halk aydınlarının halkın içinde göte parmak muhabbetten başka şansları kalmıyor! Göte parmak suluzırtlak muhabbetin içinde vatan, Tanrı, evren, doğa gibi soylu duyguların yaşaması mümkün değil!

Yani, duygu eğitimi. Söz, büyüdür, kuramcıların bu kavramlara fazla anlam yüklemesinin sebebi budur. Söz, insan kalbini açabilmeli. Söz, erdemin kalbine girebilmeli.

Hepimiz anamızdan birer köpek yavrusu gibi doğar, yüzümüze tükrülse, onun bunun kapısında bir kemik için kuyruk sallarız. Üzüm yiyen köpeği, pekmez sıçıncaya kadar kovalayacaksın. Yüksek insani duygularla peşinden koşacak, boğacak, cezalandıracaksın. Yoksa, yeni yetişen nesiller bu suluzırtlak muhabbetin içinde çürür, yıkılır.

Bakın, Amerikalılar Cavit Çağlar'a pekmez sıçırttı. Ama adam buraya gelince, Türkiye'ye dönünce, sıçtığı pekmezi yalamaya yine köpekler başına üşüştü.

Götünden pekmez sıçan öyle sağcı gazete patronları var ki, biraz da, solcu aydınlar yalasın diye solculara gazete dahi çıkartıyorlar. Böylelikle hepimiz bu sulu zırtlak komedyanın içine

gömülüyor ve meydanı Cem Uzan gibiler, ilerde daha niceleri boş bulup, at döndürüyor, "dağ başını duman aldı" marşlarını aç kitlelere söyletiyor!

Zeybek türküsü: "Yörük Ali'nin adını Hazreti Ali koydular" Neden bir efenin adını bu halk Hazreti Ali koyar. Çünkü, kılıcına yiğit insanlar, sözüne de yiğit olmalı...

Korkusuz, gözünü budaktan sakınmayan, çok güçlü insanlar olduğumuz için bu sütunlarda efelenmiyoruz. Basit, zayıf, güçsüz insanlarız, ama, sözün namusu, sözün ahlak'ı için bu sütunlarda efelerin efesi gibi naralar atmak zorundayız...

Bugün, büyük gazetelerde edebiyat, sözün yüceliği, büyüsü olmaktan tamamen çıktı. İmla hataları, gramer savaşına döndü. Hayatı boyunca ansiklopedi tashihliğinden başka bir iş yapmayı beceremeyen kitapsız, esersiz ibrikçibaşı isimler köşeleri doldurdu. O kelime böyle yazılır, bu virgül buraya konur. Bu imla ve gramerin edebiyatla hiçbir ilişkisi yoktur. Edebiyatı, sözü, duyguyu, erdemi hiçbir zaman içine alamamış donmuş kuyruk yağı suratlı adamlar, işi bilmiş imlacılıktan edebiyat profesörlüğü yapıyor. Çünkü muhatapları yazarlar, sünepe, yılışık, şöhret düşkünü manyaklar. İnsan ruhuyla ilişkileri ebediyen kesilmiş. Ahlaksızlığın saltanatında osuruk ağacı gibi bir günde büyüdükleri için, yüksek ahlaki duyguları alaşağı etmekten zevk duyarlar.. Ülkemiz tarihinin en büyük trajedilerini yaşarken ülkemizi tasvir için ".mı gömü dağıtmış yağğğ ağbi" gibi ifadeler kullanan bu insanların yılışıklık ve sululuğu, trajedimizin ne kadar büyük ve amansız olduğunu gösteriyor.

Zeybek türkülerindeki yüksek söyleyiş nerden geliyor, birçok şey söyleniyor, ama, bir düşüncede çok eski Yunan'dan tragedyalardan geliyor... diyenler var!..

İnsan soruyor, yüksek ve soylu bir ses arıyan insanlar neden dağ başlarında eşkıya olmuş.

Şimdi anlıyorum, bu topraklarda sözün namusunu arıyorsanız yazarlığınız hızla eşkıyalığa dönüşür!

Pişman değilim, sitem etmiyorum kendime. Aynen Karacaoğlan gibi, "şükür bu sevdayı bana verene" diyorum...

Çıkın ülkenizin yüksek yaylalarına, geniş ormanlarına. Anadolu'nun tragedyasını, yüksek, coşkun, yüce duygular içinde ruhunuza yerleştirin! Anadolu, tarihin en kanlı hançeri gibi yerleşsin ruhunuza! O zaman siz de pabuç bırakmazsınız, bu suluzırtlak komik adamlara! Bu komik vatanlar, bu komik allahlar, bu komik siyasetçilerle işiniz olmaz.

EDEBİYATIN İBNE-C TAKIMI

YKY, iki büyük cilt, Yazarlar Sözlüğü yayınladı. İki yıl kadar önce tüm yazarlara bir form göndererek, eserleri, hayatımız hakkında bilgileri, bu formla kendilerine bildirmemizi istediler. Ancak sözlüğü düzenleyenler, kafalarına göre bazı yazarlara tam bir sayfa, tam iki sayfa, resimli, resimsiz sütunlar ayırırken, bizim gibi gariban yazarlara da kafalarına göre sayfanın onda birlik bölümünü, yani sigara kutusu kadar bir yeri uygun görmüşler. Şüphesiz doldurmadım. Bir yıl sonra bir telefon daha geldi, hesap soruyordu: 'Neden göndermediniz?' Gönderirim, göndermem sana ne? Bir yazar sözlüğünde adımın geçmesine meraklı değilim. Yaptığınız işten bana ne, siz benim adım etrafında tasarrufta bulunma yetkisine sahip değilsiniz. Puştluklarınızı biliyorum. Bazı yazarlara tam sayfa, bazılarına bir cümle, bu 'kriterler'i keyfinizce düzenleyemezsiniz, küçücük beyinlerinizle kimi kandırıyorsunuz?

Üstelik hayatım hakkında bilgiler hikâyelerimde var, üstelik hayatım hakkında, şurda doğdu, şurda öldü, teknik bilgi vermek zorunda değilim. Ayrıca yazılarım bu ülkenin en çok satılan dergisinde yayınlanır ve kitaplarım bu ülkenin en büyük yayınevinden çıkar, bilmemeniz, duymamanız mümkün değil.

Şimdi ansiklopedi çıkmış, tam beklediğim gibi. Bazı yazarlara tam sayfa, resimli, iki sayfa ayrılmış. Üstelik adı sanı duyulmamış kendi yazarlarını dünyanın en nefis harikaları gibi yere göre koyamamış, sayfalar yetmemiş. Benim için münasip gördükleri yer, bir sigara kutusu. Dünyada bu tür ansiklopediler yayınlanır ve bu ansiklopedilerin evrensel ahlak yasaları vardır. Mesela soğuk savaş yıllarında, düşman ülkeler dahi, ajan denilmiş, vatan haini ilan edilip kovulmuş, hatta yüz kızartıcı suç işlemiş yazarlara dahi yer vermişlerdir. Bana karşı nasıl bir haset, nasıl bir düşmanlıkları var bilmiyorum. O ansiklopediye

yazarlık yapmış genç yazarların vicdanları sızlamıyor mu? Böyle şeylere neden alet oluyorlar! İnsanlara tecavüz ediyorlar, sonra tecavüze uğrayanlar bağırınca ellerini ovuşturup 'kitabımız çok tartışılıyor' diye seviniyorlar! Bu çirkin yolları değil, daha dokunaklı, daha düşünceli, daha araştırmacı metotlar denemeli yazarlar! Dinleyin:

Hakkımda yazılan bir cümlecik bilgi.. Yüzde doksanı yanlış. Yani, altı yedi kelime hepsi, 4-5 kelime yanlış. Mesela hiç yazmadığım dergilerin adları söyleniyor. Tümüyle yanlış. İkincisi: Son on yılda çıkarttığım ona yakın kitabımın adı yok. Hayret! Çaycılarını, ya da yoldan geçen birini çevirip sorsalar kitaplarımdan birkaçının adını söylerdi. Son on yılda yazdıklarım-eserlerim, hiçbiri yok, yazılmamış.. Zaten benim yazarlığım da bu son on yıl içinde gelişti! Üçüncüsü: Benim için sadece tek bir cümle: Mizahi yazılar yazdığı biliniyor. Hayatım boyunca yazdığım mizahi yazılar, tüm yazarlığımın yüzde biri oranında. Yüzde doksan dokuzu mizahi değil. Başka bilgi, düşünce de yok..

İnsan soruyor o ansiklopedide kaç yazarın kitapları 40 baskıyı geçmiş. Üstelik bugün itibariyle hayatı okuyucular tarafından bu ülkede en çok, en iyi bilenen yazarım, çünkü hikâyelerimde hayatımı anlatırım. 1988–1990 yıllarında yapılmış bir amatör çalışmadan hakkımda yanlış bilgiler alıp, kaynak gösterip, Nihat Genç maddesini kibrit kutusu kadar bağlamışlar. Ben hayattayken bunu yapanlar, ben ölünce artık tarihten kazırlar. Eski çağlar içinde ölmüş bir yazar olsa dahi daha fazla bilgi bulunabilir. Bunca bilgisayarınız işe yaramadı mı? Ya da bu ülkede kitap, dergi okumaz, yayınevlerini bilmezsiniz, size mi kalmış yazarlar ansikpoledisi hazırlamak!

Onların derdi başka, benim iddiam, Hizbullah doğuda değil, İstanbul'da. Bu tür kurumlar içinde insanları gırtlaklarından doğruyor. Türk edebiyatının en çok okunan kitaplarını yazacaksın, bir cümlecik adından söz edilmeyecek. Hırsla gözü kararmışlıkla, kudurmuşlukla bu kadar 'yok etmek' istedikleri şey nedir? Eti Kek, Eti Çubuk için versen bu yanlış bilgileri hakkınızda

mahkeme yapılır. Dünyanın tazminatını ödersin. Ayrıca bu haksız rekabettir. Serbest Rekabet kuruluna dava açılıp, kendi yazarlarını on sayfa ayırırken, diğer yazarları bir kibrit kutusu gibi geçiştiriyorlar, böyle bir 'tasarrufa' hakları yok. Hem de bu ülke değerlerini görmezlikten geldiğiniz için bu bir insanlık suçudur. Yapı Kredi basmış parayı, artık .ötünüzün keyfiyle tanzim edin edebiyatı! Böyle bir hak yok. Bu düpedüz terbiyesizliktir.

Bu 'ayar'lamalar onların karakterleri, bunun böyle olacağını bildiğim için, doğrusu böyle bir ansiklopedi hiç ipimde olmadığı için, kardeşim mecbur değilim size bilgi vermeye, ben olacağım kadar yazar oldum. Biliyorum yapacaklarınızı, benden bir satır, sevgili köpek yazarlarınızdan tam bir sayfa, niçin alet olayım dedim.

Bunlar gerçek hizbul vahşettir, yazarları böyle gırtlaklarından doğruyorlar. Çünkü kimsenin elini öpmemiş, ağbi dememiş, hiçbir mahfilin, rakı masasının, hiçbir devlet bursunun, maaşının, yardımının adamı olmadığım için, bu tür bir yazar görmemiş, hayatlarında hiç tanımamışlar.

Sokaktan gelip hepsinin simini döküp, cilasını kazıyıp, fiyakasını bozan bu yazar, onların 'ağrına' gidiyor. Ben buralarda yokken, ithal ikameci politikalar gibi, Tofaş bayii yazılar yazıyor, millet de bu kötü hikayeleri, galiba yazarlık böyle birşey diye kabulleniyordu. Ferrari gibi edebiyat dünyasına girince ben, zavallı, yalancı, basit, eften püften hikayeleri, romanları dökülmeye başladı. Okuyucular sahici bir yazar görünce bu yüzlerce müsveddeyi tarihten sildi. Medyayı kullanarak şöhret olmuş bu çirkin insanları teşhir ettim, hepsine meydan okudum, kılıcımı çektim. Kanı bozuk kalplerini deşmek için ne zaman hamle yapsam kılıcım boka gömüldü. İşte kelimelerim kitapçı vitrinlerinde, onlara söylediğim laflar yüz binlerce okuyucunun ağzında tekerleme oldu. Tarihlerinde ilk defa bir yazar reklam ve röportajlara sığınmadan, kötü edebiyat dergilerinin sayfalarına sığınmadan, sadece kitaplarıyla durarak yazar oluyor, bu olacak şey değil, hiç görmemiş, bilmiyorlar!

Değil onlar, babaları, dedeleri de görmedi böyle bir yazar. Yedi sülalesi reklâm, yedi sülalesi torpil, yedi sülalesi kayırma, yedi sülalesi puştluk, yedi sülalesi devletten-bankadan paralarla yazar oldu.

İki-üç kitabım çıktığı o ilk günlerde dahi kimseye muhtaç olmamak için işportacılık yaptım, garsonluk yaptım. Yıllarca kitaplarımın onuru ahlakı için kimsenin danışmanlık, reklâm hizmeti, uzmanı, çalışanı, elemanı olmak istemedim.

Çünkü edebiyat, yani şu üç günlük dünyanın dırdırı, saf, temiz, erdemle, ahlakla ayakta durması gereken son kalemizdir. O kaleye girmek isteyenler kaynak suları gibi pırıl pırıl bir ruhla, heyecanla girmeli. Onlar edebiyatı hâlâ Paris, hâlâ züppelik sanıyor. Öğrettim onlara: Kelimeler sahtelik ve yalan kaldırmaz. Puştluk yapan insanları, yazdığı kelimeler tanıtmaz, anlatmaz. Kelimelerin ruhuna girebilmeniz için bebekler gibi saf ve tertemiz olmak zorundasınız. Burada hile hurda olmaz. Burada kayırma, torpil olamaz. Tüm kaleleri yıkılmış, iflas etmiş, parçalanmış şu insanlığın haline bakın! Neyi ayakta tutacağız? Bizim sığınacağımız neresi kaldı? İnsanları nereye davet edeceğiz? Bu büyük evreni neyle, hangi dille, hangi kelimelerle anlatacağız! Ruhumuzun, coşkumuzun mükâfatını bize kim verecek?

Yalvarırım yapmayın, acıyın kendinize, bu ayak oyunlarıyla gideceğiniz bir yer yok. Tüm Türkiye halinize acıyor, yaptıklarınızdan utanıyor.. Bırakın bu adi numaraları. Biz, hepimiz gözyaşlarımızı hangi cümlelerle yazacağız, ülkemizin dağlarını, F-Tip'lerini hangi çığlıkla anlatacağız derdindeyiz. Kelimeler tanrının ve doğanın dudaklarıdır. Onları öpebilmek için onları konuşturabilmek için, o yüce, coşkun ruhun kalıbına girebilmek için tarihin ilk günündeki o mağaradaki gibi çırılçıplak insan olabilmemiz gerekir. Bırakın bu günahkar, kötü işleri!.. Temiz, çalışkan adamlar olun. Genç yetenekleri izleyin, takip edin, araştırın! Bu ayak oyunları hizbullahtan, nükleer bombadan daha feci insanlık suçudur. Bir bokum diye kasılıp durmayın. Ben olacağım kadar şöhret oldum, kitaplarım satacağı kadar sattı.

Ama benden sonrakiler? Ya da benden önce kovulmuş, küflenip, çürütülmüş genç beyinler? Yüzlerce yeteneği harcadınız, ayıptır!

Yine de, edebiyata ve kelimelerin ruhuna sadık kalın kardeşlerim. Bu o. çocukları antik çağdan beri hep varoldular, hep olacaklar. Edebiyatı ne kadar tatsız hale getirirse getirsinler, gencecik yetenekleri, beyinleri, ifrit, şeytansı, kirli, .ötlerinden çıkmayan parmaklarıyla oyup oyup ne kadar yerlerse yesinler, edebiyat ve kelimeler, insanlığın ve yeni doğacak bebeklerin başındaki kutsal haledir!

Hepimizi oraya, o sonsuz ışığa bu kutsal hale çağırdı, kör, topal gidiyoruz işte. Unutmayın, birbirimizin yükünü taşıyabilmek için bir tarafımız yazar oldu. Bu insanlık yükünü yine edebiyatçılar, yine yazarlar kaldıracak, bu iğrençliklerden mideniz bulanıp aklınız karışmasın. Ne yapalım, ülkeniz, başıboş bırakılmış dergileriniz, edebiyatınız, işte, hayatlarında mutlu olmamış, gergin, hasta, bozuk ruhlu adamların elinde!..

Güya bu hafta yazmayacaktım, Tuncay'a telefon edip, bir-iki hafta daktilo başına oturmak istemiyorum, dedim, olmadı. Dergide bazı espriler ayıp olur diye yayınlanmaz. Amerika'da müslüman eşcinseller ortaya fırlayınca, bizim Vedat hemen adını koydu: İbne-C. İnsanların cinsel tercihleri bizi hiç ilgilendirmez. Ancak, cinsellikten değil, meslekten ibneler vardır, mesleğini ibnelikte kazanır.

Edebiyatımız çok hareketli, yayınevleri mümbit, çok verimli, bankalara, devlete, patronlara arkalarını dayayarak oluşmuş, bu dayanışma ekibinin adı çoktandır aramızda İBNE-C takımı.

İnsan, sırf kitabını satmak, şöhret olmak uğruna arkasını bir yerlere vermişse, bu kadar özverili davranan bir yazarın yazılarını da merak ediyorsun. Bedenlerini bu denli cesurca kurban edenlerin yazıları da müthiş olmalı, sırf yazmak uğruna bunca fedakârlığın bir anlamı olmalı.

Yazıları, bomboş, hiçbir şey.. Neden yazar olmadıklarını çözdüm sonunda. Arkasını bir yere verenler, belli bir derinliğe,

tamlığa ulaştıklarında, hayatta ulaşmak istedikleri yere ulaşıp huzur içinde mutlu oluyorlar! Ölümsüzlük şurubu gibi şöhret! İnsan niye 'eser' yazar, adı kalsın diye, adınız bu şekilde de kalıyorsa, artık yazmanın da bir anlamı yok. Yazmak denilen şey, biz yoksul insanların, henüz kucağa oturmamışların boş bir hevesi olarak kalıyor. İnsan meslekte yol aldıkça anlıyor ki, edebiyat denilen mesleğin asıl gizi, esrarı, asıl tadı lezzeti iyi bir kucakta kalıcı olmak. İşte bu yüzden karmaşık duygular içine giriyor, aynı yolları kullanarak mutlu olabilir miyiz diye tuhaf düşünceler bizi esir alıyor. Evet, bu bir karar anı, biz de mutlu sona ulaşabilir, yazmanın getirdiği yorucu kitap okumalardan, yorucu daktilodan kelimelerden kurtulabiliriz. Bu mümkün.. Ancak, birileri bizden çoktan umudunu kesmiş, artık bu çocuk kimseye arkasını dayamaz anlamı çıkartmış yazdıklarımdan. Gerçeği ne zaman kavrayacağım, içimdeki derin yazarlığın nerde patlak vereceğini bilemem. Bu yüzden benden umudu kesmeyin, dışlamayın. Düşünmek için zaman verin. Bekleyiş safhasının da ayrı bir tadı var, itiraf etmeliyim. Bedenimizle gireceğimiz bu yenidünyaya ruhumuzu da eğitip, hazırlamamız gerekir. Ancak, sizler, çok telaşlı ve panikle davranıp, benden umudu kestiniz! Yaşarken henüz ben, bana ölmüş gibi muamele çekiyorsunuz. Biz taşradan gelmiş çekingen çocuklarız, öyle pat diye kucağa oturamayız. Biz taşralılar da 'bizi bir güzel .ikerler, sonra ortada bırakırlar' korkusu vardır. Sizden ricam, bu korkumu giderecek hikâyeler anlatmanız...

Ansiklopedinin iç kapağına baktım, yüzlerce genç yazar. İB-NE-C takımına aday bekliyor. Büzülmüş, utançla şöhret sıralarını bekliyorlar. Ancak, çok ıkınır halleri var. Urfa'da artık vecize olmuş oğlancı kültüründen kalma bir laf vardır: 'Kasma kendini Mehmetali sıçar gibi yap!' Ansiklopediyi hazırlayan genç arkadaşlar sıkmayın kendinizi, sıçar gibi yapın!

31 Mart vakasından sonra Şair Eşref'in ünlü sözüdür, bugün hâlâ halk arasında söylenir: Bir elinden şah tuttu/ Bir elinden Derviş Vahdeti/ Ta .ötünden .iktiler/ Medarı Hürriyeti!

Bu sözü değiştiriyorum: Bir elinden Feti tuttu/ Bir elinden Ennis/ ta .ötünden .iktiler Türk edebiyatını!..

Biz taşradan geldik, ama eski kültürümüzden haberdar yetiştik. Şamaroğlanlarını tokatlamak da 'kültürel zevklerimizden bazen de edebi eğlencelerimizdendir!..

Bizimle boy ölçüşemeyenler, bu ezik duygularını ancak kendi matbaalarında bizim isimlerimizi küçük yazarak tatmin ederler!

Bu, sanatların en mükemmeli, en mucizevi, en esrarlısı edebiyatla boy ölçüşemeyenler, kendi adlarını, edebiyattan da büyük yazarak tatmine ulaşırlar!

Ünlü Fransız eleştirmeni Roland Barthes'ın bir lafıdır: 'Ulan ibneler' diye başlayan bir yazının bizim için edebi bir değeri var mıdır, der. Eğer bu yazı ihtilal günlerinde (sosyal bozgun, iç karışıklık, ahlaki çöküntü) söylemişse, ulan ibneler cümlesi bizim için edebi bir değer taşır.

TELKİN

İşte Enver Ören'in acıklı hali: Üç tane topluiğneyi yazarlarına sayarak verip, akşama, israf ettiler mi diye test eden, israf etmişlerse, bin tane dini vaaz veren, Anadolu köylüsünün bileziklerini toplayıp holding kuran, on yılda beş milyar dolar kazandı diye Amerikan üniversitelerinde nutuk atıp doktoralar alan ve bu dolarlarla meşk, sefa süren Enver Ören'i bu hallere, iç sıkıntısı mı getirdi? Bu iç sıkıntısını piyasaya kadınlarıyla mı dağıtmak istedi. Din'in merhameti, şefkati ona yetmedi mi? Yıllarca müslümanlığın, insan yüreğini, kalbini yumuşattığını, sakinleştirdiği, ekranlarda hem kendisi hem hocaları, hem de elektrikli ızgaraları satarken söylemedi mi? Yoksa, ulaşılmaz bir lider durumuna gelip, Cumhurbaşkanı başdanışmanını, başdanışmanı yapıp, din ve cemaat baskısından kurtulabildiği ölçüde, savurmaya mı başladı. Yoksa ancak, savurarak mı başarılı, sevilen bir insan olacağına inandı. Yoksa, modernleşme, şehirleşme, o piyasa kadınlarının ta kendisi miydi, eşşek incirine benzeyen yüzünü bu üç günlük dünyada sadece, önüne gelen herkesle yatan bu şarkıcı kadınlar mı öpüvermişti. Ya da, bir köylü çocuğu olarak birinci kuşağın acılarını çekip, şehrin, rengini, kurumunu, düşüncesini sanatını, ilişkilerini yorumlamakta çok mu zorlandı, "müslümanlık" duasına dalavereyle sarılıp, herşeyin üstesinden bu manevi vaazlarla geleceğine mi inandı. Ya da, parayı rahatlığı bulan her müslüman da, tarih içinde Enver Ören gibi cariyeleri sıraya mı dizmişti. Ben, her şeye gülen, her şeyi öven, herkese gülücük dağıtan herkesten şüphelenirim. Sakıp Sabancı, Rusya'dan, Amerika'ya gördüklerim, adlı kitabında, bin defa "etkilendim" cümlesini kullanıyor. Kimi görse hayran, kimi görse ne kadar başarılı, nereyi gezse, "biz neden böyle olamıyoruz" diye hayıflanıyor! Bu "her şeye şaşıran" insanlardan bu ülkede daha çok var ve bu ülke insanları daha çok kandırılacak.

Bu bir sıradan cemaat skandalı değil. "Işık" tarikatının dolarlarının yeşil "ışığı"nı gören geldi, köyden indimlerin yüzleri, koltukları genişledi ve bu bilindik kötülüğe herkes iman ederek inandı. Enver Ören ayaktayken, İhlas'tan geçinen piyasa kadınlarına, Leman dışında hiç kimse sesini çıkartmadı. En sert eleştirileri yaptığımız halde, müslümanlar incinir diye bin defa düşünüp, "ihlas motorları" yakıştırmasını geçiştirdik. Enver Ören düşer düşmez, bu kadınlara "ihlas motor" yakıştırmasını yine sağcı, müslüman yazar Nazlı Ilıcak yapıverdi. Oysa ekranlarına, davetine koşup, yıllarca baştacı ediyor, Enver Ören'i övüyor, Enver Ören'in çevresinden o da nasibini alıyordu. Cavit Çağlar, Dinç Bilgin, Rauf Tamer ve benzerlerinin örneğinde olduğu gibi, medyamız düşünce vurmayı seviyor. Bu acımasız eleştirilerinden bir küçücüğünü ayaktayken, yani, Enver Ören'in dişleri pençeleri sağlamken, bizim gibi yapabilen çıkmadı.

Bu yapılar doğrusu-yanlışı eleştirilmediği için 1980'lerde banker faciasına kurban edilen halk, onar yıllık aralarla, kurban ediliyor.

İşte Milliyet Gazetesi! Dedikodular bayii satışının otuz bin olduğunu söylüyor, iki yüz bin dergiyi de marketlerde, okullarda, benzin istasyonlarında bedava satıyorlar. Satmak için herşeyi deniyorlar, hatta bedava satmayı bile. Satmak için, devletten kredi almayı, hükümetlere yaslanmayı, cafcaflı mankenleri, ucuz TV dizilerini övmeyi, iğrenç dedikoduları, her şeyi deniyorlar. Denemedikleri tek şey, "halkın yanında olmak" Oysa bir gazete kafasına koysa, üç-dört yıl gibi zamanda memurun, işçinin maaşına siyasi iktidara baskı uygulayarak düzeltebilirim gibi bir derdi olsa, bu inançla trajı beş yüzbine fırlar, kimseden de dilenmek zorunda kalmazlar, koca adamlar rezil de olmazlar!

Tarihin, halkına en yabancılaşmış aydını, 19.yüzyılın Rus aydınıydı, hem anarşist, hem aristokrat. Rus köylüsü de yüzyıl önce cahildi, dindardı, ortadokstu. Burjuva aydınları yanlarına

geldiğinde, köylüler, bunun burjuvanın bir hobisi, fantezisi sayıp, ciddiye almadılar. Sonunda, tüm köylere öğretmenler yayıldı, yirmi yıl gibi kısa zamanda uçsuz bucaksız toprakların alt yapısı tamamlandı, bir imparatorluk tarihe gömüldü. Sormak lazım, tarihin en ağır, en zehirli beynini taşıyan Tolstoy, Dostoyevski gibi aydınları halka sürükleyen, halkın kucağına iten sebepler neydi, dünya çapındaki şöhretleri, tarihi değiştiren kitapları yetmemiş miydi, onlara!

Ve Enver Ören, hani bu toplumu, anarşiye, dış düşmana,sosyal kargaşaya karşı, ekran aydınlarınızın hötüyle sakız çiğneyerek söylediği gibi, aile birliğiyle, cemaat dayanışması, "din" bir arada tutuyordu. Şimdi hepiniz öğrendiniz, bu toplumu birarada polis ve silahlı güç tutuyor, şimdi polis olmadan sokağa çıkabilir misin, o dindar halk seni, parçalamaz mı, parçalarsa, yine "anarşi mi?" olur...

Cahil halka, kapitalizm, milliyetçilik gibi kavramları yalanyanlış nasıl kastınız. İşte Enver Ören, senden büyük kapitalist, senden büyük milliyetçi, senden çok vatan, bayrak diyen, senden çok Özal'ın dolarlarını götüren çıktı mı?

Ve Enver Ören, 12 Eylül öncesi ve hemen sonrası on binlerce genç işkencehanelere sürüklenirken, manşetlerinde "oh olsun" çekmedin mi? Gençler dinden uzaklaştığı, manevi değerleri bozulduğu için anarşi çıkarıyorlar demedin mi, şimdi, müritlerin neden holdingin kapısını tekmeliyorlar, sana küfrederek, anarşi çıkarıyorlar?

Ah zavallı, üç kâğıtçı, kokuşmuş sağcı aydınım! Devrim kelimesiyle alay edip, yirmi yıl manşetlerinde "solla" eğlendin. 80'li yıllardan sonra Özal'ın moda ettiği "reform" kelimesine sülükler gibi yapışıp reformun şanlı bayrağı oldun. Bugün, Türkçede, ne devrim, ne reform ne basın, ne tarikat kelimesine inanan kalmadı, akşam ayağı genelevi gibi, işinizi pek çabuk gördünüz. İş gördüğünüz yerin adı Türkiye'ydi.

Halkın elinden ekmeğini alanlara karşı verdiği siyasi mücadeleyi otuz yıldır, sen ve senin gibiler, "anarşi" demedi mi? Bu

kelimeyi milyon kez ekranında kullanıp, halkın, sivil kurumların, gençliğin tüm siyasi feryatlarını, halka düşmanlıkla, nefretle anlatmadın mı? Ve, sap döndü, keser döndü, söyleyin o keserin sapı şimdi nereye girdi. Bu da Kur'an'ın bir süresi değil, halkın ayetidir: Alma mazlumun ahını, çıkar fosurta, fosurta! Ey Özal, kalk mezarından, tarikatçı, vatansever kahraman kapitalistlerini kurtar diyeceğim de kadınlarla pek fazla düşüp kalktığına göre, senin gözün o mezarda yalnız. Özal'la birlikte çürüyen mutluluk çubuğunda!

1934-35-36 yıllarında çıkmış HAFTA Dergisi, 1939'da çıkmaya başlayan "fotomagazin" dergi ciltlerini inceleyip, bugüne neler değişti, anlayabiliriz. Büyük fikir adamlarımız, magazin resimleriyle harmanlanmış bu dergilerde yazıyordu, Peyami Safa, müstear ismi Server Bedii, kadın yazar Suat Derviş, Nurullah Ataç, Vasfi Rıza, Refik Halid, Nizamettin Nazif, hepsi bu dergilerde. Dünya sinemalarından haberler, teknolojik gelişmeler, kısa hikâyeler, meyhaneler, Beyoğlu, kahvehaneler, ilginç şahsiyetlerle röportajlar, güzellik ve fotoğraf yarışmaları revaçta. Bugün dahi benzerlerinden fazlasıyla kaliteli. Batılı dergileri taklit ederek çıkan bu dergilerde, modernleşmek isteyen bir halkı, aydınlarımızın, edebiyat ve sinemayla nasıl sömürmeye çalıştığını görüyoruz, edebiyat ve sinemanın magazinleşerek bugünkü TV ve boş dizilerin kapısını araladığını iyice öğrenelim, bugün TV'lerdeki boş dizilerin bir zamanlar edebiyat dergilerindeki bomboş tefrikalardan hiç farkı olmadığını görelim.

Bugüne değin hızından hiç kaybetmeyen siyasi ve sosyal konular şunlar: Galatasaray-Fenerbahçe rekabeti, Nazım Hikmet Kavgası, Türk-Yunan Çatışması, Kemalizm-İrtica tartışması, Sporcularımızın Avrupa başarısızlığı ve herşeyimizi Avrupa'yla kıyaslama hastalığı!

Bir dikkat çeken şey, "türkülerimizin hiç ortalıkta görünmemesi" Bütünüyle değişen şeyler de var: diyelim, Sulukule çingenelerinin tefrika edildiği belgesel röportajda alenen ve açıkça ve hiç çekinilmeden çingeneler aşağılanıyor. Aynı şekilde, Bektaşi-

liğin tefrika edildiği gizemli bir yazıda, mum söndürme yalanyanlış anlatılıyor, kimsenin itirazı, rahatsızlığı, yok! Son on beş yılda medya, karşısında örgütlü kitleler bulunca bu tavrından tamamıyla vaçgeçti. Sıkıca takip edilirse alt kültürlerin de aşağılandığını görürüz, mesela, 147 sene yaşadığı söylenen Zaro ağayla yapılan röportajda, çok yaşamasının sırrı olarak aklı ve zekâsıyla çalışmayıp, sırf hamallık yaptığı için yorumu yapılıyor.

Medyanın hiç değişmeyen tavrı da, her sayıda mutlaka sokak çocukları, dilenciler, yoksullara dair bir haber her hafta yapılıp onlara "acınıyor" Bir ilginç not da ideal kadın ölçüleri: Göğüs: 90, Bel: 60, Bilek: 13.

Yolsuzluklardan duyulan tepkinin paniğini de ölçmek mümkün. 1930'lu yıllarda Amerika ve Avrupa gazeteleri manşetlerini yolsuzluk haberleri doldurduğu için, bizdeki yolsuzluklar için bu haberler sakinleştirici rolü oynuyor, yani, onlarda da var!

Ve bugün medyanın, rahatlıkla kalem oynattığı tek konu kaldı, o da, basit eserler, sanatçılar, mankenler, gelişigüzel oyuncaklar gibi şişirilip, piyasaya fırlatılıyor, çünkü bu alanda, "karşı çıkan" yok. Medyanın en rahat davrandığı sanat, yazar, şarkıcı, dizi filmler desek de, gazeteye bağlı TV'leri olanlar, bugün bu rahatlıktan da faydalanamıyor. Ancak o yılların müthiş bir zor beğenme hastalığı var, mesela, baştacı ettiğimiz lüküs hayat bile hafif ve terbiyesiz bulunurken, daha hafifleri bugün övgü, ödül alıyor!

Geçtiğimiz yüzyılda hepimiz bu temel konulardan mutlaka nasibimizi alırken, çok şeyi görüp, fark edemedik!

1920'lerde Avrupalı milletlerin şehvet derecesine vardıkları derin bir tutkusu vardı, "kitle sporu" 1920'lerde Almanlar büyük bir telkin cümlesini her gün sokaklarda koşarak söylüyorlardı: "Bugün daha iyi olacak!" Bu telkin, psikiyatrinin, bilimin de kabul ettiği gibi, büyük bir şevk, güç veriyordu. Güne, hayata, coşkuyla başlamanın tarihi çok eskidir. Osmanlı'da dahi birçok kurumun mehter takımı vardı ve mehterden yalnız savaş ve törenlerde değil, gündelik hayata canlılık getirsin diye

de yararlanılırdı. Cumhuriyet Türkiyesi, daha meşrutiyet günlerinden jimnastiği ciddiye aldı. Başta Selim Sırrı Tarcan, Avrupalı idman metotları üzerinde eğitim gördü, idmanı, tüm eğitim kurumlarında yasallaştırıp, ders olarak koydu, Selim Sırrı, çok sonra "zeybek" oyunuyla ilgilenip zeybekleri İstanbul'a getirip, bu halk oyununu da moda etmeye çalıştı.

Her gün okulların önünde "Türk Yılmaz, Türk Yılmaz, Vatan da Yıkılsa Türk Yılmaz, Çelik Gibi Kollar...!" gibi, bacaklar açılıp, kollar yana uzatılıp, marşlar ve slgonlarla bağrılarak spor yaptırılır. Halka, coşkulu bir iyimserlik havası kazandırılmak istenir ve mesela, "izcilik" hemen her çocuğun rüyası haline sokulurdu. Birçok Uzakdoğu ülkesi, iş yerlerinde tüm memurlar dairenin önünde sabah sabah toplanıp, spor yaparak işe başlar, Malezya, Çin bunlara örnek. İyimserlik ve coşkuyu vatan sevgisi üzerinden telkin etmek, kitlelere heyecan vermek için müthiş bir buluş ve milli bir felsefeydi.

Gerçekten insan vücudu, hızla karamsarlığa düşebilen bir mekânizma! İslam dinini biraz da teknik olarak düşünün, günde beş vakit ayaklarınızı yıkatıp, kulak içlerine kadar ovdurtup ve sonra tek noktaya konsantreye-sakinliğe çağırır, eğilip-bükülerek. Tüm kuruntu ve vesveselerinizi dualarla geçiştirip, "Vesveseden Allah'a sığınırım" cümlesi ve benzer duaların sık okunuşuyla zihin dağılması, saçmalaması önlenir. Ve "tesbih" insanoğlunun en büyük mucizesi, gün boyu sürekli tekrarlanan "Allah, Allah, Allah" zihnin düzenlenmesinde, tuhaf, bozuk şeyler düşünmemizin önüne geçer. Ayrıca "spor" gönüllü işi, birkaç ay, canınız istemez, yapmayabilirsiniz, oysa İslâm dini, gündelik bir zorunluluk getirerek, "gaflete" düşmenize asla izin vermez. Zihnin boş kaldığında en iğrenç, en ahlaksız deliklere kıvrılıp girdiğini rüyalardan biliyoruz. Ve bir bağımsız değirmen gibi kendi başına işleyişini zaman zaman düzenleyememe zorluğumuz, yüzümüzü ihtiyar bir kız gibi yaşlandırıp, bizi hayata küstürür! Kendimizi, irademizi aşağılamaya, kendimizle cebelleşmeye sürükleyebilir.

Budizm, İslam dininin insan bedenini eğleme sanatı, çağımızın da büyük sorunu, acıyla kendini yiyen bu bedenden, bir tatlı hoşluk alma, milyon yılların "eğitim kültürü"nü oluşturur. Mevlevilerin inzivaya çekilip, bir hücre hapsinde yıllarca kalmaları, bu Uzakdoğu dinlerinin uzantılarının hâlâ batıdan moda olması, kendi bedenini dindirmek isteyen batılının, en çok çaba sarf ettiği, en çok satan dergilerde konuştuğu büyük ve çok derin bir mevzu. Yüzyılımızın başında artık değersiz sayılan bu eski ibadetlerin talimleri, yüzyılımızda baş tacı edildi. Ve modern bilgilerle, bu sporu, geçmiş zamanın ibadetleriyle takviye etmek, bir parça da esrarlı bir güç vermekte insanlığa!

Seksen sene önceden, ıssız bir dağ başında yaşamış köylü ve kör aksakallı bir dedeyle bir dergide yapılmış röportaj okursunuz, işini, hayatını, anılarını anlatır, röportajcı, "bu hayatta hiç zorluk çektin mi?" der. Kör dede: "Akşam olunca içime bir darlık gelir" der. Bizden bu kadar uzakta, aynı insan oluşun derdini bulmak, insanlık hikâyemizin en kederli yüzüdür. Ünlü yazar Hemingway'a "Tanrı'ya inanır mısın", diye sorarlar, "bazen, akşamları!", der.

Karanlık ve soğuk uzun İstanbul geceleri düşünün, Karagöz gazellerini akla getirin. Neşeli, coşkulu tempoyla açılır, "ruhunuzda samimiyet, hoşluk, heyecan vereceği", "perdenin sihriyle hayal dünyanızı genişleteceğini" vaat eden şarkı sözleriyle. Ve "bütün boş şeyleri bırak, koş sevgilinin odasına, gel" diyerek, perdeye davet eder. "Karagöz, üzüntü bırakmaz" mısrasıyla "sevenler sıkıntılarına çareyi perdede buldular" diyerek açılır perde! Karagöz'ün perde gazellerinde, üzüntünün dozajı da ayarlanır ve temkinli bir dille: "Gösteride, eğlence de üzüntü de vardır, kaçma, seyret!" Bu dünya güzeli hayal perdesi ölçüyü fazlasıyla kaçırarak sıkıntı ve kasveti dağıtıyordu, sinema sanatının büyüsü de burdadır!

Ahmet Haşim bir yerde, "kültürümü, uyku tutmayan gecelerime borçluyum" der, kalkıp kitap okur. Tarikatlar ve İslam dininde de "gece namazları" verilir. Büyükannem bazı geceler,

"bu sıkıntıyla bu gece beni karakuralar basar" der, oflanırdı. Karakura uykuda insanın üstüne çıktığı söylenen hayali yaratık, üstelik, onu üstünüzdeyken yakalarsanız, her dilediğinizi yaparmış, artık bu hayvanın vücudun uykuda katılaşması olduğu biliniyor. Anneannem, cezaevinde yıllarca hücresinde direnen devrimciler gibi, "direniş var, yılmak yok" sloganını gün boyu atsaydı, karakuradan çoktan kurtulurdu. İlkel toplumların her akşam çıplak toprak üstünde gece yarılarına kadar dans edip yorulduklarını, insanın karnı doyunca, mışıl mışıl sakinleşip uyuşan hayvandan farkının olmaması için o hayvan kadar koşturup, tepinmesi gerektiğini artık biliyoruz. Anadolu kültürünü "kış gecelerine" borçludur, Mart'tan, Ekime kadar tarlasında çalışan Anadolu insanının yaz eğlencesi yok, tüm seyirlik oyunlar, eğlenceler, kış gecelerinin ürünüdür. İşte tarikatların bin yıldır gelenekselleştirdiği perşembe akşamları zikirleri, sağlam bir kuvvetle insan dengesini buluncaya kadar gece yarılarına kadar çırpınırak sema ediyor, tüm şeytanları, kurtları atıp kurtulduğuna inanıyor ki, doğru.

Ünlü var oluşçu filozof Kierkegaard, oğluna nasihatlerinde, "içimdeki karamsarlığı atmamda, akşam yürüyüşlerimin çok faydasını gördüm" der. Ünlü İngiliz oyun yazarı, Bernard Shaw seksenine kadar bisikletini terk etmedi. Kimin kişisel tarihini, hangi kültürün kapısını aralasak, açlık gibi insanoğlunun "darlık" fikrine saplandığını, soluklanma, nefeslenme, sohbet, spor, müzik, talim biçimlerine kendisini alıştırıp, "darlığı" sevince, neşeye, oyuna dönüştürmenin bin bir yolunu görürüz!

Artık evrenselleşmiş askeri eğitim, boş zamanı, askeri zehirleyen, karamsarlığa düşüren düşman olarak görür, tüm askeri eğitim, "boş zamana karşı girişilen hareket'tir, boş bir tarladan, yan tarlaya taşınır taşlar, ertesi gün, o tarladan başka tarlaya, bin defa tekrarlanır. Dincilerle-askerlerin tarihsel olarak kapışacakları kesindi. Çünkü asker de sabah ezanıyla kalkar, talim saatleri, asker de dakik, askerlikte enerjiyi boşaltmanın yolları sağlam çakılmış ve askerlikte "manevi" boşluğu bayrak ve vata-

nı kutsallaştırıp, coğrafyayı uğrunda şehit, kurban verilecek Tanrısallık katına çıkartıyor.

Askerler, dindarlar gibi, elleriyle çalışan halkın "darlığı", "iç sıkıntısını" aşma gücü, kafayla yorulan aydınlardan daha güçlüdür.

Tarihe, açlık ve iktidar savaşı olarak değil, insanoğlunun iç sıkıntısının tarihi olarak bakın, birşey kaybetmezsiniz, Tarihçiler, Orta'yı terk eden akıncıların, bozkırın dayanılmaz, renksiz, bomboş sıkıntısından kaçış olduğunda hemfikirdir. Kaşifleri, seyyahları, bilim adamlarını kıtalara savuran neydi?

Bu yüzden, çağımızda tüm modern devletler, eğitim-öğretim, basın yayında "karamsarlığı" ağır yasaklarla sansürlemiştir. İngiltere dahil tüm devletler, TV'lerde karamsarlık aşılayacak programlara ağır maddelerle karşı koymuşlardır. Ve doğal olarak karamsar olarak haberlerin hemen peşinden mutlaka mutlu bir kedi-köpek haberi verilmesi artık evrensel bir ilke olmuştur. Ciddi gazete ve dergilerin dahi, gazetelerin ön-arka sayfalarında ölüm, bomba, parçalanmış ceset haberleri yanında mutlaka güzel manken resimleri yayınlaması da gelenek olmuştur.

Batılı krallar gibi Osmanlı sultanlarının da hobileri, bestekarlıkları, avcılık, güreşe, cirite tutkuları ortadadır. Otuz altı yıl saraya tıkılı kalan, öldürülme korkusuyla bir insan olarak iç sıkıntısını çokça yaşamış sultanımız Abdülhamit, bu iç sıkıntısından intihar etmiş, delirmiş padişahlarımızı ya görmüş, ya duymuştur. Abdülhamit önce keman çalmak istemiş, hocası: "Sen bunu boş ver, çalarken daha çok üzülüyorsun" deyip, marangozlukta karar kıldı. Otuz kırk yıl sonra, Abdülhamit'in sazendeleriyle yapılan bir röportajda, "en çok sevdiği şarkı hangisiydi" diye soruluyor. Sazende: "Şaşıracaksınız, tüm makamları olağanüstü bir sanat gücüyle icra eden ince saz takımından "horozumu kaçırdılar / Damdan dama uçurdular / Çilli de horozum", türküsünü ister, severdi!

Ahmet Haşim'in "melali (hüznü) anlamayan nesle aşina değiliz" mısrası ünlüdür. Hüzün ve keder insan oluşumuzla ilgi-

lidir, akşamın oluşuyla, garip oluşumuz, gariplikten (iç yalnızlığımız) çıkamayışımızla ilgilidir. Hüzün ve keder hem kültürlerin, hem de sanatın kimyasıdır, dünya edebiyat ve felsefesi, iç yalnızlığıyla tabiatın ortasındaki insanın iç dünyasının keşfinin tarihidir. Aşık, derviş, filozof, kaşif, yazar, elimizde olmadan engelleyemediğimiz insan oluşumuzun iç sıkıntısının kaderini, en içli melodileriyle binlerce şarkı, yüz binlerce eser, nasihat, kitapla onurlandırmıştır. Tabiatın ortasında çaresiz, umutsuz gözyaşlarımızın yavanlığını gidermek, masmavi gözlü yoksul bir çocuğun gözyaşlarında tüm dünyayı, Tanrı'nın, sevginin tüm biçimlerini aramaya koyulmuşlardır. Hüzün ve kederin duygusal zenginliğiyle, iç sıkıntımızın karanlık bulutlarının korkunç vahşi acısından bizleri kopartıp, hayalle, duyguyla, fikirle, sözle, sesle, rüyadan güzel incecik mutluluk duygusunu insanlığa hediye etmişlerdir, işte koca sanat tarihi. İnsan denen bu büyük ölüden, çaresiz, dehşet verici duygusal hastalıklarından ahenkle kelimeler dokuyup, yumuşacık sesler biçimlediler.

Burdan çıkış yoktur, başka da umut yoktur, edebiyat, kültür, sanat ya da din, ya da sosyal hayat, hüznü ve kederi kavrayabilecek kadar bir ruhsal coşkunluğu insanlara, eğitimle-kültürle ulaştırmak zorunda. Hayatımızdan ve gördüklerimizden ders çıkartalım ve deliliğimizi itiraf edelim. Osmanlı padişahları içinde en yüksek batılı kültürü almış Abdülhamit'in neden "çilli horozum" türküsünü sevdiğini bugün anlayabiliyoruz. Kasvetle, yoğunlaşmış iç gerginlikle yakından ilgilidir. Son yirmi yılda Türk televizyonlarını işgal eden, TV dizilerinin, dramdan, eserden, muhtevadan, güzel söz, güzel müzikten hiç nasip almadığı, sadece, en kısa yoldan kafa dağıtmaya, şaşkınlığa, şebekçe dalaşmalara yer vermesi ve kitlelerin bunları durmaksızın izlemesinin sebebi, "iç sıkıntısının" vahimleştiği, kitlesel bir bulaşıcılığa döndüğünü gösteriyor. Bu kasvetli bunalım içinde, hiç kimsenin iyi, kötü, basit, ahlaklı, cahil, zeki, arayacak hali, zamanı yok, herkes, derin kaygılı anında bir tek şey ister, "kafam, ilgim dağılsın, bir şekilde beni meşgul etsin" Ve TV'ler, duygu-

sal sanatların değil, "meşguliyet biçimlerinin" arenasıdır, en kötü şarkıcılar, en rezil programlar, pata-küte, orospu ahlakı, sırf, o anımızı paramparça etsin diye, ekranların başına çakılıyor kitleler. Yorgun argın işinden dönen kitlelere değil, yorulmadan evine dönmüş işsiz milyonların zehirle doldurulmuş beynini dağıtmak için yaygınlaşıyor şebek kültürü! Toplumsal depresyonu anlayabilmek için istatistiklere değil, rezil programların bağırıp-çağırarak rezilleşen düşük ahlaklarına zihinlerin, insanların, neden katlandıklarını anladığımızda öğreniriz!

Binlerce kovboy filmi seyrettik, uçsuz bucaksız, bomboş, çirkin arazilerin ortasında on binlerce küçük kasaba ahalisinin bu sevimsiz, sıkıcı dar çevreye nasıl katlandıklarını merak ettik mi? Kültür, bir "eğleme" biçimidir. Önce telefon, telgraf, sonra elektrik, sonra tren, sonra gezgin tiyatrolar imdatlarına yetişti. Küçük kasabalar büyük şehirler, sonra dünyayı yöneten ekonomilerin başşehri oldu.

Anadolu'da ise, iki yüz yıldır dini, kalkınmayı, ekonomiyi engelliyor, kaderci, miskin insanlar yetiştiriyor diye üstüne çullandık. Anadolu'da olup biten herşeyi, yol, su, elektrik, cehaletle birlikte düşündük. Ve maalesef, Anadolu topraklarından en büyük göç, elektrik, yol ve suyun köylere nihayet çıkmasıyla hızlandı. Bu tezatı gördüğümüzde, yine ekonomik tanrıların diliyle konuşup, "işsizlik", "ürün, arazi yetmiyor" diye konuştuk. Anadolu topraklarında kalkınmaya inanmayan herkesi soykırımdan geçirip, Anadolu'dan topyekün çıkarttık. Anadolu köyleri hızla boşalıyor. Boşalan bir tarih, bir kültür, tasfiye olan beş bin yıllık kültür.. Hüznü ve kederi duygusal tarihimizden çıkartıyor, derin bir kasvetin şok şaşkınlığıyla sağa-sola kaçışıyoruz. İçimizde bir hırka, bir lokmaya inanan tek bir insan kalmadı. Artık bu topraklarda eski ahlak, eski eğlence, eski kültür biçimleriyle kimseyi durdurmayı başaramıyoruz. Apartman, televizyon, şehir, rahatlık, konfor, kalabalık, şehrin fırsatları gibi kavramları en ücra köşelere taşıyıp, herkesi yerinden yurdundan ettik.

Ekonomik kalkınmanın acısına en çok müslümanlar katlandı. İki yüz yıllık, din miskinlik yaratıyor aşağılanmasını gidermek için, holdinglerin, dolarların eşi görülmedik dolandırıcılıkların içine düşüp, ellerindeki mübarek, tertemiz dinin canına okudular. İslam ve müslümanların başına ne geldiyse, bu ekonomik ezikliği gidermek için, tez elden şehrin kurumlarına rasgele saldırırken, geldi.

Kültürümüz ya da İslam dininin insanlığa mesajı, mutlu, sebatkâr samimi, hoş, dürüst, ahlaklı insanlar yetiştirmekti. Araya iki yüzyıldır ekonomik savaş girdi. Durum vahimdir, artık Anadolu toprakları yepyeni bambaşka bir kültür arıyor. Kendi kendine yeten, kıt kanaat geçinen, eskiden olduğu gibi, çiçekle, ağaçla, börtü böcekle muhabbetini kuran, eskiden olduğu gibi, ölümden, delirmekten korkmayan ve eskiden olduğu gibi bulduklarını herkesle, her şekilde bölüşen, bu çağın dervişlerini bekliyor. Hepimiz batının tuzağına geldik, yaşlı annelerimiz dahi, bin doktor geziyor, yetmiyor, bin doktor daha istiyorlar, hepimiz, insan olmanın ıstırabından, akşam olmanın kederinden, hepimiz zihnimiz boş kalıp delirmekten, ölümden, "korkar" hale geldik. Anadolu toprakları bizim, ölümle, akılla, yüreğimizle, zihnimizle asırlar boyu barıştığımız, sevişiğimiz, uçsuz bucaksız tarlalarımız, dağlarımız, dağlar kadar yüksek ince uzun selvilerimiz ve minarelerimiz ve mezarlığımızdır. Son iki yüzyıldır, köy dediğimizde, hepimizin içinden, ürün, ekin, buğday, tarla, sapan, geçiyor. Orada, bir şekilde karnını doyurabilen, bir şekilde kanaatkâr yaşayabilen, kendinden memnun, zayıf, kuru, sıradan insanların basit hayatlarıyla olabileceklerini, olması gerektiğine asla izin vermedik. Yoksulluklarından ve dinlerinden utanıp, tarihlerini yıktık, şehre getirip, odacı, kapıcı, garson yaptık. Anadolu'yu "ürünsüz" düşünemedik, Anadolu'yu iki yüz yıldır "insansız" düşünüp, Anadolu'nun gece gündüz çalışıp, büyük şehre kamyonlarla mal göndermesini bekledik..

Ekonomik kalkınma çılgınlığını, hiçbir kültür, hiçbir millet durduramadı, şimdi onun karşısında tek bir güç kaldı: Psikiyatri!

Başlıbaşına batı, sade, gürültüsüz, gözlerden uzak bir hayatın özlemini duyuyor. Tabiatın içinde, dağların başında "telkine" ihtiyaç yok çünkü. Çimenler, bakın ben yeşerdim, sıradağlar bakın bende sonsuz renkler var, ağaçlar bakın, çiçek açtım, diyor, telkini tabiatın coşkun doğası her mevsim dillendirip, bu coşkuyu hoşlukla, ilahi sevinçle, insan bedenine katıveriyor. "Kadercilik", "miskinlik" bu çağda bize yaşama şansı vermeyecek korkusuyla, topyekün ekonominin rantına koşuverdik, ama birazcık olsun kaderci, birazcık olsun miskinlik yanımızda kalıverseydi, koynunda büyüdüğümüz bu beş bin yıllık kültürün biz çocuklarında hiç mi hatırı yoktu, ağaçların, çiçeklerin öldüğü gibi, Yunus'un, Karacaoğlan'ın öldüğü gibi, ölümü, mutlu, coşkun bir hoşlukla, eskiden olduğu gibi karşılayabilecek gücümüz olabilseydi!

ÇÖKÜŞ

19. asrın Rusyası'nda bürokratik hırsızlıklar öyle çıldırmış bir hal aldı ki, dönemin adı "çalan çalana"ydı, İsa kollarını çarmıhtan çözseydi, serbest kalan kollarının ilk işinin çalmak olacağına tüm halk inanıyordu. 16. yüzyılda Deli Petro'yla, yepyeni bir devlet kuran Rusya, gücünü hep Sibirya'da aradı. Bilimler Akademisi'nin tek işi, kaşif ve seyyahların kumanya ve yol haritalarını çıkartmak, gemicilerden istedikleri de kuzey denizlerinin haritalarını çıkartıp, tarihin hiç görmediği bu toprakları Rusya'ya katmak. Bering Boğazı'nı keşfeden "Bering" büyük bir kahramandı, tüm hayatı, buzullar arasında parçalanıp, ekmek hamuru gibi elde dağılacak kadar çürümüş tahta gemiler içinde geçmişti. Skorbit hastalığından diş etleri şişiyor, yemek yemek ağrıların en büyüğü oluyor, sahile inip, buzullar altından kuzukulağı gibi bitkiler toplamak, vahşi hayvanların saldırıları ve aylarca bitmeyen kar tipisi! Karaya çıkıp çadır kurduklarında gece boyu vahşi kurt ve tilkilerin saldırıları yoğunlaşıp tayfaların yarısı parçalanıyor, gemicilerin kızgınlığı artıyor, öldürdükleri hayvanlara işkence yapmaya başlıyorlar. Tabiatla kıran kırana bu vahşi boğuşma üç yüzyıl sürüyor ve tarih yalnız geri dönmeyi başarmışların anılarını biliyor.

Rusya'nın Avrupa karşısında hiçbir maddi gücü yok. Dört kişilik bir Rus köylüsü bir tarladan yılda bir ruble kazanabiliyor, ancak, bir samur kürkü binlerce ruble ediyor. Avrupa'ya samur kürkü satıyor. İpek ticaretinin yerini önce samur, sonra demir, sonra gümüş ve altın aldı. Bizler 19. asırda Abdülhamit'le uğraşırken, tüm dünya demir çelik madenlerini kapmış, çelikten binlerce savaş gemisi kapımıza dayanmıştı. Avrupa'ya satılan samur kürkleri Ruslar'ın tek hazinesi, buzullarda milyonlarca samurun iki yüz yıl süren bir savaşta öldürülmesi, dünya tarihinin en büyük soykırımı ve samur neslinin tüken-

mesinin en acıklı yüzüdür. Gemiciler, samurun düşmanı gördüğünde, hiçbir şey yapmadan hareketsiz kalıp, bayılma numarasıyla gözlerini kapadığını, başına bir çekiç darbesi indirip, kolayca avlandığını ve sahilde bir saat içinde binlerce samurun hiç yorulmadan avlandığını yazıyor. Samur piyasasının en büyük bir alıcısı da Osmanlı. Tarihçi Ahmet Refik'in "samur devri" kitabında anlatılır, Deli İbrahim döneminde Osmanlı sarayları samurla kaplanmıştı. Samur tükenince, Ruslar ve Osmanlılar "kunduza" döndü. İstanbul derelerinde bir zaman da "kunduz" avı başladı. Ruslar'ın Sibirya'da demir, gümüş ve altın madenlerine ulaşması 18. yüzyılın başına rastlar. Moğolistan'ın kuzeyinde Amur nehrine yakın gümüş madenlerini bulduklarında, Urallar'dan, Japonya'nın kuzeyindeki ünlü Kamçatka yarımadasına kadar geniş bir alan irili ufaklı kasabalarla yerleşime açılmaya başlandı. Ve bu topraklara tayin edilen başına buyruk, otoriter valilerin yerli halka ve kaçakçılara karşı çılgın cezaları tarihin en korkunç hikayelerini oluşturur. Uçsuz bucaksız buzullar içinde onlarca geminin kaybolduğu, ölenlerin, bir yüzyıl sonra cesetlerinin ancak bulunduğu, üç-dört bin kişi nüfusu bile olmayan bu küçük kasabalarda, cinayet, açlık ve kadınların kumar masalarında alınıp satıldığı geniş bir üç yüz yıllık zaman dilimi.

Haritayı açın ve Urallar'dan Japon denizine kadar giden tren yolunu ve bu küçük kasabalardaki can sıkıntısından intihar eden on binlerce insanın hayatını kestirmeye çalışın. Dünya tarihinde eşi benzeri görülmeyen dehşet dolu kamplar, sürgünler, cezaevleri bu bölgededir. Elli-altmış mahkûmun bir küçük odada, tahta ranzalar üzerinde hastalıklar içinde istif edilmesi, boğucu havanın zehirli dumana dönüşüp, dışarı çıkamadan, sürünerek birbirlerinin üstüne düşerek öldükleri, önlerine yemek konsa dahi, yiyecek mecali olmayan yüz binlerce insanın hayat hikâyesi.

Tarihin bu en zalim karantinasından Rus yazarları, aristokratları da nasibini aldı. Anlatılan vahşiliklere inanmak insan aklını zorlar, bir mahkûm elleriyle saçına tarak yapıp, bir avuç dolusu

biti, yiyerek gün geçirdiği ya da Dostoyevski'nin "Ölüler Evi'nden Anılar" bu barakalardaki hayatları tüm dünyaya anlatmıştır.

1830'larda, neredeyse Amerika'yla aynı günlerde Sibirya'da da altına hücum dönemi başlar ve milyonlarca macerasever, on binlerce kilometresinde tek insanın yaşamadığı bu uçsuz bucaksız dağlar, buzullar, ormanlar ülkesinde, küçük kulübelere doluverdi. Bir ömür boyu küçük kulübesinde gözlerden uzak, tek bir insan, tek bir vergi memuru görmeden yaşayan on binlerce sonradan vahşileşmiş "uygar" insanın hikâyesi. Gümüş ve altın madenlerinde dizlerine kadar çamur içinde ve bitkin düşüp oracıkta ölünceye kadar mahkumların çalıştırıldığı bu madenlerde insanlık tarihinin en zorlu, en korkunç hayatları yaşanmıştır! (Okumak isterseniz: "Vahşi Batı" Sibirya ve Rusya Sabahı Kitapları, yazarı Lincoln.)

İşte, savaşlar ve tarihinin en büyük ekonomik kargaşası içinde iktidara gelen Putin, tüm Rus hükümdarları'nın yolunu izledi, yüzünü Sibirya'ya çevirdi, Bering Boğazı'nı geçip Amerika'ya ulaşacak on bin kilometrelik bir tren projesi ve kuzey Çin Denizi'nde Kore'yle ortak petrol arama projesini açıkladı!

Oysa Putin de, Avrupalı ülkelerin dolar yardımına, IMF programlarına sığınabilirdi! Ekonomi, "reel kaynaklardır"

Ülkemizde ekonomik krizin olduğu gün, Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND)'nin kongresi vardı ve kimsecikler duymadı. UND'nin ölümüne başkanı Saffet Ulusoy! Elimde Saffet Ulusoy'un "Ben Demiştim" adlı kitabı var, 400 sayfa, UND Dergisinde yayınladığı makalelerden oluşuyor. 17 bin araçlık bir filo. 2,5 milyon insanı besliyor. 32 ülkeye15 milyon ton taşıyan ve ülkeye bir milyara yakın döviz girdisi sağlayan bir sektör! Karayolu taşımacılığında ülkemiz bir transit ülkesi olmasına rağmen, uluslararası sektörde payı utanılacak kadar küçük. Kitap iç içe girmiş binlerce sorunu anlatıyor. İran-Irak Savaşı'nın, Bosna savaşının, Güneydoğu savaşının etkileriyle uzun yıllar İran'a, Irak'a Avrupa'ya çıkamayan TIR'ların tarihini anlatıyor, ayrıca, siyasi kavgalar yüzünden İran'ın Rusya'dan yol bulma-

sı, Suriye'nin Akabe limanını seçmesi, Avusturya'nın abartılı geçiş ücretleri alması, yani, gümrük kapıları, denetimler, vergiler, yükün çalınması, navlun, para cezaları ve başlı başına çözülmemiş uluslararası sorunlar yumağı. İşte tüm bunlar reel ekonominin devasa sorunları, ülke politikacıları bu sorunlardan bir haber.

Şunu öğreniyoruz, turizm, tekstil, taşımacılık, hangi sektörü önümüze koyarsak koyalım, siyasetin önünde son derece güçlü binlerce çözülmeyi bekleyen sorun var. Ancak, gazetelerimizde, medyamızda son yıllarda Borsa grafikleri, indi-çıktı, döviz düştü, çıktı, yorumlarıyla, yeni bir hayali ekonomi hocalığı yapmak moda oldu. Yaşı, tecrübesi olmayan 25-26 yaşındaki çocuklar, ülkenin ekonomi profesörleri gibi ekranlarda konuşup, özelleştirmenin bayraktarlığını yaptılar. Ekonomi, üretilen mal ve kaynaklar ve bunların tanzimiyle ilgili, ancak, Özal'dan bugüne, ekonomiyi birçok köşe yazarı ve profesörü, borsa oyunları üzerinde okutmayı, "ekonomi budur" diye kitlelere öğretmeye başladı. Üstelik, umut dağıtmak, gaz vermek, Polyannacılık oynamak da bu borsa yorumcusu sanal yazar-çizer kadrolarının felsefesi haline geldi. Kimlerin nerede, hangi malları ürettiğini, ülkenin reel ekonomik sorunları nelerdir, reel girdi-çıktılar ne kadardır, tek kelime söylemeden, bilmeden, borsa grafiklerinden bir ekonomi! İşte umut kalpazanlarının bu ekonomisi çöküverdi!

Ocak 1999'da, tam iki yıl önce, Çivi Yazıları Yayınevi'nden piyasaya çıkan "Yoksulluğun Küreselleşmesi" kitabı, 317 sayfada yaşadığımız ekonomik krizin tüm yönlerini, çok önceden anlatıyor. Yazar: Michel Chossudovsky, dünyada tüm ekonomik krizler üzerine uzman profesör. IMF programlarının darmadağınık edip, iç savaşlar, etnik bölünmeler yarattığı tüm ülke ekonomilerini gezdi. Peru, Brezilya, Vietnam, Bangladeş, Ruanda ve Hindistan'daki IMF programlarının etkilerini dünyayı ayağa kaldıracak yepyeni bir küreselleşme karşıtı siyasi hareket başlatacak derinlikte bir ekonominin diliyle anlatıyor. Yazar kitapta,

Türkiye'ye hiç uğramadığı halde, benzer programlara öylesine aşinasınız ki, bir Vietnamlı, ya da Brezilyalı'yla bir kahvede oturup, yüzlerce tanıdık kavram ve benzer ekonomik maddelerle dolu reçeteler üzerine akraba çıkabilirsiniz..

Dünya basınının üstünden atladığı birçok iç çatışmayı da aydınlatıyor, yazar, küçük bir alıntı yapayım: "1994'de etnik katliamlara yol açan Ruanda krizi, batılı medya tarafından insanlık acılarının abartılı bir hikâyesi gibi sunulurken, krizin toplumsal ve ekonomik nedenleri titizlikle göz ardı edildi. Etnik kavgaların ve iç savaşın çıkmasının geçiş sürecindeki diğer ülkelerde olduğu gibi, tek partili devletten demokrasi ve serbest piyasaya geçerken yaşanan bu tür toplumlara ilişkin kaçınılmaz şeyler olarak tasvir edilmesine hız verildi. Katliamların ekonomik krizin alevlenmesinin ardından çıktığını açıklamayı ihmal etti. Halkı sefil bir yoksulluğa ve mahrumiyete hızla iten şey, tarımsal sistemin yeniden yapılandırılmasıydı".

Yazar, yüz binlerce Hutu ve Tutsiler'in birbirlerini vahşice öldürmelerinin sebebi olarak, dünya kahve piyasasının dayatılan ekonomik programlar nedeniyle çöküşünü ayrıntılarıyla anlatır ve tüm dünyayı kavuran acıklı bir sahnede biz de başrol oynarız: "Kendi pazarından dışlanan ekonomi"

Küresel krizin ilk büyük işgalinin, yerli ekonomileri tasfiyeye zorladığı, ayrıca, IMF'in iş yasalarını değiştirerek, "işçilerden kurtulmak için bir fırsat" yarattığını, "yoksulluğun yok edilmesiyle" yola çıkılıp, yoksulların yok edilmesine yol açtığını, yazıyor. Ülke ekonomisinin belkemiğini oluşturan çiftçilerin ve küçük esnafın "ülkeden kovulmalarının" maliyet raporları ve analizlerini ayrıntılarıyla işliyor. Ortaya çıkan kıtlık ve ucuz emeğin, büyük ekonomilere yem olduğunu anlatan yazar, birçok dünya devleti tarafından uzman danışman olarak konferanslara çağrılıyor, geçtiğimiz yıllarda bizim ülkemize de uğruyor. Ottava Üniversitesi'nde profesör. Diyelim, bir dolara üretilmiş salçadan, hem yerli işadamı hem de çiftçi, bir doları bölüşüyor, ancak bu salçayı gelişmiş ülkede pazarlayan pazarlama-

cı tek başına dokuz doları nasıl kazandığının felsefesini işliyor. IMF programlarının kamu yatırımlarını sıfırladığını, sağlık hizmetlerini bitirdiğini, yerli üretimin tüm direncini imha ettiğini, tüm ekonomiyi, sanayileşmiş güçlü ülkelerin sömürgesi haline getirdiğini uzun uzun anlatıyor!

Kitapta, Vietnam'da olup bitenler de traji-komik bir şekilde anlatılıyor. Bilindiği üzere Vietnam savaşında, milyonlarca insanı, Amerikalılar, alev püskürten napalm bombalarıyla sığınakların içinde öldürmüştü. Amerika, hiçbir zaman Vietnam'a savaş tazminatı ödemedi ve savaş sonrası ambargo koydu. Savaştan on yıl sonra, Vietnam serbest pazara geçeceğini söyleyince, Amerika, ambargoyu kaldırma vaadiyle, Vietnam'ın o güne kadar çeşitli ülkelerden aldığı borçları kuruşu kuruşuna ödetmeye zorladı. Ayrıca, yeni ekonomik politikalar ülkenin rengini değiştirdi, tüm dünya basını gözlerini Vietnam'a çevirdi...

Önce, "Amerikan Savaş Suçları Müzesi"nin adı "Saldırgan Savaş Suçluları Teşhir Evi"ne dönüştürüldü, suçlu Amerika imgesi ortadan kaldırıldı. Aynı müzede, hatıra eşyası da satılan bu milli mekân Coca-cola logosu ile süslenip, ödüllendirildi. Daha da komiği, ABD Hava Kuvvetleri'ne ait hafif savaş jeti örneğinin gösterildiği yerde, ilginçtir, yabancı sermaye ve makro-ekonomik reformların anlatıldığı çok sayıda el kitabı, broşür, sergide satışa sunuldu.

Ve müzede, dünya tarihinin bu en feci savaşına dair tek bir metin kalmadı. Müzenin hemen kapısında ise, 1975'de bağımsızlık savaşında kolu, bacağı kopmuş gazilerden oluşmuş seyyar satıcıların el arabaları, ekmek parasına yaşlı ihtiyarların sürüklediği el arabaları, dilencilerin sefaleti, sokak çocuklarının görüntüleri. Amerika'nın napalm bombalarına halkının yarısını kurban vermiş bu ülkede, tarihin yaşadığı en acıklı çelişki, işte bu manzaralar, IMF programlarıyla oluştu.

Benzer bir komiklik, krizin çıktığı gün ülkemizde yaşandı. Körfez Savaşı'nda, içimizde İncirlik Üssü'nün kullanımına tek muhalif Bülent Ecevit karşı çıkmış, baba Bush'u eleştirmiş,

Bağdat'a koşmuştu. Kriz günü, bir tesadüf, ABD, Türk hükümetine hiç sormadan yine İncirlik Üssünü kullanıp, Irak'ı bombaladı. Ancak, o günlerin küçük partisinin küçük sesi Bülent Ecevit, bugün Başbakan olduğu halde, hiç oralı olmadılar. ABD, Türkiye'den hiç ses çıkmayışından ürküp, şaşırdı, ne olup bittiğini anlamak için Bush telefona sarılıp Bülent Ecevit'le konuştu. Ertesi gün gazete manşetleri, "Bush'tan büyük destek, büyük müjde geldi" laflarıyla doldu...

IMF programlarından en büyük yarayı Hindistan alıyor, "iyileştirme programlarıyla" ülkedeki iç savaşlar ve bölünmeler atbaşı gidiyor. Daha da önemlisi, el dokuma tezgâhı çıkrık tarihe karışıyor. Bilindiği üzre, Mahatma Gandhi, her Hintli'nin evinde bulunan el dokuma tezgâhının bu çıkrıkların felsefesini yapmış, adına "Sagratyaha" demişti, halkına öğüt olarak da: "Sakın kitleler halinde çıkrığı bırakıp büyük dokuma fabrikalarına koşmayın, bu küçük çıkrıklar milyonlarca büyük küçük evde yalnız günlük geçiminizi sağlamakla kalmaz, sizin iç huzurunuz için daha da önemlidir" (Nazım Hikmet'te Bursa Cezaevi'nde karnını doyuran çok sevdiği bu dokuma tezgahı için esprili bir coşkuyla bağırır, bütün mülklere karşıyım, şu benim dokuma tezgahı dışında!). Mahatma Gandhi'nin sanayileşen batının modern kalabalıklarına karşı en büyük buluşu ve felsefesi işte bu Sagratyaha'ydı.

Saffet Ulusoy'un kitabında binlerce kez kullandığı ve hemen her makalesinde üzerine basarak durduğu kelimenin adı, son yirmi yıllık ekonomimizin çirkin suratı: "Teşvik! Bugün hepimiz iman ettik ki, teşvik olmazsa ekonomi olmaz. Öz kaynaklarıyla gerçek bir işadamı gibi tüm riskleri göze alarak yatırım yapacak işadamımız yok. Ayrıca Saffet Ulusoy'un küçük bir paragrafta geçiştirdiği, TIR şoförlerinin kaza halinde ölümleri ya da hapis cezası almaları durumunda ödenecek tazminat ve sigortalarının içler acısı hali, binlerce ailenin perişan oluşu. Şimdi siz, başkasının aracında aylıklı şoförsünüz, kaza ve ölüm riskini üstünüze alıp, ya ölüyor ya da hapse düşüyorsunuz. Ulu-

soy, "birkaç aileye birkaç kuruş yardım ancak yapabildik" diyor. Oysa, Saffet Ulusoy, milli takım futbolcularının her birine "jeep" alıp, manşetlere geçmeyi biliyor. Teşviğin felsefesi yapılmadı, teşvik, rahat, keyfi yerinde işadamları büyüttü, riski halk alıyor, teşviği patronlar! Teşvikle büyüyen bu yeni işadamı türleri de paralarının bir kısmını İsviçre bankasında bloke ediyor, geri kalanıyla borsacılık oynuyor! Siz, ömrünüzde, terden sırılsıklam olmuş bir işadamı görme bahtiyarlığına kavuştunuz mu?

Artık .ötümüzü kâğıt peçeteyle silerken bile batıya para ödediğimiz bu son yirmi yılda, bir de "lüks" delisi olmamız için basın elinden geleni yaptı! Yirmi yıldan bugüne, içimizden tek bir insan, bir tek gazete, Avrupa'da dünya harikası otomobil modellerin cirit attığı bu günlerde, milyonlarca Avrupalı'nın neden bisiklet kullanmaya başladığını, bisiklet kullanmanın bugün Avrupa'da kitlesel bir salgın halini aldığını neden söylemiyor, yazmıyor!

Veya, Thatcher ve sonra Fransa'da başlayan özelleştirmelerde, eğitim görmüş mühendisler, mimarlar, bankacılar, pazarlamacıların işsiz kalıp perişan olduğunu, son yirmi yılın Avrupası'nda en çok bu konunun tartışıldığı ve "yoksullukta zahmet çekmesinler" diye, gazetelerin, idareli besin, kalori, ev eşyası sayfaları açtığını ve tüm bu tartışmaların Avrupa'yı kapladığını da bilmiyoruz. Sana yağı ve mobilya reklâmlarında sıkça kullanılan "mutlu çekirdek ailenin" darmadağınık olduğunu, mühendislerin birkaç yıl içinde sokak serserilerine dönüştüğü ve bu sosyal facialar üzerine filmler yapılıp, bu filmlerin Oscar aldığını da bilmiyoruz. Üstelik işsizlik sigortası alıyordu, bu insanlar, Fransız gazeteleri, ailesi dağılıp, çocuğunu kolejden alan, kirasını ödeyemeyip evini boşaltıp şehrin varoşlarına kaçan, mutlu orta sınıfın acıklı hikâyeleriyle çalkalandı. Sanattan, kültürden, müzikten iyi anlayan, iyi okullarda büyümüş, iyi bir işleri olmuş, "kültür tüketicisi" bu insanların yoksulluğu, uygar Avrupa'nın en çok tartışılan çirkin yüzünü oluşturdu. Özelleştirmeden sonra, ortalama bir İngiliz ve Fransız mühendisinin sadece

karnını doyurmak, sadece geceyi geçirmek için üç ayrı işte çalıştığı, on binlercesinin sırtına ülkesinden yalnız sırt çantasını alıp uzak adalara kaçtığını, modern toplumda olup biten herşeyin "gevezelik olduğuna inanıp hayata bütünüyle küsen bu milyonların depresyona sürüklendiğini anlatan makaleler de görmedik.

Bundan 10-12 yıl önce bir Fransız gazetesinde işsizlik sigortası kuyruğunda bekleyen, bir zamanların mutlu mühendisi tasvir edilir. Hırpanileşen giysileri, yıkanmamış saçları, uzamış sakalı ve ceketinin yakalarını kaldırıp yüzünü saklıyordu, kimden? Yüzünü, bir zamanlar kendisi gibi aydın, mutlu, iyi gelirli insanlar kendisini bu halde görecek, diye saklıyordu.

İyi okullarda okumuş, iyi evlerde oturmuş, rüyayla, sinemayla motorsikletle büyümüş, gitarla şarkı söylemiş, mutlu aşkları olmuş, mutlu çocuklarıyla sayfiyeye gitmiş insanların ekonomik krizle sefil bir hayata başlamaları, uygar Avrupa tarihinin en sarsıcı yüzüdür!

Üstelik bu Avrupa'lının ailesi cemaati hiç yok "yetiş anam, yetiş babam" diye söyleyecekleri türküleri hiç yok! Avrupa'dan bize her moda haberi, her uzay filmi geldi, ancak bu kara haberleri özelleştirmeciler sinsice sakladı!

Artık, birbirimizi tanıyoruz, hepimizin istisnasınız işinden memnun olmadığını, hepimizin istisnasız işini değiştirme arayışı içinde olduğunu, hepimizin istisnasız işten atılma korkusu yaşadığını, hepimizin istisnasız kendisine haksızlık yapıldığı fikrine saplandığımızı, ezberledik. Ve artık içimizde kimsenin istisnasız hayata karşı bir parça kapris yapacak gücü kalmadığını biliyoruz.

Gözlerimiz ölü noktalar. Sanki kürek mahkûmu. Sanki sırtımızda kırbaçlar, kıran kırana bir ekmek kavgası! Dedelerimizin zengin, mutlu gecelerinden, tatlı bir huzurun peşinde, bugüne, nafile yüzyıllarımız gömülü. Artık her ev, her oda, Sibirya kampları benzeri bir hayata gömülü. Daha da beter, Ankara sanayinde çişinin buğusuyla avuçlarını ısıtan, zımpara çekip kaportaya cila atarken, soğuktan, kabuklaşmış yara elinin tersini,

ısınmış kaportaya yapıştırıp bir nebze ısınan çocuklar. Zayıf ciğerlerini örten incecik kaburgasına bastırarak ağır kalın lastikler taşıyor kucağında. Sibirya değil, burada, yedi-sekiz yaşlarında kebapçı çıraklığına, bir demir-döküm atölyesine başlayıp, yirmi metrekarelik daracık odada, pis sular, yoğun kokular, zehirli gazlar, on üç-on dört saat aralıksız bulaşık yıkamak, ovmak, silmek, hiç konuşmadan, hiç şaka yapmadan, başını hiç gökyüzüne çevirmeden, gün boyu ayaküstü servis yapıp, askere gidene kadar bir dakika çömelip oturmadan yaşayan bu çocukların hayatı, yeryüzü denen bu yerde, acı ancak bu kadar derin bu kadar sahipsiz, bu kadar çaresiz yaşanabilir fikriyle çırılçıplak bir kin, damarlarımızdan şişerek patlıyor.

Soğuk, ıslak iş elbiseleri, erken dökülmüş dişleri, çelimsiz bileklerinde kaçamak bir sigara izmaritini gizlice tutuşu. Hiç vakit kaybetmeden acı çekmek, hiç vakit kaybetmeden ekmek arası köfte yemek, hiç vakit kaybetmeden körler gibi her sabah yeniden aynı yoldan aynı odada, aynı sidik, bok dolu helâların içinde... Bir tek muzu dişlemeden, bir topa gelişigüzel bir tekme atamadan ve güdükleşmiş boyu, askere kadar patronunun dizlerini asla geçemeden... Baktığı hiçbir yerde yüzüne gülümseyen bir tek insan görmeden geçen bir yüzyıl... Ömrü boyunca bir tek gün olsun geniş bir düzlük görmeden. Bir bayırdan kayamadan. Bir tepeye tırmanamadan.. Bir ağacın bedenine sarılamadan... Ve horozlar ötmeden uykudan kaldırılıp, minibüslerle işine koşan... Ah, silahlarını çapraz asmaktan başka işe yaramayan devlet ahalisi! Şu yanakları çatlak çatlak, renksiz yüzlü çocukların, suratlarına bir daha bakıver! Parçalanmış mermi parçası gibi elleri.. Bu bozgunun en ortasında, ekonomi denen bu çarkı, kukla bile olamayacak bu küçücük hamur bedenleriyle işte bu çocuklar döndürüyor!..

Devletin yüksek görevlileri, tarihin en akılsız, terbiyesiz sağcı aydınları, tarihte eşi benzeri görülmemiş bu trajedileri gördüklerinde, ellerinin tersi ve asırlardır bitmeyen küstahlıklarıyla "fukara edebiyatı, solculuk" yapmayın deyip geçiştirmeleri!

Kara bir böcek kadar kurumuş beyinleriyle, tek rest çektikleri, tek affetmedikleri, tek emirler yağdırıp bütün bu hayatın yükünü üstüne yığdıkları bu çocukların sayısını bile... üç, dört milyondan sonrasını bilmiyorlar!

Oysa, insanlığın bu hikayeleri solcuların hiç olmadığı dönemlerden geliyor. Ve sağcı aydınlar on binyıldır, genç neslin hayata katlanma azimlerini geliştirmek için, dinle, vaazla, eğitimle, tüm toplumu işte bu insanların zor, müşkül, işkenceli hayatlarını anlatıp, ahlaki dersler veriyorlardı. Asırların köle terbiyesidir bu, daha kötüye bakıp ayakta kalmak, daha beterini gösterip haline şükretmek. Döndük yine başa. Artık bu çocukların hayatlarına dayanamadığımız için sosyal haklar için çırpınan insanlar değiliz, artık dört yüz yıl öncesinin eğitim felsefesi gibi, bu altı yaşındaki genç işçilerin, bu öksüz, yetim, sahipsiz insanların hayat azminden, sebatkârlıklarından, insanüstü çalışkanlıklarından, kendi hayatlarımıza dersler çıkartma günlerine geldik. Yani, iyi ki varlar, milyonlarca umutsuz insana, bu küçücük hayatlar "direniş", "dayanma", "sabır" ve insanlığın ne kadar dayanıklı olduğunu öğretiyorlar, alın bu dersleri, doldurun torbalarınıza, doldurun işten atılmışlarınıza, doldurun üniversitelerdeki öğrencilerinize!. Yoksulluğun bu tarihsel korkusuyla doldurun yeniden tarikat holdinglerinizi tıka basa, köle, mürit çocuklarla.

Anamız da bizi bu felsefeyle büyüttü, "okumazsan seni kalaycı dükkânına veririm"... Kalaycılarda çalışmamak için ödümüz koparak okuduk, sanattan, kültürden, edebiyattan, felsefeden okuduk. Bir gün nezarette polis adamakıllı döverken beni, yanımdaki hırsız, polise: "Abi onu dövme, beni döv!", polis, "neden?" dedi. Hırsız: "Okumuş çocuk ağbi!"

Okumuş çocuklar, okumuş arkadaşlarım, on binlercesi, bankalara, gazetelere, atıldı. Yeni bir ev tuttular, çocukları henüz yeni doğdu, varoşlardaki annelerine ay sonları hediyelerle gitmenin keyfine ancak vardılar, evlerine küçük bir kitaplık yapmaya başladılar, akşamları oturup, edebiyattan, sinema-

dan, gazetelerden konuşmayı öğreneli kaloriferli evlerde yeni öğrendiler ki..

İşte okumuş çocuklar, gazeteci arkadaşlarımız, binlercesi işten atıldı! Henüz bir ay geçmedi, onlarcası evini boşalttı, birçoğu eşini annesine gönderdi ve başları yerde karşılaşıyoruz, "çay ısmarlıyoruz", "içmem" diyor "bira ısmarlayayım", "sağol" deyip, hızla uzaklaşıyorlar!

Daha bir ay olmadı, yürürken sendelemeye başladılar! Daha işten atılmaları bir haftayı doldurmadı, yüzlerini kuvvetli bir ıstırapla sıkmaya başladılar! Daha birkaç gün olmadı, yoksulluk büyük bir utançmış gibi, başları yere eğildi!

Okumuş çocuklar, benim arkadaşlarım bunlar! Özelleştirmeyle ülkenin genelinden işten atılan yüz binlere şüphesiz uzağız, ama, şimdi, yanı başımızda yıllardır oturup kalktığımız, birbirimize sarılarak sinemaya gidip, birlikte bira içtiğimiz, benim arkadaşlarım! Hepsi işten atılıyor, yavaş yavaş!..

Benim arkadaşlarım! Bu ülkenin okumuş çocukları! Bu dayağı hak etmedik! Biliyorum, şimdi bir bira ısmarlasam, "istemem sağol" diyeceksin, biliyorum, yarın bir daha ısmarlasam, yine "sağol" diyeceksin, biliyorum, ertesi gün, yahu gel bir sinemaya gidelim diyeceğim, yine "sağol" diyeceksin, biliyorum, köşe başında beni görünce, sessizce kaybolacaksın... Biliyorum, birkaç kere bedavadan ısmarlasam, içimden bir ses, "yahu hep sen mi ısmarlayacaksın" diyecek.. İçimden bir ses, bir daha onunla oturma cebindeki para yetmiyor diyecek. İçimdeki bir ses, sana fazla yük oluyor, erkenden kalk diyecek.. İçimizdeki sesler, allak bullak edecek bizi.. İçimizdeki sesler, samimi duygularımızı şiddetle paramparça yapacak!..

Buydu istedikleri, buydu IMF, buydu borsa.. Hepimiz, birbirimizi teke tek yiyeceğiz!.. Tarihin en büyük infilakıdır, eşitliği bozulmuş iki can dostun, iki kalender arkadaşın, aldı-verdi, gitti-geldi gibi bir sebepten bozulup, patlaması!.. Onurun, kardeşliğin, iyi kalpli insanlığın iç seslerle yavaş yavaş kaybolması ve şehrin arka sokaklarında sessizce kaybolmamız...

Teke tek ve kıran kırana bir ekmek kavgası, şimdi başlıyor. Şimdi bizim de ihtiyacımız var, kebapçıda çalışan çocukların gayretli, dirençli, koşuşturmalı hayat hikâyelerine...

ÇARESİZLİĞİN KOMİKLEŞTİRİLMESİ

Devlet Bakanı Kemal Derviş, geçtiğimiz yıla oranla bu yılın geçen üç ayı ihracaatda yüzde 10'luk artış olduğunu söyledi. Hürriyet Gazetesi'nden Enis Berberoğlu Gümrük Müsteşarı Nevzat Saygılıoğlu'na bunun doğru olup olmadığını sordu. Müsteşar: "Gürbulak'taydım, döviz kurlarındaki artışın yarattığı avantajdan yararlanma ve taahhütleri kapatma adına o kapılarda yine hayali ihracaat zorlanıyor. O kadar çok sinyal geliyor ki... Araç kuyrukları 5-10 kilometreyi buldu.."

Ve (hayali ihracatcılar) neden Gürbulak'ı zorluyor sorusuna: Saygılıoğlu: "Altyapı koşullarının kötülüğünden ve personel azlığından yararlanmak istiyorlar" cevabını veriyor.

Yani, batı cephesinde değişen birşey yok, aynı tas, aynı hamam. İnsan soruyor, yabancılar devalüasyondan dolayı geçtiğimiz senenin tam yarı fiatına Türk mallarını alacaklarına göre, ihracatta neden bir patlama yaşanmıyor? Bedava satıyoruz, yine alan yok. Yoksa yıllardan beri sattığımız falan yok da, ekonomimiz hayali ihracaatcıların rakamlarıyla mı idare ediyor. Hayali de olsa ihracaat, ihracaattır, bize hayalisi gerçeği değil, kayıtlara geçireceğimiz rakamlar lazım.

Çünkü devlet, bütün rakamsal göstergeler iflası gösterdiğinden, bütün rakamlardan nefret eder hale geldi. Hoşuna gidecek tek rakam var o da, ihracaat rakamları. İşte sanayicimiz, devletimize hayali de olsa, kayıtlara geçirmesi için rakamlarını veriyor, teşviklerini de alıyorlar, fena da olmuyor. Hayali rakamların gazına bindirilen ekonomimize "umut" aşılanıyor.

Bu "hayali" rakamlara fazlasıyla düşkün Kemal Derviş'in Dünya Bankası'ndaki yirmi yıllık tecrübesine de kuşkuyla bakmaya başladım. Bu adam da, Özal ve Demirel gibi rakamların "hayalisini" "şişkinini" pek seviyor, gözüm tutmadı. Üstelik, Dünya Bankası'ndaki arkadaşları geçtiğimiz hafta yine "moral"

kazanalım diye olacak, Türk ekonomisini dünyanın en iyi 22 ülkesi içine koymuş. Bu kıyağa hem Derviş'in hem bizlerin fazlasıyla ihtiyacı var! Rakamlara karşı bu topluca-arkadaşca hinoğluhinlikler hayra alamet değil.

Bu topraklar üstünde yaşadığım en büyük acılardan biri Konya'da, 49 üniversite gencinin mercedes otobüs içinde cayır cayır yanmasıdır. Sonunda mahkeme karar verdi, Mercedes'i hatalı bulup, Mercedes yönetim kuruluna ceza verdi. Mercedesciler Alman! Hemen Koç'u aradılar. Koç, Ertuğrul Özkök'ü ve Fatih Altaylı'yı aradı. Hürriyet'te sekiz sütuna manşet:"Bakın şu mahkemenin yaptığına, adamlar ülkemize yatırımda yapacakmış, verdiği şu ilkel karara bakın, bu mahkemeler ne yapıyor, sermayeyi kaçıracak" gibi yazılar yazdılar. Yabancı sermaye kaçacakmış diye 49 gencin cayır cayır yanmasını sineye çekeceğiz! Diyelim Almanya'da kırmızı ışıkta geçtiniz, Alman, Avrupalı sizi affeder mi? Yabancı yatırım artık bir tehdite, şantaja dönüştü. Bizi öldürün, bizi yok edin, yeterki yatırım yapın. Bu kadar kitap okudum, hayatımda bu denli aşağılık, iğrenç karakterde insanoğlu tanımadım. Ülkemize yabancı sermaye gelecekse gelsin, para verecekse versin, bunu, emperyalist, sömürgecilik diye asla tanımlamam. Ama gelenlerden "hukuk" sorulmayacaksa, işte, "sömürgecilik" bu. Yabancı sermaye getirenler ki, getirdikleri falan da yok, hastalığımızı bildikleri için, kendilerini böyle savunup mahkemenin karar değiştirmesini istiyorlar, aynı şeyi tekrarlamaktan bıktım, Türk solcuları, işte bu adamların dergilerinde yazıyorsunuz, işte bu adamlardan maaş alıyorsunuz, işte bu adamlardan ödül alıyorsunuz!

Papa, Amerika'da idam olacak gencin affı için Bush'a mektup yazar. Dindar da bir adam olan Bush gibi bir öküz dahi, Papa'ya şöyle cevap verir: "Mahkemenin kararı sizi aşar!"... Yabancıları korumak için Hürriyet Gazetesi elinden geleni ardına koymuyor. Logonuzda Türkiye Türkler'indir yazıyor, biraz da Türk çocuklarının haklarını korusanız, ki, hukukun Türk'ü, Alman'ı olmaz. Ülkemizde Ford fabrika kuruyor. Üstelik devlet arazisine, izin-

siz, göbek atıp ulusal bayram ilan ediyoruz. Buğdayı, çayı, kaysıyı, fındığı yetiştiren, Toroslar'ı, zeytinleri, ladin ağaçları, Kastamonu'nun kestane ağaçlarını yetiştiren bu topraklar nasıl oldu da bu denli hastalıklı ruhların boy vermesine izin verdi?

Hülya Avşar sanatçılar arasında vergi rekortmeni çıktı. Ve paramı çar-çur edecekseniz vergi vermem, benim paramı okul, eğitim gibi hayırlı işlerde kullanın, deyip ahlak dersi veriyor. Vergi rekortmeni nasıl oluyor? Erol Aksoy gibi TV ve banka sahipleri bir uzun dönem devletten çırptıkları paraları bol kepçeden dağıtmışlar. Bir yıllık TV programına otuz-kırk milyon dolar gibi. Yani, paranın kaynağı, batırılan devlet bankasından geliyor. Dünyada sana bu parayı başka kim verir?

Devletten soyup vermişler işte, sus otur aşağı. Gerçek fiyatının ne olduğunu sen de biliyorsun. Bir programında telekız rolüne girip otobanda beklemeye başlar. Güya, telekızların başından geçenleri halka gösterecek! Arabalarla pazarlık konuşmaları aynen kayıtta ve tüm Türkiye izler. Bir araba durur, Hülya Avşar'a; "kaç liraya olur?" der, Hülya Avşar "beş milyon!" der.. Arabadaki genç: "Beş milyon ver, sen beni .ik!" der. Bu da aynen yayınlanır. Velhasıl telekızlık yapsa beş milyona müşteri bulamayacak bir kadın, soyulmuş bankaların bonkör TV sahiplerinden vergi rekortmeni oluyor ve halka ahlak dersi veriyor!

12 Eylül öncesi militan sağcı dergiler çıkartıyorduk, solcu dergilerle aynı matbaada. Matbaa sahibi bizden çok korkuyordu, ikide bir yanıma gelip, "solculardan aldığım paradan hayır gelmez, hepsi Allahsız komünist, ben o paraları pavyonda yiyorum. Ama sizden aldığım paraları çoluk-çocuğa harcıyorum" diyordu. 12 Eylül oldu, bir gün yolda gördüm matbaa sahibini... Artık korku ortadan kalkmış, benimle rahat konuşuyor: "Lan puştlar Amerika'dan gelen banknotları koyuyordunuz önüme, o paralardan hayır gelir mi, hepsini Kızılırmak pavyonda yedim... Ama solcu çocukların paraları, beş lira, beş lira, yani halktan toplanmış dilenci parası gibi, onları da alıp çoluk çocuğuma yediriyordum...

Bir ofli hoca fıkrasıyla başlayalım. Ofli hoca camiide Kur'an'dan ayetler vererek kadın-erkek ilişkilerini konuşur. Bu sırada camiinin kadınlara ayrılan kısmında gülüşmeler duyulur: "Hi hi hiiiii".. Ofli hoca sinirlenerek cevap verir "hi hi hi de, s.kiminbaşı, ben mi diyrim, kitap yazay!..

Bir fıkra daha. Ofli hoca sinirlenip namazı kıldırmaz, arka saflara geçer. Cemaatten biri namazı kıldırmak zorunda kalır. Ancak nerde nasıl dua okutulacak bilmez, secde de okutacağı (ettihiyati) duasını Rüku'da (ayakta) okutur.

Secdede okunacak duayı ayakta okuttuğunu gören ofli hoca arkadan hocaya seslenir: "Şimdi secdeye vardığında s.kimi mi okuyacağın!..

Devlet, ağaçla, parkla, bahçeyle dahi nasıl ilişkiye gireceğimizin hukukunu belirlemiştir. İstediğiniz ağacı kesemez, istediğiniz çimenlerin üstünde yürüyemezsiniz. Devlet karı-koca ilişkisini de hukukla düzenlemiştir. Ancak devlet, arkadaşlığın hukukunu boş bırakmıştır. Arkadaşlık gönüllü bir beraberliktir, küser ya da barışırsanız, devlet buna karışmaz. Arkadaşlık devletin burnunu sokmadığı bir alan olarak bize kalıyor. İşte Türk politikacısı da devleti, boş bıraktığı bu alanda çürütmüş, yok etmiştir.

Ülkemiz siyaseti liderlerden çok, "arkadaşlıklar" sultasıdır, diyelim Demirel-Çağlar ikilisi.. İki kafadar şeffaf karakol diye miting meydanlarına koşup iktidara geldiler. Demirel, Çağlar'ın bankalara iki yüz milyon dolar borcu olduğu halde bankalardan sorumlu devlet bakanı yapıverdi. Şimdi Çağlar içerde Demirel'e küs, Demirel'de Çağlar'ı savunamıyor!

Ülkemiz politikasının sınırları "arkadaşlık" alanı içinde biter.

Arkadaşlığın hukuku yoktur, Mesut Yılmaz-Cavit, Kavak-Mustafa Taşar dünyanın hangi mahkemesini kursanız da, "ağızlarından" laf alamazsınız! Yediklerini kendileri biliyorlar, uzay boşluğu gibi, bu inanılmaz serbest alan onlara kafadarlık gücü verip bismillah deyip soyguna başlamışlar!

Nasreddin Hoca'nın çoğu fıkrası "karısıyla" geçer, "arkadaşıyla" ilgili fıkrası yoktur. Temel ve Dursun ise arkadaş, Hacivat ve Karagöz de arkadaştır. Tüm espriler "didişme" üzerine kurulu bir çatışmadan geçer, birbirini mat etme, faka bastırma üzerine kurulu. Birbirlerini affetmezler, birbirlerine torpil geçmezler! Çünkü her birinin bir kişiliği vardır!.

Birbirimizle nasıl konuştuğumuz bütün siyasi, sosyal yapılarımıza şeklini verdiği için, didişmemizin tarihini iyice inceleyelim.

Karagöz oyunları, Hacivat'a karşı Karagöz'ün bir oyunu, bir karşı atağıdır. Karagöz ve Hacivat başkarakterlerdir, birbirlerine laf geçirerek, şaplayarak, karşı tarafı utandırıp, galip gelecek, bir plan üzerine kuruludur.

Ancak, yüzyıldır Temel ve Dursun fıkralarından daha çok hoşlanmaya başladık. Temel ile Dursun'un bir didişmesi-çatışması yoktur. Birbirlerine zekice düzenlenmiş bir oyun kurma, bu fıkralarda hiç yok. Ayrıca fıkraların kısalığı oyun kurulamayacak kadar ani ve hızlı gelişir. Bu yüzden Temel ve Dursun iki ayrı karakter değildir. Aynı espriyi Dursun da yapsa fark etmez, Temel de... Dursun da Temel'in aynısıdır.

Temel ve Dursun kişilikli bir karşıtlık oluşturmaz, "soyut bir karşıtlıktır". Fıkradaki zekâyı veya aptallığı ortaya çıkartmak için teknik bir zorunluluk.

Üstelik Temel, sıradan, basit bir Karadenizlidir, onun zekâsını ya da aptallığını ortaya çıkartmak için, onun zekası-aptallığı ölçeğinde bir Dursun bulmak zorundayız. Karagöz ile Hacivat'da çatışmadan doğan birbirlerini tamamlayıcı karşıtlıklar içinde bir uyum söz konusudur. Temel ile Dursun'da "uyum" oluşturamayacak kadar belirsizdir roller.

(Aynı "buğday saplarından" yüzlerce toplayarak bir "uyum", elde edemezsiniz, uyum için "başka renkler", "başka şekiller" şarttır. Orkestrada hiç kimse aynı sesi çıkartmaz, farklı melodiler bir büyük bütün içinde "ahenge" sokulur. Bizim sazımız, türkümüz, sanat müziğimiz, hepsi aynı sesi çalan yüzlerce sazdan

oluşur, çünkü, tek sesli melodik yapıdadır... "uyum"un (ahengin) şartı, farklı sesleri yan yana getirebilmektir!)

Ancak çok kullanışlıdır Temel fıkraları, her meslekten, her coğrafyadan olabilir, her durumda karşınıza çıkabilir, bütün kitleyi içine alır. Kitleye uzanabilmek için de böyle basit bir ortalamadan hareket etmek zorundayız.

Halk, kişiliğini, karakterini kaybettikçe, Nasreddin Hoca'dan, Karagöz'den uzaklaşıp, "Temel" gibi fıkralara uzanır, çünkü halk, soyut kalabalıklara, "kitleye" dönüşmüştür.

Burada Temel ve Dursun'un yerel özellikleri değil, evrensel zeka ve aptallık örnekleri bizi ilgilendirir. Soyut bir zeka, soyut bir aptallık, her cins, her mezhep, her coğrafyaya taşar.

Tanzimat'la başlayan yüzyıl içinde aydınlar orta oyundan, Karagöz'den iğrenmeye başlamıştı, her ikisi de bir kültürü temsil ediyordu, o kültürün sıradan, basit, boş ve küfürlü konuşmaları aydınları rahatsız ediyordu! Aydınlar, kahramanlarımızın batı tiyatrosundaki gibi beliğ ve kahramanvari ve soylu repliklerleriyle konuşmasını istiyordu.

Oysa aynı aydınlar bugün Temel fıkrası anlatmadan söze başlamıyor. Temel'den utanan, sıkılan yok, Temel bir kültürü temsil etmiyor, zekâsına sahip çıkıyor gerçi ama onun aptallığından suçluluk duymuyor.

Temel'in ve Dursun'un zekâsı-aptallığı kimsenin ağrına gitmez, kimse dertlenmez, gülmüş olmakla yetiniriz, bu kafidir. Temel-Dursun fıkralarından "ders" çıkartmak, hayata, bilgeliğe, kültürümüze bir derinlik oluşturmasını ise hiç beklemeyiz. Soyut bir gülme aleti gibidir Temel fıkraları.

Etnik kültürlerin kaybolduğu modern dünyada, mahalli fıkralar geniş kitleleri neden eğlendiriyor? Çünkü kitlenin kendisi de Karadenizliler gibi hareketli, telaşlı, hızlı, ani, şaşkın, birdenbire, ağzına hemen gelen bir tempoyla dönen modern trafiğin içindedir. Modern, sosyal hayatın hızı, temposu, sürprizleri, şansları, beklenmedik olaylarıyla dönen gündemi tamı tamına Karadenizli karakteriyle örtüşmüştür. Karadenizliler'in mo-

dern hayata hızla bulaşması, hızla modern rolleri üstlenmesinin sebebi de bu.

Nasreddin Hoca fıkralarında apartman olamazdı. Karagöz de hayatında mini etekli bir kızla hiç karşılaşmadı, bu yüzden bu kahramanlar modern hayatı tasvirde zorlanır. Oysa Temel'i uzaya dahi gönderebiliriz.

Ancak, Nasreddin Hoca fıkralarında mucizevî bir "gerçeklik" vardır. Yani, hocadan komşuları mutlaka tencere istemiştir, hoca fillerle mutlaka karşılaşmıştır, ki, tarihçiler Timur'un fillerinin o tarihte Anadolu'da olduğunu söyler.

Temel fıkralarında hiçbir "gerçeklik" yoktur, bu yüzden Temel ile Dursun arasında bir hukuk da yoktur. Diyelim Çağlar içeri düştüğünde Demirel'in umurunda değildir, diyelim Dinç Bilgin içeri düştüğünde en yakın arkadaşı oralı bile olmaz. Toplum değiştikçe, Temel fıkraları da toplumun zevklerine-karşılaşmalarına göre hızla evrilir, mesela, son yirmi sene içinde Temel fıkralarında artık Temel'in Dursun'un karısını düzdüğünü, hatta tüm ailenin düzüldüğünü görürüz.

Tekrar başa dönelim, Temel ya da Dursun fark etmez, soyut bir arkadaşlık, gerçeklik taşımadığı için hukuk da oluşturmaz. İşte tam da Reha Muhtar'ın Ateş Hattı programı. Reha Muhtar bu soyut-silik karşıtlıkları bir zamanlar Savaş Ay'ın yaptığı gibi bulup akşamları bizi eğlendirmek için sahneye koyuyor! Türk tiyatrosunun komedilerini okumuş biri olarak söylüyorum, bazı programlarındaki yüksek dozda kaliteli mizahı, değme sanat eserlerimizde bulamazsınız.

Zekeriya Beyaz ya da İsmail Nacar, Doğu Perinçek ya da Besim Tibuk, Mehmet Barlas ya da Bedri Baykam. Hangisi neyle suçlanırsa suçlansın gerçeklikle ilişkisi yok, gülmemize yarıyor. Fikirlerin tarihsel sürecinden sorumlu değiller, düşünce namusuyla ilgileri yok, aralarındaki tartışma nasıl cereyan ederse etsin, bu tür programların dramatik yapısı için malzeme olmaktan öte gitmiyor. Ha Temel, ha dursun, temsil ettikleri kemalist, devrimci, liberal, sağcı, İslamcı başlıklarındaki yarım-

yamalak sloganlarla süslenmiş düşünceler, "sembolik" anlamlar taşıyor. Yani, haa, şu solcuymuş, haa şu sağcıymış, diyorsun o kadar. Yani, film başlamadan rol dağıtımını iyice anlamamız için herşey kolaylaştırılmış, hepsinin rolünü, ne söyleyeceğini önceden biliyoruz, ama yine de eğleniyoruz. Çünkü sakinleştirici yerine geçiyor, gün boyu yaşadığımız büyük hayal kırıklıklarını unutmamıza yarıyor.

Önceden düşünülmüş öfke nöbetlerini oyuncular başarıyla sahneye koyuyor, gerçek bir sanat eseri inandırıcılığıyla program akıyor.

Türkiye, koca tarihi, kültürü, felsefesi, siyaseti, darbeleri, iç savaşları, yüz binlerin kardeşkanıyla, yanı başımızdan akarken, tüm bunlara sebep olmuş fikirler nasıl oluyor da her akşam Reha Muhtar'ın güldürüsüne, sirkine "oyuncu" olabiliyor!

Oysa Reha Muhtar, haberlerini bir cüce, birçok uzun boylu, bir de şarlatandan kurulu minyatür bir sirkle idare edip gül gibi geçiniyor, ancak, "üretim fazlası eğlencesini" Ateş Hattı'na taşıyıp, işte bu isimlerle kitleleri eğlendiriyor. Fazlasıyla da başarıyor, Kemal Sunal'ı bininci defa seyreden kitleler için inanılmaz bir şenlik.

Didişmeyi sanat haline getiren Karagöz kadarcık bir öfke, Karagöz kadarcık bir öfke, bir kurnazlık becerdiklerinde ise, bu kadarcık zekâ gösterisi karşısında dahi koltuğumuzdan hop oturup, hop kalkıyoruz!

Ve tartışmaya katılanlar fanatik bir duygusal coşkunluğun komedisi içinde tuhaf bir yakınlaşma kuruyorlar! Besim Tibuk, "Doğucum" diye söze başlıyor, aynı sahneye defalarca birlikte çıkmaktan aralarındaki sevgi bağları örülüyor, tartıştıkça, arkadaşlaşıyorlar ve bir zaman sonra, birbirlerini nerde sinirlendireceklerini iyice öğrenip ve programın heyecan yükünü zorlamak için önceden düşünülmüş, planlanmış laflar atıyorlar!.

Mecliste, partilerde politikanın sınırları gelip, parti başkanlarının "arkadaşlık" çemberi dışında kalır, içeri sızmaz, üç dönem milletvekili olsanız dahi bu arkadaşlığa sızamadığınız için, siyaset yapmanız imkânsızlaşır.

Siyasi fikirlerinizi kitlelere anlatmak istiyorsanız da, ekranda kurulmuş bu "sirk" sahnelerinde "Temel-Dursun" rollerini ve arkadaşlığınızı üstlenmek zorundasınız, başka türlü politika yapmanız imkansızdır.

Yüzde birin altında oy almış her iki partinin başkanları etrafında okumuş-yazmış yirmi-yirmi beş binlik faal parti üyesi olduğu halde, liderler yalnızlıklarını aşamıyor, egemenliklerini kurabilmek için, ötekilere (kitleye) ulaşmak istiyorlar, bunun tek aracı da, TV'lerde kurulmuş komik eğlencelere sığınmak!

Ülkemiz ve bizler uçurumdan düşerken, ölümün, kanın, açlığın, eşitsizliğin kan gölünde yüzerken, bize tek kurtarıcı olarak bu "programlar" salık veriliyor, tek imkân, tek çözüm, bu programlara katılmak, bu programlarda tartışmak olduğu söyleniyor!

Çaresizliğimizle eğlenip, çaresizliğimiz komikleştiriliyor! Hepimiz bir Temel-Dursun fıkrası içinde kaynaşıyoruz! Artık hiçbirimizden bir düşünce, bir eylem adamı olamaz! Tüm direnme gücümüz kırılıyor! Çözülmeyeceğine inanıp boyun eğerek iddialarımızdan vazgeçiyoruz. Her türlü kimliği, fikri, düşünceyi, karakteri, öfkeyi, kini, itirazı, başkaldırıyı bozup parçalayan, silikleştirip, tarihten silen bir sirkin içine yuvarlanıyoruz. İnsanoğlunun yüreğine, beynine, insanlığın tarihine dair tüm soylu değerleri fareler gibi çar-çur ederek, eğleniyoruz. İnsanları, kitleleri denetim altına alabilmek için tüm değerlerini, tüm ahlakı, tüm iddiaları, tüm projelerini yarım-yamalak sloganlarla oyuncaklaştırıp güldürü nesnesi haline getirin! Ürkütücü bir boşluğa düşüyoruz. Uçurumdan hep birlikte düşerken, birisi bizi uçurumun ortasında gıdıklayıp, gülerek ölmemizi sağlamaya çalışıyor! Artık ve belki de, tüm fikirler sadece "eğlence", "sirk" için, tüm siyaset, tüm felsefe sadece bir fıkra lezzeti versin diye kullanıyoruz teknolojiyi, siyasi partileri, demokrasiyi! Ünlü yönetmen Strinberg'in oyuncak gremlinleri gibi tüm dünyayı iğrenç sırıtışlarla yok ediyoruz!

Ve bu komik sirk içinde bazı insanlar güç ve kuvvet yaratırlar. Pasifleşmiş ve yarı cahil kitleler eğlenirken, birileri soyut,

hayali fillerin altına yatar, kitleyi heyecanlandırıp, aşırı uyarımlara sebep olurlar! Bu şov programlarının büyük insan kitleleri üzerine yaptığı etkiyi iyi hesaplayan Besim Tibuk, kumarhanesinden fırlayıp siyasi bir parti kurdu! Bir iktisada giriş kitabı kadar kültürüyle tüm dünya ekonomisini, tüm dünya tarihini hep biliyor hem de hepsini bir günde değiştirebilecek konuşmalarla, komik şovlarını sokaklara taşıdı. Bizler, şaklabanlar ekranda birbirlerine takılıyorlar, Temel ve Dursun zekâsıyla dalgalarını geçip eğleniyorlar, derken, Besim Tibuk'un Liberal Partisi bugün Ankara'da en çok kapısı çalınan, en hareketli parti binası haline geldi.

Kanat takmış gibi inanılmaz bir rüzgâr uçuruyor Besim Tibuk'u! Anketler Liberal Parti'yi % 6'nın üstünde gösteriyor, CHP'yi geçerse, şaşırmayalım. Zekâsını, abartılı, karikatür, muzip bulan bizler, bugün hayretler içinde tüm siyasi tarihimize soğuk bir duş etkisi yapacak denli ilgi görüp, kitleleşiyor! Temel fıkrasından fırlamış bu adam, halk arasında büyüdükçe büyüyor! Biz onu ekrandan şakacı, nüktedan diye dinlerken, parti binasında hayranları "soğukkanlı" gözlerle takip ediyor!

Besim Tibuk, şüphesiz, Nejat Uygur'dan, Levent Kırca'dan, Kemal Sunal'dan çok daha başarılı... Onların metodunu kullanıp, cahil kalabalıkların düşük beyinlerini iyi hesaplayıp, keyifle, sinir bozucu bir kahkahayla kitleleri kumanda etmeye başladı!

Ne diyelim artık, Özal'ın milli marşıyla cevap verelim: "Malatya Malatya bulunmaz eşin... / Malatya'yı baştan sona çiçek bürümüş / Malatya'nın gençleri almış yürümüş"..

İki yüz yıldır süren sağcı hastalığın sonucudur, şaşırmayalım, vatana, millete hayırlı olsun. 1862 yılında modern tıp mektebi kuran, kendisi de Avrupa'da tıp tahsil eden, yabancı tıp kitaplarını dilimize çeviren ve sonra Tıp bakanlığı yapan Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi, inanmayacaksınız, "Hezar Esrar" adında saçma sapan ilaçların tarifiyle bin sır açıklar. 61 numaralı sırda, "suçlu bir kimseye bıldırcın kuşunun dili ye-

dirilirse suçlarını itiraf eder, deniyor, 295 nolu sır'da, hıçkırık tutan adamın ağzına kazın ağzı tutulsa hıçkırık kaza geçer, kaz ölür ve böylece yedinci kaz ölünce hıçkırık insandan da geçer!" Tarihçiler, Osmanlı'nın bilgi sefaletini anlatmak için hep Mustafa Behçet Efendi'den örnekler verirler, böyle cahillik olur mu diye!..

Aradan yüz elli yıl geçti, yedi kaz değil, milyonlarca kaz öldü, bu sağcı liberal hastalık geçmedi!

Temel ve Dursun'un gerçek olmayan uç fıkralarına gülmeyi öğrendik nasılsa, çünkü sembolik de olsa gerçeklik taşırlar. Temsil ettikleri, anlatıldıkları kitlenin de artık birbirinin karısına atlıyor oluşu, herkesin birbirine atlamakta oluşu, Çağlar'ın, Demirel'in, herkesin herkese her gün atlamakta oluşu, en uç, paranoyik bozulmayı normalleştirir, alıştırır, öğretir, kabullendirir. Besim Tibuk'a da alışırız.

Modern hayat bizleri değiştirdikçe, bizler de, ahlak, düşünce hiç tanımayan Temel fıkralarını-şov programlarını-burada tartışan liderleri, modern meşrebimize göre değiştiririz...

Temeller mi bizi değiştiriyor, biz mi Temelleşiyoruz...

Bilmiyorum. Horoza sormuşlar "tavuk mu yumurtadan çıkar, yumurta mı tavuktan?" Horoz: "Ben anlamam arkadaş, ben yalnız s.kerim"..

Temelleştiğimizi gören bazıları, bizlere Temel gibi görünerek eski siyasilerimiz gibi, düzmeye aday olmuş.. Hoş geldin Besim Tibuk! Tavuk ve kaz sürülerimiz seninle de gurur duymak için sabırsızlıkla bekliyor.

Kardeşlerim! Bu topraklarda varlığımızı sürdürebilmemiz için, kendimize ve halkımıza çok sert sorular soralım. Halkımız yüzyıldır neden ahmak, alık siyasetçilerin birinden kurtulup, diğerine kapılanıyor.

Bakın, aydınlarımız iki yüz yıldır geri kalmışlığımızın temel sebeplerinin başında "matbaanın" ülkemize geç gelişi, okuma-yazmanın geç öğrenilmesiyle açıklar. Oysa bu ahmaklara koşanların okuma-yazmaları fazlasıyla vardır ve çoğu Amerika'da

okumuş, çoğu mühendis, mimar, doktordur, okumuş olmak, ayılmak için kâfi değil!

Okuma-yazmayı geç öğrenmiş olmak, doğru gibi görünen şablon bir sözdür, fazlasıyla eksiktir, bu yüzden, okuma-yazmanın geç başlamasının sonuçlarından konuşmamız gerekir. Yani, gazetenin topluma geç girişi, ülkemizde kamuoyunun oluşmasını geciktirmiştir. Devletin, burjuvanın, halkın, sivil kurumların düşünceleri, yazarları, ancak, yüz yıl süren büyük bir tarih içinde yerlerini alır. Kamuoyunun oluşması için, devletin, burjuvanın, halkın, haklarının neler olduğu, nasıl savunulması gerektiği, hangi örgüt ve kurumlarca dile getirilmesi gerektiği çoktan belirlenmiş olmalıydı ve tümümüz bir "sirk"in içine, bir Temel-Dursun fıkrasına topyekün tıkılmamalıydık. Yeniden bir kamuoyu oluşturmamız demek, eğitimi, gazeteleri, TV'leri, yazarları, liderleri, sivil kurumları yerli yerine oturtmamız demektir.

Geç kaldığımız şey, okuma yazmanın gecikmesi değil, kamuoyunu oluşturacak modern kurumların inşa edilmeyişi, edilseler dahi darbelerle, işkencelerle sık sık paramparça edilip ülkeden, tarihten kovulmalarıdır.

Ancak, biz bunları akıl edene kadar, "MALATYA'NIN GENÇLERİ ALMIŞ YÜRÜMÜŞ..."

TARİHİN EN RENKLİ ve YENİ ATLISI: FUTBOL

Tüm tarih içinde verilebilecek en yüksek paralar bir sporcuya ödeniyor. Yüz bin kişilik statlar, TV başında iki milyara yakın izleyiciyle tüm tarih içinde futbol, yeryüzü kültürünün en büyük katılımını sağlıyor. Sporun ve müsabakanın tarihi şüphesiz çok eski. İstanbul'da binyıl yaşayan Bizans'ta, bugünkü Sultanahmet Meydanı'nda Maviler ve Yeşiller arasında bitmeyen çekişme, imparatorluğun son yüzyılında "siyasete" dönüştü, spor, sağ-sol gibi, imparatorluk halkını keskin bir siyasi bıçakla ikiye ayırdı.

Müsabakanın izaha (eleştiriye) muhtaç olması, maç sonrası tüm taraftar ve spor yazarlarına yorucu işler doğurtuyor, TV'ler günde üç-dört saat, gazeteler her gün 4-5 sayfasını bu taşkın romantiklerin sloganlarla süslü futbol yazılarına ayırmak zorunda kalıyor. Gündelik hayatın tüm dedikodusu, insanların birbirleriyle nerdeyse tüm sözlü alışverişlerini belirleyici duruma geliyor. Birbirlerini acımasızca yerin dibine batıran yazarlar, hakeme, oyuna, futbolculara, antrenörlere itirazlarını hafta boyu sürdürüyor. Dik kafalı isyankârlar mı bu taşkın romantikler, yoksa yeni bir hastalığı mı bulaştırıyorlar? Gittikçe kravatları daha süslü ve renkli, konuşmaları gittikçe cazgırlaşıyor, komik giysili hokkabazlara dönüşürken, fena halde öfkeleniyorlar. Tüm zamanlarında bıkmadan usanmadan "futbol" konuşuyorlar.

Söz ustalıklarıyla bir atı mı şaha kaldırmak istiyorlar, yoksa angaryadan beyin tartaklaması bir muhabbet mi? Gürültülü patırtılı bu muhteşem kargaşanın büyük mutluluğunu anlamamız lazım. Yakıcı güneş ya da kar yağmur altında, kan-ter içinde bir topun peşinde koşan futbolcuları modern tarihin en büyük sa-

vaşçıları yapan şey nedir? Hangi kaba arzularımızı, hangi sanat tutkumuzu, hangi ilahi sevinçlerimizi saklıyorlar? Bir stadyum dolusu rengârenk bayraklı gençlerin topluca şarkı söylemesi, kalabalıkların birden istilacı bir düşman güruhuna dönüşmesinin altında neler yatıyor?

Tabiattan kopup, topluluk halinde yaşamaya başlayan insanlar, bulundukları şehri, alanı, tepeyi, arazileri, düşmana karşı savunmak zorundaydılar. Tüm eski şehir yapılarında kalelerin dik, yüksek, aşılmaz surlarla çevrelendiğini, korunma güvenlik sağladığı, bilinen tarih içinde, tüm savaşların kalelerin savunulması - ele geçirilmesi olduğunu biliyoruz.

Artık bazı "ideolojik" bilgilerimizi de değiştirme zamanı geldi. Sosyal bilimciler bir halkı, bir milleti oluşturan-kaynaştıran temel değerlerin dil, din, ortak tarih, ortak heyecanlar olduğunu iddia ederse de, eksiktir bu tanım. Daha da geriye, "aynı kale savunması", "aynı istilaya karşı koyma, yani, aynı kale içinde yaşayan insanların biriktirdiği korkular heyecanlardır toplulukları halklaştırıp bir arada tutan.

Aynı kaleyi savunma dürtüsünün, dil, din, mezhep, renk gibi ortak değerlerin daha ötesinde olduğunu bugün futbol sayesinde öğreniyoruz, mesela, yabancı, çok uzak bir ülkenin futbolcusu, bizimle aynı kaleyi savunduğu için hemen benimsenip, birlik-bizden duygusunun içine girebiliyor. Yabancıyı hızla bizleştiren bu kültürden tüm sert uluslar korkmalı. En iyi örnek Revivo'dur, o bir yahudidir, ama artık bizdendir, çünkü bizim kalemizi savunuyor. Futbolun renkleri yeni bir kan bağı, yeni bir akrabalık oluşturuyor.

Toplulukların vahşi taşkınlık, ateşli tutkular, büyük korku ve büyük sevinç anlarında yaşadıkları ortak heyecanlarla oluşturdukları bizdenlik duygusu, dil, din gibi ideolojik değerlerin ötesinde, yepyeni bir dünya kuruyor. Şehrin gururu, namusu için istilaya karşı koyabilecek kahramanlara her zaman ihtiyacımız var. Küreselleşen yenidünyanın kapılarını futbolun değerleri ardına kadar açıyor!

Ancak kalelerimizi artık top, tüfek, bomba, mancınıkla korumuyoruz, zarif ayak oyunu, mis kokulu ara paslar, narin çalımlarla ve üniforma yerine sarı, kırmızı, lacivert, pırıl pırıl rengârenk formalarla. Kılıç ve baltaların kaybolup, yerini içi hava dolu zıplayan bir topun alması (ilkel kılıç, baltaların, döner bıçaklarının kaybolduğunu tam da söyleyemeyiz) çok şeyin değişmekte olduğunu gösteriyor. Ancak sahada dökülen kan, aynı kan, aynı korku, kale aynı kaledir. Kalenin özgürlüğü bayraklar, aynı bayraklardır. Ve çoktandır şehirler kalelerini turizme açarken, kalelerin namusunu, stadyumlarına emanet etti...

Otuz bin-elli bin insanın bir stadyum içinde topluca şarkı söylemesi insanoğlunun zaferidir. Tarihin en büyük korosudur bu, yeryüzü tarihinin hiçbir döneminde insan seslerinin fırtınasıyla göklerin sarsıldığı böyle büyük bir şölen, bir bayram olmadı. Zevkin ve şiddetin doruk noktaya çıktığı, hayvanca azgınlık ve kudurmuşlukla çılgına dönen kitlelerin muhteşem bir koronun şarkıları-marşları içinde aşklarını dile getirmesi, tarihin en büyük evrensel karnavalını her hafta bizlere yaşatıyor.

Her türlü çirkinliğin, psikolojik bozuklukların, şöhret için her yolu denemenin, kirlenmişliğin şiirden tiyatroya zehirlediği sanat eserlerinin yerini artık, canlı mı canlı bu Tanrısal coşku çoktan aldı! Seyri soluğumuzu kesiyor.

Tanrı tarafından verilmiş erkek gücünün ve sertliğinin estetize edildiği ve birlikte top çevireceğimiz rakip bir oyun arkadaşımızın varlığıyla, bu tören, hepimizi kutsal bir aşkın göğüne çıkartıyor.

Dinler, ideolojiler, devlet, sanat, baskıyla ve zulümle kurdukları iktidarlarını kaybediyor. Spor, başta futbol, erkekliğin bütün sırrını yeniden stilize edip, yepyeni bir tarih yazıyor. Kuralları koyulmuş ahlaki ve adil bir dengeyi/kapışmayı yeniden yeryüzü topraklarına taşıyor. Entellektüel, sanat meraklısı, kadın, çocuk, ihtiyar, sağlıklı ve evrensel bir kuvvetle dolup taşıyor! Sihriyle manyaklaşıyoruz.

Yaşadığımız dünya, siyaset, sanat kirlendikçe, siyaset ve sanat kapalı kapılar ardına çekilip komplolora, büyük güçlerin

eline geçip kalleşleştikçe, kitleler gözleriyle takip ettikleri daha dobra daha "erkekçe" bir oyunun peşine düşüyor! Hatta siyaset, sanat, iktisat çileden çıkarttıkça insanları, futbol daha çocuksu, saf, meleksi ve çok daha dürüst, mertçe bir oyun sunuyor!

Bütün çağların bu en kirli çağında, bilincimizde-benliğimizde tarihin depoladığı hangi zevkler, hangi arzular, hangi duygulardır, karmakarışık hayatın içinden sıyırıp-kurtarıp futbol maçında yan yana getiren! Trübine oturduğunuzda şehrin başka yerinde göremeyeceğiniz dümdüz ve yemyeşil bir boşluk, yığınlar burada neyi temize çeker?

Gençlerbirliği, ya da Tofaş gibi şehri temsil etmeyen takımlar başarılı olsa da taraftar bulamıyor. Ezeli rakip arayışının aynı şehirden çıkması (derby), en sert taraftarlığın Göztepe-Karşıyaka, FB-GS gibi aynı sokaktan seçilmesi, gündelik hayatımızda birebir öfkeleneceğimiz-kızacağımız-övüneceğimiz insanların burnumuzun dibinde olması, ruhumuzun en hoş arzusunu ortaya koyar, o, konuşabilmek için "insan" arar. TV ve gazetelerin sanal dünyasından değil, münzevi yalnızların hayal dünyasından değil, canlı canlı sokağın içinden görünen-tanınan kahramanlar ister! Hayatımızın en güzel sayfasıdır sokak!

Fatih, fetih duygusunu, bozguncu, yıkıcı neşesini, barbar, narasını duyuracağı kadar yakın olmalıdır rakip! Çok uzak bir diyarın takımını yenmek şüphesiz gurur verir, yaşlanıp, sevinçlerimizi kaslarımızdan zihnimize taşıdığımızda daha da zevk duyarız, ama gençlerin kaslarını tatmin etmez, genç insanlar, günbegün görüştükleri sıcak ilişkiler arasından seçer dövüşçüsünü! Gerçek heyecan "annemizin ligindedir"

Futbol oyunu, duygularımızı tiyatro, sinema, kitap gibi akılla, hayalle bağdaştırmayı sevmez ve daha sahici bir çatışma kurar. Ruh dünyamızı ayaklandıran futbolcunun seri, zarif egzersizleri, topu anlık kararlarla hızla yönlendirebilme ve karşı oyuncuyu geçebilme becerisi.

Maçın, tüm sanat ve gösteri dünyasını aşan gücü, orada hemen canlı canlı gerçekleşmesi. Heyecanın-gerilimin "sonuca"

bağlı olması. Tarihi birkaç maç dışında o hafta oynanan tüm maçlar hızla bayatlar, iki hafta sonra tamamen unutulur, sonucu dışında iz bırakmaz.

Maçı kaçırmamak, dakik bir keskinlikle orda hazır olmak, sonradan anlatılan maçın, kaçırılan pozisyonun gerilimini üzerimize giymek zordur. Bir gösteriye-hikâyeye izleyenin katılması zordur. Futbol maçı olup biteni sert bakışların ayrıntılarıyla göstermesiyle tüm izleyenleri şehvetle içine alır. Çok geçmeden sahadaki oyuncular gibi refleksler vermeye başlarız, oyuncuların ayakları-kafaları trübinlerle büyük bir organ gibi birleşir, oyuncu-taraftar büyük bir ruhun içinde bütünleşir!

Sanat eserini aşan sırrı, "maçın henüz bitmemiş" olması, bitmiş olsa dahi, rövanşı var, gelecek senesi var deyip, iddiayı-kapışmayı sonsuz bir geleceğe uzatır. Bir gün mutlaka karşılaşacak olmamız, gündelik hayatımızda bize "genişlik" verir, intikam saatini zihnimiz kollamaya başlar!

Geçmiş hikayelerin-tarihin heyecan verici büyüklüğü tartışılmaz, ancak artık bizim uzağımızdadır, nostalji tadı verir. Bedenimizin coşması için olup bitene girmesi gerekir. Yağmura tutulmak, çamuruna gömülmek için olup bitene girmesi gerekir. Yağmura tutulmak, çamuruna gömülmek sahada destan yazılırken o an trübinde bağırmak, tarihine şahit olmak, bizi şiddetli bir taraftar yapıverir.

Modern insan herşeyi hızla tüketir, modern uygarlık bu iştahı yenilerle "azdırmak" ister, yeni bir şarkı, yeni bir mimari, yeni bir şov, her gün yeni birşey bulmak zorunda. Maç, uygarlığın arayıpta bulamadığı sonsuz sayıda "yeni" sunar, maç, "bitmeyen yeni"dir sonsuz sayıda yenidir, her hafta tıka-basa yeni heyecan sunar topluma. Toplumu değiştirmek isteyen, siyaset, sanat, bilim adamları bu hızlı yeniye ayak uyduramaz, çekingen, tereddütlü, içe dönük eski adamlar gibi bu hızın karşısında "muhafazakâr" tepki vermeye başlarlar! Oysa pet şişeleri gaz bombaları gibi, bayraklar alevli mızraklar gibi ve gençlerin bedenleri

trübinlerde tutkunun aleviyle çoktan tutuşmaya başladı, onlar çoktan takımları için ölmeye geldiler.

Futbol nükteden uzaktır! Sululuk, uyuşukluk, yalakalık, şımarıklık asla kaldırmaz, affedilmez bir ciddilik ve gerginlik, din gibi, devlet gibi ordu gibi. Çok ciddi ve sert bu yapılanmanın şakaya gelir tarafı yok. Sersem, budala, kaba saba adamların işi hiç değil. İnsanoğlu heyecan ve coşkunun yüksek aleviyle pişebilmek için çok soylu hünerler, çok soylu duygular arıyor, gladyatör tadında sert zevkler kovalıyor! Siyaset, sanat ve meydanlar kitlelere kapatıldıkça, insanoğlu kendiyle ve tarihle hesaplaşacak bir delik, bir boşluk bulup, fırlıyor tarihin tekerleklerinin altına!

Taraftar, sert-tekmeci oyuncusunu da, top tekniği yüksek zarif oyuncusunu da çok sever. Bu "delice" hayranlık tasavvufta da aynıdır. Tanrı sevgisi ya güzellik (cemal) ya da öfke-gazabıyla (celal) gerçekleşir. Tüm stadyum kahraman, savaşçı oyuncusunu göklere çıkartır, eskiden Erzurum'da atılan slogandı, "bokunu yiyim", "yarağını yiyim".. Maçın doruk heyecanında şuursuzlaşma yaşanır. Bilinç bütünüyle kaybolup, bilinç dışı tarih öncesi dürtüler ortaya fırlar. Şuursuzlaşma halinde seyircilerin ve futbolcuların tüm davranışları şempanzenleşir. Futbolcular, taraftarlar çığlıklarla her gün görüştükleri arkadaşlarına tekmeler, küfürler savurur. Taraftar yaka paça birbirine girer, trübinler birbiri üstüne düşer, tel örgüler parçalanır. Aynı mahalleden, hatta aynı aile içinden karşı takım taraftarıyla gözünü kırpmadan boğaz boğaza çatışmaya girer. Üstelik dünyada nefes aldığı müddetçe bu çatışmalardan ruh varlığı hiç bir zaman allak bullak olmayacak, ben ne yaptım, demeyecektir.

Ruhlarımıza bu savaşçılığı öğreten nedir? Zincirlerimizi koparmak için bahane mi arıyoruz. Aslında arzulanan, o orgazmşuursuzlaşma hali. Kimse kendine bu cinnet halini yakıştırmaz, ama çıplak insan işte budur. Dar kılıfından kurtulan bedenimiz her yöne her şekilde saldırır. Şuursuzlaşma halinin hukuki bahanesi hakemin kötü yönetimidir. Hakem, (Allah'ın sıfatların-

dan biri de, "hakim"dir) insanoğlunun yenilgisine bahane için icat ettiği şeytanın ta kendisi. Devletler düşman, dinler şeytan, taraftar da kötü hakemlerin varlığı olmadan mutlu olamaz.

Mağlup bedenimizi ıstırabından kurtarabilmek için tüm beceriksizlik ve günahlarımızı yıkabileceğimiz bir hakem bulmak zorundayız. Aşkın güzelliği, iyileri ve kötüleri hiçbir zaman ayırt edemeyişidir.

Oysa, şeytan da cinler de hakem de asırların-dinlerin-devletlerin bahanesidir. Taşkın ruhların manevi gerilimin uçsuz bucaksız heyecanını insan bedeni kaldıramaz. Bu çırılçıplak sarhoşluktan daha güzel ne vardır dünyada?

Bedenimizden sıyrılıp fırlayan bu gürültülü kurt adamın deliliklerini, cinlerle, şeytanla, perilerle ilişkisi yoktur. Boş ve gülünç deliliklermiş gibi, boş ve gülünç batıl inatlarmış gibi bu bedeni kaç asırdır yargılıyoruz. Yeterince ürkmedi mi insanoğlu, öfkesini ve sevincini yeterince panik atak gibi hastalıktan saymadı mı?

İnsan denen yaratık ruhunu çırılçıplak nerde ne zaman ortaya dökse, uygarlık, dinler, devlet paniğe kapılır!

Bu kendinden geçme anında, tüm sporcuların müslüman, hristiyan, zenci, beyaz oluşundan uzaklaşıp tarih öncesi ortak insani bir vücut dili kullandığını görürüz, işaret parmağıyla itiraz eden, şaşkınlığı, anlamadığını, tepkisini, aynı el, kol, yüz işaretleriyle dile getiren futbolcu, gol kaçırınca avuç içleriyle kafatasını örter, gol atınca dar gelen vücuduna yapışmış formasını hırsla yırtarak çıkartmak ister, her faul yapanın, ben yapmadım diye ellerini kaldırması. İsa'nın son akşam yemeğinde ihbarcı havarinin ondan bahsedilmediği halde aynı şekilde ellerini kaldırıp ben yapmadım demesinin aynısıdır.

Ve gol atan, başaran her gencin sevincini kucaklaşarak, sarılarak gerçekleştirmesi, eski-yeni bütün dünyalıların mutluluk şeklidir. Yükselen seslerle çığ gibi büyüyen bu sevinç, hayatımızın geri kalan taraflarında bilmece gibi saklanmıştır bizden.

Dünya çocuğu olmak! Yarattığı heyecanın büyük müjdesini sarılarak, birleşerek, arkadaşlarıyla üst üste yıkılarak kutlamak! Sonsuz maviliklere açılmış bembeyaz bir yelkenli gibi, sarıldıkça birbirimize rüzgâr doldurur içimizi.

Sarılmak, depresyon çağına girmiş, kitleden, topluluktan kopup, yalnızlaşan bireylere gösterebileceğimiz en kahramanca duygumuzdur hâlâ! Heyecanlı boğulmaklı sesiyle sevinçten ağlayan insanların kucaklaşma sahneleri, her gün biraz daha tiksindiğimiz, iğrendiğimiz dünyanın çok ötelerinde aradığımız Tanrısal bir sağlıktır. İnsanlığımızın, ruhumuzun aşırı uyarılmasına sebep olan gol sahneleri, doğuştan getirdiğimiz tüm niteliklerimizi çürütüp kokutan bu dünyaya karşı, balların balı, sevgilinin, cennetin, hayalin, hayatın ta kendisidir!

Şimdi lütfen bir de çocuklarımıza bahsettiğimiz sosyal, siyasi hayatlara bakın, kan dökücü, yok edici bir bıkkınlıkla intihara sürüklediğimiz kitleler, gol sevincindeki bu sonsuz hoş duyguyu, bu her hafta tazelenen zafer coşkusunun manevi hazzın uçuruşuna, uçurumuna fazlasıyla muhtaç, bırakın delice koşsunlar stadyumlara, kıskıvrak yakalasın, alev gibi tutuşan, tatlı seslerin en güzel ışığı tempolu alkışları.

Totem etrafında dans eden ilkeller, uçsuz bucaksız bozkırda şaman büyücülerinin törenleri, mayıs ağacı etrafında baharı kutlayan kavimler, ateş üzerinden baharın müjdesiyle atlayanlar, kutsal sayılan ağaç ya da dikilitaş etrafına toplanmış kasabalılar, büyük şehirlerin meydanlarına sığmayan kitleler, kilise ve camiilere doluşmuş inanmışlar, Yunan tiyatrosu'ndan günümüze tüm seyir, temaşa sanatlarını da içine alan, gösteri, müsabaka, bayram, tören, şenlik ve kutlamaların hepsini bir araya toplayan, hepsini özetleyen evrensel bir ortalamayla hepsinden birşeyler saklıyor futbol maçı. Neşeli bir tempoyla tarihin bir küçük tekrarı gibi.

Tarihin ve insanın derininde ve temelinde maddi, manevi, Tanrı, şeytan, savaş, büyü, ayin, çatışma, kutsallık, kahramanlık, dans, koro, trans, eğlence, şamata hepsinin bir potada ele-

nip, en vurucu, en çarpıcı en etkileyici renkleri bir futbol maçında buluşmuş olması, tüm kıtalarda insanoğlunun aynı coşkuyla yaktığı dünyanın meşalesi haline getiriyor futbolu!

Sıkı bir romanın etkileyici yönü "akıcı" oluşudur, dedektif romanları daha keskinleşmiş bir merak duygusu içine sokar sizi, ancak hiçbir sanat eserinde futbol maçındaki tedirgin edici gergin bekleyişi bulamazsınız. Karşı takıma meydan okuma, alaya alma, hor görme, küfretmeden sonra karşı takımdan yenilecek golün hüsranı gerçekten yıkıcıdır. Ve ölümsüz kahramanlar gibi marşlar-sloganlarla övdüğümüz oyuncuların tel tel dökülüşü "kahredicidir". Bu denli acıklı bir manzaraya şahit olmak en acayip arzularımızı dahi paramparça yapıverir. Kanlı bir süpürge ruhumuzdaki tüm öfkeleri gözlerimizden, şahdamarımızdan dışarı fırlatır, bir kemik parçası için birbirini parçalayan köpeklerden beter bu ruh haline dünyada başka hiçbir heyecan sokamaz.

Galibiyet için taraftar, çok yoğun bir transa topluca girilmesi, tören gereği şart koşar. Maç başlar başlamaz trübinler alkış ve yoğun tezahüratla takımı "transa" hazırlar. Oyuncular kötü oynadığında "kendini veremedi" denir, yani, tezahürat oyuncuyu, yorulmaz, yıkılmaz, bitmeyen bir enerji kütlesi yapmak zorunda. Oyuncunun ve trübinlerin kendilerini tüm benlikleriyle maça vermesi için, trübin coşturucuları homurdanarak, bağırarak, küfrederk herkesi yoğun tezahüratın içine sokar.

Trübinlerin büyücülüğüne artık herkes iman ediyor, zaten günümüzde Fatih Terim gibi oyuncuyu transa sokabilen teknik ötesi (gazcı) coşturucu konuşmalarla oyuncuyu transa sokabilen teknik adamların modası gittikçe büyüyor. Oyunculara soyunma odasında milli tarihin savaş sahnelerinden ve makus tarihimizden örnekler veriliyor. Tıpkı bir milli savaş gibi. Kur'an'da Yusuf, tasavvufta Mecnun, aşkta Ferhat ne ise, efsanenin oluşturulması için Lefter, Metin gibi isimler dinleştirilir. Macera tadı, oyun zevki, hızlı tekmelerin serbest olduğu, her türlü puştluğun, tükürmenin, itme-kakmanın meşrulaştığı bir arenaya dönüştürülür.

Maçın savaşa benzeyen en dobra tarafı, maçı, tüm milli gelenek ve ilkel törenlerden ayırdedici tarafı, maç sonucu bütün insanları mutlu kılmaz. Bazıları stadyumu mutsuz terkeder. Bütün insanların mutluluğu imkansızdır, mağluplar öldürücü bir alayla dışlanıp, aşağılanarak kovalanır, maçta, alay ve küfür için merhamet, sınır yoktur. Gücün ve zaferin tek sahibi olmak zorundasın. Yenilmez bir şövalye, hiçbir kılıç darbesinden korkmayan bir gladyatör, tüm gücü-enerjisini kanına, sinirlerine taşımış, adım atamayacak kadar yorulmuş bir savaşçı olmak zorundasınız..

Eski şaman törenleri, tarikat ayinleri gibi kendini paralamak, içinde ne varsa ortaya dökülmenin ötesinde, aynen ilkel insan gibi, büyü yaparak dünyayı, gerçeği, talihi değiştirmek ister, tıpkı tasavvufta olduğu gibi, durmaksızın dua edip, yalvararak, maçı kazanmak ister. Eskilerden hiçbir farkımız yoktur, "iyi bir yaşam", "şansın bize güldüğü" bir hayat istiyorsak, hayatta olup bitenlerin yerlerini mutlaka ya dua, ya da büyüyle değiştirmek zorundayız!

Taraftar maç anında aceleci ve sabırsızdır, gol geciktikçe perişanlaşır, aşıkların (taraftarın) ulaşmak istediği son nokta: gol'dur, gol aslında bütün maçın görülmesi gereken yüzüdür, maçı özetleyen gol'dür, geçmişe dönüp baktığımızda, ya da hayatımızı özetlediğimizde orada seri goller görmek isteriz, sevgilinin yüzü, evrendeki tüm güzelliklerin içimize doluşmasıdır, gol! Ve takım oyunu, paslaşma, hatlar arasında topun düzenli ve güvenli gidiş-gelişi, bek, orta saha ve forvetin birbiriyle sihir bazvari ilişkisi, "mükemmel bir uyum" duygusu oluşturur, mükemmel uyum, hayatımıza güven, rahatlık getirir, bu yüzden sıkı oyun becerisinin ötesinde taraftar oyuncularından "arkadaşlık" ister!

Futbol maçı, rakip-sevgili çatışması üzerine kurulu, taraftar ikiye ayrılır, manzara inceliğinde temaşa olarak görenler, kavgasavaş arenası olarak görenler. Bir taraf oyunun şiirsel güzelliğinden tad alırken, diğer taraf, parçalanma, dağıtma, kol, kafa kır-

madan! Rakip aynı zamanda sapıktır, yavşaktır, puşttur, hakemle işbirliği içindedir, rakip, günahkârlar topluluğu, hainlerdir.

Futbol maçı, kale ağlarının dişilik organına, golün-şutun erkeklik organına benzetilmesiyle, düzme-düzülme, geçirme-koymanın cinsel heyecanını taklit (sembolize) edip taşıdığı, bu yüzden hayata küsen erkeklere dahi canlılık, iktidar verdiği iddia edilebilir.

Dünyanın en büyük spor organizasyonu Amerika NBA liginde kale arkaları penis şeklinde şişirilmiş yüzlerce balonla süslenir. Balonlar penis gibi sallanarak rakip ürkütülmeye çalışılır, milyonlarca seyirci çoktan alışmış bu görüntülere. Şutu, ok, mızrak, gülle gibi azgın erkekliğin silahına benzetip, gol yemenin, yenilmenin namus duygusuyla sıkı ilişkisini kurup, eski kan davaları gibi namusu vazgeçilmez bir haysiyet olarak hayatın önüne koyup, egonun-kişiliğin sert tepkisinin bir çatışması, patlaması olarak anlamaya çalışabiliriz.

Ancak çok eksik bir tanım, sıkı bir düzeltme yapmak zorundayız. Bu kuramı tersine çevirelim. Dişinin de zevk alması için, oyunun kurallarını değiştirelim, Azgın kızlardan kurulu bir takım, kale filesini küçültüp, her bir oyuncunun eline, safaride kelebek avlayanın ağı gibi fileler, kızlar, topun kendi filesine girmesi için ter dökse, kim filesini kapıp, içine alırsa, o zaman gol olsa. Dişinin galibiyeti içine almak ise, bu oyunun çoktan moda olup, dişileri mutlu etmesi, yaygınlaşması, bir şekilde taklit edilmesi gerekirdi. Futbol çok daha köklü, tarih öncesi dürtülerin oluşturduğu çok daha derin korkuların sembolize edildiği bir oyundur.

Ormandaki hayatımıza, ya da kale içinde hapsolduğumuz çok eski çağlarımıza geri dönelim. Çıplak doğadaki kanlı çatışmanın bu denli başarıyla taklit edildiği başka bir spor yoktur. Futbol, tam anlamıyla tecavüz ve saldırı üzerine kuruludur. Erkeğin erkeğe tecavüzü, yaşanabilecek en büyük korkudur. Erkeğin diğer erkeğe saldırısı, yaşanabilecek en büyük kahramanlık, soyluluk.. Birlikte korunma, müdafaa ve birlikte karşı saldırı.

Tecavüzü başarırsak toplumda prestij kazanacağız, erkeklik gururumuzla özdeşleşmiş şehrin kahramanı olacağız. Tecavüzden birlikte korunabilirsek, erkeklikle özdeşleşmiş vatanseverliğimiz büyüyecek. Futbol, vahşi ve disiplinsiz bu en temel korkularımızı estetize etmeyi başarmış. Milyon çağdır insanların insanlara karşı saldırı ve tecavüzlerini estetize ederek, kültür kıvamına sokmuştur. Ancak, tecavüz aynı tecavüz, saldırı aynı saldırı, kaybedilen, aynı erkeklik gururudur!

Ve bugün de insanoğlu tarihin en büyük tecavüzü ve tehdidi altındadır. Ancak bu tecavüzü artık azgın canavarlar, üç başlı düşmanlar, rakip futbolcular değil, siyasiler-ordular-dinlerpolisler-işadamları gerçekleştirmekte. Gün geçtikçe namus, haysiyet, korunma duygularını sokaktan, siyasetten, sanattan bütünüyle iptal edip, stadyumlara transfer ediyoruz. Artık bir namusumuz kalmışsa, stadyumlarda korunacak, o da bir oyun içinde olup bitecek.

Kötülerin, şeytanların, vahşi canavarların tecavüzünden kurtulmak istiyorsak, hepimiz, hayatı bir kenara bırakıp, stadyumlara koşmalıyız. Çünkü namusumuzu elimizden alanlar, baş edemeyeceğimiz kadar büyüktür. Bizim de mutlaka bir karşı saldırı, bir galibiyete ihtiyacımız var..

Bakalım, tarihin bu yorulmaz avcısı, bu neşeli, sevimli erkeği, bu oyuna kaç asır dayanabilecek! Kocaman tarihi ve evrenden tüm isteklerimizi bu stadyuma sığdırmak mümkün olacak mı?

Ruhlarımız işte bu dar sahaya sıkıştırılmıştır. Bu daracık alan dahi kirli ve katil siyasilerin, mafyatik ve çakal işadamlarının göbek attığı, hızla satın aldığı, gün geçtikçe şarlatanlaştırdığı bir arazi parçasına dönüşmekte. Tarihin bir soylu arenası daha, hokkabazların keyfince eğlendikleri sirke çevrilmekte!

Erkekliğin konuşulduğu, erkekçe kapışılan bütün meydanlar gibi tarihten yavaş yavaş silinecek stadyumlar. Bizim maça çıkamayışımız, yalnızlıktan ve kimseyi beğenmeyişimizden değil.. Vuruşacak gözü pek yiğit oyun arkadaşı, vuruşacak gözü kara bir gladyatör keskinliğinde rakip bulamayışımız. Hepsi

puşt! Rakip, dediğimiz adamlar, Singapur kerhanesinden fırlamış travesti tavşanlar! Bu medyayı, bu siyasileri 10/0 yensek, 20/0 yensek ne olur? Özkan Sümer'in futbol kültürümüze kattığı bir güzel özdeyiştir, kenardan, orta sahada topu oyalayan oyuncusu Raci'ye bağırır: "Raciii, oğlum, topun sübabını mı arıyorsun, topu mu .ikeceksin". Medyası, işadamı, yöneticisi, çakal siyasetçisi, hepsi topun sübabını arıyor..

GEÇİRME ÜZERİNE

Can Kozanoğlu, "Yenişehir Notları" adlı kitabının girişinde "hiçbir kişi ve kurum adı vermedim, çünkü insanlar, kitabı okumaktan çok, kim kime geçirdi, nasıl geçirdim ile uğraşıyorlar" diyor. Geçirme muhabbetini sevmediğini, asıl tartışılan konuları unutturduğunu, söylüyor. Ve bu düşüncesi, magazinleşen hayatımıza hızla giriveren yeni değerleri sakin bir üslupla ve pek zekice tartışmaya çalışan Kozanoğlu'nun kitabını yavanlaştırıyor. Yani Kozanoğlu, bir kötülük, husumet olmasın, ben usul usul entellektüel analizlerimi yapar, çeker giderim, diyor. Oysa, kitabının on-on beş sayfası Leman üzerine güzellemelerle dolu.

Kişi ve kurum adı vermek istemeyen, geçirme'den rahatsız olan sadece iyi niyetli-görgülü tavrıyla Kozanoğlu'nun düşüncesi değil. Kaç zamandır Leman yazarları, Metin Üstündağ, Vedat Özdemiroğlu'nun şiir, esprilerini sütunlarına taşıyan yazarlar, "ismi lazım değil", "anonimmiş" ya da "çok güzelmiş ama müellifi bilinmiyor" ya da "internette dolaşıyor" gibi bir cümle düştükten sonra, kişi ve kurum adı vermeden yazar arkadaşlarımızın eserlerini çalıp çırpıyorlar. Mesela, sizin eserinizden yaptıkları çalıntı tam bir sayfa tutuyor, düzeltmeleri ise ertesi gün, nüfus cüzdanımı kaybettim gibi, sayfanın dibinde bir minik cümle!

Geçiren sürekli siz olduğunuzda, kişi ve kurum adları verilmemesi artık bir yüksek basın görgü kuralı olur, unutmayın. Alıntı yapılan eserler sürekli sizin olunca, "çalıntı"nın adı anonim olur, bunu da unutmayın. Ödül alan sürekli siz olunca, kişi kurum adları verilmemesi gelenekselleşir, bunu da unutmayın. En çok okunan dergi, yazar siz olduğunuzda, ilginçtir, soru anketlerine sizin adınız yazılmaz, neden benden çok okunuyormuş diye sorduğunuzda, "siz haftalık yazıyorsunuz biz gündelik yazarları sormuştuk" gibi hileleri boldur, bir sürü yalan

uydururlar. Anket neticesinde "Türkiye'de en çok okunan yazar bizimkisi" diye bağırırlar. Başarı, ödül, geçirme, çok okunma, siz olunca, kişi ve kurum adları verilmez, aksine, bir takım masa başı oyunları-anketleriyle "yaygara" koparırlar. Biz bileğimizin gücüyle varız, onlar, parayla satın aldıkları anketler, torpille kurdukları "en çok okunan" sütunlarıyla! Bu anketler belli kurumlar adına çalışır, "Türkiye..." gibi genelleyici bir ifade kullanmaları "suçtur". Rekabet kuruluna suç duyurusunda bulunmak gerekir. Yapılanların hepsi şaibelidir, hepsi düpedüz o... çocuğudur. Kasıtla yapıyorlar, çünkü ticari bir piyasa vardır, okuyucunun çoğunluğu ticari bir gücü de temsil ediyor. Mahkeme kapılarında onlarla uğraşacak gücümüz sınırlı. En kısa yoldan bu sütundan o anketçilere, o yazarların yedi sülalesine hodri meydan diyorum, hangi panel, toplantı ise, istedikleri yerde, istedikleri şekilde benim yanımda söylesinler! Bu yalanlarını ancak kuzu kuzu gazete okuyan ahmaklara söylerler. İtirazı olmayan, sessiz kitlelere söylerler. Biz de bu lafları günü birlik .ötlerine sokmak zorundayız. Çünkü hem, otuz-kırk yıl sonra bu sütunları okuyacak araştırmacılar pekala bu yalanlara gömülü bu karanlık adamların yaygaralarına inanabilir, hem de, yurtdışında, Türkiye'yi tanımayan kişi ve kuruluşlar da, bu yalanları okuyup, onların ticari kurumlarına inanabilir. Bu yüzden bu sütunda şimdi benim yazdığım bu cümleler de, "ticari" bir zorunluluktur!

Başa dönelim, "geçirme"ye. Kozanoğlu, soğukkanlı çözümlemeleri, analitik düşünceleri daha uygar buluyor olmalı, tam da burada "yanılıyor". Toplum yaşantısı, edebiyat, sanat, "geçirme" üzerine kuruludur, fikir ve düşünce ve felsefe tarihi birbirinin "yanlışını", "hatasını" kollayan, eleştiren insanların tarihidir. Dünyanın varoluş sebebidir, geçirme. Tüm erkekler-dişiler birbirine geçirir. Her hafta stadyumlarda milyonlarca insan topluca birbirine geçirir. Filozoflar birbirlerine geçirir. Bunlar da yetmez, ülkemizde yüz binin üstünde kahve, tavla, kâğıt oyunlarıyla sıradan insanların da gündelik geçirmelerini sağlar. Herkes, her

gün birine geçirebilmek için bir hile, bir oyun, bir şans, bir küfür, bir düşünce, bir bahane, bir fıkra peşindedir. Tam tersine dünyayı anlayabilmemiz için "geçirme"nin zevkleri üzerine konuşmamız gerekir. Güzeldir, geçirmek! Her şekilde harikadır!

Neden birilerine "geçirme" ihtiyacı duyarız, geçirme'nin kökenlerinde hangi insani duygularımız yatıyor, "geçirme" tamamen kaba arzularımızın vahşi ve iptal edilmesi gereken, çağımıza yakışmayan bir uzantısı mı, hayvanlığımızın dışavurumu mudur?

Cevabı çok basit, eğer, yazarlar iyi geçiremezlerse, kitleler azgınlaşır, hayvanlaşır. Eğer yazarlar, birer "geçirme" ustası olursa, kitleler, zarifleşir! Çünkü vahşi duyguları sembolize edip estetik bir dille ifade edebilmek kitlelerin üzerindeki azgınlaşmış elektiriği yumuşatır.

Kabalcı Yayınları'ndan çıkan Arthur Schopenhauer (Şopınhavır) 18. yüz yılın ünlü filozofudur, kitaplarından biri "Manifestolar"da gündelik hayatın ahlakı üzerine uzun uzun konuşur. Sözü, ağırlıklı olarak, o günlerin belası sayılan "düello kültürü" ve kökeni, "Şövalye ahlakı"na getirir.

Çok sık yaptığı tartışmalar yüzünden Sokrates'e çok çirkin davranılmış, Sokrates bu kaba davranışlara katlanmış, bir defasında kendisine tekme atıldığında sabırla sineye çekmiş, kendisine şaşıran birine "Beni bir eşek çifteleseydi, onu dava mı edecektim" demişti. Bir başka kez, birisi ona "bu adam sana küfür ve hakaret etmiyor mu?" diye sorduğunda, Sokrates: "Hayır, çünkü onun söylediklerini duymuyorum" yanıtını verir.

Bilge kişiler eski Yunan'da mahkemeye gitmekten başka yöntem bilmiyordu, çoğu mahkemeye de tenezzül etmiyordu. Atina Sokakları'nda sarhoş serseriler ya da kaba zübbelerin tükürdükleri, tokat attıkları bir bilge kendilerine yapılanı "aşağılama" olarak görmüyor, bir küçük fiziksel darbe olarak geçiştiriyordu.

Ancak bu durum, hakaretleri sineye çektikleri anlamına gelmez, Sokrates gibi mutlaka veciz bir lafla kendisine yapılanı

"eşşeklikle" değerlendiren karşı bir cevapla bilgeler "sözün" gücüne sığınırlardı.

"Ancak yüzyıllar sonra diyelim Paris Ulusal Meclisi'nde atılan bir tokatın yankısı tüm Avrupa'da duyulurdu. Binyıl süren karanlık ortaçağ boyunca, burjuvanın, soylu insanların, kendilerine yapılan hakaretleri hiç affetmediklerini görürüz. Onurlarını koruma adına, tüm servetlerini, hayatlarını hiçe sayıp, hakaret edenin karşısına (canıyla) dikilip düelloya davet eder."

Düello hukuku bir şövalye onuru olarak yaygınlaştı ve önce subaylarda, sonra sıradan halka, sokaklara kadar genişledi. 18. yüzyıldan itibaren modern bir hukuk kuran Avrupalı, yüzlerce insanın ölümüne sebep olan düelloyu yasaklamaya başladı. Avrupa kültürü, düelloyu iğrenç, tiksindirici, insanlık dışı unsuru olarak görmeye başladı. Kendilerine yapılan hakaretleri mahkemede cezalandırma kültürünü öğrenebilmeleri yüzyıllar aldı. Şövalye onuruna göre "bana küfreden ve hatta bana vuran, ölmeli" ilkesi vardı. Şövalye onuruna göre küfür yemek bir utançtır, ama küfür etmek ise, bir onurdur.

Batılının şövalye ahlakını kabalık olarak görmesi, 17.-18. yüzyıl burjuva yazarlarının bu soylu kültürden neden "aşağılık kompleksine kapılmaya, iğrenmeye, tiksinmeye başladıklarının tarihini iyice öğrenmek, batı hukukunu basmakalıp düşüncelerle öğrenmiş Türk aydınının kafa yapısını topyekün değiştirecektir. Yani, birey hak ve özgürlüklerini burjuva yazarlarının armağan ettiğini sanırlar.

Şövalyeler, kilisenin, derebeylerin, aristokratların askerleriydi, yüzyıl savaşları sonrası birbirine topyekün saldıran halklar çapulcu sürülerini, köylüleri de "asker" yapmaya mecbur kaldı. Böylelikle sıradan insanlar da bu "soylu" mesleğin kadrolarını doldurmaya başladı. 18. yüzyılın sonuna geldiğimizde sıradan insanların "düello" daveti çıkarttığını, basit insanların da "meydan okumaya" başladığını görürüz. Ortaçağ boyunca şövalyeliğin soylu nişanını kimseye kaptırmayan üst sınıfların bu 'onuru" kaybetme tehlikelerini yaşadığını görürüz. Oğullarını, babaları-

nı, sokak serserilerinin, sıradan askerlerin kılıçlarına teslim ettiklerini görürüz, yüzlerce köyü olan bir derebeyi, bir subayın kılıcı altında ölüyordu, bu haksızlığın önüne geçilmeliydi. "Düello" öyle bir salgındır ki, aristokratlar artık kendilerini kılıçla savunamaz hale geldi. Canı, bedeni zaten değersiz yoksulların, askeri sınıfa kaydolup, aynı okulda okuyan zengin çocukları düelloda öldürmeleri 17.-18. yüzyılın batısında en çok konuşulan, büyük bir haksızlık, sosyal belaların en büyüğüydü.

Yani, birey hak ve özgürlükleri Fransız ihtilaliyle kabul gördü, basmakalıp düşüncesi bize, "hakların" yukardan verildiğini, burjuvanın verdiğini anlatmaya çalışır. Oysa, zengin sınıflar onurlarını kılıçlarıyla koruyamaz hale geldi, bu yüzden şövalye kültüründen iğrenmeye başlayıp, kendi mal varlıklarını ve aile isimlerini yani, hak ve imtiyazlarını "mahkemeyle" korumak zorundaydı. 17.-18. yüzyıl yazarları bu yüzden "hukukla" korunmanın "uygarlığından" bahsetmeye başladılar. Kılıcı çeken artık ne idiği belirsiz, ansız-şansız insanlar olunca soyluluk kültürünün en büyük kalesi de değişime uğramış, "hukukun" üstünlüğü vurgulanmaya, meslek onuru ya da imtiyazlarının diyetinin "mahkemede" alınmaya başlamasının kültürü benimsenmiştir.

Az okuyan, okuduğunu anlamayan, Türk aydını, bütün çağların en büyük edebiyat eseri kabul edilen Don Kişot'u da çözememiştir. Don Kişot, geçmişteki atalarının şövalye ruhunun hayaliyle yel değirmenlerine kılıç çeken sıradan, soylu bir geçmişi olmayan bir adamın deliliğini anlatır. Roman kahramanıyla dalga geçilir, "delilikle" suçlanır. Bu bütün çağların en büyük "onur" kavgasını vermiş, şövalye kültürünün amansız eleştirisi, burjuvaya, aristokrasiye, bunun, bir boş hayal olduğunu, üstelik sıradan, basit insanların da bu hayali ne hale getirip paranoyalaştırdığını öğretir. Don Kişot'da insanlık dersleri fazlasıyla boldur, ancak, Türk aydınının gözünden kaçan, "onuru" üstlenen, şövalye ahlakına özenen artık sıradan basit insan olunca, "onur" savaşının komediye, şarlatanlığa, fantastik bir eğlenceye

dönüştüğünü gizlice tüm kitlelere öğretir. Yani, basit insanların "onuru" üstlenmesiyle dalga geçilir, "Donkişotluk" oluverir. Tüm dünyaya bu düşünce tüm eğitim müfredatlarında, tüm yazarların diliyle kabul ettirildi. Hâlâ tüm kıtalarda, tüm üniversitelerde, hangi sıradan insan büyük güçlere karşı onur mücadelesi vermeye kalksa, Tanrı emri gibi karşısına çıkılıp, "Donkişotlukla" suçlanır, alaya alınır.

Eğer, burjuva, aristokrasi, yüksek sınıflar, kendi onurlarını kılıçla almaya devam edebilseydi, soylu olmayan sıradan insanların yüksek askeri sınıflara girmesini engelleyebilseydi, "Don Kişot" gibi bir romanı tüm dünya tanımayacaktı. Yine bize, şövalye ahlakının romanları-hikayeleri, kültürü satılacaktı!

Burjuvanın, halka karşı kendisini, servetini, onurunu, malikanelerini koruma altına alması, işte hukuk böyle gelişti. Yalnız servet değil, aydınlanmayla birlikte okuyup, bilgilenen burjuva, "bilginin" kılıcıyla toplum önderleri çıkartmışlardı. Oysa, şövalye, bir küfür ederek, aydının hakikatle, bilgiyle, akılla inşa ettiğini yerle bir eder, rakibinin onurunu sıfırlar. Ve bu onuru akılla, hukukla değil, kurşunla ve kılıçla yeniden oluşturması gerekir. Burjuvanın yeni silahıdır "aydın", onu sokak serserisinin ya da sıradan bir askerin düellosunda kaybetmek istemez. Mesela, bir tartışmada bir insan daha iyi konuşup, hakikati daha etraflıca ortaya koyabilir, sağlıklı yargılara varıp, bizi gölgede bırakabilir, siz, hakaret edip kabalaşarak, üstün duruma geçebilirsiniz, Sopınhavır işte bunu eleştiriyor. Çünkü kabalık her türlü tezi alt eder, tüm aklı felç eder, rakibimiz de bize aynı kabalıkla cevap vermezse, soylu bir kavgada avantaj bize geçer, yenen taraf olur, onur bizim olur.

Bu yüzden, şövalye ruhlular (onur adamları) bir kimse kendi görüşlerinden daha akıllıca fikirler ileri sürdüğünde yapacakları tek şey, hemen kavgaya girmektir. Onur söz konusu olduğunda şövalyenin başvurabileceği en yüksek, yargı makamı fiziksel şiddet, yani hayvanlık. Şövalye onuruna bu yüzden "yumruk hukuku" denir. Gücü, şiddeti geniş kitlelerin ele geçir-

mesi, şövalyeliği ayağa düşürdü, yapılacak şey, şövalyeliği geniş kitlelerin elinden almak, yargı gücünü inşa edip, yargı gücünün arkasına askeri, polisi yerleştirmek.

Eski bir Alman deyişi: Bir tokata bir hançer yakışır. Batılılar, şövalye onurunun tarihin hiçbir döneminde başka bir kültürde olmadığını ve insanın doğasına ters düştüğünü iddia edip, düelloyu yasakladılar. Şövalye onurunu, namussuzluk, kötülük, saygısızlık, küstahlık için güvenli bir sığınak olarak konuşmaya başladılar. Küfürler, hakaretler, hatta yumruklar konuya uygun bir karşılıkla cezalansın deyip, yalancılık, aptallık ya da korkaklık suçlamasını ölümle cezalandırmanın önüne geçtiler. Modern hukuk, şövalyenin "bana hakaret edeni" oracıkta öldürürüm ilkesine karşı koydu. Şövalye, onurunu, kılıcının keskinliğiyle bir imtiyaza dönüştürmüştü. Modern hukuk, şövalyenin elinden bu onurlu imtiyazı alıp, güya onu, toplumda yaşayan herkese kişilik hakları olarak bölüştürdü.

Şövalyeler çoktan tarihten silindi, şövalyeliğin hâlâ tartışılan sert bir ahlak oluşu, şövalyenin rakibine bir kılıç, bir silah verip, onunla kavgaya eşit şartlarda başlaması. Modern hukukun inşa edildiği 17. yüzyılla birlikte bu "ütopik" savaşçıların "onur" kavgası sona erdi. Çok geçmeden dünün derebeyleri, bugün büyük firmaları, zenginleri, avukatları arkasına alanlar, mahkemeleri, hukuku canları istedikleri gibi titretmeye devam ediyorlar. Başıboş, karambol çağların içine düştük. Para sahibinin, güçlünün, neden bu kadar insafsız, bu kadar gözü dönmüş olduğunu insanlık adına hâlâ anlamakta zorluk çekiyoruz.

Çetin Altan'ın muhtemelen Şopınhavır'ın kitabından aşırdığı doğulular pusu kurar, Batılılar "düello", lafı da Türk aydınının aşağılık kompleksini dile getiriyor, bilinmesi gereken, "batılılar" "imtiyaz" kurar, hızla, tüm kurumları "imtiyazları etrafında şekillendirir" bundan da insanoğluna karşı kurulmuş daha kalleşçe "pusu" yoktur!

Asıl şaşırtıcı olan, kilisenin ve dini emirlerin en kasvetli ve en sertçe yaşandığı "ortaçağ" karanlığında Şövalyeliğin, "düello-

nun" ortaya çıkmış olması. Düello, ilahi bir adalet arayışının sonucu muydu? Ya onurumla yaşarım, ya da ölürüm, diyenler, neden Hristiyanlık kültürü içinde boy verdi. Neden aristokrasi, burjuva, derebeyleri, kiliseye boyun eğmiş, yalvarıp, ağlayan milyonlarca dua eden müritler gibi davranmadılar. Dünyaya ve kiliseye meydan okuyup "ya sen, ya ben" bu dünyada yaşayabilmek için "iki kişi fazla" dediler. Çünkü ortaçağın "kılıçları" onlardaydı, Tanrı'nın yargıçları kiliseden Tanrı'dan bir parça koparmak istiyordu, "ilahi adalet"i gücün kılıcıyla kiliseyle bölüşmek istediler. Yıkılmaz, yenilmez, hakaret edilmez, korkulur, hayatını onuru için tehlikeye atar, yanında konuşulmaz, ondan çok şey bilinmez, ondan akıllı olunmaz, o konuşulurken susulur, onun arkasından gidilir, bir yeryüzü krallığı kurdular...

Papazlar, kiliselerinde milyonlarca hristiyanı zavallılaştırıp-köleleştirip-silikleştirirken, şövalyeler Tanrı adına yola çıkıp, Tanrı adına savaşan, ilahi adalet dağıtan, gücün, kudretin, onurun sembolleri oldular. Kitleler, "kiliselerinden" kurtulduğunda, "onurun", "kişiliğin" "imtiyazların", "ilahi adaletin" tüm dengeleri altüst oldu.

Modern hukukla kitleleri yeniden bertaraf etmeye koyuldular. Şövalyeliği sözde "yurttaşlığa" indirgemeye çalıştılar, ama, bunu sadece yoksul kalabalıklara inandırıp, "imtiyazlarıyla" yeni bir onur inşa ettiler! Zenginliğin vahşi imkanlarıyla, tüm ödülleri, kahramanlıkları, tüm hakimleri, avukatları satın alarak kullanmaya devam ettiler.

Bilgelikle, hoşgörüyle, bilimle, görgüyle, hiçbir ilişkileri yoktur. Önlerinde her gün küfredip aşağıladıkları haklar, ideolojiler, rezilleştirdikleri milyonlarca mağdur işçi, mağdur gazeteci, mağdur kitleler bıraktılar. Anası, dini, tarihi .ikilmiş milyonlar!

Kapalı kapılar ardında kirayla tuttukları gazeteler, şirketler, devletler, bakanlar, her gün "insan haklarından" bahsederek, zenginlikle, puştlukla, hileyle herşeyi darmaduman ederek ele geçirirler!

Bütün bu sosyal, kurumsal yoksunluklara rağmen, hayat bir şekilde devam ediyor ve bu karambol çağlarında mağdurların onurlarını korumak için, hakaretten, küfürden başka güçleri yoktur. Onurumuzu korumak, onların fiyakasını, cilasını, şeklini bozmak, her kelimeyle, onları itin köpeğin götüne sokmak zorundayız.

Patronlarının sıcacık kucaklarında oturmuş ibişler ve şamaroğlanları, o sıcacık kucaktan bir dakikalığına inmiyorlar ki, onlarla "insanlık" ya da "onur" adına birşeyler konuşalım. Şövalyeliğin tarihi, onur söz konusu olduğunda soğukkanlı davranılmayacağını öğretir. Şövalyenin ne denli parası, malı, serveti, olursa olsun, onurunu korumak için tüm bunları tehlikeye atar. Patronlarının sıcacık kucaklarını tehlikeye atamayacak "ibişler", ancak, içinde bulundukları rezil durumu yeniden yorumlamaya, "yeni değerler" oluşturmaya başlarlar! Öncelikle, eski Yunan bilgeleri gibi, "görgülü, zarif, soğukkanlı" görünmeye gayret ederler...

Ayrıntı Yayınları'ndan çıkan "Duygu Ötesi Toplum"da, yazar, modern insanın duygularının ortadan kaldırılamayacağı, ancak, yer değiştirilerek iptal edilebileceğini anlatır. Şöyle, "duygularımızın paketlendiği", "ambalajlandığı" ve "tüketici" kültürüne dönüştüğü yeni bir dünyada yaşıyoruz. Walt Disney çizgi filmleri gibi bir dünya. Bir lunapark eğlencesi, tüm duygularımız, yapay korkular, yapay sevinçler, yapay tedirginliklerle yaşanan bir başka dünya: "Disneyland" Bu Disneyland'ın çizgi filmleri, gazeteleri, şov programları, çizgi film karakterleri, hepsi bizi insan yapan, bir aile, bir sevgili, bir arkadaş yapan, tüm duygu çeşitleri-alışverişlerini-çatışmalarını seri bir şekilde kurgular! Her gün televizyonlar-gazetelerde bu yapay, dünya dışı kurguların heyecanlarıyla telaşlandırır, övünür, gurur duyar, ya da üzülürüz. Ancak yanı başımızda Bosna katliamı, ya da sosyal bir felaket üzerine bu denli yoğunlaşamaz, duygularımızı hareketlendiremeyiz. Bedenimizi siyasi alana taşıyamayız. Modern uluslararası ilişkiler bize "heyecanlarımızı" "görgüyle" aş-

mamızı, katliamlar karşısında duymazlık-görmezlikten gelmeyi soğukkanlı bir nezaket, adı altında öğretir! Yani, kendisine hakaret edilse dahi kişiliğini oluşturan böyle bir duygudan habersizdir.

İşte en güzeli, biri bizi gözetliyor programında, tamamen soyut bir mekânda, akvaryum içinde, hiçbir tartışma, kültür, toplumsal olay olmadan, sırf yarışmayla "duygular" hareketlendirilmek isteniyor. Duygularımız insanlarla çevrili bir büyük evrenin hareketleri içinde değil, soyut bir mekânda, paketlenip, ambalajlanıp, hayatın dışına, uzay boşluğuna çöp diye atılıyor.

Kişiliğiniz, onurunuz, aileniz, ülkeniz söz konusu olduğunda hiçbir duygusal tepki vermeyeceksiniz, sizi bir akvaryuma kapattıklarında, 'çayı neden sen koymadın' diye, zoraki yapay duygular vereceksiniz.. Yani, tüm insani duygularınızı lunapark eğlenceleri içinde yaşayın, hayatın kendisine, dünyaya, insanlığa karışmayın!

Patronların sıcacık kucağına ibişler ve şamaroğlanları bu akvaryum fidanlıklarında böyle yetiştirilir.

Kendilerine yapılan "hakaretlere" medya yazarlarının cevap veremeyişi "duyguların" iptaliyle, yani, bir zamanlar ağızlarının suyunu akıtan "onur" gibi payeleri hızla, "kayıtsızlığa" dönüştürüp, yapay heyecanlarla bedenlerini tatmin ettiklerini görürüz!

Bu yapaylık, kayıtsızlık, Türk aydınlarının batı edebiyatını tamamen yanlış yerden okumasıyla hızla büyümüş, efendilerinin beklemedikleri şekilde "kölelikleri" kolay ve ucuza malolmuştur.

Şöyle: Modern edebiyatçı, bozuk bir edebiyatçıdır, depresiftir, kişiliğini, bedenini, içindeki arzu ve neşeyi anlayamamış, lüzumsuz adamdır. Tam da "uluslararası şirketlerin" ağız tadında. Mesela, hiçbir yazar, kendini övmez, mesela, hiçbir yazar rakiplerine meydan okuyamaz. Ancak modern edebiyatçı, hızla kendini övecek kurumlar-ilişkiler arar, kendisi hiç zahmet çekmeden kendini "ünlü yapacak mekânizmaları zorlar!" Kendini

övse, "kendini beğenmiş" diyecekler, bu zehirle korkutulmuştur. Başkasına meydan okusa, "onu çok kıskanıyor" denecek, bu nezaket gibi görülen cümleyle zehirlenmiş kilitlenmiştir. Ancak, içinde saklı büyük beni onure ettirmek için, edebiyat çevrelerinde ayak oyunlarıyla gezer, durur, dedikodulara karışır, çürür, gider.

Başkasının kendisini övmesini beklemek, edebiyatımız için modern bir durumdur. Divan edebiyatının en güzide şairleri kendilerini övmüştür, "benim kelimelerim denizlerdeki nadide inciler gibidir", "benim mısralarım ayla, mehtapla yarışır", "ben İran'ın Camisi, Sadisi gibi kutubum" diyen, şiirler göreceksiniz, övgü, aynı zamanda meydan okumadır. Divan edebiyatında, hem de halk edebiyatında çok açık bir meydan okuma geleneği vardır. Köroğlu, Dadaloğlu, Pir Sultan, şiirlerini naralaşmış mısralarıyla dile getirir. "Kendini övme" tasavvufta dahi görülür. Ünlü din bilgini Muhiddin Arabi, "Eşariler" yazdıklarımı anlamaz diye meydan okur. Yere göre koyamadığımız Yunus Emre dahi, "şeriat taraftarları bunları anlamaz" anlamında, meydan okur, aşağılar, küçümser! Yüzyılımızda yaşamış nurculuğun ünlü ismi Saidi Nursi, kendi yazdığı kitaplar için, hakikat, bilim, herşeyin en güzelinin kendi kitaplarında olduğunu ısrarla, defalarca söyler. Bektaşi edebiyatı, halk aşıklarının atışmaları, söz ustalıkları, sanat becerileriyle övgüleri şaheserleşmiş mucizevi eserler oluşturmuşlardır. Modern edebiyatımızın büyük İslamcı şairi, Necip Fazıl, kibrini, bir numara olduğunu hiçbir zaman, hiçbir yerde saklamadı, her yerde çekinmeden söyledi. Babıali kitabında, Yahya Kemal, Mehmet Akif, Nazım Hikmet gibi isimleri dahi yerden yere vurdu, ortada bir tek kendisini şair diye bıraktı. Üstelik bir mürşide bağlanmış, tasavvufi-manevi olgunluğu kendine rehber edinmiş bu büyük şairin kendine toz kondurtmayışı, rakiplerini aşağılaması, kitleler tarafından fazlasıyla beğenilmiştir..

Ancak, modern edebiyatçı, kendini beğendiğini, üstünlüğünü ancak rakı masası toplantılarında dillendirir, "yazıya" gelin-

ce bu yürekliliği gösteremez. Bu şu demektir, insan kibrin sahibidir, öfkenin sahibidir, övülmek ister, bunların yeri "eseridir", eser: hodri-meydandır! İsminiz etrafında kayıtsız duruşunuz, güya nezaketle, uygarlıkla "sakin" kalışınız bir hastalık türüdür, övgüleri "başkalarından beklemeniz" bir hastalık türüdür, modern edebiyatçıya vurulmuş bir kilittir. Matbaayı ele geçirenler, seni ancak biz şöhret yaparız" derler, eseriniz olsun olmasın sizi şöhret yaparlar ve şöhret için (eser) "meydan okuma" gerekmez! Aksine, uysallık, sessizlik, derinlikli bir ağırbaşlılığın olgunluğuyla övülür.

Ben, henüz, kendi yazısını, kendi şiirini, kendi kalemiyle öven tek bir yazar görmedim. Bu kadar korkutulmuş, tımar edilmiş yazardan ne bok olur. Övgüden, ya da insan oluşumuzun hastalıklı arzularından kaçamayız, kendimizi, "kendimiz reddedemeyiz". Batı, bilimi ve sanatı "milli değeri" haline sokmuştur, bunun için bağımsız kurumları şart koşar, "değer" karşısında eli ayağı tutulur, kimden, nereden gelirse gelsin "değeri" kültürüne katmak için savaşır. Bizim, ibiş, bankacı, tüccar şamaroğlanlarından bağımsız eleştiri beklememiz, Türk edebiyatının neden kilitlendiğinin de cevabıdır. Kelimelerine kılıcı gibi güvenenler ortaya çıkar ve narasını atar!

Başkasının övgüsünü bekleyenler hiçbir şey üretemez, değil sanat eseri, ülkemiz fasulye, mercimek, buğday, nohutu ithal etmeye başladı. Ülkemizde yüzlerce sanat mektebi, yüzlerce organize sanayi sitesi var, tırmık, şu basit tırmığı, bahçe makaslarını, tarla sulayan küçük döner fıskiyelere milyonlarca dolar ödeyip ithal ediyor! İthalatçı firmaya, bir "tırmık" nedir, her demirci yapabilir bunu, neden dışardan alıyorsunuz, dedim, "bir, ucuz.. iki, vakumlanmış ambalaj satıyorlar.." dedi. Yazarı fasulyeyi, filmi, mercimeği, tırmığı, hortumu, herşeyi "ucuz" diye dışardan ithal edersiniz, peki, "onları bizim üretmiş olmamızın hiç mi değeri yok!"

Bir malı ve eseri, "bizim üretmiş" olmamızın değeri vardır, bizim olan şey, onurumuz, gururumuzdur! Bunun için de baş-

kalarının yaptıklarına "meydan okuyacak" bir güç! Elinize ithal tırmıkları alıp, "bunun âlâsını ben yaparım, en güzelini yaparım" diye karşısına dikilecek bir güç! Ancak, elimize kendimiz ürettiğimiz ne alırsak utanç duyuyor, eziliyoruz! İşte bu sesini (narasını) kaybetmiş kültürün çocuklarıyız.

Medya insanların onurlarını koruyamayacağını bize öğretti, kendi eserine, kendi malına güvenemeyen milyonlarca ezik, mağdur yarattı ve birileri hâlâ, soğukkanlı, nazik, zarif görünmeye çalışıyor! Öfke gibi, meydan okuma gibi, neşe gibi, coşku gibi tüm insani değerleri bedeninden, ruhundan çıkartıp atmaya, yok etmeye çalışıyor!

Ve tüm hayatımızı uğrunda vereceğimiz bir onur kalmıyor! Mesela, bizler, 8-9 sene önce Leman'da yola çıkarken, bir köftecinin oğlu, Tuncay Akgün, bir şoför çocuğu ben, bugüne değin Don Kişot'lukla suçlandık! Bu dergi yarın sabah kapansa dahi, onbinlerce gencin zihniyetini, bakış açısını, dünyayı algılamasını değiştirmeye çalıştı. Hiç de boşa geçmemiş zaman. Bu düpedüz kılıç kılıca, kıran kırana bir şövalye kavgası, bu toprakların genç çocuklarının onur kavgası. Halkın çocukları onura sahip çıkınca, onları imkânsızlıkla, ütopyacılıkla, Don Kişot'lukla suçluyoruz. Geçtiğimiz on sene yazdığımız yazılar hiç mi işe yaramadı. O halde, onlar da, siz de, öbürleri de, yalın kılıç tek başlarına yola çıkabilir, bunun adı, Don Kişot'luk değil, adınızı alnınıza yazıp, Baba İshak gibi, Karayazıcı gibi, Patrona gibi, İstanbul'un kapılarına dayanmaktır!

Köpekliği bize "nezaket, uygarlık" diye öğreten, İstanbul medyasının karşısına dikilmektir! Kime meydan okuyacaksın, kişiliksiz, zayıf, ibiş, şamaroğlanı insanlar, adam mı var karşında. Bazen Fransız, Alman dergileri okuyorum, "çalışanların hakları" diyorlar başka birşey demiyorlar. Bir de bizim eşşeklere bakıyorum, onlarca arkadaşı atılmış, tıss yok. 49 genç Mercedes içinde yanıyor, Mercedes'in patronunu övüyorlar.

Aydın Doğan'ın babası, Gümüşhane eşrafından İrfani Bey'dir. Hikayeleri hâlâ halk arasında anlatılır. Komutanlar, va-

li, bu köylü ağasının şivesini, rahat konuşma tarzını pek sever, her toplantıya mutlaka İrfani Bey'i çağırırlarmış. Bir cumhuriyet balosuna davet edilmiş, Baloda birbirinden güzel kadınlar dans ediyor. İrfani Bey, kadınları şöyle bir güzel süzmüş, ağzı açık kalmış. Sonra komutanın kulağına eğilip: "Gomutanım bu gozel gadınları görünce, insan diyo ki kendine, biz şimdiye kadar eşek .ikmişiz..."

Ben de, Avrupalı yazarları görünce, İrfani Bey gibi hayıflanmaya başladım, biz şimdiye kadar, eşşek .ikmişiz...

ARAMIZDA KONUŞTUKLARIMIZ

Anneler günü nedeniyle Trabzon'da her mağaza vitrinine bir yazı yazar: "Anneler günü için özel indirim" Çömlekçi'de silah satan mağaza da aynı yazıyı asar camına: "Anneler günü için özel indirim"

Bu fıkranın hatırına artık bu uzun sıkıcı yazımı okursunuz. Sert sağcılar Telekom için IMF'e bastırıp, kendi adamlarını yönetime getirmeye çalıştılar, milli bir zafer ruhuyla. Genelev kadınlarının bir raconu vardır. "Parayı verdin işini bitir, ancak dudaktan vermem" derler. Sert sağcılarımız dudaktan vermedi, ancak, IMF bastırdı, dudaktan da istiyor. Sağcılık bu işte. Hem rezil kepaze olup düşmüşsün piyasaya, uzanmışsın yatağa, hem de, dudaktan vermem ben milliyetçiyim, dersin.

Deniz Baykal'ın parti bayileri toplantısı sona erip yine yedi yüz küsür oyla başkan seçiliyor. Adamın bildiği yedi yüz kişi. Her yıl gelip oy veriyorlar. 20 yıl eşkıya dünyaya hükümdar olmaz diye türküler söyleyen Zülfü Livaneli hem Yunus Nadi ödülü alıyor, hem de CHP'de altı yüz oyla parti meclisine seçiliyor. Eşkıya değilse de, banka soyguncusu Dinç Bilgin'i ziyarete giden nadir dostlarından biri, hangi türküyü söylüyordur: "Görüşmecim Yeşil Soğan Getirmiş!"

Emre Kongar sütununda Cumhuriyet'te yazan aydınların listesini verdi, pek kalabalık üç yüzün üstünde isim. Birçok ismi yazmadığı-unuttuğu için kavga çıktı, galiba, dört yüzün üstünde. İnsan soruyor her aydının ailesi okumuş olsa, bu kadar az satar mı gazete diye...

İlhan Selçuk bombayı patlattı, sütununda Aydın Doğan'ın Türkiye'nin en büyük gazetecisi, hem de harbiden basın emekçisi olduğunu yazdı. Bu çıldırmışlık karşısında ne diyelim artık. Buradan bize de mesaj var, gençler bakın solcu ağbileriniz bana hayran, ona göre... Aydın Doğan bana ve dergimize dava

açtı, 25 milyar istiyor! Başım dik ve onurla çıkacağım o mahkemeye! Onun rotatifleri varsa, onun onlarca gazete, yüzlerce dergisi ve binlerce on bin dolarlı yazarı varsa, benim de kalemim var. Bağımsızlık çok rahatsız edici birşeydir. Onlarca gazetende 70 milyonun aleyhinde yazılar yazarsın, her aydın, her sanatçının kimle düştüğü, kimle kalktığını yazarsın, birşey olmaz. Ama biri sizin hakkınızda birşey yazar, ödünüz kopar! Mahkeme vatanımıza ve milletimize hayırlı olsun. Bu pırıl pırıl lekesiz kalemimi kimseye yedirmem! Evet, aynen basın kitaplarında yazıldığı gibi ya kırarım, ya da o mahkemelerde çürürüm.

Amerikan basınında uzun bir yazı dizisi olarak yayınlanan "Öteki Amerika" kitabının ilk cildi Aykırı Yayınları'ndan çıktı. Aynı yayınevi, "Amerikan Muhalifleri Konuşuyor" adında 140 sayfalık bir röportaj kitabı da çıkarttı. Sadece öteki kelimesini aşırmadık, ÖDP'nin eşcinsel-anarşist, değişik sol gruplarla oluşturmak istediği Gökkuşağı projesini de kelimesi kelimesine. Kızılderili hakları, çevreciler, nükleer karşıtları, beyaz, siyah kadın hakları, etnik haklar, kaçak işçiler. Asyalılar, eşcinseller vs. onlarca toplumsal hareket son otuz yıldır yayınevleri, liderleri, ortaya attıkları tezlerle, devrimci, radikal bir büyük güç olarak toplumu dönüştürürken, sınıfa dayalı, Marksist tezlere bağlı geleneksel solun tümüyle çöktüğü. Hepsi yan yana gelince Amerika'nın en büyük siyasi gücünü oluşturuyorlar. Amerika, cumhuriyetçi ve demokratlardan çok bu örgütlerin ülkesi.

Bahsi geçen radikal marjinal hareketler, gençlikleri sol içinde geçmiş entellektüel bir elit tarafından yönetilmekte. Geniş halk kitlelerinin örgütlenmesinin hayal olduğunu söylüyorlar. "Sol" kelimesini kullanmakta isteksiz davranıyorlar. Karizmatik, toparlayıcı bir lider çıkartamayışlarından dertliler. Dar örgütçülüğün büyük demokratik katılımı engellediğini.. Sokakta yatan birkaç milyon insan, sağlık hizmetlerinden bütünüyle yoksun 43 milyon insan olmasına rağmen, geniş kitlelerin duyarlılık geliştirip örgütlenemeyişinin umutsuzluk yarattığını...

Demokratların ve cumhuriyetçilerin karşısına üçüncü bir partiyi yasal olarak koymanın imkânsız olduğunu, ancak üçüncü bir gücün gittikçe büyüdüğünü... Yine de umutlarını kesmedikleri, Kızılderili liderin, çok yakında Buffalo sürülerini görebileceğimizi... Ellerinden gelen küçük çalışmalarla yavaş yavaş yol alındığını.. Kapitalizmi devirecek güç şimdilik bulunamazsa da, sosyal güvenlik, sağlık sigortası gibi sistemleri geliştirip, büyüterek kapitalizmi duyarlı hale getirerek yaşanılabilecek bir dünyanın mümkün olduğunu, söylüyorlar.

Tüm dünyada geçtiğimiz otuz yıl içinde sol hareketler tarihe gömülürken, marjinal hareketler hızla büyüdü. Ben solcuyum diyenler gitti, ben çevreciyim, ben feministim, ben eşcinselim, ben falan etnik halkım diyen hareketler geldi. Küçümsenmeyecek yol aldılar. Ve soğuk savaştan sonra tüm dünyada entellektüellerin milyonlarca makale yazmasına sebep olan "kimlik" tartışmaları boy gösterdi. Çağdaş dünyanın ve tarihin en yalan, en sahte tartışmasına gömülen aydınlara, tüm gazetelerde, tüm ekranlarda iş çıktı. Coğrafyam, kültürüm, cinsiyetim benim için ne ifade ediyor? Ben neciyim, kimim, siyasi görüşüm ne, rengimin, köyümün, konuştuğum dilin anlamı ne? Sorularıyla kitabevleri, seminerler, ekranlar boğuldu! Küreselleşme tartışmasıyla kimlik tartışmalarının sonuna geldik. "Kim olursan ol, açsın, dışardasın, sağlık, eğitim, işsizlik sigortan yok...", cola içen bir Mısırlı'yla Hindli arasında ekonomik-siyasi-sosyal hiçbir farklılık yoktur!

Matematik, fizik, uzay, mikro kimya, atom parçacıkları, her boku lime lime öğrenen insanoğlu, yüzyılımızda iki büyük savaş sonrası büyük bir bunalıma sürüklendi. Edebiyat, şiir, resim, saçmalaştı, absürdleşti, hayatın anlamı boşluğa düştü, iletişimsizlik, yalnızlık büyüdü, edebiyat tümüyle depresiflerin eline geçti. Yüzyılın sonunda daha naif sorular sormaya başladı: "Ben ibne miyim, ben kadın mıyım, ben Kürt müyüm?".. Bütün dünyanın eğitilmesi, değiştirilmesine adanmış yüz binlerce üniversite, aydın bu sorularla uğraştı! Etnik kültürler, bir yazı

endüstrisi, bir konferans, seminer zincirleri doğurdu. Gittiler, geldiler, hangi küpeyi takıyorlarmış, elbiseleri ilginçmiş, sonunda kimliğimizi öğrendik, hepimiz, Hollanda'da kaçak işçi olarak çalışan küreselleşme karşıtı Srilankalı bir ibneymişiz... Şimdi de aydınlar kasırgaya tutulmuş gibi küreselleşme karşıtlığını tartışmaya başladı.

Eğer, etnik, cinsel, feminist, nükleer karşıtı, çevreci, sivil, hakçı (ki hepsi solun gizli bahçesidir) gibi bir derdiniz varsa, dünyadan size uzanacak bir dost eli mutlaka bulursunuz. Yayınevleri, dergileri, bilim adamları, dünya kadınlar günü, dünya çevre günü gibi gelenekselleşmiş eylem repertuarlarıyla bir şekilde size seslerini duyuracaklar!

Diyelim Kürtsünüz, dil, TV, kültürel haklar talep ediyorsunuz, Avrupa'ya fırladınız. Yüzlerce insan hakları savunucusu, milletvekili koşarak yanınıza gelecek. Ülkemizde bu adlar altında birçok kurum, vakıf, dergi bu uluslararası vakıfların yardımı, bağışıyla çıkmakta.

Ancak, işsizim, karnım aç, sigortam yok diye ortaya fırlarsanız, dünyadan size zırnık yok. Diyelim Bergama'da köylüsünüz, cici cici eylemler yaptınız, sizden güzeli yok, ancak sermayenin canına dokunmaya başladığınızda her türlü iftira, komplo düzenlenmeye çalışılır. Diyelim, tütün, domates eken çiftçisiniz, Avrupa Birliği'ne koştunuz, "..iktirin gidin" diyecekler! Avrupa'da sizden önce örgütlenmiş yüzlerce çiftçi sendikası, size bir yığın liberal politika, kalkınma, gelişme programları nasihat edecek. Ancak, hazır gitmişken eli boş dönmeyelim, birden ağız değiştirip, "hayır, biz çok evlilik", "çok çocuk", "kültürel baskı" için geldik, deyin, Avrupa'nın ağzına kadar para dolu sosyal vakıfları size kucağını açacak. Açtılar da...

Şirketleşmiş bu sivil haklar vakıfları hemencecik size "anahtar teslimi demokratik kitle örgütü nasıl kurulur" öğretecek. Eylem, mal ve hizmetlerini takdim edecekler. Ve bir büyük eylem repertuarı sunacak. Siz de eylem stantlarınızda, kuş, balon, uçurtma, düdük çalmak, postaneden telgraf, faks çekmek, alkış-

lı protesto, mum, meşale yakmak, halay çekmek, kurdela takmak, traş olmak, pijama giymek, soyunmak, artık taşkın neşeniz ve keyfinizce süsledikçe süslersiniz!

Batı'nın aydınlanmacı, özgürleşmeci projesi içinde bu sivil kurumlar, hiç şüphesiz olmazsa olmaz devrimci kurumlardır. Bağımsız bireylerin yüzlerce yıl mücadelesinde oluşmuş kurumlardır.

Ancak, onlara heveslenen, içimizde onlarla aynı çağda yaşadığını iddia eden öncü gruplar çıkar, insan hakları doğrultusunda yüzümüzü onlara çevirirler, onları hayranlıkla takip eder, kitaplarını okur, nihayet güneş ışığı başımızda yanmıştır, nihayet "kimliğimizi", "dünyalığımızı" bulmuşuzdur. Ve bizler de insan, birey, sivil haklar, gelişmişlik nedir öğrenir, yasalarını ezberler, ağzımızın suyu akar, "bu ülke adam olmayacak, yahu heriflere bak, olsun biz yine de repertuarımızdaki eylemlerimizi yapalım" deyip dergi ve örgütlerde istif olacağız!

Çünkü şunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz, bizdeki sivil kültür, bağımsız kurumların-bireylerin kültürü değil, "sermaye kültürünün" bir uzantısıdır. Sermaye kültürünün gazeteleri, dergileri, TV'leriyle şekilleniriz, ancak, yazarlarımızın makale ve kelime adları onlara benzer: Demokrasi, özgürlük, sivil haklar... Kelimeler dışında tarih, sokaklar, insanlar, din, dil, alışkanlıklar, devlet yapısı hiçbir şey birbirine benzemez! Ve okuduğumuz batılı eserler bıçak gibi saplanır yüreğimize, çağdaşlıktan asla geri duramayız...

Ülkemizdeki eşcinsel, feminist, çevreci, nükleer karşıtı, etnik haklar, örgütleniş tarzları, dergileri, tartışma konuları, eylem repertuarları, eylem mal ve hizmetleri, siyasi duruşlarıyla, aynen batılı bu örgütlerin birer kopyası.. Daha da öte, onların parasal yardımıyla yaşamakta. Batı'dan yalnız IMF yardımı gelmiyor, sivil kurumlarımıza da birileri katkıda bulunmalı.

Yine de ülkemizde bu sosyal hareketler liderlerini çıkartabilmiş değil. Hepimize sıkı bir de Sivil Haklar'ın Kemal Derviş'i lazım.

Lider yok, sebebi çok basit, "ben falan hakların, falan düşüncenin, falan derneğin sözcüsüyüm, öncüsüyüm, başkanıyım" diye ortaya atladığınızda, batıda kimse size itibar etmez, çünkü batı medyası kişi üzerinden değil, "eser" üzerinden tartışır. Tartışılan eseriniz, araştırmanız varsa üstünüze atlar, ödüllerle neye uğradığınızı şaşırır, bir büyük siyasi ve sosyal hareketin önünde bulursunuz kendinizi.

Bizde, bugünlerde, Avrupa'da para dilenmeye çıkmış sivil kurumların sözcüleri, "Ben bu derneğin kurucusuyum, ben bu dergiyi çıkartıyorum, ben falan zamandan beri burdayım, ben taa o zamandan beri mücadelenin içindeyim, işte o var ya, dağa çıkmıştım gençken, o benim" demekten başka meziyeti olmayan yüzlerce irili ufaklı biçimsiz aydınlar, yaşamak, ayakta kalmak için şimdi, dışardan gelecek paraların yolunu gözlüyorlar!

İthal, tıpkı basım, kopya bu sosyal hareket sözcüklerinin yanıldıkları nokta, batıda bu sivil kurumların aynı zamanda batı basını ve hukukunu da inşa etmiş olmalarını, unutmuş olmaları. Bu yüzden batı basını, sivil hareketleri kendi gücü gibi takdim eder, onların basın bildirileri, yürüyüşleri, eylemlerini kendi doğal ideolojisi gibi üretir. Sözcülerini ekranda tartıştırmaktan, egzotik ülkelerin renkli entarili insan hakları savunucuları her akşam ulusal ve yerel medyasına konuşturmaktan zevk duyar. Batıda basın nefis şöhret sütüyle besler marjinal liderlerini. Bizde, bir şansınız Dr. Stress'in programına çıkmak. O da, bir yanınıza Banu Alkan diğer yanınıza ülkücü bir herif koymak şartıyla. Ülkemizde bir sanayiciyle bir çevrecinin ellerinde rakamlar, raporlar yan yana tartıştığını TV'lerimiz henüz görmedi. Gülmeyin, ülkenin en büyük çevre vakfı TEMA, sermaye kültürünün vakfıdır, elcağızlarıyla, paracuklarıyla sanayici isimleriyle kurmuşlardır!

Sermaye kültürü, burjuva ahlakının eğlencesidir. Yorgun, bitkin, kokmuş, içi geçmiş yaşlı insanlar, tuhaf elbiseler giymiş sanatçıların gönül hikâyelerini, taşradan gelmiş babasız bir şarkıcının gözyaşlarını, çok renkli bir caz sanatçısıyla bir akşam

yemeği geçirmek, sanattan, edebiyattan ve aşklardan söz etmek ister. Yüzyılın başından beri burjuva aşağı tabakadan, taşradan gelip büyük sanatçı olmuş insanların gönül hikayelerini ve aniden düşüşlerini pek sever. Mutlu insanları, daha çok mutlu etmek için, mutsuzlukla çırpınan sanatçıların acılarını kullanır. Yüzyılın sonuna doğru sermaye, gerçekten kültüre el atmış, tüm dünyanın galeri, müzeleri, koleksiyonlarıyla resim sanatına nasıl el koymuşsa, resim piyasasını ele geçirmişse, şimdi de sivil haklar, fonlar, hamilikler, bağışlar, yardımlar, ortak seminer, konferans, raporlarla güya sorumlu, güya ülkesini düşünen dernekler, sanatçılar, tiyatrolar, ödüller, tartışmalar üretmeyi, her yerde kendi sahte isimlerini piyasaya çıkartıp, ekranlara sürmekle, eğlenir. Sermaye sımsıcak bir güneş gibidir! Oraya sığınmayan yazar, sanatçı kaldı mı? Sermayeyle ortak çalışmayan bağımsız, sivil kurum kaldı mı?

Gırtlağına kadar borca batmış bir ülkede sermaye bir milyon gazeteyi, onca dergiyi bedava dağıtıyor. Hiç inanmadığı sağlıklarında ihbar ettiği, suçladığı Can Yücel'in, Nazım Hikmet'in dahi kitaplarını basıyor. Bu yüzden sermayenin karakteri yoktur, yalakadır, aydınlarımız hızla sermaye kültürünün yanında yerini alır, çok geçmeden, casus gibi konuşmaya başlar, liberallerin tanrısallığından söz ederler. Aç kitlelerin, çiftçilerin, köylülerin bu ülkeye yük olduğunu, hızla temizlenmeleri (kıyılmaları) gerektiğini yazmaya başlarlar. Para, fikir, proje, ödül, büyük sanatçı, övgü, şaşaa herşeyi buluyorlar da, bunları dinleyen, anlayan halkı bir türlü bulamıyorlar. IMF bir zaman sonra yardım programını kesip batıdan "halk" yardımı yapacak. Açlıktan ölmüş, sürülmüş otuz yaşında ölmüş, işsizlikten kaçmış, köylerimize, sahillerimize, şimdiden batıdan, güngörmüş, okumuş, batılı mutlu çiftler taşınmaya başladı bile!

Tarihte ilk defa bir cumhurbaşkanı basına demeç ve röportaj vermiyor. Ağzından çıkacak her sözün eğilip büküleceğinden hepimiz eminiz. Güvensizlik had safhada. Tarihte ilk defa bir cumhurbaşkanı basın ve medya olmadan görevini yapıyor. Ta-

rihte ilk defa bir cumhurbaşkanı halkın arasına nerdeyse, eski dünyanın peygamberleri gibi yalınayak, sessizce karışıyor, kimsenin haberi olmuyor. Diyarbakır'da büyük bir halk sevgisi, coşkusuyla karşılandı, basında haberi çıkmadı, Demirel olsaydı, hepsi naklen yayına geçerdi. Dünyada ilk defa bir cumhurbaşkanı basın patronlarından birini dahi kabul etmedi, henüz elini sıkmadı.

Cumhurbaşkanımız beyaz kanatlı bir melek. Onu da küçük sivil bir kitle örgütünün marjinal lideri gibi hayatın dışına, köşeye sıkıştırmaya çalışıyorlar. Ekranların, medyanın dışında kaldıkça halkın gönlünde büyüyor. Bir ahlak timsali. Bir büyük adalet adamı gibi herkes kendisine, kurumuna, çocuğuna, hayatına örnek olarak onu gösteriyor. Bu kadar dalgalı bir denizde bu denli sade bir adam Allah'ın bu zavallı millete bir lütuf olsa gerek. Annelerimizin, dedelerimizin dualarından çıkıp gelmiş iyi kalpli dev bir masal kahramanı. Cumhurbaşkanımızın yalnızlığı ve kararlılığı halkın aklına geldikçe, uzaktan gözyaşı dökülüyor insanlar. Medya, siyasilerle cumhurbaşkanımız arasında cennetle cehennem kadar fark var. Ve cumhurbaşkanımız çağdaş demokrasilerin tümüne tarihi bir ders veriyor ve iletişim teorisyenlerini de ilgilendiren bir konu çıkıyor ortaya: "Medyayı hiç kullanmadan da herkes görevi pekala yapabilir!"...

İnsan hakları sözcüsü Eren hanım, yıllardır Türk askerlerinin şehit edilmesini kınıyor, protesto ediyoruz, ancak basın bir defa olsun bu haberleri vermedi. Bizi kamuoyuna bir tarafın haklarını koruyan vakıf olarak lanse etmeyi başardı. Derneğimizi aramaya gelen polisler panodaki bu bildirileri okuduğunda şaşırıp, yahu siz bunları da söylüyor musunuz, diyorlar!.."

İşçi temsilcisi, tabipler, eczacılar, anneler, öğrenciler, mimarlar KESK'inden feministine, öğretmenine, cumhurbaşkanına kadar her kesim medyadan şikayetçi, tarihte firavunlar dahi bu denli beddualara muhatap olmadı. Basın, soygun düzeninin lokomotifi olarak değil sadece, siyasi çıkışsızlığın, çaresizliğin üreticisi olarak da Türkiye topraklarına oturmuş bir heyüla, ca-

navar! Dünyada eşi benzeri olmadık acımasız bir sağ liberal imparatorluk kurdu, medya, işgal ordusu, yazarları MİT ajanları, İsrail lobicileri, işadamları dernekleri talimatlarıyla ülkeyi yönetiyor.

Ancak.. ülkenin tüm entellektüel kapasitesini barındıran akademisyenler, sivil örgütlerin hemen hepsi, eylem repertuarlarını, bütünüyle batıdan ithal ettikleri şekliyle, basına göre ayarlamakta. Sivil kurumlar, basının kendi haberlerini kamuoyuna duyurduğu ölçüde ayakta durabilir, yani, dünyada alışılmış şekliyle kurumlarını böyle inşa etmişler ve kurumlarının varlık nedeni budur. Bir araştırmacı bilim adamı, araştırmasının anlamı onu duyurmak, yaymaktır.. Çevreci, feminist, işçi temsilcisi, araştırmacı tüm sivil kurumların yaşam enerjileri, ülkelerini, kendilerini tartışmaları ve bu tartışmanın duyurulması içindir. Bu kurumlar tartışma üretemez, lider üretemez, siyasi, sosyal hayatımıza ilginç fikirler, tartışmalar, projeler sokamazsa, bir ülke yol alamaz. Tam da böyle oluyor. Bu kurumlar basının perdelemesi, engellemesi, yok saymasıyla, tartışamıyor, proje sunamıyor, cesur adamlarını kamuoyunun önüne fırlatamıyor.

Siyaset ve tüm ülkenin istikbali işte tam da bu noktada tıkandığı halde, yine çıldırtıcı, can sıkıcı bir döngüyle, irili ufaklı özgürlükçü, aydınlanmacı, araştırmacılar, sivil kurumlar hâlâ tüm eylem repertuarlarını basına göre düzenlemekte.

Basın, ya ihanet, ya barbar bir bilinçsizlikle, bu aydınların yerine, artist, şovcu, her konuya maydanoz eğilip bükülebilen şarlatan insanları ve ekran dangalaklarını ortaya fırlatıyor ve binlerce komik adamla sermaye kültürü değirmenini çeviriyor, devletten kredisini, ihalesini de bu görevini yerine getirdiği için alıyor. Ve binlerce genç aydın, dergi toplantılarında, üniversite odalarında, tropikal bir adada yaşar gibi hayattan uzak birbirlerine dürüyorlar. Bu örgütler, genç hevesli çalışkan aydınların cesetleri haline geliyor. Kompleks piskopat, yıpranmış, sevimsiz insanlar sürüsü umutsuzlukla işe yaramazlıkla akşama doğru barlara sürükleniyor!

En trajik örnek F-tipi eylemleri, Ira da aynı eylemleri yapmış. İngiltere'de basın olduğu için haklarını aldılar. Bizde eylemi yapanlar bizim gibi medyaya asla inanmaz, ancak eylemlerini duyurmak için basında çalmadık kapı, yazılmadık mektup, telefon edilmedik gazete bırakmazlar. İnsanların vicdanı sızlasın diye eylem yapıyorsun ve vicdanı hiç olmayan insanlardan duyurmasını bekliyorsun, ısrarla bir daha, bir daha bekliyorsun.

Gün geçmiyor ki, bir eczacı ilaç fiyatları hakkında, bir avukat mahkemede dönen dolaplar hakkında, bir hakim gördükleri hakkında kapımızı çalmıyor olsun, her gün yüzlerce kez yüzlerce aydın, araştırmacı sorumlu insan, medyaya faksladığı, gazeteciye anlattığı halde, gördükleri-duydukları canlı hadiselerin asla yazılmadığı, ciddiye almadığından dert yanmıyor olsun.

Ve bu hayıflanmalarla yüzlerce sivil örgütçüsü, akademisyeni aynı gemide yaşayıp yüzyıldır karaya ayak basmayan insanlar gibi kendi dar odalarında saçı sakalı karışmış yabani insanlar gibi ölüp, bitip, yetenekleri, becerileri, tecrübeleri yitip gidiyor!

Ünlü iletişim bilimci Mcluhan (hani, dünya TV'yle evrensel bir köy olacak ve herkes 5 dakikalık şöhret olacak, diyen adam)'ın önemli olmayan "Guttenberg Galaksisi" adlı kitabı Yapı Kredi Yayınları'ndan çıktı. "Tipografik" insanı, yani, baskımatbaa insanının evrimini anlatıyor. Matbaanın ortaya çıkışıyla insan algısı, iletişim, davranışlarımızın değişimi üzerine bir kitap. Okuma yazma bilmeyen toplumlar ve hayvanlar, ya da ilkel topluluklar "sesle" yaşar, duyar, tepki verir. Vahşi ormanda sese karşı sürekli alarm halinde yaşayan hayvanlar, yani bizler, TV'nin icadıyla yeniden matbaadan kopup, sese döndük.

İnsan toplulukları birbirleriyle yeniden ve sahiden ilişkiye girmek için baskı araçlarını bırakıp, yeniden "sese" mi dönmek zorundalar. İnsanlar, çocuğu, arkadaşları, ailesiyle yazı ile konuşmaz, birebir, yüz yüze ilişkilerle muhatap olur! Hapisteyseniz çocuğunuzla, eşinizle yazıyla konuşursunuz. Ancak, tüm ülkenin entellektüel birikimi artık toplumlarıyla "yazı"yla konuşamaz hale gelmiştir. Yeniden örgütlenmek, tanışmak, yeni bir si-

yasi hareket kurmak isteyen insanlar; dergiyi, matbaayı, bırakıp, birbirlerine eski çağlardaki gibi "sesle" uzanmak zorunda...

Kardeşlerim, ithal eylem bağımlılığından, ithal eylem sömürüsünden vazgeçmek zorundayız, yeni bir gösteri üretmek, fantezi kurmak, artık hepimiz için zorlaşmıştır. Sol partiler sadece eylem işletmeleri değildir. Çünkü eylemler halka değil, basına dönüktür. Sol, bilgisayar, faks, e-mail değildir. Solcu teknolojisiz insandır. Çıplak diliyle, çıplak bileğiyle halkın arasına karışan insan. Bir garson çocuk, teknolojisizdir ve bir yazardan yüz bin tane bilgisayardan daha etkilidir.

Fasit daire içinde hep aynı insanların geldiği kumarhane sakinlerine dönüşüyor kitle örgütleri. Besleyiciliklerini kaybetmiş sloganlarla örülü sol tarih müzeleri! Zihinleri körelten çarpık sloganlar! Kendi kötüleşenler kötülüğü değiştiremez, bakın şu çaresiz insanlara, eylemlerin hiçbiri Türkçe değil, anlaşılmıyor. Bu halkla kimse konuşmuyor, herkes basına poz veriyor. Dergi, dernek odalarında ölümüne dondurulmuş küçük sol partiler, çığlıklar! Masumlar cezalandırılamaz. Bu örgütlerin kapısını çalan yüz binlerce masum işsiz, genç, üniversiteli çocuk aynı slogan, aynı eylem yöntemleriyle cezalandırılıp, hayattan çıkartılıyor. Önceden paketlenmiş eylemlerin servis edildiği ve hemen barlara hücuma geçildiği bu dünya solun dünyası değildir!

Tedavülden kalkmış eski don gömlekleri satar gibi, aynı eylem mal ve hizmetlerini hâlâ usanmadan satarak, o kapılara çaresizlikle dayanmış acı çeken yeni neslin hayalleriyle, ütopyalarıyla, yarınlarıyla oynuyoruz. İç toplantılarda demogoji oyunlarıyla mikrodalga fırın içine sıkışıp kalmış akıl hastaları gibi debelenmenin solla ne ilişkisi var. Sol alevdir. Sol insanlığın vicdanıdır. Solun adağı, şükranı, duası, kurbanı, komşusuyla, arkadaşıyla, halkla iç içe yaşamak, tartışmaktır. Tanrısız, lanet bir dünyada yaşadığını öğrendiğinden beri, solun tanrısı zekâ kuvveti olmuştur, solun peygamberi, bölüşmek, dokunmak, sevişmek, ırk, mezhep, dil, kültür ayırt etmeden tüm insanlığın derdini yüklenmek olmuştur. Eylemimizi duyurmak istediği-

miz şu basına bir bakın "düşünsel saygı"yı tanıyan tek bir vatan evladı var mı? Beyinsiz, akılsız gazeteciler kendileri gibi boş kafa türleri çok sever.

Ama nasıl oluyor, on binin üstünde kitle örgütü yan yana geliyor ve seçimden sonra hepimiz japon yapıştırıcı içmişiz gibi kalakalıyoruz. Çünkü on binlerce örgütün yaptığı tek şey, basın bildirilerini gazetelere fakslamak. Bunu herkes öğrensin, basın yok, medya yok artık. Bildiğimiz, duyduğumuz, tartıştığımız herşeyi, mimarı, eczacısı, öğrencisi kendi elleriyle alıp sokağa çıkacak, kendisi dağıtacak, sıcak temas içinde komşularıyla, bakkalıyla yüzyüze görüşecek, bildirileri, haberleri, tartışmaları, mimarlar verecek, tabibler verecek, her gün bir şekilde kitlelerin eline dergi, gazete, bildiri, haber bülteni tutuşturacaklar.

Bilgisayar başına oturmuş yüz binlerce genç aydın uyuşmuş, hastalıklı, ufo suratlı yaratıklara çoktan döndü. Sokağındaki insanla bir defa konuşmamış. Korkmayın, halk, medya gibi bildirinizin en güzel cümlelerini çıkartıp, atmayacak. Anlamazsa, üniversitedeki çocuğu, kızı anlayacak. Gide gele, söyleye söyleye boyunuzu posunuzu, tanıyacak. Ülke sorumluluğunuzu, okumuşluğunuzu, bilginizi görecek.

Batıdan ithal bu dernekler ve batıdan ithal bu eylemlerle ancak dergi odalarında akşama kadar "doğruculuk" oynarsınız... Kalkın faksların başından, Türkiye'de basın yok! Ülkemiz ve hepimiz dehşet içindeyiz. Siyaset tüm yönleriyle tıkanmış ve yine sağ liberaller bir şekilde, eski tas, aynı soygun, aynı yalan başa geçmekte!

Şiddetli bir susuzluk içindeyiz, toplum inim inim ağlıyor, yapılacak tek şey, sokağa yaka paça, yalınayak inmektir. Bu kumarbazlardan bu ülkeyi geri alacak olan okumuş aydınlarımızın, hâlâ kapalı on binlerce örgüt içinde tüm çabalarını bir faks metnine sıkıştırmaları kadar cinnetsi bir cahillik olamaz! Matbaanın, faksın, bilgisayarın anlamı kalmadı, mağara insanları gibi, ağzımızdan çıkanları duyarak, konuşarak, tartışarak, bağı-

rarak... Kalpleri, ruhları, beyinleri, mideleri, çocukları, aileleri, işleri, umutları karışmış milyonlara kendimiz gideceğiz...

Bu gülünç eylemlerden bu gülünç teknolojiden bu ısmarlama protestolardan medet umanlar, bilgisayarların dünyaya hediyesi, uyuşmuş, uyumsuz on binlerce aydınlar üretmektir, başardılar!

Cumhurbaşkanımız hepimize birşey öğretti... Medya olmadan, basın, matbaa olmadan birbirimizle kucaklaşmanın yolunu.

DÜNYA İŞLERİ

Trabzonda camiide bir adam secdeye vardığında cep telefonu çalmaya başlar. Çalar, çalar, susmaz. Yan saftaki adam selamını verir ve yanındaki adamın cebinden cep telefonunu çıkartıp yavaş bir sesle cevap verir: "Arkadaşın secdeye kadar gitti, gelecek!"

Yine bir Ulusoy anonsu: "Sayın yolcular, Sungurlu Dağ Tesisleri'ne gelmiş bulunmaktayız, tuvalet, lokantanın sağ yanındadır, afiyet olsun"

ABD topraklarına yönelik tehditi karşılamak için yirmi yıldır Yıldız Savaşları da denilen Füze Savunma Sistemi stratejisini tüm dünyaya kabullendirmek istiyor. Soğuk savaş bitti, uzaydan seni kim vuracak dendiğinde, serseri devletler ilan ettiği, Irak, İran, Libya, Kuzey Kore gibi ülkeleri bahane ediyor. ABD nükleer manyak! Uzay sarhoşu! Hiçbir iyilik ve sevimliliği yok! Savaş ve saldırı kaygıları üreten korku iktidarı. Avrupa Birliği (AB) Bizi bu işe karıştırma, biz, kendi topraklarımızı savaş alanlarında konuşlandırdığımız füzelerle savunuruz" diyor, (bunun adı da füze savunma alanı). Her iki sistemin arkasında büyük bir savaş sanayi.. Hangi savunma ortaklığına karar verileceği, kimin dediği olacak kavgası ABD'yle Avrupa arasında, ABD'yle tüm dünya arasında bitmeyen bir gerilim!

ABD'nin siyasi, ekonomik, askeri güç dayatmalarına karşı kurulmuş, ABD'nin "zoraki ağbiliğinden" gururu kırılmış, elele tutuşmuş entellektüel adamlar görünümündeki Avrupa Birliği dünya sorunları karşısında henüz rüşdünü ispatlamış değil. İlerde nasıl bir renge ve şekle gireceğini hiç kimsenin bilemediği Avrupa Birliği şimdilik felaket yağdırarak değil, İnsan Hakları, Savaş suçluları gibi mahkemelerle bir insanlık ülküsünü yumuşacık elleriyle cömertçe dağıtmak görüntüsü peşinde! ABD'nin ambargo koyduğu İran ve Irak'a gizlice silah satan

Fransa, Hollanda gibi ülkeler maskelenmiş karmakarışık bir siyasetin hınzırca gizlendiğini gösteriyor. Dünya sorunları olarak mayınlar, nükleer yasaklar, küresel ısınma, hormonlu gıdalar, kara para aklamaları gibi birçok konularda upuzun bitmeyen raporlar yazması aslında yeni bir dünya savaşı manevrası şeklinde gelişiyor! Avrupa Birliği fetihci Napolyon'un düşü mü, dörtyüzyıl önce yaşamış Hümanist filozof Erasmus'un insanlık düşü mü? Napolyon da hem fethediyordu, hem de savaş anında çıkartıyordu Medeni yasaları, en ücra kasabalara kadar vergi, mal varlıklarını tespit eden yasaları! AB, batılı değerlerin fetihçisi. Değerleriyle inşa ettiği ülkeler henüz bir parça dinlenmeden neden daha kuvvetli bir kas, daha güçlü bir çelik koruyucu arıyor kendine!

AB, topraklarını çocuklarına bölüştüren Kral Lear'ı oynamakta, bakalım yarın çocuklardan hangisi babasını delilikle suçlayacak. Çünkü AB'nin önünde milyonlarca göçmen yığılmıştır, bu büyük barbar istilayı durdurmanın imkanı yoktur. Şu anda Avrupa Birliği, tüm üçüncü dünya ülkelerinde göçün nedenleri, durdurulması üzerine anketler, raporlar, vakıflar kuruyor. Herkesin herşeye hakkı olduğu görüntüsü göçün şiddetini, hızını alevliyor! Üçüncü dünyanın hemen her ülkesinden milyonlarca insan, yaşadığı mağaralardan ailelerini kapıp her türlü acı sonuçlara katlanarak Avrupa'ya hücuma geçmiş durumda.

Avrupa Birliği, para ve piyasa gücü tatlı hayalleri, cennetsi bir yaşam tutkusunu gözü dönmüş bir sarhoşluğa dönüştürmüş durumda, herkes oraya koşuyor, herkes, insanlığın bu şefkat ve merhamet dolu kalbine sığınmak istiyor!

Balkanlar'daki bitmeyen savaşın ırkçı şövenistlerini de parasal yardımların uyuşturuculuğuyla bertaraf ediyor! Miloseviç'i teslim eden Yugoslavlar "oooh nihayet yardım alabileceğiz" deyip, Büyük Yugoslavya rüyasından vazgeçmiş görünüyor. Aslında "büyük" kelimesi, Balkanlar'ın zavallı, umutsuz insanlarının düştüğü bir tuzak! Orada herkesin "büyük"lük derdi var, Büyük Makedonya, Büyük Bulgaristan, Büyük Arnavutluk, Büyük

Sırbistan. Her an "büyüklükten" birbirlerine girebilirler. Çocuklar gibi akılsız militanlar şu anda kendilerini şehir meclislerinde avutmaya çalışıyorlar. Balkanlar hızla şehir devletlerine dönüşmüş durumda. Yani, seçim ve meclis kavgaları içinde. Hepsinin sorunları etnik, kültürel haklar, azınlıklar sorunu, anayasa ve seçimlerin nasıl oluşacağı gibi konularda demokrasicilik oynayarak Avrupa'ya şirin görünme derdindeler. Bu küçük şehir devletleri, üç, dört, beş milyon nüfuslarını dahi kendi toprak ve ekonomik imkânlarıyla ayakta tutamıyor, milyon dolar gibi yardım cümleleriyle dilleri tutulmuş. AB'nin yardımı şart. İşte Arnavutluk, değil ekonomi, hiçbir şeyi yok. Eski bir Yunan atasözüdür. "köle, karnını doyurmaya niyet etmiş kişidir". Karın doyurma peşinde artık şovenistlik, büyüklük, küçüklük kalmadı, ekmek parası peşinde artık milli gurur, şeref, kalmadı, Avrupa Birliği ülküsü hepimizi güzelleştirecek kadar mükemmel bir ideal!

ABD ve AB, Soğuk Savaş'tan sonra tüm dünyaya en büyük numarası ve tuzağı: "Serbest piyasa" satmaya başladı. Kapılarını çalan kimse iki şey nasihat ediyorlar: "Yabancı sermaye akışını düzenleyen yasaları çıkart, insan haklarına saygı göster, demokratik seçimlere geç!" Serbest piyasa esrarlı bir karışım, Mesir macunu! Serbest piyasa ve insan hakları aynı macunun içinde nasıl yer alır, hem vahşi kapitalistlere, uluslararası şirketlere yüz binlerce işçiyi kapıya koyma hakkı ver hem de "insan hakları" deyiver. Bu asla olmuyor, insan hakları, sadece etnik, kültürel baskılar olunca oluyor, fabrikalardan işçiler atılınca macun işe yaramıyor!

Rusya'ya, Türkiye'ye Kosova'ya verilen akıl bu, arkasına bir dolar imparatorluğu ve Yıldız savaşlarını alan Yeni dünya Düzeni'nin tüm dünyaya oynadığı oyun bu kadar basit, "serbest piyasanın sonuçları ne olursa olsun insan haklarını ilgilendirmiyor".

AB, Nato'ya takviye, Balkanlar'daki acı deneyimden sonra "acil müdahale gücü" kurmak istiyor. Bir Nato ülkesi olmaktan başka hiçbir umudu olmayan Türkiye'ye de karar komutasında

hiçbir rol düşmüyor, "Asker verirsen ver, ama hiçbir siyasi kararda, merkezde rol oynayamazsın" diyor! Türkiye Avrupa Birliği'ne değil, zindana tıkılıyor. AB kapısında bekleyişe geçmiş Türkiye'nin askeri savunma sisteminden kovuluyor olması, ülkemizde büyük bir panik yaratmıştır.

Türk yetkililer son zamanlarda Çin'e gidip gelmekte. Çin nere, Kıbrıs nere demeyin, Çinliler Kıbrıs'a dahi karışmakta. Ve dünya yıkılsa olmayacak birşey, Türk yetkililer Kuzey Kore'yle görüşmeye başladı. Ziyaretçisi kesilmiş mahkumun artık katil koğuşlarından arkadaşlık kurması gibi! Kuzey Kore'nin elinde füzeler var, İran, Irak, Libya gibi ülkelere satıyor!

Türk askeri yetkililerinin Kuzey Kore'ye gitmesi, yalnızlaşan Türkiye'nin tedirginliğinin facia boyutunda olduğu, ya da, dış politikamızda "yılana sarılma" dönemlerinin başladığını gösteriyor.

Çünkü bugünlerde ülkemizi cumhuriyet tarihinin en büyük dış tehdidi beklemekte. Avrupa Birliği'nde dönem başkanlığını alacak Yunanistan'ın öncelikli olarak Kıbrıs ve Ege Sorununu, fırsat bu fırsat deyip, katlanılmaz dayatmalarla oldubittiye getirmesi an meselesi. Bu bir felaket olur, Türkiye'nin AB macerasında filmin bütünüyle kopması senaryolarına sebep olmakta.

Zaten dış politika demek senaryo demektir. Türkiye'nin savunma güvenliği şemsiyesini Avrupalılar yırtmaya başlamıştır.

Bir yazar için en tehlikeli yazı türü dış politika yazısıdır, dünyada olup biten senaryolara yakın çekim bakınca, milliyetçi, içe kapanık, düşmanlarla yaşayan hastalıklı bir yapıya bürünürsünüz. Oysa yazarlar geçmiş geleneksel düşmanlığı değil, taptaze duyguları canlandırmak isterler!

Ben de eski kafalı bir yazarım, küreselleşmeyi sindirim kolay olmuyor, yaşadığım toprakların namusunu iştah açıcı bir manzara gibi karşıdan seyredemiyorum.

Yüzyılımızın ortasında inanılmaz maddi yokluk cangılında askeri külfeti hiç düşünmeden kalkınmış Almanlar'ı ve Japonlar'ı hayatımın hiç bir dönemi sevmedim. Elli yıl okullarımızda Japonlar ve Almanlar nasıl çalışkan, nasıl kalkındı diye "kurta-

rıcı" öğütler verilirdi, "milli kalkınma modeli" başlığı altında anlatılırdı. Gurur ve asaletlerinden taviz vermeyen Ruslar beni daha çok ilgilendirdi! Avrupa istilacılarını hiçbir zaman unutmayan Ruslar'ın dehası, bu nefreti ve başkasına güvensizliği asırlarca kalplerinde gizlemişlerdir!

Soğuk Savaş'ın bitmesiyle bağımsızlığına kavuşan Türk devletlerine Türkiye'nin acemi, yavru bir sırtlan gibi koşması leşçilikti, tam bir hayvan belgeseli, aslan yaralı, sırtlanlar iş başında! Tarihin ilk gününden beri tarihin en büyük ordularıyla en büyük meydan muharebelerinde savaşmış Türkler için yakışık almazdı bu. Bir ülke, başkalarının zayıflık ve hastalığından elde ettiği güçle yaşayamaz, başkaları güçlendiğinde avantajlarını kaybetmiş bir çakal olur. Başkalarının gururunu iyi düşünmediğiniz takdirde çocukken neşeyle koştuğunuz yemyeşil kırlarınız mayın tarlası, dağlarınızın arkası nükleer füzelerle donatılır!

10 yıl kadar önceye gidin. Ülkemizde duyguların kaynama noktası, hep "milliyetçilik" oldu. Kaba saba basit insanlar bu duyguların kaynatılmasıyla bakan oldu, basın patronu oldu, sağ yirmi yıldır aralıksız iktidar oldu. Bu kaynama noktasını coşturan leşçi, götü boklu kahramanların en büyük kozu: Orta Asya'ydı. Yüzyıllık esaret bitmiş, Adriyatik'ten Çin Denizi'ne büyük bir Türk gücü güya dünyaya damgasını vuruyordu. Milli sara nöbetleriyle Türkiye Orta Asya'nın altınları, Hazar Denizi'nin petrolüyle tüm dünyanın ortasında parlak ve sımsıcak bir güneş gibi parlamaya başlıyordu. İktidardaki herkes Sultan Süleyman olmuştu. İstanbul'u Romenler, Trabzon'u yoksul Rus kızları istila ediyor. Yirmi dolarla giriş yapan Nataşalar beş bin dolarla dönüyordu. Fahişe ticaretine yönelmiş Rusya'nın, elinde bavullarla zayıf kemik suratlı köylü Bulgarlar'ın Gürcüleri'nin yüzünde "oh olsun" diye dünyanın en ibret verici deneyimi komünizmin sonunu göbek atarak kutluyorduk. Bizim için tüm dünyanın nimetleri başlangıç, onlar için sefillik, fahişelik, mafya ve çürümüşlükle son bir çöküş idi. Açlıktan çılgına dönmüş bir dolar için tüm ailesini fahişe piyasasına süren Rus köy-

lüleri tanıdıkça, kendi zenginliğimiz, tarihi zaferlerimiz ve kendi Özal'larımızla gözlerimiz kamaştı.

Çok geçmedi huri gibi ince, uzun, bembeyaz Rus kızlarına döktüğümüz paraları şimdi IMF'nin kucağına oturup geri istiyoruz. Şimdi onursuzluk zehirli bir ilaç gibi kollarımız bükülüp, boğazımızdan aşağı boca ediliyor.

O günlerde Orta Asya'nın küçücük insanları dev Güliver'i bacaklarından kollarından sımsıkı bağlamıştı. Türk kardeşlerimizle birlikte, dergi, kitap çıkartmaya, okulları açmaya, örste demir dövmeye başladık.

Moskova sokaklarında insanlar açlıktan ölürken, öldükleri aynı kaldırımda Adidas, McDonald's mağazaları açılıyordu. Rus ordusu 1. Çeçen Savaşı'nda hüsrana uğramakla kalmıyor, Rus askerleri ellerindeki top, tüfek, tankları birkaç dolara düşman askere satıyordu. Rusya tarihinin en büyük ekonomik krizini yaşıyor, ülke mafyaların işgalinde inanılmaz bir başı boşluğa sürükleniyor, Yeltsin vokta üstüne votka, komalara düşüyordu.

Herşey Putin'e kadar! Dünya tanrısı olmak isteyen Ruslar parçalanmış topraklarını yeniden kutsal bir birliğe dönüştürmeye başladılar. Rusya Putin'le yeniden kendini yarattı! Eski kahramanları gibi doymak bilmeyen bir susuzlukla üç-dört yıl gibi kısa zaman içinde yeni bir uyanışın ayaklandırmasını başardılar!

Putin, batı neyi dayattıysa tam tersini yaptı, insan hakları, bağımsız yargı, bağımsız basın, hepsinde ipleri eline geçirdi! Rusya'nın ölüm gibi, yok olmak gibi derdi vardı ve her türlü karışıklığın sebebi "başıbozukluktu" Rus ruhunu ateşleyen Putin, Kızılordu'yu dahi önünde diz çöktürttü.

Batılılar görmezden geliyor ama, Putin, sınırsız Rus tutkularını ahenkle birleştirmeye başladı bile. Bugün Rusya'ya muhalif iki devlet kaldı, biri Ukrayna, diğeri Gürcistan! Gürcistan üç özerk bölgeden oluşuyor, Abhazya, Osetya, Acaristan. Sarp sınır kapımızdaki Acaristan bölgesi Gürcü yanlısı, Abhazlar isyan halinde Rusya'dan destek alıyor ve tüm özerkler kendi sınırlarının silahlı nöbetlerini kendileri tutmak istiyor.!

Türkiye Nato ve AB birliği rüyası gören Gürcistan'a, ABD kontrolünde on-on beş subay yetiştirmek, beş-on milyon dolar yapmakla sınırlı bir ilişki içinde. Son derece ateşli bir arzuyla orta-Asya'ya koşan Türkiye'nin elinde bugün sadece, Sarp sınır kapımızdaki Acaristan özerk bölgesinde kurduğu "ilişki", dünkü büyük rüyadan bir küçük teselli kalmıştır! Türkiye'nin karabalta bodoslama siyaseti Tarihinin en kötü günlerini yaşayan Rusya'yı uyandırdı. Bizimkiler Azerbaycan'da Susurlukçuluk oynarken, Ruslar deha sanatkar politikacılarını devreye sokup, Aliyev gibi isimlerle eşsiz zaferler kazandılar! Hızla akan bağımsızlık seline kendini kaptıran Orta-Asya devletleri hemen kendilerini toplayıp, bu çılgınlığa son verdiler! Türkiye'den birkaç fırıncı birkaç tekstilci getirip aç sırtlanın gönlünü birkaç kemik parçasıyla oyaladılar!

Çeçenler'in bağımsızlığıyla sonuçlanan 1. Çeçen savaşında tüm dünyanın "insan hakları" çağrısı karşısında afallayan Rusya, Çeçenistan'ın yok edilmesiyle biten II.Çeçen Savaşı'nda dünyaya hiç kulak asmadı. Bu kulak asmayan, duygusuz, soğuk adamı hepimiz tanıyorduk, bunun adı Rusya'ydı. Bu soğuk tavrı dünyanın yeniden bölüşülmesi stratejisinde çok önemli bir ayrıntıdır. Çünkü aynı insan hakları suçlamalarıyla neye uğradığını şaşıran Çin, Rusya, Kırgızistan, Kazakistan ve Tacikistan Çin'in Şanghay şehrinde "sınır güvenliği" gibi eften püften sorunlar etrafında bir araya geldiler. Bu yan yana gelmeler, gelenekselleşip Putin'le birlikte inanılmaz ve yepyeni bir güç, yeni yüzyılın ilk yılında tüm dünyayı serseme çeviren bir şekil almaya başladı.

Bu yeni gücün kod adı: Şanghay Beşlisi. Şu anda İran, Pakistan ve hatta Hindistan bu ortaklığın kapısında. Sınır güvenliği ve terörizm gibi sorunların çok ötesinde kendilerini dünyanın tek lideri ABD ve AB karşısında üçüncü büyük güç olarak kabul ettirmeye çalışıyorlar.

Otuz yıldır konuşulan Çin'in bu büyük devasa gücü dünyanın başına ne çoraplar örecek korkusu, nihayet şeklini bulmuş, dağınık sular, isyankar sesler yeni bir kapta toplanmaya başla-

mıştır. Şanghay Beşlisi giderek büyüyor ve ABD ve AB'den rahatsız tüm dünyaya yeni bir heyecan kapısı açıyor. Sadece siyasi olarak değil. Uzak Doğu, Pasifik ülkelerini "ekonomik" olarak kurda kuşa yem ettirmemek, kendi coğrafyalarında, yani Asya'da kendi borularını ebediyen öttürmek istemekteler!

Ve böylelikle, ekonomik ve siyasi olarak da, nükleer olarak da, Yeni Dünya Düzeni'nin tüm umutları eski rahatlığını kaybetmek üzere.

Tarihin ilk gününden beri uyuyan Çin, nihayet yaka-paça ortaya fırladı. Dünya kabadayısı AB ve ABD'ye "yok öyle üç kuruşa beş köfte" deyip, soğuk savaş dönemindeki bağlantısızlar hareketinden daha sert daha güçlü, daha kontrollü ve daha büyük bir coğrafyaya hükmetmek üzere niyetlerini açıkça konuşmaya başladı!

İran, Rusya, Çin vd. ortak özelliği ülke içindeki muhalif hareketleri sert, acımasız diktatörlükler gibi bastırmış olmaları. Putin de aynı yöntemi kullandı.

Çin başka şeyler de yapıyor, yanı başındaki irili ufaklı ülkeleri toplayıp kültürel tartışmalar yapıyor. Dünyamız için yepyeni fikirler! "insan hakları"nın Konfüçyus temellerini arıyorlar. Yani, "Bize göre (doğuya göre) insan hakları" kavramını tartışıyorlar. Batının dayatmasından gocunuyorlar ve batıya "artık bu kadarı olmaz" serzenişini çoktan aşmış durumdalar. Konfüçyus'a göre insan hakları ne demek? Şu demek: Düzene, devlete saygılı, uyumlu insanların insan hakları olur, uyumsuz, ayrılıkçı, muhalif, işi bozan insanların hakkı olmaz. Konfüçyus'a göre düzenin varlığı önceliklidir. Erdemli yurttaş düzene bağımlı, geleneksel ahlaka uyumlu insandır. Devletin de gözyaşları vardır devletin de şefkat ve merhamete ihtiyacı vardır.

Baskıcılığın kötü şöhretini alt etmek için değil, gerçekten bizim batılı alışkanlıklarla "diktatörlük", "acımasızlık" dediğimiz kavramı ters düz etme peşindeler.. Berlin'de gösterişli bir apartman dairesinde oturanlarla, Singapur'da derme çatma naylondan bir nehir teknesinde yaşayan insanların devlet ve insan

hakları kavramları tamamıyla farklıdır. Teknedeki aile için bir hak varsa o da ne şart, ne şekil, ne biçim olursa olsun mutlak zenginliktir!

Usul usul bir yerlerde insanlık yeni bir kapışma gününe hazırlanıyor. Bu tartışmada suç ve ceza insana göre başka, devlete göre başka, diyen eski bir tartışma ama batıdan duyduklarımızla eğitildiğimiz modern toplumda yepyeni bir tartışma! Çünkü eski devletler insan hakları, etnik haklar konusunda rahat bir soluk alamıyor. Suç ortaklığı aşktan da derindir, kanlı katliamların mimarları yavaş yavaş yan yana geliyor!

Türkiye'nin de, AB'ye girmekte gecikmesinin sebebi, ısrarla "insandan" (mezhebi, dini, siyasi düşüncesi ne olursa olsun) sorumlu, birey haklarına bağlı yasaların gecikmesi, işine gelmemesi.. Türkiye de tarih boyu, düzenden devletten, kutsallığından söz etti, devlete karşı gelenleri insandan saymadı.

Ve en acı, en dayanılmaz yoksul ülkelerde insan haklarının ne anlama geldiği modern siyaset biliminin en tahrik edici paradoksudur. Şanghay endişelerinde haklı, insan hakları kapısının-yasalarının korkunç bir borç yüküyle birlikte açıldığının farkında. Doğu'da masallardan bugüne tek bir hakikat vardır: Zenginliği sürdürebilmenin yolu coğrafyanın bütünlüğünü korumaktan geçer. Rusya, Yakutistan, Tataristan, Sibirya'sız asla yapamaz! Ne Çin, Sincan'da Uygurlar'a, ne İran kendi sınırlarında kalmış Güney Azerbaycan'a (ki Kuzey Azerbaycan büyüktür) ne Rusya Kafkasya'ya, ne Kırgızıstan, Tacikistan islâmcı gerillalara asla izin vermeyecektir!

Bütün dış politika yorumcularının ABD ve AB bölüşümlü bir dünya düşünmekte inat ettiği tüm bu coğrafyalarda, Rusya ve Çin bambaşka bir tarihin önünü açmakta, kendi baskıcı düzenlerini meşrulaştıracak yeni bir "dünya görüşü", "ideolojisi" üretme ayarışları içindeler!

Bu arayış, yeni yüz yılımızın en büyük siyasi manevrasıdır ve bu arayışın arkasına onlarca devlet gönüllüce koşmaya başlamıştır. İşte mollalar, kendi düzenlerinde azınlığa düştüler;

özgürlükçü öğrencilerin desteğiyle yüzde yetmişe varan muhalefeti dışlıyorlar, dergileri yasaklıyor, iktidarın sadece sert köşelerini elinde tutan İran ve Çin'in, öğrencileri, muhalefeti hiç ciddiye almayıp, güpegündüz yüzlerce insanı asmaları, çoktan birbirlerini kucaklaştırdı. Aynı baskıcı dertlerden muzdarip, Tanzimat'tan beri yüzü batıya dönük Türkiye de dünyanın başka yönlerini düşünmeye çoktan başladı!

Doğu'dan, Afrika'dan batı demokrasilerine çok güçlü bilimsel itirazlar yükselmekte. Yıllarca batıda oturup demokrasi dersi veren kibar batılı politikacıların Afrika ve Uzakdoğu seyahatlerinden sonra fikirlerini tamamen değiştirdiğini, diktatörlükleri haklı bulan rasyonel tezler ileri sürenleri çoktandır okuyoruz. Demokrasi okuma-yazma oranı düşük ülkelerde yürümez, diyorlar. Halk çok çabuk kandırılır, bağımsız yargı, bağımsız basın oluşmadığı için demokrasi adı altında bir avuç bürokratın ya da zenginin köle toplumu çıkar ortaya. Ve bu bir avuç imtiyazlı, seçim bahanesiyle, seçimcilik oynayarak daha azgın diktatörlüklerin kapısını açmakta. Ülkenin refah düzeyi, okumuşluğu, bağımsız kurumları, bağımsız piyasası oluşmadan demokrasiden bahseden batılılar cahildir, ya da kurnaz hainler! İşte batı tüm dünyaya bu kör cahilliğin vahşetini satmakta! Yüz bin tane penceresi olan gökdelenlerde demokrasi raporları hazırlamanın sonu geliyor!

Batı demokrasisini sömürgelerinden taşıdığı kaynakların refah güvenliği üzerine oturttu, bugün dahi Avrupa Birliği üyelerinden herhangi biri, bu ülke muhtemelen İngiltere olacak, AB şemsiyesinde ekonomik olarak küçük bir yara alsa dahi, Avrupa Birliği çökme-dağılma tehlikesiyle karşı karşıya kalacak. Birlik, ancak çok kazanarak zenginliği bölüştürmede kullanılabilir ve birlik, sürekli Türkiye gibi "kurban" ülkeler bulmak zorunda! Kurbanlardan biri de Cezayir!

Şanghay beşlisi önemsenmez, çökse dahi, tüm dünyanın bambaşka süreç ve çağda yaşayan halklarının saatinin, batının kurduğu serbest piyasa ve insan haklarına ayarlı olmadığının far-

kında. Sadece Güney Afrika'nın yüzde otuzu işsiz ve dakikada cinayet sayısı Amerika'nın altı katı. Ya da şöyle düşünelim. Hafız Esad'ın ölümünden sonra iktidara gelen oğlu Beşşar Esad, bugüne kadar kuytuda bekleyen burjuva aydınlarının iki ayrı aydınlanma bildirisine muhatap oldu. Suriye'nin dünyadan yalnız, basın ve yargı bağımsızlığı olmadan, sermayenin devlet tekelini eleştiren aydınlar şüphesiz susturulacak! Beşşar susturdukça, Suriye'nin yalnızlığı büyüyecek ve o da İran gibi sığınacak bir teselli örgütü mutlaka bulacaktır. Diyelim, Cezayir, Berberi sorunu yeni başladı ama tarihsel bir sorun. Bizdeki Kürt sorunuyla tıpatıp aynı. Tarih öncesi Ortaasya'dan gelmiş ve tüm Kuzey Afrika'ya yerleşmiş Berberiler asırlardır ve özellikle son elli yıldır Arap-Müslüman asimilasyondan ve iktidarlardan fazlasıyla sıkıntılı, patladılar, kültürel haklarını dillerini konuşamadıkları, adam yerine koyulmadıklarını düşünüyorlar. Ve bugünlerde Fransa, İtalya kanallarında her gün bir Berberi'nin haksızlıklar karşısında isyankar konuşmalarına rastlarsınız. Peki ne olacak? Batıya kalırsa Kuzey Afrika'da onlarca "özerk bölge" inşa edilecek. Petrolden ve doğalgazdan başka hiçbir şeyi olmayan Cezayir asla buna yanaşmayacak! Berberiler'i susturdukça, yalnızlığı sürecek! Ve o da kendine batı dışı bir yön arayacaktır...

Üçüncü dünya etnik sorunlar demek, AIDS demek, küçük gaddar diktatörlükler demek, üçüncü dünya, kabustan beter tam bir mahşer yeri, işsizler, evsizler cehennemi. Üçüncü dünya modern dünyayı nefretle reddetmiş sert, satırlı, baltalı, kaleşnikoflu ideolojilerle dolu. Üçüncü dünya aydınları batılı değerleri eleştirmekten yoruldu. Üçüncü dünya aydınları kendi ülkelerinde "züppelikten" bitap düştü. Üçüncü dünya duygusal insan büyütür. Üçüncü dünya roman değil, şiir yazar. Üçüncü dünya modern olmayı arzular ama daha modern, ultra modern, en son moda yarışından tiksinir. Üçüncü dünya batıya meydan okumak için komünizme, sonra İslam'a sarıldı. Üçüncü dünya hep yenildi, şimdi yine deniyor, hep deneyecek.. Üçüncü dünya melodram seyreder. Sabahlara kadar aşk hikayelerine sadece

onlar ağlar. Allah'a yalvaranlar ve hakikaten tapınanlar sadece üçüncü dünyada yaşıyorlar. Batılı dramatik filmleri bugün batılılar dahi sevmiyor, batının dramlarını, trajedilerini bugün en çok üçüncü dünya okuyor. Kötü adam, zengin oğlan, fakir aşık filmleri üçüncü dünyada hâlâ kalabalıklar buluyor. Saf insan üçüncü dünyada. Şaşırmaya hazır insanlar hâlâ orada. Hayatın anlamını merak eden artık evin beyi değil, hizmetçi kız, parton değil tezgahtar kız, Fransız aydını değil, göçmen, muhacir çocuk. Ve dünya işlerine üzülenler, acı çekenler, sadece üçüncü dünyada. Bu dünya çığlığı ABD ve AB'nin, nükleer manyakların emrine girmeyecek... Yeni bir insanlık nehri, elma gibi dağları bıçak gibi oyarak eskisi gibi gürül gürül geliyor.

Ben eski kafalı bir yazarım, doğuluyum. Kibar insanlara inanmam. Kibarlık dediğin nedir ki, köpekler bile önce eşeliyor toprağı sonra işiyor. Bıktım iki yüz yıldır batıyı okumaktan. Yılan gibi sürünerek derimize, veba gibi beynimizi çürüttü. Oysa her birimizin istediği.. Bir taşra köyünde ihtiyarlayıp kuruyup kuruyup... Ekmeği toprağı koklayıp koklayıp... Bir incecik belli erik ağacının sürgünlerine gözlerimizin suyu çekilinceye kadar bakıp bakıp... ölmek değil mi?

Yani kardeşlerim, tahta kapılı kendi küçük evimiz ve suyla yumuşattığımız kuru ekmekten daha haz verici, daha büyük, toprak, dünya, insanlık sevgisi var mıdır? Bıktım iki yüz yıldır bu siyasi dangalaklıklarımızdan. Orta Asya'ya koşacağınıza, Yozgat'a, Ankara'nın gecekondularına, Konya'ya koşsaydınız. İdeoloji ve devleti okumaktan katılaşmış bir zekayla her gün bakır bakır sıçıyoruz. İşte benim çakal kardeşlerim, işte leşçi sırtlan sağcı kardeşlerim, koştunuz Orta Asya'ya.. Katerina'yı .ikmekten başka tarihi bilgisi olmayan ve Nataşaları, Katerine niyetine düzen benim aptal halkım. Bu muydu Anadolu'nun size öğrettiği dervişlik! İki günde siyasi kumarbaz, siyasi orospu oldunuz!

Bu topraklara mı getirtmek istemiyorsunuz Nazım'ın mezarını. Nazım giderken bu topraklarda belki hareketsiz belki çok durgun, belki bomboş taşlı çayırları vardı Anadolu'nun, ama,

onurlu bir hayatın gölgesi vardı. Nazım'ı gömecek kadar onurlu, düzülmemiş tek bir metrekarelik toprağınız kaldı mı? Ah kardeşlerim biliyorum, sizi bu hale devletin kurdurttuğu o tımarhane partileri getirtti.

Bu kadar aptal, bu kadar uğursuz, bu kadar soyguncu, bu kadar dangalak olmasaydınız, yemyeşil bir tarla ve az bulutlu bir gökyüzü bize bu denli pahalıya mal olmazdı!

ÇOBANLARIN SONU

Tüm siyaset bilim kitaplarında, siyaset felsefesi, ana kaynağını ilahi kitaplardaki çoban-sürü benzetme hikâyesinden (metaforundan) alır. "Musa kavmini Mısır'dan çıkardı, yol gösterdi" Sürünün, kurtarıcının, yol göstericinin emrinden çıkması halinde helak olup dağılacağı, Tanrı buyruğu olarak peygamberlerin ardından gitmesi, emir-yasaklarına uyması, siyaset biliminin ilk büyük sorusunu oluşturur. Siyaset, devlet ve birey ahlakının ana konusunu da binlerce yıl bu "emir-yasaklar" oluşturur. Peygamber, şeyh, ya da krallar, Tanrı adına yönetiyor, Tanrı'nın gölgesi, ya da oğlu ya da habercisiydiler, emrediyor, yasaklıyorlardı. Sağcı, dinci, milli gelenekçi terbiyeyle büyütülen ülkemizde, çobanların dünya tarihinde eşi benzeri görülmedik hırsızlıklarla ayyuka çıkması, tüm siyasi tarihimizi kökten değiştirecek sarsıntıya vesile oldu. Tarihimiz için büyük bir başlangıcın önündeyiz, halkımızın çobanlara, çobanlığa olan kökten inançları paramparça oldu. Bunların lider, kurtarıcı değil, bir avuç soyguncu-ahbap çavuş olduğu, ne devlet, ne dinin emir, yasaklarına, hiç kimsenin uymadığı, tarihin hiç bir döneminde bu denli utançla kepazeleşmedi. İlahi bir yıkılış!

Binlerce yıl, din, devlet adına "dini de, milli gelenekleri de ancak ben korurum" deyip, savunmasız halkın, sürünün önüne geçenler, dinin de, milli geleneklerin de karın doyurmadığı, modern dünyada hiç işe yaramadığı, kurumsal yapılar oluşturmadığı gibi, tüm ahlakın-kurumların yıkılmasına balta gibi aracı olduklarına, liderlerin de ancak bu baltalara "sap" olduklarını gördüler!

Çobanlık zevklerinin kaynakları da tükenmiş olmalı ki, çoban ve sürünün tüm direniş noktaları kırılıp, Avrupa Birliği'yle nihai anlaşmalara sessizce imza atılmaya başlandı.

Çobanlık zevki artık Avrupa'nın. Tarihinin ilk gününden beri ağalık, beylik, liderlik, keyfini, dağıtma, şölen, yağmalatma-

dan alır. Ahmak sürülerinin milli, muhafazakâr partileri kanalıyla yağmalatma kaynakları bitiverdi. Yağmalatma olmadan da geleneklerimize göre "çoban" olunamaz!

Çobanlığın ikinci keyfi, emir ve yasakları baskıyla uygulatmadan doğar. Tarihimiz, geleneklerimiz onu yap, bunu yapma, ahlakından kurulu olduğu için, şunu yap, bunu yapma diyecekleri alan da kalmıyor. Ancak çobanlarımızın din ve devlet adına "zırvalama" şansları hâlâ geçerli. Gaddarlıklarını disipline etmek hayli zamanlarını alacak ve duygularını esnekleştirmek için Avrupa Birliği kararlarıyla bir müddet seri jimnastik yapmak zorunda kalacaklar.

Kusursuz, delirmiş ve sürekli saldırgan bir düşman bunlar kadar zarar veremezdi ülkeye. Durduk yerde ülkemize saldıracak düşmanlar bulup, milli endişelere gark olmanın zevki de başkaydı. "Milli endişelerin" zevki olmadan, kürsülerde milli naralar atmadan, çobanların alık sürüler karşısında bu dünyadan zevk almaları da mümkün değil. Çobanların en şiddetli duygusu buydu ve asıl "yıkım" yasak uygulatamayan budala suratlarıyla karşılaştıklarında gerçekleşecek Fuko, Cinselliğin Tarihi'nde anlatır. Müritlerine ve çocuklarına cinsel yasaklar koyan rahip ve anne-babaların, baskı uygularken, yasaklarken, aldıkları zevkin, cinsel zevklerden daha güçlü olduğunu söyler.

Ve asıl büyük iflas, çobanların devletin denetleme gücünü kontrol edemeyip, 16. Son Türk Devleti'nin sonunu hazırlamış olmaları! Tüm bu milli devlet masalları bir gevezelik miydi? Ama, Demirel'in, Özal'ın, Yılmaz'ın tüm ayanesini doyurdu, gevezelik miydi bilmiyorum, iyi para etti! Artık çocuklar "can sıkıcı" kitaplar olarak okusun Türkçü, Milliyetçi, müslüman kitapları!

Yine de çobanlarımız üzülmesin, çünkü, bu cenaze bir devlet, hiç bir zaman mezarlığa götürülemeyecek, bu ceset, koruma polislerinin gürültü patırtıyla inip çıkıp, kapı açtıkları Başbakanlık önünde ebediyen duracak! Çok sürmez Anıtkabir'in yanından geçerken bazı bakanlar burda yatan bir Hitit kralı mıydı diye sormaya başlarlar!

Bakın Fuko, 18. yüzyılın monarşisini nasıl tasvir edip, sonuçlandırır: "Toplumsal gövdede sürekliliği olmayan bir iktidar. (Yolsuzluk) ağının gözleri çok büyük. Sonsuz sayıda nesne, eleman iktidarın denetiminden kaçıyor. Kaçakcılık insanların varlık koşullarının başında. Deniz korsanlığı olmadan ticaret işlemiyor. Yasadışılık yaşam koşullarının en başında. Ve denetim dışı bu faaliyetleri düzenleyecek devlet mekânizması çok masraflı. Ya ağır vergi koyuyorlar, ya iktidar olarak herşeye el koyuyorlar. İktidar el koyma iktidarı. İktidar esas olarak tahsildar ve yağmacıydı..."

Tüm bu kargaşayı birileri disiplinle denetim altına alacaktı, bunu da ordu ve polisin güçlenmesiyle kurduğu hukuka borçlu, Batı. Prusya Ordusu'nun katı disiplini, çok geçmeden ilkokula, eğitime, hastaneye, cezaevine, kışlaya, sokağa ve tümüyle hukuka sirayet edecek.

Çok geçmeden "tebanın" yerini, okula giriş sınavından ölümüne kadar denetlenip gözlenen "birey" alacak. Fuko, modern hukukun, tebaanın (sürünün) bireyleşmesiyle tamamlandığını iddia eder.

Sonra tuhaf şeyler söyler Fuko. Tebaanın bireye, bireyin de sayıya dönüştüğü başka bir çağa evrildiğimizi. Çünkü bireyler, nüfusa, nüfus sayılar, seçmenler, tüketiciler sayılar, artık, bambaşka bir hukuk inşa edilir ve gelişen bu yeni durum için Fuko isim bulur: "Biyo-iktidar", ya da "anatoma-siyaset"

Özetle, tebaayı idare eden krallardan, bireyin denetimi sıkılaştıran ceza yasalarıyla hukuka, sonra, "sayıların idaresi"

Sonunda biz de, Türk, Müslüman, Anadolu, milli tarih, insan değil, bir sayı olduğumuzu ekonomimizin diliyle öğrendik. Bu sayılar çoktandır "siyasetin dili" Avrupa kapısında Türkiye'nin müslüman oluşu değil, Avrupalılar'ı rahatsız eden: Nüfus kalabalığı.

Sayılarla düşe kalka bu hale geldik, demeyin, "sayıların efendisine" güvenin. Bakın, ekonomimiz sayısal bir kriz yaşayınca hiç aklımızda olmayan, yedekten bir adam çıkartıp gön-

derdiler. Bu yedektekilerin listesinin hayli fazla olduğu ve benzer krizlerde devreye girecekleri, kesin. Böylelikle birşey öğrendik: Hesapta hiç olmayan, tahminimizin, ufkumuzun dışı sürpriz isimler, sayılar idaresinde çok önemli.

Burdan şu çıkıyor, sayıların siyasetinde, tanıdık, akraba, partimizden, memleketten hemşehri siyasetçiler sadece görüntü oluşturur. Bu hemşehri siyasetçiler gerçekten "vekil". Gördüğümüz gibi, vekiller sayılar siyasetinde devreden çıkartılıp, asıllar devreye girmek zorunda! Bu sayısal iflasa, bir Türk cihana bedeldir, diyerek gelmemiz de, ayrı trajedi!

Başka soru, niçin ülkemiz, iç savaş, kardeşkanı dökerken bu asıllar, perde arkasında kalıp, düpedüz devreye girmedi ve devreye girmek için sadece ekonomik krizi bekledi. Ölenler, savaş çıkartanlar, birbirlerini boğazlayanlar sayıların efendisini ilgilendirmez, çünkü ölenler bir sayı oluşturmaz. Dünyada tek bir sayı kalmıştır: O da ekonomik göstergeleri tarif eden sayılar!

Galatasaraylı Hagi, sinirlenip hakeme tükürüyor. Kuralları ihlal ediyor. Cezası var, suçu sabit. Ancak TV'lere acilen psikiyatrist çağırıp bu sinirli durumu "toplumsal sapma", "kontrolden çıkış", "anormallik" gibi büyük bir hastalık gibi suçlanıyor. Hukuki cezası yanında bir de ağır bir toplumsal ceza verilmeye çalışılıyor, delirmiş diye takdim ediliyor.

Futbol, seri, heyecanı ağzında, sinirler ve kaslarla yapılan, gergin ve kıran kırana bir spordur. Futbolcuların bağırıp çağırması, kendilerini kaybetmesi normaldir. Kural ihlallerinde paniğe bu denli kapılmamızın altında, insanı tanımadığımız, insanı ısrarla, tek bir çizgi, bir sayı, bir desen, rolünü, kuralını sıradan oynayan basit bir şekil olarak tasarlamaya çalışmamız. Hagi, bir çizgi kahramanı gibi bizi akşamları mutlu etsin, enfes çalımlar atsın, ama sapmasın, sapıtmasın, o zaman keyfimiz bozulur.

Sindirilmişliğimiz, kuzuluğumuza öyle alıştık ki, Hagi gibi "insan" içimizden tek bir kişi siyasilerin yüzüne tüküremedi. Dünya harikası bir yeteneğin sinirlenmesini, insanlığa karşı büyük bir rezalet olarak damgaladık bile.

Sanat gücüne çıkmış her eserde, heyecan verici her metinde kontrolü aşmış, küfürler, isyanlar vardır. Her büyük eser, aşırılığıyla kontrolden çıktığı için daha çok insandır, karşısına geçip, sapkın, normal dışı, deli suçlamalarıyla ne yapıyoruz.

Bakın aptal psikiyatristler! Uygarlık, genç bir erkeğe, gördüğü güzel bir kıza cinsel heyecan duymadan da bakabilmeyi öğretir. Ancak, bu genç erkekten, haksızlıklar karşısında aynı soğuk tavrı beklemek, bu insanı hadım etmek, onu kayıtsızlıkla insan dışılığa alıştırmak demek..

Rezil bir siyasi sahne karşısında duygusuz, heyecansız kalmayı başarabilenler, insan değildir. Her normal insan, olağanüstü, taşkın kin ve nefretle örülüdür, bu doğal tepkiyi anormallikle suçlamalarının sebebi, bugünlerde iktidarın en çok ihtiyaç duyduğu "toplumsal cesareti" yıkmaktır!

Bakın, Om Yay. "Öldürmenin Mahrem Tarihi"nde, Vietnamda vahşice insanları öldüren Amerikalı askerlerin fazlasıyla "centilmen" görüntülerinin tüm dünyayı nasıl şaşırttığını anlatır.. Savaşın acımasızlığından etkilenmeden kalmış bu nazik kişilerin, papaz gibi bir havaları vardı, deniyor. Sicili çok temiz çocuklar. Arkadaşları arasında inanılmaz incelikli davranıyorlar. Ölüm meleğine yakıştırılan benzer ağırbaşlı bir nezaket. Sevgililerinden mektup alsalar gözyaşlarına boğulan bu adamlar, acımasız öldürmelere girişiyorlar. Amerikalı askerlerin şaşırtıcı sakinliği ve inanılmaz nezaketleri bize birşey öğretiyor mu?

Eğer bir anormallik varsa, o da uslu durmak için kendi bedenimize uyguladığımız ağır baskıdır, işte, ülkenin topyekün soyulduğu bugünlerde yetmiş milyondan beş kişi sokağa çıkamadı, mutlu olun. İşte siyasilerimiz çok sakin, mutlu olun.

Yeni uygulanacak ekonomi paketine sivil odalar, mimarlar, KESK bir basın açıklamasıyla cevap vermek istedi, ki, anayasal hakları. Polis jopla tekme tokat girişti, Konur Sokak'ta hepsini delicesine dövdü. Polisin giyim tarzı, jopu, Güney Kore'de de, Endonezya'da da Türkiye'de de yani, coca-cola markası altında her yerde aynı. Ekonomik reçetelerin uygulandığı ülkelerde po-

lisin aynı tarz elbise, aynı tarz jop ve aynı metotları bize, bu uçsuz bucaksız piyasaların aynı ordu ve polis tarafından denetlendiğini gösteriyor ve bu uçsuz bucaksız coğrafyalarda psikiyatristler de aynı metotları kullanıyor. Ekonomi, insanın sinirleri, kasları, bağırması çok doğal. Yıllar önce 1 Mayıs gösterisinde laleleri kopartan genç kız için psikiyatristler ekranda ne destanlar yazdı, kızın ne hainliği kaldı, ne gözü dönmüşlüğü...

Sayıların Efendisi, sayıları denetim için, polis ve psikiyatri ordularını sokaklarda, ekranlarda çoktan hizmete sundu!.

Bir coca-cola reklamının önünden geçtiğinizde ne düşünürsünüz? Alt tarafı bir içecek markası, grafiği gözünüz bile almaz. Farkında olmadan her gün bu tür on binlerce markanın yanından geçiveririz. Biz bir "sayı" isek, o da bir "şekil" Yanından geçtiğimize göre, yanımıza kadar geldiklerine göre, aramızda bir ilişki, bir etkileşim doğmuştur. Bizi hiç ilgilendirmemesi ya da bizim hiç onunla ilgilenmiyor görünüşümüz dahi çok derin bir etkinin sonucu. Bundan yirmi beş yıl önce, bu topraklarda bir genç coca-cola'yı gördüğünde öfkeye kapılıyor, o markayı tokatlıyor, parçalıyordu. Bugün aynı şeyi yapın, "akıl hastanesine" sevk edilirsiniz.

Oysa o markanın her gün bize söyledikleri var. Sen, diyor, benim için Türk, müslüman, solcu, yoksul fark etmiyorsun. Ben burda durduğum gibi Malezya'da da Californiya'da da duruyorum. Senin benim için ne düşündüğün de önemli değil. Beni tüketiyorlar, bana kafi. Üstelik ben bir dünya markasıyım, tüm dünyanın ağız tadıyım, bir Mısırlı'yla bile kardeş kardeş yabancılık duymadan aynı masada beni bölüşebilirsiniz!

Ancak, Coca-cola'nın önünden geçen, üstelik Malezya'da kendi insanı bir Amerikalıysa, o markada başka şeyler görür. Önce, kendi toprağından bu kadar uzakta tanıdık birini görmek onu mutlu eder. Kendine güven duyar. Cola reklamı gittiği yere, gücünü de götürmüştür, polisiye olarak da "güvende" hisseder kendini. Sonra, kendi öz malının uzandığı her toprağı mülkü, tebaası gibi görmeye başlar, farkında olmadan insanlara yu-

kardan bakar, farkında olmadan milletleri, halkları, böcek sürüleri gibi görür. Fetih duygusunun heyecanlı coşkusuyla, Amerikalı olmak bir kahraman gibi makas gibi açılan sert ve seri adımlarında yücelir...

Ve bu dev makineyi sınırlandırmak için kişisel görüşlerimiz beş para etmez, çünkü kişisel haklarımız yok. Solun mücadele zemini yoksulluktur, ancak, sol hareketin öznesi bireylerdir, hukuk olmadan birey olmaz, bireylerin sayısı küçük sol partilerin oranı kadardır. Ve o markanın yüzünde sinsi bir sırıtış vardır: İşlerin sürekli iyi gideceğine dair bir sırıtma, bir büyü! 12 Eylül öncesi kendisini tekmeleyen genç adama o marka, önce "kıt kanaatkâr" yaşamına isyan ettirerek işe koyuldu. Markalar tamahkârlık patlaması yaratıp, kendimizi suçlamamızı öğütler. Geniş kitleler arasında pata küte giden isyanımız, yoksulluğumuzdan çok onlar gibi rahat tüketemediğimiz için. Geliri kadar yaşamayı öğrenmiş hali vakti yerinde insanlar bu toplumsal öfkeye katılmıyor, hareketsiz, uyumluluk gösteriyor. O markaya en çok isyan edenler, o markayı en çok arzulayanlar, bu yüzden toplumsal tepkiler cılız, sıradan, şovdan öteye gidemiyor. Öfke doğru yerinde durmadığı için hem "ahlakdışı" bir isyan, hem hak edilmemiş bir tepki. Dünyanın en ağır, en galiz ceza yasaları, bir pankart yüzünden 18 yıl cezalar, gerçek öfke sahiplerinin cesaretini, gururunu kırıp, paramparça ediyor. Ve sonunda 12 Eylül öncesi öfkenin sahipleri bugün bu markanın reklamcısı haline geldiler, çünkü, önce "bireysel güvenliğini" düşünmek zorundaydı. Ve bugün ekonomik fiyaskonun hakiki sahipleri yoksulluk ve yoksullardır, en çok tüketmek isteyenler, yangına körükle koşanlar. Gazeteler bile tencere tavayla işbirliğine girdi onlarla. Yoksullar, işbirlikçilerin, hırsızların gönüllü köleleri ve köpekleri oldular! Yoksulluğun doğurduğu çapulculuk, yoksullara, ülkeyi, ürünleri, siyaseti, başkalarının malı gibi görmeyi öğretiyor! Yani o mal, ancak çalınır! Ve tarihin her yerinde yoksullar, "daha çok çalanlar önünde saygıyla eğilirler"...

Almanya 1960'larda hamal, çöpçü, maden işçisi ve fabrika bantlarına işçiler aldı. Bugün ise, bilgisayar programcısı, mühendis, yani kalifiye işçiler arıyor. Çünkü artık programcılık, mühendislik gibi beyin hamallıklarını az gelişmiş ülke aydınlarıyla kapatmak istiyor. Kendi insanlarını ise, müzik, siyaset, sanat, edebiyat, felsefe, tarih ve bilim gibi konularda yetiştirmek. Hindistan'ın yetiştirdiği en büyük zekalar gidip bir Alman TV'sinde "jenerik" tasarımları yapsın ya da Sandoz firmasının laboratuarlarında sürünsün, ya da Ferrari motorunun dizaynlarıyla uğraşsın. Avrupa otuz yıldır hantal, kaba sanayiisini tasfiye ediyor. İşçiler çıkartılıyor, sendikalar tasfiye ediliyor, fabrikalar kapatılıyor ve köhne devasa makineler azgelişmiş ülkelere transfer ediliyor. Küçük mühendislik ve mimarlık bürolarından ise yüz binlercesi sadece proje üretiyor ve projeleri fiyatlandırıp pratiğe dökecek, dökümcü, demirci, taşeron firmaları Rusya'da. Türkiye'de, Çin'de bollukla buluyorlar. Avrupa fabrikaların, sendikaların, işçilerin, emekçilerin ülkesi değil artık, soyut projelerin, soyut fikirlerin, tasarıların, siyasetlerin, tasarımcıların, felsefecilerin, modacı, sanatçı, yani bir fikri olanların ülkesi.

Ve çoktan Avrupa'da cinsellik "üremeyle" ilişkisini kesti, üreme, nüfus gibi, çocuk gibi, eğitim gibi yüzlerce sorun, sosyal maliyet olarak ağır geliyor. Hayatın tüm tatları, insanların kendi bedenlerinden aldıkları hazla çevrilmiş. Mal üretenlerin sayısı 60'lı yıllara göre hızla düştü, hizmet üretenler mal üretenleri solladı. Ve malları, ucuz emek yani batı dışı toplumlar ürettiği için mal fiyatları ucuzlayıp, hizmet fiyatları yükseliyor.

Ve Avrupa nüfusunun bir yarısı yurtdışı seyahatte. Hangi Avrupalı'ya zevk, hayat, nedir diye sorsan, yüzde doksanı "seyahat" "başka ülkeleri tanımak" diyecek! Çünkü hayatımızda beklenmedik hiçbir şey kalmadı, tek şansımız sürpriz tesadüfler, sürpriz tanışmalar, tesadüf arkadaşlıklar! Yani, hep birlikte "beklemediğimiz" şeyleri bekliyoruz!

Tatil dedim de.. Dün daireden Hacer ablayı gördüm. Bir kızı kucağında, diğeri liseye gidiyor. Kocasından ayrılmış. Arkadaş-

larıyla bir tesadüf gençken Ege'de bir koya gitmiş. Cennetten bir köşe. Sakin, sessiz. Hayatımda dört güzel gün geçirdim, der ve bana hep o dört günü anlatır. Bir de doktorlara koşusunu, psikiyatri tedavisi!

Yemeğe çıkmıştım. Kaldırımın ortasında öyle duruyor. Düşünmek insanımızın en kırılgan anı. Çok hüzünlenir düşünürken. Şöyle dalmak. Nereye dalmak. Yanına gitsem, şakalaşsam, "bak Hacer abla, Erbakan hacdan bir ton zemzem suyu getirmiş, çok bulaşığı olmalı". Yine kötü, mutsuz şeyler anlatır diye korktum, ayaklarım tökezledi, gidemedim yanına. Gözlerimi de alamadım. Avcuna sıkıştırılmış bir tomar kâğıt parçası. Yine fatura mı, yine banka mı arıyor. Şaşkın şaşkın etrafına bakıyor.

Sonra yine eskisi gibi birden donup kalıyor. Hastalıkları nasıl içime işlemiş. O donup kalmaları insanı nasıl ürkütüyor. Çare bulunmaz bakışları kımıltısız, kuyuda iğne arar gibi derinleşiyor. Sanki karanlık bir odada nefes darlığından ölüyormuş gibi, göğsü yarım yarım kalkıp iniyor. Keşke, hıncımı, öfkemi bağırıp dökecek kadar bir nefeslik gücüm olsaydı, derdi.

Ağırlaşmış, eski kirli paltosunun etekleri yürürken ayaklarını yoruyor, karşı kaldırıma geçerken, iki eliyle eğilip topluyor eteklerini. Bir anda ağır bir korkuyla sarılmış gibi yeniden çakılı kaldı. O ağu dolu anı tanıyorum. Yanı başından iri ve parlak siyah kalçalı genç bir kadın hızla geçti. Vücudunu mu düşündü. Bir okşayış, bir şehvet anı. Birden yine kımıldayamaz oldu, ileri mi gidecekti, geri mi dönecekti! Allah'ım hayat ne kadar karışık, alt tarafı bir adım...

Konuşayım onunla, kafası dağılır belki, hastalıklı korkularını biliyorum, ürküp, geri durdum, hazır değilim yeni baştan dinlemeye. Bayılmaktan korkuyordu. Komşuya bıraktığı iki çocuğunu düşünüyor olmalı. Aklına her geldiğinde çocukları, işte yine, terle karışık bir ağır korku basıyor vücudunu. Dehşetli bir düşünce geçiyor zihninden, iki çocuğunu da öldürmek. o kadar utanıyor ki zihninden geçen bu engelleyemediği düşüncelerden. Doktorlar ona, iyi şeyler düşün, hayal kur, demişler. Her gün gelip ge-

lip bana, o geçirdiği dört günlük koyun güzelliğini anlatıyor. O Ege sahilindeki cennet köşedeki tüm ağaçları, çakılları tanıyorum, yıllarca dinlemekten yoruldum. Komşusuna, hiçbir arkadaşına açamıyor, birileri düşüncelerini öğrenecek diye korkuyor, gelip gelip bana anlatıyor. Benim de saatim uymuyor korkularını dinlemek için. Ben de doktorlar gibi kendimi kaybedip, "güzel şeyler anlat Hacer abla. Allah için güzel şeyler anlat!" demeye başladım. "Koyu anlatayım, ama çok anlattım, sıkılırsın..."

Odanın içine sapsarı ikindi güneşi doldurur, Hacer abla bir daha sil baştan koyu anlatır, her defasında bitirirken, "güzeldi, değil mi?" Başımla "güzeldi, güzeldi!".. Anlattıkça heyecanı hızla soğuyor, hep aynı şeyi, aynı yeri anlatmaktan kelimeler donmuş bir yağ gibi, sanki cenaze evi...

Bir ara başını kapattı, sonra açtı. Böyle dalınca hep nereye gideceğini unutup şaşırıyor, dönüyor olduğu yerde. İnsanlar üst üste, herkes, binalar üstüne yığılıyor. Kaçmak istiyor, şimdi yine yanından hızla geçiveren küçük çantalı incecik bir kıza takıldı. Nasıl durduk yerde kırıtıyorlar. Hiç kırıttı mı? Yeniden ağır bir sıkıntılı sessizlikle donakaldı. On adımlık yerde sabahtan beri dönüp duruyor. Adımlarına dikkat etti, içinde birinin kırıttığını mı sandı, o kırıtan kadını enseesinden yakalayıp yüzüne tükürdü, yine mi düşüncelerinden utandı. Nasıl oluyor da bunca yıl düz adım attığı halde, adımlarının sırasını bugüne kadar şaşırmadığını. Ağlamaklı bir hayıflanmayla, içinden çıkamadığı her zamanki gibi: "Yardım et Allah'ım, yardım et Allah'ım.." Allah duasıyla içine bir solukluk sıcaklık dolar gibi oldu. Allah adının iyiliğini görünce hızla dualarına devam eder ve kendi kendine konuştuğunu fark etmez: "Bizi rezil rüsvay çaresiz bırakma Allah'ım, bize yardım et Allah'ım".. Sanki birazcık sakinleşir, yatışır gibi olur. Hızla bildiği duaları okur ve bu duaları yüksek sesle okuduğunun farkına varmaz: "Ben kötü birşey yapmadım Allah'ım, çocuklarımı bana bağışla Allah'ım!".. Hayatta hiçbir kötülük yapmadığı halde, her gün milyonlarca pişmanlık cümlesi...

Vitrin camında yeniden korkuyla yıpranmış kuru yüzünü gördü, katil gibi birşey mi, işte yine farkında değil yüksek sesle konuştuğunun: "Mutlak açar, mutlak açar, Allah bu yaaa, mutlak açar!"...

Kendini teselli edecek kadar gücü yerine geldiğinde, hepimize aynı dualarla konuşmaya başlar: "Tabii, hiç olmadık yerden açar kapı. Allah bu, olur olur, hiç olmadık bir yerden açar kapı, bakarsın, hiç beklenmedik bir yerden açar kapı..." Hacer abla artık açık unutulmuş bir televizyon gibi. Kimse dinlemese de o, odada, koridorda, hep kendi kendine aynı şeyleri yüksek sesle sıralar: "Allah bu mutlak açar bir kapı, mutlak açar bir kapı, Allah bu..."

Adım gibi biliyorum, yanına gitsem şimdi kalkıp yine anlatır Ege'deki o dört günü... "Naber Hacer abla? Karşı kaldırımdan gördüm seni?"

"Bir dergi varmış, dairede okuyorlar, orda yazıyormuşsun, iyi para veriyorlar mı?", "geçiniyoruz işte abla, sen ne yapıyorsun?"..

"Büyük kız lise ikide, tutturdu, anne bu yıl Ege'ye tatile gidelim" diyor. "Al kızları git!", "Para nerde, ben gidemem. Dairedeki kızlara yalvardım, yanlarında götürsünler diye, bakalım..."

Aslında cennet öbür tarafta mı, Ege de mi, Hacer abla gibi hepimizin kafası karıştı. Şakalaşacak gücüm de yok, neyse.

"Dairede yazımı okurken ne diyorlar, Hacer abla?", "Bu oğlan cumaya gitmiyormuş, komünistmiş...

Ulan hâlâ mı? Ulan Amerika, bir "komünist" lafıyla ne büyük iş yaptın? Yüz tane atom bombası atsan bu kadar aptal beyni parçalayamazdın. Ülkeyi soymuşlar, herkes hırsız, ülkeye Amerika sömürge vali tayin etmiş, hâlâ "komünist"...

İçimden dahi tartışacak halim yok. "Hacer abla, daireye uğrar, bir ara seni görürüm, hadi..."... Benim için cumaya gitmiyor diyenlere, eve gelirken, bir fıkra geldi aklıma.

Ünlü tiyatrocu Macide Tanır anılarında anlatır, Gölbaşı'nda bir temsilleri var, topluca otobüse binip dönüyorlarmış. Bir köylü kadını binmek istemiş, ama, kocasına "bu cenabetlerle

aynı otobüste gitmeyeyim bir kaza olur" demiş, kocası da "birşey olmaz, bin".. Yolda otobüs devrilir, tüm tiyatrocular üstünü başını kontrol eder, hiçbirinde en küçük sıyrık yok. Ama köylü kadının kolları, ayakları paramparça.. Köylü kadın tiyatrocular dönüp: "Ben abdestliydim güya, siz cenabet! Bir size bakın, bir de benim halime!"...

ORDAN, BURDAN

Dr. Metin Ergun, iki cilt kitabında "Türk Dünyası Efsanelerinde Değişme Motifi"ni inceliyor. Binlerce hikâye taranmış. Kahramanlar kuş olmuş, göl olmuş, yıldız olmuş, ay olmuş, nehir olmuş. Taşların, kayaların kuşların ceylanların her birinin binlerce efsanesi, halkın hayalinde gelişmiş. Yasaklarla ilgili o kadar çok efsane var ki, soru sorma yasağı, sormuş, taş olmuş, dokunma yasağı, dokunmuş taş olmuş, onu yeme demişler, yemiş, taş olmuş. Başka dünyaların varlıklarıyla yasaklar, cinsel yasaklar. O kadar çok değişme var ki, vahşi hayvana dönüşmüş, bitkiye dönüşmüş, balığa dönüşmüş, böceğe dönüşmüş. Halk efsanelerinde insan neden kuş olur? Yıldız olur? Çiçek olur? Eski zamanlarda köy yeri düşünün. Etraftaki bitkilerin, hayvanların, dağların hepsinin bir hikâyesi var. Herhangi bir dağ başına çıktığınızda hemen görürsünüz, derler ki: "çocuğu olmadığı için hor görülen kadın, dua ederek ya çocuk sahibi, ya da taş olmayı diler, kadın taş kesilir... "Kocası gurbette olan hamile bir kadın, köyün davarını gütme sırası gelir, kimse anlayış göstermez, sürünün yanında iken sancısı tutan kadın, köyün göl, kendisinin, çocuğunun ve sürünün taş olmasını diler, kadının duası kabul olur..", "Eşinin sözüyle annesini öldürmek isteyen oğlu, elindeki baltayla taş kesilir!" "Tarlada çalışan kaynana ile kaynata gelinlerini eve yemek almaya gönderir. Gelin gecikince, kaynatası beddua eder ve gelin taş kesilir...", "Düşmanının saldırısına uğrayan Fatmacık, yakalanacağını anlayınca dua eder, sırtındaki çocuğuyla birlikte taş kesilir..", "Ermenilerden kurtulamayan beş kız, el ele tutuşarak taş kesilirler!"..

Taş kesilme motifi her yörede var ve bu taşların fotoğrafları henüz bir kitapta toplanmış değil. Osmanlı'nın heykeli, sarıklı, yazılı mezar taşlarıdır denir, halkın heykelleri, taşlar, kayalar, dağlar! Köydeki dağlar-kayalar bir geline, bir hükümdara, bir

kötülüğe, yalan söyleyene, bir hikâyeye uydurularak oluşturulmuş. Anadolu'da hangi köşeye gitseniz, taşın kutsallaştığı, ziyarete açıldığını görürsünüz. Halk, hikâyelerini dağlara-taşlara yazmış. Elleriyle değil, hayaliyle oyulmuş kayalar!

Modern toplumda heykeller de konusunu kahramanlardan, kutsal kitaptan, tarihi olaylardan alır. Heykeltraş eline çamur ya da fırça alıp kendince oyar, boyar, zihninde olup biteni aktarmaya çalışır. Halk, binlerce yıl kuşlara, çiçeklere, yıldızlara, dağlara baka baka birşeylere benzetmiş! Yaşadığı doğa parçasını bir nevi efsane müzesi haline getirmiş. Her gün içinde yaşadığı bu ilahi müzelerde, yalan, hırsızlık, kahramanlık gibi hemen her konuda oluşmuş kayaları, çiçekleri, kuşları her gün konuşturur! Hayatın köşe yazarları, eleştirmenleri, yol gösterici bilge kılavuzlar gibidir kayalar! Hikayeler kuşlara uydurulmuş. Çocuk kuşu gördükçe, yalan söyleyen adamı düşünmüş. Gece dolunaya baktıkça gurbete giden gelin, kocasını düşünmüş. Tabiat eşsiz bir "romana" dönüşmüş. Her parçasında bir büyük Dostoyevski yatıyor, her parçasında bir kutsal ayet asılı! Halk bu heykelleri görmek için müzeye gitmek zorunda değil! Hükümdar, bey, hiçkimse doğayı burjuvanın kolleksiyonu gibi gizleyemez. Kutsallaştırılmış doğa parçasında hiç kimse malın sahibi görünmez. Dağlara yazılmış taş heykeller ordadır, herkesin malıdır, hikâyesi herkesin, herkes hayatından içinde her gün yanından geçer!

Anadolu dağlarında ziyaret edilen yüzlerce taş kesilme heykeli halkın kütüphaneleridir! Kuşların, bitkilerin hikâyeleri halkın romanlarıdır. Muhteşem bir sanat! Tanrı'nın yoğurduğu kayalarla insan hayalinin bütünleşmesi. Bitkilerin şekillerinde, kuşların kanatlarında bir "hikmet", bir bilgelik", bir hayat dersi aranması. Tanrı ve insan, coğrafya üzerine, bitki üzerine hiç kimsenin kazıyamayacağı hikâyeler yazıyor. Kayanın şeklinde gelip geçen herkese okuyor!

Modern insan köye gittiğinde, köyün kültürü yok, kitaplığı yok diye üzülür. Oysa kitaplar, dağlar, taşlar, bitkilerdir. Köyde

bir müddet kalıverse, kaya şekillerinin bir heykel olduğunu, tarihi bir savaşı, işgali, yalancılığı, zorba bir beyi, kıyımı anlattığını görür, o da okumak ister. Bir minicik kuşun, o köyde bir zaman sevdiğini alamamış bir genç kızın ta kendisi olduğunu, hâlâ kiraz ağaçlarında öttüğünü, o gelinin bir kuş olarak yaşamaya devam ettiğini öğrenir!

Sükûnet içinde dağlarda sonsuzluğa uzanmış taş tabletler, halkın ruhudur! Tarihe kazılmıştır! İnsan hayali ve insan duygularının güzelliği işlenmiştir! Burada "roman tekniği"ne benzer bir macera var! Kayayı, taşı halk hayalinde birşeye benzetiyor. Benzetme tekniği! Tanrı'nın elinden çıkmış gibi, kendi değil, "tanrı" öyle yapmış, Tanrı bu hikâyeyi böyle biçimlemiş gibi! Taşa bakıyorsun, gerçekten Tanrı insanı, orda taş kesmiştir? Neden kesmiştir? Bu, halkın, cezaların öte dünyada verileceği dinlere isyanıdır, çünkü kötünün bu dünyada cezalandırılmasını ister, o cezayı her gün görmek ister!

Doğal taş heykeller bize sanat eserinin en temel estetik özelliklerini de öğretir! Tanrı tasarımıyla insan hayali coğrafya gibi değişmez, kalıcı bir şekilde buluşur. Kayanın şekline baktığımızda, hikâyede anlatılan kahramana ulaşırız, çok benzer. Bu, hikâyeyi de, coğrafyayı da inandırıcı yapar. Yaşanan kültürle bir uygunluk arz ettiği için sıcacık bir vatan duygusu verir. Yani, kızı babası evlendirmek istemiyor gibi bir aile kültürünün halen o toplumun yaşadığı kültürel bir bozukluğu eleştirilmiş olur. Hikâyedeki kahramanların ismi, töresi, adetleri, yüceleşir, kutsallık kazanır. Ve acısını, sevincini, Tanrı'nın koynunda şekillerinde arayan halk, kaderiyle coğrafyasının kaderini bütünleştirir! Halk, sanki kayada Tanrı'nın beyninin içini görmek ister. Olağanüstü, hiç olmayacak, inanılmaz diyebileceğimiz olaylarla kendi hikâyesini tabiatın hikâyesine eklemler. Tanrı neden razı olsun deyip, aklının almadığı felaket, bela, trajedileri de kayalara oyar! Bu şekiller, kültürü ve hikâyesini derinleştirir. Bir büyü katar. Coğrafya kaderinin, hayalinin bir uzantısı gibi olur. "İyi insanların başına gelen kötü olaylara" Tanrı'nın

bile dayanamayıp, kaderlerine müdahale ettiğini, işte bu yüzden ölüp kaybolmadığı, taş kesildiğini anlatır! Tanrı'nın da bu acımasız kadere "razı gelmediğine" inanmak isterler.

Hale Gür, Ege Türkülerini en iyi okuyan kusursuz üslupta bir ses tonuna sahip. Hale Gür'ün sesi, ses güzelliğinin ötesine taşınır. Sesi, Ege'nin kültürel tavrıyla bütünleşmiştir. Ege'nin zengin, doygun, heybetli, nara, ya da gaydıraguppak neşeli kültürüne çok yatkın. Nerdeyse birebir uygunluk arz eder. Sesinde Ege'nin gururu gizli. Sesinde Efeler gizli, balını vermiş incir gizli, harman sevinci gizli, acı gizli, mutluluk gizli. Hale Gür'ü efsane yapan, Ege'nin tüm hazları ve oyunları ve acılarını ses renginde birleştirmiş olması. En yumuşak ve duygusal havaları ve en trajik hikâyeleri yüce bir atmosferde inanılmaz bir coğrafya tadında bize ulaştırır. Hale Gür'ün sesi Ege köylerindeki tüm neşeyi evimize taşır. Bir tarlakuşu gibi şakır, bir Efe narası gibi yükselir! Bu yüzden Ege türküleri dediğimizde, aklımıza hemen Hale Gür'ün sesi gelir! Hale Gür'ün sesi, coğrafyasıyla bütünleşmiştir! Sanatçı bu bütünlüğü ses tonu ve tavrıyla sağladığında, sıradan bir türkü dahi okusa, diyelim: "yine de yeşillendi Acıpayam yolları..", ağır bir duygusallığın içine girer, ağlamaklı bir sevinç dolar içiniz! Hale Gür bu yüzden bizi çok çok ağlatır! Bu ağlama topraktan fışkıran ürün gibidir, bir mevsim geçer, yeniden fışkırır, yüz defa dinlesek, yine ağır bir duygusallığın ve o kadar kıpır kıpır bir neşenin içine gireriz!

Bir coğrafyanın manzara güzelliğine bir de çocukluk hatıralarımız eklendiğinde, ortaya ruhumuz çıkar. Ruhumuzu, fırtınanın silkelediği sıra ağaçlar gibi horon tepen 70'lik ihtiyarların terli coşkuları uçurdu. Ruhumuz eksiksiz güzel sesini, ihtiyar kemençecilerin ha uşaklar diyen sevdalı türkülerinden tanıdı.

Ruhumuzla uyumlu bu kapkaranlık ve masmavi dağların çocuklarıyız. Kıvrıla kıvrıla inen derelerin, sepet sepet dizili köylerin çocuklarıyız. Derelerin döve döve sürüklediği taşların sesleri gibi çabucak konuşan bir halkın çocuklarıyız. O dağlara, Sibirya'dan, Kafkasya'dan sökerek tüm kokularını taşır fırtınalar.

Yaylanın yolu, genç kızların, annelerin, tarihin yolu. Tepetaklak inişli bu sert yamaçlara yürek dayanmaz. Yanı başında heybetli, ölçülü büyüklükte dağların tokatlarıyla çocuklar. Ruhumuzun penceresi ağaçlar! Ağaçların dalları. Sayısız dalların göklerden ayrılan acıları. Bu büyük yapraklar dolusu büyülü organizma. Bu şekil, bu koku, tabiatın bu en güzel çiçeklerini sindiremediğimiz için bu ağır, derin keder. Kokusuna doymadığımız için hâlâ delirmiş kudurmuş akıyor türküler!

Bizler miyiz gerçek varlık, bu dağ, taş, pınarlar mı? Şehirli koparıp ruhunu tabiattan, atmış. Burada bütün bir yapı, insan, tanrı. Tanrı yan yana değil, içiçe koydu onları. Otların dikenleri, yaprakların tüyleri, ağaçların kabukları, kızların memeleri, sığırların kuyrukları, aynı efsunlu örtüye sarıldığımız ruhumuzun battaniyesi. Et ve damarlarımızda kabaran aynı duman, aynı mavi bulut, tabiatın bu en halis güzelliği! Bu yüzden çıkarsız ve amaçsız kudurur Karadeniz'in çocuğu. Bu özgür ve sonsuz güzellik sindiğinde içimize ne kaygı kalır, ne korku, hiçbir sanat eseri taklit edemez onu. Tepe tepe bir huzur. Tepeleme bir neşe. Bütün ağaçların kahkahayla geceye sarıldığı... Kayaların kahkahayla yerinden koptuğu. En tatlı melodilerle şarkılarını söyleyen dereleri içmek gelir içinizden. Ne varsa ruhunda, tabiattan aşırdı Karadenizli çocuk. Ceplerini çimen çimen zevkle doldurdu. Bitmez tükenmez bu insanlık macerasına o dağlarda vuruldu. Şimdi, köyün birinde nemlenmiş samanların üstünde uyuyan bir çocuk düşleyin, mavi gözlü. Hangimiz özlemeyiz böyle bir rüyayı, lacivert sırtlı ve çok uzun ağaçların altında. Sahiden rüyasını gördük. Şimdi giriveririz aynı uykuya, bir halk, bir ülke.. Bir gün önce topraktan söktüğümüz bir patates yumrusu gibi telaşsız başımızı koyup tarlaya, bu uykuyu birlikte uyuruz. Bir halk, bir tarih, bir türküyle, dağ evlerine tanrı misafiri oluruz. Şefkatli merhemler gibi, göz nuru ışıltısı gibi çiçekleri, bir halk, bir tarih kucak kucak toplarız. En nadide çiçekleriyle gece boyu ormanlarında sevişen ladin ağaçları gibi, öperken dalları, belimiz kırılır... Öperken rüzgâr dağları, damar damar yamaçları yıkılır!

Kalan Müzik Maçkali Kör Hasan'ın (Hasan Tunç) kasetini çoktan çıkarttı. Karadeniz türküleri hakkında nihayet bir bilginiz olacak. Çünkü sizler, bağıran, çağıran, anlaşılmaz sözlerle ne dediği anlaşılmayan soytarıları Karadeniz türküsü söylüyor sanıyordunuz. Kör Hasan, Mağura'lıdır. Çocukluğumda Mağura köyüne çok defa inip çıktım. Babam 1900 doğumludur. Otuz, kırklı yıllarda Kör Hasan arkadaşıdır. Kisarna'ya babama gelir, kemençe çalar, eğlenirlerdi. Maçkalı Hasan'ı sekiz-on yaşlarında babamdan uzun uzun dinledim, bir de şimdi Kalan müzik'ten. Bugün Karadeniz türkülerinde tempo, ritm, söz, herşey birbirine karışmış, bu memleket havasını her gün duyduğumuz halde özünü kaybediyoruz. Kırklı yıllarda Maçkali Hasan'ın türküleri bir halkı ağlatmıştır. "Erzurum'un dağları / Yedin Maçkalileri" türküsü meşhurdu, çünkü Sarıkamış'ta ölmüş Maçkali gençlere yakılan bir ağıt gibidir. Bu türkülere, can, yürek dayanmaz. Maçkali Hasan inanılmaz güzellikte söyler ve şöhreti dilden dile yayılır. Maçkali Hasan'ı dinlemeden kimse Karadeniz türküsü dinledim, diyemez. Ağır bir duygusallık hakimdir türkülerine. Öyle ağırdır ki, Maçkali Hasan'ı bir defa olsun ağlamadan dinlemek mümkün değil. Şimdi bu ağır duygusallık, medya ve şarlatan sanatçılar tarafından türkülerimizden çıkarılmıştır. Ve tüm Türkiye Karadeniz türkülerini baştan aşağı, neşe, coşku, hareket sanıyor. Karadenizliler'in iddiası odur ki, hakiki söylenişleriyle Karadeniz türkülerindeki duygusallık hiçbir coğrafya parçasında yoktur. Maçkali Hasan'ın her bir türküsü Karadeniz'in milli marşı olmuştur. Akla hayale sığmaz bu ağır duygusallığı tanımadan Karadeniz'in dağlarını tanımak mümkün değil. Şimdi aynı türküleri yine herkes söylüyor ama, neden Maçkali Hasan'daki ses derinliği, kudreti, duruluğu kimse yakalayamıyor. Bunun birçok sebebi var. Birincisi, Maçkali Hasan iki büyük savaş gördü, gurbet gördü, sevda yaşadı. En önemlisi, köyü ve köyünün kızları başını döndürmüş divane bir aşık yapmıştır onu. 70'lerde ölmüş Kör Hasan hâlâ Maçka dağlarını oyuyor sesiyle. Bu muhteşem adam, Karadeniz'in bütün

sırlarını verir bize. İnanılmaz zekilikte ve bilgelikte söz güzellikleri. İnanılmaz basitlikte artık ayet gibi dilden dile dolaşan mısraları. Kusursuz bir yalınlık içinde. Sanki tarih konuşur, dağlar konuşur gibi bir sesle içimize girer. Maçkali Hasan, tek kelimeyle Zigana Dağları'nın sesidir... Yani, muhteşemdir! Şu türküleri çok duydunuz ama, bir de Maçkali Hasan'dan dinleyin: "Ben seni sevdiğimi dünyalara bildirdim / İndirdin kaşlarini babani mi öldürdüm.. En dereye dereye al dereden taşlari / Bizden geçti sevdaluk / Al cebumdan, al cebumdan saçlari..."

"Ey benim sevduceğum / Böyle keder olur mu / Of Sürmene yaylasi onbeş doktora bedel... Arakli Yomra da / Gel inelim pazara / Ben pazarda duramam / Beni Rize'de ara... Trabzon'un feneri / İki defa döneyi / Geldi Ordu vapuri / Limana mı eneyi / Çıkalum Kisarna'ya / Bir eğlence edelum / Geldi Ordu vapuri İstanbul'a gidelim... Trabzon büyük şehir / Doyamadım tadina / Uzaktan sevmek olmaz / Gel yakina yakina!...

"Divane aşık gibi dolaşiyrim yollarda / Bir vefasız yüzünden kaldum İstanbullarda."

Ya da türkülerinden seçtiğim şu mısralara tek tek bakalım: "Oy dere derin dere / Derman ol derdimize", "Akayi taşli dere / Vura vura taşlara / Gel seveyim sevdiğim o gözleri, kaşlari..." "Kurbanım taşlı dere gülüne çiçeğine / Kız senin türkülerin dert oldu yüreğime..."

"Kız evinin önüne sereceğum kilimi / Oldi hayli zamanlar görmedim sevduğumi..", "Ayağimi vuruyi yeni yolun taşlari / alış veriş edeyi gözleriyle kaşlari...", "Herkes aldi yarini / Ben aldum kemençeyi.."

Ve şu kadar samimi, hüzünlü bir söz Türkçeyle ancak bu kadar güzel söylenebilir: "Dertliyim, kederliyim / Her ne dersen kanarım!"...

Şu kadar samimi bir mısra kurulabilir mi: "Etmeyelim sevdaluk / Daha ayrilamazuk!"

Bir kızın güzelliği ancak bu kadar basit ve çarpıcı anlatılır: "Ne sevimli çiçeksin, bardağa koysam seni, fincana koysam seni.."

Mahalli kemençe tek bir yöreye seslenir, aynı kemençe Türk sanat müziğinde fazlasıyla incelmiş bir saz olarak karşımıza çıkar. Artık çok daha büyük coğrafyanın çeşitli kültürlerinin zevkini kucaklar. Mahalli kemençede tempo hızlıdır, harlı bir soba gibi. Sadece içindeki odunu değil, sobayı dahi tutuşturacak bir coşkuyla neye uğradığınızı şaşırırsınız. Mahalli kemençede bir aşk sözcüğü, bir mısra, bir-iki saniye gibi kısa sürede hızla söylenir. Sanat müziğinde tempo yavaşlar, artık yanan sobanın kendisi değil, için için küllenmiş mangaldır. Bir örnek verelim, Hamamizade İsmail Dede Efendi'nin, "Ey kaşı keman tir-i müjen canıma geçti / Müjganların her biri bir yanıma geçti" mısrası iki buçuk dakika sürer, ya da: "Bu gece ben yine bülbülleri hamuş ettim" mısrası üç dakikaya yaklaşır. Biri hızda, kısalıkta, diğeri uzunluk ve yavaşlıkta bir dünya rekoru olmalı. Bu kadar geliştirilmiş, tüm duygusal güçlerimizi harekete geçiren, heyecanlarımızı ustalıkla çiçeklendiren bir başka kültür olabilir mi? Sanat müziğinde kemençe, ağırlaşır, serinkanlı, yavaş, kısık ateşte ilerleyerek içten içe bütün duygularımızı allak bullak edecek derinliklerimize ulaşır. Kaba heyecan ve duygularımız şakır şakır ter dökmez. Yine zil, davul, kudüm, yine vaveyla koparan sazlar var ama sanki ötelerden seslenir gibidir. Balı bir ısırışta almaz, Urfa yemekleri gibi acısını, sevincini kanımıza yavaş yavaş işler. Bu yavaş çekimi, 18. ve 19. yüzyılın uzun gün, uzun gecelerinin ve geçmek bilmeyen ikindilerin zaman ritminde aramak lazım. Duyguları haşlamadan, heyecanları boğmadan, acıyı zehirleştirmeden hüznü-hayali berrak bir cila gibi sabırla ruhumuzun üstünde gezdirir. Bu eserler insanlık kültürünün şahikalarıdır. Sözlerin derin manaları, zevki, bilgelikle kaynaştırır. Duygularımız en yüce pozisyonu alır. Erimiş, hamurlaşmış, aşktan bir bedeni, bütün kas liflerine masaj yapılmış gibi yumuşacık fırtınasıyla aşık eder! Küçücük bir duyguyu böylesine geniş zamana yayabilmek gerçek bir sanatkârlık işi. Sanat müziğimizin 19. asrında bu eserler çok çarpıcı aşk sahneleri gibi kültürümüze işlendi! Bu denli ağır çekimle, bu denli kocaman bir büyüteçle, iç

sarsıntılarımızın her birini gözleyen ses ve söz sanatları kütüphanelerimizi doldurdu. Azaplar içinde yırtınıp bağrını açarak ayağa kalkmış deli sarhoşlukları bu zarif sanatkârlar bu yüce müzikle, ruhlarımızın en derindeki bu ayaklanmayı sükunetle dindiriverdi. Ancak, dışardan bakınca, sadece eserin ağır yürüyüşüne dikkat ederseniz. Ağırlığına dışardan bakınca bir yıkılış, bir inleme, bir mahvoluş, bir kahır ağıtı dinlersiniz. Oysa tam tersi, suya atılan taşın uzaklaşan halkaları gibi, melodiler yavaş yavaş tüm benliğimizi, tabiatımızı kaplar. aşk adına esir alır!

Sizlere toprağınızın manevi, derin, edebi eğlencelerini, heyecanlarını tanıtacak, uyaracak, konuşacak tek bir eleştirmeniniz yok. Türkiye, aydınları marifetiyle hızla bizden uzaklaşıyor! Dağlara taşlara yazılmış bu kültürü medya, burjuva yok ediyor!

Şimdi bana sorsanız, kitapçı raflarındaki en berbat, en boş kitaplar hangileri, söyleyeyim: Doğan Cüceloğlu'nun kitapları. Saçma sapan kitaplar: "İyi düşün, doğru karar ver", "yeniden, insan insana", "yetişkin çocuklar" Doğan Cüceloğlu'nun tüm kitapları otuz baskıyı geçti, kırkayaklaşan var. Fuarlarda görüyoruz, ilkokul çocukları sıra olmuş kurbanlık koyun gibi kitap alıyorlar. Bir zamanlar Fethullah'ın yazarları gibi, yurttan gençler sabah sabah toplanıp sıra olunuyordu önünde, aynı kitap on defa alınırdı. Bu kadar pespaye kitapları kim, niçin alır? Kitap, kutsaldır diye birşey yok, öğretmenler ne yapıyor? Hepsi kafayı yemiş. Kim örgütlüyor bu öğrencileri. Bu öğrenciler kitap alacaksa neden normal klasik kitap almazlar. Bir cehaletin, bir manyaklığın, bir ticari tuzağın içinde çocuklar. Şöyle mi düşünelim: Şimdi diyelim benim kitapları bir öğretmen sınıfta topluca satsa, yayınevi bu öğretmene kitap başına iki-üç milyon indirim yapar, üç yüz kitap satsa, altı yüz milyon kazanır. Böyle bir şey mi? Kitapları baştan sona inceledim. Katıksız bir basitlik. Baştan sona bozuk düşünceler. Tatsız tuzsuz satırlar. İpe sapa gelmez konular. Edebiyat, sosyoloji, felsefe, sanat tadında, düşünce adına, kırıntı yok! Olanı da bozuyor, çürütüyor! Neler

oluyor kardeşim? Taş kafalı çocuklar böyle yetiştirilir. Bu kitaplarla hayatına başlayan çocuğun vay haline! Vah Türkiye'nin geleceğine! İmdat diye bağırıyorum, durdurun bu pazarlamayı, durdurun bu manyaklığı! Bunlar kitap değil, kahvede konuşma bile olmaz! Bu cehaleti kim pazarlıyor! Birileri "kitap kutsaldır", "öğrenciler kitapla tanışsın" öğütüyle, bir dümen bulmuş, gencecik çocukların kanına giriyorlar!

Anneler, babalar, öğretmenler, okutmayın bu kitapları çocuklara! Okursalar ne mi olur? Gidin bakın DYP kadın kollarına, CHP kadın kollarındaki kadınlara! Bu kitapları okuyanlar, aynen bu kadınlara benzer!

"İletişim Çatışmaları ve Empati" Üstün Dökmen'in Sistem Yayınları'ndan 17 baskı yapmış kitabı, 360 sayfa. Cüceloğlu'yla aynı familyadan olurlar, ancak, Üstün Bey daha kültürlü birine benziyor. Kitap, eğitim kültürümüz için öteden beri söylenenleri sıkı bir değerlendirmeyle, bilimsel bir kılıfta oturtmaya çalışıyor! Bir halkın kültürünü mü inceliyorlar, Kangal köpeğin davranışlarını mı, belli değil, yazık ki, yazık. Masallar, anlatılar, hikayeler, Keloğlan, Nasreddin Hoca gibi halkın hâlâ içinde yaşayan binlerce kültürel öğenin sosyal hayatımıza etkileri güya derinleştirilmeye çalışılıyor! Ah Üstün Bey, açık göte herkes tükürür, buldun meydanı üfürüyorsun! Halkın camisi çok büyük ama Üstün hocalar yine de bildiğini okuyor! Halk kültürü üzerine "geyik" çevirmek, üstelik bunu bilimsel bir şekle sokmak neymiş, kitaptan öğrenin! Utanın bilimden! Halk kültürü üzerine geyik çevirmek tehlikelidir Üstün Bey, buna halk arasında, açma alemin mezarını, kendin düşersin, derler!

Kitabın şemsiyesi şu üç ana başlık: Ana-baba benliği - Yetişkin benliği - Çocuk benliği. Mesela çocuk benliğinde, bağımsız çocuk, doğal çocuk, uslu çocuk, asi çocuk tiplemeleri hayattan örneklerle açıklanıyor.

Koruyucu ana-baba benliği kitabın ekseni, öğüt veren, emir veren muhafazakâr Türk ailesi inceleniyor. Türk toplumuna hakim muhafazakâr kültür süzgeçten geçiriliyor. Ancak, Üstün

Bey'de ne sosyoloji bilgisi, ne felsefe bilgisi, ne ahlak bilgisi, ne de akıl olmadığı için, sadece mesleki bir fanatiklikle, tüm uygarlığımıza "yetişkin mi, koruyucu mu?" gözüyle bakıyor! yetişkin benlik, eleştirel benlik, yani, akılcı, bilgi toplayan, düşünüp tartan, gerçekçi, batılı ana-baba örnekleriyle ideal olarak süsleniyor. Tarihimizi arayıp tarıyor, buna benzer bir Nasreddin Hoca'yı, bir Hazerfen Çelebi'yi bir de Atatürk'ü buluyor öğünülecek! Üzerinde konuştuğu Türk halkının kimliği, kültürü üzerine hiçbir şey bilemeyen, kafasını bilimsel dubalarla dondurmuş zavallı bilim adamları!

Ancak, Üstün Dökmen, bir ilkokul çocuğunun dahi anlayabileceği yalın bir dille koruyucu-muhazafakar kültürümüzü eleştiriden geçiyor. Basit ve inandırıcı bir dili var, kutlamak gerek. Sonunda, koruyucu aile kültürünün toplumumuza hakim olduğu sonucunu çıkartıp, rahat ediyor!

Koruyucu, baskıcı olan, son yüz elli yılda bu halka dayatılan ideolojilerdir Üstün Bey, Türkçülük, İslamcılık, devletçilik, Kemalizm, gibi.. Halkın anasını ağlatmış, dondurmuştur onu, kitabınızda nedense, devlete, siyasete ve bu ideolojilerin aydınlarına dair tek bir eleştirel cümleniz yok. Bu nasıl yetişkinlik durumu Üstün Bey!

Üstün Dökmen kitabına basit bir örnekle başlar, bu örnek tüm kitabı özetler. Emeklemeye başlayan bebek merdivene tırmanmak ister. Korumacı ana-baba panik, korkuyla çocuğun başına bir tehlike gelir endişesiyle çocuğu kapıp, kucaklar. Oysa, çocuk neşe, coşku içinde bir şey daha öğrenirken, zihnen, bedenen güçlenmektedir!

Üstün Dökmen'i Türk kültürünü, halk folklorünü götünden okuyan bir teori kitabı yazdığı için kutlamamız gerekir. Karagöz dahi, Hacivat'ın bilgisini kıskanır, o yüzden strese girermiş, daha ne yumurtalar!

Üstün Dökmen gibilerin aklının almadığı koruyucu kültürün "ucuz" bir kültür oluşudur. Anne baba çocuğuna, hayatın tehlikelerine karşı sigortalayacak, engelleyecek maddi güçte değil-

dir. Babasından dinlediği, gördüğüyle bir yol vermeye çalışır. Elinde ayağında olmayışı, vicdani bir baskıdır, hiç değilse, görünüşte, dinine, kültürüne, töresine göre çocuğuna sahip çıkmak ister. İşte bu "ucuz" ideoloji devlet ve siyasi partiler tarafından halka empoze edilmiştir! Her biri 17 yaşında alıp başına dünyanın uçsuz bucaksız bir köşesine gitmiş bir halk için, "koruyucu"dur, gelişmeye, eleştiriye karşıdır demek, tam bir hayvanlıktır! Halkın uçsuz bucaksız engin kültürünü, halkın gönlündeki türküleri, deryaları bilmemek demektir! Son yüz elli yılın sert devletçi ideolojileri görmüyorsunuz. bu ideolojilerin halkın üstündeki baskılarından dolayı bir halkın kültürünü saçma-sapan okumaya çalışıyorsunuz.

Erdem parayla alınmaz Üstün Bey! Bu yalan yanlış bilgilerle kitap okuma heveslisi ortaokullu çocukları kandırmaya utanmıyor musunuz? Bakın Üstün Bey, diyelim sağcı partiler, halkı maddi olarak sigorta güvencesine alamadıklarını iyi biliyorlar. Yine de bu halka, bu millete herkesten çok sahip çıkmak istiyorlar. Maddi olarak yapamadıklarına göre ne yapacaklar, en ucuzundan ceza yasaları, en kolayından koruma yasaları inşa edecekler, sesini çıkartanı, biraz eleştirel konuşanı içeri atacak, gözdağı verecektir. Neden kitabınızda bunlar yazmıyor?

Üstün Dökmen, koruyuculuğun simgeleştiği, hatta çelikleştiği sağcı partiler ve medya ve devletten çok sık örneklerle kitabını süsleyebilirdi, en adicesine yapıverdi, kimsenin ses çıkartmayacağı halkın içinden basit örnekler bulmayı tercih etti. Çünkü Üstün Bey de korkuyordu. Eleştirel tavrı övmek isterken, devletini, üniversitesini, okulları, sağcı zihniyeti ve onların binlerce öküzlüğünü görmezlikten geldi. Yani gizli bir koruyuculuk yaptı!

Sayın Üstün Dökmen, muhafazakâr kültür gücünü sizin gibi korkaklardan alıyor! Bilimsel kılıfla hem doğruyu söylemiş gibi oluyor, hem de fincancı katırları ürkütmüyor! Bravo doğrusu, yaşasın bilim!

Üstün Bey, sizi ciddiye alıyor ve kitabınızı baştan sona eleştirmek istiyorum, ancak bu iki ayımı alır, ben devletten maaş almadığım için vaktim yok. Sizin çok vaktiniz olduğu halde, nalıncı keseri gibi teorinizin haklı çıkması için "halkın kültürü", yani sesini çıkartamayacak, sahipsiz kitlelerin "kültürüyle" oynuyorsunuz!

Eleştirel olmak, bilgili olmak, çok pahalı, çok lüks, masraflı iştir ve "cesaret" ister! Üstün Dökmen gibi tuzu kuruları, halkın bilinçlenmesi, zenginleşmesi yolunda halk kültürünü doğru okumaya davetimiz boşunadır!

Sayın Üstün Dökmen Bey, suç bu kültürdeyse, dinleyin. Muhafazakâr kültürün zincirleriyle toplumun kımıldayamaz oluşunun sebebi önce fakirlik, dolayısıyla elinden başka birşey gelmemesi. Peki, elinde plazalar, maddi imkânlar, avukat ordusu, Amerika'da çocuklarını okutanlar, neden toplumun gelişmesi, bilginin çoğalması için yetişkin gibi "eleştirel" davranmıyorlar. İşte medya, işte TÜSİAD organları, işte sağcı partiler, işte yüzlerce köşe yazarı, neleri eksik ki, hâlâ koruyucu, kaba, suskun, pasif davranıyorlar? Ülkeyi, edebiyat ve sanat rezaletleriyle yönetiyorlar! Çünkü hepsi sizin gibi korkak! Sizin gibi halkın dağlara taşlara yazdığı öyküleri, hikâyeleri, Pir Sultanları tanıyamamış.

Bu medya, bu sağcı partiler, neden Yılmaz Karakoyunlu'nun ossuruk lülesi olamayacak şiirlerini ekrandan okurken, gerçek bir romanı, gerçek bir şiiri hakkıyla eleştiremez, değerlendiremez. Dikkat edin kimleri göklere çıkarırlar. Kendileri aleyhinde laf etmemiş, sessiz kalmış sanatçıları. Halk kimi bağrında saklıyor, Pir Sultanları, Efeleri!.. Sizler de susar, onların sıcacık köşelerine dokunmazsanız, yaptığınız bok olsun, yüz sayfa röportajınız yapılır, yüz baskı yaparsınız!

Bugün halkı kırbaçlayan muhafazakâr kültürün kaynağı siyasettir, devlettir, yasalarla inşa edilmiş yoksulluktur. Ancak, yukarıdakilerin elindeki koruyucu kültürün kaynağı: Burjuvanın rahatıdır. Burjuva kendine dokunacak, düzenini sarsacak sanatçıyı, yazarı, bilim adamını istemez, hiç sevmez. Bu yüz-

den, berbatı, adiyi, pisliği, çöplüğü, boku püsürüğü ekranlarında koruma altına alır. İşte tüm bu cici dergiler, tüm bu rotatifler, bu renkli baskıların hepsi bu burjuvanın korunması için yatırılmış milyar dolarlardır!

Batıdaki yetişkin, eleştirel, akılcı aileyi, insanı ideal örnek olarak veriyorşanız, önce, siz de öyle olun. Türk ailesi asla korumacı değildir, Türk ailesine muhafazakâr kültür siyasal ideolojiler tarafından dayatılmıştır. Ceza yasalarıyla, devletin diniyle, yasayla, baskıyla, zulümle zorla kabul ettirilmiş, çaresiz bırakılmıştır!

Saygıdeğer bilim adamı Üstün Dökmen, halkın türkülerinden, oyunlarından, eğlencelerinden, zekâsından yola çıkmış olsaydı, "ilerlemeyi" ve "gelişmeyi" ve üstün dehayı çok iyi görür, korumacağılın halk kültüründe değil, hiç bahsetmek istemediği burjuva ve devlet ideolojisinin zorunlu bir sonucu olduğunu görürdü!

Açlık sofuluğu bozar Üstün Bey, belki birazcık aç kalsaydınız, halkın türkülerini daha iyi anlardınız. Ambarda duran sıçan aç kalmaz, Üstün Bey! Fazlasıyla ambarda kalmışa benziyorsunuz. Bu anlattıklarınız bilgi değil, şişkinlik, çer, çöp, talaş şişkinliği. Kolayına kaçmış, halkın gündelik yaşamını suçlayıp örneklerinizi geleneksel yapılarda aramışsınız, "ucuz çorba dilini yakar hocam"... Bilim adamı değil mi, tilki tüyünü değiştirir, huyunu değiştirmez! Teorim doğru çıksın diye, bir halkın tüm kültürel değerleriyle kurnazca oynamak bilim adamlarının "oyunu", "eğlencesi" olmuş!

Size bir de nasihatım var hocam, "uzun yoldan giden daha çabuk yetişir!", kendinize kısa, çabuk, hızlı yollar değil, daha ağır, daha derin, daha zahmetli, uzun yollar deneyin! Bilim zahmetli, hayat zor, kimse kimsenin deliğini doldurmaz böyle günlerde! Böyle günlerde yalnız, medya, yalnız çok satanlar, yalnız şöhretler deliğimizi dolduruyor, anamızın deliğini!..

Bugünlerde Üstün Bey, anamızın deliğini herkes dolduruyor, siz en iyisi mi bilim yapın!

HÜNER

Çocukluğumda bir Cambaz Boncuk vardı. Atapark'ın yanında, şimdi tiyatro olan boş arsaya, eskiden mezaklıktı, gelir, iki direk arasına tel çeker, karısı-iki çocuğuyla yaz boyu gösteriler yapardı. Gösteri dediğim, önce, denge sopasıyla telin üstüne çıkar. Sonra, elleri bomboş telin ortasında, düşecekmiş gibi akrobasi. Herkesin yüreği ağzına gelir. Sonra çuvalın içine girip karşıya geçer. Finalde, bir zeytinyağı tenekesinin içine girip, tenekeyi zıplata zıplata karşıya geçerdi. Etrafta halk, düşecek korkusuyla dualar eder. Karısı-çocukları dahi görmeyelim diye heyecanla yüzlerini kapatır. Bir çöp tenekesinin içine girip teli karşıya geçtiği gösteri çok dokunaklıydı. Büyük bir duygu patlaması olur, halk bağırırdı: "Helal olsun sana... ekmek parası için yaptığı şeye bakın, paramız çocuklarına helal olsun..." Kalabalık dağılmadan gösterinin sonuna doğru karısı halkın içine karışıp, elinde şapka para toplar! Tatlı mavi gözlü çocuğu da ardında. Gönlünden ne koparsa toplanan paranın yekünü çok azdı. Çoğu insan beş kuruş vermez. Canı burnunda her akşam yaptığı gösteri Boncuk'u kutsallık mertebesine çıkartmıştı, ama her akşam toplanan para dilenciye dahi verilmezdi. Gösteri yaptığına bin pişman halka küfürler savurur. Ölümle burun buruna canına kıyarcasına Anadolu kentlerinde ekmek parasına bir göçebe, dilenci gibi dolaşır dururdu.

50'li, 60'lı yıllarda Anadolu kentlerinde gezip durmuş Boncuk'la ilgili başka anılar da okudum. Bu inanılmaz tel cambazının ekmek parasını akşam yemeğini dahi çıkartacak para toplayamayışı hayatım boyu endişelendirmiştir beni! Bir defasında Boncuk'un ağzından duydum. Bir adam Boncuk'a "niye geziyorsun, senin memleketin yok mu, otur paranı orda kazan!" dedi. Boncuk da: "Annemin yüreği dayanmıyor, annem görmesin diye başka şehirlere kaçıyorum! Şimdi de çocuklar büyüdü, onlar annemden de beter, bakalım birkaç yıl daha!"

Çocukken pop şarkıcılarının değil, Boncuk'un tel üstünde söylediği şarkının tekerlemesini söylerdik: "Oy dingala dingala / Ateş de koydum mangala / Ayşe de Fadime dostum var / Çalkala Boncuk çalkala.. (Çalkala, dediği tam burada, palyaço giysisiyle ipin ortasında seyirciye götünü dönüp çalkalar ve götünden bir küçük lamba yanar sönerdi..)

Hüner sahibi insanların aç kalması toplum yaşamının sonu demektir. Bir numarası, bir fikri, bir düşüncesi olan yüzbinlerce okumuş, eğitilmiş insan ülkemizi terk ediyor. Bu şu demektir, on yıla kalmaz ülke zenginliğimiz için sadece şu kalemleri konuşacağız: şu kadar buğday, şu kadar zeytinyağı...

Zorda kalırsak buğday, zeytinyağı ve birazcık gazyağıyla yaşamaya şüphesiz devam ederiz. Ama bu halk, dev fırtınaların içinden geçti, muhteşem gösterilere susadı, inanılmaz numaralar, fikirler, icatlar yapmadan yaşayamaz, delirir.

Çünkü bu modern ağrı Türkiye'nin ruhuna kazınmıştır. Oscar alacak filmler, deniz ötesi gemiler inşa edilmeden bu ağrıyı yumuşatmanın imkânı yoktur. Türkiye'nin bugünkü Rusya, Çin, bugünkü latin ülkelerinden daha haşara, daha cin, kafası daha karışık aydınları vardır. Bu aydınlar geçtiğimiz otuz sene, laik, şeriat, kemalizm, kürt, alevi gibi sorunların nafile tartışmalarında ideolojiler ve akademilerde üstlerine ölü toprağı serpildi. Bıçak kemiğe dayandıkça başıboş rüyalar, asılsız, sahte, dayatılan tartışmalar sona erecek. Devletin ve medyanın labirentlerinden kurtulup olağanüstü bu insanlık serüveninin üstüne şüphesiz atlayacaktır.

Bir gün hastanenin ön bahçesinde onlarca hastanın etrafına toplanıp 14-15 yaşlarında dilsiz bir çocuğu heyecanla seyrettiğini gördüm. Çocuğun yüz şekli de garipti. Bir numarası vardı. Tüm hemşireler, hastalar, kapıcılar, onunla iddiaya tutuşup heyecanla çocuğun yüzüne bakıyorlardı. Çocuğun elinde bir topluiğne. Topluiğneyi herkese tek tek gösteriyor önce. Sonra, ağzını kocaman açıyor, tüm hastalara aaaa deyip, tek tek gösteriyor. Topluiğneyi dilinin arkasına koyuyor, ellerini

bomboş çırpıyor. Yuttum dercesine yutkunup, güya topluiğneyi yutuyordu!

Biri çıkıp, hayır yutamaz, bu puşt bizi kandırıyor deyip gösteriyi kesiyor. Çocuğun üstünü başını, yerleri, ağzının içlerini arıyor.

Ve çocuktan bir kere daha gösterisini tam gözünün önünde yapmasını istiyor. Çocuk, eliyle para işareti yapıp, iddia parası teklif ediyor! Önceki gösteri açılıştı yani reklam. İddiayla para kazanmaya şimdi başlıyor. Adam kabul ediyor ve kaybediyor. Hilesini bulamayınca şaşkınlık ve öfkeyle geri çekiliyor. Bir yenisi atlıyor ortaya. Bacak kadar çocuğun kendilerini kandırıp paralarını alması ağırlarına gidiyor. Bir başkası: "Hadi para burda, bir de benim önümde yap!".. Gösteri üç-dört defa tekrar ediyor, çocuk paraları topluyor!

Hastaların bomboş ve ağır sıkıntılar içinde geçirdikleri öğle sonrasına inanılmaz bir renk katmıştı çocuk. Yanında duran kardeşine: "Başka bir gösteri daha biliyorsa yapsın bir milyon vereceğim" dedim. Kardeşi: "Sadece bu topluiğne numarasıyla geçiniyoruz, başka gösteri bilmiyoruz, şimdi yukarı ki hastanenin ziyaret saati bitmeden oraya yetişmeliyiz" dedi.

Fransız TV 5 kanalını izlediğinizde şov programlarında birinin burnunda top sektirdiğini, diğerinin kolundan sonsuzca kâğıt çıkarttığı, diğerinin sabun köpüğünü büyütüp içine girdiğini görürsünüz. Bu kültür şehri size şunu söyler! Bir numaran varsa burada yaşayabilirsin, yoksa bu kültüre, bu hayata giremezsin.

Yanıma gelip, ben taş ustasıyım, ben demirciyim, ben karbüratörden anlarım diyen bir insan olduğunda saygıdan elim ayağım tutulur. Bir "iş" bilen insanlar modern toplumun kan damarlarıdır.

Ancak bizim akademisyenlerimiz diyelim Atatürk, diyelim Mevlana üzerine yüz bininci kitabı yazmış. Oysa o alanda üçbeş değerli eser vardır ve yeterdir. Batıda birçok üniversite "ortaçağı kapattık, ortaçağ üzerine artık çalışma yapılmayacak" der. Ancak bizimkiler ısrarla, yüz bininci kötü, tekrar, çalıntı,

alıntı kitabı yazarken büyük ödüller alır. Bu aydınların numarası "yalakalıktır".. Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı birçok kitabevi "çöplüğe" dönmüştür, yüz binlerce işe yaramaz çalışma. Devasa bir aydın enerjisi boşa akıyor.

Ve siz Atatürk, Mevlana üzerine bir kitap yazmadığınız için "vatan hainliğiyle" suçlanırsınız, her yazınızda Atatürk'ü ya da İslamcılar tarikatları övmemizi ister. Ya da militan bir solcu, iyi yazıyorsun da "bedel ödedin mi?" der. Bedel dediği, bizim de açlık grevinde ölmemizi bekler.

Oysa ben bir yazarım ve götümle havada kuş tutmak gibi bir numaram var, bunu öğrenmek için çok büyük bir bedel ödedim...

Götü altın işlemeli minderlerden kalkmayan aydınımızın götüyle bir zoru olmadığı için, götüyle havada kuş tutmak gibi bir numarayı asla öğrenemeyecek! Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne ilk gittiğimde Hititler'in altın iğneleri şaşırttı beni. Eskiden ve hâlâ Anadolu kadınları göğüslerinin üstünde hırka içlerinde kilitli iğne taşırlar. Annemin de yaşlandığında ev elbisesi üzerinde kilitli iğnesi vardı, senelerce durdu orada. Bir temkindi. Her işin altından kalkardı. İki ucu bir araya getirirdi. Yolda, izde çorabın lastiği kopar, sütyenin çıt çıtları patlar, yırtmaç sökülür, kırlent, minder yırtılır, yünler dağılır, acilen tutuşturursun. Kilitli iğnenin uğruna dahi inanılır. Bayramda mutlaka yeni bir şey alacaksın evine, gücün yoksa bir kilitli iğne olsun alıp üstüne takacaksın, derdi. Şimdi bir araştırma yapsam, kilitli iğneden çok verimli bir çalışma çıkartabiliriz. Çünkü tarlada sapan neyse, ev işlerinde kilitli iğne oydu. Benim bildiğim.. Eskiden donların lastikleri eskir, altı ayda-yılda bir çarşıdan beş-on metre don lastiği alınıp, lastik deliğinden kilitli iğne yürütülerek lastik değiştirilirdi.

Kilitli iğne bir nesnedir ve iki ayrı şeyin ucunu bir araya getirmeye yarar. Tekniktir, insanlık düşüncesi "tenkitle" başlamıştır. Hayali, düşsel, fantezi şeylerin ucu yoktur. Olsa da onları hayatta bir başka şeyle tutturmak imkânsızdır.

Aydınlarımız son yirmi yıldır ucu olmayan ideolojilerle uğraştılar, hayatımızın hiçbir yerine tutturamadılar. İşte onca laiklik, şeriat tartışmaları, övgüler, kavgalar uçup gitti. Yalakalar-şarlatanlar olmayacak şeyleri olmayacak şeylerle yan yana getirip, mutlu oldular.

Hüner, yazarlığın kilitli iğnesindedir.

Diyelim, bir aydır masadan kalkmamış bir kaç kurumuş patates kızartmasını anlatarak bir şahaser yazabilirsiniz. Tabağın kenarına itilmiş, yanmış, yağı küf tutmuş bu yanık parçalar ifritleşip konuşmaya, çatal desteği ya da parmak uçlarınızla yürümeye, uğultulu sesler çıkartıp, aşağı düşmeye başlar. Sabaha doğru gece yarıları ürkütücü bir şekil alır. Çirkin ısırıcı bir fareye dönüşürler, odanıza örümcekler doluşur, ruhunuzu kemirir. Tabağın içinde kızartmalar bir tel cambazı gibi tabağın kenarına çıkar, dehşetli bir atlayışa geçer. Kızartmalar canlarına kıyarken okuyucunun ödü kopar!

Nesneleri, eşyayı, çevrenizi inanılmaz bir tasvir yeteneğiyle anlatma gücünüz olsa dahi, hüneriniz yine eksiktir. Anneniz hayatta olsaydı: "Oynama oğlum şu patateslerle" der, tabağı hemen kaldırırdı. Ya da artık dışarı atılmış, kurumuş, kararmış, öfkeli, lanet şeyler yazdığınız için durmadan evinize gelen mahkeme kâğıtlarını babanız görür: "Oğlum, bırak yazmayı" der, Boncuk'un annesi gibi.

Oysa hayatta kalmak, ekmek parası için, tabağın içindeki patates kızartması gibi derin bir yalnızlığı ruhunuza giydirilmiş bu hayatın bir yerine can havliyle tutturmak zorundayız. Kelimelerin bu gösterisine can dayanmaz.

Öldü, ölecek, bitti, çöküyor denilen, tabağın kenarında kalmış Küba da ayakta kalmak için çok uğraştı, sonunda Menencit C aşısını buldu. Ama Amerika ambargo koyup, Küba'nın hüneriyle ayakta kalmasına izin vermiyor! Oysa Amerika Küba'nın boyun eğme şartıyla, götünün altına çok yumuşacık dolar yastıkları vaad ediyor.

Artık dünyadan haberdar olamıyorum diyemeyeceksiniz,

çünkü Everest Yayınları ünlü New Left Reviev Dergisi'nin en seçkin makalelerini yayınlamaya başladı. Ve, her ne kadar devlet destekli ve sağcı bir milli ajan yetiştirme okulu hüviyetindeyse de, "Stratejik Analiz" dergisini de okumayı ihmal etmeyin. 14. sayısında IMF krizleri tek tek anlatıyor. Meksika, Arjantin, Brezilya, Tayland, Endonezya, Güney Kore! Bu krizlerden kendini kurtaran, sağsalim iki ülke çıkıyor, biri Malezya! Tek özelliği bu ülkelerden sadece o IMF'i kabul etmiyor, fıkra gibi.. İkincisi Küba.

Everest'te "Çekici Küba'ya İndirmek" başlıklı makaleyi okuyorum. 1990'ların büyük ekonomik krizinden kurtulabilen bir nadir ülke: Küba. Küba dünya gündemine şişme bir botla ülkeden yakınlarıyla kaçan "Elian" adlı çocukla geldi. Florida açıklarında botları devrilen çocuğun dünya gündemine oturmasının sebebi, Florida'da 60'dan beri yerleşmiş Küba'dan kaçanların oluşturduğu büyük bir siyasi cemaat! Bu cemaatin Küba'nın onda biri kadar nüfusu var, ancak Küba bütçesinin dörtte biri kadar dolar kazanıyor! Sebebi, ABD, Küba karşıtı bu cemaati destekliyor. Amerika'daki en zengin göçmen gurubu. Amerika'yı ayağa kaldıran Elian vakasında yüksek mahkeme iki soru arasında sıkışıyor: "Özgürlük mü?" daha büyük bir değer çocuk için, yoksa, "ailesinin yanında kalması mı?".. Ailede karar verildi, çocuk Küba'ya gönderildi.

Amerika kırk yıldır gerillaların siyasi başarılarını hazmedemiyor ve ambargo uyguluyor. Soğuk Savaş'ın bitişiyle Küba da çöker diye beklendi olmadı. Sonra, Kuzey Kore, Çin, Vietnam'ın yaşlı liderlerinin ölmesi gibi Fidel'in de ölümü beklendi, olmadı. Ölse dahi, Kuzey Kore ve Çin gibi yönetimin değişmeyeceği görüldü.

Amerika, Küba'nın insan hakları sicili bozuk diye ilişkiye girmiyorsa, insan hakları sicili çok feci Çin'le niye ticari antlaşmalar yapıyor? Küba, direnmenin ötesine geçti. 90'lı yıllarda yaşadığı büyük ekonomik krizde tek bir sağlık merkezini, bir tek okulu, kreşini kapatmadı, üstelik IMF reçetelerini uygula-

mak zorunda kalmadan ayakları üstünde durmayı başardı. Önceleri Küba'nın mallarını Rusya alıyor denildi. Şimdi Rusya da yok. İnanılmaz, ama ekonomik kriz yıllarında doktorların sayısı iki kat arttı. Eğitim kalitesi yükseldi. Küba pezosunun değeri 1994-1998 arasında yedi kat arttı, istikrarını korudu. Üstelik Amerika Küba'nın bulduğu Menencit aşısını dünyaya sattırmamak için tüm yolları tıkadı.

Küba yine yoksul ama şehirleri naylon, ya da teneke gecekondu evlerle dolu değil, yoksul ama hapishanelerinde Amerika'daki gibi iki milyon mahkum ve her gün onlarca intihar yok. Yoksul ama seçime, demokrasiye, hayata inanmayan milyonlarca Amerikalı gibi "hayattan düşmüş" değiller. Yoksul ama hâlâ dünyanın bebek ve çocuk bakımı eğitiminde dünyada bir numara. Peki Amerika Küba'ya neden ambargo koyar?

Soğuk Savaş bittikten sonra bunun hiçbir geçerli sebebi kalmadı. Çünkü Küba topraklarında Rusya füzeleri yok. Bugün tüm dış politika yazarlarının söylediği tek bir sebep kaldı: Küba boyun eğmiyor! Amerika, sadece, Küba'nın Amerika politikalarıyla uyumlu olması şartıyla, ambargoyu kaldıracağını söylüyor!

Körfez savaşı bittikten çok sonra dahi, (geçtiğimiz üç-dört yıl içinde) Amerika Irak'a üç yüz bin ton bomba atıyor, ajanslar geçmiyor, kimseler bilmiyor. Amerika her yıl düzenli yüz binlerce ton bombayı Irak'a boşaltıyor. Irak'ta çocuk ölümleri, en iyimser rakamlarla geçtiğimiz üç-dört yıl içinde üç yüzbin. Amerika Irak'a niye düşman? Kuveyti işgal etti diye. Aynı Saddam on yıl boyunca İran'la savaşıp, İran'ı işgal ederken iyi dosttu. Üstelik sorun işgalse, İsrail otuz yıldır işgal ettiği topraklardan çıkmıyor. Edvar Said'in dediği gibi onlara işgal denmiyor, ne deniyor? "Çölü yeşillendirdiler, çölü adam ettiler?" diyor haberler. Saddam vahşi bir gaddar diye mi ambargo konuyor. Peki Endonezya'nın cellatı Sukorta'yı İngiltere'nin sevimli güzel çocuğu Blair ve Amerika'yı niye baştacı ediyor, şatafat ve şaşaalı gösterilerle karşılıyor. Tek bir sebebi var, Sukorta kapısını batılı mallara ve serbest piyasaya gönüllüce açıyor. Yani, ser-

best ticarete izin vermeyen, kendi yağıyla kavrulmak isteyen bir ülke bir bahaneyle bombalanacaktır.

Aynı makalede, Saddam Kürtler'i öldürüyor diye bombalanıyorsa, Türkiye'nin Saddam'dan daha çok Kürt öldürdüğü, Amerika Kürtleri koruyorsa, neden Türkiye'yi bombalıyor diye soruyor? Çünkü Türkiye Amerika'yla dost geçiniyor.

Ne dostluk sormayın. Şu dostluğa bir bakalım. Amerika kırk beş yıldır Kuzey Kore'ye, kırk yıldır Küba'ya, 10-15 yıldır da Irak'a karşı yıpratma savaşı verip, bombalar atıp, ambargolar uyguluyor. İlaç gibi en temel maddelerin ülkeye girişine izin vermiyor. Ülkelerin en temel gelirleri petrol, şeker, tütün vb. başka ülkelere satmasına da asla izin vermiyor. Bu dünya canavarının kırk yıllık yıpratma savaşının sonunda bugün, bu ülkelerin gelir dağılımları ve ticaretleri "sağlık eğitim imkânları" Türkiye'yle ya aynı düzeyde, ya da Türkiye'den iyi. Biz ki, kırk yıldır Amerika'nın dostuyuz. Üstelik yıpratma savaşında Amerika'nın karakolu, füze rampa servisiyiz. İnsan soruyor, keşke Amerika bizi de yıpratsaydı. Amerika'nın dostu, cehenneme çevirdiği ülkelerden daha berbat! Fıkra gibi.

Bir de siyasi manzaraya bakalım. Fethullah'ın gölgesinde bazı adamlar, yemyeşil göl, buzlu içecekler ve Anadolu'nun en güzel ağaçlarıyla süslü ormanın ortasında Abant'ta bir araya geliyorlar. Başka bir yerde bir araya gelemezler, ya manzarası güzel olacak ya parası, ya ekranı, ya gazetedeki köşesi. Yoksullukla, yolsuzlukla da bir araya gelemez, Jetpa Fadıl ya da Enver Ören'in iç ettiği milyar dolarlara Kur'an ne diyor diye bir makale henüz yazmadılar. İşte ekran gücü, gazete gücüyle modası geçmiş zavallı hayvanları, şaha kaldırmak istiyorlar, ama yok. Kitaplarını okursanız, önce dangalaklaşır, sonra gaddarlaşırsınız. Sonuç bildirgesi "çoğulculukmuş!"

Hani dün Tataristan'da ilk mektep çocuklarına dahi istiklal marşı söyleyip dünyayı fethediyordunuz, bugün kendi ülkenizde "garip", "tabağın kenarında mı kaldınız?" Çoğulculuğu tüm dünyada, azınlık, etnik kültürler, farklı kimlikler, travestiler,

feministler talep eder. Daha düne kadar yüzde doksan dokuzu müslüman bir ülkede yaşıyordunuz. Ya da gazeteleriniz ekranlarınız otuz yıldır bir tane çoğulculuk üzerine makale yazmış mı, insan haklarına, feministine, kürdüne, alevisine bir tane yazı yazmış mı? Yok, yok! Peki nedir bu çoğulculuk? Sizin tabağınız maşallah patates dolu, nedir derdiniz? Denize düştünüz, sarılacak yılan arıyorsunuz. Çoğulculuğu, siktirolup kovulmuş, itilmiş, dövülmüş, sınır dışı edilmiş, asimile edilen, dilleri, kültürleri unutturulan insanlar talep eder. Sizler, maşallah göğüslerinize yüzlerce madalya takılmış, TV'lerde yüz bin şekil program, sabahlara kadar gürültülü patırtılı milyon defa konuşmalar yaptınız, hayrola?

Şu ülkede hiçbir şeyi tutturamadınız, bir kilitli iğneniz olmadı! Çünkü, anne babalarınız gibi vakıflarınız, banka destekleriniz, ödülleriniz, yardımlarınız, çalışmadan maaş alanlarınız, hiçbir düşünce üretmeden gazetelerde köşelerde kurulmalarınız fazlaca olduğu için yanık kızartmaları, hayatın kenarındakileri hiçbir zaman anlamayacak, boşu boşuna gevezelikler içinde yazdığınız kâğıtlar hurdacılara gidecek!.

Sizlerin ruhlarınızı ve beyinlerinizi alıştığınız rahat döşeklere birileri tutturmuş, sizden artık bir bok olmaz! Geçin bunları, gerçekten "çoğulculuk" diye bir derdiniz varsa bugüne kadar tabağın kenarındaki insanlara "vatan haini" diye çıldırmışçasına ihbarlarınızı, suçlamalarınızı, kıyıcılığınızı, vahşiliğinizi hatırlayın.

Zaten ülkemiz dibe vurdukça, hepimizi şaşırtan sesler çıkartıyor. Kemal Derviş bile solcu olduğunu söylüyor. Dinç Bilgin'in sevgili kankası Deniz Baykal dahi Anadolu solu diye tutturmuş. Tayyip'in adamları da "müslüman solcuyuz" demeye başladı. Hayret ki, hayret! Solcular düne kadar antika fikirli, geri kafalı adamlardı! Bu lafları size kim söyletiyor?

Sizinkisi, mükemmel bir kafa karışıklığı. 60, 70'li yıllarda bu lafları etseydiniz, şimdiye kadar birşey olurdu belki, şimdi, müritlerinizin mevzuyu çakızlaması bir otuz yıl alır.

Bu lafların niye edildiğini biliyorum. Hasta, çürük dişinize buz tedavisi yapıyorsunuz. Çürük diş, vakıflar, cemaatler, müritler, dolarlar, içinin bomboş olduğu anlaşılan ideolojiler. Bırakın buz tedavisini, solculuğun ne olduğunu öğrendiğinizde, bunların kökünden sökülecek fikirler olduğunu görür, dayanamazsınız..

Anlıyorum ki solculuk, halkın, aydınların tüm umutlarının söndüğü, toplumun dibe vurduğu bu karışık yıllarda, beylerin, efendilerin enfiye kutusu olmuş, çıkartıp çıkartıp kokladıkları.

Solculuk, devletle insan, tanrıyla insan arasındaki tüm aracı kurumları reddedip, bireyin kendi alınteri, onuruyla kendi ayakları üstünde yaşamasıyla, kendini, Tanrısını, ülkesini, ailesini, insanlık sevgisini, ancak böyle duyacağını iddia eder. Bu fikirleri taşırsanız bombalanırsınız. Bakın solcular yalnız öbür dünyayı değil, ufoları da sevmez. Dünyaya gerçekten aşık insanlar, başka dünyayı bu dünyada ararlar. Bu dünyanın eriklerine, buğdaylarına, ovalarına, ormanlarına. Taylandlılarına, güzel kızlarına gerçekten aşık insanların aklına hiçbir zaman, ötede ve uzayda başka bir dünya gelmez.

Şimdi sizler bu dünyadan umudu kestiğiniz için Ufo gibi solculuk arıyorsunuz, böyle bir dünya yok! Zaten böyle solculuk gelse de halkımız öteden beri bu solcuları sayenizde uzaylılar gibi taşlamadı mı? Bakın Anadolu'ya, Celalilerden 1900'lü yılların eşkıyalarına, 70'li yılların devrimci solcularına ve 1980'li yılların PKK'sına kadar aynı dağda, aynı yollardan aralıksız hiç durmaksızın aynı mağaralarda saklandı. PKK ilk dağa çıktığı yıllarda onlara hangi kayanın arkasında hangi mağara olduğunu, jandarmanın iki yüz yıldır hangi yolu takip edeceğini nineleri söyledi. 1600'lerden beri aynı kovuklarda hiç kesilmeksizin insanlar ellerinde silah yaşadılar. Hadi gelin ve girin bu ağırkanlı yükün altına. Hadi gelin bu insanların ruh hallerini, türkülerini, çığlıklarını anlayıverin. Dünyanın herhangi bölgesinde eşkiyanın dört yüzyıldır aralıksız kullandığı mağaralar biliyor musunuz?

Bir Anadolu solu var, o sol celalilerin oyduğu mağaralarda yaşıyor hâlâ. Dünyanın sadece bu coğrafyasında dört yüz yıl aralıksız kullanılan eşkiya mağaraları. Tarihin en çok mezar ismi taşıyan Anadolusu! Sanduka, tümülüs, lahit, kabir, mezar, türbe, masatlık, hiçbir coğrafyada bu kadar mezarlık ismi yoktur!

Geniş ovalarından akşamları hüzünle geçen klasik kara trenleri vardır. Bu uçsuz, uçurumlu mezrada, sümüklü, çamurdan kaskatı entarisiyle ışıl ışıl mavi gözlü ve darmadağınık saçlarının arasında otlar, çalılar karışmış, yayla çiçeği gibi minik bir kız var, tanıyor musunuz? Bir bakışta ağu dolar gözleriniz ve bir akıl hastası gibi birden kızın sevimliliği karşısında gülümser, kahkaha atarsınız. Ve siz, bir yurttaşlık dersi verir gibi eğilir, kâğıt mendilinizi kibarca çıkartıp, sümüğünü çekersiniz, hepsi o kadar. Anadolu solu dediğimiz bu mu? Koyu bir sis dumanının içinde çamura gömülü bataklık bir tarlanın içinde lastik ayakkabılarıyla annesi doğrulup uzun uzun bakar size... "Meraba teyze, işler nasıl?" deyip fiyakalı arabanızla yanından geçersiniz, Anadolu solculuğu dediğiniz bu mu?

O ceylan gibi genç kadının ayakları kırk yıl aynı çamura gömülecek, siz birazdan elbisenizi şoförünüze fırçalatıp uzaklaşacaksınız, sonra ekrana çıkıp, çiftçiler devlete yük oluyor diye nutuklar atacaksınız! Hiç değilse, çocukken seyrettiğiniz bütün kovboy filmlerinin parasını buğday satarak ödediğimizi unutmayın.

O dağlara bir daha bakın. Bu heybetli ağır dağlar, akşama kadar yalnız bu çocuğun gürültüsünü duyar. Bir de kalın bulutlar arasında ay ışığı gösterir ince yüzünü. İşte orada, bu dünyadan vurularak ayrılanlar, boğdurulanlar, kuyuya atılanlar, kellesi kopartılanlar, bu derin sessizliğe gelip otururlar. Aşağılarda rüzgâr bir sandık dolusu kavalı önüne katmış sürükler! Her kavaldan katar katar acı türküler rüzgâra karışır. Rüzgâr otuna, böceğine aynı eşkiya türküsünü öğretir. Burada uyusanız da aynı dünya, uyansanız da aynı dünyadır. Sizin çaydanlığınız su kaynattığında sabahları, keyifle esner "köy yeri ne güzelmiş" deyip

mutlu olursunuz, bir de akşama arkadaşlarınızla çökertme oynarsınız. Bir daha bakın o dağlara. Daha düne kadar taşlı yamaçlarında sürüler yünden bir kaşkol gibi sarılıyordu buzlu dağların boynuna. Kuzular ne de sessiz ürkek yiyorlardı çimenlerini. Gece acı bir rüzgârla yaklaştı. Kupkuru bir arazinin ortasında dudağına yapışmış sigarasıyla yorgunluktan uyuyakalmış yaşlı bir köylü, adli raporlara göre yanlışlıkla vurulmuştu.. Küçücük tümseklerin alnında gürül gürül kavurucu sıcakta sapsarı otların rüyasında birdenbire boşalan yağmurları bir daha göremediler. Tanıyor musunuz bu kâbus rüyaları. Yakışıklı ve sessiz bir terbiyeyle ailelerine Tanrı'nın en büyük armağanları gibi bu genç delikanlılar şimdi nerdeler?

Sadece bir avuç kaysı, üzüm, sadece bir teneke buğday, sadece bir kaç tavuk, bir tek inek yetiştirdikleri için kutsal bir gurur duyan o köylü aileler, şimdi nerdeler?

Bir daha bakın tepelere! Gün boyu, su, yalak kenarlarında miskin miskin gezinen ördekler, akşam üstü kanat çırpar adı turna olur. Dağlara bulutlara doğru hüzünle uçuşa geçerler. Yorgun köylüleri evlerinin önünde derin bir keder basar. Turnalar geçtikçe kasvetle türkü yakarlar. Güneş batarken insan ruhu incelir, dağlar incelir, tarih incelir, korkunç bir ruh hastalığı asırlardır aynı dağların arkasında aynı türkülerle gelip sümüklü bebelerin ruhlarına karışır. Akşam, hiç ses çıkarmayan kara bir bıçak gibi... Anadolu'da hüzün, karanlık çökerken dağların ardında kaybolan turnaların adıydı! O turnalar o köyleri terk ederken o son gidişlerini seyrettiniz mi?

Bir daha dinleyin o türküleri! Anadolu'nun tek bir savaş şarkısı yoktur. Bütün türküleri savaş artığı, gelmeyen sevgilinin hasreti, dağlara taşlara saplanan hali kalmamış fersiz seslerin son çığlığı gibidir. Her türkü, derinlerdeki yaralara inip inip dokunan kuyu merdivenleri gibidir.

Yine de sabah güneşten geç uyanmak yüz kızartıcı bir suçtur. Sabah güneşinin ilk ışınlarıyla uyanmak doyurucu kutsal bir bilgelik verir, tarih yeniden başlar, dünü unutmak ister.

Anadolu'da hangi türkünün hikâyesine girseniz, efsaneleşmiş gök gürültüsü gibi upuzun siyah saçlarıyla bir güzel kız mutlaka bulursunuz. Kutsanmış büyülü ayakları vardı bu kızların. Taşa basar, taş keklik gibi canlanır. Suya bassa, su soğuk bir tas şerbet gibi içilir. Toprağa bassa, bastığı yerden kıpkırmızı alev gibi narçiçekleri fışkırır. İki gün huzur vermediniz, şu genç kadınlar basıverseydi toprağa. Korkuyla büyütüldüler, silah sesleri, katliamlar, bombalarla sürüldüler. Ya ağbilerini jandarmalar vurdu, ya ağbileri onları vurdu. Ve sonra intihar etmeye başladılar. Ayakları toprağa basmış hangi insan intihar eder, siz hiç intihar etmiş "köylü" duydunuz mu dünyada. Tavukların, kuzuların içinde intihar etmiş insan yazmaz eski-yeni tarihler! Tarihin insan olmayan çağlarından beri akıp gelen bu Tanrısal düzeni çekip aldınız altından. Dağları, tarlaları kapattınız. İnce bir zırhtan örülü gözleri artık. Yürüyecek tek bir patika yol yok, her yer mayın tarlası... Bırakmadınız, doğru dürüst ölmeyi bile haram ettiniz. Bir daha bakın dağlara! Onlar ki, anadan doğma tek hazineleri turnalara, gidenlere üzülebilme kabiliyetleriydi. Bu kara kızlara neler ettiniz? Üzülemeyecek kadar, türkü yakamayacak kadar insanlık dışı insanlar gördüler. Bir daha görmemek için o pis, ifrit yüzlerinizi sessizce çekip gittiler!

RAKAMLARIN SONU

Nasıl özür dileyeceğimi bilmiyorum, çok ayıp ettim, yıllardır e-mail (mesajlarına) bakmıyorum. Yalnız bundan üç ay kadar önce, sadece iki aylık bölümüne bakabildim, o da üç-dört saatimi aldı, zaten bilgisayarım da yok, yüzlerce "yazınızı çok beğendim" mesajı. Şüphesiz çok hoşuma gidiyor ve bazen çok ihtiyacım oluyor! Ancak yanı başında on binlerce çöp. Aklına gelen nerde ne var doldurup, döşemiş, göndermiş. Bu muazzam moloz yüküyle uğraşacak, baş edecek halim yok! İlle de bana ulaşmak istiyorsanız, mektup ya da Leman vasıtasıyla, eskisi gibi. Bir de "sizi tanımak istiyoruz" diyen yüzlerce mesaj. Benim yazdıklarım dışında bir numaram yok, kendimi ben bile merak etmiyorum. Futbolcu Prekazi'nin ünlü lafıdır: "Bu dünyada yalnız futboldan anlarım, ben de "sadece yazıdan anlarım". Çok hasta bir adamım, tanıştığım insanlara ince bir nezaket, saygı, derin bir ilgi göstermek istiyorum, ama bir yere kadar, yorgun ve bozuk bir anımda çekilmez, tiksindirici biri oluyorum, kendimi ben bile kaldırmakta zorluk çekiyorum.

Ancak, sizleri çok seviyorum, gücüm yettiğince yazmaya çalışacağım, mesaj gönderen sizler değilsiniz, "çağrıyı" yazılarımla ben yapıyorum, sizlere yıllardır yana yakıla mesajları ben atıyorum, istedim ki bu ülkenin soylu çocuklarının seslerini duyayım, yüzlerini göreyim, nerdeler, ne düşünürler, anlayayım. Gördüm sizi, ordasınız, çok hor görülmenize, yok sayılmanıza rağmen, ordasınız, bu da beni "mecnun" etmeye yetiyor..

Macide Tanır anılarında anlatıyor; Zübeyde Hanım rolü oynayacak, yönetmen de Ziya Öztan.. Atatürk annesinin evine geliyor ve annesinin elini öpecek, sahne bu kadar. Ziya Öztan, sahnenin vurucu olması için, Macide Tanır'a, Atatürk odaya girdiğinde, Zübeyde hanım ayağa kalksın ve Atatürk'ün elini

öpsün. Macide Tanır sadece bir oyuncu, ama, yönetmene itiraz edip, bu delirmiş fikri değiştiriyor. Bu hikâyeyi okuyunca, bu ülkede ne bozuk insanlar yaşıyor, dedim. Atatürk'ün elinden annesi öpecekmiş... Bu uçsuz bucaksız delirmiş fikirleri hayal edenler, düzenleyenler, trilyonlarca değerde filmlere imza attılar, yüzlerce kez ekrana çıktılar, büyük yönetmen ödülü aldılar... Topluca delirdik galiba. Ziya Öztan'ın bu müthiş fikrine Macide Tanır yalakalık yapıp "evet, çok güzel olur" dese, Ziya Öztan ertesi gece rüyaya yatar ve sete, "Macide Hanım, Zübeyde Hanım'ın Atatürk'ün elinden öpmesi kafi değil, ayağından da öpsün, daha etkili olur" düşüncesiyle gelecek!

Hangi kapıyı açsanız bu tür bozuk adamlardan milyonlarca ton, kamyon kamyon. Hıncal Uluç, ekonomik krizi yenmek için, herkesi Günay Restoran'a davet ediyor, neymiş efendim, herkes masraf yapacakmış, ekonomi canlanacakmış. Adamın Türkiye tasavvuru "Günay Restaurant"! Çıkmadı gitti şu Günay'dan! Meyhane boşaldı, alınteriyle kazanan kimse uğramaz oldu, meyhanede tek başına kaldı, tutturmuş herkes Günay'a gelsin. Ulan Amerika Birleşik Devletleri'nin en yüksek kurumu Milli Güvenlik Konseyi dahi oturmuş Türkiye'de sizin sıçtığınız bokları nasıl temizleriz diye toplantı yapıyor, herif hâlâ Günay'da. Ajda Pekkan kadar zekasıyla "ekonomi dersleri" veriyor. Patronu Dinç Bilgin hapislere düştü bir mesaj, bir satır mektup yazmaz, halini sormaz! Patronunuz temiz ise oturun hakkını savunun, ama o hapislerdeyken sizin hâlâ Günay'larda eğlenmeniz nasıl bir ahlak! Yani, biz bu ekonomik krizde eğlenmek için Günay'a gitmiyoruz, ekonomi hızlansın diye eğleniyoruz, demeye getiriyorlar. Eğlenecek kadar paran varsa, hastane kapısındaki hastalara git ver, hepsi saldırarak alır, korkma, hastalar paranı iç etmez, ya ekmeğe, ya ilaca ya da doktora verirler, ordan da ekonomi hız kazanır, mutlu olursun. Sizin bu "ekonomi" her neyse anlamıyorum, hep de "eğlenceden" hız alıyor!

Televizyonda, gazetelerde bu tür bozuk ekonomi vaazcıları türedi "araba kullanmayın, alışveriş yapmayın" Ekonim tanrısı

gibi konuşup, "gerek duymadıkça dışarda yemek yemeyin!".. Bu laflar birden geyiklikten çıkıp, efsanevi, mucizevi, büyülü bir kurtarıcı şekline dönüyor ve topluca bağırılmaya başlanıyor: "İnin lüks arabalardan", "satın lojmanları"...

Ulan, yıllardır, halk ağladı, halk yalvardı, vatan sevgisi işe yaramadı, Allah sevgisi işe yaramadı, insanlık sevgisi işe yaramadı, bir ekonomik kriz konuşulunca, herkes, harfiyen uymaya başladı! Yani, ne Allah sevgisi, ne vatan sevgisi, onların derdi "ceplerindeki paradan da olacaklar", bunun telaşıyla bağırıp çağırıyorlar, bizim ne satılacak lojmanımız var, ne inilecek lüks arabamız, siz geyiği kendi aranızda çevirin!

Üniversitesi eleştiri, medyası doğru haber üretmeyen bir ülkede hiçbir reform olmaz, reformlara, medyadaki tekeli, akademideki sağcı liberal YÖKCÜ düzeni kırmadan başlayan hiç kimseye de inanmam! İşte tarihimizde ilk defa bu hükümet döneminde sayım yapmayı bile beceremedik, nüfusu bilemiyoruz, kaç milyonuz, milli geliri nasıl bileceğiz?

Tübitak yayınlarından çıkan "Rakamların Evrensel Tarihi" dört cilt, ilkel kültürlerde, mitolojide, Babil'de, Çin'de, Sümer'de, sayıların nasıl kullanıldığını, ilkel kültürlerin inanılmaz bir "rakam" becerisini hangi işaretlerde hangi mevsimsel durumlarda hangi zihinsel durumlarda nasıl kullanıldıklarını uzun uzun anlatıyor.

En ilginci Hint Uygarlığı'nın rakamları. Para kelimesi, Hint'ten mi geldi bilmiyorum, para, Hintce'de, sayısal değer, sayısal alfabe, demek.

Hint Uygarlığı'nda soyut, estetik değerlerin bile rakamsal ifadeleri var. Diyelim, Rasa: Haz Duyma, değeri, altı. Göz, kulak, burun, beden ve ruhun haz alma durumları rakamlaştırılmıştır. Aşk, cinsellik, acıma gibi duygular dahi rakamla ifade edilebiliyor.

En şaşırtıcı olanı: Nilüfer. Çamurlu sularda yetişen nilüfer çiçeği, lekesiz bir bekaret taşır ve tüm güzelliğiyle suların üstünde yayılır. Osmanlı'da "lale" gibi Hint'te nilüfer çiçeği sem-

bol bir çiçek. Soyut güzellikleri niceliğe dönüştürmek için "rakam" olarak ifade edilmede renk tonları kullanılıyor. Diyelim, "Pembe Beyaz Nilüfer" demek, 10'un 105nci kuvveti olan sayının adını gösteriyor.

Hint bilginlerinin aritmetik dehası kendine terminolojik bir simgesellik ve kavram çağrışımlarını kesin bir fikir vermeye imkân veriyor! Ay ışığının da rakamları var, diyelim şiirsel bir metin: "Ay sarhoş eden bu içkiyle dolu tastır: cümlesini de rakamlarla ifade etmeye çalışıyorlar.

Hint bilginlerinin sonsuz soyut güzellikleri ifadelendirmede kullandıkları derin matematik kavramlar tüm dünyayı şaşırtmıştır. Sayının ve ölçünün hesaba vurulabilir sınırlar dışına çıkması, insanın anlama yetisini aşar, böylece, "sonsuz"u, dile sığmaz'ı, erişilmez'in eşanlamlısını rakamlarla ifade ederek, aklın sınırlarını zorlayan soyut güzellikleri kavramamızı mümkün kılar!

Mesela siz kaç tane "kahverengi" bilirsiniz, sonsuz sayıda kahverengiden ancak bir kaç tane, o halde tüm tabiatı zihniniz kadar küçültür, sadece birkaç kahverengiyle idare edersiniz, ya da kaç tane "akşam oldu" bilirsiniz, bir kaç tane, oysa sonsuz sayıda göğün, denizin ve dağların renkleriyle sonsuz çoğunlukla "akşam" vardır, ancak siz birkaç tanesiyle idare edersiniz.

Peki, sonsuz'u nasıl hesaplayabiliriz. Diyelim Akdeniz'de kaç damla su tanesi, çölde kaç tane kum vardır. Bu ilkel dünya dahi, kumun, su tanesinin rakamsal değerlerini bulup, sonsuzu dahi, matematik olarak ifade etmeye çalışmıştır.

Ancak, "hesaplanamaz" sonsuz, aydınlanma çağıyla fizik ve matematiğin tartışma alanına girer. Pascal şöyle der: "Sonsuza bir eklemek onu hiç artırmaz", bir çıkartmak da eksiltmez. Sonsuz yalnız Tanrı'yla kıyaslanır. Tüm matematikçiler, tüm hayal güçlerini geliştirip rakamsal olarak onu ifade etmeye çalışmışsa da imkânsızdır. O halde, sonsuza kadar giden düz bir çizginin, sadece bir bölümünü, hafızamıza, hesap makinemize sığanını inceleyebiliriz. Ve aydınlanma büyük devrimine böyle başlar: "ancak tartılabilir, hesaplanabilir şeyleri anlayabiliriz"...

Rakamlar, sadece ekonominin değil, tüm bilimlerinin dilini inşa etti. Ancak, birileri çarpıtınca halkın bir dili anlaması yüzyıllar alıyor. (Özal'ın ölüm yıldönümü, anmış olalım) 80'li yılların başında Özal, "açlıktan kim ölmüş!" dediğinde, bu cümle, inanılmaz bir müjde gibi Türk halkının zihniyetini değiştirdi. Halkta, dededen, babadan kalma açlık korkusu vardı, insanların açlıktan öldüğüne inanırdı, şimdi ise, adam, basit şekilde söyledi: "Açlıktan kim öldü?" herkes etrafına bakındı, açlıktan kimse ölmemiş. Solcu, sert yazarlar dahi, "doğru yahu, açlıktan kimse ölmemiş" deyip, sağ liberal çizgide yerlerini aldılar. Açın 80'li yılların ortalarında gazete köşe yazılarını okuyun, birileri birşey dediğinde, yazarlar, halk, "açlıktan kim ölmüş" diye karşı cevap veriyorlardı. Sevinip durduk, Özal'la, ANAP'la kucaklaştık. Türkiye'ye çağ atlattık, eğlendik, durduk. Aradan yirmi sene geçince, halk biraz geç olarak, açlıktan ölüm dünyada yok, çünkü ölüm, açlıktan değil, besin yetersizliği, kalp yetmezliği, böbrek yetmezliği, yüksek tansiyon gibi, yetersiz beslenmeden kaynaklanıyor ve otuz-otuz beş yaşında ölüp gidiyor insanlar!

Yani, bir yalancı ekonomi tanrısının açlıktan kim ölüyor sorusunu halkın anlayabilmesi için yirmi sene peşinde koştu bu halk.

Ekonomi tanrılarının büyülü lafları bu ülkede biter mi, Demirel 50'li yıllardan beri "baraj" lafıyla kitleleri arkasına aldı, ne zaman kürsüye çıksa "barajlar yapıyoruz", kitleler dalgalanır omuzlarına alır! Baraj deyince, kalkındık, aştık, uçtuk, dünya birincisi olduk anlamına geliyordu. Altı defa gitti, bu baraj laflarının büyüsüyle, yedi defa iktidara geldi. İnsan şimdi soruyor, bu iki yüz baraj neye yaradı? Onlarca müteahhidi holdingleştirdi. Türkiye'nin en çok işsizi ziraat mühendisi, barajlar var, kanallar yok, kanallar var, toprak göçmüş... Anadolu'da baraj yapılacak vadi kalmayınca, Rize'nin dağlarına baraj yapmaya çıktılar!

Sonunda altı ay önce Enerji Bakanı Ersümer, nükleer santral yapılmazsa bu kışı karanlıkta geçireceğimizi söyledi. Kış geçti,

karanlıkta da geçmedi. Elektrik kısıntılarıyla halkı tehdit etti, dertleri, nükleer santrallerin ilkini yapmak, ilkini yapınca, barajlar gibi, iki yüze kadar yolu açık, Amerika'yı bile sollayacağız.. Üstelik, 2005'e kadar elektrik bize yeter diyen istatistik başkanı Güvener'i de görevden aldılar..

Susurluk ortaya çıkınca, aklı başında onlarca aydın, bu çürümüşlüğü gören halkın zihniyet değiştireceğini, artık, sağcı liberal siyasetlere inanmayacağını söyledi. Tam tersi oldu, halk, derin devletin uyuşturucu kaçakçılığını yaptığını öğrenince, "vay be demek ki ekonomi bu uyuşturucu parasıyla ayakta duruyor, helal olsun Mehmet Ağarlar'a, onlar birer efsanevi kahramanmış..." Ve aklı başında tüm köşe yazarları "karaparanın" ülkeyi kurtardığını, bu karaparayı getiren derin devletin tetikçilerini de ekonominin kahramanları olarak alkışlamaya başladı, seçimler olunca da tabii, oylar, bu kahramanlara gitti!

Bir yirmi yılımız da "özelleştirme" tartışmasıyla geçti, devletçiler bir tarafta, liberal yazarlar diğer tarafta, bütün günah KİT'lerin üstüne yıkıldı. Dün toptancı çarşısında hamallık yapanlar bugün özelleştirme sayesinde payını kapıp medyanın, tekstilin en büyük patronu oldular, çoğu şimdi aranıyor, tüm KİT'lerin cumhuriyet tarihi boyu kazandığını, bir yılda uçurdular, onlarca beleş patron, holding ortaya fırladı, sonra bankalar satıldı, sonunu gördünüz!

Özelleştirme önce, Sağlık Bakanlığı'nda başladı, yüz elli milyon maaş alan tüm hastabakıcı-hizmetli kadrosu kaldırıldı, yerine özel temizlik şirketlerine ihaleyle temizlik verildi. Özel temizlik kurumları da bugün asgari ücretin altında ve çok az sayıda işçi çalıştırarak 90 milyona hastaneleri temizlemeye başladı. Tabii bu mümkün değil. Eskisi gibi bu yeni işçiler hastaneden de çalamıyor, kaldılar ortada! Peki nasıl geçiniyor, hepsi hastane kapısına gelen hastalara anlaştıkları doktorların muayene adres ve telefonlarını dağıtıp, muayenehane sahibi doktorlarla komisyon karşılığı çalışıyorlar!

Ve nihayet, Kemal Derviş'in (beklenen şarkı) programını okuduk. Adını "Güçlü Ekonomiye Geçiş" koymuşlar. Program iki bölümden oluşuyor gibi. Birinci bölüm; "On beş yasanın çıkartılması", içinde: Botaş, Telekom, Tütün, Pancar, Havayollarının özelleştirilmesi. (Bundan sonraki programlarda özelleştirme bölümleri olmayacak, o zaman zaten program da olmayacak, çünkü özelleştirilecek birşey kalmıyor.). Bu program da baştan aşağı özelleştirme, yani, satış programı.

İkinci bölüm; "inşallah", temenni bölümü. Yani, "inşallah bu satışlar olur vaadi'yle süslenmiş. Programda sinsice geçiştirilen bölüm, en başta: "Bankalardaki görev zararlarından dolayı hiçbir işleme, müeyyideye tabi tutulmadan unutturulmasını" içeren yasa teklifinin çıkartılması. Yani bankaları hortumlayanlara, 'olan oldu, üstüne bir bardak su için". Bu görev zararları üzerine artık ne Cumhurbaşkanlığı denetleme, ne başbakanlık denetleme, hiç kimse birşey yapamayacak. Yani, ".ikilmiş .mın davası olmaz" denilip, banka zararları bir kenara bırakılıyor.

Ancak, hakkını yemeyelim, bu bölüm biraz "tövbe estağfurullah" diliyle kaleme alınmış. Camiilerde toplu tövbe estağfurullah, olur, aynen öyle "Bir daha bankalar görev zararlarından dolayı zor duruma düşmezler, hep birlikte bir daha tövbe edelim, tövbe estağfurullah" gibi, yalvaran, yakaran, topluca dua eden bir bölüm.

Programın şaşırtıcı bölümü, "tüm para politikalarının tam yetkiyle Merkez Bankası'na devrilmesi", Merkez bankasının tamamıyla "kabe" durumuna getirilmesi. Artık istediğiniz kadar büyük başbakan, etkili cumhurbaşkanı, etkili meclis olun, merkez bankası başkanı hepinizden büyük. Bu, Amerika ve Almanya gibi tarihin en büyük merkez başkanlıkları için çok doğru. Çünkü otuz yıldır sürdürdükleri görevde bu banka başkanlarının gücü efsanevi, çünkü dünya imparatoru olmuşlar. Ancak, bizim merkez başkanlarımız, işte sonuncu Gazi Erçel'i gördünüz. Diyelim, Hüsamettin Özkan karakterinde biri oraya üç dakikalık olsa otururşa, ne olacak!

Ülkeyi bir günde tam yetkiyle istediğine satma hükümdarlığını veren bu yasanın çıkacağını sanmıyorum. Her neyse, ülkemizde başkanlık tartışmaları yapıldı, çene yoruldu, sonunda "başkanlık yetkisi" hiç ummadığımız bir kuruma devrediliyor: Merkez Bankası'na. Ülkeler neyin sıkıntısını çekerse, başa onu geçirip, heykelini dikiyor. Cezayir Savaşı'nda çıkışsız kalan dünyanın en iddialı demokrasisi, Fransa, tüm milletvekillerinin oyuyla diktatör seçti kendine: De Gaulle.. Gel bizi kurtar milli şef diye, ne anayasa, ne meclis bıraktılar.. Yani, Apo dağlarda kalsaydı, muhtemelen tek başkanımız Ağar gibi bir isim olacaktı...

Programda ikinci bir komiklik, "tasarruf tedbirlerinden" can havliyle söz edilmesi. Bilindiği üzere, Adem ve Havva'dan beri tüm ekonomik programlarda, tüm aile bütçelerinde "tasarruftan" söz edilir. Çünkü, ekonominin adı, tasarruftur, tasarruf, ekonominin ruhudur. Ancak, çağımızda tasarruf kelimesi, yalnız krallık bütçelerinde, savurganlıktan şikayet için kullanılır, ilkel krallığımız ve şarlatanlarının iştahını durdurmak için koyulmuş bir madde gibi.

Programın en ilginç tarafı (geçmişe dönük malum çokça bilinen enflasyon rakamları dışında) hiçbir rakam, istatistik bilgi taşımaması.

Yani, program tümüyle dinsel bir metin. Tövbe ve inşallah bölümleri, arada da satış bölümü var. Şükür bölümü yok. Şükür bölümü, "programın kendisi", yani, şükür ki, bir programımız var!

Rakam olmayışı büyük bir profesyonellik. İç borç, dış borç rakamları rakam olarak dahi programa yazılsa, yeterli bir karamsarlık taşıyacak, imkânsız rakamların metinde görülmesi, programın mümkün olmadığını gösterecek. O halde, hiç yazılmayarak, ekonominin nasıl sonsuz rakamların tehdidinde olduğu örtülmeye, gizlenmeye çalışılmış.

Tarihte ve dünyada görülmemiş birşey, bir ekonomik program, ne istatiksel, ne rakamsal bilgi taşımıyor! Program olur da, hele de ekonomik program olur da, rakamlar-istatistikler ortaya

dökülmez mi? Bize, Demireller, Özallar ne rakamlar öğretmişti! Olacak şey değil.

Şunu anlıyoruz, bu ülkede olup biten, yani girip-çıkan, kime girdi, kime çıktı belli değil. Uçup giden, neler uçtu, kimler uçurdu, ne kadar uçtu belli değil. Üretilen, satılan, hortumlanan, kim üretti, kim kaçırdı belli değil! Hiçbir rakama hakim değiliz!

Birşeyler oluyor ama onların sadece kabaca adlarını biliyoruz. Rakam, istatistik bilgi olmadan ekonomik program oluyor işte. Dini metinlere de hakaret etmeyelim. İşte ilkel dünyada dahi rakamların ne kadar ayrıntıları, renk tonlarını dahi gösterdiğini, sonsuz soyut ayrıntıları dahi rakamlaştırma güçlerini. Üstelik bizim dinimizde rakamla doludur, "Kırk bin melek inecek", "Kadir gecesi yetmiş bin geceden hayırlıdır" gibi, Rakamsal ifadelerin sonu gelmez, otuz iki farz, Musa'nın on emri...

Burdan şunu anlıyoruz, ekonomi gittikçe, Hammurabi yasaları, Musa'nın yasaklarına dönmeye başladı. Programımızın özeti şu: "Hırsızlık yapmayalım", "Özelleştirelim" Ve son bölümde, bunları yaparsak enflasyon düşecek. Bu da hepsinden çelişik, çünkü tüm hırsızlıklar zaten özelleştirmelerden çıkıyor! Ve bu paralar devlete yıkılıyor!

Kardeşlerim!

Programdan rakamların saklanması, artık hesap makinelerine sığmayan sonsuz rakamlarla, imkânsız ifadelerle karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Rakamları çıkarınca da, geriye, "dinsel bir metin" kalıyor. Sorunlar sonsuz değerde olunca, metinler de "vaazlara" dönüşüp, dinselleşir.

O halde, gerçeği dile getiren şeytan rakamlar kovulmalı, taşlanmalı. Ve hepimiz bu dinsel vaad programına iman etmek zorundayız. Gerçekleri gösteren rakamlar, inançsızların kötü düşünceleridir. Ekonomide artık hiçbir şey "açık", "net" değil. Aklı başında batıda rasyonel eğitim almış ülkenin tüm teknokratları da bu "karanlık belirsiz aşka" iman etmek zorunda, çünkü başka programımız, başka tanrımız yoktur...

Ekonomi, istatistiğin ve rakamların tarihidir, böyle doğmuş, böyle bilim olmuştur. Artık onun rakamlardan vazgeçmesi, ekonominin imkânsızlığa doğru sürüklendiğini gösteriyor. İmkânsız olan şeyi nasıl kavrayacağız. İmkânsızı nasıl ifadelendireceğiz. Ne programa sığıyor bu rakamlar, ne hesap makinesine. Oysa rakam yoksa, üstüne de konuşamayız. Yorum da yapamaz, eleştiremeyiz. Çünkü ekonomiyi, iyi, kötü, günah, sevap gibi soyut kavramlarla eleştiremeyiz, ekonomi, rakamların büyüklüğü, küçüklüğü ile kıyaslanarak iyileşir, ilerler, tartışılabilir!

Rakamsız bir metin "dini metindir" ve tahminimizden çok daha büyük Tanrısallık taşımaya başlamıştır... Ekonomiyi yönetenler, kararları alanlar dahi, "rakamların sonsuzluğuna" ulaşamıyor.

İkincisi.. Ekonominin, tarihte ve hayatımızda olup biten herşeyden sıyrılıp, ayrı bir devlet, ayrı bir din, ayrı bir Tanrı olduğunu iyice hissetmeye başladık. Ekonomik kararlar, bütünüyle toplumdan, halktan, bireylerden ayrılıyor.

Bir toplumun yönetilmesinde İçişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Meteoroloji, Tapu Kadastro, Çocuk Esirgeme Kurumları, okullar, hemen her faaliyet, anayasa ve yasalar tarafından düzenlenmiştir. Devletin, meclisi, anayasası, tüm toplumsal faaliyetleri hukukla düzenlenmiştir. Modern toplum, bireyle, devlet, bireyle diğer bireyler arasındaki tüm siyasi, sosyal, ekonomik ilişkileri düzenlemekle yükümlüdür...

Anayasa, tüm ilişkileri düzenlemekle kalmaz, çocuk sağlığını da teminat altına alan maddeler sıralar. Ancak, yüzyılımızda ve bugün gördüğümüz gibi, nasıl olduysa, ekonomik kararlar, toplumdan, yasalardan tümüyle kopmaya başladı. Başka bir düzenleyici olarak, tüm yasaların, tüm toplumun üstüne, dışına çıktı. Bir anayasamız olmasına rağmen, ekonominin gerekleri, tüm hukuku aşan, tüm yasaları geçersiz sayan, çok daha ulaşılmaz tanrısal bir tepeye kuruldu.

Toplum, tüm toplumsal üretime katıldığı halde, ekonomik

kararları alan bu yukardan iradeye artık hiç kimse karışamıyor. Öyle ki, hepinizin gözü önünde cereyan ediyor işte, meclis, parlamento dahi bu ekonomik kararlara katılamıyor. Hatta başbakanın kendisi, hatta genelkurmay, hükümetin kendisi kimse karışamıyor.

Ekonomik kararlar, anayasanın ve tüm siyasi güçlerin üstünde ve toplumun ulaşamayacağı bir yere taşındı. Ve nasıl oluyorsa, ekonominin yönetimi, Borsa gibi, TÜSİAD gibi bir takım kurumların eline geçiyor ve artık ona dışardan hiç kimse müdahale edemiyor.

Diyelim krizden çıkılması için alınan ekonomik kararlar, bir devletin yeniden yapılanması gibi önemli hale geliyor ve tarihten bugüne kadar bu toprakların yaptığı tüm yasalar-çabalar yok sayılıyor, ekonominin emrine veriliyor! ne esnaf, ne eczacılar derneği, ne partiler, kimse karışamıyor ona!

Burdan şu çıkıyor: Halk, geniş kitleler, istedikleri sendikaları, istedikleri partileri kurmuş olsalar da, istedikleri insanları meclise yüzde elli oranında gönderseler de, hiç kimse ekonomik kararlara ulaşamıyor. Müdahale edemiyor, yönlendirme şansına sahip değil. Siyaset, ekonomiye karışamıyor, halk karışamıyor, meclis karışamıyor, anayasa karışamıyor, ekonomi, ulaşılmaz, ötelerin ötesi bir yerde!

Ekonomi, devletten ve toplumdan ayrılıp bambaşka bir coğrafya, bambaşka bir hükümdarlık ilan ediyor. (Ve hatta milletçe üç ay önce milli öfke kustuğumuz Fransa'nın kapısında bugün yalvarıyoruz, kimse rahatsız olmuyor.)

Özetle, ne rakamlar ulaşabiliyor ona, ne siyasi olarak kurumlar, ne siz ulaşabileceksiniz, ne halk, ne bireyler... İmkansız, erişilmez, bir yer..

Yani, ekonomi, hem bilimsel rakamları, hem siyaseti, demokrasiyi aşıp, uçup, çıktı aramızdan! Tanrılar alemi orası. Hangi melekler, hangi zebaniler veriyor kararları, bilemiyoruz! Bildiğimiz bu tanrıya en yakın kurum, Amerika, borsa, dolar ve TÜSİAD...

Üstelik borsa düşünce gazeteler manşet atıyor, kitleler depresyona sürükleniyor, diye... Yani, borsa grafiği diyaliz makinesi gibi halkın damarlarına, halkın boğazına bağlanmış. Düşünce tansiyonlar fırlıyor, ölüyoruz, çıkınca, ilmik biraz gevşiyor! Bize şahdamarımızdan daha yakın, nefes alış verişimizi dahi ayarlayan bu iniş-çıkışlar olduğu halde, hiç birimiz ona karışamıyoruz.

Tek tek tüm insanları köleleştiren böyle ilmik, böyle bir tasma, böyle bir "boyunduruğu" hiçbir çağ, hiçbir mitoloji, hiçbir tarih yazmadı!.. Mistik filozofların tanrı tasavvuru gibi, ondan sual sorulmaz, o ne yerde, ne gökte, o nefes aldığımız her yerde, o herşeyden münezzeh (dışında).

Doğduğumuz günden beri dayanılmaz bir bekleyişle onun şefaatini bekliyoruz, oysa o her gün kemiklerini kırıyor halkın, Tanrımız tarihin tüm pisliklerinden oluşan yaranın kabuğunu halkın suratına ebediyen yapıştırmış. Artık kimsenin mutluluk aradığı yok. Kitleler, sıkıntıdan boğularak yaşıyor. Hepsinin yalan söylediğini biliyoruz, ama ekonomiden öyle korkuyoruz ki, boş inançla teslim oluyoruz onlara. Hepimiz suçlu hissediyoruz kendimizi. Bu ülkede doğduğumuz için dünyanın en talihsiz insanları sayıyoruz kendimiz. Onlar, tilkinin fareyi yediğinde ağzında bıraktığı bir tatla okuyorlar yazılarımızı. Ölü sessizliğimizle oynuyorlar. İçimizden on yedi yaşında bir marangoz çırağı mitingte taş atmaya kalksa, büyük şeytan gibi suçlanıp, tarihin en deli manyağı gibi mahkemelere joplanarak çıkartılıyor. Emirlerine, yasaklarına mahkum oluyoruz, doymuyorlar. Sessiz kalıyoruz, doymuyorlar. Gülmeyi unutuyoruz, doymuyorlar. Çırılçıplak yoksulluğumuzun kırbacıyla her gün kendi beynimizi dövüp dayanılmaz acılar içinde silikleşip can çekişiyoruz, doymuyorlar. Ne sayımızı biliyorlar, ne kaç lira aldığımızı, ne kaç kişi olduğumuzu, ne kaç yaşında öldüğümüzü biliyorlar, ne, nerede nasıl çalışacağımızı biliyorlar. Onlar için eğlenceli bir kaygı bataklığındayız. Çaresizlikten duyduğumuz korkularla eğleniyorlar. Bir kemik parçası dahi önümüze fırlat-

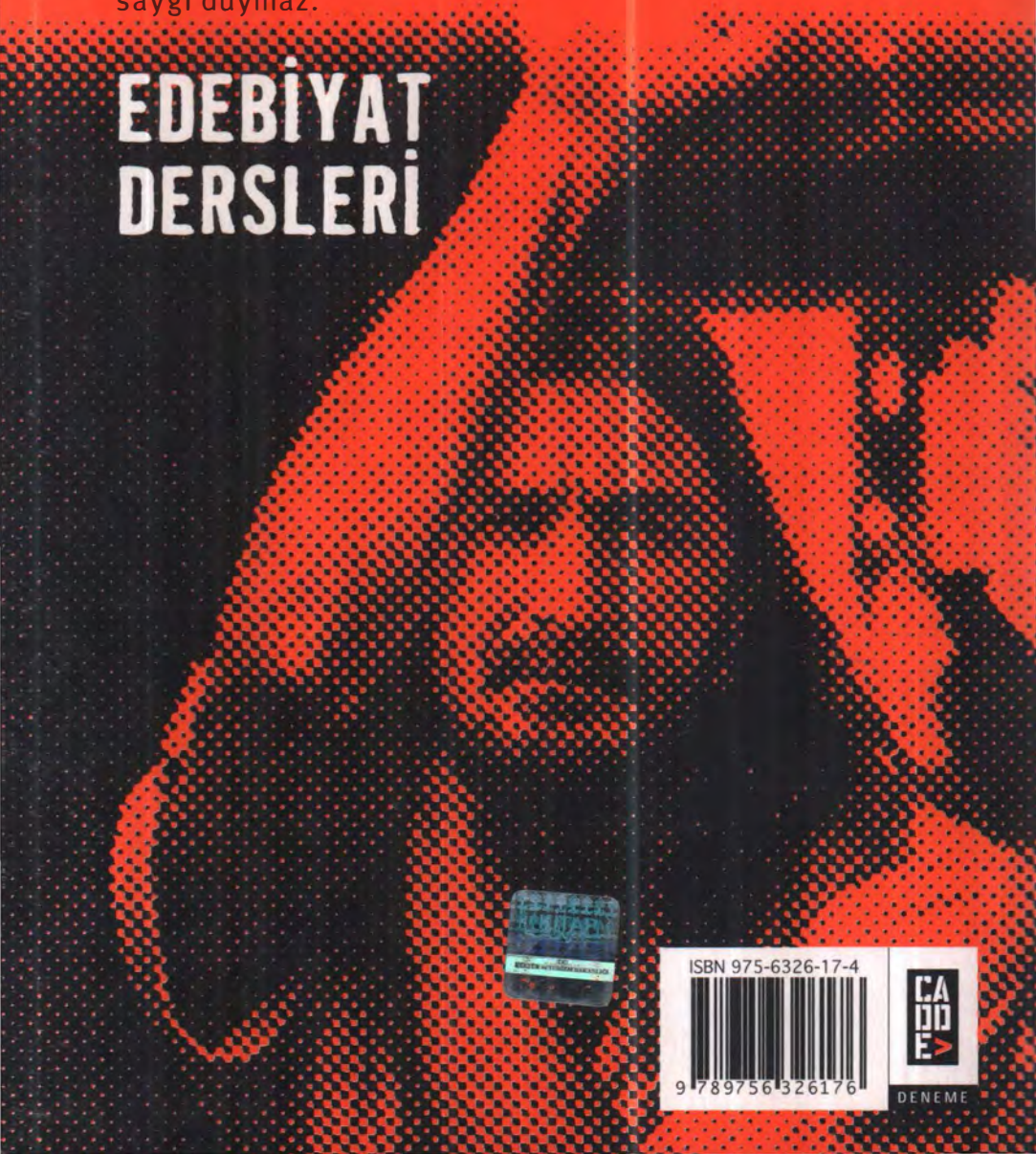
mayı akıl edemiyorlar. Ne dünyayı değiştirme gücümüz, ne dünyayı aşma hayalimiz kaldı. Hangi arkadaşımızın, hikâyesini dinlesek tüylerimiz diken diken batıyor gözlerimize. Sevdiğimiz tek birşey göremeden, duyamadan akşam oluyor. Ardımızdan bir mektup bile bırakmak istemiyoruz. Eve dönerken akşam, sabah çıktığımız, hep çıktığımız aynı adım izlerinden korkuyoruz. Bizi hiçbir yere götürmeyen ayak izleri bir ölü çarşafına sarılıp geri getiriyor akşamları. Hava güzel olsa da, güzel havalar vahşi pis kuşlar gibi gagalayıp gagalayıp et kopartıyor vücudumuzdan. Hiçbir şeyi sorgulamak istemiyoruz gece yarıları. Gülünç mü gülünç geliyor renkli minik çocukların giysileri, ne anlamı var, diyorsun! İmkânsız rakamlara küfürler erişmiyor. Ne su, ne bulut, ne duman, ne mavi sakinleştirebiliyor bizi. Hepsine acı verici bir renk biniyor. Biniyor üstümüze gün boyu! Güneşin altında sıcacık binlerce ev ölü evi gibi görünüyor, boş gülüşlerle nefesiniz daralarak seyrediyorsunuz.

Haberler geçiyor, ölüm orucunun 170. gününde 15. ölü. Boşuna ölüyorlar diyor herkes, hiç değilse diyorum, bir rakam, 170., 15., hiç değilse bir sayı olmayı başarmışlar...

Vacum: Maddesiz boş uzay! Ekonomi, tarih.. biz, ülke, sokak, ev, hepimiz yavaş yavaş hiçbir anlamı, hiçbir sesi, hiçbir çığlığı olmayan o boşluğa doğru; sık sık deliler gibi gülerek yürüyoruz...

Dünya edebiyatında ahlaka önem vermemiş bir yazar gösterin, yok. Ben göstereyim: İşte bahsi geçen Türk yazarları. Türkler neden ucuzunu arar? Türkler neden kısa yoldan denemek ister? Türkler neden sosyal ahlak'a, kişiliğe önem vermez? Türkler neden gerçek'e, gerçekler'e saygı duymaz.

EDEBİYAT DERSLERİ

ISBN 975-6326-17-4

DENEME